

VODOOSKRBNA PROBLEMATIKA

STANJE VODNE OSKRBE V OBČINI SEŽANA IN V KRAJEVNI SKUPNOSTI

Vodna oskrba prebivalstva in gospodarstva postaja v vseh razvijajočih se skupnostih doma in po svetu vedno večji problem. Čas nas obvezuje, da ohranimo še naravno čiste razpoložljive količine površinskih voda in podtalnice ter da omejimo oziroma zaustavimo onesnaževanje.

Povečani osebni standard, večje potrebe po tehnološki vodi v industriji ter v kmetijstvu za proizvodnjo in predelavo hrane, predstavlja za marsikatero skupnost, za občino Sežana pa prav gotovo že nekaj let omejitveni faktor razvoja. Ta naravna dobrina, ki jo tudi naša zakonodaja uvršča med živila, pa ni časovno in ne zemljepisno enakomerno porazdeljena, ampak se zaradi klime in geološkega sestava zemljišča pojavja na določenih krajih v obliki izvirov kot podtalnica ali v odprtih vodotokih.

Zajeta voda mora skozi tehnološki postopek: filtriranje, usedanje, ozoniranje, kloriranje in druge načine obdelave, nato s prečrpavanjem in tudi po več deset kilometrov dolgim transportom predno pride do porabnika.

Upoštevajoč razsežnost občine Sežana, disperzijo naselij, to je potrošnih krajev, predstavlja reševanje vodne oskrbe posebno težak in zahteven tehnični in finančni problem, tako v pogledu izgradnje vodovodnih objektov, obratovanja vodovodnega sistema, kakor tudi cene in rentabilnosti.

Vodna oskrba na ozemlju občine Sežana je po številu prebivalcev, priključenih na javni vodovod, po količinah in redni oskrbi nezadovoljiva. Od skoraj 24.000 prebivalcev, ki prebivajo v 172 naseljih s 34 krajevnimi skupnostmi, je oskrbovanih iz javnega vodovoda 49 krajev s 14.400 prebivalci ali 60 %.

Povprečna poraba vode za gospodinjstvo in gospodarstvo v občini znaša le 158 litrov/osebo/dan, na priključenega prebivalca na javni vodovod, dočim je poraba v SR Sloveniji 365 litrov, v nekaterih krajih pa že nad 450 litrov. Kraji in prebivalci, ki niso priključeni na javni vodovod – in teh je še vedno 40 % – se delno oskrbujejo iz krajevnih vodnih virov (vodovodi in vodnjaki), pretežni del pa nima urejene vodne oskrbe.

Razpoložljive količine vode v občini niso nikoli zadovoljivo pokrivale potreb. Zadnja leta pa pomanjkanja ni čutiti samo ob suši, ampak v nekaterih krajih, ki so odvisni od tlačnih razmer v cevovodih, je pomanjkanje prisotno skozi celo leto. Pomanjkanje vode povzroča motnje v proizvodnji, kmetijstvo in proizvodnja hrane sta omejena, stalno je prisotna nevarnost hidričnih epidemij in ne nazadnje ni zagotovljene protipožarne vode.

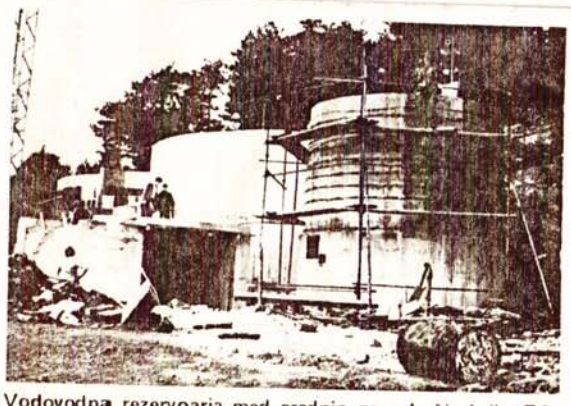
Poseben problem predstavlja oskrba z vodo določenih prednostnih porabnikov: bolnica, zdravstveni domovi in ambulante, vrtci, šole, domovi ostarelih, izdelava hrane in obrati prehrane. Tako stanje nalaga upravljalcu javnega vodovoda še posebno skrb in prizadevanje za dolgoročno programiranje razreševanja vodne oskrbe, kakor tudi, da se razpoložljive količine vode smotrno izkoriščajo in porazdelijo.

Sistem Kraškega vodovoda se trenutno oskrbuje iz naslednjih vodnih virov:

	Izdatnost l/sek najnižja	največje možno koriščenje
– Nanoški izpod Nanosa-Otošče podtalnica in delno površinska voda	8	16
– Padežki iz Brkinov–Gornje Ležeče površinska voda	12	18
– DO julija 1983 iz Hublja v Dornberku	6	16
	26 l/sek	50 l/sek

Zgornji pregled je izračunan za povprečna leta, medtem ko leta 1979, 1982 in še posebno letošnje, demantirajo te količine, saj je bilo meseca avgusta in septembra na razpolago neposredno za porabnike od Gornjih Ležeč do Komna vsega 17 l/sek.

Komensko območje in goriški del Krasa do Opatjega sela so od julija 1983 preskrbljeni z neomejenimi količinami vode iz brestoviškega vodovoda.

Vodovodna rezervoarja med gradnjo na pobočju hriba TABOR v Sežani

Glavni vzroki takega stanja so, da od leta 1970 sistem Kraškega vodovoda ni pridobil dodatnih količin vode. Po drugi strani pa je bilo zgrajenih veliko stanovanj, industrijskih in drugih objektov, ki so se priključevali na obstoječi vodovodni sistem, kar vse terja dodatne količine vode.

Za pokrivanje današnjih potreb po vodi bi moralo biti v vodovodnem sistemu na razpolago najmanj 85 l/sek.

Pregled potreb in razpoložljivih količin:

	1981	1982	1983	1984	1985	1990	2000
– Potreba l/sek.	71	78	85	93	102	148	200
– Na razpolago l/sek.	30	30	70	70	250	270	270
– Razlika + ali –	–41	–48	–15	–23	+148	–122	+70

Iz pregleda je razvidno, da so se v letu 1983 močno povečale razpoložljive količine, kar je rezultat začetka obratovanja vodovoda od Brestanice–Lipe.

Ker je bilo že v preteklem srednjeročnem obdobju 1976–1980 stanje vodne oskrbe zaskrbljujoče, sta se 1976 leta družbeno politična skupnost občine Sežana in Kraški vodovod odločila za zbiranje in vlaganje sredstev v vodne raziskave in izdelavo programa takega vodno oskrbnega sistema, ki bo že v samem začetku etapne graditve zagotavljal dodatne količine vode, ob končni dograditvi pa dolgoročne potrebe.

Med potekom raziskav na Krasu so se gradili vodovodi in vodovodni objekti na drugih območjih občine: v Brkinih, Gradišču, Materiji, Kozina–Krvavi potok, Divača–Lokev–Lipica, po Sežani, Sežana–Križ in drugi manjši. Vsi navedeni objekti so zgrajeni in vključeni v sistem obratovanja. Brez izgradnje teh objektov bi bila vodna oskrba teh območij tudi že kritična.

Vrednost že zgrajenih objektov je 180 milijonov, od te vrednosti je porabljenih sredstev 150 milijonov, razlika 30 milijonov predstavlja vrednost del JLA in občanov.

KRAJANI KRAJEVNE SKUPNOSTI DOPISUJTE V NAŠE – VAŠE GLASILO!

Raziskave, ki so se začele 1976 so dale kvalitetne rezultate. Ugotovljene so večje količine 250–900 l/sel. podatlnice v Brestovici.

Na podlagi ugotovljenih količin vode je bila leta 1981 izdelana investicijsko tehnična dokumentacija in program izgradnje brestoviškega vodovodnega sistema, ki predvideva gradnjo v dveh fazah.

I. faza Brestovica–Sela–Lipa v vrednosti 396 milijonov zajema:

– 12.000 ml jeklenega tlačnega cevovoda prečnika 500 mm,
– 3 črpalne vodnjake pri Klaričih s potopnimi črpalkami,
– prečrpališče na Seljah z rezervoarji in vsem postrojenjem,

cevovod z objekti je antikorozivno zaščiten in kabliran za telefonijo, signalizacijo in avtomatsko daljinsko upravljanje.

II. faza Lipa–Komen–Dutovlje–Križ v vrednosti 475 milijonov (projektna cena) zajema:

– 19.000 ml jeklenega tlačnega cevovoda prečnika 500 mm,

rezervoar v Lipi in raztežilnike v cevovodu,

antikorozivno zaščito s kabli za telefonijo, signalizacijo in avtomatsko daljinsko upravljanje.

Vodovodni sistem iz Brestovice se gradi za kapaciteto 250 l/sek.

Sprico nastalih gospodarskih razmer se II. faza ne gradi enkratno, ampak po letnih podetapah.

V letu 1983 bo dokončana I. etapa od Lipe do Komna v dolžini 5.800 ml in vrednosti 170 milijonov.

V kolikor bodo zbrana še potrebna sredstva v višini 360 milijonov, bo celotna naložba zgrajena do leta 1985.

Izgradnja I. faze že zagotavlja neomejene količine vode goriškemu delu Krasa in krajevnim skupnostim Komen ter Gorjansko.

Dokončanje II. faze pa zagotavlja vodne količine za celotno kraško območje in mesta Sežana ter omogoča preusmeritev vodnih količin izpod Nanosa na Senožeško in iz Padeža pa poleg Divače, Lokve in Lipice tudi v Vremsko dolino in Brkine.

Vodovod: BRESTOVICA – SEŽANA

(Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

Pri realizaciji zastavljenega programa za reševanje vodne oskrbe na območju občine Sežana sodelujejo s finančnimi sredstvi:

– združeno delo občine Sežana z 1,3 oziroma 1,8 % od BOD,
– samoprispevek delovnih ljudi in občanov v višini 1,5 % od dohodka,
– OZD Kraški vodovod Sežana iz poslovnega sklada in amortizacije,
– Zveza vodnih skupnosti Slovenije in Območna vodna skupnost Primorske z nepovratnimi sredstvi, ki predstavljajo pretežni del lastne udeležbe investitorja,
– namenska sredstva delovnih organizacij in SIS po samoupravnih sporazumih,
– kreditna sredstva bančnih institucij,
– kreditna sredstva bančnih institucij,
– blagovni krediti izvajalcev,
– prispevek pripadnikov JLA v fizičnem delu in krediti Vojnega servisa.

Skupna vrednost do sedaj vloženih denarnih sredstev v ta objekt je 563.786.600,00 din.

Finančna konstrukcija vloženih sredstev je naslednja:

– Zveza vodnih skupnosti Slovenije in Območne vodne skupnosti Primorske (nepovratna sredstva)	191.435.900,00 din
– DPS Nova Gorica z nepovratnimi sredstvi	18.400.000,00 din
– SIS za vodno oskrbo Sežana in Kraški vodovod Sežana	38.335.700,00 din
– Kreditna sredstva: bank, zavarovalnic, Vojnega servisa in blagovni krediti izvajalcev	315.615.000,00 din

Kreditna sredstva pokriva investitor iz sredstev združenega dela po stopnji 1,8% od BOD in 1,5% namenskega samoprispevka občanov za vodovod Brestavica–Lipa–Sežana preko SIS-a za vodno oskrbo in lastnim denarnim potencialom.

Zbrana sredstva iz 1,3 oz. 1,8 % od BOD bodo znašala do 31.12.1983	84.000.000,00 din
Sredstva samoprispevka občanov z 1,5% pa	70.000.000,00 din
Skupaj	163.000.000,00 din

Pri gradnji vodovoda Brestovica–Lipa so sodelovali tudi pripadniki JLA

Zbrana sredstva iz obeh virov so se iz leta 1981 in 1982 porabila tudi za gradnjo vodovodnih objektov: Gradišče, Materija, Kozina–Krvavi potok, Divača–Lokev–Lipica, Sežana–Križ in Tabor–Planina z rezervoarji na Taboru v višini 36.599.182,00 din.

Spremenjeni pogoji za pridobivanje namenskih nepovratnih denarnih sredstev, kakor tudi kreditov za infrastrukturne objekte nalagajo tej DPS, SIS-u za vodno oskrbo in investitorju še dodatne napore pri realizaciji zastavljenega programa na področju vodne oskrbe v občini.

Vodna oskrba v krajevni skupnosti Sežana ni zadovoljiva, veliko težav in nezadovoljstva je pri občanih v Sežani, ki prebivajo v višjih stanovanjskih hišah. V letošnjem letu pa je pomanjkanje bilo večkrat občutno tudi v bolnici, domu upokojencev, zdravstvenem domu, obratih prehrane in v nekaterih delovnih organizacijah, ki rabijo v tehnološkem procesu proizvodnje enakomerne količine vode in konstanten tlak. Poleg Sežane so na javni vodovodni sistem priključene še vasi: Šmarje, Merče, Orlek in Lipica, ki se začasno oskrbujejo še iz tržaškega vodovoda. Vasi Vrhovlje, Dol in Voglje se še oskrbujejo iz vaških in zasebnih vodnjakov.

Vodovodni objekti in razdelilna vodovodna mreža, kakor tudi dovodni cevovodi so v krajevni skupnosti obnovljeni ali na novo zgrajeni, razen vodovoda v Orleku, ki je nujen rekonstrukcije.

Poseben problem predstavlja vodna oskrba v Sežani sami, kjer je skoncentrirana stanovanjska gradnja, celo večina prednostnih porabnikov, tudi pretežni del industrije v občini se nahaja v Sežani, vse to zahteva primerne količine vode.

Sežana sama porabi povprečno dnevno 1400 m^3 vode od 2400 m^3 porabljene vode v sistemu Kraškega vodovoda na dan ali 60 %.

V sušnem obdobju se potrebe povečajo, količine, ki prihajajo v Sežano pa se zmanjšujejo. Sežano oskrbujejo vodni viri iz Padeža (Brkinov) in delno vodni viri izpod Nanosa. Ko izdatnost vodnih virov začne upadati, potrebe pa naraščati je upravljalec vodovoda prisiljen preiti iz rednega obratovanja na obratovanje z zaporami in prekinitvami v cilju zagotavljanja vode prednostnim porabnikom in kakor toliko enakomerne porazdelitve. Izhod iz težav je sam o eden čimprej dograditi vodovod iz Brestavice.

Franc Pirjevec

Vodovod je pogoj za razvoj Primorske

Zgraditev tega objekta mora postati prednostna naloga obale in Krasa – Za prvo fazo bodo potrebovali kar 1350 milijonov dinarjev

KOPER, 25. oktobra – Res je, da je urejena oskrba z vodo eden od temeljnih pogojev za uresničevanje razvojnih načrtov obale in Krasa. Za obalo še ne, za Kras pa lahko brez zadržkov trdimo, da voda postaja omejitveni dejavnik za razvoj tega območja. Že zdaj namreč potrebuje Kras več vode kot jo lahko dobi iz treh vodnih virov, iz katerih se napaja omrežje kraškega vodovoda.

Pomanjkanje vode so Krašovci še posebej občutili letos poleti, ko je več kot mesec dni trajalo izredno stanje; tedaj je vsak dan zasedal tudi štab za civilno zaščito. Na obali oziroma v koprski občini položaj sicer ni bil tako alarmanten, so pa pri Rižanskem *vodovodu le z velikimi napori* uspeli v najbolj kritičnih septembrskih dneh zagotoviti dovolj vode vsem porabnikom.

● Na slovenski obali imajo trenutno dovolj vode, saj jo dobivajo tudi s Hrvaškega iz gradolskega vodovoda. Pomanjkanje občutijo predvsem v koprski občini, ki se napaja iz rižanskega izvira, ki je prešibek, voda s hrvaške strani pa priteče le do Izole. Če bi zgradili še vzporeden cevovod iz Valete do Koprab, bi bil problem vodne oskrbe tudi za to občino za nekaj let rešen. Če bo poraba vode naraščala kot je predvideno, potem jo bo že 1983. leta primanjkovalo v tolikšni meri, da lahko postane omejitveni dejavnik za razvoj, predvsem za razvoj industrije. Obala do bo do leta 1990 potrebovala vodne vire, ki bodo lahko na sekundo dali 1000 litrov vode, leta 2000 pa že 2000 litrov vode na sekundo.

● V sežanski občini 23 tisoč prebivalcev živi v 172 naseljih. Na kraški vodovod je priključenih 47 naselij s 54 odstotki prebivalcev. Ostali se oskrbujejo iz krajevnih vodovodov, ali pa iz vodnjakov. V sežanski občini se bodo potrebe po vodi izredno povečale, ko bodo začeli intenzivneje graditi v prosti industrijski coni.

Letošnjim podobne razmere se kaj lahko ponovijo tudi prihodnje leto in tudi kasneje. To je odgovorne, upajmo pa da tudi prizadete še posebej spodbudilo k temu, da so pričeli o dolgoročnejši razrešitvi problema oskrbe z vodo za obalo in Kras, letos še posebej resno razmišljati. Kot smo že poročali, so se te dni začele številne razprave o izgradnji primorskega vodovoda, objekta, ki naj bi vsaj do leta 2000 razrešil probleme v zvezi z vodno oskrbo za obalo in Kras.

Razprave se bodo ta mesec vrstile takorekoč iz dneva v dan, porodila se bo vrsta konkretnih predlogov in priporočil, oblikoval pa naj bi se tudi dokončni predlog, po katerem naj bi se ravnala investicijska skupina, ki bo vodila gradnjo primorskega vodovoda. O tem, da je vodovod treba graditi, da bo to v naslednjem srednjeročnem obdobju, čeprav naj bi začeli delati že prihodnje leto, ena od prednostnih nalog, najbrž ni dvoma. Lahko bi dejali, da gre v bistvu bolj za tehnična vprašanja, na katera naj bi, poleg vsesplošne podpore gradnji vodovoda, seveda, dala odgovor tudi široko zasnovana javna razprava.

Kaj je to primorski vodovod, od kod do kod in koliko bo stal?

Primorski vodovod naj bi »pripeljal« vodo iz Malnov pri Postojni na Kras in potem še na obalo. Kraševci, ki jih pomanjkanje vode najbolj pesti, bodo po ceveh tega vodovoda prvi dobili vodo. To je nujnost, dodati pa moramo, da bosta v tem primeru obala in Kras skupaj financirala le del vodovoda od Postojne do Razdrtega, Kraševci pa bodo dobili vodo iz omrežja postojnskega vodovoda in to še posebej plačali, če smemo tako reči. Pred leti se namreč niso odločili za sovlaganje v zgraditev vodovoda od Malnov do Postojne in bodo to morali nadoknaditi danes. Del vodovoda (primorskega) od Malnov do Postojne bo peljal namreč ločeno od postojnskega vodovoda in tega naj bi po načrtih gradili šele po letu 1983. Zato bodo Postojnčani in Sežančani problem oskrbe Krasa s pitno vodo dolno ločeno razreševali. Skupno (in pravilno) bo le to, da naj bi najprej gradili tisti del vodovoda, ki bo tudi najprej koristil porabnikom.

Torej naj bi v prvi etapi prve faze gradnje primorskega vodovoda zgradili odsek vodovoda od Postojne do Razdrtega, v drugi od Razdrtega do Rodika in v tretji čistilne naprave in cevovod od Malnov do Postojne.

Po današnjih izračunih naj bi vse tri etape stale, če bi se odločili za glavni cevovod s premerom 800 mm, 715 milijonov dinarjev, če pa bi se odločili za cevovod s premerom 1000 mm, pa 862 milijonov dinarjev. Poseben strošek bo predstavljala za obalno območje gradnja cevovoda od Rodika do Kopra, kar naj bi skupaj z razteževalniki in rezervoarji stalo okrog 401 milijon dinarjev. Sežančani bodo morali sami posebej potegniti cevovod od Rodika do Sežane (premer cevovoda 600 mm), kar bo stalo 102 milijona dinarjev. Torej naj bi za prvo fazo, če se cene ne bodo spremenile, na obalno-kraškem območju za gradnjo vodovoda vsega skupaj potrošili več kot 1350 milijonov dinarjev. Vsekakor gre za investicijo, ki bo od obale in Krasa zahtevala veliko naporov, veliko sredstev, je pa nedvomno življenjskega pomena.

Prvo etapo primorskega vodovoda, s katero si bodo največ lahko pomagali Sežančani, naj bi dokončali do leta 1981, ves vodovod nameravajo graditi do leta 1985.

DUŠAN GRČA

Z NAŠIH KRAJEV DELO 15 novembra 78

Do preloma tisočletij bo obala dobila vodo

Poraba vode iz leta v leto večja, zmogljivosti obstoječih vodnih virov pa majhne — Primorski vodovod

KOPER, 14. novembra — Oskrba z vodo na slovenski obali je zaenkrat še zadovoljiva, že čez pet let pa se lahko zgodi, da bo voda postala omejitveni faktor družbenoekonomskega razvoja obale. Poraba namreč iz leta v leto raste, zmogljivosti obstoječih vodnih virov ni moč povečevati in zato na obali že sedaj razmišljajo, kaj storiti, da do pomanjkanja vode ne bi prišlo. Ne samo v prihodnjem planskem obdobju, pač pa kar do leta 2000.

Pripravljena je študija o primorskem vodovodu, s katerim naj bi zagotovili zadostne količine vode obali kot največjemu potrošniku in pa sežanskemu ter notranjskemu delu krasa. Študija — zdaj je v rokah odgovornih za vodno oskrbo — bo najbrž doživela nekaj sprememb, ki pa bržčas ne bodo bistvene. Važno je, da so na tem območju dovolj zgodaj pričeli razmišljati o perečem pomanjkanju.

In kako naj bi si obala in kras zagotovila vodo? Več načinov je, kaže pa, da je najrealnejša varianta z izvirom Malni — tega Postojnčani že izkoriščajo, ki bi v kombinaciji z že davno zamišljeno akumulacijo na Planinskem polju zagotovila zadostne količine vode za obalo in kras tja do leta 2000, ko bodo na omenjenih območjih potrebovali izvire s skupno zmogljivostjo približno 2700 litrov v sekundi. Druga možnost je kombinacija izvirov Malni in Padež, s čimer bi si v prvi fazi zagotovili izvire z zmogljivostjo 1280 litrov v sekundi, v drugi pa bi s postopnim zajemanjem drugih brkinskih virov pridobili še ostale potrebne količine vode. Dodati moramo, da bi bile v drugem primeru investicije precej večje, ne nazadnje pa bi morali potopiti precej rodovitne zemlje v Brkinih.

Nedvomno gre pri omenjenem načrtu — o njem bo tekla široka javna razprava — za precejšen denar, ne glede na to, katero različico si bomo izbrali. Samo izvir Malni bi po sedanjih izračunih — pri tem ni upoštevana akumulacija na Planinskem polju, ki je v prvi vrsti energetski objekt — veljal dobro milijardo dinarjev, novih seveda. V drugem primeru — Malni—Padež, ki zagotovita 1280 litrov vode na sekundo — pa gre za dobro poldrugo milijardo dinarjev. Seveda tu niso upoštevani še drugi brkinski viri. Denarja bomo potrebovali precej, zagotovo pa se bo treba opreti tudi na solidarnost, mednarodne kredite in združevanje sredstev zainteresiranih organizacij in

● Slovenska obala lahko danes dobi 550 litrov vode na sekundo in to iz Rižane, zajetja podtalnice v Sečovljah in Gradol na Hrvaškem. Gradolski izvir lahko daje 300 litrov vode v sekundi, vendar je treba dodati, da je voda iz izvira Gradole po pogodbi zagotovljena le do leta 1990. Če do takrat ne bo vsaj delno rešen problem bodoče vodooskrbe, se lahko zgodi, da bo obala imela le še 250 litrov vode na sekundo, potrebovala pa jih bo 1000. To kaže na to, kako resno moramo pristopiti k reševanju te problematike. Začeli smo še pravočasno.

Delo 22.11.79

Rešitev za žejni Kras

Primorski vodovod naj bi iz zajetja Malni dolgoročno zagotovil preskrbo Krasa in slovenske obale z vodo – Kako porazdeliti breme?

KOPER, 21. novembra – Razvoj Krasa in velikega dela obalnega območja je odvisen od tega, kako bo uspelo ves ta prostor oskrbeti z dovolj vode. Izgradnja primorskega vodovoda z zajetjem v Malnih je zato ena temeljnih nalog, ki jih je treba nujno opredeliti tako v planskih dokumentih sežanske in obalnih občin kot tudi republike Slovenije, so ugotavljali na današnji seji s kraško-obalnega medobčinskega sveta, na katerem so obravnavali eno samo točko: usklajevanje stališč o gradnji tega življenjsko neobhodno potrebnega objekta.

Letošnje poletje je ponovno opozorilo, da je omejitveni faktor številka ena celotnega Krasa in obalnih krajev pomanjkanja virov pitne vode. Temu pa ne bo mogoče priti blizu brez skupnega prizadevanja vseh občin tega območja in tudi tistih skupnosti, ki jim je vodni rezervoar skupni vir preskrbe z vodo. To so zlasti občine Cerknica, Logatec in Vrhnika, ki podpirajo način, ki ga predvidevajo sežanska in obalne občine za izkoriščanja vodnega bogastva Malni.

Izvedenci rižanskega in kraškega vodovoda so skupaj s strokovnjaki republiških institucij pripravili načrt izgradnje primorskega vodovoda. Po tej zamisli naj bi do konca prihodnjega petletnega obdobja iz zajetja Malni prečrpali na višinsko točko v sekundi okoli 3 kubične metre vode, kar bi zadoščalo za preskrbo vsega Krasa in obale, seveda vključno s sedanjimi vodnimi viri. Ta velik načrt naj bi uresničili v dveh fazah. V prvi fazi naj bi pripeljali vodo do Razdrtega in od tod do Rodika. Ta investicija naj bi stala po sedanjih cenah okoli 860 milijonov dinarjev. V drugi fazi, ki bi stala okoli 240 milijonov dinarjev, pa naj bi vodo privedli do posameznih potrošnih središč in zaokrožili vse v enoten vodooskrbovalni sistem Primorske.

O tem načrtu so razpravljali že v vseh občinskih telesih in so se zanj izrekli. Seveda pa je nekaj različnih stališč, kako bodo zmogli tako veliko breme in kako ga porazdeliti. Ne glede na to, so na današnji seji kraško-obalnega medobčinskega sveta skupaj sveti ZK in SZDL soglasno ugotovili, da bodo tej veliki nalogi kos le ob tej najtesnejši povezanosti ter angažiranosti vseh družbenopolitičnih skupnosti in gospodarstva tega območja. Občinske skupščine bodo do konca leta vsaka zase sprejele to zamisel. Ta skupna volja pa naj bi bila potem tudi osnovna za vse strokovne naprave. Naloge pa ni mogoče odlašati, če naj bi do konca prihodnjega petletnega obdobja končali prvo etapo dolgoročnega reševanja žeje za Kras in obalne občine.

GUSTAV GUZEL

Prispevkov bo veliko

TOLMIN, 21. novembra – Tolminski izvršni svet se bo s prispevkom v višini 5 tisoč dinarjev pridružil enajstim družbenopolitičnim skupnostim z območja Primorske, ki bodo denarno podprle ustanovitev in delovanje Primorskega geodetskega društva.

K. R.

PLANIRANJE

Primorske novice 13.10.79

Prednost gospodarstvu in vodooskrbi

Med najpomembnejšimi nalogami sežanske občine v naslednjem srednjeročnem obdobju bo nadaljnja preusmeritev gospodarstva in zagotovitev primarne vodooskrbe

(ogs) — Če bi skušali na kratko strniti osnovne naloge, ki so si jih v sežanski občini začrtali v smernicah, ki bodo nosilcem planiranja načelna usmeritev pri oblikovanju njihovih planskih dokumentov, lahko že na prvi pogled ugotovimo, da bosta glavni nalogi v naslednjih petih letih preusmeritev gospodarstva in razrešitev pereče problematike primarne oskrbe z vodo. Kot navajajo v smernicah za pripravo družbenega plana, naj bi v prihodnjem obdobju nadaljevali s prestrukturiranjem gospodarstva v sekundarne dejavnosti. Pri tem bodo morali bolj kot doslej izkoristiti prednosti tega območja za razvoj industrije. Da bi lahko to dosegli, bodo morala pri odločitvah o delitvi dohodka dobiti prednost sredstva za razširitev materialne osnove dela.

Med prednostnimi nalogami v naslednjem planskem obdobju je reševanje primarne oskrbe z vodo. Ker je to izredno pereče, bo potrebno povečati naložbe za vodno oskrbo, kar bo terjalo počasnejšo rast ostalih oblik porabe in vključevanje sredstev zveze vodnih skupnosti in regionalne vodne skupnosti.

Glede na ti dve pomembni nalogi — krepitev reproduktivne sposobnosti gospodarstva in reševanje oskrbe z vodo — bodo morali vsi nosilci planiranja načrtovati za 20 odstotkov počasnejšo rast osebne, skupne in splošne porabe od rasti dohodka oziroma družbenega proizvoda.

Za uresničitev teh ciljev in nalog (tu naj omenimo še razvoj manj razvitih območij občine — Brkinov in Vrhov) bi moral družbeni proizvod naraščati nekoliko nad predvidenim republiškim — 5,5 odstotka (SR Slovenija — 5 odstotkov). To naj bi dosegli z večjo učinkovitostjo naložb, ki jih bodo zaključili še v tekočem srednjeročnem obdobju in z aktiviranjem novih, z večjo produktivnostjo, izboljšanjem kadrovske strukture, razvojnega ter raziskovalnega dela ter z bolj spodbudnim nagrajevanjem.

V naslednjem planskem obdobju naj bi imela prednost intenzivne industrijske panoge (kemično predelovalna, elektroindustrija, nekatere panoge kovinske industrije), poskrbeti bodo morali za večji izvoz in zmanjševanje uvoza, se povezati s podobno industrijo za zagotavljanje surovin, s trgovino ter drobnim gospodarstvom v zasebnem in družbenem sektorju. Tudi v bodoče bodo v sežanski občini razvijali industrijo policentrično v večjih krajih občine. Velik poudarek bodo morali v tem obdobju dati tudi razvoju kmetijstva (živinoreje, vinogradništva, poljedelstva in sadjarstva), kjer načrtujejo večjo rast družbenega sektorja in pospešeno povezovanje z organizacijami združenih kmetov.

Pomembno mesto v družbenem načrtu razvoja sežanske občine bo imel tudi promet, kjer naj bi že prihodnje leto zaključili rekonstrukcijo mejnega prehoda Fernetiči, v prvi polovici naslednjega planskega obdobja pa dogradili avtocesto od Fernetičev mimo Sežane proti Divači in Razdrtem. Med komunalnimi oziroma infrastrukturnimi objekti bo — kot smo že omenili — najpomembnejša naložba v izgradnjo vodovoda iz Malnov proti Postojni in ustreznih objektov in drugih virov.

Pri razvoju družbenih dejavnosti (le-te naj bi rasle 20 odstotkov počasneje od družbenega proizvoda) so dali v smernicah prednost gradnji novega zdravstvenega doma v Sežani, modernizaciji in razširitvi osnovne zdravstvene službe ter seveda objektom, ki so jih že — ali jih še bodo — pričeli graditi v tekočem planskem obdobju.

SEKRETARJI O AKTUALNIH NALOGAH

Sekretarji osnovnih organizacij ZKS koprske občine so se v torek na delovnem sestanku dogovarjali o aktualnih nalogah. Odločili so se, da volitve vodstev osnovnih organizacij, ki jih bodo izvedli do konca novembra, izkoristijo za oceno dosedanjega dela osnovnih organizacij, pripravo programa dela za naprej, pa tudi za sprejem novih članov in kadrovanje za posamezne oblike idejnopolitičnega izobraževanja.

Temeljito se morajo komunisti zavzeti za izpeljavo nekaterih nalog, ki v občini ne tečejo najbolje, to so priprava srednjeročnih planskih dokumentov, obravnava gospodarjenja in javna razprava o uveljavljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu.

Sežanski »kanarček«

Leto 1979 bo v anale sežanske občine zapisano kot eno najbolj sušnih. Tako kot v Kopru so tudi na Krasu v tem našli dobro plat samo ljubitelji dobrega vina, saj ga je bilo veliko laže dobiti kot vodo. Suša je dodobra osušila tudi počitnice občinskim možem, ker je vladalo pravo obsedeno stanje. Ko je že grozilo, da bo marsikje zastala proizvodnja, in da bodo usahnili vodnjaki, ko je primanjkovalo že tudi cistern za dovoz vode, je le prišel odrešujoči dež.

Še sreča, da so Sežančani tedaj imeli kost za glodanje, in da so pri tem tudi na sušo gledali manj črno. Najbolj oglodana kost je bila prav gotovo nova občinska stavba, ki so jo duhoviti Sežanci pomenovali kar »bela hiša«. Komaj so se monumentalne stavbe malce navadili, so že doživeli drugi šok. Urbanisti in arhitekti so jih razveselili z novim srednješolskim centrom, ki so ga še pred otvoritvijo imenovali »kanarček«. Pa ne po ukaželjnih rumenokljuncih, ki se bodo izobraževali prihodnje leto v težko pričakovanem usmerjenem izobraževanju, temveč po kričeči rumeni barvi.

Kaj bo šele, ko bo začel dobivati prve obrise sežanski kulturni center! Jesenske mesece je sežanski urbanizem popestril navzkrižni ogenj javne razprave o novem naselju »kare 11«.

Vremci so se naveličali, da jih nenehno vlečejo za nos s čiščenjem Reke in so se odločili za pot na sodišče. Da pa tak kratek sprehod po sežanski občini ne bo samo naštevanje težav, moramo vsaj omeniti številne akcije krajanov, ki brez velikega pompa in marljivo s prostovoljnim delom in samoprispevki gradijo nove ceste in vodovode. Prav tako zaslužijo omembo naložbe v Brkine, ki dokazujejo, da ta del prostrane sežanske občine ni pozabljen.

Primorske novice 27/12 - 1979

PRIMORSKE NOVICE 9/11-1979

PRIMORSKI VODOVOD

EDINA POT DO VODE

Na Krasu in Obali te dni tečejo razprave o vodni oskrbi, za katere je osnova strokovno gradivo o Primorskem vodovodu. Ta predstavlja edino stvarno možnost za dolgoročno rešitev vprašanja vode na tem območju. V prihodnjem letu naj bi izdelali glavno tehnično dokumentacijo in začeli s pripravljalnimi deli.

Medobčinski svet občinskih skupščin je gradivo pospremil z osnutkom sklepov, ki naj bi jih sprejele skupščine družbenopolitičnih skupnosti regije. Sklepi, ki so doslej naleteli na soglašanje vseh, ki so o njih razpravljali, ugotavljajo, da je gradnja Primorskega vodovoda prednostna naloga in ga je zato potrebno vnesti v družbene plane za prihodnje srednjeročno obdobje, tako občinske kot republiškega in plana ustreznih republiških interesnih skupnosti. Predlagano je, da delovni organizaciji Rižanski vodovod in Kraški vodovod skupaj z obema SIS za vodno oskrbo do konca tega leta ustanovita investicijsko skupino za gradnjo, ki bo vodila priprave in gradnjo vodovoda.

Poglejmo najvažnejše podatke iz gradiva o Primorskem vodovodu. Kras je glede vodnih virov izredno reven, ker nima lastnih virov vode. To pomeni, da je reševanje teh vprašanj posebno težko in to v vseh pogledih, od tehničnega do finančnega.

Sedanja oskrba sežanske občine je zelo slaba. Na javni vodovod je priključenih le 54 odstotkov prebivalcev, ostali pa so odvisni od krajevnih cevovodov ali pa od vodnjakov. Izdatnost Kraškega vodovoda niha od 30 do 49 litrov v sekundi, letošnja suša pa je spodnjo mejo spustila celo na samo 20 litrov. Potrebe v občini so za letošnje leto v normalnih pogojih 45, ob konicah pa 60 litrov na sekundo. Leta 1985 bodo znašale nad 100 litrov, leta 1990 pa nad 200. Gradnja proste cone bo te potrebe še podvojila.

Sedanje količine ne zadoščajo in voda postaja resen omejevalni dejavnik splošnega napredka ter predstavlja takšno stanje nevarnost epidemij. Gradnja Primorskega vodovoda bi ta vprašanja rešila, zato je nujna čimprejšnja odločitev o pričetku gradnje.

Obala izkorišča danes 150 litrov vode iz Rižane, iz izvirov Gabrijeli in Bužini 100 litrov in iz Gradol na Hrvaškem 150 litrov. Slednji vir bi bilo mogoče podvojiti z usposobitvijo čistilne naprave v Gradolah, vendar smo do leta 1990, ko poteče pogodba z našimi sosedi in bo ta vir v celoti odpadel. Tedaj bi obala potrebovala 1000, leta 2000 pa že 1500 do 2000 litrov v sekundi.

Vodno gospodarski inštitut v Ljubljani je izdelal idejno študijo, ki prikazuje perspektivno rešitev vodne oskrbe celotnega območja z zajetjem vode v Malnih pri Planini in izgradnjo vodovodnega sistema Primorski vodovod.

Izdatnost izvirov znaša najmanj 1270 litrov v sekundi, ugotovljeno je, da je mogoče tedaj odvzemati 700 litrov v sekundi. Če bi ojezerili Planinsko polje, bi te količine še močno povečali, na preko 3000 litrov. Primorski vodovod naj bi gradili po etapah. Prva zajema izgradnjo jeklenega cevovoda od Postojne do Razdrtega (11.160 metrov), položili naj bi ga do konca leta 1981, veljal pa bi 142 milijonov za premer cevi 800 mm ali 189 za 1000 mm. Druga etapa je cevovod od Razdrtega do Rodika (16.280 metrov) v vrednosti 129 (800 mm) ali 321 milijonov (1000 mm). Drugo etapo naj bi zgradili do konca leta 1982. Tretja etapa (do konca 1985) po projektu zajema ureditev zajetja Malni in čistilnih naprav na Rodiku v vrednosti 241 milijonov ter tlačni cevovod v vrednosti 83 (800 mm, oziroma 112 milijonov (1000 mm).

Skupaj bi torej cenejša varianta, katere propustnost bi bila 700 litrov v sekundi, veljala 715, dražja, katere propustnost je 1200 litrov, pa 863 milijonov dinarjev.

Kras bi od 700 litrov dobil 400 litrov ali 57 odstotkov, obala pa 300 ali 43 odstotkov. To bi bil tudi ključ za financiranje, razlike do vrednosti cevovoda 1000 mm pa naj bi krila obala sama. Nesporno bodo potrebe kmalu narekovale večji premer, zato je za obalo, vsaj za cevovod od centralne postaje v Rodiku, kjer se bo cevovod cepil v kraško in obalno smer, proti obali, nujno načrtovati večji profil. Obala bo morala sama zgraditi 25 kilometrov cevovoda premera 1000 ali 12.000 milimetrov od Rodika do Kopra ter rezervarje in razteželnike v skupni vrednosti 402 milijona dinarjev, Sežana pa cevovod od Rodika do Sežane (600 mm) v vrednosti 103 milijone, tako da bi leta 1985 lahko celotna regija prejemala vodo iz novega vodovoda.

Študija opozarja, da je potrebno v petih letih dograditi celoten projekt, ker so vodne razmere na Krasu in obali že neznosne. V prihodnjem letu naj bi izdelali glavno tehnično dokumentacijo za vse tri etape, začeli s postopkom za pridobivanje zemljišč za prvo etapo ter začeli s pripravljalnimi deli na njeni trasi.

Ko je o tej študiji razpravljal izvršni svet obalne skupščine, je pritrdil osnutku sklepov, ki ga je ponudil medobčinski svet. Vendar je tudi opozoril, da je v tem trenutku pred obalo kot najnujnejša naloga izgradnja vzporednega cevovoda med Valeto in Izolo, ki mora biti prihodnje leto končan, ob tem pa tudi višinski vodovod, katerega izgradnja mora teči po predvidenih rokih.

V javnosti se pojavljajo vprašanja, zakaj ne bi izkoristili najprej domačih razpoložljivih virov vode. Tej zahtevi postavljajo nasproti tezo, da gredo (tudi v sredstvih javnega obveščanja) preko takšnega razmišljanja. Nedvomno je potrebno ob tem zapisati naslednje: Če je kdaj, je sedaj še dovolj časa, da predstavimo argumente za in proti. Če se bomo izogibali razpravi o preostalih možnih virih, jo potiskali ob stran, se nam bo vedno znova vračala in rušila tisto, za kar smo se dogovorili. Zato pa je potrebno takoj povedati to, kar je pravzaprav že dolgo znano: da bi bile vse druge rešitve glede na predvideni učinek predrage, vsekakor pa neperspektivne. Predložen projekt Primorskega vodovoda je najustreznejša in edina stvarna rešitev za oskrbo Krasa in obale, ki zaradi pomanjkanja lastnih virov nimata perspektivnih možnosti, da bi sama reševala to vprašanje.

Akcija je stekla že tudi v republiških razsežnostih, jasno je namreč, da sama regija tako izdatnega zalogaja ne bo zmogla v bornih nekaj letih. Na tem področju je naslednja naloga, da Primorski vodovod pride v srednjeročni republiški plan.

V ponedeljek je o Primorskem vodovodu na razširjeni seji razpravljalo predsedstvo sežanske občinske konference SZDL in v celoti podprlo osnutek sklepov, včeraj pa je tudi koprski izvršni svet obravnaval informacijo o vodovodu.

V. JAPELJ

PRIMORSKE NOVICE 27/12-1979

SEŽANSKA SKUPŠČINA

Veliko nalog v novem letu

Delegati sežanske občinske skupščine so na dvodnevni seji obravnavali in sprejeli vrsto pomembnih nalog, ki jih bo treba sprejeti v prihodnjem letu

(cgs) — Najpomembnejša (ali vsaj najdolgoročnejša) odločitev prvega dne zasedanja je bila obravnava in sprejem zazidalnega načrta Kare 11 v Sežani. O predlogu tega urbanističnega dokumenta, ki je začrtal usodo novega dela Sežane onstran železnice, smo podrobneje pisali ob javni razpravi, ki je spodbudila k sodelovanju toliko ljudi, kot že dolgo nobena zadeva v Sežani. Zazidalni načrt je torej sprejet in ob izteku starega leta lahko skupaj s Sežančani le zaželimo, da bi novo sosesko začeli čimprej graditi.

Na torkovi seji so se delegati dlje časa zadržali ob osnutku resolucije družbenega plana za leto 1980. Žal je bilo tudi tokrat, čeprav bi ob tako pomembnem dokumentu pričakovali največ besede od delegatov združenega dela, iz njihovih vrst bolj malo pripomb. Zato pa se zdi, da so ta dokument temeljito preštudirali v delegacijah krajevnih skupnosti, saj so imeli nanj precej pripomb. Tako so, denimo, delegati krajevne skupnosti Vreme opozorili, da je treba v resolucijo nujno vnesti kot eno prednostnih nalog reševanje problematike reke Reke, ki ne le ovira, temveč dobesedno paralizira razvoj krajev v Vremski dolini in seveda vsako leto bolj uničuje Škocjanske jame. Delegat krajevne skupnosti iz Divače je predlagal, naj bi v resolucijo vnesli konkretne naloge glede razvoja storitvenih dejavnosti za vzdrževanje stanovanj, delegat iz Brkinov pa je opozoril, da tudi problematika nadaljnjega razvoja Brkinov ni dovolj celovito zajeta. Na seji skupščine so se s tem strinjali, čeprav so hkrati tudi podčrtali, da v tem obdobju polovico novih naložb gradijo prav na manj razvitem brkinskem območju.

Iz osnutka bodo sestavljalci do naslednje seje občinske skupščine izdelali predlog. Morda se bodo v tem času tudi delegati združenega dela še potrudili in nekoliko dopolnili ta dokument. (Ali pa se jim morda zdi, da so naloge in razvojne možnosti gospodarstva že tako dobro obdelane, da jih ni več potrebno, niti mogoče dopolniti?)

Na torkovi seji so tudi razrešili stari izvršni svet in za predsednika ponovno izvolili Albina Debevca ter za podpredsednico Zmago Slabnik. Ponovno izvoljeni predsednik je na seji predlagal tudi novo sestavo izvršnega sveta, ki so jo delegati podprli. Tako šteje zdaj izvršni svet 11 članov; razen predsednika in podpredsednika še načelnike vseh komitejev ter tri zunanje člane.

VODNA OSKRBA OBALE

Primorske novice 28.11.79

Povišanje cen odloženo

Skupščina skupnosti za oskrbo Obale z vodo je sicer uvidela upravičenost zahtevka Rižanskega vodovoda po višjih cenah vode, vendar je zahtevala dodatne razprave in pojasnila o porabi zbranega denarja

(vj) — Potem ko je bila skupščina obalne skupnosti za vodno oskrbo teden prej nesklepčna, je zadnjo sredo le uspela opraviti svoje delo. Delegati so znova poudarili, da je nujno čimprej omogočiti nemoteno oskrbo obale in zagotoviti potrebne vodne vire. Če tega obala (sama ali s pomočjo širše skupnosti) ne bo zmogla, bo to pomenilo resne posledice za njen nadaljnji razvoj.

Uresničevanje programa pa zahteva dogovor o zagotovitvi sredstev in ovrednotenju stalnih virov, dokler oskrbovalno omrežje ne bo zgrajeno. Gre za višinski vodovod v celoti, za vzporedni cevovod Valeta—Izola—Koper in za Primorski vodovod kot stalni in perspektivni vir vode.

Skupščina je razpravljala o predlogu Rižanskega vodovoda, naj bi ceno vode za prihodnje leto zvišali, in sicer od 5.40 in 4.15 dinarja za kubični meter uporabnikov iz gospodarstva oziroma gospodinjstva, na 6,50 in 5,10 dinarja. Predlagana poprečna cena je za 22 odstotkov večja od tiste, ki naj bi jo dosegli v letošnjem letu. Delegati so menili, da je predlog Rižanskega vodovoda utemeljen, saj kaže, da bo enota za pogon in razdeljevanje vode že letos poslovala z izgubo, vendar pa naj se o tem prej izrečejo občani, za kar je potrebna širša obrazložitev. O višjih cenah vode bo skupščina ponovno sklepala do 15. decembra.

Ko so delegati skupnosti za vodno oskrbo govorili o višinskem vodovodu, so menili, da je potrebno akcijo, ki nikakor ne teče tako, kot bi želeli, pospešiti in za prihodnje leto zagotoviti dovolj sredstev. Uresničevanje programa izgradnje namreč bistveno kasni, objekte in odseke prelagajo iz leta v leto in kaže, da bo tako tudi z delom letošnjega programa.

BRKINSKI VODOVOD

Primorske novice 28.11.79

Voda priteka v Brkine

Danes bodo simbolično proslavili dograditev prve faze brkinskega vodovoda od Ilirske Bistrice do Tominj

(vk) — V Ilirski Bistrici bodo danes simbolično proslavili dograditev prve faze brkinskega vodovoda do Tominj. Čeprav graditeljem ostaja še veliko dela, bo že prva faza vodovoda bistveno izboljšala preskrbo z vodo v naseljih manj razvitih Brkinov. Še leta 1975 je bilo kar 36 naselij v občini brez vodovoda, ko pa bo brkinski vodovod predvidoma leta 1985 v celoti dograjen, bo brez vode le še osem naselij s skupno 459 prebivalci.

Prva faza vodovoda od Ilirske Bistrice do Tominj je veljala 12,5 milijona dinarjev. Investitor je Komunalno gradbeno podjetje iz Ilirske Bistrice, kredite pa je zagotovila Splošna banka Koper. V drugi in tretji fazi bodo zgradili še cevovode z vsemi spremljajočimi objekti, rezervoarji in črpališči, od Tominj do Pregarij in naprej do Tater, iz Tominj pa bodo potegnili drugi krak do Brc. Skupno bodo vse tri faze vodovoda veljale najmanj 36 milijonov dinarjev, kar bo terjalo nemalo naporov za združevanje sredstev in zagotavljanje kreditov. Za dokončno ureditev vodne oskrbe Brkinov pa bo po nekaterih ocenah potrebno še približno 60 milijonov dinarjev, s čimer bi zagotovili oskrbo tako bistriškega kot sežanskega dela Brkinov.

Brkinski vodovod gradijo zdaj že tretje leto. Od vsega začetka so pri gradnji požrtvovalno sodelovali pripadniki JLA ter seveda mladinske delovne brigade na vsakoletnih delovnih akcijah. Mladinske brigade so opravljale dela, ki jih gradbena mehanizacija ne bi zmogla. Mladinci so opravili nad 110 tisoč delovnih ur v skupni vrednosti nad 6 milijonov dinarjev. Pri gradnji so razen Komunalnega gradbenega podjetja kot investitorja sodelovali še samoupravna komunalna interesna skupnost, območna vodna skupnost Primorske, SGP Primorje Ajdovščina ter Elektro Gorica — enota Sežana.

PRIMORSKE NOVICE 27/12-1979

SEŽANA

SPREJELI PROGRAM

Delegati sežanske občinske skupščine so soglasno podprli program izgradnje primorskega vodovoda

(cgs) — Na torkovi seji občinske skupščine v Sežani so delegati poslušali tudi poročilo o reševanju vodne oskrbe na Krasu in obali. Podrobno so se seznanili s primorskim vodovodom (o katerem smo v našem časopisu že večkrat poročali) in so ga predhodno podprle že vse družbenopolitične skupnosti in organizacije v obalno-kraški regiji in ga te dni obravnavajo tudi delegati drugih občinskih skupščin.

Kot je znano, naj bi s primorskim vodovodom do leta 1985 dolgoročno rešili problematiko vodne oskrbe Krasa in obale. Ta velik objekt, ki ga bodo gradili v treh fazah, zajema izgradnjo zajetja v Malnih, položitev cevovoda do Rodika ter cevovoda od Rodika do rezervoarjev v Škocjanu pri Kopru ter od Rodika do rezervoarjev na Taboru v Sežani.

Na seji so poslušali tudi informacijo o raziskavah podtalnih vodnih virov v Brestovici na Krasu. Raziskave gredo h koncu in bo do februarja znana količina in kvaliteta tamkajšnje vode. Če bodo rezultati pokazali, da je tod mogoče dobiti 50 in več litrov v sek., bodo izdelali izvedbeni projekt in finančno konstrukcijo za vodovod iz Brestovice, ki bi začasno rešil sedanje pomanjkanje vode, saj bi od tod lahko napajali Kras do Sežane. Vendar bi bila to le začasna in dodatna rešitev. Sežana bo do leta 1985 potrebovala že 200 l/sek, in je torej edina zares dolgoročna rešitev primorski vodovod.

Ob koncu so se delegati seznanili tudi z neuspelimi dogovori s postojnsko občino glede 80 l/sek, ki naj bi jih Sežana — proti sovlaganju v sedanji sistem vodovoda Malni — Sovič — dobivala iz Postojne.

Delo 5/12-1979

Bodo v Brestovici našli izvire?

Novi izviri vode naj bi bili začasna rešitev težav v sežanski občini

SEŽANA, 5. decembra – Prizadevanja, da bi Krasu oziroma sežanski občini, kjer so letos poleti najbolj občutili pomanjkanje vode, še pred dograditvijo primorskega vodovoda, ki je edina trajna rešitev, zagotovili večje količine vode, so še vedno zelo intenzivna.

V tednu ali dveh bodo nadaljevali z raziskavami v Brestovici, kjer mnogi pričakujejo vodo. Koliko bo te vode, iz koliko izvirov, je težko napovedovati. V Sežani se nadejajo, da je bodo dobili vsaj 50 litrov na sekundo. Sicer pa bo na odgovor treba počakati še kakšen mesec, ko bodo raziskave v Brestovici končane. V Sežani poudarjajo, da je to zanje le ena od možnosti za začasno premostitev problema vodne oskrbe in da je edina trajna rešitev tudi zanje – tako kot za obalo – primorski vodovod.

D. G.

Delo" 16.11.1979

Voda za Kras in obalo

Edino rešitev za dolgoročno preskrbo z vodo ponuja izvir Malni pri Planini v povezavi z zbiralnikom Padež – Postopna graditev vodovoda

LJUBLJANA, 15. novembra – Danes v Sloveniji čiste pitne vode v povprečju ne primanjkuje, je pa krajevno in časovno neenakomerno razporejena. Zato na nekaterih območjih severovzhodne Slovenije, Bele krajine, Dolenjske in Notranjskega Krasa ter obale ob daljših sušnih obdobjih primanjkuje pitne vode. Letos jeseni je bilo zaradi dlje trajajoče suše stanje kritično posebno v primorskih občinah.

O težavah s preskrbo s pitno vodo v Sloveniji, posebno pa na Krasu, informacijo je pripravil republiški sekretariat za urbanizem, so danes razpravljali tudi v slovenskem izvršnem svetu. Opozorili so, da bi morali hkrati s predlogi za odpravo težav v preskrbi s pitno vodo, v študijah, ki naj bi obravnavale to področje, upoštevati tudi možnosti izrabe vodnih zajetij v druge namene. Predvsem za energetsko izrabo.

Kras zaradi svojih naravnih značilnosti nima dovolj vodnih virov, predvsem nima podtalnice, ki je za vodno preskrbo najprimernejša. Močnejši vodni tokovi pa so pregloboko pod zemljo in tudi raziskani so le površno. Izdelanih je bilo več načrtov, kako zagotoviti Krasu in obali več pitne vode. To pa je možno le z zgraditvijo črpalnih vodovodnih sistemov in vodnih zadrževalnikov. Poleg tega pa je treba vzporedno graditi kanalizacijo in čistilne naprave za odpadno vodo, kajti z umazano vodo lahko v zapletenem kraškem podzemlju storimo nepopravljivo škodo.

Velik del krasa preskrbujejo z vodo Goriški vodovodi, Kraški vodovod Sežana, Rižanski vodovod Koper, Komunalno podjetje iz Ilirske Bistrice ter Vodovod Postojna. Poleg tega pa dobivajo vodo na obali tudi iz sosednje Hrvaške in sicer po pogodbi, ki bo v veljavi le še nekaj let.

Največ težav z vodo imajo danes v Sežani, saj sta vodni zajetji pod Nanosom in Padež veliko prešibki, da bi že danes lahko zagotovili nemoteno preskrbo. Z gradnjo proste industrijske cone v Sežani se bodo težave še povečale.

Pri vodni skupnosti Slovenije so že leta 1976 izdelali načrt, kako bi se dalo izboljšati preskrbo z vodo na tem delu Slovenije. Kot možni viri so bili omenjeni Malni pri Planini, javorniški podzemeljski tok, podtalnica pri Mirnu, brkinski zbiralniki, izvir Vipave, izvira Hubelj in Rižana, Padež in zajetje iz predvidenega soškega zbiralnika.

Nobeden od teh virov pa ne more v celoti zagotoviti dovolj vode in edina sprejemljiva rešitev za dolgoročno preskrbo s pitno vodo na območju Krasa in obale je izvir Malni pri Planini v povezavi z zbiralnikom Padež. To je sicer draga rešitev, toda vodovod je moč graditi postopoma. Velika prednost pa je tudi v tem, da se oba vodna vira dopolnjujeta in je tako zagotovljena varnost obratovanja, predvsem pa zmanjšan odvzem vode v Malnih v sušnem času. Tako tudi voda v Ljubljanici ne bi bila nižja od sedanje. Ta način preskrbe z vodo pa bo pogojeval tudi zajezitev Planinskega polja in Cerkniškega jezera.

IZTOK RAZDRIH

Primorske novice 28.11.79

Voda kot infrastruktura

Gradnja Primorskega vodovoda bo prednostna naloga v razvojnih načrtih Primorske, nujno je tudi, da ga obravnavamo kot slovensko vprašanje

Najodgovornejši družbenopolitični delavci obale in Krasa so v sredo v Kopru razpravljali o oskrbi regije z vodo, natančneje o gradnji Primorskega vodovoda. Kot so se dogovorili, predstavlja primorski vodovod integralni sistem oskrbe Krasa, obale, Brkinov in še drugih manjših krajev z vodo.

To naj bi zajemali v Malnih pri Planini. V prvi fazi naj bi jo speljali do razcepa pri Rodku, kasneje pa na Kras in na obalo. Tehnološko preprost načrt predvideva le enkratno prečrpavanje na zadostno višino nekje nad Postojno, od tam pa bi za 860 milijonov dinarjev položili cevovod do Rodika v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Kraka do Kopra in Sežane pa bi veljala zatem še 410 oziroma 240 milijonov dinarjev v naslednjem obdobju. Gotovo so to precejšnja sredstva, posebno pa še ob sklepu, naj ne bi gradnja Primorskega vodovoda vplivala na izvajanje nalog in reševanje oskrbe z vodo v posameznih območjih. Kako najti sredstva? Najbrž ni zgrešena misel, da je voda tako kot infrastruktura slovenski problem, in da bi bilo daljnoročno gledano še najpametneje reševati probleme s tega vidika. Tukaj naj omenimo pobudo skupine članov izvršnega sveta SRS, naj bi problem reševali obširneje z zajezitvijo Planinskega polja.

Kakorkoli že, gradnja Primorskega vodovoda bo prednostna naloga v načrtih razvoja Primorske, pa tudi republike in ustreznih interesnih skupnosti. Posebna investicijska skupina naj bi spremljala in pospeševala gradnjo, v kateri bi sodelovala tudi JLA in mladina z delovnimi akcijami. Le tako bomo, in to je nujno, lahko zagotovili do leta 1990 prepotrebnih 1400 litrov vode na sekundo, odločali pa bodo predvsem občani in delovne organizacije na območju, ki bo prihodnje leto spet občutilo pomanjkanje pitne vode. 2800 litrov vode na sekundo, ki jih bomo potrebovali leta 2000, pa kaže kot številka na nujnost daljnoročne temeljite rešitve problema.

Pomanjkanje vode resen opomin

Na Sežanskem primanjkuje vode že v deževnih obdobjih, letošnje sušno poletje pa je dodobra osušilo vsa vodovodna zajetja. Pomanjkanje vode je resen opomin, da je treba tem krajem čimprej zagotoviti zadostne količine vode.

Pomanjkanje vode je na Sežanskem že dolgo eden največjih problemov, ki postaja iz leta v leto vse hujši in že ovira nadaljnji razvoj občine. Letošnje sušno obdobje je še posebej resno opozorilo, da je za ureditev tega perečega problema treba brez odlašanja več narediti. Čeprav vode na Sežanskem vedno primanjkuje, so dosedanja kolikor toliko deževna poletja nekako prikrivala resnost tega problema, saj vode ni manjkalo vsaj za vsakodnevno uporabo. Zadnje mesece pa so se osušila tudi zajetja v ajdovski, postojnski in ilirskobistriški občini, ki napajajo sežanske kraje z vodo. Zaostrena situacija je narekovala najstrožje varčevanje z vodo, ki je tako čez noč postala najdragocenejša tekočina. Čeprav občani negodujejo, se bodo vendar morali zaradi izjemno težkega stanja spoprijazniti, da bodo vodovodne pipe suhe dan ali dva.

Vendarle je to le izhod v sili, ki ponovno opozarja, da z rešitvijo vodooskrbe, ki bo za več let »odžejala« te kraje, ni mogoče več odlašati. V sežanski občini se že dolgo zavedajo resnosti tega problema in si prizadevajo, da bi ga čimprej rešili. Letošnja suša je še potrdila, kako pravilna je bila odločitev delovnih organizacij, ki so »više« samoupravnih interesnih skupnosti v celoti namenile za reševanje vodooskrbe. Vendar je primarni vodovod velika in predvsem draga naložba. Zato se bodo morali v sežanski občini čimprej dogovoriti, kolikšen del dohodka ali osebnega dohodka bodo občani prispevali za izgradnjo primarnega vodovoda, ki bo edino lahko dolgoročno rešil problem vodooskrbe v teh krajih.

Delovni ljudje in občani sežanske občine sicer že doslej združujejo za vodooskrbo 1,30 odstotka od dohodka delovnih organizacij, kar pa ne bo zadoščalo za rešitev tega problema.

Čeprav se v sežanski občini z vso resnostjo lotevajo te nikakor ne majhne, a zato tem bolj nujne naloge, pa morajo vsako leto znova ugotavljati, da mnoge delovne organizacije, predvsem tiste s sedežem izven občine, ne združujejo denarja za vodooskrbo. Samo lani se je tako v skladu za družbeni standard pri skupščini sežanske občine zbralo za 3 milijone manj denarja. Morda bi ne bilo napak, ko bi te delovne organizacije opozorili, kako resno je pomanjkanje vode in kaj bo pomenilo tudi za njihovo sredino, če tega problema s skupnimi močmi čimprej ne rešijo, tako, da bi njihove vodovodne pipe ostale suhe nekaj dni več, kot pritistih, ki že več let združujejo denar za vodooskrbo?

TA TEDEN BREZ OMEJITEV

Dež, ki je prejšnji teden namočil tudi Kras, je prebivalcem sežanske občine in še posebej odgovornim za vodno oskrbo tega območja, vsaj za nekaj časa odvalil kamen od srca. Od ponedeljka v sežanski občini sicer ne veljajo več ukrepi za omejitev vodne porabe, vendar le začasno

Zadnje deževje je namreč resda napojilo suho zemljo, še zdaleč pa ni toliko napolnilo vodnih zajetij, da bi se mogli na Sežanskem, kjer vode najbolj primanjkuje, zares oddahniti. Kot nam je povedal direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec, so na ponedeljkovem sestanku predsedstva občinske skupščine, občinskega štaba za civilno zaščito, sanitarne inšpekcije, veterinarske postaje in Kraškega vodovoda sklenili, da začasno ukinejo ukrepe za omejitev porabe vode. Kot je znano, so se na Sežanskem prejšnji teden morali zateči k zelo ostrim varčevalnim ukrepom, saj je od 38 naselij, ki jih oskrbuje Kraški vodovod, po dva dni ostajalo brez vode polovica naselij. Tik pred deževjem je bil položaj že kar kritičen, še posebej v Sežani, kjer je moral na primer Iskrin obrat galvanike za nekaj časa prekiniti proizvodnjo. Prebivalci zgornjih nadstropij so imeli vodo le še ponoči; hudo je bilo tudi v domu upokojencev, saj voda ni več tekla v četrto nadstropje, kjer imajo bolniški oddelek. V Sežani so že pripravljali še strožje ukrepe, saj so se bali, da bi vode pričelo zmanjkovati v bolnišnici, kar se seveda ne bi smelo zgoditi. Na srečo do najhujšega ni prišlo in je zdaj položaj po zadnjem deževju vsaj za spoznanje boljši.

Vendar to ne pomeni, da je za zdaj vode na pretek in da bi mogli pozabiti na vse varčevalne ukrepe. Nasprotno. Dokler ne bo večjega deževja, še vedno veljajo vsa priporočila in navodila, ki narekujejo uporabo vode le za najnujnejše potrebe. Dež je namreč le toliko napolnil vodna zajetja, da je v ponedeljek priteklo iz vodovodnih cevi za 5 sekundnih litrov več vode, kot v zadnjih sušnih dneh, kar je še vedno veliko manj, kot bi jo potrebovali. Zato so se tudi na ponedeljkovem sestanku domenili, da bodo prihodnji teden spet uvedli omejitvene ukrepe, seveda, če v tem času ne bo izdatnejših padavin.

Navzlic temu upajmo, da so najbolj kritični dnevi (vsaj za letos) mimo. Povzročili so ogromno negodovanja ljudi, precejšnjo škodo gospodarstvu in živinoreji in gotovo tudi precej sivih las odgovornim za oskrbo z vodo, ki so skušali rešiti, kar se pač ob »vodni situaciji«, kakršna je na Sežanskem, rešiti da. Morda je edina dobra stran letošnje suše, da je še tistim »optimistom«, ki doslej niso hoteli verjeti, da z gradnjo primorskega vodovoda ni mogoče več odlašati, dokazala, da je od priprav treba preiti k odgovornim odločitvam.

Kazni za potrato vode

DELO 8/8-79

V sežanski in koprski občini zaposluje suša vse družbenopolitične organizacije – V mestih zalivajo vrtove, višje vasi pa so brez vode

LJUBLJANA, 7. avgusta – Včerajšnja vremenska napoved se je uresničila, žal tudi na območjih v Sloveniji, ki jih je dolgotrajna suša že močno prizadela. Pitne vode je hudo zmanjkalo na Krasu,tako da jo morajo v bolj oddaljene vasi voziti z gasilskimi cisternami. Zdaj že resno skrbijo zaradi suše tudi v Kopru in Sežani, kjer se kljub opozorilom poraba vode ne zmanjša.

Prebivalci teh območij za pomanjkanje vode krivijo poleg suše tudi projektante vodovoda, hkrati pa tisti, do katerih zaradi nižje lege voda še priteče, neumorno zalivajo svoje vrtove in perejo avtomobile.

Naš dopisnik iz Sežane poroča, da so se zaradi pomanjkanja vode, kakršnega v teh krajih ne pomnijo že dvajset let, na izrednih sejah sestale vse družbenopolitične organizacije. Ugotovili so, da bodo morali zaradi kritičnega položaja omejiti porabo vode le za najnujnejše gospodinjske potrebe in res nujno tehnološko vodo. V najtežjih primerih bo na pomoč priskočila tudi civilna zaščita. V predsedstvu občinske skupščine Sežana so sklenili vse občane pozvati k varčevanju, saj zdaj ne sme po nepotrebnem odteči niti liter pitne vode.

Koprski dopisnik poroča, da na obali razmišljajo o ustanovitvi interesne skupnosti za vodo, čeprav se vsi dobro zavedajo, da s samo ustanovitvijo ne bodo ničesar rešili. Pri rižanskem vodovodu namreč pravijo, da bi najprej morali spregovoriti o kaznih za tiste, ki nočejo upoštevati priporočil o nujnem varčevanju, šele potem bi lahko spregovorili tudi o načrtih za prihodnost. Okoliške vasi, ki imajo vodovod, dobijo vodo le po dva dni, potem pa jo spet za dva dni zaprejo. Prebivalci teh vasi so na vrtičkarje v mestih lahko upravičeno jezni, saj menijo, da ob takih izjemnih sušah, kot je letošnja, res ne bi smeli tratiti vode za zalivanje solate, hkrati pa jo na drag način razvažati na ogrožena območja. Sušna voda je draga, saj je v njeno ceno poleg goriva, obrabe tovornjakov in pranja cistern vračunana tudi voda, ki ob normalnih vremenskih razmerah zastonj priteče iz pip ali vodnjakov.

Medtem ko je pri nas nekaterim že kar preveč sonca, zelo vroče je tudi v Tunisu (44 stopinj Celzija), pa imajo v južni Koreji veliko težav zaradi neurja, ki je zajelo pokrajino Kangvon pred dvema dnevoma. Dvanajst človeških žrtev ali pogrešanih je bilo, več kot oserndeset domov pa je poplavljenih in poškodovanih.

O neurjih poročajo tudi s severnega dela države, kjer so v pokrajini Čola narasle vode poplavile več kot tristo hiš in okrog stošestdeset hektarov polj. Točnejših podatkov o škodi še ni, ker so zveze s prizadetimi pokrajinami še vedno pretrgane.

Narava je premoč nad človekom dokazala tudi v Združenih državah Amerike, kjer je potres s šestimi stopnjami po Richterjevi lestvici močno stresel zemljo v severni Kaliforniji. Sunek, ki je imel epicenter trideset kilometrov vzhodno od San Francisca, ni terjal človeških žrtev, pa tudi večje materialne škode razen nekaj razbitih oken ni povzročil. Prebivalci tega dela ZDA so se vznemirili, saj tako močnega potresa niso doživeli že triinšestdeset let.

Suša stiska

DELO 7/8-79

Omejitve porabe vode v sežanski občini – Suhe pipe v višjih nadstropjih – Kratkovidnost

SEŽANA, 6. avgusta – Na Krasu so že od nekdaj poleg vsake hiše zgradili tudi vodnjak, kajti izkušnje s poletnimi sušami so bile mnogokrat zelo bridke. Danes je položaj še težji. Že dobra dva meseca ni bilo obilnejšega dežja in voda je iskana. Poraba je veliko večja, zmogljivosti pa komaj zadostujejo za najnujnejše potrebe.

V sežanski občini je izvršni svet za zdaj izdal le priporočilo vsem porabnikom za varčevanje z vodo. Kraški vodovod tukaj prečrpava le 25 litrov vode v sekundi, namesto 45. Izmenično imajo omejitve. Vsaka vas po dva dneva. V Sežani v niže ležečih objektih sicer vode še ni zmanjkalo. Stanovanjski bloki od 2. nadstropja naprej pa so že več dni popolnoma brez vode. Prav tako tudi naselje »Za železnico«, ki leži višje. Občani si za nujne potrebe lahko pripeljejo vodo s cisternami iz črpališča v Padežu. Vendar na lastno pest, saj prevoz ni organiziran. Največje težave imajo kmetovalci, kajti živina tam, kjer jo še imajo, je popolnoma izpraznila vodnjake. Enako je pri kooperantih s perutninskim kombinatom, ki porabijo veliko vode.

Ponovno naj opozorimo na kratkovidno načrtovanje in zamujeno izgradnjo primarnega vodovodnega omrežja, kar bi po srednjeročnih načrtih občine moralo biti opravljeno med prvimi nalogami. Samoprispevek občani sicer plačujejo, vendar si odgovorni, ki pa niso samo v vodovodnih ustanovah, s tem posebej ne belijo glave. Sežana pa tudi drugi večji kraji v občini imajo vodnjake, ki so jih uporabljali vsi občani, zdaj pa so zanemarjeni ali celo zasuti. Voda v njih je zdravju škodljiva, in je uporabna le še za gašenje. Slednje sodi tudi v pristojnost civilne zaščite.

Kljub temu, da je Kras znan kot suha pokrajina, skriva v svojih nedrih ogromne količine vode. To so ugotovitve strokovnjakov in tudi domačih poznavalcev Krasa. Prebivalci, ki so bili in so še vedno pripravljeni pomagati pri reševanju skupnih problemov, ne morejo razumeti, da izdelanih projektov o boljši preskrbi z vodo še niso začeli uresničevati.

BOŽO MARINAC

Voda v cisternah potuje na Kras – DELO 19.IX. 1979

SEŽANA, 19. septembra – Suša, ki pesti Kras že nekaj mesecev, dosega v teh dneh vrhunec. Varčevalni ukrepi in celo popravilo novogoriškega vodovoda med Hubeljem in Dornberkom ne bodo dovolj za premostitev sušnega obdobja, ki ga lajšajo štiri cisterne, s katerimi v sušne kraje nenehno dovažajo vodo. Občani si pomagajo z vodo iz napol izsušenih vodnjakov ali pa jo dovažajo od drugod. Suša čedalje bolj steguje tipalke tudi v koprsko občino. Na sliki: cisterna podjetja Transport iz Ilirske Bistrice je pripeljala dragoceni tovor k bazenom kraškega vodovoda v Vremsko dolino. Več na 2. strani. (Foto: Dragan Arrigler)

Krvava griža je še poceni nauk

Epidemija zaradi okužene vode bo na območju Iga med drugim terjala vsaj 1.400 izgubljenih delovnih dni

LJUBLJANA, 19. januarja – Približno sto ljudi z območja viških krajevnih skupnosti, ki obsegajo naselja Brest, Tomišelj, Vrhljane, Strahomer, Iško loko, Ig, Kremenico, Iško in Iško vas ter Kot in Staje, je zaradi krvave griže že iskalo pomoč pri zdravniku, ki so šest krajanov napotili v bolnišnico.

Epidemija, do katere je prišlo zaradi okužene vode iz lokalnega vodovoda, sicer ne pušča trajnih posledic, čeprav je bolezen nalezljiva in zna biti precej mučna. Drugače bi bilo, če bi šlo za eno izmed bolj nevarnih možnih obolenj, na katere so inšpektorji mestne uprave za inšpekcijske službe ob pogostih pregledih lokalnih vodovodov (po katerih pa praviloma niso sledili ustrezni ukrepi pristojnih) opozarjali že vrsto let nazaj.

Po jutrišnjem sestanku s predstavniki prizadetih krajevnih skupnosti bo znano, kako naj bi preskrbo z vodo na prizadetih območjih trajneje uredili. Po predlogih sanitarne inšpekcije MLUS naj bi najprej poskrbeli za plinski klorinator in pregledali omrežje lokalnega vodovoda, nato pa preizkusili, do kod je možna preskrba z vodo iz vodarne Brest. Mestni vodovod naj bi po tem poskrbel za zadostne količine zdrave (a tudi dražje) vode, po prevzemu in sanaciji omrežja pa naj bi tudi prevzel v upravljanje vodovod za območje Iga.

Na Zavodu za socialno medicino in higieno Ljubljana so ocenili, da bo šlo zaradi epidemije v izgubo najmanj 1.400 delovnih dni, saj so med drugim 11 ljudem prepovedali delo z živili, nekdo pa bo najbrž z dela izostal tudi zaradi desetih otrok, ki s krvavo grižo ne smejo v vrtec. Bolezni, zdravila in drugi ukrepi bodo nadaljnji, za zdaj težko ocenljiv, vsekakor pa ne majhen strošek

BORUT ČONTALA

10. stran ★ DELO 10/8-1979

Dež prinesel upanje, da bo suše na Krasu konec

Najhuje je v Sežani – Občinski štab civilne zaščite se je pravočasno vključil v akcijo preskrbe z vodo

SEŽANA, 9. avgusta – Dolgotrajna suša, kakršne na sežanskem ne pomnijo že vrsto let, je prebivalcem Krasa povzročila nemalo težav, nedvomno pa jih tudi usmerila k še bolj intenzivnejšim razmišljanjem o tem, kako razrešiti probleme v zvezi z vodno oskrbo.

Včerajšnji dan je bil na območju, ki se »napaja« iz cevovodov Kraškega vodovoda Sežana eden najbolj kritičnih. Položaj se je kljub dežju, ki je včeraj popoldan le malenkostno omilil težave, danes pa že dal upati, da bo krize čez nekaj dni konec, namreč tako zaostril, da so morali v sežanski Iskri (obrat Galvanika) za nekaj časa prekiniti proizvodnjo. Pred podobnim vprašanjem: prekiniti ali ne prekiniti proizvodnjo pa so bili tudi v komenskem Aluminiju. V »Iskri« je Galvanika sicer nekaj časa »stala«, vendar v proizvodnji ni bilo zastojev, ker so imeli zaloge. V komenskem Aluminiju pa so podoben obrat »reševali« tako, da so praznili vodnjake, v katerih je še bilo nekaj vode. Potemtakem lahko rečemo, da razlogov za kakšen poseben alarm ni, je pa voda, ne glede na današnje deževje, še vedno precejšen problem.

Vsak si po svoje pomaga do nje, štab civilne zaščite, ki se je v pravem trenutku vključil v akcijo v zvezi z oskrbo z vodo, pa je včeraj pripravil tudi program omejitev, racionalizacije porabe vode za celotno sežansko območje. Vodo so pričeli dovažati z ilirskobistriškega območja, in kot smo že poročali, omejili tudi porabo v krajih, ki so priključeni na vodovodne cevi Kraškega vodovoda. Tako se mora okrog 50 odstotkov prebivalcev vsake dva dni odpovedati vodi. Od 38 naselij, ki jih oskrbuje Kraški vodovod, jih polovica po dva dni ne dobi vode. Ta omejitev je bila sprejeta v skladu z odločitvijo predsedstva sežanske občinske skupščine, včeraj pa je to odločitev, veljala bo do ponedeljka, sprejel tudi štab civilne zaščite v občini.

Najbolj pereč je položaj v Sežani sami. Tu je nekaj potrošnikov (bolnišnica, dom upokojencev itn.), ki brez vode preprosto ne smejo ostati. Pa vendar se to (z izjemo bolnišnice) dogaja, ker je pritisk vode prešibak, da bi vodo pognal tako visoko kot je potrebno. Direktor doma upokojencev Miroslav Bandelj nam je dejal: »Pri nas smo občutili pomanjkanje v ponedeljek, ko voda ni več pritekla v bolniški oddelek v četrtem nadstropju. Tu imamo bolnike, ki nujno potrebujejo vodo. Težko, težko smo, in še vedno težko razrešujemo ta problem. Današnja moča bo sicer pomagala, a problema ne bo razrešila.«

»K prijateljem, sosedom v nižjih nadstropjih smo hodili po vodo. Danes ponoči smo je imeli, zdaj okrog poldneva pa je spet ni. Nerodno, težko je to, toda ljudje znajo pomagati,« pripoveduje Sonja Kodrič.

»Res je, ljudje so zvečine strpni, ne protestirajo, pač pa sušo – take na Krasu ne pomnimo že vrsto let – dokaj mirno prenašajo in razumejo težave, v katerih smo se znašli. Lahko rečem, da nihče ni žejen, da za osnovne potrebe nikomur ne primanjkuje vode in zato razlogov za alarm ni,« nam je povedal direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec. Res je tako. V mislih nekaterih napihnjene podobe, da je, zaradi pomanjkanja vode, na Krasu že treba pobijati živino, da se ljudje ne morejo umivati in podobno, so »prenapete«. Trenutno je vode dovolj, kriza, ki je vrsto let ni bilo tako močno občutiti, pa bo gotovo (o tem ni dvoma) vzpodbudila odgovorne k pospešitvi akcije za izgradnjo primorskega vodovoda. Projekt zanj je v veliki meri že oblikovan, zaenkrat pa o njem razmišljajo le vodovodarji.

Sušo, ki je prizadela naše kraje, so, seveda, občutili tudi na Tržaškem. Preglavice dela predvsem kmetovalcem, sicer pa je oskrba z vodo dokaj normalna in poteka brez težav. Novinarji Primorskega dnevnika, ki temeljito spremljajo problematiko oskrbe z vodo na Tržaškem, so nam danes zagotovili, da je položaj, spričo dežja, ki je dodobra namočil obalno kraško območje, precej boljši kot pred dnevom ali dvema. Tudi meteorologi nam obetajo spremenljivo vreme, torej lahko pričakujemo tudi dež.

DUŠAN GRČA

Bo pomanjkanje vode ustavilo tudi stroje?

Položaj v preskrbi z vodo se na Krasu slabša iz ure v uro – Tudi na Koprskem že omejujejo porabo – V marsikaterem ozdu se boje zastojev

SEŽANA, KOPER, POSTOJNA, 18. septembra – »Stanje se slabša iz ure v uro, vse skupaj pa zapletajo še težave s cisternami. Drevi moramo vrniti ljubljanskemu Slovinu cisterne, ki smo jih dobili s pomočjo republiškega štaba za civilno zaščito in ostala nam bo le ena večja cisterna – bistriškega »Transporta« – s katero bomo še polnili skorajda prazne rezervoarje,« nam je danes popoldne povedal Jože Bevčič, načelnik štaba za civilno zaščito v sežanski občini.

Na Sežanskem, kjer že dolgo ne pomnijo take suše, je položaj resnično iz dneva v dan resnejši. Poročali smo že o škodi, ki jo suša povzroča kmetom, predvsem živinorejcem – letos poleti so bili prisiljeni oddati v zakol okrog 1000 glav živine, ker ni dovolj krme, pa tudi vode za živino že zmanjkuje – vse pa kaže, da bo pomanjkanje vode prizadelo tudi industrijo. Tako v senožeškem Cimosu čakajo na 40 kubičnih metrov vode in če jih ne bodo te dni dobili, se zna zgoditi,

● Na obali, točneje v koprski občini, ki je med tremi obalnimi edina prizadeta, prepovedujejo prekomerno porabo vode, priporočajo, naj ljudje z njo varčujejo. Hkrati pa je moč videti vrtnarje, kako z nasmehom na ustih zalivajo park in zelenice ob ulici JLA. Tam kjer je največ ljudi, ki jim dopovedujejo, kako kritičen je položaj v oskrbi z vodo.

da bo del proizvodnje ustavljen. Nekaj podobnega preti – ker pač vode po vodovodnem omrežju preprosto ni več moč dobiti – tudi Mitoli, Marmorju, pršutarnam, Iskri in še nekaterim drugim delovnim organizacijam. Lahko se zgodi, da v številnih obratih, ki pri proizvodnji potrebujejo več vode, pride v dnevu ali dveh do pomembnejših zastojev. To bo seveda škodo, ki že zdaj ni majhna, še povečalo. Na današnji seji komiteja občinske konference ZKS Sežana so obravnavali probleme v zvezi z vodo in med drugim ocenili, da je stanje tako, da že smemo govoriti o naravni katastrofi.

Sicer pa je prebivalstvo na Sežanskem dovolj strpno in težave z vodno oskrbo dokaj dobro prenaša, če smemo tako reči. Štiri improvizirane cisterne nenehno vozijo vodo naročnikom, štab civilne zaščite stalno zaseda itn.

Suša pa ne pesti samo Krasa. O nič kaj spodbudni situaciji poročajo tudi z rižanskega vodovoda. Iz rižanskega izvira, ki napaja koprsko občino, delavci rižanskega vodovoda s skrajnimi napori in s posebnimi potopnimi črpalkami zagotavljajo zadovoljive količine vode, vendar to ne bo trajalo dolgo. Zato so že pozvali prebivalstvo, naj skrajno varčuje z vodo, prepovedali so pranje avtomobilov, zalivanje vrtov itn. Rižanski vodovod je pripravil tudi poseben načrt ukrepov za odvzemanje vode posameznim potrošnikom.

V sežanski občini so se pred leti odrekli denarni soudeležbi pri gradnji centralnega vodovoda v Postojni. Le-ta naj bi jim zagotavljal tudi pitno vodo izpod pip, za katero so se tedaj s samoprispevkom izrekli občani postojnske občine. Pred nič kaj zavidljivo odločitvijo so se znašli člani izvršnega sveta posojnske občinske skupščine. Pred njimi sta bila namreč samoupravni sporazum o skupni gradnji in financiranju vodovoda v Malnih – Postojna ter ustrezni družbeni dogovor. Po več kot dveurni razpravi je med člani postojnskega izvršnega sveta prevladalo mnenje, da so besede v obeh dokumentih še dokaj nedorečene, ker ne zagotavljajo normalne preskrbe z vodo za daljše obdobje prebivalcem postojnske in sežanske občine.

»Voda je splošna družbena dobrina«, so vseskozi poudarjali. Zato so tudi sklenili, da bo treba besedilo v obeh dokumentih prilagoditi prebivalcem obeh občin – tako tistim, ki so pred malone desetimi leti na referendumu izrekli odločilni da, kot tudi tistim, ki so takrat oklevali:

DUŠAN GRČA
MARJANA TRILER

Vode manjka, cisterne zagotovljene

Delo 20/9-79

Težave z vodo na Sežanskem in Koprskem so še naprej velike

SEŽANA, KOPER, 19. septembra – Položaj v zvezi z vodno oskrbo na Sežanskem, pa tudi na Koprskem je iz dneva v dan slabši. Vsi rezervoarji rižanskega vodovoda se čez noč sicer toliko napolnijo, da hujših omejitev pri porabi vode še ni, pozivajo pa k varčevanju.

Na Krasu so, potem ko je že kazalo, da bodo ostali brez dveh Slovinovih cistern, uspeli zadržati cisterne, Slovin pa si bo skušal pomagati na drug način. Dobili so tudi dve cisterni od gasilcev in zdaj vozi vodo v Padež in Lipo pet cistern. Za zdaj ne kaže, da bodo morali v katerem od industrijskih obratov ustaviti proizvodnjo, spraznili pa so se vodnjaki in drugi viri, tako da je zdaj vse več posameznikov, ki naročajo vodo. Vsem skušajo ustreči, tako da doslej občani v bistvu še niso ostali brez vode.

D. G.

Priprte pipe ob morju

DELO 9/3-1979

Za uresničitev plana oskrbe z vodo na slovenski obali do leta 1980 manjka še več kot 200 milijonov dinarjev

KOPER, 8. marca — Za realizacijo sprejetega plana izgradnje objektov za oskrbo z vodo na slovenski obali do leta 1980 potrebujejo še dobrih 160 milijonov dinarjev in če k temu dodamo še sredstva za višinski vodovod, za uresničitev načrtov na obali potrebujejo okroglih 270 milijonov. Zagotovljenih je 55 milijonov za višinski vodovod ter 15 milijonov za druge objekte. Manjka torej dobrih 200 milijonov dinarjev.

Dvajset milijard starih dinarjev ni malo denarja, so pa to sredstva, ki jih je nujno združiti, sredstva brez katerih si pri Rižanskem vodovodu, kot odgovornemu za vodno oskrbo na slovenski obali, ne predstavljajo nemotene oskrbe z vodo. Zato so pristojni pripravili ključ za pridobitev manjkajočih sredstev. Samoupravni sporazum o rebalansu plana vodne oskrbe za obdobje 1976—80 je bil v drugi polovici lanskega leta dan v javno razpravo. Kakršnakoli je ta bila, na vseh ravneh, kjer so delegati obravnavali in sprejemali plan oziroma rebalans, je bila izražena podpora načrtom. Marsikateri delegat je dvignil roko za sprejetje plana in ker s tem običajno razumemo tudi sprejemanje obvez, ki izhajajo iz takih dokumentov, torej v imenu svojih volilcev tudi za obveze.

Vendar pa le ni vse tako, kot si v teoriji zamišljamo. Od 213 možnih podpisnikov je sporazum o dodatnem združevanju sredstev doslej podpisalo le 47 OZD (4700 delavcev ali 22 odstotkov od vseh zaposlenih) in 9 od 27 krajevnih skupnosti, ali 34 odstotkov prebivalcev. Sredstva so potrebna in ker jih pač drugače ni moč zagotoviti je bil pred delegati skupščine obalne skupnosti pred dnevi predlog odloka, s katerim naj bi zagotovili del manjkajočih sredstev. Delegati odloka niso obravnavali, točko so, kot temu rečemo, »odložili« z dnevnega reda. Razlog za to je do neke mere sprejemljiv. Konec koncev le gre za odločitev (beri sredstva), ki bi morala biti samoupravno, večinsko sprejeta v delovnih organizacijah. Prav je, da se še za nekaj časa podaljša rok za podpisovanje sporazuma, toda ob vsem tem se poraja pomislek, češ, da smo padli na enem od izpitov, ki jih nam s sistem vsakodnevno postavlja pred nas. Gre namreč za to, da marsikateri plan — v tem primeru rebalans plana vodne oskrbe — sicer sprejemamo, odobravamo in sploh na veliko podpiramo, ko pa gre za konkretno sprejemanje obvez (združevanje sredstev) preprosto pozabimo na to, da iz načrtov, ki smo jih sprejeli, izhajajo tudi obveze. Dostikrat so te zelo velike, vendar take, da je mimo njih težko iti. Vsaj z vodo je tako.

DUŠAN GRČA

Bitka za vodo

Delo 21/9-79

Na Sežanskem jo zdaj vozijo z devetimi cisternami – Kritično je že tudi v Novi Gorici

SEŽANA, NOVA GORICA, 20. septembra – Na Kras sta po posredovanju republiškega štaba za civilno zaščito prispeli še dve cisterni za prevoz vode, tako da jih imajo zdaj devet, pomagajo pa si še z manjšimi plastičnimi cisternami, s katerimi dovažajo vodo individualnim naročnikom.

Dvodnevne zapore vode v posameznih krajih še veljajo in konec tedna bo brez vode Sežana. Vodo bo imela le bolnišnica. Kot da ni težav dovolj, je prišlo do okvare še na Hubju, kjer natakajo v cisterne vodo iz goriškega vodovoda. Na sežanskem razvozijo dnevno okrog 400 kub. metrov vode, kar kaže, da marsikdo ne upošteva pozivov k skrajnemu varčevanju. Nekateri kar zalivajo vrtove in perejo avtomobile – vendar ponoči, ko mislijo, da jih nihče ne vidi. Toda na spisku štaba za civilno zaščito so se že znašli trije kršilci, ki bodo odgovarjali po zakonu o ljudski obrambi. Grozi jim kazen od 1.000 do 10.000 dinarjev ali do dva meseca zapora.

Na današnji izredni seji so člani novogoriškega izvršnega sveta sprejeli nekatere nujne ukrepe, da bi premostili sedanje hudo pomanjkanje pitne vode v občini. Odslej ni več dovoljeno pranje avtov in zalivanje vrtov, obrati in delovne organizacije pa naj bi vsaj za 30 odstotkov zmanjšali porabo vode. Goriški vodovodi za zdaj še ne bodo zapirali vode, če pa zavest občanov o nujnem varčevanju ne bo prišla dovolj do izraza, bodo morali pričeti vodo zapirati. Izvajanje sklepa o prepovedi pranja avtov in zalivanja vrtov bodo kontrolirali miličniki in člani narodne zaščite. Na seji so se tudi dogovorili, kako bodo vozili pitno vodo v kraje na Banjški in Trnovski planoti ter na goriški kras. Vodo bodo vozili gasilci, vsi, ki jo bodo dobili pa bodo plačali 40 dinarjev za kubični meter. Ker stane prevoz seveda več, bo razliko pokrila občinska komunalna skupnost. Gasilci so že dalj časa opozarjali, da imajo eno samo cisterno, ki drži osem kub. metrov vode, uporabljajo pa jo za prevoz vode in gašenje, danes pa so našli način financiranja, da bodo kupili še eno cisterno.

BRANKO PODOBNIK

Stiska z vodo je vse hujša

Konec tedna bo Sežana brez vode. Zaprli jo bodo, da bi varčevali. V Novi Gorici se za tako drastični ukrep še niso odločili, vendar ga ne izključujejo, če pozivi k varčevanju ne bodo rodili sadov. Mnogo je namreč takih, ki so zanje gluhi, čeprav so kazni hude: za pranje avtomobila v času, ko veljajo omejitve v porabi vode, je denarna kazen od tisoč do 10.000 dinarjev ali do dva meseca zapora.

Stran 2

Delo 21/9-79

Vode ne sme zmanjkati

Na obali krepko razmišljajo o tem, kako zagotoviti dovolj vode do leta 2000 in naprej — Potrebe pa rastejo

KOPER, 10. januarja — Slovenska obala lahko trenutno iz vodnih virov v sistemu rižanskega vodovoda dobi 550 litrov vode na sekundo. To zaenkrat zadošča potrebam, že čez štiri ali pet let pa situacija ne bo več taka. Potrebe po vodi predvsem v konicah poletnih mesecev, naraščajo, vodni viri pa ostajajo nespremenjeni, kar pomeni, da bo obala imela leta 1990 štirikrat, leta 2000 pa kar osemkrat manj vode kot bi jo potrebovala.

Seveda ob tem, če bodo ukinili dobavo vode iz Gradolj na Hrvaškem. Teoretične ocene slone na razvojnih predvidevanjih (porast prebivalstva, vse večje potrebe gospodarstva), vendar so zelo resne in opominjajo, da je treba nekaj ukreniti.

Različic za razrešitev problema je več, v osnovi pa bi jih lahko razdelili v dve. Najprej gre za izvir Malni pri Postojni, iz katerega Postojnčani že dobivajo vodo in iz katerega bi lahko brez škode za Ljubljanico takoj lahko pričeli odvzemati še 700 litrov vode na sekundo. Ob tem izviru je mišljena še ojezeritev Planinskega polja, s čimer bi si zagotovilo nemoteno oskrbo vseh omenjenih območij do leta 2000 in tudi za naprej.

To je torej prva varianta, ob kateri je treba dodati še to, da je ojezeritev Planinskega polja tudi ali pa morda predvsem stvar energetikov in šele potem drugih zainteresiranih. Zaenkrat odločitev v zvezi s tem še ni znana, bilo bi pa dobro, da bi vedeli, kaj bo s Planinskim poljem v bodoče in sploh nato nasloniti nanjo tudi pri gradnji primorskega vodovoda. Na primer sam cevovod do Sežane, kjer naj bi bilo recimo križišče, bi moral zgraditi s takim profilom, da bi lahko po njem »transportiral« vso vodo, ki bi jo zajeli blizu Postojne.

Druga različica pa zajema še vedno izvir Malni pri Postojni, ob tem pa še Padež (580 litrov vode na sekundo) ter vrsto manjših akumulacij v Brkinih (Odolina, Ostrovica, Malo loče itd.), iz katerih bi lahko zajeli postopno 1.500 litrov vode na sekundo.

To je skupaj spet toliko, kolikor bi je potrebovali na že omenjenih območjih. Dodati moramo še, da bi ob drugi varianti poplavili precej rodovitne zemlje v Brkinih pa tudi več denarja bi najbrž morali odšteti. Kakorkoli že, možnosti je več, potrebe pa so take, da z začetkom ne moremo več odlašati. Precej odgovornih na

● No, ne moremo reči, da odgovorni — predvsem na rižanskem vodovodu — čakajo križem rok. Študija za oskrbo obale z vodo je v glavnem pripravljena in ne nakazuje rešitve samo za obalo, pač pa tudi za Kras in Notranjsko. Velja poudariti, da imajo na Krasu že kar kronične težave z oskrbo z vodo, morajo pa jih razrešiti, saj jim to nalagajo tudi osimski sporazumi. Skupaj bi obala, Kras in Notranjska — po študiji, ki jo je izdelala zveza vodnih skupnosti Slovenije — okrog leta 2.000 potrebovali nad 2.880 litrov vode na sekundo, kar pa seveda ne bo lahko (in poceni) zagotoviti.

obali in Krasu je z akcijo že začelo.

Oblikujejo se stališča in tudi konkretne zahteve, dogajajo pa se tudi nerazumljive stvari, mimo katerih ne moremo. Dovolj smo zapisali o problematiki oskrbe z vodo, ničkolikokrat smo tudi občutili pomanjkanje in danes, ko se je iztekel rok za podpis samoupravnega sporazuma za izvajanje rebalansa programa vodne oskrbe za obdobje 76/80 na slovenski obali, so nam z rižanskega vodovoda v Kopru sporočili, da je sporazum od 267 predvidenih podpisnikov doslej podpisalo le deset.

11.I.1977 DUŠAN GRČA

SUŠA NA SEŽANSKEM

Primorske Novice 7

Kritično, kot še nikoli doslej

Na Sežanskem že 35 dni ni bilo dežja. Zadnje dni so se posušili celo vodnjaki. Številke o gospodarski škodi naščajo v milijone. Škode, ki jo je suša prizadela kmetijstvu, živinoreji in gospodarstvu, ne bo mogoče odpraviti n let.

Zdaj je že jasno, da je letošnja suša za sežansko območje prava katastrofa, ki jo je mogoče primerjati s točo, ki je lani prizadela nekatera območja naše republike. Škode, ki jo je povzročilo pomanjkanje dežja, še ni mogoče povsem zanesljivo oceniti, čeprav je že gotovo, da se je ta ovrednotila v milijone, in da narašča iz dneva v dan.

»Takega pomanjkanja vode v naši občini ni bilo že najmanj od prve svetovne vojne, ali pa še dlje«, pripoveduje predsednik izvršnega sveta sežanske občinske skupščine Albin Debevec.« Stanje je tako kritično, da smo aktivirali vse razpoložljive sile — štab civilne zaščite, izvršni svet, Kraški vodovod, inšpekcijske službe, vse krajevne skupnosti, higiensko epidemiološko službo, naš zdravstveni dom in veterinarje. Sušno obdobje traja že od 15. junija in vode je vsak dan manj. Za normalno življenje bi potrebovali najmanj 55 do 60 litrov v sek., zdaj pa jo iz vseh vodnih virov dobivamo le 20 litrov. Najhuje je, ker so se zadnje dni posušili tudi vodnjaki, ki so nam bili še zadnje rezerve. Tudi vodni viri na Goriškem, Bistriškem in Koprskem so se zelo posušili in nam tako — kljub veliko dobre volje predstavnikov teh občin ne morjo dajati več vode, saj je tudi sami nimajo dovolj.

Da bi rešili, kar se rešiti da, smo uvedli vse ukrepe za štednjo z vodo. Zmanjšali smo že tako majhno porabo vode v naši občini (pri nas je tudi v normalnih pogojih poraba vode na prebivalca le 70 litrov dnevno, drugod v Sloveniji — 450 litrov) na minimum«.

Navzlic temu je vode v občini vsak dan manj. V nedeljo so imeli le 20 sekundnih litrov, kar je najmanj v vseh povojnih letih. Do ponedeljka so sicer s cisternami navozili vodo v rezervoarje in je tako v ponedeljek priteklo vsaj 24 litrov v sek. »Vendar je to še vedno veliko premalo, saj bi za vseh 38 naselij, ki se napajajo iz javnega vodovoda potrebovali najmanj 55 do 60 litrov v sek.,« pripoveduje direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec. »Od 22.300 prebivalcev sežanske občine se namreč oskrbuje z vodo iz tega vodovoda dobra polovica, vsi ostali pa so odvisni od individualnih vodnih objektov — kapnic, potokov, vaških vodovodov. Ti zadnje dni sploh nimajo vode, saj so ti viri že povsem posušeni.

Že v petek smo na Kraškem vodovodu mobilizirali enoto civilne zaščite za stalno dežurstvo na vseh črpališčih, pravilno porazdelitev vode, kloriranje in ugotavljanje prisotnosti preostalega klora v vodi. Imamo tudi stalno dežurno službo na sedežu naše delovne organizacije.«

Premalo cistern

Izvršni svet je pooblastil občinski štab civilne zaščite za organizacijo preskrbe občanov z vodo. Načelnik občinskega štaba za civilno zaščito Jože Bevčič: »Imamo stalno dežurno službo v gasilskem domu v Sežani, kjer sprejemamo podatke o potrebah vode v posameznih krajih. Obvestili smo vse krajevne skupnosti, naj nam sporočijo, kdaj rabijo vodo in kam naj jo pripeljemo. Ponekod so težave, ker z vozili ne moremo do vseh krajev. Zdaj imamo tri cisterne po 5 kub. metrov za dovažanje vode v »štirne« in dve večji (od republiškega štaba za civilno zaščito) za dovoz vode v prečrpavališča. Tudi cisterna od Transporta iz Ilirske Bistrice nam dovaža vodo, v nedeljo smo dobili še eno cisterno od gasilskega društva Dravlje. Nujno bi rabili še najmanj dve cisterni za dovoz vode v Lipo pri Komnu. Za pomoč smo prosili republiški štab civilne zaščite in vse okoliške občine. Če se bo namreč število individualnih potrošnikov vode še povečalo, s temi cisternami ne bomo mogli dovažati vode v vse kraje.«

Nevarnost epidemije

Sanitarni inšpekotr Maks Pavšič pravi, da se je zradi zmanjšanih količin vode v vseh izvirih in tudi zato, ker vodo dovažajo s cisternami, zmanjšalas higienska neoporečnost vode. Zato so odredili dodatno kloriranje. »Avgusta smo imeli nekaj primerov črevesnih motenj v Sežani in Divači. Vzrok ni bila samo voda, temveč tudi zmanjšanje higienskih navad zaradi pomanjkanja vode. Da bi preprečili poslabšanje epidemiološkega stanja v občini, je sanitarna inšpekcija ponovno odredila obvezno prekuhavanje vode iz vseh virov. V delovnih organizacijah, ki pripravljajo ali predelujejo hrano, smo odredili razkuževanje posode, delovnih površin in pomožnih prostorov. Ta ukrep velja tudi za vse šole in vrtce, ki smo jim dodatno odredili razkuševanje rok s posebnim razkužilom. Trenutno je epidemološka situacija zadovoljiva, a smo vseeno povečali nadzor in pismeno obvestili republiški sanitarni inšpektorat o nastali situaciji. Če vode še ne bo, bomo morali zapreti tudi nekatere gostinske obrate.«

Milijonska škoda

Škode, ki je z vsakim sušnim dnem večja, se še ne da povsem zračunati. Albin Debevec pravi, da je ogromna, in da bodo posledice suše v gospodarstvu in še bolj v kmetijstvu čutili še nekaj let.

Po besedah načelnika oddelka za gospodarstvo Danila Daneua so imeli samo v Aluminiju že doslej zaradi pomanjkanja vode kar za 2,5 milijona izpada dohodka. Precej škode je tudi v Mitolu in Iskri, kjer morajo vodo dovažati. V senožeškem Cimosu so na primer za delovanje hidroforjev dnevno por 2000 din, od ponedeljka dalje celo 3000, kar morajo vodo dova Dosti bolje ni v drugih temeljnih ganizacijah, ki so tudi utrpele cejšno škodo.

Še hujše so posledice suše v k tijstvu in živinoreji. Do avgusta so kmetje zaradi suše(pomanjkanja vode in krme) prodali že 2480 glav živine, ali kar 41 odstotkov več kot lani vse leto. Zelo se je povečal odkup krav in junic, ki so osnovna čreda, ker je seveda prava katastrofa za tamkajšnjo živinorejo, ki so jo zadnja leta kar dobro postavili na noge. Hkrati s tem se je tudi za 25 do 30 odstotkov zmanjšal odkup mleka. Tudi letina poljščin bo zaradi suše slaba. Tako bo za 50 odstotkov manj krompirja, koruza je popolnoma uničena, strnišnih posevkov sploh niso mogli posejati, otave skorajda ni, plantažni nasadi jablan v Brkinih bodo obrodili za 40 odstotkov manj itd. Veliko škode je tudi v gozdarstvu, kjer je propadlo najmanj dve tretjini vseh sadik, ki jih zavod za melioracijo Krasa vsako leto posadi na 30 hektarskih površinah.

Že te prve ocene o škodi — in podatki še niso popolni, pa tudi suše še ni konec — povedo, da posledic suše ne bo lahko odpraviti. V sežanski občini upajo, da jim bodo ob tej naravni katastrofi pomagale tudi republika in druge občine. In verjetno drugače tudi ne bi smelo biti, saj so tudi sežanski občani doslej vedno priskočili na pomoč ob podobnih naravnih katastrofah.

CVETKA GUZEJ—SABADIN

BERITE IN ŠIRITE primorske novice

VODA

Prihodnje leto bo manj težav

V Sežani bodo jeseni začeli graditi vodni zbiralnik na Taboru, pretočni vodovod do zbiralnika na Planini in vodovod do Šepulj

(vk) — Na Sežanskem spet primanjkuje vode. Prejšnji teden so v Komnu nekaj dni ostali brez vode, težave so bile v Dutovljah, pomanjkanje pa so občutili v Sežani in še marsikje. Kdaj bo težav konec?

Do končne rešitve je vsekakor še daleč. Vendar pa je tudi res, da je na področju oskrbe z vodo vloženih veliko naporov. Že v letu ali dveh naj bi po cevih pritekle dodatne količine vode na Kras. Kot je predvideno v načrtih, naj bi Kras, obala in bodoča prosta industrijska cona dobivali vodo iz zajetja Malni pri Postojni.

V Sežani se že pripravljajo na začetek gradnje takoimenovane četrte faze vodovoda, kar je že povezano z glavnim projektom vodovoda iz Malnov. Dela bi se morala začeti že spomladi, zavleklo pa se je zaradi težav z lokacijskimi dovoljenji in zapletov z bančnimi krediti. Zdaj je denar zagotovljen in jeseni, ko bo glavna turistična sezona mimo, bodo začeli prekopavati Partizansko cesto. Z dograditvijo 4. faze bodo omilili najhujše težave. Zgradili bodo vodni zbiralnik na Taboru s pretočnim vodovodom do zbiralnika na Planini in uredili vodovod do Šepulj. Tako bodo Sežančani podnevi včasu konic imeli na razpolago dodatne količine vode, ki pa, kot rečeno, še ne bodo zadoščale za vse potrebe.

Znani so podatki, da ima na Sežanskem tekočo vodo le dobra polovica prebivalcev. V občini je 172 naselij; kar 100 naselij s skupno 8600 prebivalci vode nima. Razen tega je poraba vode na Sežanskem precej pod slovenskim povprečjem, ob tem pa je cena kubičnega metra hudo zasoljena.

Naložba v 4. fazo vodovoda bo veljala okroglo 50 milijonov dinarjev, dela pa naj bi končali do srede prihodnjega leta. Vsota ni majhna, oziroma na potrebe pa tudi ne velika. Če naj bi namreč na Sežanskem do leta 2000 zagotovili oskrbo s pitno vodo iz javnega vodovoda prebivalcem vseh naselij, bi morali vsako leto zbrati kar 20 milijonov dinarjev. Zdaj priteka po cevih 16 litrov vode na sekundo potrebovali pa bi jih 45.

Težave so z zagotavljanjem vode za ljudi, še toliko večje pa z vodo za potrebe kmetijstva. »Ni mogoče računati, da bi lahko v bližnji prihodnosti omilili posledice v kmetijstvu«, pravi Danilo Daneu, načelnik oddelka za gospodarstvo občinske skupščine. »Možnosti bodo večje šele, ko bomo pripeljali nove količine vode na Kras, ali z drugimi besedami, ko bo dograjen vodovod od Malnov do Sežane.«

PRIMORSKE NOVICE 6.VI.1979

Zavarovanje voda pomembna naloga

V vseh delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih, SIS in drugod pripravljajo, ali pa so že (kjer niso v zamudi) izdelali svoje programe akcije Nič nas ne sme presenetiti. O tem, kako so se v to pomembno akcijo vključili pri Kraškem vodovodu na Sežanskem, smo se pogovarjali z direktorjem in predsednikom odbora za LO in DS Francem Pirjevcem.

(cgs) »Ker je Kraški vodovod organizacija posebnega družbenega pomena, naš program v akciji NNNP (razen drugih, obveznih oblik seveda) zajema predvsem zavarovanje, zaščito in vse druge preventivne ukrepe za normalno obratovanje vseh vodovodov in spremljajočih vodovodnih objektov v miru in v vojnih razmerah,« je uvodoma povedal Franc Pirjevec.

»Preden bi podrobneje opisal naš program, želim poudariti, da smo pri sestavljanju programa imeli v mislih predvsem to, da je vode treba zavarovati že v miru. Le tako bomo namreč tudi v drugačnih okoliščinah pripravljeni in usposobljeni ukrepati, da ne bomo trpeli večjega pomanjkanja ali onesnaženja vode. Hkrati smo želeli z našim programom tudi doseči, da se vsi činitelji, ki so zadolženi za normalno obratovanje vodnih objektov in tudi vsi občani preko krajevnih skupnosti vključijo v naš program varovanja voda. Prav zato smo z vsemi krajevnimi skupnostmi sklenili samoupravni sporazum, kjer so določene tudi naloge krajevnih skupnosti pri čuvanju vode in vodnih objektov na njihovem območju. To pa seveda ne velja le za vojne ali druge izjemne situacije, temveč bi moralo to postati stalna naloga vsake krajevne skupnosti. Občani se morda še premalo zavedajo nevarnosti, ki prete našim vodam ali vodnim virom. Lep, čeprav na prvi pogled morda nenevaren primer, je pranje avtomobilov ob potokih, onesnaževanje voda z raznimi odpadki in podobno, ko ljudje največkrat zaradi neznanja in neobveščenosti ogrožajo naše vode. Zato smo v našem programu predvideli vse preventivne ukrepe za ožjo in širšo zaščito vodovodnih objektov.

— Morda še nekatere najpomembnejše naloge iz vašega programa?

»V srednjeročnem načrtu za prihodnje petletno obdobje bomo skušali planirati rezervna sredstva, ki bi jih rabili za vzdrževanje vodovodnih objektov v vojnih razmerah in za vgraditev naprav za odkrivanje morebitnih pojavov škodljivih snovi v vodi. Skupaj z občinskim štabom in s štabi civilne zaščite v krajevnih skupnostih Sežana, Komen in Divača bomo izdelali načrt o oskrbi z vodo v primeru okvar vodovodnih objektov, onesnaženja vode, ipd. V občini naj bi sprejeli tudi ustrezen predpis, ki bi prepovedal rušenje obstoječih kapnic, saj so to v izrednih razmerah dobre rezerve vode. Seveda je to le nekaj ukrepov za zavarovanje vode in redno oskrbo v izjemnih okoliščinah. Vendar bi želel ob koncu še enkrat poudariti, da bi morali zaščito voda in vodnih objektov res »podružbiti«, da bi se sleherni občan, vsaka krajevna skupnost, delovne organizacije in drugi zavedali, kako pomembni so preventivni ukrepi. In to ne le v izjemnih situacijah, temveč že danes, vsak dan.«

PRIM. NOVICE 10/8-79

Žejen kras in suha obala

V sežanski občini navzlic strogim varčevalnim ukrepom vse bolj primanjkuje vode. Dosti bolje ni na Koprskem, kjer nekatere delovne organizacije in prebivalci še naprej razsipno trošijo vodo.

Čeprav je suša močno osušila vodovode po vsej Primorski je pomanjkanje vode gotovo najhuje na Krasu. V sežanski občini so že sredi julija uvedli najstrožje varčevanje z vodo, a je stanje vendar vsak dan bolj kritično. Iz treh zajetij dobivajo 1500 kub. metrov vode, kar je le 40 odstotkov, kolikor bi jo potrebovali. V nedeljo se je povsem osušilo zajetje v Padežu in si morajo zdaj za silo pomagati s prečrpavanjem vode iz bližnjega potoka. Tudi iz drugih dveh zajetij — Mlačeva in Dornberga — priteka vsak dan manj vode. Iz Hublja pri Dornbergu dobivajo od potrebnih 1000 kub. metrov dnevno le 500 kub. metrov. Zdaj se dogovarjajo z novogoriško občino, da bi povečali količino vode iz Hublja za 300 kub. metrov, kar bi lahko naredili, če bi tudi tam uvedli omejitve vode v nekaterih vaseh.

Ker vse kaže, da deževja še ne bo tako kmalu, je do tedaj potrebna najstrožja disciplina vseh uporabnikov vode, saj je bo sicer zmanjkalo celo za najnujnejšo uporabo.

Tudi na Koprskem je vode vse manj. Stanje na zajetju Rižanskega vodovoda se zaradi dolgotrajnega sušnega obdobja nenehno slabša. Kljub opozorilom Rižanskega vodovoda se poraba vode v koprski občini ni zmanjšala. H kritičnemu stanju še najbolj »prispevajo« nekatere delovne organizacije. Na tehničnem oddelku Rižanskega vodovoda smo zvedeli, da so v nekaterih podjetjih zadnje dni porabo vode še povečali. Ta očitek še posebej velja za Luko Koper, kjer se je Rižanski vodovod moral zateči k izrednim ukrepom začasnih zapor dovajanja vode. Tudi pri občanih je obvestilo o prepovedi uporabe vode za zalivanje vrtov, pranje avtomobilov izzvenelo v prazno. Če se bo vroče in suho vreme še nadaljevalo bodo tudi pri Rižanskem vodovodu prisiljeni poseči po skrajnih ukrepih občasnih zapor dovajanja vode in h kazenskim ukrepom

Epidemija zaradi okužene vode?

Pri zdravniku je iskalo pomoč 94 krajanov Iga, Iške vasi in Tomišlja, šest izmed njih pa se zdravi

LJUBLJANA, 18. januarja – V viških krajevnih skupnostih Ig, Iška vas in Tomišelj se je tik pred Novim letom pojavilo več trebušnih obolenj in na Zavodu za socialno medicino in higieno Ljubljana sumijo, da gre za hidrično epidemijo. Do zdaj je pomoč pri zdravniku iskalo 94 krajanov teh treh krajevnih skupnosti, kjer živi skupno 4.000 ljudi; šest izmed njih je ostalo v bolnišnici na infekcijski kliniki. Obolenje je zakrivila okužena voda iz lokalnega vodovoda Ig–Tomišelj, s katerim upravlja krajevna skupnost.

Na Univerzitetnem kliničnem centru so ob pregledu izolirali shigello sonnei. Bolezen se je najprej pojavila v iški osnovni šoli, kjer je bilo zaradi bolezni pred novim letom odsotnih 28 učencev, ter v iškem vrtcu, kjer je manjkalo kar 15 od skupno 47 vârovancev. V obeh ustanovah so otroci iz vseh treh prizadetih KS.

cesti, kjer kanalizacija ni urejena. Zajetje ima zastarelo napravo za kloriranje vode. Od zadnjega inšpektorskega pregleda naprav na Igu se stanje ni izboljšalo. V zadnjih sedmih letih so bili vzorci vode v 61 odstotkih primerov okuženi, prav tako tudi lanskega avgusta in decembra.

Krajani morajo vodo prekuhavati, da se epidemija ne bi širila. Vzorca v avgustu in decembru sta pokazala, da je pitna voda okužena s fekalijami. Člani viškega izvršnega sveta so danes sklenili, da je treba razmere v najkrajšem času popraviti, obenem pa zagotoviti dolgoročno sanacijo tega lokalnega vodovoda. Dejstvo je namreč, da sedanja epidemija ne bo edina, če zadevne bodo dolgoročno tešili občinska komunalna skupnost, zveza komunalnih skupnosti, nosilni vodovod in ne nazadnje krajani. Proučiti bo treba tudi možnost, da bi vodovod priključili na nedavno zgrajeno zajetje nove vodarne Brest. Onesnažena pitna voda seveda predvsem ogroža zdravje velikega števila ljudi, po drugi strani pa epidemija pomeni tudi veliko materialno škodo, tako zaradi izgubljenih delovnih ur kot zaradi nujne izolacije bolnikov in ostalega dela v zvezi z zdravljenjem bolnikov. Vse to bo navsezadnje najbrž večji strošek, kot bi bila ureditev preskrbe z vodo na tem območju.

MOJCA KAUČIČ

Delo 22/9-79

Suhi vodovodi

Vodo bodo vozili na Kras po železnici – Zadar že 140 dni brez dežja – Nov potres v Italiji

LJUBLJANA, 21. septembra – Dež, ki ga za konec tedna napovedujejo meteorologi, bo malo podaljšal letošnjo trgatev, ne bo pa vplival na kvaliteto grozdja, predvsem stopnjo sladkorja, ki je letos v Sloveniji skoraj povsod zelo visoka. Dežja se bodo razveselili v krajih, ki imajo zaradi letošnje suše težave s preskrbo s pitno vodo, vendar hkrati skoraj povsod poudarjajo, da bi vodovodne zbiralnike lahko napolnilo le daljše in obilno deževje.

Naš dopisnik Dušan Grča poroča, da je na Krasu in obali vode vsak dan manj, napori za premostitev krize pa so iz dneva v dan večji. Napovedan dež bi utegnil napolniti vodovod na obali, na Krasu pa bi moralo deževati najmanj štirinajst dni, da ne bi imeli več težav s preskrbo s pitno vodo. Cisterne nenehno dovažajo pitno vodo, vendar jo je vedno težje dobiti, ker jo primanjkuje tudi na Goriškem. Štab civilne zaščite takorekoč nenehno zaseda. Za nedeljo je pripravil prevoz vode po železnici. Deset pedeset kubičnih vagonov-cistern bodo, po vsej verjetnosti nekje med Ljubljano in Postojno, napolnili s pitno vodo in jo prepeljali v Gornje Ležeče, od koder jo bodo potem razvažali po sežanski občini z avtocisternami.

V Zadru niso videli dežja že 140 dni in take suše ne pomnijo že deset let. Presušili so se izvori na Bokanjskem Blatu, od koder dobiva Zadar pitno vodo. Zadar dobiva po vodovodnih cevih 200 litrov vode v sekundi, kar zadošča nekako za polovico potreb. Danes je zasedal štab civilne zaščite občine Zadar in se dogovoril o ukrepih. Zadarska industrija že sedaj dobavlja vodo za svoje potrebe z avtocisternami in z ladjami iz sosednjih občin, načrtujejo pa, da bi je nekaj pripeljali v Zadar tudi po železnici. Moralo bi pasti najmanj 100 litrov dežja na kvadratni meter, da bi se preskrba s pitno vodo normalizirala.

Trgatev je v polnem teku tudi v vinogradih koprske Agrarie, kjer je danes polnilo brente 230 obiralcev, od tega jih je 170 prišlo iz Kruševca. Napovedan dež kakovosti grozdja ne bo poslabšal, mogoče bo le za malo zavlekel trgatev. Računajo, da bo letošnja letina grozdja imela zelo dobrih 18 do 22 stopenj sladkorja. Agrarijini strokovnjaki vsak drugi dan obhodijo vse vinograde in če bi opazili kakšno bolezen na grozdju, bi začeli najprej trgati na ogroženem območju. Sicer pa bodo letos natrgali skoraj 400 vagonov grozdja, nekaj ga bodo še kupili od kooperantov in portoroške Droge tako, da bodo v svojih kleteh predelali 500 do 550 vagonov grozdja.

S trganjem zgodnjih sort grozdja so pričeli tudi na pobočjih Haloz in Slovenskih Goric, ki so na gosto poseljena z vinogradi. Na glavno trgatev bodo po nasvetu strokovnjakov še počakali, da si grozdje nabere še dodatne stopnje sladkorja.

● RIM, 21. septembra (UPI) – Pozno sinoči so v srednji Italiji zabeležili nov potres moči 4,2 stopinje po Richterjevi lestvici. Epicenter tega potresa je bil 160 kilometrov severovzhodno od Rima, povzročil pa je največ škode na zgradbah, ki jih je poškodoval že potres v sredo zvečer in je imel moč 5,8 stopnje po Richterjevi lestvici.

● **ATENE, 21. septembra (AFP) – V Marathonu, 40 kilometrov severno od Aten že od včeraj besni močan gozdni požar, ki ga poskuša pogasiti okoli 3000 gasilcev, policistov in prebivalcev. Po zadnjih poročilih so ognjeni zublji, kljub pomoči devetih specialnih letal za gašenje požarov, že pogoltnili okrog 500 hektarjev borovih gozdov. Sumijo, da je požar podtaknjen.**

12. stran ★ DELO

Rešitve ni iskati v oblakih, pač pa v vodovodnih ceveh

Letošnja suša je bolj kot kdajkoli prej opozorila na nujnost izgradnje primorskega vodovoda – Zaradi pomanjkanja vode je bila proizvodnja hudo ogrožena – Škoda v živinoreji

SEŽANA, KOPER, 25. septembra – Dež je te dni krepko namočil zemljo in dobesedno izredno stanje, ki je zaradi suše oziroma pomanjkanja vode na Krasu trajalo slaba dva tedna, na obali oziroma v koprski občini pa nekaj manj, je mimo. Samo za letos, seveda. Prihodnje leto se težave lahko spet ponovijo. Celo v hujši obliki.

V koprski občini so pomanjkanje vode na srečo občutili samo pri rižanskem vodovodu, katerega delavci so s skrajnimi napori in na račun nižje potrošnje v septembru iz skorajda presahlega izvira Rižane potrošnikom še uspeli zagotoviti dovolj vode.

Drugače je bilo na Krasu. Tu so pomanjkanje občutili vsi. Tako delovne organizacije, katerih proizvodnja je bila krepko ogrožena, na trenutke celo prekinjena, kot občani. Ti so morali vodo prekuhavati, zaradi manjše epidemije nekateri celo k zdravniku in mnogi vodo loviti po kapljicah, da so se lahko sploh umili. Škodo, ki je v industriji nastala zaradi pomanjkanja vode, je ta trenutek težko oceniti. Velika tudi ne more biti, saj so odgovorni pri kraškem vodovodu in štabu civilne zaščite le uspeli zagotoviti toliko vode, da proizvodnja v glavnem ni stala. Kaj takega pa ne moremo reči za kmetijstvo, točneje živinorejo. Samo v zadnjih treh mesecih so na sežanskem živinorejci bili prisiljeni dati v zakol okrog 1000 glav živine. Precej na račun tržnih razmer, nemalo pa tudi na račun suše oziroma pomanjkanja krme in celo vode za napajanje. V zadnjih štirih letih se je stalež živine na sežanskem zmanjšal za okrog 4000 glav, med temi je tudi precej t. i. reprodukcijskega materiala, kar je še posebej zaskrbljujoče.

Pomanjkanje vode lahko postane cokla razvoja

Če odmislimo trenutne težave, je letošnja suša, bolj kot kdajkoli prej, sprožila razmišljanja o trajnejši razrešitvi problema vodne oskrbe. Na obeh, nedvomno skokovito razvijajočih se območjih, voda lahko postane zavora razvoju. Za sežansko občino, kjer se pred leti niso odločili, da bi skupaj s Postojnčani gradili vodovod in si vodo pripeljali tudi na Kras, do neke mere to že velja, za koprsko občino, v kateri lahko z relativno majhnimi investicijami (40 milijonov za vzporedni cevovod z Valete do Izole) zagotovijo dovolj vode do 1983. če ne že do 1985. leta, pa malo manj.

Sežančani neodločnost v preteklosti deloma že »plačujejo« in to jih danes skupaj z obalo seveda sili k akciji, s katero ne gre odlašati. Gre za gradnjo primorskega vodovoda, s katerim naj bi dolgoročneje razširili probleme z vodno oskrbo tako na Krasu kot tudi obali. Predlog za gradnjo tega vodovoda – poudariti moramo, da to ni ideja od danes – so strokovnjaki že pripravili in v kratkem bodo v obalno kraški regiji o tem razpravljali vsi organi na tej ravni. Gre za SZDL, ZK, sindikata in medobčinski svet občin. Pripravljenih je več različic, potrebno se je le odločiti. Pravzaprav odločitev ne more biti sporna. Primorski vodovod je treba graditi. Vprašanje je le kakšnega, kako, kdaj? O tem prevelikih diskusij ne more biti. Rok je bolj ali manj jasen: takoj, čimprej.

Gospodarstvo porabi 62 odstotkov vode

Seveda pa odločitev o gradnji vodovoda ni le stvar omenjenih organov, predvsem je to interes gospodarstva, ki bo nosilo glavno breme – če smemo uporabiti izraz breme – izgradnje vodovoda. Na obali, na primer, od sedem milijonov kubičnih metrov letne potrošnje, na gospodarstvo odpade 62 odstotkov. Samo industrija – voda za gospodarstvo je namreč tudi tista, ki jo rabijo v zdravstvu, turizmu itn. porabi letno okrog 2,7 milijona kubikov. Marsikateri kubični meter vode bi lahko »prihranili« z regeneracijo vode, z zaprtimi hladilnimi sistemi. Izkušnje s tem že imamo in pri »šplasu« na primer prihranijo precej vode, pa tudi denarja, prav na račun racionalizacije pri porabi vode. Koristno za njih, koristno za druge, ki vode ne morejo regenerirati. Razmišljanja o tem, kako bolj koristno uporabiti vodo, ki hkrati služi za hlajenje stroja, jo pa lahko tudi pijemo, bi morala biti med vsemi potrošniki in tudi pri ponudnikih bolj prisotna.

Vodovod naj bi veljal več kot milijardo dinarjev

Pa vendar to ta čas ni rešitev. Bistveno za obalo in kras je še vedno pripeljati vodo do teh krajev. To je temeljna naloga, ki ji bo treba poslej posvetiti največ pozornosti. Ne le zato, ker gre za ogromna sredstva – primorski vodovod od Postojne (Malnov) do obale naj bi veljal nad milijardo dinarjev – pač pa zaradi odvisnosti razvojnih načrtov obale in Krasa tudi od razreševanja problema vodne oskrbe. Za to nas na Krasu zavezujejo tudi osimski sporazumi, na obali pa tudi razvojne težnje, ki jih ne bo moč uresničiti, ne da bi zagotovili dovolj vode. In za to ni dovolj le politična odločitev, za to se mora odločiti gospodarstvo. Nekateri se tega zavedajo, mnogi pa, žal, ne. Ne moremo namreč mimo dejstev, da na obali še vedno ni podpisan samoupravni sporazum o rebalansu plana vodne oskrbe, ki zagotavlja dovolj vode za naslednje srednjeročno obdobje. To kaže na odnos, ki ga bo treba spremeniti, kajti narava nam vedno ne bo pomagala. Pravzaprav nam bo. Vodo drugje kot v naravi ne moremo dobiti. Zavedati pa se moramo, da ne bo prišla iz oblakov, ampak samo po ceveh na tleh, po primorskem vodovodu. Tega moramo zgraditi sami in tudi s pomočjo širše skupnosti, ki je zainteresirana za razvoj te ali one sfere na obalno – kraškem območju.

DUŠAN GRČA

POD PRISEGO

Kadar se človek razjezi, pač govori neumnosti. Tudi meni se zgodi kaj takega. Ob priložnosti, ki jo omenjamo, sem govoril celo resnco.

Opozorilo suše

Letošnje sušno obdobje je pokazalo, da bodo morali marsikje razmišljati o novih vodnih virih

LJUBLJANA, 27. septembra – Letošnje daljše sušno obdobje je marsikje spraznilo vodne zbiralnike, ponekod pa je le malo manjkalo, da bi vodovodne pipe ostale suhe. Najhuje je bilo v zahodnem delu Slovenije v Kopru, Sežani, Ajdovščini, pa tudi v Novi Gorici in Postojni. Da ne bi ponovno prišlo so podobnih težav v preskrbi s pitno vodo, bodo morali v teh krajih misliti na nove vodne vire, ki tudi v daljši suši ne bodo usahnili, napeljati pa bo treba tudi nove kilometre vodovodnih cevi.

Koprčani nameravajo svoje težave rešiti tako, da bi povečali zmogljivosti izolskega vodovoda, od katerega bi potem v sušnih obdobjih dobivali dodatne litre pitne vode. Tudi Sežančani so ugotovili, da svoje težave lahko rešijo le z novim vodovodom oziroma vodnim virom. Tu je bila preskrba s pitno vodo med letošnjo sušo pravzaprav najbolj kritična. Kraševci pa so zaradi pomanjkanja vode utrpeli tudi večjo gospodarsko škodo. O preskrbi s pitno vodo pa je razpravljal tudi postojnski izvršni svet. V Postojni sicer vodovodne pipe niso ostale suhe, je pa do tega prav malo manjkalo.

Petčlanska komisija postojnske občinske skupščine si je nedavno ogledala zajetje v Malnih pri Planini iz katerega se napaja postojnski vodovod, poroča iz Postojne naša dopisnica. Ugotovili so, da je nivo vodostaja v črpališču v Malnih zaradi sušnega vremena občutno padel, močno pa se je znižala tudi gladina vode v jezeru za črpališčem. Če bi se gladina vode znižala samo še za pet centimetrov, bi črpalke namesto vode začele črpati zrak. Torej je le malo manjkalo, da bi tudi postojnske pipe ostale suhe.

Člani izvršnega sveta postojnske občinske skupščine so sklenili, da se je potrebno nemudoma lotiti strokovne sanacije jezu za črpališčem v Malnih. Jez takšen, kakršen je sedaj, ne zagotavlja vzdrževanja ustreznega vodostaja v črpališču in ob daljšem sušnem obdobju bi Postojna ostala brez pitne vode.

Nemudoma pa je potrebno pripraviti tudi odlok o širšem zaščitnem območju vodnega izvira v Malnih.

Uspehov dovolj, samo vode jim primanjkuje

Prebivalci sežanske občine praznujejo – Vzorna samouprava v krajevnih skupnostih – Število prebivalcev po letu 1975 spet narašča

SEŽANA, 22. avgusta – Prebivalci sežanske občine bodo v torek, 28. avgusta, v spomin na dan, ko so v Gornjo Branico 1941. leta prišli prvi partizani, slavili občinski praznik. Ob tej priložnosti so danes v Kosovelovi knjižnici odprli razstavo o razvoju delavskega gibanja na Primorskem, sicer pa se bodo razne kulturne in športne prireditve vrstile kar ves teden vse do sklepne kulturne prireditve, ki bo 27. avgusta v kinodvorani, oziroma do torka, ko se bodo na slavnostni seji dobili delegati vseh treh zborov občinske skupščine in predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij.

Letošnji praznik bo gotovo minil v ocenjevanju doseženega v srednjeročnem obdobju, ki se počasi izteka. Zdaj je že moč precej natančno oceniti kaj je bilo doseženega oziroma kaj iz srednjeročnega občinskega plana ne bo moč doseči.

»Danes lahko z gotovostjo trdimo, da bo večji del nalog, ki smo si jih zadali v tem srednjeročnem obdobju, uresničen,« pravi predsednik občinske skupščine Boris Bernetič. V sežanski občini se je izredno okrepila samouprava v krajevnih skupnostih, tako da je bilo prav na račun tega, na račun vsestranskega angažiranja ljudi v KS, storjenega celo marsikaj, kar sicer s planom ni bilo predvideno. V zadnjih treh, štirih letih so v sežanski občini z asfaltom povezali kar 100 vasi, na novo pa je bilo urejenih vsega skupaj nad 100 kilometrov cest itn. To so samo ceste, uredili pa so še marsikaj drugega. Tudi Brkini so se v zadnjih letih spremenili in danes praktično ni vasi, ki ne bi imela asfalta, brigadirji gradijo vodovod, pa tudi telefon bo v kratkem zvonil v vsaki vasi.

Bitka za preseganje obrtniške miselnosti, zaprtosti v organizacijah združenega dela je tudi trajal dve, tri leta, bila pa je dokaj uspešna. Danes namreč že težko najdemo organizacijo združenega dela, ki ne bi bila tako ali drugače povezana s kom v občini oziroma zunaj nje, težko najdemo organizacijo, ki je brez dolgoročnejšega razvojnega programa. Rezultati takega odpiranja, povezovanja so očitni. Pri tem ne gre pozabiti Krasmetala (tozd SIP Šempeter iz Savinjske doline), hrepeljskega Kovinarja (tozd Ljubljanske Avtomontaže), sozda Timav itn. Marsikatera organizacija bi danes še životarila, ostala na ravni navadne obrtne delavnice, če se ne bi povezovala in tako prišla do perspektivnih razvojnih programov ter možnosti za uresničitev le-teh. Vse to omogoča tudi dokaj razvejeno investiranje v nove obrate. Tako je komenski Aluminij pričel graditi novo proizvodno halo (70–80 milijonov din). Kovinar v Hrpeljah tudi gradi proizvodno halo (50 milijonov), v kateri bodo delali sestavne dele za karoserije, ki jih sestavljajo v Avtomontaži. Pletenina bo v Materiji zgradila nov obrat (50–60 milijonov), razširjena bo tovarna pliščatih igrač v Materiji, v Gradišču tudi gradijo novo tovarno, v katero bo Droga vložila okrog 150 milijonov din itn.

V sežanski občini je bilo zadnja leta precej storjenega tudi na področju šolstva. Odprli so namreč tri nove šole, več športnih objektov, oziroma telovadnic, tik pred zaključkom pa je tretja faza srednješolskega centra. Prav tako je bilo zgrajenih precej novih stanovanj in do sredine prihodnjega leta bo pod streho vsega okrog 440 novih stanovanj v Sežani, Komnu, Divači, Kozini in v Senožečah.

DUŠAN GRČA

● Do 1975. leta so v sežanski občini vsako leto beležili padec prebivalstva, po tem letu, ko so v občini malo bolj zajeli sapo, hitreje zakoračili v boljšo prihodnost, pa se je število prebivalcev začelo večati. Sežanska občina je bila pred 1975. letom na repu lestvice povprečnih osebnih dohodkov v Sloveniji, zdaj pa so ti že v sredini, pray tako pa so se Sežančani »vrnili« med prvih dvajset občin po narodnem dohodku na prebivalca.

»Suša« ob vsej vodi

Delo 2/VIII – 79

V Sežani je voda okužena – Kljub dežju Kras brez vode – V Mariboru je poplavljalo – Prijetna osvežitev za Dalmacijo

LJUBLJANA, 20. avgusta – Osvežitev s padavinami, ki so zajele konec prejšnjega tedna vso Jugoslavijo, so se najbolj razveselili kmetje, saj so marsikje prišle ravno v pravšnjem trenutku. Prav tako pa so si marsikje, kjer jim je primanjkovalo pitne vode, vsaj za nekaj časa oddahnili.

Zadnje deževje je marsikje napolnilo vodnjake, ponekod pa je težave s pitno vodo samo omililo, kot na primer na Krasu. V sežanski kraški zdravstveni dom so se namreč kmalu po prvem avgustu začeli zatekati občani in se potožili, da imajo drisko. Kot poroča naš dopisnik Jože Jerman, je prejšnji teden na zdravstveni dom pravcati naval. Sevedа so takoj ukrepali.

Dr. Franc Žnidaršič, direktor kraškega zdravstvenega doma pravi, da je do sedaj zbolelo več kot 50 občanov, nekaj pa so jih morali celo poslati na zdravljenje v bolnišnico, ker so prepozno prišli k zdravniku. Vsi so imeli hudo drisko, zasumili so, da je grižo povzročila voda, zato so jo dali takoj preiskati. Obvestili so tudi zavod za socialno medicino in higieno v Kopru in pa medobčinskega sanitarnega inšpektorja.

Takoj, ko so dobili rezultate preiskave – pokazali so pravilnost domneve o okuženosti vode – so v četrtek opozorili občane, naj ne pijejo vode iz vodovoda in naj jo prej prekuhajo. Kaže, da vsi niso slišali obvestila. V preiskavi so ugotovili, da je voda neprimerna za pitje, da je umazana in okužena s patogenimi bakterijami. Kljub temu, da so vodo klorirali, ni bilo nič bolje, saj je bilo kloriranje izvedeno nestrokovno. Zadnje deževje je vodo vsaj malo očistilo vendar pa je za pitje še neprimerna, meni dr. Žnidaršič. Kljub deževju je Kras tako še vedno praktično brez vode.

Drugačne težave z vodo pa imajo Mariborčani. Dvodnevno deževje je bilo namreč tako hudo, da je zalilo mnoge kleti in prebivalci so prosili za pomoč gasilce. Ti so imeli največ težav v Pesnici, kjer je voda poplavila cesto, tako da niso mogli voziti niti avtomobili. Gasilci pa so pol metra visoko vodo lahko le opazovali in skupaj z občani čakajo, da se bo umaknila v svojo strugo.

Iz Dalmacije poročajo, da so obilne padavine zadnjih dni posebno prav prišle vinogradnikom, ki jih dež razveseli letos vedno takrat, ko je v tej kmetijski panogi najbolj potreben. Dež je prinesel tudi prijetno osvežitev v vročo dopustniško poletje, tako da je ob dnevni temperaturi zraka preko 25 stopinj Celzija in morja okoli 22 stopinj nastopilo idealno vreme za letovanje. Da kislo vreme iz Dalmacije še ni pregnalo turistov, dokazujejo tudi polna kopališča vzdolž dalmatinske obale. Ker splitski metereologi napovedujejo, da bo lepo vreme, ki je spet nastopilo v Dalmaciji, še trajalo, lahko pričakujemo da bodo imeli turisti tudi v tem času v Dalmaciji dovolj sonca.

Dež je dobro namočil zemljo tudi v Bosni in Hercegovini, kar je povzročilo na nekaterih bosenskih in hercegovskih cestah posipanje kamenja, ki pa ga redno odstranjujejo s cest.

● Močan potres v območju med Sovjetsko zvezo in Afganistanom je imel po sporočilu seizmološkega observatorija v Hagforsu na Švedskem moč 6,7 stopinj po Richterjevi skali.

KOMITE ZK SEŽANA

PRIMORSKE NOVICE 21/9-79

Voda in gospodarjenje

(cgs) — Prav gotovo je najbolj zanimiv podatek, ki smo ga slišali na zadnji seji komiteja občinske konference ZK v Sežani (in ob tem naj povemo, da tokrat »zanimivosti« res ni bilo malo) poslovanje TOZD Maloprodaja, ki se — kot je dobro znano — zadnje čase ubada s precejšnjimi težavami. Ta TOZD je ob polletju zabeležila 2,19 milijona izgube in je dosegla le 43 odstotkov celotnega prihodka, 39 odstotkov dohodka in 34 odstotkov čistega dohodka. Ob vsem tem pa je dosegla plan »v točno predvideni vsoti za DSSS«. Ali povedano po domače: kljub slabemu poslovanju so v tej TOZD skupnim službam odvedli toliko, kot bi jim ob precej boljšem poslovanju. Še bolj značilen in hkrati osupljiv pa je podatek, da v tej TOZD še niso niti začeli uresničevati sanacijskega načrta. Tudi zato, ker pač nimajo ljudi, ki bi lahko razreševali težavno problematiko trgovine na Sežanskem. Po drugi strani pa je v DSSS SOZD Timav okoli 70 ljudi, ki so soudeleženi tudi pri dohodku te TOZD in bi morali biti po tej logiki (pa mimogrede tudi po zakonu o združenem delu) soodgovorni tudi za rezultate njenega poslovanja.

Na seji komiteja so ob obravnavanju polletnega gospodarjenja največ časa namenili prav tej problematiki, ki ji bo treba na ravni SOZD, pa tudi v samih temeljnih organizacijah čimprej priti do dna.

Sežansko gospodarstvo je sicer ob polletju bolje gospodarilo kot ob tromesečju. Vendarle ob tem ni preveč vzrokov za samozadovoljstvo, so dejali na seji, saj se zna ob devetmesečju pokazati precej drugačna slika. Že zdaj je namreč znano, da se nekatere delovne organizacije (Iskra, Transport, Cimos, Mitol) ubadajo s precejšnjimi težavami, ki bi se lahko odrazile v slabih rezultatih ob koncu leta. Zato so na seji poudarili, da je treba devetmesečne rezultate v vseh TOZD temeljiteje obravnavati kot so polletne, ko so marsikje skoraj povsem pozabili na dogovore, da mora postati obravnavanje obračunov stalna praksa in ne le kampanjska akcija, ki seveda ne more dati dobrih rezultatov.

Z gospodarjenjem je povezana tudi druga točka dnevnega reda torkove seje komiteja — pomanjkanje vode, ki je zadnje mesece prizadelo sežansko občino in se seveda že odraža tudi na poslovanju delovnih organizacij. Člani komiteja so poslušali izčrpno poročilo o posledicah trimesečne suše. Natančne ocene škode sicer še ni, vendar je že zdaj znano, da je velika. Tako stane zdaj na primer kub. meter vode na Sežanskem kar 150 din, za dovažanje vode pa porabijo dnevno okoli 60 tisoč din. Čeprav so ti stroški ogromni, so se doslej namesto za aktiviranje občinskega odloka, ki v takih primerih predvideva zapiranje vode, odločili za dovažanje vode s cisternami, ker bi bila sicer škoda še večja.

Člani komiteja so izrekli priznanj vsem odgovornim, ki so doslej nar dili vse, da ta naravna katastrofa n bi bila še hujša. Seznanili so se tudi pripravami za rešitev primerne vo dooskrbe in podprli vsa prizadevanj za pridobitev ustreznih dokumento s postojnsko občino, ki bi v naslednjih letih omogočili sežanski občini pridobivanje 80 sek. litrov iz — kot so poudarili — edinega perspektivnega vodnega vira Malni pri Postojni.

POMANJKANJE VODE

SUŠA GROZI IN OPOZARJA

Pomanjkanje deževja je v zadnjih dneh resno ogrozilo tudi obalno in kraško območje. Ukrepi za zmanjšanje porabe vode so le začasna rešitev, saj letošnje sušno obdobje resno opozarja, da je treba tem krajem čimprej preskrbeti nove vodne vire.

Majsko sušno obdobje, ki se nadaljuje tudi v prvih dneh junija, je resno prizadelo ne le kmetijstvo kraško-obalnega območja, temveč grozi, da bo vode kmalu začelo primanjkovati tudi za vsakdanjo uporabo in gospodarstvo.

Tako so v sežanski občini, kjer je pomanjkanje vode najbolj pereče, že uvedli prve omejitvene ukrepe: od začetka tega tedna je prepovedano zalivanje in vsakršno prekomerno trošenje vode. K ostrejšim ukrepom se doslej še niso zatekli, čeprav je zanje ponekod poskrbelo kar pomanjkanje vode samo, saj na primer prebivalci v višjih nadstropjih hiš v Sežani že tožijo, da jim ob določenih urah primankuje vode. Pretok vode se je namreč zmanjšal od običajnih 42 litrov na 25 litrov na sekundo. Sežana in njena okolica pa nujno potrebujeta vsaj 40 sekundnih litrov.

Kako resen je položaj, opozarja tudi podatek, da v Sežani na obstoječe vodovodno omrežje ni mogoče priključiti niti enega priključka več, ne za gospodarstvo niti za stanovanja. Pri Kraškem vodovodu v Sežani so povedali, da je dolgo sušno obdobje že dodobra osušilo nekatera zajetja, od koder črpajo vodo. Sežanska občina se zdaj napaja iz treh zajetij (Padeža, Mlačevá pri Sušcu in Dornberga na goriški strani), ki so vsa precej pod običajno gladino in morajo tako zdaj vodo črpati s posebnimi črpalkami iz rezervnega zajetja v Sušcu. Porabo vode so najbolj omejili v mestu Sežana, ki jo zdaj napajajo le iz zajetja Drage, ostalo vodo (90 odstotkov) pa porabijo za Kras. Stanje v začetku tega tedna še ni bilo kritično, vendar poznavalci opozarjajo, da je potrebno skrajno varčevanje, saj se drugače zna zgoditi, da bo na Sežanskem te dragocene tekočine (tod to velja v dobesednem pomenu, saj je voda najdražja v Sloveniji — 9,20 din za gospodinjstva in 12 din za gospodarstvo) začelo resno primanjkovati.

Nekoliko bolje (čeprav tudi tu ni nikakršnih vzrokov za optimizem) je na obalnem območju.

Trenutno je vode sicer še dovolj, tako da črpalke na Rižani delajo s polno močjo, prav tako v Sečovljah in Gradolah. Koper je odvisen od Rižane ter delno prejema tudi del vode, ki prihaja iz Izole. Vendar so rezervarji podnevi prazni, tako da gre vsa voda podnevi sproti v cevi. Poraba v maju je bila izredno visoka, komaj za sto kubikov je ostala pod največjo porabo nasploh. Načrpali so okrog 33.000 kubičnih metrov na dan, toliko kot v lanski največji konici.

Umestno je torej vprašanej, kaj bo šele v času najvišje turistične sezone.

Vodja pogona Rižanskega vodovoda Ludvik Velec pravi: »Res je, da smo v maju načrpali 14 odstotkov vode več kot lani v istem času, in da smo v zadnjih desetih dneh maja imeli največjo konico, toliko kot lani julija, avgusta. Velika poraba je posledica suše in porabe v kmetijstvu in ni rezultat turistične sezone. Ko bo sezona, te porabe ne bo več in menim, da julija, ko obala potrebuje največ vode, poraba ne bo bistveno večja od lanske.«

Lani je obala komajda uspela preživeti brez omejitev in letos je nevarnost, da zmanjka vode zaradi večje porabe še večja. Nekateri potrošniki, tisti, ki so vezani na črpanje pri samem zajetju Rižane, so omejitve, čeprav v zelo majhnem obsegu že občutili. Ker ni rezerv, je namreč vsaka prekinitev toka ali kakšna druga okvara na črpalnih napravah (te delajo po 24 ur dnevno) vzrok za zmanjšano dobavo vode.

Skoraj zagotovo bo torej tudi na obalnem območju prišlo do omejitev, ko bo vode zmanjkalo. Rižanski vodovod bo najprej opozoril na potrebo po varčevanju, če to ne bo pomagalo, bodo prepovedali zalivanje, pranje avtomobilov in podobno, če še to ne pomaga, nastopijo omejitve za posamezne rajone.

Za dežjem sicer posije sonce. Ali obratno: za soncem bo moralo priti tudi deževje. Toda suša je letos že naredila svoje. Za zdaj je sicer prizadela (čeprav bo škoda verjetno tudi tu ogromna) šele kmetijske pridelke, vendar že resno grozi, da bodo kmalu potrebni strogi varčevalni ukrepi tudi v vsakdanjem življenju in gospodarstvu. Zato bi si morali letošnje sušno obdobje vzeti tudi kot opomin, da z gradnjo vodovoda, ki bo dolgoročno rešil problem vodooskrbe teh krajev, ni več mogoče odlašati. Sicer se zna zgoditi, da je pred nami čisto zares dolgo sušno obdobje, ki bi gotovo zavrlo razvoj teh krajev...

CVETKA GUZELJ-SABADIN
VENCESLAV JAPELJ

DELO 15/9-79

Izsušeni Kras

Zaradi pomanjkanja vode Kraševci prisilno oddajajo živino v zakol – Obvezno prekuhavanje

SEŽANA, 14. septembra – Pomanjkanje vode, ki že od 15. julija beli glavo delavcem kraškega vodovoda v Sežani in takorekoč naprestano kliče k zasedanju štab civilne zaščite, je te dni doseglo najbolj kritično točko doslej. Po ceveh kraškega vodovoda teče le še 20 litrov vode na sekundo, trikrat manj, kot bi je v vodovodnem omrežju potrebovali. To krepko občutijo predvsem prebivalci v Sežani, kjer v višjih nadstropjih stanovanjskih hiš ni vode, brez vode je dom upokojencev, marsikateri industrijski obrat se otepa z vprašanjem, kako zagotoviti zadostne količine za nemoteno proizvodnjo. Le bolnišnici bodo zagotovili vodo, pa če jo zaprejo vsem potrošnikom.

Položaj v zvezi z vodno oskrbo na Sežanskem je tako kritičen, kot letos še ni bil. Štab civilne zaščite, ki se je danes dopoldne spet sestal, se je odločil od republiškega štaba za civilno zaščito zahtevati dve cisterni za prevoz vode iz goriških vodnih virov do rezervoarja v Lipi pri Komnu, ponovno so uvedene vse stare omejitve pri porabi vode (torej je okrog polovica vasi, ki so priključene na omrežje kraškega vodovoda najmanj po dva dni nima vode), vso vodo za pitje je treba prekuhavati, kajti epidemiološko stanje je na vsem območju zelo kritično itn.

Štab za civilno zaščito se bo ponovno sestal v ponedeljek in predlagal nove ukrepe za omilitev krize. Če ne bo dežja – sicer pa poznavalci razmer pravijo, da bi moralo na Krasu deževati vsaj štirinajst dni, če bi hoteli, da se stanje normalizira – bo treba še novih cistern z vodo. Nekaj bo moč dobiti pri železnici, če bo nuja, pa ponuja pomoč tudi rižanski vodovod. Na sestanku štaba za civilno zaščito so še posebej poudarili nujnost izkoriščanja vodnjakov, v katerih je še nekaj vode, in pa potrebo, da se vse možne izvire vode izkoristi v polni meri in kar se da racionalno.

Ob suši in pomanjkanju vode na Krasu že prihaja do izraza precejšnja gospodarska škoda. V nekaterih industrijskih obratih že vpliva na proizvodnjo, posebej pa to občutijo živinorejci.

DUŠAN GRČA

4/79

Kljub móči ponekod premalo pitne vode

Organizirana preskrba s pitno vodo le za 75 odstotkov Slovencev – Najbolj kritično na Krasu – Iz zadreg z novimi vodovodnimi omrežji

LJUBLJANA, 23. januarja – V Sloveniji pade na leto povprečno 1.500 milimetrov padavin, kar pomeni, da pade na 20.200 kvadratnih kilometrov slovenske zemlje na leto 36 milijard kubičnih metrov vode. Tretjina te vode odteče z rekami, druga tretjina izhlapi in zadnja tretjina ponikne v podtalnice. Slovenija je potemtakem zelo bogata z vodo, ki pa je neenakomerno porazdeljena, saj je le 75 odstotkov Slovencev organizirano preskrbljenih s pitno vodo. Zategadelj je prav, da o preskrbi s pitno vodo razmišljamo tudi v mokrih dneh, kot sta denimo včerajšnji in današnji, kajti v nekaterih krajih tudi zdaj nimajo pitne vode.

Tako so na Dolenjskem po poročilih našega dopisnika Jožeta Splichala prvi vodnjaki že suhi. Novomeški gasilci in komunalci v najbolj ogrožene kraje vozijo vodo s cisternami. Na Dolž, v Mirno peč, Podboršt, Ždinjo vas, na Uršna sela, v Hudo in Stransko vas in še nekatere druge vasi na Dolenjskem, novomeški gasilci pripeljejo na dan 15 cistern, ki držijo po 5 tisoč litrov vode. V letošnji zimi pa v Suhi krajini pomanjkanja vode niso občutili.

V Pomurju je za zdaj pitne vode dovolj. To velja tudi za Goričko in nekatera območja Slovenskih goric, ker v času velike suše zmanjka vode za gospodinjstva, predvsem pa za napajanje živine, poroča naš dopisnik Ivan Gerenčer. Pomurski vodnogospodarski strokovnjaki napovedujejo, da bo to zimo pitne vode v Pomurju dovolj, ker so zaloge podtalnice nadpovprečne tudi v gričevnatih krajih. Sicer pa se v Pomurju pripravljajo za boljšo ureditev vodovodnega omrežja. Tako bodo v Murski Soboti povečali vodna zajetja, saj v rezervnem vodnjaku v soboški Fazaneriji tudi v najbolj sušnem obdobju vode ne zmanjka. Mestni vodovod nameravajo urediti tudi v Lendavi.

Mariborčani popijejo ali kako drugače porabijo do 45.000 kubičnih metrov vode na dan ali pa 14 milijonov kubičnih metrov na leto, poroča naša mariborska dopisnica Majda Struc. Na leto v mariborski občini zgradijo 22 kilometrov novega vodovodnega omrežja. Lani so na novo priključili 370 odjemalcev, za letos pa predvidevajo 540 novih odjemalcev pitne vode. V Mariboru namreč pomanjkanja pitne vode ne občutijo tudi v najbolj sušnih dneh. Če bi ostali pri sedanjih zajetjih, pa lahko težave nastopijo čez tri leta. Zato do leta 1985 načrtujejo preusmeritev na novo vodovodno zajetje na Dravskem polju. Omenjena naložba bo stala kar 350 milijonov dinarjev. V tej vsoti je zajeta tudi cena za ureditev vodnih razmer v Slovenskih goricah v bližini Maribora, kjer ob suši vozijo pitno vodo porabnikom z gasilskimi cisternami.

Zaradi ureditve vodovodnega omrežja v Cirkulanah v preteklem letu, kjer je prebivalce pestilo pomanjkanje vode več desetletij, je po poročilih našega dopisnika Danila Utenkarja od ureditve vodovoda preskrba z vodo dobra. Tudi v drugih krajih Haloz v ptujski občini studenci niso suhi.

Od lanskega marca, ko so s čistilno napravo v Vitanju vključili v celjsko vodovodno omrežje novi vir iz Hudinje z zmogljivostjo 80 litrov na sekundo, so po besedah dopisnice Ivice Burnik razmere pri preskrbi z vodo na celjskem območju precej boljše. Zdaj, ko je pitne vode tudi iz drugih zajetij dovolj, iz omenjenega zajetja črpajo le 30 litrov na sekundo.

Zdrave pitne vode je dovolj tudi na območju tržiške občine, poroča naš dopisnik Mirko Kunšič, kjer so prvi vodovod zgradili že leta 1873, ko je pitna voda pritekla po macesnovih ceveh. Ugotavljajo pa, da vodovodno omrežje ni docela urejeno, saj sedanje zmore le 63 litrov vode na sekundo. Zato bodo kmalu skupaj s Kranjčani uredili v Črnem gozdu v bližini Podljubelja novo zajetje z zmogljivostjo 160 do 200 litrov vode na sekundo, ki bo zadovoljevalo potrebe prebivalcev tržiške občine za 50 let.

Večjih zadreg pri preskrbi s pitno vodo še nimajo v kranjski občini, poroča naš dopisnik Lado Stružnik. Zmogljivost vodnih virov je okoli 18.000 kubičnih metrov na dan, zaradi dotrajanega omrežja pa se približno četrtina »izgubi«. Kljub temu je okoli 14.000 kubičnih metrov še vedno dovolj za potrebe prebivalcev in industrije. Bržkone pa bodo sušo občutili v Gorenji vasi v škofjeloški občini, kjer se bo poraba vode zaradi graditve rudnika urana precej povečala.

Medtem ko v Brežicah nimajo težav s preskrbo vode, so razmere zaskrbljujoče v krajevni skupnosti Jesenice na Dolenjskem in na Veliki dolini, poroča naš dopisnik Vlado Podgoršek. Brežiški vodovod zadovoljuje potrebe 12.000 gospodinjstev ali skoraj polovico potreb v občini. Pri iskanju novih zajetij pa zamujajo tudi na območju krajevne skupnosti Bizeljsko.

V primerjavi z minulo jesenjo, ko je bilo pomanjkanje pitne vode na Goriškem kritično, je po besedah naše dopisnice Slavice Crnice zdaj preskrba s pitno vodo zadovoljiva. Obilne padavine so napolnile vodnjake tudi v vaseh in zaselkih, kjer imajo zlasti poleti težave z vodo. Poleg prizadevanj krajanov in občine za ureditev razmer velja omeniti tudi letošnjo brigadirsko akcijo za zgraditev vodovoda od Kostanjevice do Opatjega sela, ki bo stekla poleti.

Najbolj kritično v Sloveniji glede preskrbe z vodo je na Krasu, kjer bi že zdaj potrebovali 70 litrov vode na sekundo, pa je imajo le 45 litrov, in na obali. V Brestovici, pravi naš dopisnik Dušan Grča, prav zdaj raziskujejo možnosti za črpanje vode iz novega izvira. Rezultati za postavitev novega primorskega vodovoda, ki bo pomemben tako za Kras kot obalo, bodo znani čez mesec dni.

● Delegati ptujske občinske skupščine so zadnje leto največkrat postavljali vprašanje zavoljo težav s pitno in talno vodo na območju akumulacijskega jezera Formin. Zaradi graditve kanala in akumulacijskega jezera se je na nekaterih območjih občutno zvišala talna voda, tako da zaliva kleti, kjer uničuje ozimnico, vdira pa tudi v mnoge vodnjake. Dravske elektrarne so sicer naročile načrte za ureditev razmer, vendar prizadeti menijo, da bi se morali omenjenih težav lotiti bolj odločno, še posebej zavoljo tega, ker so pred zidavo hidroelektrarne v Forminu opozarjali na morebitne posledice.

O resoluciji in vodovodu

Delegati družbenopolitičnega zbora koprske občinske skupščine se bodo sestali v sredo, zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti pa bosta zasedala dan pozneje

(sz) — Program izgradnje Primorskega vodovoda obravnava gradnjo in financiranje vseh objektov od zajetja Malni do Rodika s krakoma od Rodika do rezervoarja v Škocjanu pri Kopru ter od Rodika do rezervoarjev na Taboru pri Sežani.

Celotno območje sežanske občine je brez vodnih virov. Upoštevajoč razsežnosti površine, sestav zemljišča z gradbenega vidika in razpršenost naselij, predstavlja reševanje vodne preskrbe posebno težak tehnični, predvsem pa finančni problem. Oskrba z vodo na Sežanskem je slaba. Od 23.000 prebivalcev, ki žive v 172 naseljih, je priključenih na vodovod 47 krajev z vsega 54 odstotki prebivalcev, medtem ko se ostali z vodo oskrbujejo iz krajevnih in vaških vodovodov ter vodnjakov. Z gradnjo in razvojem proste cone pri Sežani se potrebe po vodi podvajajo. Obala se oskrbuje z vodo iz sistema Rižanskega vodovoda. Po predvidenem 7-odstotnem porastu porabe vod bo na obalnem območju že leta 1983 ob konicah vode premalo. Če bo obala v naslednjem planskem obdobju realizirala načrtovani razvoj, potem bo prav voda omejitveni faktor, še posebej v industriji. Zato je nujna odločitev o gradnji vodovodnega sistema, ki bo v začetku zagotavljal dodatne količine vode, po končani dograditvi pa tudi dolgoročno načrtovane potrebe. Program izgradnje Primorskega vodovoda je že obravnaval obalno-kraški svet občin, ga sprejel in predlagal, da program izgradnje vodovoda obravnavajo in verificirajo občinske skupščine.

Delegati bodo obravnavali tudi pregled uresničevanja resolucije v preteklem letu ter sprejemali predlog resolucije obalnega območja za letošnje leto.

Iz pregleda uresničevanja resolucije je razvidno, da so sestavljavci v letu 1979 poudarili predvsem gospodarski razvoj in opredelili so relativno visoke razvojne cilje. Gospodarska rast v prvi polovici leta je opravičevala načrtovano, medtem ko so se v drugem polletju že začeli kazati znaki, ki so zahtevali občutno znižanje ocen dosežene dinamike gospodarske rasti, prav v zadnjih treh mesecih pa je bil padec rasti zelo velik, pri čemer prednjaši industrija. Vzroke za to moramo iskati tako v nedorečenem planiranju razvoja ter v zanemarjanju načela kontinuiranega planiranja v združenem delu, ki ga nadomeščajo s sprotnimi improvizacijami ter kratkoročnimi dnevnimi ukrepi v poslovni politiki.

Ključne naloge družbenoekonomskega razvoja v tem letu pa so naslednje: nadaljnja krepitev ekonomskega in samoupravnega položaja delavca v združenem delu in občanov v krajevnih skupnostih; krepitev primarnega in sekundarnega sektorja v gospodarski strukturi občine s poudarkom na aktivnosti za realizacijo industrijsko-energetske cone ter razvoja kemične industrije in na ustvarjanju pogojev za povečanje proizvodnje hrane v skladu z naravnimi prednostmi obalnega področja; zmanjševanje razkoraka med razvojnima stopnjama gospodarstva in socialne sfere, vendar v skladu z materialnimi možnostmi, pri čemer bo v letošnjem letu še posebej pomembno uresničevanje nalog iz samoprispevka ter usmerjenega izobraževanja.

Poleg naštetega se bodo delegati odločali o prispevnih stopnjah SIS za leto 1980, o sprejemu predloga odloka o obveznem odlaganju odpadnega gradbenega materiala ter o izračunavanju valoriziranih vrednosti stanovanjskih hiš.

Vodni viri za Kras

Delo 23.1.80

Dolgoročna rešitev bi bila samo napeljava vode od izvira Malni v povezavi z akumulacijo Padež – Draga, za razvoj pa nujna naložba

LJUBLJANA, 22. januarja – Kot kažejo podatki zveze vodnih skupnosti, imamo sicer v Sloveniji pitne vode dovolj, vendar pa ni enakomerno razporejena. Ponekod je je preveč, marsikje pa premalo. Slednje velja zlasti za kraško območje, ki zaradi svojih naravnih značilnosti nima primernih izvirov. Oskrba Krasa s pitno vodo je zato danes zelo slaba, še zlasti v sušnem obdobju in v turistični sezoni. V lanskem sušnem obdobju, na primer, je bil Kras kar 20 dni brez vode.

Velik del Krasa preskrbujejo z vodo goriški vodovodi, kraški vodovod Sežana, rižanski vodovod Koper, komunalno podjetje Ilirska Bistrica in vodovod Postojna. Območju s približno 150 tisoč ljudmi dajejo okrog 700 litrov vode na sekundo.

Trenutno ima najugodnejše razmere rižanski vodovod Koper, ki z izviri v Rižani in v Sečovljah ter s pogodbeno dobavljeno vodo iz Gradol na Hrvaškem lahko nudi do 590 litrov vode na sekundo. Pipe se na območju tega vodovoda zaenkrat osušijo le v turističnih konicah zaradi prešibkih cevovodov. Vendar tudi njih čakajo sušni časi, saj bo voda iz Gradol pritekala le še toliko časa, kot določa pogodba.

V najslabšem položaju je kraški vodovod Sežana, ki mora oskrbovati z vodo okrog 25.000 prebivalcev. Izdatnost njegovih vodnih virov (pod Nanosom in v Padežu) namreč znaša le 26 litrov na sekundo, ob deževju pa največ 49 litrov na sekundo, vendar je takrat voda kalna. Tako je za enega prebivalca na razpolago le 160 litrov vode dnevno, kar je za 200 litrov manj od slovenskega povprečja. Ob vsem tem je 12.000 prebivalcev s tega območja povsem odvisnih od padavin oziroma oskrbe z vodo iz vodnjakov, cistern in potokov.

Zaenkrat še ni videti, da bi se razmere glede oskrbe z vodo na Krasu kaj kmalu izboljšale. Celo nasprotno. Kot so danes opozorili člani odbora za komunalna vprašanja in varstvo okolja zbora združenega dela republiške skupščine, se bo z gradnjo proste industrijske cone pri Sežani že tako pereča oskrba z vodo še poslabšala.

Nujno bo torej treba poiskati nove ali dodatne vire pitne vode. Pri zvezi vodnih skupnosti Slovenije so se tega lotili že pred štirimi leti. Kot možne vodne vire so proučili spodnji izvir Malnov pri Planini, javorniški podzemeljski tok, podtalnico pri Mirnu, brkinske akumulacije, izvir Vipave, izvir Hubelj, izvir Rižane, akumulacijo Padež in zajetje iz predvidene soške akumulacije pri Solkanu.

Ugotovili so, da za dolgoročno ureditev vodne oskrbe obalno kraškega območja pride v poštev le izvir Malni v kombinaciji z akumulacijo Padež. To bo sicer terjalo veliko denarja, vendar je prednost te rešitve v tem, da nudi zadostne količine vode, ker se oba vira, Malni in Padež, dopolnjujeta. To bo zagotovilo varnost obratovanja, ekonomsko višino pregrade na Padežu in zmanjšan odvzem vode v Malnih v sušnem obdobju tako, da se takrat ne bo znižala voda v Ljubljanici (le-ta se namreč napaja tudi z vodo iz Malnov).

Znova oziroma še vedno pa je aktualna poleg ojezeritve Planinskega polja tudi stalna ojezeritev Cerkniškega polja.

SILVESTRA ROGELJ

Primorske novice 28.3.1980

Najtežje na Krasu

Lanska suša je pokazala, da je vodna oskrba preslabotna predvsem na območju primorskih občin.

(vj) — Potem ko so to storile že vse štiri skupščine občin obale in Krasa, je prejšnji teden tudi obalna skupščina sprejela program reševanja dolgoročne oskrbe z vodo, ki je zajet v sklopu projekta »Primorski vodovod«. S tem je tudi formalno zaključen prvi del priprav za uresničevanje projekta.

Ta faza je dala ustanovitev koordinacijskega odbora za spremljanje izvajanja programa izgradnje Primorskega vodovoda in investicijsko skupino, ki bo najprej pripravila predlog ključa financiranja izgradnje. V široki javni razpravi je bila podana podpora ugotovitvi, da gre za prednostno nalogo, ki mora najti primerno mesto tudi v družbenem planu Slovenije za prihodnje srednjeročno obdobje in v planih ustreznih interesnih skupnosti, najprej pa seveda v planih zainteresiranih občin.

Načelno tudi na republiški ravni ni zadržkov. V mnenju republiškega sekretariata za urbanizem glede oskrbe z vodo v Sloveniji ocenjujejo, da je bilo v lanskih jesenskih mesecih stanje kritično predvsem na območju primorskih občin, in da je bila najbolj prizadeta sežanska občina, ki nima zagotovljenih cistern za prevoz vode. Možnih rešitev je nekaj, vendar pa sekretariat ugotavlja, da so strokovne ocene pokazale, da je možna celovita in dolgoročna rešitev le z izkoriščanjem izvira Malni v kombinaciji z akumulacijo Padež.

Glede na visoko vrednost investicije (po cenah iz lanskega leta naj bi regionalni vodovod Malni—Sežana—obale veljal 2.356 milijonov dinarjev, prva faza, ki bo Sežani dala dodatnih 80 litrov na sekundo, pa bo veljala 171 milijonov dinarjev) bo potrebno zagotoviti financiranje projekta tudi z republiškim srednjeročnim programom razvoja.

Začetna osnova je postavljena, sedaj je potrebno z dejavnostmi nadaljevati in čimprej pričeti s konkretnimi deli, če naj bi prvo etapo prve faze zaključili prihodnje leto.

S tem pa ni rečeno, da bo lahko reševanje sedanjih vprašanj oskrbe z vodo na obali čakalo. Nasprotno, vzporedno z akcijo izgradnje Primorskega vodovoda morata potekati življenjsko važni akciji: izgradnja vzporednega cevovoda Valeta-Izola in višinski vodovod. Slejkoprej pa sveže izkušnje glede suše v preteklem letu narekujejo tudi pogloblјeno skrb za preostale možne vodne vire. Manjši lokalni viri in vodnjaki so svojo vrednost pokazali že večkrat in so še posebej dragoceni, če upoštevamo zahteve priprav na SLO. Njihovi ohranitvi in zaščiti mora veljati temu primerna pozornost.

1/38

Dovolj vode pogoj za razvoj Krasa in obale

Primorski vodovod pomeni dolgoročnejšo rešitev tega problema – Po ocenah iz lanskega leta naj bi gradnja stala 171 milijonov dinarjev

KOPER, 18. marca – Obala in Kras sodita med tista območja v Sloveniji, kjer voda že predstavlja zaviralni dejavnik razvoja (Kras) oziroma to lahko prav kmalu postane (obala). Izdatnost vodnih virov ob naraščajoči porabi ostaja praktično nespremenjena in to vse odgovorne dobesedno sili v akcijo za razrešitev tega problema. Družbenopolitične organizacije, obalno-kraški medobčinski svet in drugi so o dolgoročnejši razrešitvi tega problema – torej o izgradnji primorskega vodovoda – že razpravljali in program podprli, pojutrišnjem pa ga bodo sprejemali tudi delegati skupščine obalne skupnosti.

Območje, ki najbolj občuti pomanjkanje vode je prav gotovo Kras, oziroma sežanska občina, kjer izdatnost treh vodnih virov, iz katerih se napaja kraški vodovod, znaša le okrog 50 litrov v sekundi, kar v normalnih pogojih obratovanja še zadošča, v suši in dnevnih konicah pa ne več, saj potrebe znašajo vsaj 60 litrov, leta 1985 pa naj bi presegle 100 litrov v sekundi.

Ob tem je treba dodati, da je na kraški vodovod od 172 naselij priključenih le 47, ali 54 odstotkov od 23 tisoč prebivalcev. Torej se slaba polovica prebivalcev na Krasu oskrbuje z vodo iz krajevnih vodovodov, oziroma vodnjakov. Problematika je torej na Krasu nadvse pereča in nič čudnega, da se zato ob vključevanju v intenzivne priprave na začetek gradnje primorskega vodovoda v tej občini tudi po drugi poti trudijo najti začasno rešitev.

Gre za vodni vir v Brestovici, kjer so tik ob meji z Italijo zvrtali vodnjak, iz katerega naj bi pritekло vsaj 50 litrov vode v sekundi. Prvi, le tri ure trajajoč poskus so že izvedli in takrat po ocenah strokovnjakov črpali okrog 40 do 50 litrov vode v sekundi. Jutri ali pojutrišnjem pa bodo pričeli z desetdnevnim črpalnim poizkusom, po katerem bo moč dati končni odgovor o izdatnosti tega zajetja in na osnovi tega začeti z združevanjem sredstev in izgradnjo primarnega vodovodnega omrežja, ki bo predstavljalo začasno rešitev za Kras. V sežanski občini se namreč zavedajo in poudarjajo, da je tudi za njih, tako kot za obalo edina trajnejša rešitev le primorski vodovod, ki naj bi ga »pripeljali« iz Malnov pri Postojni do Razdrtega, Rodika in še naprej proti obali.

Gradnja primorskega vodovoda naj bi po ocenah iz lanskega leta veljala 171 milijonov dinarjev. Zajeten zalogaj, ki ga bo moč speljati le ob vsestranski pomoči (torej združevanju sredstev) vseh prizadetih, pa ne le na obali ampak tudi v republiki. Dejstvo je namreč, da so z zadostno vodno oskrbljenostjo povezani tudi projekti, ki niso samo lokalnega značaja, pač pa tudi republiškega. Primer: zaradi uresničevanja osimskih sporazumov se bo potrošnja vode na Sežanskem krepko dvignila.

Obala trenutno sicer nima (prevelikih težav, kar zadeva količino vode, saj iz sosednjih Gradol na Hrvaškem dobiva precej vode in z njo rešuje problem, vendar kljub temu, da zdaj lahko dobi iz rižanskega, sečoveljskega in gradolskega vira skupno okrog 590 litrov vode na sekundo, večkrat nastopijo kritični trenutki, ker pač vodovodni sistem ni tak da bi lahko vso vodo koristili. Te velja predvsem za koprsko občino, kamor bo vodo iz Gradol teže ko pripeljati, če ne bo zgrajen to kmalu, vzporedni cevovod od Valete do Izole oziroma Kopra. Sicer pa potrošnja vode na obali raste iz leta v leto. Tako je bilo 1970. leta dovolj okrog 200 litrov vode na sekundo, leta 197 so je porabili že 300, računa pa, da bodo do 1983. ali 198 leta dosegli tolikšno potrošnjo kolikor znaša izdatnost trenutni vodnih virov. Po ocenah pa naj b leta 1990 rabila obala že 100 litrov vode v sekundi, leta 200 pa od 1500 do 2000. To nedvo mno narekuje intenzivnost p prizadevanjih za izgradnjo pr morskega vodovoda, še posebe pa za to, ker leta 1990 usahn pravica za izkoriščanje vode i gradolskega vodnega vira.

DUŠAN GRČ

Nov izvir vode na Krasu DELO 12/3-80

SEŽANA, 11. marca – Strokovnjaki geološkega zavoda iz Ljubljane že dlje časa raziskujejo v Brestovici na Krasu, če so pod zemljo večje zaloge vode, ki bi pomagale ublažiti žejo na kraškem svetu. Vrtanja so potrdila pričakovanja. Če bodo nadaljnja »tipanja« globoko pod zemeljsko skorjo potrdila, da dajejo podvodni izviri stalno vsaj 50 litrov vode na sekundo, bodo zgradili vodovod, ki bo za nekaj časa potešil kronično žejo tega dela kraškega sveta. (Foto: Dragan Arriger)

Kraševci upajo, da bo letos vode dovolj

DELO 12.2.1980

Na Krasu iščejo dodatne vodne vire, s katerimi naj bi omilili težave z vodo – Najobetavnejše je najdišče v vrtači pri Brestovici

SEŽANA, 11. februarja – Kronično pomanjkanje vode na Krasu je že pred leti spodbudilo razmišljanja, pa tudi raziskave, ki naj bi dale odgovor na to, kje je v sežanski občini še moč dobiti dodatne vodne vire. Trenutno občina vodo dobiva izpod Nanosa, Padeža pri Gornjem Ležečem, delno pa iz Hublja pri Ajdovščini.

Vsi trije viri »dajo« občini oziroma Kraškemu vodovodu, ki oskrbuje z zdravo pitno vodo le okrog 50 odstotkov prebivalcev, maksimalno 49 litrov vode v sekundi, kar v normalnih pogojih še zadošča potrebam porabnikov, ki so priključeni na vodovodno omrežje, toda takoj, ko se izdatnost virov nekoliko zniža (poletje, suša), je vode premalo.

Kraševci so to krepko občutili lansko poletje, ko so vodni viri zmogli le 20 litrov vode v sekundi, potrebe pa so presegale 60 litrov v sekundi. Zaradi pomanjkanja vode je bilo ogroženo normalno delovanje industrije, prebivalci so vodo dobivali dobesedno po kapljicah, štab za civilno zaščito pa je moral sprejeti tudi nekatere izredne ukrepe. Še posebej je bilo prizadeto kmetijstvo, predvsem pa živinorejci, ki so bili zaradi pomanjkanja vode in s tem tudi krme, prisiljeni prodati precej živine. V začetnih dveh, treh letih je število glav živine padlo z 9.000 na 6.700. Škoda, ki jo povzroča suša na Sežanskem, je precejšnja in po nekaterih ocenah presega 20 milijonov dinarjev. To je neposredna škoda, če smemo tako reči, da o posredni ne govorimo. Gre namreč za to, da pomanjkanje zavira razvoj industrije in kmetijstva. Vprašajmo se samo, kako bo v tako kratkem času, kot je bilo »izgubljeno«, moč nadomestiti, oziroma v hleve spet dobiti 2.300 glav živine?

● Primorski vodovod, ki je trenutno ena izmed osrednjih nalog v obalno-kraških občinah, naj bi gradili v dveh fazah. V prvi, s tremi etapami, nameravajo zgraditi vsega nekaj manj kot 70 kilometrov primarnega vodovoda, kar bo veljalo več kot 1,5 milijarde dinarjev. Velik, a za nadaljnji razvoj obale in Krasa nujen zalogaj.

Na Krasu torej intenzivno iščejo dodatne vodne vire, s katerimi bi do 1985. leta, ko naj bi na to območje pritekla prva voda po ceveh primorskega vodovoda iz Malnov pri Postojni, vsaj delno omilili težave.

Strokovnjaki Raziskovalne skupnosti Slovenije, vodnih skupnosti, kraškega in rižanskega vodovoda iščejo vodo na več mestih, trenutno pa je najobetavnejše najdišče v vrtači blizu Brestovice, tik ob jugoslovansko-italijanski meji. Te dni poseben vrtalni stroj Geološkega zavoda Slovenije grize v trda kraška tla in približno na koti 60 metrov pod površino naj bi dobili precej zdrave pitne vode. Dosedanje delo vliva optimizem, ocenjujejo pa, da bi tu lahko dobili vir, katerega izdatnost bo najmanj 50 litrov na sekundo. Pri Kraškem vodovodu, ki je s prej omenjenimi institucijami v raziskave vložili okrog 9 milijonov dinarjev, pa upajo, da bo tukaj »privrelo« vsaj 100 litrov vode na sekundo, kar bi omogočilo oziroma opravičilo graditev primarnega vodovoda od Brestovice prek Sel in Lipe do Sežane. Omenjena izdatnost – nekateri optimisti govore tudi o 200 litrih vode v sekundi – bi namreč opravičevala dokaj drago naložbo v primarni vodovod. Gre namreč za 220 miljonov dinarjev, za kar tako imenovana finančna konstrukcija še ni narejena.

Ob vsem tem je treba poudariti, da naj bi omenjeni primarni vodovod, če bo črpalni poskus potrdil predvidevanja, dokončali do leta 1983, torej dve leti prej, kot naj bi do Sežane pritekla voda po Primorskem vodovodu. Slednjemu se v sežanski občini ne morejo odpovedati, kajti le Primorski vodovod je tisti, ki tej občini – in seveda vsem drugim (obalnim, delno pa tudi goriški) – lahko v tem in prihodnjem desetletju zagotovi dovolj vode.

DUŠAN GRČA

BO ALI NE BO? – Tako se v teh dneh sprašujejo mnogi, ki pričakujejo, da bodo strokovnjaki s posebnim vrtalnim strojem Geološkega zavoda SRS, 60 metrov pod vrtačo v bližini Brestovice le našli dovolj vode. Vode, ki bo za nekaj časa omilila težave Kraševcev. Vrtanju bo sledil še črpalni preizkus, odločitev o tem, ali bodo od tod »potegnili« vodovod proti Sežani, pa bo znana maja letos. (Foto: Dušan Grča)

Primorske novice 15/7-1981

Komu najprej vodo?

(dg) — Pomanjkanje vode je skorajda že »železni repertoar« na dnevnih redih sej različnih organov v sežanski občini. Letos sicer o suši še niso govorili, pa vendar so člani izvršnega sveta sežanske občinske skupščine sklenili predlagati delegatom skupščine odlok o spremembah odloka o vrstnem redu dobave vode v sušnem obdobju. Za sežansko občino je to pomemben dokument, po katerem bodo, čim nastopi suša, vodo delili po naslednjem vrstnem redu: bolnišnici in drugim zdravstvenim ustanovam, vzgojno-izobraževalnim zavodom, domu upokojencev, obratom družbene prehrane in gospodinjstvom za njihove najnujnejše potrebe. Razen tega so sklenili, da bodo vse kršitelje odloka o prepovedi uporabe vode za druge namene (pranje avtomobilov, zalivanje vrtov itn.) kaznovali ostreje kot doslej.

Suhe vodovodne cevi

Delo 18.6.80

V sežanski občini spet zmanjkuje vode – Deset let eni in isti vodni viri – Tristo milijonov dinarjev za vodovod od Brestovice do Sežane

SEŽANA, 17. junija – V Sežani in še nekaterih krajih te občine spet zmanjkuje vode. Trenutno bi je vsi, ki so priključeni na vodovodno omrežje »Kraškega vodovoda« potrebovali okrog 65 litrov v sekundi, trije vodni viri (Hubelj, Podnanos in Padež), od koder se polnijo vodovodne cevi, pa trenutno zmorejo le okrog 45 litrov v sekundi.

Danes so Sežančani spet imeli premalo vode. Predvsem so pomanjkanje občutili prebivalci v višjih legah in višjih nadstropjih. Temu je botroval izpad električne energije v Podnanosu (od 7. do 10. ure dopoldan in v Padežu od 4. do 6. ure zjutraj).

Vode v sežanski občini ni dovolj in četudi vsa črpališča delajo 24 ur dnevno vodovodarji ne uspejo – tako kot je normalno za vse vodovodne sisteme – napolniti rezervoarjev, s katerimi bi lahko omilili težave ob raznih izpadih električne energije ali pa manjših naravnih nesrečah.

Tudi te namreč doletijo Sežančane. Paradoksalno zveni, res pa je da je prejšnji teden pomanjkanju vode botroval hud naliv nad Vremščico, ki je skalil vodo v Padeškem izviru, razen tega pa povzročil precejšnjo škodo v rezervoarju. Vanj je namreč naneslo okrog 100 kubičnih metrov zemlje in kamna. Da bi to očistili in rezervoar spet usposobili, bo potrebnih nič manj kot milijon dinarjev.

Ob tem dodajmo, da je to tudi pravi razlog za pomanjkanje vode v Sežani. Minuli teden so se namreč ob tem, ko je vode zmanjkalo, po Sežani razširile govorice, da so cevi pod Partizansko cesto, ki jo še vedno obnavljajo, nestrokovno in slabo položene, kar pa ni res. Pri »kraškem vodovodu« to zanikajo in pravijo, da je bil edini vzrok za pomanjkanje vode v prejšnjem tednu 'padeški primer'.

Sicer pa je treba ob vseh teh težavah, ki jih ima sežanska občina pri oskrbi z vodo, dodati še nekaj podatkov. Že deset let se vodni viri v sežanski občini niso povečali, čeprav je samo prebivalcev, ki so priključeni na vodovodno omrežje zdaj 13 tisoč, prej 10 tisoč, ob tem se je povečala poraba v industriji itn.

Poraba se letno povečuje, v povprečju seveda, za pet odstotkov, potrebe pa – spet govorimo o povprečju za 20 odstotkov. To delo »uravnavajo« letni časi, vendar poleti, ko bi v konicah rabili tudi do 85 litrov vode v sekundi, nikakršno uravnavanje porabe ne pride v poštev.

Na koncu dodajmo še, da se iz vodovodnega omrežja v sežanski občini oskrbuje le dobra polovica prebivalcev.

DUŠAN GRČA

● Poleg »Primorskega vodovoda«, ki je za sežansko občino, kot trdijo odgovorni, še vedno edina prava in trajna rešitev, se prebivalcem te občine ponuja začasna (in tudi ne tako začasna rešitev) z brestoviškim vodnim virom. Tu je gotovo moč črpati okrog 150 litrov vode v sekundi. Investicijski program pa predvideva, da bi bilo treba (verjetno je to za sežansko občino celo nujno) vložiti v graditev primarnega vodovoda 300 milijonov dinarjev. Vodovod naj bi zgradili od Brestanice, prek Sel na Krasu, do Lipe, Komna in Sežane.

Lokavci spreminjajo vas s svojim delom in denarjem

Trenutno plačujejo 7% samoprispevka – Pomoč vojakov jim veliko pomeni – 17 tisoč površinskih metrov asfalta

LOKEV, 17. junija – Kraševci so korenine, čvrsti, vztrajni ljudje, pravijo. In Lokavci to tudi potrjujejo. Že deseto leto plačujejo samoprispevek za gradnjo vodovoda, nedavno so se odločili še za samoprispevek, s katerim bodo sofinancirali asfaltiranje vaških poti, seveda pa poleg krajevnega plačujejo še občinski samoprispevek za gradnjo srednješolskega centra oziroma sofinaciranje dejavnosti krajevnih skupnosti. Od mesečnega dohodka morajo delavci za samoprispevke prispevati (trenutno) kar sedem odstotkov.

Morajo? Ne. Tako so se Lokavci odločili in to hočejo, kljub temu, da po vodovodu, ki so ga že zgradili s pomočjo vojakov, ne teče vedno voda in je treba dostikrat ponjo še v vodnjake. Odločili so se za vodovod, za katerega bodo samoprispevek plačevali deset let; odločili pa so se tudi za asfaltiranje vaških cest. Kar 17 tisoč površinskih metrov asfalta bo treba položiti. Drago bo, vendar dobrodošlo. Zato so se Lokavci odločili, da bodo za asfaltiranje dali še enkratni prispevek v gotovini in tudi prostovoljno delali. Nemalo dni so skupaj preživeli pri gradnji vodovoda, dvakrat pa so se že zbrali na prostovoljni akciji, ko so urejali »tampon« – podlago za asfaltiranje krajevnih cest. Tudi vojaki so jim pomagali, nedavno pa so štirje avtoprevozniki iz zamejstva ves dan vozili pesek za utrditev vaških poti. Vozili so brezplačno.

V Lokvi, nedaleč od Lipice, je vsako nedeljo živahno, delovno. Vaščani z voljo, delom, ne pa z besedami, spreminjajo svoj kraj. Deset let so gradili vodovod, zdaj pa je njihova želja, ki se bo slej ko prej uresničila – asfalt. Vas se spreminja, razvija, čeprav ne tako kot so si mnogi zamislili. Lokavci vztrajajo in delajo. Prepričani so, da ne zastonj.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 20/6-81

Sežani spet grozi suša

V Sežani in nekaterih drugih krajih sežanske občine zadnje dni že primanjkuje vode

Zadnje dni so se po Sežani širile govorice, da je pomanjkanje vode, ki ga že nekaj dni trpijo prebivalci višjih leg Sežane in tudi nekaterih drugih krajev sežanske občine, krive pokopane cevi pod Partizansko cesto. Toda zvedeli smo, da vsaj za to nevšečnost Partizanska cesta ni prav nič kriva.

Pri Kraškem vodovodu so povedali, da je v torek v Sežani zmanjkalo vode zaradi izpada električne energije v Podnanosu in Padežu. Črpališča namreč delajo noč in dan, pa navzlic temu ni mogoče napolniti vseh rezervoarjev, ker vode pač ni dovolj. Po drugi strani pa je močan naliv, ki je prejšnji teden divjal nad Vremščico, skalil vodo v Padeškem zalivu in povzročil tudi veliko škodo v rezervoarju. Da bi ta rezervoar ponovno usposobili, bodo potrebovali milijon dinarjev.

Preskrba z vodo

Solidarnost pri zagotavljanju komunalne oskrbe je težko meriti z istim metrom

Nekaterim območjem primanjkuje vodnih virov še bolj kot slovenski obali in Krasu – Hiter razvoj na obali je povečal tudi porabo vode

Tov. Bizjak je v 14. številki Dela z dne 18. januarja letos načel vprašanje solidarnosti v komunalnem gospodarstvu in se pri tem zavzel za postopno, toda mujno izenačevanje delovnih in življenjskih pogojev delovnih ljudi Slovenije tudi pri nudenju in koriščenju komunalnih storitev. Avtor je svojo misel podrobneje razvil na primeru oskrbe z vodo, pri čemer je izhajal iz razmer na slovenski obali in Krasu. Tov. Bizjak svoje misli, žal, ni do konca razvil v obliki konkretnega predloga za oblikovanje solidarnostnega načela pri oskrbi z vodo. Nakazal je samo smer, ki pa nima zadosti argumentov, da bi lahko vzdržala vsako preizkušnjo.

Različne stopnje komunalne razvitosti

Preden pričnemo podrobneje obravnavati razmere pri oskrbi z vodo, spregovorimo še besedo, dve o problemu solidarnosti v komunalnem gospodarstvu na splošno, ker postaja ta problem na republiški ravni čedalje bolj aktualen.

Komunalne dejavnosti so zelo heterogene in stopnja njihove razvitosti je zelo različna, tako v tehničnem, tehnološkem in družbeno-ekonomskem smislu. Določene komunalne dejavnosti morajo obstajati v vsaki urbani sredini (oskrba z vodo gotovo spada mednje), druge spet so smiselne le pri določeni velikosti urbane aglomeracije in stopnji koncentracije prebivalstva (mestni potniški promet, toplovodno daljinsko ogrevanje), nekatere pa so pogojene zgolj s klimatskimi razmerami (npr. zimska služba). Zato bi bilo treba najprej izdelati metodologijo in enotne kazalce za ugotavljanje stopnje razvitosti komunalnih dejavnosti določenega območja, pri čemer bi morali hkrati postaviti tudi kriterije minimalne in povprečne stopnje razvitosti. Šele potem bi lahko začeli uresničevati solidarnostno načelo tudi na tem področju, z namenom, da se postopoma izenačijo delovni in življenjski pogoji delovnih ljudi pri nudenju in koriščenju komunalnih storitev.

Dobršen del Slovenije ni deležen niti minimalne komunalne oskrbe

Oblikovanje takšne metodologije in enotnih kazalcev pa bo glede na trenutno stanje na tem področju razmeroma trd oreh. Ni odveč ponovno poudariti, da dobršen del slovenskega prebivalstva ni deležen niti minimalne komunalne oskrbe. Določene dejavnosti pa so smiselne, kot smo že omenili, le pri določeni stopnji koncentracije prebivalstva in dejavnosti oziroma pri določenih podnebnih razmerah. Zato bomo seveda zelo težko z isto tehtnico in z istim metrom merili stopnjo komunalne oskrbe na slovenski obali, novem Breginju in Ljubljani, če omenimo samo nekatera območja. Prav zaradi tega je precej tvegano obravnavati problem solidarnosti pri oskrbi z vodo ločeno, in posebej, dokler ne določimo splošnih kriterijev za stopnjo komunalne oskrbe v celoti.

Problem uveljavljanja načela solidarnosti se tokrat ni pojavil prvič. Že tov. Bizjak je o njem obširneje spregovoril na posvetovanju v Kranjski gori leta 1976. Pred leti pa je bilo v skupščini postavljeno delegatsko vprašanje, zakaj ne velja v SR Sloveniji enotna cena za kubični meter pitne vode. Tov. Bijak se sicer v svojem sestavku za tako rešitev zavzema le posredno, ko omenja rešitev, »ki jo zlasti poznamo v nekaterih dejavnostih posebnega družbenega pomena materialne osnove«.

> Ta prostor je namenjen raznovrstnim pobudam, idejam, pripombam, predlogom in mnenjem o vsem, kar je sicer vsakdanjik naših družbenih prizadevanj, ustvarjalne akcije delovnih ljudi in občanov na vseh področjih in v vseh okoljih, kjer poteka samoupravno odločanje. Odseva naj vsaj del vsestranskega demokratičnega dialoga o množici samoupravnih interesov, dogovarjanja in sporazumevanja.

Preden pa bi dejansko iskali rešitev v tej smeri, je treba podrobneje osvetliti nekatere elemente v strukturi cene za kubik pitne vode, še posebej na slovenski obali in Krasu.

Obalno – kraška regija po izdatnosti vodnih virov ni najsiromašnejša v Sloveniji. Še siromašnejše so, če ostanemo na ravni študijsko planskih regij, pomurska, koroška, zasavska in posavska regija, na ravni občin pa občine Laško, Šentjur, Šmarje, Lenart in Litija, če maštejemo res najsiromašnejše. Toda za oblikovanje in višino cene, pri pogoju ceteris paribus, ni odločilna absolutna, ampak relativna omejenost pitne vode. Ta pa je pri dani stopnji absolutne omejenosti odvisna predvsem od potreb, in sicer je ta odvisnost premosorazmerna.

Iskanje bolj oddaljenih virov in gradnja velikega tehničnega sistema je na slovenski obali povzročil predvsem zelo intenziven gospodarski razvoj po letu 1954. Oskrba z vodo in verjetno tudi ostale dejavnosti pa so komaj lovile sapo v zasledovanju tega razvoja. Tu je treba iskati poglavitni razlog, čeprav ne edini, v razmeroma visoki ceni za kubični meter vode na slovenski obali in Krasu. (Dejstvo je namreč, da tudi sicer vsak dodatni sekundni liter vode zahteva na tem območju večje investicijske stroške.)

Pri enaki intenzivnosti gospodarskega razvoja bi imeli podobne razmere, toda že dosti prej, tudi v Zasavju, na Kozjanskem in še kje.

Solidarnost naj bi veljala le za izenačevanje naravnih pogojev

Ko smo takole zelo poenostavljeno in na grobo opredelili prave razloge za razmeroma visoko ceno vode na slovenski obali in Krasu, si poglejmo še, ali in v kakšni meri bi bila v tem primeru solidarnost upravičena in kakšne bi lahko bile njene oblike. O solidarnosti, o tem ne more biti dvoma, lahko govorimo šele takrat, ko ugotovimo, da ima neko območje objektivno slabše naravne in druge pogoje gospodarjenja. V našem primeru slabše pogoje za zadovoljevanje potreb po pitni vodi, pri čemer je seveda potrebno najprej natančno opredeliti povprečne pogoje. Če že izhajamo iz višine cene za kubik pitne vode, potem je treba zelo jasno opredeliti, v kolikšni meri so na to ceno vplivale dejansko slabše naravne razmere (siromašnost in oddaljenost vodnih virov), koliko pa naraščajoči mejni stroški, zaradi pospešenega gospodarskega razvoja. Enostavno združevanje obeh vplivov in njihova interpretacija preko cene za kubični meter vode zamegljuje položaj in gotovo ne nakazuje prave rešitve.

Solidarnostna pomoč bi namreč morala prispevati samo k izenačevanju naravnih pogojev pri zadovoljevanju potreb po pitni vodi. S solidarnostnimi sredstvi bi torej lahko prispevali le k izravnavi te vrste stroškov. Družbeno in ekonomsko nesprejemljivo pa je, da bi s sredstvi solidarnostne pomoči krili tudi stroške pragov razvoja določenega območja. Taka politika bi namreč le še bolj omilila, ne pa zaostrila kriterije rentabilnosti vlaganj na ta področja, se pravi na slovensko obalo in Kras.

Primerjava z elektrogospodarstvom ni utemeljena

Tendenca za enotno ceno kubičnega metra pitne vode je pri nas razmeroma dolgo prisotna, pri čemer se kot zgled postavlja enotna cena in energetski prispevek za kWh električne energije. Najprej je treba ugotoviti, da gre pri distribuciji električne energije za enovit in zaključen sistem. Pri oskrbi z vodo pa imamo na območju SR Slovenije kar 1.350 ločenih sistemov, kar seveda onemogoča izravnavo vodnih količin med deficitnimi in suficitnimi območji. K temu je treba prišteti še 45 odstotkov prebivalstva, ki še sedaj nima organizirane oskrbe z vodo iz javnih vodovodov. Torej ne samo, da primerjava z elektrogospodarstvom ni primerna, tudi solidarnostnega načela verjetno ne bo mogoče dosledno uveljaviti preko enake cene za kubik pitne vode.

Ko se zavzemamo za uveljavljanje solidarnostnega načela po področju komunalnega gospodarstva, se moramo zavedati, da je to zelo kompleksen problem. Prva stopnja pri izenačevanju pogojev komunalne oskrbe v SR Sloveniji bo prav gotovo zagotovitev določene minimalne komunalne oskrbe vsem delovnim ljudem in občanom, tudi v ruralnih območjih.

Na urbaniziranih območjih pa bo treba predvsem poiskati mehanizem, po katerem se bo komunalna dejavnost zares razvijala vzporedno z razvojem ostalih dejavnosti, še zlasti materialne proizvodnje.

Upoštevati bomo morali vse vidike

Večjo proizvodnost proizvodnih faktorjev na urbaniziranih območjih namreč lahko v precejšnji meri pojasnimo prav z boljšo kapitalno opremljenostjo zemljišč, ki jih dejavnosti uporabljajo. Tako dejavnosti na urbaniziranih območjih zasegajo tudi del produkta, ki je rezultat vlaganj drugih. Z zajemanjem tistega dela produkta, ki je rezultat družbenih vlaganj, bi si zagotovili stalen in verjetno znaten vir sredstev za financiranje komunalne infrastrukture, prispevali pa bi tudi k izenačevanju infrastrukturalnih pogojev gospodarjenja in s tem k nagrajevanju po delu.

Pri uveljavljanju načela solidarnosti v komunalnem gospodarstvu bomo morali upoštevati verjetno vse naštete vidike. Tov. Bizjak je načel nedvomno zelo aktualen problem, za njegovo rešitev pa bo potrebno razmeroma dolgo, sistematično in strokovno pogobljeno delo. Vsak pragmatizem bi namreč lahko nevarno ogrozil in izničil bistvo načela solidarnosti na področju komunalnega gospodarstva.

Dr. ALBIN RAKAR, dipl. inž., Inštitut za komunalno gospodarstvo pri FAGG, VTOZD gradbeništvo in geodezija

STALIŠČA – MNENJA – POBUDE

Delo sreda 18/6 – 1980

DELO sobotna priloga stran 16

VPRAŠANJE VODE ZA KRAS IN OBALO

poštni predal 29

Delo, 26. septembra

Rešitve ni iskati v oblakih...

Te dni ste veliko pisali in opozarjali na kritično stanje v preskrbi z vodo na našem Krasu. Da se v višjih legah pipe ne bi povsem osušile, so dotok vode zapirali za posamezna območja za po dva dni. Tako je med redukcijo v Sežani imela vodo samo bolnišnica. Močno se je zmanjšal tudi pretok Rižane in delavci tržaškega vodovoda so s težavo preskrbovali obalo z vodo.

Januarja smo imeli povodnji skoraj po vsej Sloveniji, pred dvema letoma nam je voda zalila novo tovarno v Ilirski Bistrici, pred 4 leti Pomurje, pred 6 leti Ljubljansko barje, pred 15 leti južni del Zagreba (100 milijard škode), pred 20 leti Celje in še in še.

Ali smo res rojeni pod nesrečno zvezdo, da nas »naravne katastrofe« tolčejo enkrat z leve in drugič z desne? Nedvomno je, da živimo v takšnih klimatskih razmerah, da je vode enkrat preveč in drugič premalo. Še bolj res pa je, da faktorja »voda« ne vključimo v zadostni meri v naše plane in naš gospodarski razvoj. Naš odnos do vode je nekako tak, v deževnih letih smo zadovoljni, da je ni preveč (torej ni sredstev za nova zajetja), v sušnih letih pa smo zadovoljni, da je ni preveč (zakaj naj bi torej gradili zaščitne nasipe!). Hidrologija in dolgoletna opazovanja nam potrjujejo, da bo zanesljivo prišla še večja povodenj in tudi še močnejša suša, kakor je sedanja. Ker vnaprej ne poznamo niti časa niti intenzitete povodnji in suš, se moramo v sodobnem vodnem gospodarstvu hkrati pripravljati na oboje. Vse to vemo, samo sredstev ne damo za to dovolj. V našem dinamičnem razvoju menimo, da bo voda lahko še malo počakala in da tako investiranje ni rentabilno. Kratkoročno gledano je to res, ker to ni proizvodna organizacija s privlačnimi prispevki na osebne dohodke. Kadar pa se voda ne bo obnašala po naših željah, bo neusmiljeno rušila, če je bo preveč, in onemogočila ali zelo otežila življenje in proizvodnjo, če jo bo zmanjkalo ali pa bo onesnažena.

Sežanski primer, kjer se kljub dinamičnemu razvoju, ki je sedaj prerasel zmogljivost avstrijsko-italijanskega vodovoda, pred 10 leti niso odločili s Postojno za sofinanciranje izgradnje črpališča Malni, je prej tipičen kakor pa osamljen v slovenskem merilu. Ljubljana tri leta zamuja z izgradnjo novih črpališč, sanacija zaščitnih območij obstoječih črpališč, ki so močno ogrožena zaradi obstoječega in možnega onesnaženja, pa se sploh še ni pričela. Slovenija daje za vodno gospodarstvo pol odstotka narodnega dohodka, po svetu pa namenijo za to en odstotek, in to tudi v revnih, manj razvitih državah. Devet let sem sodeloval s svojo delovno organizacijo in pozneje z Združenimi narodi pri raziskavah vodnih virov v sušnih področjih Bližnjega vzhoda, južne Evrope in Afrike. Če primerjam razmere, so na eni strani naše naravne danosti glede vode mnogo boljše, na drugi strani pa sta njihovo vrednotenje vode in pripravljenost za investiranje v vodno gospodarstvo večja in trajna. Tako je npr. Sirija v letih 1959 do 1961, ko je imela samo 200 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca na leto, izgradila 120 km dolg vodovod s premerom 0,7 m za mesto Alep. Turška državna uprava za vode gradi namakalne sisteme, približno polovico vodovodov in akumulacije za namakanje in hidroelektrarne. Njen direktor ima položaj ministra. Pred tremi leti je bil letni proračun 1 milijardo dolarjev, kar je bilo 2% narodnega dohodka, ki je na prebivalca približno polovica našega. Uspehi te uprave so zelo veliki. Bivši predsednik vlade Demirel, ki je gradbeni inženir, je bil prej direktor podružnice v Ispárti in pozneje glavni direktor te ustanove.

Tudi mi bomo morali razumeti, da nista osebni in družbeni standard samo avto cesta in otroški vrtec, ampak tudi pitna voda ter varnost pred povodnijo. Temu primerno bomo morali porazdeliti porabo narodnega dohodka. To ne bo lahko, ker je zaradi dolgoletnega zapostavljanja v vodnem gospodarstvu malo kadrov.

Problemi, ki so se nakopičili v zvezi s preskrbo z vodo za Kras in obalo, niso enostavni, njihovo reševanje bo dolgotrajno in drago. Namen mojega odmeva je prispevati k njihovemu razreševanju z razpravo o možnih vodnih virih za to območje. Ko bomo rešili poglavitno vprašanje, odkod dobiti vodo, jo bodo strokovnjaki za vodovode znali pripeljati do potrošnika.

Za lažje razumevanje podajam kratek opis vodnih virov, potreb in vodovodnih sistemov. Poglaviten vodni vir Kraškega vodovoda so izviri na pobočju Nanosa blizu Razdrtega. Njihova zmogljivost je padla ob suši na 20 l/sek (litrov na sekundo), potrebovali bi pa vsaj trikrat toliko. Od zajetja do Kostanjevice na Krasu je več ko 40 km, glavni odcep proti Sežani in Divači je dolg 20 km. S prečrpalnico pri Prvačini in cevovodom do Šktbine je povezava z Goriškim vodovodom. Vzdrževalni stroški so veliki, ker so razdalje velike, Kras pa je redko naseljen. Sedanje potrebe so 100 l/sek, leta 2000 pa bodo med 300 do 500 l/sek, odvisno od razvoja Sežane in proste industrijske cone. Postojnski vodovod ima črpališče Malni na Planinskem polju. Z vodo oskrbuje Postojno z okolico, Pivko in druge vasi do Košane. Vodovod je nov, dolžina glavnega cevovoda je okrog 30 km. Izvir Malni ima najmanjšo zmogljivost 900 l/sek, sedanje črpališče pa s težavo zajema 100 l/sek. Leta 2000 se bo poraba podvojila. Rižanski vodovod oskrbuje z vodo vso slovensko obalo. Sedanji vodni viri so Rižana 100 l/sek, Bužini – Gabrijeli ob Dragonji 100 l/sek in Gradole ob Mirni v Istri 300 l/sek. Pogodbe za dovol vode iz Gradol bo potekla leta 1982 in obalna vodna skupnost že želi izkoriščati izvir Malne. Leta 2000 bo treba obali preskrbeti 1000 l/sek vode.

Iz gornjega izhaja, da bosta že čez pet let Kras in obala želela dobiti iz Notranjske okrog 500 l/sek, leta 2000 pa blizu 1500 l/sek vode. Za prvih nekaj let bi bilo mogoče to vodo dobiti v Malnih, za pozneje pa je na eni strani ob hudi suši sploh ni dovolj, na drugi strani pa ni mogoče Malnov črpati do zadnje kaplje, ker bi se potem pretok izvirov na Vrhniki zmanjšal na manj kot polovico, kar z vodnogospodarskega stališča ni sprejemljivo. Da bi imeli dovolj vode tudi ob suši, je treba graditi akumulacije. V obalnem območju so naravne možnosti za gradnjo akumulacij in njihovo napolnitev majhne. Pregrada pod Ilirsko Bistrico odpade zaradi onesnaženosti Reke. Preostaneta še akumulaciji na Cerkniškem ali Planinskem polju, ki sta najboljši vodni vir in lahko pokrijeta vse potrebe leta 2000 in še vnaprej. O akumulaciji Planina je bilo že mnogo napisanega. Manj znana je ideja za akumulacijo Cerkniško jezero, ki bi bila omejena na jugovzhodni del polja, ki je že sedaj vsako leto poplavljen. Trajno jezero bi ustvarili s tesnilnim nasipom in globinsko injekcijsko zaveso v smeri Gorica – Marof in varovalnim nasipom pod vasmi Martinja, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj in Goričica. Izkoriščanje akumulacije bi bilo večnamensko: omogočili bi trajno kmetijsko proizvodnjo na osušenem delu Cerkniškega polja, na Cerkniškem jezeru bi se razvila turizem in ribištvo, zmanjšali bi povodnji na Planinskem polju in Ljubljanskem barju, vodo bi izkoriščali za proizvodnjo električne energije, povečali bi nizke vode na Ljubljanici in Savi ter s tem zmanjšali koncentracijo onesnaženja, omogočili bi plovbo na Savi, povečali bi količino hladilne vode za jedrsko elektrarno Krško v sušni dobi ter imeli na voljo vse potrebne količine pitne in industrijske vode za Kras in obalo. Vodo bi odvzeli iz dovodnega rova hidroelektrarne Planina, kar bi za okrog 100 m zmanjšalo višino črpanja v primerjavi z Malni. Prednost akumulacije Cerkniško jezero je v tem, da je manjši poseg v naravno in urbano okolje kakor akumulacija Planina, da omogoča večnamensko izkoriščanje voda in s tem večje sofinanciranje izgradnje, da bo voda čistejša, ker se na Planinsko polje iztekajo odpadne vode Postojne in Cerknice ter da bo verjetno izgradnja akumulacije Cerkniško jezero z geološkega vidika enostavnejša, kar nakazujejo sedanje mnogo daljše povodnji.

Z opisom možnih rešitev preskrbe z vodo nimam namena trditi, da bomo te akumulacije tudi gradili. Vem, da varstveniki prirode gradnji notranjskih akumulacij nasprotujejo, da javne razprave o tem še ni bilo in da o tem še nismo odločali.

Med hudo sušo (19. sept.) sem si ogledal izvir Malne. V novem postojnskem črpališču je bila v pogonu ena črpalka (100 l/sek) izviri pod črpališčem so bili suhi, izviri pri žagi še močni. Ne vem, ali je bil izmerjen (ne preračunan iz gladin) njihov pretok, ki je pomemben podatek za projektiranje. Po moji oceni vode ni bilo dovolj za potrebe leta 2000. Novo črpališče ni bilo neodvisno od gladine vode pri žagi, kar ni v redu. Pogon vseh črpalk verjetno ne bi bil mogoč.

Pri vodnem viru Malni problem ni tako enostaven, kakor je bil v predlogu sežanske občine, naj bi sedaj gradnjo vodovoda Malni-Postojna skupno financirali postojnska in sežanska občina (Delo 19. 9. 1979, str. 2).

Vodo Malnov in možnih notranjskih akumulacij bomo v bodočnosti morali izkoriščati ne samo za Kras, ampak tudi za obalo, ki ima zelo skromne lastne vodne vire. Sedaj je bil v veliki krizi Kras, čez nekaj let bo v še večji obalno območje, če ne bomo preskrbe z vodo bolj odločno urejali.

Sedanje črpališče Malni je treba rekonstruirati ali na novo izgraditi. Lokacija črpališča in obseg rekonstrukcij pa sta odvisna od gradnje notranjskih akumulacij. Sedaj ne vemo, ali jih bomo sploh gradili. Planinska akumulacija bi črpališče na sedanji lokaciji potopila, cerkniška pa mu odvzela velik del vode. Problem bomo najlaže rešili, če bomo izbrali vodne vire za preskrbo leta 2000 in temu prilagodili izgradnjo črpališča Malni in cevovoda. Zelo verjetno bo to skupinski vodovod, ki ga bodo ob republiški pomoči financirali obala, Kras in delno Postojna. Če smo veliki optimisti, bo v petih letih tekla voda po njem.

Kras ne more čakati tako dolgo in upati, da v tem času nove suše ne bo. Potrebna je še kratkoročna rešitev za kraški vodovod. Na Krasu vse padavine preniknejo in v globini se mora pretakati obilna podzemna voda, ki jo je sicer težko najti, vendar so prvi uspehi že znani. Od novega vodnjaka in vodne jame pri Brestovici bi izgradili cevovod do Kostanjevice (4 km) ali rezervoarja Lipa pri Komnu (10 km) in črpali kraško podtalnico v vodno omrežje. Postojnski vodovod bi podaljšali do zajetja pod Nanosom (5 km) in vanj začasno dovajali nekaj vode. Hkrati je treba delno sanirati črpališče v Malnih. Povečati bi bilo treba tudi prečrpavanje iz Goriškega vodovoda in priključiti vsa železniška zajetja, ki so sedaj po opustitvi parne vleke, zunaj pogona. Vse to so lahko samo začasne rešitve, ki naj bodo časovno omejene, npr. na pet let, da se jih Postojnčani ne bi bali in da Kraševci ne bi pozabili na rešitev svojega problema.

Hidrogeološke raziskave na območju Štorje-Kazlje, kjer geologi domnevajo, da se v globini pretaka kraška podtalnica, ki jo je pa težko najti, je treba močno povečati. To bi lahko bil dodaten vodni vir.

Najhujša suša je minila; sedaj lahko v miru razmislimo, kako vnaprej. Prva naloga je odločitev o vodnih virih za preskrbo jugozahodne Slovenije s pitno in z industrijsko vodo leta 2000. Pri tem bodo morali sodelovati strokovnjaki, komunalne in vodne samoupravne interesne skupnosti ter družbenopolitične skupnosti, ki bodo tudi organizirale javno razpravo. Ker bo prizadetih več občin, bo morala biti končna odločitev potrjena z republiškim zakonom. Samo na osnovi jasne odločitve za prihodnost bo mogoče pravilno izpeljati tudi bližnje naloge, npr. rekonstrukcijo Malnov.

Na koncu bi želel opozoriti še na daljšo dobo raziskav, projektiranja in gradenj zaradi specifičnosti krasa. Za trajno rekonstrukcijo črpališča Malni so potrebne večje in drage hidrogeološke raziskave, ki bodo trajale eno do dve leti. Naslednja faza raziskav za gradnjo notranjskih akumulacij, prvo fazo smo opravili v letih 1949–1956, bo trajala 2 do 4 leta. Projektiranje in dovoljenja bosta vzela 2 leti in gradnja 4–6 let. Od odločitve za gradnjo ene izmed notranjskih akumulacij do realizacije je treba 10 do 12 let. Pri tem nismo upoštevali zastojev zaradi administrativnih in finančnih težav.

Marko Breznik,
Ljubljana

16.5.80 primorske novice

Bitka s Partizansko cesto

Čeprav je od 1. maja, ko je bilo obljubljeno, da bo Partizanska cesta nared, minilo že nekaj časa, še nič ne kaže, da bo promet na tej najbolj prometni sežanski cesti kaj kmalu stekel normalno.

Prebivalci Sežane skorajda ne morejo verjeti svojim očem, ko opazujejo vsakodnevna dogajanja na Partizanski cesti, ki se vsa razkopana že mesece in mesece duši v prahu. Ko že upajo, da bodo cesto le asfaltirali, se na cestišču spet pojavijo buldožerji, ki ponovno kopljejo komajda zasute luknje. O asfaltu, ki so ga pristojni obljubljali do 1. maja pa ne duha ne sluha. Edino, kar so doslej Sežančani dočakali, je del novih pločnikov nasproti Nanosove trgovine. Nekoliko dlje pa stroji (tako vsaj je bilo še v ponedeljek) ponovno kopljejo luknje, za katere celo laiki težko verjamejo, da bi mogle biti namenjene za asfaltiranje.

Tajnik sežanske samoupravne skupnosti za komunalno in cestno dejavnost je na zadnji seji izvršnega sveta prejšnji teden poročal, kako potekajo dela pri izgradnji kanalizacije, rekonstrukciji vodovoda in obnovi cestišča ter pločnikov. Resnici na ljubo je treba reči, da so bila tod opravljena obsežna dela, ki jih res ni bilo mogoče opraviti čez noč. Tako je investitor — sežanska enota za upravljanje s stavbnim zemljiščem 15. 10. 1979 podpisal pogodbo za gradbena dela kolektorja in montažo kanalizacije po Partizanski cesti s sežansko Komunalo in s Kraškim vodovodom za montažna dela vodovoda. Čeprav med časom ni manjkalo zapletljajev, sta oba izvajalca — tako vsaj pravi poročilo — svoja dela opravila do roka, to je do konca letošnjega marca. Ker se je med gradnjo pokazalo, da so potrebna še dodatna dela, ki jih prej ni bilo mogoče predvideti, je vrednost vseh teh del narasla od prvotnih 12 milijonov 977 tisoč din na 14 milijonov 294 tisoč dinarjev. Čeprav je bilo sprva predvideno, da naj bi po izgradnji vodovoda in kolektorja Partizansko cesto le popravili, so se pozneje odločili, da je ob tej priliki to izredno prometno žilo veliko bolj smotrno v celoti obnoviti in ob njej na novo zgraditi tudi pločnike. Tako so 1. aprila podpisali pogodbo s koprskim Cestnim podjetjem za obnovo Partizanske ceste in drugih cest, po katerih so med gradnjo preusmerjali promet. Po pogodbi naj bi Cestno podjetje vsa ta dela opravilo do konca aprila, tako da bi Sežana 1. maj že dočakala z obnovljeno in asfaltirano Partizansko cesto. Ob tem naj še povemo, da so za ureditev te ceste, ki bo veljala 11 milijonov 399 tisoč din, uspeli zagotoviti 50-odstotno udeležbo republiške skupnosti za cesto.

Tu bi se naj celotna zgodba končala. Toda danes, sredi maja, je središče Sežane še vedno veliko gradbišče s prašno cesto, po kateri rijejo buldožerji, promet pa še vedno, oziroma že spet, urejajo semaforji. Na enoti za upravljanje s stavbnim zemljiščem pravijo, da se Cestno podjetje ni držalo rokov, in da ves čas zamuja z obnovo te, tudi za mednarodni promet izredno pomembne prometne žile. Čeprav priznavajo, da so dobili projekt za obnovo ceste pozno, vendarle menijo, da to ni edini vzrok za tolikšno zamudo.

Nekoliko drugačnega mnenja so pri koprskem Cestnem podjetju, kjer pravijo, da so zamud kriva dodatna dela, ki nastajajo ves čas, kar so začeli obnavljati sežansko cesto. Projekta za popravilo niso dobili le sredi aprila, temveč so ga — po njihovih besedah — tudi potem ves čas spreminjali, tako da so morali že opravljena dela marsikje ponovno popravljati ali pa jih povsem drugače zastaviti. Trdnega zagotovila, kdaj bo Partizanska cesta nared, nam v torek še niso mogli dati, vendarle upajo, da bodo cesto uspeli asfaltirati in urediti pločnike do sredine junija.

Tako so torej Sežančanom obeta še dober mesec prahu in neurejenega prometa, vsem potnikom, ki po tej cesti potujejo v sosednjo Italijo, pa presenečenje nad prometno zmedo le nekaj kilometrov pred mednarodnim mejnim prehodom. Upajmo le, da bo ta cesta zares nared vsaj v prihodnjih mesecih, ko bosta v sežanski občini dve veliki prireditvi — zbor jugoslovanskih pionirjev in proslava 400-letnice Lipice. Sežančani so se namreč na zamude in vsak dan nova prekopavanja že navadili, čeprav — kdo bi jim v taki situaciji tudi zameril — mimo vprašanj o (ne) odgovornosti za tako početje pač ne morejo molče.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

primorske novice

Neprecenljiva pomoč vojakov

»Mladi smo, vse bomo zmogli«, pravijo vojaki enote starešine Stevana Mirkovića, ki gradijo vodovod od Lokve do Lipice.

(cgs) — Lipica je te dni še veliko gradbišče, čeprav jo iz dneva v dan obiskuje več gostov, ki si ogledujejo to znano kraško oazo in še posebej svetovno znane lipicance. Nov hotel, novi hlevi, igrišča, urejene poti, vodovod iz Lokve do Lipice... Vse to in še marsikaj je treba postoriti pred avgustom, ko bo tod osrednja proslava 400-letnice Lipice.

Zadnja leta v sežanski občini skorajda ni večjega gradbišča za vodovod ali cesto, kjer ne bi priskočili na pomoč vojaki. Brez njihove pomoči v marsikaterem kraju še danes ne bi imeli vode, niti asfaltirane ceste. Tudi vodovod od Lokve do Lipice gradijo vojaki.

Fante enote starešine Stevana Mirkovića smo obiskali na gradbišču v Lipici. Z vrtalnimi stroji so kopali jarke za vodovod. Ivica iz Zagreba, Alojz iz Slovenije, Marko iz Bosne, Branislav in Blagoje iz Srbije Milorad iz Hrvaške, in drugi. Prava Jugoslavija v malem.

»Delamo po deset ur dnevno, toda mladi smo in ni nam težko,« pravijo ti fantje, ki tudi brez norme presegajo normo. Normo, tisto pravo, imajo samo ob sobotah in nedeljah, ko jim priskočijo na pomoč še drugi vojaki iz Postojne. Vojake v Lipici vodi starešina Dragoljub Stamenković, ki je v tem času postal že pravi strokovnjak za lipiški vodovod. Vojaki pravijo, da jih predstavniki sežanske občine, še posebej predsednik izvršnega sveta in občinske skupščine ter direktor in drugi delavci Kraškega vodovoda večkrat obiščejo, tako da se v Lipici sploh ne počutijo osamljeni. Še posebej, ker imajo tudi srečanja z mladinci iz Lokve in Lipice, za dan mladosti zdaj skupaj pripravljajo večer ob tabornem ognju.

Ob tem velja povedati, da vojaki enote starešine Stevana Mirkovića že peto leto pomagajo graditi vodovod od Divače in Lokve do Lipice, in da brez njihove pomoči do danes gotovo ne bi bilo toliko zgrajenega. Njihova pomoč je neprecenljiva in tamkajšnji prebivalci jim gotovo ne bodo nikdar pozabili vsega, kar so storili zanje.

Ob koncu še nekaj podatkov o lipiškem vodovodu, za katerega v Sežani poudarjajo, da ga letos še ne bi gradili, če ne bi — kot že tolikokrat doslej — priskočili na pomoč vojaki. Od Lokve do Lipice bodo morali skopati 4460 metrov jarkov za vodovodne cevi ali 6915 kub. metrov materiala na kamnitem kraškem terenu pete težavnostne stopnje. Vrednost lipiškega vodovoda, katerega investitor je Kraški vodovod iz Sežane, je 21.1 milijona dinarjev, vrednost del, ki jih bodo naredili vojaki, pa 4 milijone dinarjev.

Lipiški vodovod mora biti nared do konca avgusta, ko bo v Lipici osrednja proslava 400-letnice. Doslej vsa dela potekajo po načrtih in po delovni vnemi pridnih fantov enote starešine Stevana Mirkovića bi lahko sklepali, da — vsaj kar se tiče njihovih del — ni bojazni, da bi vodovod od Lokve do Lipice ne bil zgrajen do zastavljenega roka.

11/1-1980 PRIMORSKE NOVICE

Februarja voda v Lokvi

Prihodnji mesec bo iz vodovodov v Lokvi le pritekla težko pričakovana voda

(cgs) V torek so delavci Kraškega vodovoda začeli montirati števce za vodovod v hišah po Lokvi. Do konca meseca bodo ta dela nared in februarja bo iz vseh pip pritekla voda. Rezervoar v Divači je namreč že končan in napolnjen z vodo in tako zdaj ne bi smelo biti več prepreke, ki bi Lokavcem odmaknila ta najbolj težko pričakovani dan.

Vodovod v Lokvi bi dokončali celo nekoliko prej, vendar Kraški vodovod zaradi nujnih del v Sežani, ki potekajo po najbolj prometni Partizanski cesti, ni imel dovolj delavcev za montiranje števcev v Lokvi.

Voda je sicer v Lokve pritekla že 23. decembra leta 1978. Toda v tem času je bilo potrebno še veliko dela, tako da so nekateri pesimisti skoraj spet dvomili, da bo voda sploh »prišla«. Od tedaj do danes so morali napeljati še 5 kilometrov sekundarnega omrežja, pri čemer so spet veliko pomagali vojaki iz Pivke in Sežane, ki so skupaj z lokavskimi mladinci in ostalimi prebivalci pomagali dokončati ta velik vodovod.

Tako bodo prebivalci Lokev in Prelož prihodnji mesec slavili svojo največjo zmago. Z veliko odrekanja, z ogromno prostovoljnega dela in neprecenljivo pomočjo vojakov, pa tudi širše družbene skupnosti so si sami zgradili vodovod, ki bo gotovo prinesel hitrejši napredek v to največjo vasna Krasu. Zato bo ta dan v Lokvi dvojni praznik — zaradi vode in pa zavoljo prijetne zavesti, da so zmogli to, kar se je pred desetimi leti, ko so začeli z akcijo, marsikomu zdelo nemogoče.

Izola

(ab) — Med večmesečno javno razpravo o samoupravnih družbenoekonomskih odnosih v stanovanjskem gospodarstvu so v izolski občini dali več pripomb in predlogov. Predvsem so opozarjali na slabo vzdrževanje starih stanovanjskih hiš, ki jih je v izolski občini 1.454, ali 59 odstotkov vseh hiš zgrajenih pred letom 1940. Med razpravo so poudarjali, da ne s sedanjim in ne z bodočim deležem iz stanarin ne bo moč zagotavljati potrebnih sredstev za redno vzdrževanje teh hiš. Če naj bi v prihodnje preprečili nadaljnje propadanje starega stanovanjskega fonda, bi se morali odločiti, da hiše prodajo sedanjim nosilcem stanovanjske pravice. Pristojni organi izolske občinske skupščine še pripravljajo ustrezno dokumentacijo oziroma načrt, katere hiše naj bi prodali.

Prim. novice 18.1.80

V Sežani s polno paro

Gradnja vodovodnega cevovoda s kolektorjem za kanalizacijo v Sežani se bližajo h koncu. Delavci komunalnega podjetja delajo celo ponoči, da bodo prometne zadrege čimprej mimo.

(cgs) — Še dober mesec in v Sežani naj bi dogradili veliko naložbo, ki bo precej izboljšala komunalno ureditev naselja ob Partizanski cesti. Z novim vodovodnim omrežjem in kolektorjem za kanalizacijo bo v Sežani boljša preskrba z vodo, urejena kanalizacija in meteorno odvodnjavanje.

Kot smo zvedeli v petek na samoupravni interesni skupnosti za komunalno in cestno dejavnost v Sežani, zdaj potekajo dela na drugi in tretji etapi tega velikega objekta. Prva etapa — gradbena in montažna dela na območju od Iskre do Kolodvorske ulice — so že zaključena, v drugi etapi — od Kolodvorske ulice do Bazoviške ceste — so že gotova gradbena dela, montažna bodo končali do konca tega meseca, v tretji etapi — od Bazoviške ulice do trga 28. avgusta — pa so gradbena dela tudi že pred koncem, montažna pa bodo predvidoma gotova do konca februarja.

Celotna naložba — izgradnja cevovoda in kolektorja za kanalizacijo — bo veljala 13 milijonov dinarjev. Z novim cevovodom, ki so ga položili namesto 60 let starega, že povsem dotrajanega, bo bistveno izboljšana preskrba z vodo v novem Kareju II, v bolnišnici, delovnih organizacijah ob Partizanski cesti in starem naselju. Hkrati z novim cevovodom gradijo tudi kanalizacijo kalnih in meteornih voda. Do zdaj v tem delu Sežane namreč ni bilo urejeno odvodnjavanje fekalnih voda in so bile vse odplake speljane v greznice, kar je seveda v nasprotju z vsemi veljavnimi predpisi. Podobno je bilo z odvodnjavanjem meteronih voda, ki doslej tudi ni bilo rešeno, in so se ob nalivih ob pločnikih zbirale velike luže, ki so često grozile, da poplavijo kletne prostore hiš.

Izgradnjo fekalne in meteorne kanalizacije sofinancirajo delovne organizacije in obrtniki, ki imajo svoje objekte v tem delu Sežane. Čeprav so sprva, ko so načrtovali finančni del te konstrukcije, računali, da bi nekaj prispevali tudi lastniki zasebnih hiš v tem območju, je ta računica padla v vodo, ker »prizadeti« občani niso pristali na tako soudeležbo. Sredstva za izgradnjo vodovoda pa se po aneksu k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana samoupravne stanovanjske skupnosti (1976—80) zbirajo iz stanovanjskega prispevka, in sicer odstotek od sedmih odstotkov stanovanjskega dinarja.

Pri investitorju — samoupravni interesni skupnosti za komunalno in cestno dejavnost, enoti za upravljanje s stavbnimi zemljišči, ki je odgovorna tudi za upravljanje za prometno ureditev v času gradnje, so nam tudi povedali, da bodo takoj, ko bodo položili cevi, zasuli tudi kanale in bo torej enosmerni promet, ki zdaj posebej ob konicah povzroča precej hude krvi med sežanskimi občani, trajal le še nekaj dni.

Ob koncu še to: delavci komunalnega podjetja se še posebej zadnje dni nadvse trudijo, da bi z deli čimprej končali, saj delajo celo ponoči, in morda zato ne bi bilo napak, ko bi tudi drugi vsak po svojih močeh pripomogli, da bi bilo hudi krvi in zastojev na sežanskem cestnem zamašku čim manj.

Prim. no

Temeljito poročilo o Partizanski c

Delegati sežanske občinske skupščine se bodo na junijski seji seznanili z vsemi c

(cgs) — Problematika Partizanske ceste je bila osrednja točka zadnje seje koordinacijskega odbora za stabilizacijo pri občinski konferenci SZDL v Sežani. Člani so poslušali podrobno poročilo o vseh opravljenih delih, pa tudi o vzrokih za zamude, ob katerih sežanske prebivalce zadnje dni že mineva potrpljenje.

Ker smo o delih na Partizanski cesti že večkrat poročali, naj tokrat nekoliko bolje osvetlimo le vzroke za zamude. Kot smo napisali v zadnji številki našega časopisa, so se potem, ko je bila zgrajena kanalizacija in obnovljen vodovod, v Sežani odločili, da Partizansko cesto v celoti obnovijo, in ne le zakrpajo. Taka odločitev je bila verjetno utemeljena, saj je ta glavna sežanska ulica med najprometnejšimi cestami v Sloveniji. Ta odločitev pa je sprožila verižno reakcijo, ki je (ob nekaterih subjektivnih vzrokih) glavni krivec, da Partizanska cesta še danes ni nared. Tako so morali pod cestišče vstaviti še dodatne cevi (toplovodno kineto, cevi za PTT, celotno inštalacijo za semaforizacijo in drugo), kar bo Sežana potrebovala v naslednjih 30 ali še več letih. Neracionalno, pa tudi nestabilizacijsko bi namreč bilo, če bi morali za vsa te inštalacije Partizansko cesto čez nekaj let ponovno prekopavati. Ker so se odločili, da bodo cesto povsem na novo asfaltirali, so morali staro cestišče tudi znižati. To pa je spet zahtevalo ureditev celotnega odtoka meteornih voda, ki sprva ni bilo predvideno in je bilo zato treba cesto na nekaterih delih ponovno prekopavati, nad čimer so bili sežanski prebivalci še posebej ogorčeni.

Čeprav je res, da Sežančane upravičeno mineva potrpljenje, ko morajo že več kot pol leta »trpeti« prekopavanja, neurejen promet, hrup in prah na Partizanski cesti, pa je tudi res, da so bila tod opravljena tako obsežna dela, ki bi jih — tudi nekoliko bolje organiziranim — v precej krajšem času ne bilo mogoče narediti. Še posebej, ker Partizanske ceste ni bilo mogoče zapreti za promet in so morali delavci ves čas delati v izjemno težkih pogojih, kot so povedali tudi na seji koordinacijskega odbora. V tolažbo morda še to, da bo Cestno podjetje — kot smo slišali na seji — še ta teden položilo prvo plast asfalta in bo tako Partizanska cesta, tudi zato, ker je med Starim gradom in železniško postajo predviden tretji pas in ker bodo uredili tudi avtobusno postajo in križišče ob njej, kmalu povsem obnovljena in je ne bo treba prekopavati najmanj dvajset let.

O upravičenosti naložb na Partizanski cesti po vsem tem verjetno ne more biti dvoma.

Vendarle bržkone tudi ne o upravičenosti nejevolje sežanskih prebivalcev, ki so doslej morda premalo vedeli, kaj vse se dogaja na in pod Partizansko cesto. Zato velja pozdraviti odločitev koordinacijskega odbora, ki je zadolžilo investitorja, da do junijske seje občinske skupščine pripravi temeljito poročilo o celotni investiciji in z vsemi deli podrobno seznani delegate občinske skupščine. Ko bodo položeni čisti računi (in seveda asfalt) bo verjetno pozabljena tudi nejevolja in ugibanja o smotrnosti tolikšne naložbe v Sežani.

Nova Gorica na televiziji

Ljubljanska televizija je uvedla novo zvrst oddaje: od nedelje dalje bodo vsak mesec predstavljali slovenska mesta. Že to nedeljo zvečer bodo televizijci prikazali oddajo o razvoju Nove Gorice. Pripravila sta jo novinarja Vlado Krejač in Anton Vencelj.

11

30

Jezero na planinskem polju

Primorske novice 20. 6. 1980

Od tu naj bi Kras dobival pitno vodo, tu naj bi se vrtele električne turbine, se razvijalo kmetijstvo in turizem — če bodo seveda uresničeni načrti v zvezi z jezerom na Planinskem polju. Zanimiv prispevek izpod peresa Alojza Kermavnarja objavljamo v nadaljevanjih

Sedanji idejni projekt za regulacijo porečja ponikalnice Ljubljanice prihaja v slovensko javnost kot gospodarska nujnost in vzpodbuda za njen nadaljnji družbenogospodarski razvoj. Po njem naj bi z vodnimi tokovi tega porečja nekatera kraška naselja Slovenskega primorja oskrbovali s pitno vodo, okrepili naše elektroenergetske zmogljivosti, razširili naj bi zemljiške površine za sodobno pridelovanje prehrambenih kultur, turizmu pa naj bi v teh krajih odprli svetlejšo perspektivo.

Dosedanje s tem povezane znanstvene raziskave in z njimi združene razprave pa dokazujejo, da je pot od idejnega projekta do njegove realizacije vse prej kot preprosta. Vse zainteresirane dejavnike pri tem čaka še mnogo resnega dela. Do končne odločitve bo treba še marsikaj temeljito pretehtati, da bo sedaj neutavnovešeno vodovje tega porečja z najustreznejšo regulacijo izpolnilo pričakovanja naše širše družbene skupnosti, prebivalcem ob tem porečju pa zagotovilo napredek in socialno varnost.

Seveda gre pri tem za dokaj obsežno kraško območje, ki se na jugu v obliki trikotnika razprostira od Prezida do Hotedršice, proti severu pa do Ljubljane. Najdaljši in najbolj razčlenjen vodni tok se začenja pri izviru reke Prezdanke v Novem kotu južno od Prezida v nadmorski višini 760 m, katera se potem pretaka pod Vražjim vrtcem in Babnim poljem prek Loške doline, skozi Cerkniško dolino in njeno jezero ter Planinsko polje v Ljubljansko barje. Ta vodni tok pa po svoji ponikalniški strugi spreminja tudi svoje ime, in sicer Obrh v Loški dolini, Jezerski Obrh na Cerkniškem polju, Stržen na Cerkniškem jezeru, Rak v Rakovski dolini, Malenščica na Planinskem polju, kjer se že po dobrem kilometru svojega toka steka v Unico in Ljubljanico na Ljubljanskem barju. Drugi večji pritok tega porečja je reka Pivka, ki izvira na zahodni strani notranjskega Snežnika na koti 1150 m in se potem po Postojnski kotlini vijuga do Postojne, kjer skozi Postojnsko jamo ponikne v Unico na Planinskem polju. Iz zahodne smeri tega kraškega porečja priteka na Planinsko polje pod Grčarevcem še Hotenka, ki zagleda beli dan pri Hotedršici; a se njen tok usmerja deloma tudi v reko Idrijco, pa tudi kar naravnost v Ljubljanico. V struge tega tako slikovito razčlenjenega toka se seveda zliva še vrsta manjših potočkov in studenčev, predvsem iz snežniškega pogorja. Planinske gore, Logaškega polja, verjetno pa tudi iz obsežne goždnate planote Menišije, ki sproti vsrkava vse padavine v teh krajih. Tu namreč letne padavine dosežejo višino od 1.200 do 2.500 mm.

USODNA POVEZANOST PREBIVALCEV IN VODNIH TOKOV NA TEM OBMOČJU

V vseh nekdanjih željah, razpravah in načrtovanjih, da bi bolje izkoristili vodne tokove tega porečja, je bila vedno v ospredju zlasti usodna povezanost prebivalcev na tem območju s površinskimi vodnimi tokovi te ponikalnice. Prebivalci na poljih tega območja so bili v stalni negotovosti, če voda iz strug na njihovih poljih ni odtekala sproti. Na Planinskem polju so bili ljudje vselej vznemirjeni, če so prebivalci ob Cerkniškem jezeru pospeševali odtok vode iz svojega jezera; ljudje iz Vrhnike in Ljubljanskega barja pa so bili zaskrbljeni, če so se pojavila prizadevanja, da bi voda iz Planinskega polja odtekala hitreje kot običajno. Tedaj je bilo seveda malo tehničnih in finančnih pa tudi političnih izgledov, da bi se višek vode iz Cerkniškega in Planinskega polja usmerilo na Kras. Slovenskega primorja, čeprav je Kras vodo potreboval že od nekdaj.

Za časa absolutistične avstrijske monarhije in njej precej podobne Kraljevine Jugoslavije se je o regulaciji tega porečja mnogo razpravljalo, zlasti pa ob raznih volitvah, in poslanski kandidati so takrat demagoško svetlo obljubljali, da bodo regulirali podzemne struge in tako odtoke ponikalnice prilagodili tudi njenim hudourniškim navalom ali dolgotrajnemu deževju. Na Planinskem polju so ljudje takrat sladko sanjali o »Planinskem Banatu«, izvirona bajni obljubljeni deželi, ki bo prinesla obče blagostanje. Govorjenja, upanja in sanjarjenja o tem pa je bilo običajno konec, ko so bili poslanci izvoljeni in zasedli svoja dobro plačana mehka mesta v takratni državni birokraciji. Ljudem je od vsega tega navadno ostalo le razočaranje, isti strah pred ponovnimi poplavami in bivanjsko negotovostjo.

Glavno in najbolj zanesljivo eksistenčno rezervo so zato tu vedno predstavljali gozdovi. Toda najboljše gozdne površine obsežnih revirjev Ravnika in Lanskega vrha sb bile do zadnje svetovne vojne v posesti pozanega kneza Windischgrätza, ki je bil usmiljen po svoji volji. Ta njegova volja je najbolj znana iz njegovega političnovojaškega nastopa leta 1848, ko je pomagal zadušiti demokratično revolucijo, zakar so mu takrat vladajoči avstrijski Habsburžani poklonili tudi najlepše vilo na Bledu, kar je dobro znano tudi prebivalcem Bleda, kar je razvidno iz reportaže Nevenke Škrlj v Delu dne 9. avgusta 1978 pod naslovom »Bled roji pozimi in tudi poleti«.

(Nadaljevanje prihodnjič)

excorrado
Manda
MANDARINA

Pitna voda za ves Kras

Delo 19. 11. 80

V nedeljo bo v sežanski občini 17 tisoč prebivalcev glasovalo o uvedbi samoprispevka za gradnjo vodovoda od Brestovice do Sežane

SEŽANA, 18. novembra – Kraševci, ki jim je nemotena, normalna oskrba z vodo že od nekdaj nekaj nedosegljivega, so se s pomanjkanjem vode srečali zlasti v minulih letih, ko so vsi po vrsti ugotavljali, da zaradi tega nastaja v občini škoda, ki jo je s številkami težko izraziti. Da se sicer izračunati, koliko ur in dni so stali proizvodni obrati, ker ni bilo vode, koliko škode je bilo na poljih, v vinogradih in trugod, ne da pa se izračunati škode, ki nastaja zaradi zaviranja nadaljnjega družbenoekonomskega razvoja občine.

Ena od temeljnih, bolje rečeno najpomembnejših nalog, ki jih je treba v sežanski občini najprej izpeljati, je zagotovitev zadostnih količin vode tako za industrijo kot za druge porabnike. Mnogo

● Poraba vode za gospodinjstvo in gospodarstvo v občini Sežana znaša le 160 litrov vode na osebo na dan (podatek velja za porabo iz kraškega vodovoda), v Sloveniji pa je povprečna poraba okrog 365 litrov vode.

namreč dobro vedo, kaj pomeni, hoditi na kopanje k sorodnikom na slovensko obalo, se umivati s kapljicami vode, ki se nakapajo v umivalnike, biti po dva dni tako rekoč brez vode itd. Vodo prebivalci sežanske občine krepko potrebujejo. Kako kritično pa je z oskrbo, nam pove podatek, da jim v poletnih konicah, ko bi potrebovali okrog 65 litrov vode na sekundo, dostikrat primanjkuje kar po 40 litrov vode. Zgodilo pa se je, da so je dobivali tudi samo po 20 litrov na sekundo. Zaradi suše so morali celo živino pobijati.

Obsežne raziskave, ki so se začele leta 1976, pa so potrdile domnevo, da se pod suhim kraškim kamnom skriva dovolj vode, s katero bo moč za več kot deset let dodobra odžejati Kraševce in zagotoviti tudi dovolj vode za obstoječe in za bodoče industrijske obrate. Hidrogeološke raziskave so namreč pokazale, da se v Brestovici pri Kómnu, natančneje tik ob mejnem prehodu Klariči nahajajo velikanske količine vode. Strokovnjaki so ugotovili, da je izdatnost tega vodnega vira 200 litrov vode v sekundi,

več kot dovolj velika količina, da bo gradnja primarnega vodovoda od Brestovice do Sežane povsem upravičena.

Potem, ko je bilo ugotovljeno, da se Kraševcem le ponuja izdaten vodni vir, so odgovorni občinski možje in odgovorni pri Kraškem vodovodu predlagali občanom, da bi tudi s samoprispevkom pomagali »pripeljati« vodo od Brestovice do Sežane in tako tudi vsemu Krasu (seveda bo za to treba zgraditi še sekundarne vodovodne naprave – razdelilno omrežje) zagotoviti zdravo pitno vodo.

Na zboru občanov v 172 vaseh in krajih te občine so, kot nam je povedal predsednik občinske konference SZDL, poudaril predlog za uvedbo samoprispevka in tako bo 23. novembra 17 tisoč volilnih upravičencev od

● V sežanski občini poleg sedanjega občinskega samoprispevka za gradnjo srednješolskega centra v mnogih krajevnih skupnostih plačujejo tudi krajevne samoprispevke. Za te so se doslej odločili v 16 od 34 krajevnih skupnosti, v nedeljo pa se bodo še v sežanski krajevni skupnosti. Ponekod z občinskim samoprispevkom vred plačujejo kar 6 in celo 7 odstotkov od osebnih dohodkov za samoprispevke.

V nedeljo se bodo prebivalci sežanske občine torej odločali o tem, ali bodo tudi z njihovo udeležbo (gre za skupno 80 milijonov) črpali vodo v Brestovici. Odločali se bodo o dvoodstotnem samoprispevku, od česar bo poldrugi odstotek namenjen vodovodu, pol odstotka pa za financiranje potreb krajevne skupnosti.

23.500 prebivalcev v sežanski občini šlo na 222 volišč in glasovalo. Pri SZDL menijo, da bodo občani tudi na referendumu rekli svoj »da«. Tudi zato, ker so rezultati referenduma, ki so ga imeli pred petimi leti, otipljivi.

Vodovod od Brestovice do Sežane bodo gradili v dveh etapah. V prvi, ki naj bi se pričela že v začetku prihodnjega leta in bila dokončana do poletja, nameravajo zgraditi 9,2 kilometra vodovoda od Brestovice prek Lipe do Komna. Z vsemi spremljajočimi objekti – vodo bo namreč treba tudi krepko dvigniti, saj se vodnjak nahaja le nekaj deset metrov nad morsko gladino – bo to stalo 225 milijonov dinarjev. V drugi etapi, ki jo nameravajo dokončati do 1983. leta pa je predvidena gradnja 25,8 kilometra vodovoda, kar naj bi stalo 215 milijonov dinarjev.

DUŠAN GRČA

Kraški svet skriva v sebi še precej vode

Delo 17.6.80

V Sežani pa poudarjajo, da je brestoviški vir premalo – Rešitev je v primorskem vodovodu

SEŽANA, 16. junija – Po večletnih raziskovanjih so strokovnjaki ljubljanskega geološkega zavoda skupaj s sežanskim »Kraškim vodovodom«, je potrdili domneve, da se tudi pod sežanskim Krasom skrivajo precejšnje količine vode. V Brestovici na Krasu, kjer so nazadnje vrtali za poskus, je izdatnost izvira najmanj 150 litrov vode v sekundi.

Kaj to pomeni za Kras, je verjetno odveč razlagati. Dovolj je, da povemo, da je trenutna izdatnost treh vodnih virov, s katerimi polnijo cevi kraškega vodovoda, okrog 60 litrov na sekundo, da je to enako tudi maksimalni porabi in da je na omrežje kraškega vodovoda priključenega le okrog 50 odstotkov prebivalstva. Čim nekoliko usahne neki vir – to se zgodi poleti, ko se hkrati z usihanjem vodnih virov povečuje potrošnja – so težave tu. Pa ne le poleti. Tudi sicer se v sežanski občini nenehno srečujejo s problemom vodne oskrbe.

Brestoviški vir je zato za Kras izrednega pomena, vendar je hkrati treba dodati, da je to le začasna rešitev, kajti trajnejša je, tako kot za obalo, možna le z zgraditvijo primorskega vodovoda. V Sežani se namreč zavedajo, da se bodo potrebe po vodi, še posebej, ko se bodo začeli uresničevati tisti deli osimskih sporazumov, ki govore o graditvi industrijske cone, še močno povečale.

Za zdaj prevladuje stališče, naj bi območna vodna skupnost Primorske prispevala okrog 4,8 milijona dinarjev, s čimer naj bi izdelali investicijsko-tehnično dokumentacijo ter pridobili dovoljenje za gradnjo, ki pa gotovo ne bo poceni. Koliko bo graditev vodovoda od Brestovice proti Sežani stala, je težko reči. Za zdaj imajo v Sežani le načrt: za leto 1981 zgraditev transportnega cevovoda od Brestovice do Lipe in 1982. leta zgraditev vodovoda od Lipe do Sežane. Seveda je to primarni vodovod, ob katerem bo treba zgraditi še sekundarnega – oziroma razdelilno omrežje.

DUŠAN GRČA

rimorske novice

Draga, a neprecenljiva voda

a rešitev »vodne« problematike naj bi zaposleni v ohodka tamkajšnjih delovnih organizacij. Letos in v radili precej objektov, ki bodo omilili pomanjkanje

sežanski občini plačevali 2-odstotni prispevek iz naslednjem srednjeročnem obdobju bodo namreč vode v teh krajih.

(cgs) — O vodi oziroma pomanjnju vode v sežanski občini smo že iko pisali. Vendar o tej problema- i neprestano razmišljajo tudi se- nski prebivalci, še posebej od lan- ega sušnega poletja, ko se je naj- lj nazorno pokazalo, kaj pomeni manjkanje vode za to občino, kjer od 21 tisoč prebivalcev le dobra olovica oskrbuje z vodo iz javnega dovoda, kjer imajo od 178 naselij vni vodovod le v 48 krajih. Pa tudi d je vode pravzaprav premalo, saj bi že zdaj trebovali 60 sek. litrov, iz treh dnih virov pa dobijo le polovico trebnih količin. Leta 1985 bodo trebovali že 100 sek. litrov, pet let ozneje pa kar 200 litrov vode na se- ndo oziroma še dvakrat več, če k mu prištejemo še potrebe proste dustrijske cone.

Načrt za preskrbo z vodo, ki bi do ta 2000 omogočil pretežnemu delu žanskega prebivalstva dovolj rave pitne vode, je star že deset let, lahko rečemo, da nameravajo v le- šnjem in prihodnjih petih letih pre- šen del teh nalog uresničiti. Kako lo nujna je ta naloga, najbolj pove odatek, da v Sežani že danes ne bi neli priključiti na vodovod nobene anovanjske hiše, še manj stano- njskega bloka, da o nadaljnji širitvi dustrije niti ne govorimo. Zato ži, kot večkrat poudarjajo v Sežani, je celoten razvoj občine odvisen rav od uresničitve načrtov za vodno skrbo.

Pisali smo že o naložbah, ki so v ku na sežanskem, kozinskem in li- škem območju, od koder naj bi se tos ti kraji dobili dovolj vode. Ko so ani koordinacijskega odbora za abilizacijo pri sežanski občinski nferenci SZDL pred dnevi teme- to pregledali vse naložbe za vodo, jih že gradijo, in tiste, ki jih načrtu- jo uresničiti v naslednjih letih, so oudarili, da je treba z gradnjo po- nešeno nadaljevati. Del presežkov IS, ki jih je združeno delo s poseb- imi samoupravnimi sporazumi na- enilo za reševanje oskrbe z vodo, aj bi namenili za pokritje razlik za aložbe na teh treh območjih. Ob em so posebej opozorili na nera- umljivo obnašanje nekaterih sežan- kih OZD, ki so letos veliko davka od ohodka odvedle v republiko, čeprav bi lahko z naložbami pripomogle k razvoju brkinskega območja. Nerazumevanje, nepoznavanje ali celo indiferentnost? Težko je razložiti, da sežanske OZD ne znajo (ali nočejo?) izkoristiti ugodnosti za vlaganja na manj razvita območja. Tem težje, ker so prizadevanja (pa tudi rezultati) te družbenopolitične skupnosti za razvoj manj razvitega brkinskega območja dobro znani. Kot je tudi znano, kaj je treba še narediti, da se bodo dosedanja prizadevanja uresničevala in bodo ti kraji ponovno oživeli.

Tudi o raziskovanjih podzemnih voda v Brestovici smo že veliko pisali. Po zadnjih podatkih bo tod mogoče dobiti 150 sek. litrov, kar je več, kot so pričakovali celo optimisti. Zato bodo že do leta 1982 zgradili vodovod od Brestovice preko Lipe do Križa. Ta naložba, kjer so predvideni najbolj zahtevni objekti, je ocenjena na 23 starih milijard. Že prihodnje leto bo za ta objekt potrebno zagotoviti 13 milijard. Čeprav bodo za to investicijo precej prispevale Območna vodna skupnost in Zveza vodnih skupnosti, bo treba precej denarja zagotoviti tudi doma.

Po temeljiti obravnavi vseh teh naložb so na seji koordinacijskega odbora predlagali, naj bi združeno delo sežanske občine odslej plačevalo 3-odstotni prispevek iz BOD, namesto dosedanjih 1,3 odstotka. Tako bi letno zbrali dve stari milijardi in bi lahko — seveda če bodo uspeli dobiti denar tudi iz drugih predvidenih virov — v naslednjih letih uresničili program primarnega vodovodnega omrežja. Ker bo to velika obremenitev za sežansko združeno delo, so na seji predlagali, naj bi za gradnjo sekundarnega omrežja prispevale tiste krajevne skupnosti, kjer bodo gradili vodovode.

Seveda pa bo za to potrebno okrepiti materialno osnovo krajevnih skupnosti, na kar bo brž kone treba misliti ob programu podaljšanega samoprispevka, o katerem se bodo sežanski prebivalci odločali prihodnje leto.

Z vsemi temi naložbami in z izgradnjo Primorskega vodovoda, ki pa je dolgoročnejša in tudi ne zgolj sežanska naloga, se tako tudi sežanskim prebivalcem obeta, da bodo imeli kmalu v vseh krajih vode dovolj in da se jim ne bo treba več bati suše, ki je lani skoraj ohromila življenje v teh krajih in prizadela ogromno škode. Seveda pa bodo morali v vseh delovnih organizacijah (tudi tam, kjer so se zdaj temu prispevki izognili, kot da voda zanje ni pomembna!) zato prednostno nalogo zbrati še veliko denarja. Ob tem pa seveda upravičeno upajo, da bodo vse te naloge uvrščene tudi v republiške programe, saj si sežanska občina celotnega bremena za vodo, ki je prav tako osnovna infrastruktura kot elektrika, ne more naložiti na svoja ramena.

IZ NAŠIH KRAJEV Delo 3. 10. 1980

Referendum v sežanski občini bo 23. novembra

Glas občanov bo odločal o uvedbi samoprispevka za gradnjo vodovoda od Brestovice do Sežane in sofinanciranje drugih potreb krajevnih skupnosti

SEŽANA, 29. oktobra – Delegati sežanske občinske skupščine so na današnji seji vseh treh zborov soglasno sprejeli sklep o razpisu referenduma za uvedbo samoprispevka za sofinanciranje gradnje primarnega vodovoda od Brestovice prek Lipe do Sežane in za sofinanciranje komunalnih in drugih potreb krajevnih skupnosti.

Gre za pomembno odločitev, od katere je – kot so doslej in tudi na današnji seji skupščine večkrat poudarili – odvisen nadaljnji družbenoekonomski razvoj občine, saj Kraševcem že sedaj krepko primanjkuje vode. V najbolj kritičnih trenutkih tudi do 40 litrov vode v sekundi.

Potrošniki vode v sežanski občini namreč v koncah potrebujejo več kot 60 litrov vode v sekundi, večkrat pa se je že zgodilo, da je bila izdatnost treh vodnih virov, iz katerih se napajajo cevi Kraškega vodovoda, komaj 25 litrov v sekundi.

Strokovnjaki Geološkega zavoda iz Ljubljane so po večletnih raziskavah našli v Brestovici vodni vir, ki bi lahko dajal kar 200 litrov vode v sekundi in tako za več let naprej, najmanj pa do začetka gradnje primorskega vodovoda, zagotovili dovolj vode.

V sežanski občini – v tej je od 23.400 prebivalcev na sistem Kraškega vodovoda priključenih le 13.500 prebivalcev, bodo morali v naslednjih letih na nek način zagotoviti oskrbo z zdravo pitno vodo tudi tem ljudem. Seveda pa so to že tako imenovani objekti sekundarnega vodovodnega omrežja, primarni pa je vodovod iz Brestovice do Sežane.

Brestoviški vodovod, ki naj bi postal tudi del vodovodnega sistema Primorske, bodo gradili v dveh etapah, skupaj pa naj bi stal 440 milijonov dinarjev. Od tega naj bi občani s samoprispevkom zbrali 80 milijonov. V prvi etapi, katero bodo pričeli graditi še letos, je predvidena gradnja vodovoda od Brestovice prek Lipe do Komna. Zgradili bodo 9,2 kilometra vodovoda, prek katerega bo Sežana že prihodnje leto lahko dobila nekaj dodatnih količin vode. Prva etapa bo stala 225 milijonov dinarjev in odgovorni pri Kraškem vodovodu ter na občini pravijo, da so sredstva za to etapo zagotovljena.

V drugi etapi pa je predvidena gradnja vodovoda od Komna do Sežane. Ta vodovod naj bi bil dolg dobrih 25 kilometrov, začeli pa ga bodo graditi v začetku leta 1982.

DUŠAN GRČA

● Referendum v sežanski občini bo 23. novembra. Občani se bodo odločali, če bodo dali 2 odstotka od osebnih dohodkov za sofinanciranje potreb KS in gradnjo vodovoda. Poldrugi odstotek bo namenjen vodovodu, pol odstotka pa krajevnim skupnostim. Samoprispevek naj bi uvedli za dobo pet let, od 1. aprila 1981. do 31. marca 1986. leta.

Meandri Primorskega vodovoda

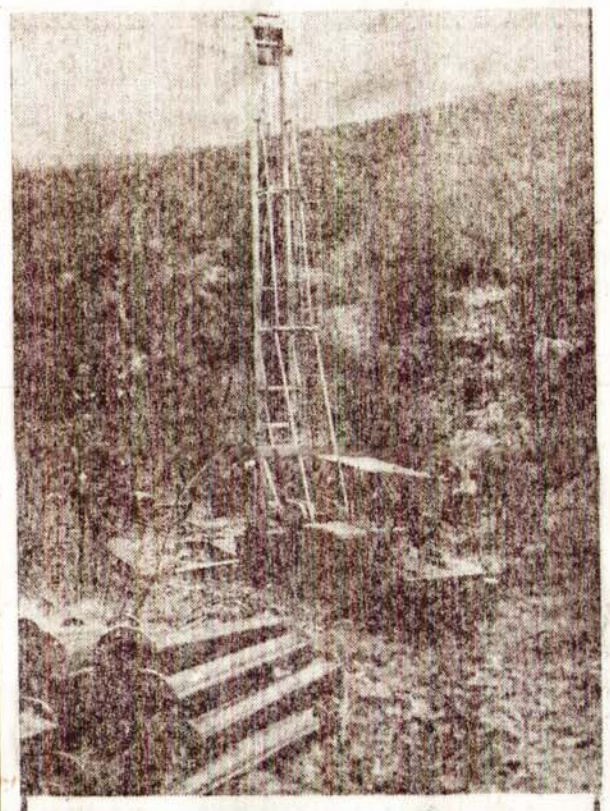
Primorske novice 11. 7. 1980

Brestovica je le del sistema Primorskega vodovoda

(dg) — Danes bodo delegati skupščine Zveze vodnih skupnosti Slovenije odločali o sprejemu samoupravnega sporazuma o temeljih plana te skupnosti za naslednje srednjeročno obdobje. Gre za dokument, ki je zaradi pomanjkanja vode, ki že onemogoča nemoten družbenoekonomski razvoj Krasa, obala pa ni več daleč od tega, za južno Primorsko izrednega pomena. Predvsem zato, ker bodo delegati odločali o usodi Primorskega vodovoda, na katerega je neizogibno vezana večina razvojnih načrtov obale in Krasa.

Člani medobčinskega sveta občin omenjenega območja so na seji, ki je bila minuli torek v Izoli, ob obravnavanju problematike izgradnje obalne ceste, posvetili največ pozornosti prav vodni oskrbi, oziroma omenjenemu dokumentu. Slednji namreč med drugim, predvideva, da bo Zveza vodnih skupnosti Slovenije sofinancirala izgradnjo vodooskrbnih objektov za zagotovitev in dovod vode za industrijsko cono v Sežani. Gre za mednarodno obveznost, na katero se — kot so poudarili nekateri razpravljavci — včasih preveč »slepo« opiramo in ob tem, v iskanju prednosti za pridobitev sredstev, (ne)hote pozabljamo na naše vsakdanje, ne mednarodne, potrebe. Zato so člani medobčinskega sveta sklenili, da naj se v omenjeni dokument vnese tekst, ki bo poudaril predvsem zagotovitev vode za obalno-kraško območje kot celoto, in v okviru tega tudi za industrijsko cono.

Podton razprave je opozarjal tudi na to, da se — ko govorimo o oskrbi z vodo za Kras in obalo — ne gre opirati samo na novo odkrit in dokaj izdaten, a še vedno premalo močan, vodni vir v Brestovici. Še vedno je treba vztrajati pri načrtu, po katerem naj bi obala in Kras dobila večino vode iz Malnov pri Postojni in Padeža. Brestovica je lahko le začasna rešitev samo za Kras, obala pa bo ob tem brzkone prisiljena iskati še novih možnosti za zagotovitev vode. To je prav, saj najbrž vse možnosti še niso izkoriščene. Poudarili so tudi, da je brestoviški vir le del vodovodnega sistema »Primorski vodovod«. Ta sistem pa bo treba, v skladu z možnostmi, sposobnostmi (gre za denar, seveda) in potrebami graditi postopno, tudi v obdobju po 1986. letu.

Voda tudi iz Brestovice

V Brestovici na Krasu pri mejnem prehodu Klariči strokovnjaki geološkega zavoda končujejo črpalne poskuse na dveh vrtinah, ki naj bi po več kot treh letih temeljitih raziskav dali dokončen odgovor o količini tamkajšnjih podzemnih voda. Če se bo pokazalo (in dosedanji poskusi so to že skoraj potrdili), da bi bilo od tod mogoče načrpati 50 do 100 sekundnih litrov, bodo zgradili vodovod Brestovica—Lipa, Lipa—Sežana, ki bo odžejal Kras in Sežano za dve do tri leta, dokler ne bo pritekla voda iz Malnov po Primorskem vodovodu. (Foto: D. Grča)

Nov izvir vode na Krasu DELO 12/3-80

SEŽANA, 11. marca – Strokovnjaki geološkega zavoda iz Ljubljane že dlje časa raziskujejo v Brestovici na Krasu, če so pod zemljo večje zaloge vode, ki bi pomagale ublažiti žejo na kraškem svetu. Vrtanja so potrdila pričakovanja. Če bodo nadaljnja »tipanja« globoko pod zemeljsko skorjo potrdila, da dajejo podvodni izviri stalno vsaj 50 litrov vode na sekundo, bodo zgradili vodovod, ki bo za nekaj časa potešil kronično žejo tega dela kraškega sveta. (Foto: Dragan Arrigler)

DE 16. aprila 1981 stran 15

Obisk pri vojakih, ki pomagajo graditi kraški vodovod

Znojna pot do vode

Od sedmih zjutraj do treh popoldne brnijo kompresorji v rokah vojakov in na tisoče vrtin ostaja za njimi, dokler minerci ne zdrobe žive skale v kamenje in pesek.

Kraškemu vodovodu že nekaj let »teče voda v grlo«. Ko bi le bilo dobesedno tako, pravijo prebivalci sežanske občine. V poletnih mesecih na Krasu namreč že lep čas primanjkuje pitne vode. Vodnjaki so suhi, iz pip pa ne priteče niti kapljica vode.

»Obala bo brez vode juri, Kras je že danes,« je začel svojo pripoved Stanislav Kristan, predstavnik kraškega vodovoda. »Celotna sežanska občina dobiva v sušnih mesecih le 30 litrov vode na sekundo. Kaj to pomeni, si najbrže lahko predstavljate. Zagata pa bo še večja, saj bomo z načrtovanim razvojem področja potrebovali vedno več vode. Raziskave, ki jih že od leta 1974 opravlja Geološki zavod Slovenije, so šele lani dale ugodne rezultate. Zadostno količino podtalne vode so našli pri vasi Brestovica tik ob italijanski meji, v globini 79 metrov. Čeprav so jo odkrili skoraj prepozno, danes voda je, zato sedaj hitimo, kolikor se le da. Prav v tem, lahko rečem zelo odločilnem trenutku, so nam priskočili na pomoč vojaki. Brez njih in njihove mehanizacije najbrž ne bi mogli opraviti potrebnih zemeljskih del. V tako kratkem času pa sploh ne. Vojaki delajo na najtežjem odseku izkopa jarka. Pretežen del njihovega delovišča ima kar 75 stopinj naklona. Začeli so 16. januarja in bodo predvidoma zaključili z deli v sredini junija.«

Obisk na delovišču nas je dodobra prepričal, da je delo res težko. Velika strmina, živa skala, pa že kar poletna vročina in prah, ki je od vrtalnih strojev silil v smeri vetra. Pri tem pa v nos in oči ter se lepil na prepotena čela vojakov, ki so si pri izmetavanju kamenja pomagali v glavnem le z rokami. Res, to delo zmorejo le utrjeni in prekaljeni mladi ljudje, ki poleg tega tudi vedo, zakaj delajo in kaj hočejo.

»Fantje vedo, kaj delajo,« nam je dejal Jovica Stanivuk, ki vodi to akcijo vojakov. »Predvsem pa fantje čutijo, za koga delajo in kaj bo to njihovo delo prineslo ljudem kraških in oblanih občin. Kljub težkemu delu zatrjujejo, da so raje na delovni akciji kot pa v kasarni. Sicer pa se tudi menjavajo. Prizadevnim pri delu pripada tudi nagradni dopust in redki so tisti, ki si ga doslej še niso prislužili.«

Še posebej je Jovica poudaril široko in prijateljsko sodelovanje s krajani Brestovice, Sela, Kostanjevice, Komna in drugih vasi, tako pri delu kot v medsebojnih odnosih. »Kraševci so gostoljubni in široki ljudje. Sprejeli so nas nekako za svoje. Morda lahko razumete, kaj za vojaka pomeni prisrčen odnos ljudi, ki jih spominja na domače ognjišče.«

Jovica je že prekaljen inženirec, ki je doslej uspešno vodil že številne podobne akcije. Njegovi starešine mu radi zaupajo, saj je njihovo zaupanje vselej opravičil. Tako pri gradnji ceste v krajevni skupnosti Senožeče, na cesti na Sabotin, pri obnovi po potresu prizadetega Breginja, Podbele in Doliča. Gradil je stadione v Ribnici, Vipavi in Tolminu. Bil je tudi član komisije za označevanje jugoslovansko italijanske meje po podpisu osimskih sporazumov.

V pogovoru je Jovica odkrit in neposreden. Njegovi odgovori so kratki in stvarni. Le sem in tja ga malo zanese in takrat spoznaš navdušenje, s katerim opravlja svoje delo, ponos in zadovoljstvo nad uspešno opravljenimi nalogami. Tudi potoži le mimogrede. »Dolgo časa nisem občutil kot breme 6-mesečno vsakoletno odsotnost od doma. Le enkrat v tednu sem navadno doma, sedaj pa... Človek se vse bolj navezuje na dom in na otroke...«

Že naslednji trenutek je Jovica zopet pri stvari. Iz odprte beležnice prične stresati številke, v katerih kar čutiš in vidiš znoj, prah, žuljave roke in težke skale.

Doslej so vojaki: očistili 22.398 kvadratnih metrov trase, zvrtali 20 kilometrov lukenj, izkopali 2.200 kubičnih metrov kamenja in zemlje in to v 35.600 delovnih urah. Do zaključka jih še čaka 8 kilometrov lukenj, 1.400 kubičnih metrov izkopa, 15 tisoč kvadratnih metrov urejanja dna kanala, 8.800 kvadratnizh metrov peskovne podlage in 3.600 kubičnih metrov zasipavanja.

»Uspešno sodelujemo tudi z mladinsko organizacijo. Večkrat nas obiščejo člani občinske konference iz Sežane. Tudi radio in televizor so nam poklonili.«

»Skupaj z vojaki smo že na začetku akcije pripravili program sodelovanja, ki ga že uspešno uresničujemo,« je povzel besedo Igor Sosič, predsednik OK ZSMS iz Sežane. »Najuspešneje sodelujejo vojaki z mladinci krajevnih skupnosti, kjer delajo. Sicer pa smo zanje pripravili predavanja, gostovanja z igrami, športna tekmovanja, omogočili smo vojakom obisk kinopredstav in ne nazadnje skupaj z njimi organiziramo kulturno-zabavne prireditve. Občasno pripravimo tudi skupne udarniške akcije, na katerih urejamo športna igrišča, poti in drugo.«

V naslednjih mesecih bo tudi mladinska delovna akcija, kjer bodo mladi gradili predvsem sekundarno vodovodno omrežje v kraških vaseh. Tako bo že letos pritekla pitna voda v marsikatero hišo, kjer je doslej ni bilo. Predvsem pa bodo cevi kraškega vodovoda polne tudi v najbolj sušnih mesecih. O tem, kaj pomeni voda za kraške vasi, bi se dalo mnogo povedati. Naj poudarimo le to, da je prav pomanjkanje vode tudi eden od vzrokov, da mladi odhajajo iz vasi. Velik delež k boljši preskrbi kraških vasi s pitno vodo bodo prispevali prav vojaki. Prepričani smo, da domačini tega ne bodo pozabili, saj že sedaj pravijo, da tako pridnih delavcev še niso videli.

Andrej Agnič

Primorske novice 3.4.81

Pozabljene obveznosti

V sežanski občini se nekatere delovne organizacije spet izogibajo obveznostim plačevanja 1,3-odstotnega prispevka za obnovo in vzdrževanje vodnih objektov

(cgs) — V sežanski občini so tam ponovno podpisali samoupravni sporazum o združevanju sredstev za obnavljanje in vzdrževanje vodnih objektov. Težavna problematika oskrbe z vodo, kot tudi vsa prizadevanja, da bi suša ne ogrožala več gospodarskega in tudi siceršnjega življenja v občini, je narekovala, da se z odlokom zavežali tudi tiste delovne organizacije, ki sporazuma niso podpisale, da prav tako prispevajo 1,3 odstotni prispevek za rešitev te življenjsko pomembne zadeve v občini.

Pa vendar zdaj spet ugotavljajo, da se nekatere delovne organizacije izmikajo izpolnjevanju obveznosti. Tako so v ponedeljek na seji predsedstva občinske konference SZDL v Sežani naštevali, da Transjug, Adit, Manufaktura, Intertrans, Interevropa, sežanska poslovalnica Avtoprometa iz Nove Gorice, Iskra commerce in Iskra (vse iz Sežane) ter Prsutarna iz Lokve ne plačujejo tega prispevka. Zanimivo je, da gre z izjemo Iskre za delovne enote s sedeži svojih delovnih organizacij v drugih občinah, ki so se že doslej večkrat skušale izogniti podobnim obveznostim. Seveda je to, še posebej, ker gre za širše družbeno dogovorjene akcije in naloge, nesprejemljivo in jih bo, ali pa njihove strokovne službe na sedežih delovnih organizacij, treba spomniti na sprejete obveznosti. Podobno kot tiste delovne organizacije v občini, ki so lani denar iz tega 1,3-odstotnega prispevka oddvojile v svoje sklade skupne porabe in se do zdaj še niso spomnile, da bi ga naslovile na pravi naslov.

Primorske novice 14.8.198

Brestovški vodovod po načrtih

Med Brestovico in Lipo na Krasu so te dni že začeli polagati energetske in signalne kable novega brestoviškega vodovoda. Tudi sicer za zdaj dela potekajo po načrtih, saj so položili že vseh 12 kilometrov cevovoda od Brestovice do Lipe. Kmalu bodo začeli graditi tudi črpališča, prečrpališča in rezervoarje. Investitor Kraški vodovod si predvsem prizadeva, da bi skrajšal dobavne roke za potrebno opremo novega vodovoda. Potopne črpalke za vodnjak bodo uvozili, sicer pa bosta pretežni del strojne opreme dobavila Litostroj in sarajevski Energoinvest.

Referenduma na Bistriškem in Sežanskem

Prim. novice 4.11.80

Delegati ilirskobistriške in sežanske občinske skupščine so v sredo sprejeli odlok o razpisu referenduma za uvedbo samoprispevka

Delegati ilirskobistriške občinske skupščine so v sredo sprejeli odlok o razpisu referenduma za uvedbo samoprispevka. Referendum bo v nedeljo, 23. novembra. Če se bodo občani z njim opredelili za uvedbo samoprispevka, bodo v naslednjih petih letih bistveno izboljšali razmere v šolstvu in stanje komunalne infrastrukture v krajevnih skupnostih. Z denarjem, zbranim s samoprispevkom, naj bi namreč zgradili II. osnovno šolo v Ilirski Bistrici, obnovili naj bi šole v Dolnjem Zemonu, Harijah, Premu in Vrbovem in dogradili tretjo fazo vrtca v Trnovem. Polovico sredstev, zbranih s samoprispevkom, naj bi porabili za potrebe šolstva in otroškega varstva, polovico pa za potrebe krajevnih skupnosti (razen v KS Ilirska Bistrica, kjer naj bi za potrebe krajevne skupnosti porabili 20 odstotkov). To naj bi bil v bistriški občini že tretji samoprispevek zapored; kljub zaostrenim gospodarskim razmeram pa je doslej v vseh razpravah prevladalo stališče, da bo le tako mogoče zagotoviti izpolnjevanje številnih nujnih potreb.

Tudi delegati sežanske občinske skupščine so v sredo soglasno sprejeli odlok o razpisu referenduma za uvedbo občinskega samoprispevka. Tudi v sežanski občini bo referendum prav tako kot na Bistriškem, v nedeljo, 23. novembra. Tokrat se bodo sežanski občani odločali o uvedbi 2-odstotnega samoprispevka za sofinanciranje gradnje primarnega vodovoda od Brestovice preko Lipe in Komna do Sežane in komunalnih ter drugih potreb krajevnih skupnosti. Poldrugi odstotek samoprispevka naj bi v sežanski občini zbirali za primarni vodovod, pol odstotka pa (kot doslej) za krajevne skupnosti.

Samoprispevek naj bi uvedli za pet let. Veljati naj bi začel 1. aprila prihodnje leto, ko se bo iztekel sedanji, ki ga že peto leto plačujejo za objekte srednješolskega centra v Sežani.

Posvetovanje o posebnem šolstvu

Osnovno šolo Kozara v Novi Gorici je v petek obiskala skupina republiškega zavoda za socialno delo Hrvaške in ravnatelji šol za usposabljanje telesno in duševno prizadetih otrok s Hrvaške ter se strokovnim aktivom pogovarjala o aktualnih vprašanjih usposabljanja telesno in duševno prizadetih otrok. Namen tega sestanka je bil tudi v tem, da pedagogi novogoriške šole predstavijo svojim kolegom iz podobnih ustanov na Hrvaškem, kako se vzgojnih in drugih vprašanj lotevajo pri njih, oziroma kako ga rešujemo v naši republiki.

Gostje iz Hrvaške so si z zanimanjem ogledali prostore osnovne šole Kozara v Novi Gorici, zlasti delavnice za tehnični pouk, in bolnišnico za predšolsko invalidno mladino v Stari gori.

Najprej denar za vodo

Med naložbami v sežanski občini ima prednost izgradnja vodovoda od Brestovice do Sežane – Letos za naložbe približno 1,2 milijarde

SEŽANA, 23. junija – V sežanski občini je večina investicij, ki naj bi jih začeli oziroma dokončati letos, vrednih okrog 1,2 milijarde dinarjev. Od tega naj bi letos investirali 918 milijonov dinarjev. Investirajo oziroma nameravajo investirati v 21 ozdih, ki investicije v vrednosti 787 milijonov dinarjev že izvajajo, niso pa še začeli z investicijami, katerih vrednost znaša skupaj 512 milijonov dinarjev.

Iz samih številk se je težko znajti, pa tudi veliko ne povedo, če ne omenimo nekaterih bistvenih naložb, ki so v načrtu, pa še nezačete. Gre za sežansko tovarno radijskih sprejemnikov, ki naj bi letos začela z investicijo v vrednosti 162 milijonov dinarjev. Novo in prepotrebno (zaradi skorajda nemogočih delovnih pogojev in uvajanja oziroma širjenja donosnejših programov – proizvodnje transformatorjev in ojačevalnih naprav) tovarno naj bi pričeli graditi maja, vendar se je rok, kot smo slišali na nedavni konferenci ZKS občine Sežana, »premaknil v drugo polovico leta«. Vzrokov za to je najbrž več, brž kone pa je temeljni še ne povsem dodelana finančna konstrukcija. Utemeljevanj je namreč potrebnih kar precej, saj danes ni več moč investirati brez temeljitih argumentov o donosnosti naložbe.

O tem, da je prednostna, ključna naložba v sežanski občini za naslednji dve ali tri leta izgradnja vodovoda od Brestovice do Sežane, na problemski konferenci, na kateri so komunisti obravnavali naložbe, ni nihče pomišljal. Vendar pa je dejstvo, da za mnoge investicije denar še ni zagotovljen (Iskra, Steklarna Hrpelje, Krasoprema Dutovlje, Kraški zidar – tozd Marmor itn.), in da ga gotovo ne bo moč dobiti. Najprej je treba denar dati za vodo, ki postaja tako rekoč omejitveni dejavnik razvoja, potem pa za drugo.

V razpravi so komunisti opozorili na neusklajenost resolucije in planov ozdov. V ozdih na primer kljub temu, da resolucija predvideva le 1,7-odstotno rast zaposlovanja, načrtujejo kar 9-odstotno rast, kar pa ni sprejemljivo, saj sploh ni v skladu s prizadevanji, da bi gospodarstvo v občini intenzivirali, torej tehnologijo posodobili (posodabljanje mora biti ena od temeljnih usmeritev investicijske dejavnosti v naslednjem srednjeročnem obdobju), pač pa kaže še vedno na težnje po ekstenzivnosti in »uvozu« delovne (in to celo nekvalificirane) sile. To je treba preprečiti, izkoristiti vse notranje rezerve, ne podvajati zmogljivosti, povečati delovno disciplino, izboljšati organizacijo dela itn. To je trenutno najbolj sprejemljiv način za uspešno uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, je poudaril eden od razpravljalcev. Razen tega je treba doseči, da bodo samoupravni sporazumi o dohodkovnem povezovanju nekaj resničnega, ne pa formalnega, da bomo prešli na take odnose, ko bomo dohodek oblikovali na osnovi skupnega prihodka, ne samo skupnih vlaganj. Prav tako je treba vztrajati pri tem, da bomo dohodek povečevali s produktivnostjo, ne pa cenami.

DUŠAN GRČA

Velike naložbe za

Na Sežanskem letos načrtujejo 170 milijonov naložb za izboljšanje oskrbe z vodo

Tegsr — Kako resno je pomanjkanje vode na Sežanskem se je najbolj nazorno pokazalo lansko poletje, ko je suša grozila, da bo dobesedno otromila življenje v pretežnem delu 16 najbolj zejne slovenske občine. Sušno obdobje je bolj kot kdaj koli pokazalo, da z gradnjo vodovodnih objektov v teh krajih ni mogoče odlašati.

Sežanska občina ne le, da nima zagotovljenih dovolj vodnih virov, temveč ima tudi izredno slabo vodovodno omrežje. Zato je potrebno za zagotovitev pitne vode v teh krajih zgraditi razvejano vodovodno omrežje, od takšnih vodnih virov, ki bodo lahko dolgoročno odžejali te kraje.

Zadnja leta so to zahtevo a nujno nalogo že začeli uresničevati, letos pa predvidevajo za izgradnjo teh objektov vložiti kar 170 milijonov din. V Sežani bodo zaključili lani začeto gradnjo dveh rezervoarjev na Tabru in povezavo z dvojnimi cevovodi do rezervoarja na Planini ter tranzitni cevovod od Sežane do Križa z navezavo na obstoječi nanoški cevovod. Ta naložba, ki je bila prvotno ocenjena na 54 milijonov din, bo po zadnjih izračunih veljala 68 milijonov. Razen tega bodo morali zgraditi tudi podaljšek cevovoda od obstoječega rezervoarja v Planini do rezervoarja na hribu Sablanica in Zidovnik za napajanje višje cone. Kareja 11 in celotno razdelilno omrežje za ta novi del Sežane, ki naj bi ga začeli graditi še letos.

Druga velika naložba je nadaljevanje vodovoda Divača—Lokve do Lipice na odseku od Lokve do Lipice. Ta investicija je ocenjena na 24 milijonov dinarjev, odčesar naj bi dobili 6 milijonov posojila vojnega servisa iz Beograda, ostalo pa zbirajo TOZD tega območja in mejnega prehoda Lipica.

Na območju Brkinov je za vodno oskrbo letos predvidenih kar 76 milijonov din investicij, in sicer rezervoarja v Gradišču in Materiji s priključki za tamkajšnje tovarno Drogo, Mehanotehniko in »Sežano«, ki bodo tod odprle nove obrate; rezervoar na Kozini s cevovodom do naselja in mejnega prehoda Krvavi potok. Tudi za te naložbe bodo v sežanski občini dobili 14 milijonov posojila vojnega servisa iz Beograda, 16 milijonov naj bi posodila Koprska banka, 7 milijonov naj bi bila soudeležba OZD tega območja, razliko pa načrtujejo »pokriti« z delom enot JLA, mladinskih delovnih brigad in prebivalcev tamkajšnjih krajev.

Tretja velika investicija je predvidena na drugem koncu te obsežne občine — v Brestovici na Krasu. Kot smo že večkrat poročali, tod že dlje časa raziskujejo podzemne količine vode. Nedavno so začeli vrtati še na drugi vrtini. Čeprav bodo natančni podatki o količini vode v Brestovici znani konec aprila, že zdaj ocenjujejo, da bo tod mogoče dobiti 50 do 100 sek. litrov vode. Čim bodo potrjeni ti podatki, bodo začeli pripravljati investicijsko tehnično dokumentacijo za vodovod od Brestovice preko Sela, Lipe in Komna do Sežane. Vsa ta dokumentacija in pripravljalna dela bodo veljala 10 milijonov din in naj bi bila gotova še letos. Z brestoviškim vodovodom bi premostili pomanjkanje vode na Krasu in v Sežani za tri leta, ko se bodo vsi ti objekti vključili v sistem Primorskega vodovoda. Ob tem je treba povedati, da bi morali cevovod od Komna do Sežane tako in tako obnoviti, saj je že zdavnaj dotrajal, kar še dodatno utemeljuje to nikakor ne majhno naložbo — 220 milijonov din.

Razen vseh teh investicij se sveda napovedujejo tudi druge pripravljalna dela za gradnjo Primorskega vodovoda, ki pa mu še objekti občutno kraškega, temveč strogo — republiškega značaja in bo kot tak tudi vnesel v republiške srednjeročne razvojne programe. Letos bo treba dokončati pripravljalna dela in izdelati investicijsko tehnično dokumentacijo. Za kar bi morali obala in Sežana zbrati 34 milijonov. Doslej je že izdelan investicijski program, sprejet, so samoupravni sporazumi, ki urejajo odnose ob začetku gradnje med Kraškim in Rižanskim vodovodom ter izdan javni razpis za strokovne delavce investicijske skupine za ta velik objekt, ki bo dolgoročno rešil vprašanje preskrbe z vodo na Krasu, v industrijski coni in na obali.

Koliko za vodo

Letos bomo na obali vložili v razvoj vodne oskrbe čez 95 milijonov dinarjev

V torek je izvršni svet skupščine obalne skupnosti obravnaval letošnji finančni načrt za gradnjo visinskega vodovoda. Za osnovni vodovodni sistem se bo v ta namen letos steklo 61 milijonov dinarjev. S temi sredstvi [illegible] drugo etapo [illegible] vodovoda [illegible] Letošnji [illegible] vodovoda pa nameravajo [illegible] 24,5 milijonov dinarjev. Sredstva bodo, po že izdelanem programu, namenili krajevnim skupnostim Vanganel, Šmarje, Gradin, Marezige, Dvori nad Izolo in Sečovlje. Programu bo prispevalo združeno delo z enodnevnim zaslužkom, ki ga bodo namenili visinskemu vodovodu.

Člani izvršnega sveta [illegible] sedanjo [illegible] uspehe pri uresničevanju programa visinskega vodovoda, ki je po njegovih ocenah pritegnil vodo v 1.100 druzin. To je zaenkrat slaba tretina celotnega plana, a je le dokaz solidnega uresničevanja dobro zastavljenega načrta.

FOTOREPORTAŽA

Neprecenljiva pomoč vojakov

Primorske novice 4.11.80

Kamnitemu zemljišču trase novega vodovoda je neredko moč do živega le z minami in posebnim strojem kopačem, ki ga vodi vojak Dragan Ristić iz Kragujevca.

Ko bo čez nekaj let v sežanski občini pomanjkanje vode le še spomin, ko bo v vsako vas in naselje pritekla zdrava pitna voda iz vodovoda, se bodo tamkajšnji prebivalci še vedno s hvaležnostjo spominjali vojakov, ki jim že dolga leta ogromno pomagajo pri granji primarnih vodovodov, pa tudi sekundarnega vodovodnega omrežja. Tudi zadnje mesece okoli 100 vojakov iz Ilirske Bistrice od jutra do večera koplje jarek za primarni vodovod od Kozine do Krvavega potoka. Naložba za ta objekt je ocenjena na okoli 45 milijonov dinarjev, kar 5 milijonov pa bodo prispevali vojaki, ki ob vsakem vremenu kopljejo v trd kraški teren. Več kot 7200 metrov dolga trasa novega vodovoda je namreč trd oreh celo za vojake, saj morajo večji del trase tudi minirati. Doslej so porabili že 4000 min in skopali nešteto kubičnih metrov materiala. Vojaki pravijo, da bodo svoja dela dokončali do konca letošnjega leta. Čeprav so delovni pogoji težki, jim dobre volje in delovnega poleta ne zmanjka. Pravijo, da je tudi sodelovanje z občinsko skupščino in krajevno skupnostjo Hrpelje—Kozina dobro. Doslej so se pomerili že v športnih disciplinah, v naslednjih dneh pa občinska kulturna skupnost pripravlja zanje tudi kulturni večer v Divači.

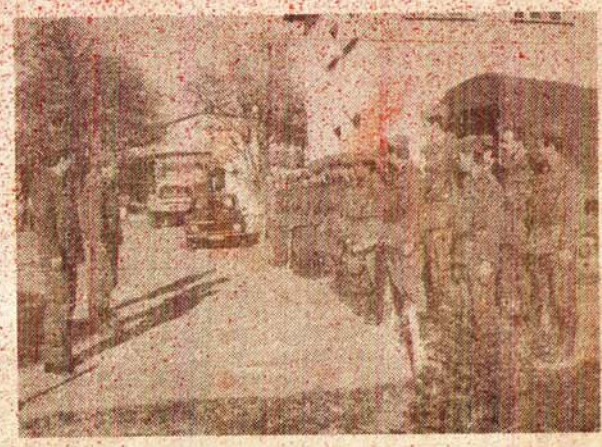
(Foto: Dušan Grča)

Komandant akcije Milutin Netrebšić in starešina Predrag Petrović skrbno nadzorujeta delo svojih vojakov.

Kdo bi preštel kubične metre zemlje, ki so jo v teh mesecih na trasi novega vodovoda skopali marljivi vojaki?

Takoj po kosilu se vojaki zberejo pred kulturnim domom v Hrpelju in se odpravijo na traso, kjer jih čaka trdo delo do večera.

Primorske novice 30.5.80

MDA »Brkini 80«

Na prvi skupščini mladinske delovne akcije »Brkini 80« so sprejeli letošnji program dela

V domu JLA v Ilirski Bistrici je bila 26. maja prva skupščina mladinske delovne akcije Brkini 1980. Skupščine so se udeležili člani RK ZSMS, izvršnih svetov skupščin občin Sežana in Ilirska Bistrica, občinskih konferenc ZSMS obeh občin ter člani drugih družbenopolitičnih organizacij in skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti in družbenih organizacij ter društev na območju občin Sežana in Ilirska Bistrica, ki so podpisniki družbenega dogovora o mladinskih delovnih akcijah.

Navzoči so se z enominutnim molkom poklonili spominu na dragega tovariša Tita ter poudarili, da bodo v vsem sledili Titovi poti neuvrščenosti, bratstva, enotnosti in solidarnosti.

Za predsednika skupščine MDA Brkini 80 je bil izvoljen Rajko Kobal, za podpredsednika pa Vlado Dimnik.

Na skupščini so bili sprejeti sporazum o medsebojnih obveznostih, načinu združevanja in uporabe sredstev za izvedbo MDA Brkini 80, program del na območju občine Sežana in Ilirska Bistrica, program interesnih dejavnosti MDA Brkini 80 z dopolnili navzočih, predložen pa je bil tudi predračun stroškov MDA Brkini 80. Letos bodo brigadirji na Brkinih delali na trasi brkinskega vodovoda ter dveh lokalnih priključkov vodovoda na Brkinih, priključek telefona in popravilo ceste od vremske ceste do Kozjan.

Na delovni skupščini, ki je bila v sredo, 28. maja, kjer so bo sestal izvršni odbor skupščine MDA Brkini 80, bo sprejet dokončen predračun predvidenih stroškov, program interesnih dejavnosti in usklajevanje o višini prispevkov obeh občin, na območju katerih se odvija MDA Brkini 1980.

LJUBICA JELUŠIČ

Kamen se bo moral vdati

Vojaki enote Stevana Mirkovića po deset ur na dan pomagajo graditi vodovod od Lokve do Lipice – Petletna pomoč – Po delu tudi razvedrilo

LIPICA, 27. maja – »Norme nimamo, imamo pa rok – 28. avgust, praznik sežanske občine,« nam je dejal eden od vojakov iz enote Stevana Mirkoviča, ko smo jih obiskali na gradbišču vodovoda iz Lokve do Lipice. Slabih 4,5 kilometra jaškov, v katere bodo položene vodovodne cevi, bodo vojaki pomagali graditi nekaj mesecev. Kratka pot, toda veliko delo, bi lahko dejali.

Lipica. Kraška oaza. Svet je tu namesto z borovci in kamenjem posejan s stoletnimi hrasti, lipami, prelepimi pašniki. Lepo, na trenutke celo idilično toda . . . Tudi Lipica je kras in lopato je moč zasaditi le do polovice, potem se ustavi. Kamen. Skrit, a še vedno tisti kraški kamen, zaradi katerega precej lopat in krampov ostaja kar v vojaškem taboru. »Tu je treba delati v glavnem s kompresorji, pa tudi razstreliwo je potrebno,« pripoveduje starešina Dragoljub Stamenkovič, vodja skupine vojakov, ki pomaga graditi lipiški vodovod.

Po deset ur dnevno imajo mladi fantje z vseh strani naše domovine v rokah kompresorje, »grizejo« v trd kraški svet, ob koncu tedna pa jim priskočijo na pomoč še drugi, ki čistijo jaške, ali pa jih, ko so cevi položene, zasipajo.

Nihče tega ni rekel, toda delo s tresočim se kompresorjem v rokah ni prijetno. Utrujajoče je, zahteva precej naporov in človek, nevešč tega dela, nehote pomisli, da po desetih urah dela, po mesecih takega dela še v spanju malce treseš z rokami. Pa ni tako.

● Vodovod iz Lokve do Lipice bo dolg 4.460 metrov, vojaki bodo izkopali 6915 kubičnih metrov kamnitega materiala (teren 5. težavnostne stopnje) in investitorju – Kraškemu vodovodu – prihranili okrog 4 milijone dinarjev oziroma petino investicijskih stroškov.

Mladi vojaki, polni moči, po končanem delu še vedno najdejo čas za razvedrilo. Za nogomet, odbojko, srečanje z mladinci iz Lipice, Lokve, Sežane.

»Kar precej je tega in prav zdaj, za dan mladosti, smo pripravili srečanje in recital skupaj z mladimi iz Lipice. In tega bo še. Veseli pa smo, in to moramo poudariti, da nas tako rekoč vsak dan obiskujejo predstavniki občine in Kraškega vodovoda. Pozorno spremljajo naše delo in trud, vzpodbujajo nas,« pravijo vojaki, ko se ozirajo na starešino, ki najbolj zavzeto spremlja njihovo delo. Zdaj, zdaj bo Dragoljub Stamenkovič dejal: »Gremo!« Spet bo treba v roke prijeti kompresor. Ne bo težko, kajti delo gre dobro od rok. Tudi zato, ker se vojaki med seboj razumejo, neposredno nadrejeni pa je ne le komandir – tudi oče in mati, kot radi rečejo. Fraza. Ne, res je tako in to veliko pripomore k temu, da je delovna vnema taka, da zagotavlja uspeh, torej izpolnitev naloge–dokončati vodovod do 28. avgusta kljub težko premagljivi oviri; kraškemu kamnu.

To vojaki enote Stevana Mirkoviča dokazujejo že od 1976. leta, ko so prvič prišli pomagat graditi vodovod iz Divače do Lokve in nalogo v času, ki je bil predviden, uspešno opravili. Tudi tokrat jo bodo in tega Kraševci še dolgo ne bodo pozabili.

Besedilo in slika:
DUŠAN GRČA

MLADI VOJAKI SE NE DAJO – Kamniti kraški svet je mogoče premagati s kompresorji. 1620 23.V.80

Naši uspehi – delo naših rok

V sežanski občini imajo jasno začrtan občinski policentrizem – Brkinci ne zapuščajo Brkinov – Dobro premišljene naložbe v sodoben srednješolski center – Priprave na industrijsko cono

Dilo 20.2.80

SEŽANA, 19. februarja – Merila in številke, s katerimi lahko prikažemo družbeno-ekonomski razvoj nekega kraja oziroma družbenopolitične skupnosti so različna; eno od njih je tudi gibanje števila prebivalstva. To je predvsem pomembno v tistih sredinah, ki se otepajo nerazvitosti in v razvoju dohitevajo druge. Med take občine sodi tudi sežanska, v kateri je bilo leta 1953 25 tisoč prebivalcev. Leta 1976 le še 22 tisoč, konec minulega leta pa 23500. Ponovno vračanje ljudi je pomemben dokaz za rast neke občine, dokaz, da tudi načrte za to srednjeročno obdobje dokaj uspešno uresničujejo. O tem smo se pogovarjali s predsednikom sežanske občinske skupščine Borisom Bernetičem.

»Postopna rast števila prebivalcev je gotovo odraz različnih dosežkov, boljšega družbenega in osebnega standarda. Narodni dohodek na prebivalca se je v primerjavi z letom 1975 več kot podvojil in je minulo leto znašal 84.500 dinarjev, pa tudi o capljanju za drugimi, ko gre za osebne dohodke, ne moremo več govoriti, saj smo lani dosegli republiško povprečje. V našem prostoru so tudi precejšnja vlaganja v družbeni standard. Tako gredo h koncu naložbe v centre osnovnega šolstva in otroškega varstva v Komnu, Dutovljah, Divači, Kozini in Sežani. Te načrte uspešno uresničujemo predvsem s pomočjo občanov. Sicer pa smo precej dosegli tudi pri prestrukturiranju gospodarstva (delež industrije v družbenem proizvodu je od leta 1973 do danes zrasel z 22 na 33 odstotkov), kar nam zagotavlja večjo stabilnost. Tako so v minulem srednjeročnem obdobju veliko dosegli pri Krasmetalu, Aluminiju, Drogini TOZD v Gradišču, Mehanotehnikini v Materiji, Kovinar in v Hrpeljah itn. Pred nami pa je letos še sanacija Iskrine tovarne radijskih sprejemnikov. Za sežansko občino je značilno, da se ne razvija le središče, pač pa relativno enakomerno ves prostor. To je tudi relativno drago?

»Pri nas je občinski policentrizem jasno opredeljen in mislim, da je tak razvoj pravilen. Moramo razvijati posamezna središča, na vseh območjih zadržati prebivalstvo, ki se ne sme koncentrirati samo v središču. Zato imamo več manjših središč, katerim skušamo na več načinov pomagati. Dražje je morda že, toda v primerjavi z učinkom, ki ga to ima, to ni drago.«

BORIS BERNETIČ, predsednik SO Sežana: »Ljudje morajo združiti moči in sredstva. Potem gre.«

Brkini so imeli v tem srednjeročnem obdobju še posebno mesto. Kaj vse ste dosegli na tem območju? Kako se je v praksi odrazila teza, da bodo Brkini oziroma Brkinci, s tem ko bodo dobili cesto, še bolj zapuščali te kraje?

»Nekateri so res imeli take ozke poglede, toda praksa je pokazala, da so se motili. Jasno je, da ob razviti infrastrukturi (vsaka vas ima asfalt, telefonska povezava je že dokaj dobra, v Brkine smo pripeljali vodovod itn.) pri današnji stopnji motorizacije za zapuščanje prej »odrezanih« krajev ni več razlogov. Na obrobju Brkinov so oziroma bodo zrasli tudi nekateri industrijski obrati. To bo zadržalo prebivalstvo, nekateri se celo vračajo in nasploh je v nekaj letih ta prostor, ki ima še velike možnosti za razvoj (živinoreja, sadjarstvo), veliko pridobil.«

V občini ste veliko infrastrukturnih in drugih objektov zgradili s pomočjo občanov. Kolikšen je njihov delež pri tem?

»Pri nas smo se opredelili, da morajo pri razreševanju problemov biti nosilci akcije predvsem občani sami. Čakanje na to, da bo občina razreševala nakopičene probleme oziroma potrebe, je iluzija. Tega so se krajani (172 vasi je združenih v 33 krajevnih skupnosti) zavedali.

Reševanje problemov ni možno s pritiskom na gumb. Ljudje morajo združiti sile, sredstva in potem gre. Tudi skrb za tisto, kar občani zvečine naredijo sami, je potem večja. S težavo uspevamo zadostiti vsem zahtevam, saj so se krajevni samoprispevki (tudi do 4 odstotke od osebnih dohodkov prispevajo občani, ponekod pa enkratni prispevki dosegajo tudi vsoto 10 tisoč dinarjev) in želje razbohotile kot nalezljiva bolezen. Kjerkoli je mogoče, pomagamo pri razreševanju problemov, dostikrat predvsem s strokovno pomočjo, usklajevanjem, pobudami za dogovarjanje. To je jasno tudi po tem, da je v vrednosti opravljenih del po krajevnih skupnostih (asfaltiranje, vrtci, šole itd.) delež prebivalcev 70-odstoten, ostalo pa so združena sredstva na ravni občine.«

Kaj načrtujete za naslednje srednjeročno obdobje? Kako bo z delovno silo, ki je menda nimate več dovolj?

»Pomembno je, da nismo več zaprti v občinske meje. Krasmetal se je povezal s SIP Šempeter, Kovinar z Avtomontažo v Ljubljani, tu je še Drogin pa Mehanotehnikin TOZD na robu Brkinov, Kraški zidar je postala močna organizacija, potem je tu Timav itn. Sicer pa za naslednje srednjeročno obdobje računamo – tudi zaradi pomanjkanja delovne sile – predvsem na kakovosten razvoj, na naložbe v tehnologijo, posodobitev sedanje proizvodnje, kar bo zahtevalo manjše zaposlovanje. Zato smo si tudi toliko prizadevali in uspeli zgraditi prostore za sodoben srednješolski center, ki bo vzgajal nove kadre, omogočil, v skladu s potrebami združenega dela, prestrukturiranje obstoječe delovne sile. Ne v administratorje, ampak v proizvajalce. Trgovcev, mesarjev, na primer, imamo veliko preveč.«

»Graditev industrijske cone zahteva dosti študijskega, strokovnega dela in jasno je, da ne bo nastala čez noč. Predinvesticijski elaborat, ki ga naša komisija pripravlja skupaj z italijansko, bo verejtno letos narejen, mi pa se pripravljamo tako, da urejamo prostor. Prostor za cono je okvirno določen, mi pa smo pripravili tudi načrte za novo stanovanjsko naselje za 5000 ljudi v t. i. »kareju 11«. Seveda pa to še ni vse. Marsikaj bo treba še pripraviti in to ne le na občinski ravni, ampak skupaj z drugimi. Če sem konkreten, gre za Primorski vodovod, ki ga snujemo skupaj z obalnimi občinami, prizadevanja za boljše cestne povezave, ki niso le naš občinski ali obalni, temveč republiški, državni interes itn.«

DUŠAN GRČA

Dražja voda?

Prim. novice 16.I.80

Kraški vodovod v Sežani s sedanjo ceno vode ne more več pokrivati naraščajočih stroškov. Bodo delegati že na junijski skupščini glasovali o podražitvi vode?

(cgs) — V sežanski občini je zdaj voda daleč najdražja v Sloveniji in za Korčulo in Makarsko tudi najdražja v Jugoslaviji. Za zadnjo podražitev so delegati sežanske občinske skupščine glasovali lani aprila, zdaj pa vse kaže, da bodo morali spet odločati o novih cenah. Kraški vodovod, ki upravlja z vodovodom v sežanski občini, je namreč že ob trimesečju izkazal 680 tisoč dinarjev izgube. Vsi stroški: od elektrike, amortizacije do investicijskega vzdrževanja so močno poskočili in jih s sedanjo ceno vode ni mogoče več pokriti.

Problematika preskrbe s pitno vodo na Sežanskem je težka, pa tudi specifična. Že tako skromne vodne vire je treba večkrat prečrpavati, kar seveda pomeni več drage električne energije. Razen tega na Sežanskem prodajo zelo malo vode (ker je pač nimajo) in imajo tako ob zelo visokih stroških sorazmerno nizke, v primerjavi s podobnimi podjetji drugod tudi do desetkrat nižje dohodke. Zaradi razvejanega, a zastarelega vodovodnega omrežja (Kraški vodovod upravlja kar s 140 kilometri vodovodnih cevi in petimi črpalkami) je tudi investicijsko vzdrževanje zelo drago.

Ob vsem tem se je seveda delovna organizacija znašla v velikih težavah. Izračunali so, da bi ob nespremenjeni ceni vode do konca leta imeli milijon 680 tisoč dinarjev izgube.

Ko so člani koordinacijskega odbora za spremljanja stabilizacije v Sežani v ponedeljek poslušali poročilo o poslovanju in težavah Kraškega vodovoda, so po dolgi razpravi menili, naj ta delovna organizacija pripravi natančen pregled poslovanja in stroškov obeh svojih enot. Kraški vodovod ima namreč ob enoti, ki upravlja z vodovodom, še enoto za inštalacije, ki pa je precej bolje poslovala. Čeprav je seveda nemogoče, da bi stroške za preskrbo z vodo naprtili na ramena nekaj ljudi te dejavnosti, je podražitev že tako in tako drage vode tako delikatna zadeva, da bo moral biti predlog, ki ga bodo dobili v roke delegati, zares temeljito podkrepljen. Prav zato so na koordinacijskem odboru *tudi menili, da bodo morali o* predlogu za podražitev vode najprej razpravljati v socialistični zvezi in sindikatu ter samoupravni interesni skupnosti za vodno oskrbo. Šele po tako širokih predhodni obravnavi naj bi to, še posebej v sedanji situaciji zelo neprimerno, a kot vse kaže nujno podražitev, predlagali delegatom sežanske občinske skupščine.

Sreda 6.2.1980

Razrita Partizanska cesta v Sežani

SEŽANA – Pred koncem minulega leta so pričeli prenavljati osrednjo prometno žilo v Sežani – Partizansko cesto. Pod cesto povsem na novo delajo kanalizacijo in polagajo vodovodne cevi, ki so bile dotrajane in verjetno v zemljo spustile precej dragocene vode, hkrati pa bodo pripravili vse potrebno za semaforiziranje križišč na tej cesti. Z deli so pričeli pri bencinski črpalki nasproti hotela Tabor.

Če jih vreme ne bo oviralo bodo z deli končali še ta mesec, če ne pa v marcu. Cesto bodo prekrili tudi z novo asfaltno prevleko. Na posnetku: Partizanska cesta je zdaj najbolj živahno gradbišče v sežanski občini.

primorske novice 23.5.80

Vodna oskrba Krasa

Z junijem se bo na Goriškem krasu začela mladinska delovna akcija Kras 80. Brigadirji iz raznih krajev Slovenije bodo sodelovali pri izgradnji vodovodnega omrežja.

(it) — V brigadirskem naselju v učnem centru obrambne vzgoje na Kostanjevici se bodo 1. junija zbrali brigadirji iz Ljubljane (Moste, Polje) in Raven na Koroškem, kateri bodo sodelovali v prvi izmeni mladinske delovne akcije Kras 80. Na akciji, ki bo na Goriškem krasu potekala letos prvič, bodo brigadirji sodelovali pri izgradnji vodovodnega omrežja, saj je na tem predelu novogoriške občine med največjimi problemi oskrba s pitno vodo, in to v naseljih Opatje selo, Sela na Krasu, Korita, Hudi log, Nova vas in Lokvica. Skoraj 700 prebivalcev iz teh naselij se je doslej oskrbovalo z vodo iz kapnic, kar je predvsem v sušnih obdobjih povzročalo nemalo težav. Za preskrbo teh naselij bo potrebno zgraditi skoraj 14 kilometrov primarnega in sekundarnega vodovodnega omrežja in 4 vodne rezervoarje, pri tem pa niso všteti priključki do posameznih hiš. Letos naj bi zgradili primarni vodovod od Kostanjevice do Opatjega sela, dolg okrog 5 kilometrov.

Predviden je tudi obsežen program interesnih dejavnosti — idejno politično usposabljanje in izobraževanje, informativna dejavnost, telesnokulturna in kulturna dejavnost, tehnična kultura in kot na vseh akcijah bo v vsaki izmeni obrambni dan. V brigadirskem naselju v Kostanjevici so dobri pogoji za razvijanje interesnih dejavnosti; bližina Nove Gorice in Sežane pa nudi možnosti za ogled pomembnejših kulturnih prireditev, spomenikov NOB in drugih kulturnih in turističnih znamenitosti. Vse to pa je plod dobrih priprav na akcijo, saj se v novogoriški občini zavedajo, da je uspeh akcije odvisen tudi od organiziranega pristopa in sodelovanja družbenopolitičnih organizacij, skupščinskih organov, interesnih in krajevnih skupnosti ter mladinskih organizacij v krajih, kjer akcija poteka. Zavest o vlogi in pomenu ter nujnosti mladinskega prostovoljnega dela, ki je postalo sestavni del našega ekonomskega razvoja in izgradnje samoupravnih socialističnih odnosov, dobiva v množicah občanov vse bolj trdno podlago. To pa je obenem tudi porok, da se bo probleme, ki se na tem področju pojavljajo, organizirano reševalo. Tako so se na eni izmed zadnjih sej predsedstva novogoriške konference SZDL zavzeli za organizirano akcijo pri zagotavljanju udeležbe novogoriških mladincev na delovnih akcijah širom po domovini, saj so v zadnjih letih zabeležili premajhno udeležbo mladih delavcev in študentov. Zato se je dogajalo, da so na akcije odhajale nepopolne brigade, kar je seveda vplivalo na uspešnost brigadirskega dela.

Več pozornosti bo zato v bodoče treba posvetiti vzgoji pionirjev, organizirani propagandni in informativni dejavnosti. Mladinska organizacija je doslej na tem področju že dosegla nekatere uspehe, sodelovanje drugih družbenopolitičnih organizacij pa bi vsekakor pripomoglo k razvoju prostovoljnega dela.

15

Suša zahteva stroge ukrepe

Primorske novice 15.8.80

V sežanski občini od srede velja odlok o vrstnem redu dobave vode, pa tudi sicer so predvideni najstrožji varčevalni ukrepi.

(cgs) — Pisali smo že o pomanjkanju vode, ki zadnje tedne spet pesti prebivalce sežanske občine. Če dežja ne bo kaj kmalu, vse kaže, da se bo letos spet ponovila žalostna slika lanskih poletnih mesecev, ko je vode tod primanjkovalo, kot že dolgo ne.

Odgovorni v sežanski občini so na sušo letos dobro pripravljeni, čeprav to seveda še ne pomeni, da na Sežanskem ne bodo trpeli pomanjkanja vode, saj se v teh razmerah z nikakršnimi ukrepi ne da zagotoviti toliko vode, kot bi je potrebovali v teh vročih sušnih dneh.

Trenutno je pomanjkanje vode najhuje na komenskem in dutovskem območju, pa tudi v Sežani, kjer v višjih predelih mesta vode primanjkuje že od začetka avgusta. V torek so se v Sežani ponovno sestali člani izvršnega sveta, Kraškega vodovoda, občinskega štaba za civilno zaščito, sanitarne inšpekcije, postaje milice in SIS za vodno oskrbo. Po temeljitem pregledu celotnega stanja so ugotovili, da je vode vsak dan manj in da ne kaže drugega, kot da začne veljati odlok o vrstnem redu dobave vode. Takoj v torek so po vsem območju, ki je priključeno na sistem vodovoda Kraškega vodovoda, z lepaki obvestili prebivalce z vsebino odloka in s sankcijami, ki so predvidene za kršitelje. Ta teden odlok na Sežanskem (tistem delu, ki je priključeno na omrežje Kraškega vodovoda) že velja in ga bodo preklicali šele, ko se bo kritično stanje z vodo izboljšalo, to je verjetno šele po prvem obilnejšem dežju.

Na Komenskem, kjer je pomanjkanje vode najhuje, so imeli odgovorni predstavniki Kraškega vodovoda, občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij že v ponedeljek sestanek s svetom tamkajšnje krajevne skupnosti, kjer so jim pojasnili težavno stanje in se dogovorili za nujne ukrepe. Tako so že v torek začeli zaprati vodo na posameznih predelih Krasa. Prvi dan so bile brez vode vasi Volčji grad, Gorjansko, (s tamkajšnjo vojno pošto), Pliskovica, Kosovelje, Krajna vas, del Dutovelj, Skopo, Kopriva in Brje pri Koprivi. Podoben sestanek je bil v torek tudi v Dutovljah, tako, da bodo tokrat prebivalci najbolj ogroženih krajev temeljito seznanjeni s celotno problematiko.

O zaporah in o začetku izvajanja odloka so obvestili tudi Goriški vodovod, da bi ta lahko ustrezno prilagodil svoj režim dobave na Kras in dobavljal prepotrebne količine vode. V sežanski občini bodo do nadaljnjega zapirali vodo vsak drugi dan na celotnem območju Kraškega vodovoda. S tem bodo skušali vsaj v centrih, kjer so vrtci, šole, zdravstvene ustanove, obrati družbene prehrane in skoncentrirana stanovanjska gradnja, dnevno pokrivati najnujnejše potrebe po vodi. Razen tega so se v torek odločili, da takoj analizirajo vodo v Brestovici, od koder jo bodo s cisternami vozili v rezervoar v Lipo.

Suša je torej spet prisilila v izjemne ukrepe. Zdi se, da so tokrat odgovorni v sežanski občini naredili največ, kar se pač v trenutnih razmerah da narediti. Zato bi bilo prav, ko bi se tudi prebivalci tistih krajev, kjer je vode še dovolj, disciplinirali in vsaj v teh najbolj kritičnih dneh ne zalivali vrtov in tudi sicer uporabljali vodo res samo za najnujnejše potrebe.

V Sežani še vedno primanjkuje vode

Delo 15.8.80

SEŽANA – V sežanski občini od včeraj veljajo ukrepi, ki so jih delegati občinske skupščine predvideli z odlokom o vrstnem redu dobave vode v času suše. Za zdaj pazijo predvsem na to, da bi vodo zagotovili bolnišnici, vendar je bila le-ta zaradi včerajšnjega izpada električne energije precej časa brez vode. Podobno je bilo tudi v domu upokojencev. Sicer pa v višjih nadstropjih stanovanjskih blokov na sežanskem ponekod že deset dni nimajo vode. Ogrožena je tudi proizvodnja v nekaterih industrijskih obratih. Najbolj kritično je v Sežani, Komnu in Dutovljah. (D. G.)

Kraševci varčujejo z vodo

DELO 12/8-80

SEŽANA, KOPER, 11. avgusta – Ploha, ki je konec minulega tedna namočila zemljo na Obali in Krasu, je deloma omilila sušo. Tako Kraševci danes še vedno brez najstrožnjih ukrepov dobivajo vodo, predvsem zaradi tega, ker so želo varčni z njo. Trenutno vodni viri na območju kraškega vodovoda dajejo okrog 27 litrov vode v sekundi, kar je znatno manj, od 63, kolikor bi jih potrebovali, toda ob preudarnem in varčnem ravnanju z vodo dovolj za kolikor toliko normalno oskrbo.

D. G.

Sreda, 6. avgusta 1980

Delo 14

Po nekaj dneh suše iz pip vse manj vode

Količina vode v virih, ki napajajo sežansko občino, je vsak dan manjša – Vode primanjkuje tudi na območju Laškega in ponekod na Dolenjskem

LJUBLJANA, SEŽANA, NOVO MESTO, 5. avgusta – Ponekod po Sloveniji so se po nekajdnevnem sušnem obdobju že pojavile resnejše težave pri oskrbi s pitno vodo. Tako so se na primer v Sežani, Rimskih Toplicah in v Laškem že morali zateči k omejevanju porabe vode.

Na zvezi komunalnih skupnosti Slovenije so zatrdili, da jih doslej še od nikoder niso opozorili na pomanjkanje vode. Po koliko sušnih dneh bo prišlo do pomanjkanja vode v posameznih krajih, je odvisno pač od načina in od virov zajemanja pitne vode, pa tudi od zmogljivosti tamkajšnjih vodovodov. Najhitreje pa vedno zmanjkuje vode tam, kjer jo črpajo iz podtalnice. Tudi na Zvezi vodnih skupnosti Slovenije nimajo posebne službe, ki bi spremljala in zbirala podatke o vodni gladini v zajetjih. Včasih dobijo takšne podatke od območnih vodnih skupnosti. Najhitreje zmanjka vode na Krasu. V Sežani, kjer so že uvedli prve omejitve, bo stanje postalo kritično, če še štirinajst dni ne bo deževalo. Sicer pa v takšnih primerih hitro ukrepajo štabi za civilno zaščito po občinah.

Na Meteorološkem zavodu Slovenije menijo, da zaenkrat še ni bojazni glede oskrbe z vodo, saj je štirinajst sušnih dni zelo kratek čas, da bi se zajetja bistveno spraznila. Šele po mesecu dni suše bi morali ponekod varčneje ravnati z vodo. Sicer pa poraba vode poleti zelo naraste.

Tudi na ljubljanskem mestnem vodovodu zagotavljajo, da je vode za Ljubljano dovolj, posebno še, ker je julij postregel z dolgotrajnim in obilnim deževjem. Šele dva sušna meseca bi osiromašila ljubljansko podtalnico.

V nedeljo so v Laškem, Rimskih Toplicah in Rečici prepovedali prati avtomobile in zalivati vrtove. Obratovodja Stane Ratej v Obrtno montažnem podjetju Laško, ki upravlja vodovod je povedal, da je pri njih oskrba z vodo skoraj že kritična, glede na to, da je ta čas poraba precej večja, ter da Pivovarna Laško, ki je njihov največji porabnik, dela neprekinjeno. Gladina vode v zajetjih Rimskih Toplic, Tihovec in Rečica se je danes še zmanjšala.

V Laškem primanjkuje vode tudi zato, ker so zmogljivosti vodovodne napeljave omejene in že premajhne, predvsem v poletnem času. Zato jim zmanjkuje vodo skorajda vsako poletje, ko nekaj časa ne dežuje. Ker tudi prebivalci ne upoštevajo priporočil o varčnejši porabi vode, se v Laškem lahko zgodi, da bodo vodovodarji primorani začasno zapirati vodo v posameznih predelih mesta, saj že zdaj le z največjimi težavami oskrbujejo vso mesto. Najteže bo prav v naseljih, ki so odvisna od prečrpavanja.

Čeprav je minilo šele dobrih štirinajst dni, odkar je na Krasu padla zadnja kaplja dežja, so se na tem območju že pokazali prvi znaki sušnega obdobja: količina vode iz virov, ki napajajo sežansko občino, se iz dneva v dan manjša. Od konca minulega tedna pa je okolica Komna, Dutovelj in Kostanjevice skorajda že brez pitne vode.

V sežanski občini znaša poraba vode v normalnih razmerah okoli 45 litrov v sekundi. V dnevih hude pripeke pa se poveča za dobro tretjino, tako da bi sedaj porabnike zadovoljilo približno 60 litrov vode v sekundi. toliko vode pa kraški vodovod zdaj nima, saj iz treh virov – Padeža, Sušeta in Dornberka – ki napajajo to območje, priteče le 30 litrov vode v sekundi. Če pa tej količini prištejemo še izgubo, ki jo običajno ima vsak vodovod, priteče iz pip na sekundo le okoli 26 litrov vode.

Ker je količina vode, ki je porabnikom na voljo, čedalje manjša, kraški vodovod poziva k skrajno varčni porabi te tekočine. Če v tem tednu ne bo dežja, *bodo v Sežani že naslednji teden* začeli izvajati odlok, ki so ga sprejeli na skupščini 28. julija in po katerem bodo z vodo oskrbovali porabnike po določenem vrstnem redu.

Z vodo bodo normalno oskrbovane zdravstvene in vzgojnovarstvene organizacije ter dom upokojencev v Sežani. Vode seveda ne bi smelo zmanjkati tudi v primeru, če bi kje izbruhnil požar. Na drugem mestu so delovne organizacije, ki izdelujejo ali predelujejo hrano in obrati družbene prehrane. Vode bo dovolj tudi za potrebe v gospodinjstvu. Šele na zadnjem mestu pa so delovne organizacije, katerih dejavnost je vezana na uporabo vode.

Seveda bo v času, ko bo veljal odlok, odpadlo vsako zalivanje vrtov in zelenic ter pranje avtomobilov, čemur bi se občani tudi v teh dneh lahko odrekli.

V zanjih dneh je na Dolenjskem v višinskih krajih začelo primanjkovati pitne vode. Novomeška poklicna gasilska enota oskrbuje prebivalce v okolici Novega mesta. Vsak dan razvozijo do 10 avtomobilskih cistern vode. Suša je najhujša v zaselkih Hrušica, Harinja vas, Kuzarjev kal, Pangerč, Grm, Trška gora, Ždinja vas, Ljuben, Uršna sela itd. Podobne težave so tudi v suhokrajnskem delu novomeške občine, kjer vodo razvažajo prebivalcem žužemberški gasilci. Suša je najhujša na območju Hinj, Prevol in Lopate. Prebivalci Šmihela pri Žužemberku pa si v glavnem pomagajo s Krko, saj je v tem delu še pitna. Vodo vozijo na domove s sodi.

SLAVKO DOKL
IZTOK UMER
MIHAELA ŽITKO

12-8-80 primorske novice

Suhe pipe na Sežanskem

V sežanski občini zadnje dni že močno primanjkuje vode, saj iz treh vodnih virov priteče le še 25 sekundnih litrov vode. Brestoviški vir pa daje upanje, da je letošnje kritično leto tudi za prebivalce Krasa zadnje žejno obdobje.

(cgs) — O problematiki oskrbe z vodo v sežanski občini smo že velikokrat pisali, pa ne le zgolj ob sušnih poletjih, ko pomanjkanje vode v tej občini najhuje občutijo. Tod je namreč od 23400 prebivalcev le dobra polovica priključenih na vodovodni sistem, pa še ti ob sušnih obdobjih občutijo močno pomanjkanje vode. V sežanski občini »pride« na prebivalca le 160 litrov vode dnevno, kar je več kot polovica manj, kot v drugih slovenskih občinah. Iz vseh treh vodnih virov (Podnanosa, Padeža in Dornberga) dobivajo v sežansko občino 48 sekundnih litrov vode, kar je dovolj za normalno obratovanje razen ob dnevnih konicah in sušnih obdobjih, ko tudi te količine več ne zadoščajo. Kadar pa je dežja premalo (kar se zadnja poletja skoraj redno dogaja) pa iz vseh treh vodnih virov v sežansko občino priteče le od 26 do 30 sekundnih litrov vode.

Tudi letos vse kaže, da se bo ponovila lanskoletna slika, saj je v ponedeljek količina vode padla že na borih 25 sekundnih litrov, stanje pa se (vsaj v petek, kot to pišemo in še nič ne kaže, da se obeta odrešujoči dež) še slabša. Seveda to pomanjkanje prebivalci sežanske občine, še posebej tam, kjer je najhuje, to je v višjih predelih Sežane, območju Dutovelj in Komna, že močno občutijo.

V četrtek so nam na Kraškem vodovodu v Sežani povedali, da se bo v ponedeljek izvršni svet odločal, ali naj začne veljati novi odlok o vrstnem redu dobave vode, ki ga je (namesto starega) sprejela občinska skupščina na zadnji julijski seji. Po tem odloku imajo prednost pri dobavi vode zdravstvene in vzgojnovarstvene organizacije, šole, dom upokojencev v Sežani, na drugem mestu so delovne organizacije, ki se bavijo z izdelavo ali predelavo hrane in obrati družbene prehrane, potem so na vrsti občani za najnujnejše potrebe gospodinjstev in gospodarstva in na četrtem mestu delovne organizacije, katerih dejavnost je vezana na uporabo vode. Ta odlok predvideva tudi visoke kazni za vse, ki bi kršili njegova določila.

Danes (v petek) še ne moremo povedati, ali so se v Sežani morali zateči k tako strogim ukrepom, vendar imajo že od začetka julija, ko so se sestali predstavniki izvršnega sveta, sanitarne inšpekcije, postaje milice, Kraškega vodovoda, občinskega štaba za civilno zaščito in higienske službe, pripravljeno vse za ukrepanje v izrednih razmerah, pa tudi naloge vseh odgovornih. Kot prvo so takoj, ko je nastopilo pomanjkanje vode, po radiu in Delu opozorili na strogo štednjo z vodo, razen tega pa je Kraški vodovod v četrtek vsem delovnim organizacijam, krajevnim skupnostim in hišnim svetom poslal podrobno informacijo o stanju in ukrepih, ki jih bodo morali sprejeti, če se stanje z vodo ne bo izboljšalo. Če bi se navzlic ukrepom, ki bi jih sprejeli z odlokom (seveda, če ga bo treba začeti uveljavljati), vode še bolj primanjkovalo, bodo morali namreč v sežanski občini začeti izvajati poseben program za izredne razmere. Tudi na to so že pripravljeni. Tako so letos uredili polnilna mesta za vagonske cisterne na Pivki in praznilna mesta v Gornjih Ležečah, da bi z vlaki dovažali vodo v ta cevovod. Iz Brestovice in iz Mirna pa bi z avtocisternami vozili vodo v rezervoarja v Lipi, s čimer pa bi seveda le delno omilili pomanjkanje vode. Razen tega bo potrebna tudi zapora vode v nekaterih krajih, kjer je vode doslej še dovolj.

Na sušo so bili torej na Sežanskem pripravljeni, čeprav letos do pomanjkanja ni prišlo postopoma, kot lani, temveč v zelo kratkem času, saj so bili še pred dnevi rezervoarji dovolj polni. Med drugim pa je pomanjkanje letos še večje, ker je treba vodo dovažati tudi na MDA v Kostanjevico, ki — tako kot obmejne karavle — ne sme ostati brez vode.

Seveda pa navzlic vsem tem ukrepom Kraševcem lahko zares pomaga le dež, ki bi napolnil rezervoarje in voodnjake. Dotlej pa bo vode primanjkovalo. Ljudje se seveda razburjajo in sprašujejo, kako je mogoče, da od lanskoletne suše v sežanski občini niso ničesar naredili. Pripombe so (vsaj glede na veliko vročino, ki je brez vode še toliko hujša) morda upravičene, glede na vse napore, pa tudi rezultate, da bi bilo v sežanski občini kmalu drugače, pa tudi ne...

»Že leta 1975 smo pričeli z raziskavami vodne podtalnice na Krasu,« pripoveduje direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec »kjer so izvrtali ogromno vrtin.«

Najbolj ugodne najdbe so v Brestovici, kjer so lani in letos odkrili najmanj 200 sekundnih litrov vode. Zdaj tod gradijo črpalne vodnjake, narejen je že idejni projekt, pa tudi glavni projekt in vso tehnično dokumentacijo pospešeno izdelujejo. Za razsikave in črpalne poskuse je bilo doslej vloženih že 15 milijonov dinarjev. Naložba za vodovod od Brestovice preko Lipe, Komna do Sežane je ocenjena na 320 milijonov dinarjev. Prvo etapo do Lipe naj bi začeli graditi že prihodnje leto, drugo pa začeli in končali leta 1982. Ta vodovod bo imel zmogljivost 250 sek. litrov in bi že ob dograditvi prve etape lahko dobili prve dodatne količine za Kras, kar bi seveda pomenilo tudi več vode za Sežano. Razen tega smo že lani obnovili in pojačali več vodovodov v občini. Tako smo obnovili in zgradili več vodovodov v okolici Sežane in v Sežani, prav te dni zaključujemo vodovod Divača—Lokev—Lipica, gradimo rezervoarje in priključke v Gradišču, Materiji, Kozini in od Kozine do Krvavega potoka. Vsi ti objekti, ki bodo gotovi letos, bodo veljali 140 milijonov in bodo omogočili izkoriščanje novega vodnega vira.«

Tako se torej v sežanski občini obetajo kmalu boljši časi tudi glede vodne oskrbe. Zato so ti podatki v teh sušnih dneh morebiti le lahko tolažba »žejnim« prebivalcem sežanske občine, saj zgovorno pričajo, da je letošnje sušno leto tudi na Sežanskem morda le zadnje.

Šest kraških vasi še nima dobre pitne vode

Delo 6.8.80

Brigadirji pomagajo Kraševcem do vode – Letos cevovod od Kostanjevice do Opatjega sela

KOSTANJEVICA, 6. avgusta – Kras s petimi krajevnimi skupnostmi, v katerih živi 1642 prebivalcev, marsikje še vedno nima urejene preskrbe s pitno vodo. Brez javnega vodovoda so naselji Opatje selo, Sela na Krasu, Korita, Hudi log, Nova vas in Lokvica. V teh vaseh živi 693 prebivalcev, ki se oskrbujejo z vodo iz kapnic, v sušnih obdobjih pa jo morajo dovažati iz javnega vodovoda v 2(kilometrov oddaljenem Mirnu.

Brigade letošnje republiške mladinske delovne akcije »Kras 80« torej pomagajo Kraševcem do vode. Za vsa ta naselja bo treba zgraditi 13755 metrov primarnega in sekundarnega vodovodnega omrežja – pri čemer niso vštetí priključki do posameznih hiš. Poleg tega bo treba urediti štiri vodne rezervoarje. Letos bodo položili cevovod od Kostanjevice do Opatjega sela v dolžini 5030 metrov.

Na skalnatem Krasu so »nabirali« žulje brigadirji že treh izmen. Cevi so položili do tretjega kilometra jarka, mimirali in očistili pa so že četrti kilometer. Tretja izmena je presegla normo za 33 odstotkov. Predvsem domačini so bili navdušeni nad republiško brigado Rdečega križa v drugi izmeni.

Sedaj brigadirje vse bolj pest pomanjkanje časa in izredno te žek teren: kraška skala pusta t da zcalja. Zadnja izmena s 7(brigadirji – Metličani in 31 pio nirji iz Radovljice in z Jesenic vsega dela ne bo mogla opravit sama. Zato so se odločili, da bo do pripravili enodnevne akcije na katerih jim bodo priskočili na pomoč krajani in delovni ljudje iz okoliških delovnih organizacij Do sedaj sodelovanje s krajani ni bilo tako živo – skupaj z briga dirji so kopali le dve soboti. Se daj so obljubili, da bodo prihajal vsako popoldne iz Opatjega sela in obljubo tudi držijo.

Brigadirsko pesem, krampe in kompresorje bo na Krasu slišat še do 23. avgusta, ko se bo letoš naj akcija iztekla. Drugo leto pa znova – udarni brigadirski »ho ruk«.

MOJCA VAJ

Prebivalci Krasa spet nimajo dovolj vode

V sežanski občini bo začelo veljati posebno določilo odloka o omejitvi porabe vode

SEŽANA, 1. oktobra – Kronično pomanjkanje vode, ki ga na sežanskem občutijo vsako poletje, se je letos preneslo tudi na jesen. Količine vode, s katerimi se polnijo cevi Kraškega vodovoda – iz tega se oskrbuje 42 od 172 naselij v občini, oziroma 50 odstotkov prebivalcev – so spet na kritični meji med 24 in 26 litri v sekundi.

To pomeni, da bodo v sežanski občini v nekaj dneh praktično brez najminimalnejših potrebnih količin vode in da bo začelo veljati posebno določilo odloka o omejitvi porabe vode, v katerem je predvidena dobava vode po naslednjem vrstnem redu: bolnišnica, obrati družbene prehrane, vrtci in podobne ustanove šele nato pa gospodarstvo in gospodinjstva. Seveda se bo to zgodilo le v primeru, če ne bo padlo kaj dežja. V Sežani vode danes sicer niso zaprli – o tem, da jo bodo so še razširili glasovi – je pa res, da je ni bilo. Predvsem zato, ker so si včeraj in danes čez noč nekateri napravili zaloge, ki jih bodo potem, ko bo voda spet prikapljala iz cevi, seveda spustili v odtočne kanale. Na ta način vode ne bodo prihranili, še manj pa se ognili težavam. Te so zaradi nesolidarnostnega »prelivanja« vode lahko le večje. Upajmo, da bo to opozorilo imelo pravilen učinek.

Sicer pa so zaradi pomanjkanja vode v nekaterih industrijskih obratih soočeni s precejšnjimi težavami. Saj je proizvodnja – na primer v Kras opremi Dutovlje, komenskem Aluminiju... – ogrožena.

Težave, ki jih v sežanski občini občutijo iz leta v leto bolj, postajajo tudi omejitveni dejavnik razvoja in kot vse kaže, se bodo v občini – po najnovejših ugotovitvah imajo na njihovem območju kar dovolj vode – odločili za uvedbo samoprispevka za izgradnjo primarnega vodovoda od Brestovice do Sežane.

DUŠAN GRČA

Sežanci bodo prispevali za vodovod

Delo

V sežanski občini so se včeraj odločili o podaljšanju samoprispevka za pet let

SEŽANA, 29. novembra – Občani sežanske občine so se danes odločili o podaljšanju sedanjega dvoodstotnega samoprispevka, ki bo zaključen prvega aprila prihodnje leto. Podaljšali ga bodo, če bo izid referenduma pozitiven, za naslednjih pet let. Ob 14.30 so kar na 100 od 122 glasovalnih mest glasovanje zaključili in ocenjujejo, da bo izid pozitiven.

V petih letih podaljšanega samoprispevka naj bi zbrali okrog 80 milijonov dinarjev, ki bi jih porabili v prvi vrsti za sofinanciranje primarnega vodovoda od Brestovice, mimo Lipe, in Komna, do Sežane. Gradili naj bi ga v dveh fazah, celotno vrednost investicije pa ocenjujejo na 440 milijonov dinarjev.

Današnje glasovanje so zgodaj zaključili predvsem po okoliških vaseh. Udeležba pa je bila skoraj stoodstotna. V večjih krajih je do 14.30 glasovalo 60 odstotkov občanov.

B. S.

V Sežani in Ilirski Bistrici v nedeljo o novem samoprispevku

Sežanci naj bi z drugim samoprispevkom sofinancirali gradnjo vodovoda od Brestanice do Sežane, Bističani pa že s tretjim samoprispevkom gradnjo vrtcev, šol in komunalnih objektov

SEŽANA, ILIRSKA BISTRICA, 20. novembra – Večina od osemindvajsettisoč volilnih upravičencev sežanske in ilirskobistriške občine se bo v nedeljo, 23. novembra, podala na 282 volišč, kjer bodo glasovali o uvedbi samoprispevkov. V sežanski občini se bodo odločali ali bodo sofinancirali izgradnjo vodovoda od Brestovice do Sežane, v bistriški pa, ali bodo še naprej prispevali denar za gradnjo vrtcev, šol in marsikje prepotrebnih komunalnih objektov.

Tako v sežanski kot ilirskobistriški občini že vlada pravo predreferendumsko vzdušje, odgovorni za izvedbo, pa tudi uspeh referendumov pravijo, da bi morala biti nedeljska odločitev v bistvu le pismena potrditev na praktično vseh zborih občanov izražene volje, pripravljenosti še naprej s samoprispevkom pomagati pri izgradnji pomembnih objektov za nadaljnji razvoj občin. V sežanski se bodo odločali o drugem, v ilirskobistriški pa o tretjem občinskem samoprispevku. Ob tem dodajmo, da se bodo v obeh sredinah odločali o uvedbi 2-odstotnega samoprispevka. To seveda ne pomeni, da občani plačujejo le po 2 odstotka od osebnih dohodkov. Znano je namreč, da imajo v mnogih KS in vaških skupnostih krajevne samoprispevke (samo v sežanski občini jih imajo v 16 KS z 11 tisoč prebivalci), kar kaže na veliko pripravljenost občanov, da sami pomagajo urejati krajevne probleme. Pa ne le to. Tudi uspešno izvajanje načrtov iz občinskih samoprispevkov, ki se iztekajo, je porok, ki vliva upanje, da bosta referenduma res uspela.

Pomanjkanje vode zavira razvoj sežanske občine

In za kaj se bodo odločali v sežanski občini?

Znano je, da je pomanjkanje vode zlasti v minulih nekaj letih postalo že tako pereče, da ima občina vsako leto precejšnjo škodo (industrija, kmetijstvo, živinoreja). Voda pa postaja tudi zaviralni dejavnik razvoja. Potem ko so v Brestovici pri Komnu strokovnjaki odkrili izdaten vodni vir (200 litrov vode v sekundi), so v občini pričeli razmišljati o tem, kako bi s to vodo lahko zadovoljili potrebe občanov in gospodarstva. Najprej je seveda treba vodo »prepeljati« prek vsega Krasa, vse do Sežane in jo nato pričeti izkoriščati. In to – zagotovitev znatnih količin vode vsem potencialnim potrošnikom – je zdaj osnovna naloga v sežanski občini. Tako naj bi že v začetku prihodnjega leta pričeli graditi vodovod z vsemi spremljajočimi objekti. Najprej od Brestovice do Komna v dolžini 9,2 kilometra in potem še do Sežane v dolžini 25,8 kilometra. Za prvo etapo, ki naj bi jo končali že do poletja leta 1981, bodo potrebovali 225 milijonov dinarjev, za drugo, ki naj bi jo končali do leta 1983, pa 215 milijonov dinarjev. Skupno bo torej za vodovod od Brestovice do Sežane potrebnih 440 milijonov, od česar bo oziroma naj bi prispevek občanov znašal 80 milijonov dinarjev.

Občani, ki se bodo odločali o 2-odstotnem samoprispevku, naj bi poldrugi odstotek prispevali za vodovod, pol odstotka pa za financiranje potreb krajevnih skupnosti.

Občani vedo, o čem bodo glasovali

V ilirskobistriški občini so nekajmesečne priprave na referendum za samoprispevek dosegle svoj vrhunec. Po vseh 20 krajevnih skupnostih so že slovesno okrasili 60 volišč, na glasovanje o samoprispevku pa po ulicah in cestah opozarjajo tudi številni plakati. V tem tednu je sleherno gospodinjstvo dobilo še drugo številko biltena, v katerem so v sliki in besedi predstavljene pridobitve dosedanjih dveh samoprispevkov ter program novega, o katerem se bo 11.000 volilcev odločalo to nedeljo. Lahko zatrdimo, da ni med njimi takšnega, ki ne bi vedel, zakaj bo tega dne v volilno skrinjico spustil svoj glasovnico. Kajti po obširnih razpravah o programu samoprispevka v tozdih in krajevnih skupnostih so te dni odšli na teren še člani krajevnih konferenc SZDL, ki so krajanom razlagali, za kakšne namene bodo posamezne krajevne skupnosti uporabile sredstva samoprispevka.

Delovni ljudje in občani ilirskobistriške občine naj bi s solidarnostnim zbiranjem denarja prispevali pomemben delež k nadaljnji gradnji in obnovi objektov otroškega varstva ter razvoju komunalnih in drugih potreb v dvajsetih krajevnih skupnostih. V tej notranjski občini predvidevajo, da bi z 2-odstotnim samoprispevkom v naslednjih petih letih zbrali za potrebe krajevnih skupnosti ter družbenih dejavnosti dobrih 60 milijonov dinarjev, od česar naj bi šlo za sklad družbenih dejavnosti okoli 40 milijonov dinarjev.

Namesto 540 je v bistriški osnovni šoli že več kot tisoč učencev

V program tretjega samoprispevka so na področju družbenih dejavnosti uvrstili gradnjo nujno potrebne druge faze osnovne šole v Ilirski Bistrici. Podružnične šole so namreč zaradi stalnega zmanjševanja števila šoloobveznih otrok postopoma zapirali, učenci pa so se usmerjali v centralno šolo v Ilirski Bistrici. Tako jo danes obiskujejo šolarji iz kar 34 naselij oziroma v njej nabira znanje 63 odstotkov vseh šolarjev v občini. Tako šolska stavba, ki je bila v letu 1963 zgrajena za 18 oddelkov ali 540 učencev, ne zadošča več, saj jo obiskuje več kot 1000 otrok.

Poleg zidave druge faze ilirskobistriške osnovne šole naj bi s sredstvi samoprispevka usposobili štiri objekte za potrebe otroškega varstva ter sofinancirali gradnjo tretje faze vrtca v Ilirski Bistrici za 90 otrok. Skupna predračunska vrednost za gradnjo in obnovo objektov osnovnega šolstva in otroškega varstva je okoli 150 milijonov dinarjev. Od tega je že zagotovljenih 22 milijonov iz sredstev dosedanjega samoprispevka in amortizacije, z novim samoprispevkom pa bi zbrali še približno 40 milijonov dinarjev.

DUŠAN GRČA
MARJANA TRILER

● Prebivalci sežanske krajevne skupnosti se bodo hkrati, ko se bodo odločali o podaljšanju občinskega samoprispevka, odločali tudi o uvedbi 2-odstotnega krajevnega samoprispevka. S tem naj bi v sežanski KS (Sežana, Dol pri Vogljah, Voglje, Vrhovlje, Lipica, Merče, Orlek in Šmarje) v naslednjih letih v Sežani zgradili vrtec in jasli za 160 otrok, razširili in obnovili sežansko pokopališče, uredili pokopališča v Šmarjah in Merčah, prispevali denar za ureditev pokopališča v Dutovljah za potrebe vaške skupnosti Repentabor ter sofinancirali telefonsko povezavo do vasi Merče, Šmarje, Orlek, Voglje, Dol pri Vogljah in Vrhovlje. V sežanski KS živi nekaj nad 5000 prebivalcev in če se bodo odločili za krajevni samoprispevek, bodo imeli krajevne samoprispevke v sežanski občini v 17 od 34 krajevnih skupnosti. V omenjenih 17 KS živi 16 tisoč od 23.500 prebivalcev sežanske občine.

Slovesnost ob jubileju Večera

MARIBOR, 20. novembra – Konferenca osnovnih organizacij sindikata in samoupravni organi ČGP Večer organizirajo v soboto 22. novembra ob 9. uri v Domu JLA v Mariboru slavnostno proslavo ob dnevu republike in ob 35-letnici Večera, 30-letnici samoupravljanja in izidu desettisoče številke Večera. Ob tej priložnosti bodo izročili odličja in plakete ČGP Večer. M. K.

Čez nekaj let Kraševci ne bodo več trpeli suše

V Brestovici lahko načrpajo 200 litrov vode v sekundi, trikrat več kot porabijo vsi priključeni na Kraški vodovod – Nov vodovod čez tri leta

SEŽANA, 18. avgusta – Po načrtih, ki so jih pričeli snovati pri Kraškem vodovodu v Sežani, potem, ko so strokovnjaki Geološkega zavoda iz Ljubljane odkrili, da je v Brestovici na Krasu moč črpati 200 litrov vode v sekundi (nekateri govore celo o 400 litrih), se Kraševcem prihodnje leto ne bo treba več boriti s prevelikim pomanjkanjem vode.

Trije vodni viri, iz katerih se napajajo cevi Kraškega vodovoda, zmorejo okrog 27 litrov v sekundi, kar pomeni, da se lanskoletna suša, ko je bilo ob kritičnih dneh dnevno na voljo le okrog 20 litrov vode v sekundi, letos ni ponovila. Pa vendar je stanje na Sežanskem kritično, saj v mnogih stanovanjskih blokih vode nimajo že več kot štirinajst dni (gre seveda za višja nadstropja), ponekod je ogrožena proizvodnja, pa tudi v bolnišnico in dom upokojencev v Sežani voda ne doteka povsem redno. V sežanski občini zaradi kritičnih razmer velja tudi odlok o vrstnem redu dobave vode, prepovedano je zalivanje vrtov itn.

Kritične razmere še bolj spodbujajo odgovorne za oskrbo z vodo, da razmislijo in poiščejo rešitve. O brestoviškem vodnem viru smo že večkrat poročali in od različnih ugibanj zdaj prišli do oprijemljivih, predvsem pa razveseljivih podatkov. V Brestovici je vode dovolj, da bi povsem omilili sušo na Krasu, dovolj da bi lahko povečali dokaj skromno vodovodno omrežje, saj iz cevi Kraškega vodovoda dobiva vodo le 47 od 172 naselij oziroma 13.600 prebivalcev od 23.400, kolikor jih je v občini. Le nekaj manj kot polovica prebivalstva dobiva vodo iz lokalnih vodovodov, vodnjakov.

Trenutno se da v Brestovici načrpati 200 litrov vode v sekundi, torej trikrat več kot znašajo maksimalne potrebe potrošnikov, priključenih na Kraški vodovod in še enkrat več vode kot je sedaj porabijo v občini. Vodo torej na Krasu imajo, le do potrošnikov jo je treba pripeljati in to bo ena prvih, najpomembnejših nalog v novem srednjeročnem obdobju, saj brez vode ne bo napredka. To v sežanski občini že občutijo.

Brestoviški vodovod (Brestovica–Lipa–Sežana), ki naj bi ga zgradili do leta 1983., bo veljal 360 milijonov, prva faza od Brestovice do Lipe, ta naj bi bila

● Dnevna poraba vode na prebivalca v sežanski občini znaša 160 litrov, v SRS 365 litrov, ponekod pa je že 500 litrov. V tej občini imajo najmanj vode, po ceni pa so drugi v Jugoslaviji – 9,73 dinarja za gospodinjstvo in 12 za ozde. Nov predlog, ki ga je zamrznitev cen zadržala, pa je: 2 dinarjev za gospodinjstva in 5 za ozde. To bo najdražji kubični meter vode v Jugoslaviji.

končana do prihodnjega poletja, da okrog 180 milijonov dinarjev. Med prvo fazo, ko bodo položili okrog 17 kilometrov cevovoda in zgradili vse vzporedne objekte, bodo dosegli to, da bodo s črpalkami, ki jih imajo trenutno na voljo, do Lipe pripelajali od 30 do 40 litrov vode v sekundi in tako oskrbeli spodnji Kras, ostalo vodo pa bodo lahko preusmerili proti Sežani. To bo tudi prvi znak, da se Kras rešuje pomanjkanja vode.

Sicer pa je treba ob vsem tem dodati, da pri Kraškem vodovodu vztrajajo tudi pri načrtih za gradnjo Primorskega vodovoda, saj je slednji edina trajna rešitev za obalo in Kras. Seveda pa je treba računati na to, da bo brestoviški vodovod postal del velikega vodovodnega sistema. In da je to vodovod, s katerim se bodo Kraševci najhitreje rešili suše. Sicer pa bo ta vodovod začel delovati s polno zmogljivostjo šele leta 1983., ko naj bi dokončno uredili črpališče v Brestovici. Torej ga morajo opremiti še z močnimi potopnimi črpalkami, ki pa jih lahko le uvozijo.

DUŠAN GRČA

primorske novice 21. 11. 1980

Tokrat za vodovod

Pred nedeljskim referendumom, na katerem se bodo sežanski občani odločali o uvedbi 2-odstotnega samoprispevka za sofinanciranje primarnega vodovoda, smo se pogovarjali s predsednikom občinske konference SZDL v Sežani Jožetom Stegnetom

(cgs) — V nedeljo se bodo prebivalci sežanske občine odločili, da še pet let plačujejo 2-odstotni samoprispevek. Tokrat naj bi iz žepa prispevali za sofinanciranje vodovoda od Brestovice do Sežane. Zakaj ta pobuda?

— V naši občini je pomanjkanje vode že dolgo hud problem. Še posebej težko je zadnji dve leti, saj smo morali letos poleti uveljaviti celo odlok, ki smo ga sprejeli za skrajne primere, o vrstnem redu dobave vode. Vode je v naši občini vedno manj, potrebe pa so vedno večje. Letos smo imeli v najbolj kritičnih obdobjih le 8 sekundnih litrov, čeprav bi jo potrebovali najmanj 50 sekundnih litrov. Vode pa nam ne primanjkuje le v sušnih obdobjih. Zadnja leta smo na obstoječi vodovod v naši občini priključili veliko novih gospodarskih, družbenih in stanovanjskih objektov, ob tem pa so količine vode ostale nespremenjene.

— Edina rešitev je torej nov vodovod, ki naj bi zagotovil dodatne količine vode?

— Seveda. Zato smo se zadnja leta na veliko trudili in porabili tudi nemalo denarja za raziskave podtalnih voda na spodnjem Krasu. Na srečo smo v Brestovici odkrili toliko vode, da jo je od tam že danes mogoče dobiti najmanj 250 sekundnih litrov, s čimer bi lahko za daljše obdobje premostili pomanjkanje vode v naši občini. Seveda pa dolgoročno rešitev še vedno vidimo v izgradnji skupnega primorskega objekta — Primorskega vodovoda. Z raziskavami podtalnih voda bomo še nadaljevali, saj strokovnjaki ugotavljajo, da je v kraških tleh še veliko vode.

— Nov vodovod od Brestovice do Sežane, ki ga boste gradili v dveh etapah, bo veljal 440 milijonov dinarjev.....

Jože Stegne

— Ja vemo, da gre za drag, vendar neobhoden objekt. Zato smo se odločili našim občanom predlagati, naj bi s samoprispevkom pomagali zgraditi ta primarni vodovod. In sicer tako, da bi sedanji 2-odstotni samoprispevek, ki se izteče marca prihodnje leto, podaljšali še za nadaljnjih pet let. Tako bi zbrali 80 milijonov dinarjev. Odločitev res ni lahka. Vendar sem prepričan, da je zastavljeno nalogo v skupnem interesu vseh delovnih ljudi in občanov naše občine, saj si ne moremo dovoliti, da bi pomanjkanje vode zavrlo nadaljnjo gradnjo družbenih in stanovanjskih objektov, pa seveda tudi razvoja gospodarstva. To bi se zgodilo, pravzaprav se že dogaja, če ne bomo kmalu prišli do novih količin vode. Konec koncev moramo ta primarni vodovod zgraditi tudi zato, da bomo jutri nanj lahko navezovali sekundarno vodovodno omrežje. To so bili motivi, ki so nas vodili v to pomembno in odgovorno družbeno akcijo.

— Kako so pobudo sprejeli občani?

— V vseh 172 vaseh in vseh tozdih smo predstavili delovnim ljudem in občanom, za kaj naj bi naslednjih pet let plačevali samoprispevek. Moram povedati, da so v razpravah pobudo podprli, ljudje so izrazili pripravljenost, da s skupnimi močmi zgradimo ta primarni vodovod. V večini razprav so poudarjali, da je bila solidarnost širšega prostora v naši občini že večkrat izražena pri gradnji drugih pomembnih objektov. Tako so doslej zgradili in še gradijo mnogo lokalnih vodovodov, cest, telefonske in električne napeljave.

— Torej bi moral referendum tudi tokrat uspeti?

— Priprave na referendum so rezultat sedanjega občinskega samoprispevka, s katerim smo zgradili potrebne objekte srednješolskega centra, ki bo omogočil hitrejši družbeni in tudi gospodarski razvoj naše občine. Sadovi prvega občinskega samoprispevka so najlepši dokaz, kako lahko s skupnimi močmi zagotavljamo pogoje za hitrejši razvoj naših krajev. Zato sem prepričan, da se bodo naši občani in delovni ljudje tudi v nedeljo izrekli ZA in s tem potrdili svojo zavest, da je s skupnimi napori mogoče uresničiti to, za življenje velikega dela naše občine, tako potrebno nalogo.

DELAVSKA ENOTNOST 25. XII. 80 DELAVSKA

Komunalne naprave je treba tudi vzdrževati

Pri nas je veliko akcij, od uličnih do akcij velikih krajevnih skupnosti, v katerih krajani združujejo tako delo (prostovoljno, udarniško) in sredstva (stroški se delijo na enake dele), da bi si izboljšali družbeni standard: asfaltirali kako ulico (ali ulice), zgradili vodovod, napeljali nove telefonske priključke ... Večina teh malih in velikih akcij teče sicer malo drugače, kot se uresničujejo samoprispevki, v bistvu pa vendarle tudi ob takih priložnostih lahko govorimo o nekakšnem samoprispevku, saj krajani zberejo ne le velik del potrebnih sredstev, ampak tudi veliko sami naredijo. Žal pa včasih takšne akcije zvodenijo, zlasti takrat, kadar je za gradnjo kakega objekta potrebno tudi temeljito strokovno znanje in načelo »naredi sam« ne velja dovolj.

Prebivalci marsikatere vasi v krški občini v zadnjem obdobju spoznavajo, da varčevanje pri najemanju strokovnjakov (sicer dragem, toda potrebnem), pred leti, ko so gradili vodovode, ni bilo smotrno. V tej občini so občani zlasti med 1965. in 1975. letom zgradili okoli 39 večjih (in še vrsto malih) lokalnih vodovodov v »lastni režiji«. Marsikateri med njimi je bil zgrajen z nepopolnimi načrti, z materialom, ki je bil trenutno na voljo (pa ni bil v celoti ustrezen) in zato takšni vodovodi počasi popuščajo.

»Tisto desetletje je bilo obdobje vodovodov in asfalta,« nam je pripovedoval Peter Cesar, tajnik samoupravne komunalne interesne skupnosti Krško. »Ljudje so prispevali zemljo, finančna sredstva in veliko so delali, iz občinskih komunalnih skladov pa so »prišle« cevi in drug potreben material. »Projekti pa so bili marsikje pomanjkljivi, zajemali so le primarno omrežje in vodna zajetja, sekundarne mreže pa ne. Zato imajo danes z vodovodi na Krškem polju, zlasti pa v vaseh na okoliških hribih, precej težav. Tako so na primer v KS Kostanjevica naročili načrte le za del primarne mreže, en del (ki so ga gradili kasneje), pa so potegnili kar po »svoje«. Zdaj imajo nekatere hiše v vasi Grič tudi do trikrat prevelik pritisk v ceveh, pa se jim zato kvarijo črpalke in ventili.«

Na komunalni skupnosti si že dve leti prizadevajo, da bi v občini vsaj večje vodovode »spravili« pod svojo streho, se pravi, da bi jih dobili v upravljanje. Toda zvečine krajani »svojih« vodovodov, za katere so toliko prispevali (zemljo, sredstva, svoje žulje), ne dajo. Vsaj ne prej, dokler težave z vzdrževanjem ne presežejo njihovih moči (beri sredstev). Tako na primer krajani KS Raka ponujajo komunalni skupnosti star, v času prve svetovne vojne zgrajen vodovod, za katerega so inšpektorji ugotovili, da ima oporečno vodo. Ne dajo pa drugih lokalnih vodovodov v krajevni skupnosti, ki so jih zgradili v zadnjem času in so seveda (še) dobri. Še ob pravem času pa so ugotovili, da je bolje, da z vodovodom upravlja za to kvalificirana delovna organizacija v KS Podbočje. Vodovod so občani zgradili pred 30 leti, s pomočjo sredstev UNICEF in svojih lastnih rok (ter denarnic tudi). Gradili pa so ga, vsaj sekundarno mrežo, zelo preprosto, »na oko«, brez načrtov in ponekod tudi brez vodomerov, tako da ne vedo natanko, kdo vse »pije, a ne plača«. Krajani (v KS je še sedem manjših lokalnih vodovodov, ki pa za zdaj še dobro delujejo) so že pred šestimi leti ugotovili, da sami vodovodu kmalu ne bodo več kos. Toda o predaji vodovoda komunalni skupnosti se bodo dogovorili šele sedaj, saj je bilo prej »na nakovalu« nekaj možnih izboljšav vodovoda, ki pa so za zdaj vse zamrle.

»Najpomembnejše pri tem pa je,« nam je dejal tajnik KS Podbočje inž. Franc Černelič, »da krajani počasi začenjajo razumeti, da je takšno napravo samo zgraditi mnogo premalo.«

30.9.1980 Primorske novice

Suša še traja

(dg) — Od srede v sežanski občini spet veljajo omejitve o porabi vode. Izdatnost treh vodnih virov, iz katerih se napajajo cevi Kraškega vodovoda, ki oskrbuje okoli 50 odstotkov prebivalcev v tej občini, je namreč spet padla na izredno kritičnih 25 litrov vode v sekundi. Pri Kraškem vodovodu so se morali zato odločiti, da ponovno vpeljejo omejitve. Zato so v sredo zaprli vodo skoraj vsem vasem. Vodo so v teh sušnih dneh dobivale le ambulanta in šola v Komnu, delno dutovska šola in — v sicer zmanjšanih količinah — industrijski obrati. Vode močno primanjkuje, kot že vse sušno poletje, v višjih nadstropjih blokov v Sežani, ki jo tudi sicer najbolj pesti pomanjkanje vode.

ZVIJAČNO IZVABLJANJE VODE

V gradivu, ki ga je pripravilo Komunalno podjetje, govore o »rekonstrukciji kaptaže«, »kaptažnih objektih« itd. V slovarju tujk piše, da pomeni kaptacija (zvijačno) izvabljanje npr. priznanja; ujetje npr. na laži.

Najbrž velja to za zvijačno izvabljanje vode iz kraškega podzemlja, pri čemer pa komunalni niso najuspešnejši, saj izvabijo v sekundi le 100 litrov vode namesto predvidenih 250.

PA ŠE TO

DELEGATI NA POČITNICAH – Skupščina sežanskega sisa za vodno oskrbo je bila na svoji tretji seji že drugič nesklepčna. Da delegatov ni bilo, ker bi morali povedati svoje o podražitvi vode, bi človek še razumel, da pa jih ni zanimalo niti poročilo o pripravah na gradnjo primorskega vodovoda, je za delegate v občini, ki je tako bogata z vodo, kot je sežanska, kaj čudno.

Delo 17. 6. 80

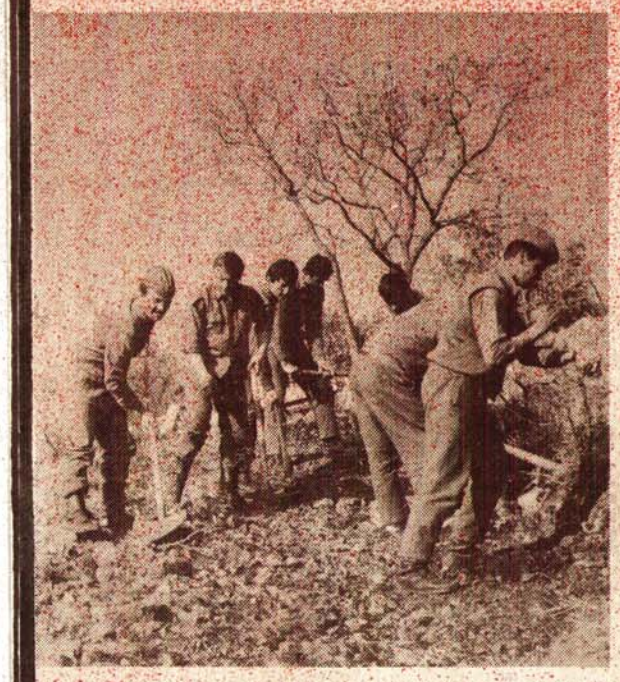
Človek lahko obvlada vse

Primorske novice 16. 3. 1981

»Za človeka ni ničesar nemogočega. Vojakove roke premagajo še večje prepreke, pa da bi ne zmogle ukrotiti trdega kraškega kamna.«

(cgs) — Takole optimistične, pa polne vere v moč in premoč človeka nad naravo so besede Dragoljuba Medenice iz Črne gore. Vojaka, ki te dni skupaj z drugimi sotovariši pomaga pripravljati traso za vodovod od Brestovice do Lipe v sežanski občini.

»Ti ljudje tukaj so me tako navdušili, da bi kar ostal. Pripravili so nam tako lep sprejem, da smo si rekli: Fantje, tem ljudem je treba pomagati, da pridejo čimprej do vode. Če bi mogel, bi si podaljšal vojaški rok za nekaj mesecev, ali še več, da bi lahko tu še naprej gradil vodovod.

Vojaki iz Ajdovščine in Ilirske Bistrice urejajo tudi poti, po katerih bodo pripeljali stroje na traso brestoviškega vodovoda

Mogoče zame ta kraški kamen ni nič groznega, nič nepremagljivega, ker sem tudi sam doma iz krajev, kjer je prav toliko kamenja.«

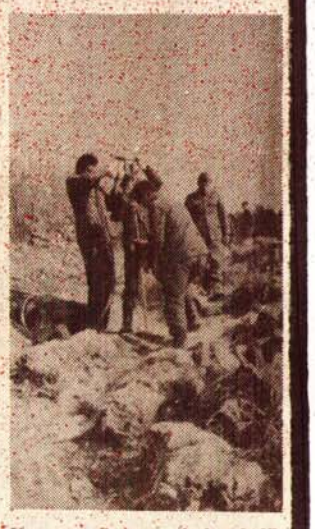
Tudi drugi vojaki, s katerimi smo se pogovarjali pred dnevi v Selah na Krasu na trasi vodovoda od Brestovice do Sežane, so govorili podobno kot Dragoljub. Čeprav delajo fantje od sedme do polpete popoldan, se sploh ne pritožujejo.

»Je že bolje kot v kasarni,« pravita tudi Milovan Gogić iz Čačka in Brane Čulafić iz Ivangrada. »Tu vemo, da pomagamo ljudem in nam zato ni nobeno delo pretežko. Že dobra dva tedna čistimo traso in pripravljamo teren za vodovod. Res je veliko kamenja, toda pod našimi krampi in kompresorji se mora vdati tudi trda kraška zemlja.«

V dveh tednih so vojaki iz ajdovske in vipavske karavle očistili že 12 kilometrov trase od Brestovice do Lipe na Krasu. In to v precej težavnem terenu, saj bo treba vodo iz Klaričev do Sel dvigniti kar 270 metrov in nato do Lipe še za 530 metrov da jo bodo potem lahko črpali po cevovodih do Sežane.

Naložba je ocenjena na 440 milijonov dinarjev. Veliko, a to je za sežansko občino trenutno edina rešitev, saj se jim sicer obeta še veliko suhih let. Kot prejšnje in še nekaj let nazaj, ko je v sušnih mesecih skorajda obstala proizvodnja, ki je začelo primanjkovati vode celo za vrtce, bolnišnico in druge ustanove, ki brez te dragocene tekočine nikakor ne morejo. Tega se prebivalci sežanske občine zavedajo, saj so se lani zato odločili tudi za občinski samoprispevek. Vendar navzlic precejšnjemu prispevku občanov in odrekanju na račun drugih nujnih zadev brez pomoči vojske verjetno tudi tokrat ne bi šlo.

Čeprav je čas, ko bo zgrajen celoten vodovod, še daleč, saj bo treba pretrpeti še marsikateri sušni mesec v letošnjem in prihodnjem letu, pa gre zdaj vendarle zares. Najbolj žejna občina v Sloveniji si gradi vodovod. In delovni elan in optimizem vojakov, ki so zagrizli v trd kraški kamen, je pri tem neprecenljiva pomoč. Je pa tudi nekakšno zagotovilo, da bodo Kraševci s trmasto voljo zmogli to veliko nalogo. In tako ponovno dokazali, kot pravi vojak Medenica »kako se da z voljo premagati vse, pa celo trd kraški kamen«.

Kompresorjem v rokah mladih vojakov se ne more upreti niti trd kraški kamen

Primorske novice 13. 2. 81

Kras že brez vode

V Komnu in okoliških vaseh že od petka primanjkuje vode. Žejne Kraševce lahko tokrat odžeja le obilnejše deževje.

(cgs) — V Komnu in okoliških vaseh, pravzaprav v precejšnjem delu spodnjega Krasa v sežanski, pa tudi v nekaterih vaseh novogoriške občine že od petka prejšnjega tedna močno primanjkuje vode. Vode nimajo dovolj niti v tak majšnjih delovnih organizacijah, obratih in ustanovah.

Kot so nam v torek povedali pri Kraškem vodovodu v Sežani, so se zaradi dolgotrajnega sušnega obdobja močno osušili vodni viri, ki napajajo vodovode na Sežanskem. Tokrat ne morejo uvesti delne zapore, kot so naredili lansko poletje, ko so vodo izmenično dovajali posameznim krajem, ker morajo vodo redno dovajati v Kostanjevico, kjer je nastanjena vojska, ki gradi brestoviški vodovod. Edina rešitev bi bila, da bi omejili porabo vode v Sežani, kar pa je zaradi številnih ustanov (bolnišnica, dom upokojencev, šole in vrtci) in nekaterih obratov, ki vodo nujno potrebujejo, skorajda nemogoče. Zato bodo morali na spodnjem Krasu počakati na prvo obilnejše deževje, ki bo šele lahko napolnilo suhe vodovodne pipe.

DELO 13.2.1981

Na Krasu spet ni dovolj vode

Te dni zapirajo vodo desetim vasem, tri pa je nimajo že teden dni.

SEŽANA, 12. februarja – Dolgo obdobje brez dežja Kraševcem spet povzroča težave v oskrbi z vodo. Izdatnost treh vodnih virov je padla s povprečnih 50 litrov v sekundi na 37 litrov, poraba se je povečala in tako je 5. februarja v nekaterih krajih, kjer dobivajo vodo iz cevi kraškega vodovoda, začelo zmanjkovati vode. Povsem brez vode so bili v Švetem, Šibeljah in Škrbini, po kapljicah pa so jo dobivali v Komnu, Pliskovico, Lipo, Ivanjigrad in Dutovlje. Pomanjkanje so delno občutili tudi v Sežani.

Pred petimi dnevi pa so popolnoma brez vode ostali tudi tisti kraji, ki so jo dobivali po kapljicah. Zato so se pri Kraškem vodovodu odločili, da bodo te dni zaprli vodo naslednjim vasem: Volčji grad, Gorjansko, Kosovelje, Krajna vas, Ivanjigrad, Lipa, Temnica, Novelo, Kostanjevica in Vojščica.

D. G.

DELO 23.IV. 1981

Na Krasu zmanjkuje vode

Sušno vreme spet vpliva na izdatnost vodnih virov – Opozorila občanom

SEŽANA, 22. aprila – Dolgotrajno sušno vreme brez dežja, ki sicer na sežanskem Krasu botruje težavam v oskrbi z vodo zlasti v poletnih mesecih, je že pred tednom dni povzročilo težave.

Že pred dobrim tednom dni so v sežanski občini opazili, da izdatnost vodnih virov upada in so zato pričeli opozarjati občane, naj bodo še bolj varčni pri porabi vode. V krajevnih skupnostih od Lipe do Sežane so občani oziroma porabniki vode na lastni koži občutili, da vode zmanjkuje. Po zadnjem dežju se stanje ni izboljšalo, saj je vode začelo, razen v Dutovljah, Škrbini in Komnu, zmanjkovati tudi v Lokvi in delno tudi v Sežani sami. Zaradi pomanjkanja vode, izdatnost vodnih virov je padla na slabih 30 litrov v sekundi, potrebovali pa bi jih vsaj 50 litrov v sekundi, če bi hoteli, da bi imeli potrošniki vode v tem času relativno dovolj vode pa k sreči še ni povzročila prekinitev v proizvodnji.

D. G.

Suša hromi življenje

Primorske novice 11/8. 1981

V sežanski občini zadnje dni vse bolj primanjkuje vode. Tudi na obali priporočajo strogo štednjo

(cgs) — V teh dneh bi na Sežanskem potrebovali 70 sekundnih litrov vode, v četrtek pa jo je iz vseh treh zajetij priteklo le še 22 sekundnih litrov. Tako so nekatere vasi na spodnjem delu Krasa že nekaj dni povsem brez vode, drugod pa priteče le še zjutraj in zvečer. V komenskem Aluminiju, dutovski Krasopremi in prštarni v Šepuljah že grozijo motnje v proizvodnji. Stanje na tem delu Krasa je še slabše, ker iz Hublja ne dobivajo dogovorjenih 10, temveč le slabih pet sekundnih litrov. To pa komajda zadošča za kraje od Lipe do Kostanjevice, ki brez vode ne morejo ostati, ker so tu vojaki in brigadirji, ki gradijo brestoviški vodovod.

V sredo se je sestal tudi občinski štab za civilno zaščito z vsemi odgovornimi za preskrbo z vodo. Vse krajevne skupnosti so obvestili o kritičnem stanju in jih opozorili na skrajno varčevanje z vodo. V kraje, ki niso priključeni na vodovod, že ali pa še bodo začeli dovažati vodo s cisternami. Kraški vodovod je nabavil še eno potopno črpalko, ki jo bodo namestili v Klaričih. Če kmalu ne bo dežja in se bo začelo sušiti še zajetje v Padežu, ki zdaj edino še normalno obratuje, bodo morali začeti vodo zapirati.

Na obali se ta teden stanje ni spremenilo. Še naprej sicer opozarjajo na varčevanje z vodo, vendar zaenkrat večjega pomanjkanja še ni. Bojijo pa se, kako bo prihodnji teden, ko se bodo vrnile s kolektivnih dopustov nekatere večje delovne organizacije, ki porabijo precej vode. (Več o pomanjkanju vode na 3. strani)

24. 4. 1981

NA KRATKO

Primorske novice

Kozjane

Jutri bo 40 pripadnikov teritorialne obrambe in civilne zaščite iz sežanske občine kopalo jarke za vodovod od Kozjan do Tater. V delovni akciji bodo skopali jarke na tistih delih trase, kamor niso mogli s stroji. V lanski zmrzali so namreč popokale tudi vodovodne cevi na Kozjanah in so se zato pri Kraškem vodovodu odločili, da napeljejo lokalni vodovod s Tater. Z jutrišnjo delovno akcijo bodo tako pripadniki teritorialne obrambe in civilne zaščite pomagali vaščanom Kozjan, da čimprej pridejo do svojega vodovoda in seveda do zdrave pitne vode.

Popit pri brigadirjih

V petek je predsednik CK ZKS obiskal brigadirje na MDA Kras 81 in Istra 81

Predsednika CK ZKS Franceta Popita so najprej pozdravili brigadirji MDS Kras 81. Najprej se je v pogovoru zadržal v brigadirskem naselju z vodstvom mladinske delovne akcije in družbenopolitičnimi delavci novogoriške občine, ki so ga seznanili z delom in življenjem brigadirjev na akciji Kras 81. Na tej zvezni mladinski akciji gradijo vodovod, iz katerega bodo v nekaj letih prejemala zdravo pitno vodo vsa naselja na Goriškem in sežansko-komenskem krasu.

Predsednika so seznanili s tem, da poteka delo na trasi in interesne dejavnosti po vnaprej začrtanem programu in da so predvidena dela za vodovod izpolnjena že do treh četrtin, oziroma, da bodo do konca maja drugega leta prebivalci Lipe na Krasu že dobivali vodo iz tega vodovoda, leto kasneje, to je 1983, pa bo kraški vodovod speljan do Sežane. Potem, ko si je tovariš Popit ogledal 12,5 kilometra dolgo gradbišče, se je zelo pohvalno izrazil o delu na trasi, ki ga skupaj opravljajo mladinci in pripadniki JLA. Nato so gostitelji visokega gosta odpeljali po celi trasi mimo Sel na Krasu do črpališča, ki leži ob sami državni meji pri Brestovici. Tovariš Popit se je med ogledom večkrat zaustavil, se pogovarjal z brigadirji in z domačini. Visoki obisk je pomenil trem mladinskim brigadam (iz Velenja, Škofje Loke in brigadi Rdečega križa) v drugi izmeni, ki je v nedeljo zaključila delo in predala krampe in lopate svojim naslednikom, ki bodo nadaljevali delo pri gradnji kraškega vodovoda.

S Krasa je tovariš Popit odšel še na obisk k brigadirjem MDA Istra 81 v Šmarje pri Kopru.

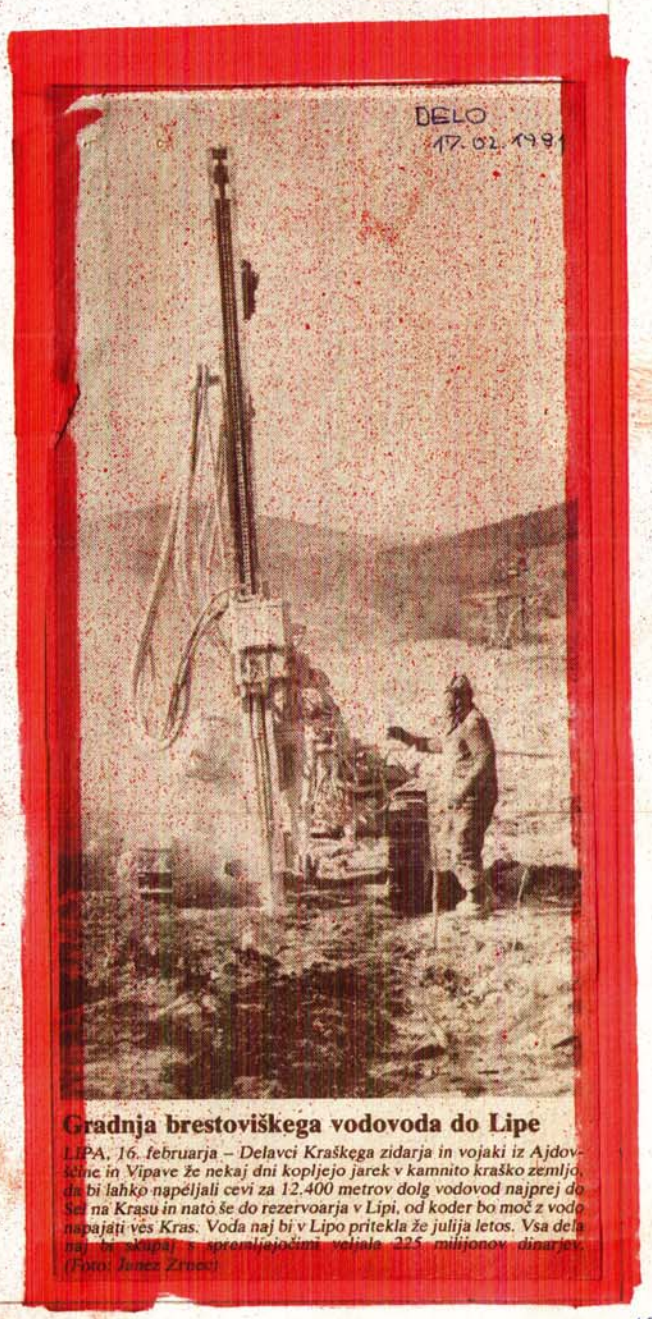
Do konca izgradnje višinskega vodovoda je potrebno zgraditi še 216 kilometrov vodovoda in 72 različnih objektov, so povedali Popitu brigadirji v Šmarjah. Zanimal se je za možnosti oskrbe obale z vodo, kajti obala ima s tem nenehne težave. Za letos so predvideli začetek raziskovalnih del v Rižanski dolini, Podpadni in Ospu. Za raziskave bodo odšteli 20 milijonov dinarjev, za zanimivost pa povejmo še, da bodo morali strokovnjaki ljubljanskega Geološkega zavoda zvrtati od 250 do 400 metrov globoke vrtine, da bodo prišli do vode.

Brigadirji v Šmarje radi prihajajo in letos jih je tu že 179. Kljub težavnemu terenu presegajo normo za 29 odstotkov. Sodelujejo tudi brigadirji iz drugih držav, v prvi izmeni je bilo šest Italijanov, v drugi, ta je pričela z delom v nedeljo, pa sodeluje tudi 20 Madžarov in 20 mladincev iz Čehoslovaške.

Predsednik CK ZKS France Popit med brigadirji na obali, kjer letos gradijo sedem kilometrov višinskega vodovoda (Foto: D. Grča)

DELO 17. 02. 1981

Gradnja brestoviškega vodovoda do Lipe

LIPA, 16. februarja – Delavci Kraškega zidarja in vojaki iz Ajdovščine in Vipave že nekaj dni kopljejo jarek v kamnito kraško zemljo, da bi lahko napeljali cevi za 12.400 metrov dolg vodovod najprej do Sel na Krasu in nato še do rezervoarja v Lipi, od koder bo moč z vodo napajati ves Kras. Voda naj bi v Lipo pritekla že julija letos. Vsa dela naj bi skupaj s spremljajočimi vezali 225 milijonov dinarjev. (Foto: Janez Zrnec)

8118

Delo 12.8.81

Upanje po kapljicah, da bo suše le konec

Čeprav so se plohe razširile nad vso Jugoslavijo, dežja nikjer ni bilo zadosti – Toča klestila vinograde

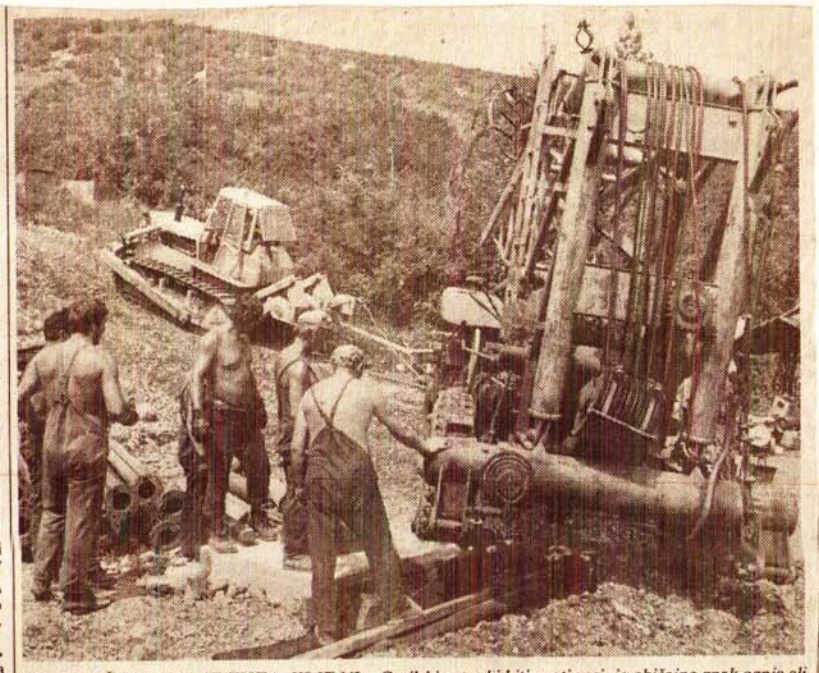
LJUBLJANA, 11. avgusta – Spremenljivo vreme je danes zajelo skoraj vso Jugoslavijo. Dež je na nekaterih območjih nekoliko omilil dolgotrajno sušo in osvežil zoreče poljske pridelke, v najbolj »žejnih« krajih pa so kaplje dežja ljudem vlile upanje, da se bo v prihodnjih dneh tudi pri njih končalo nekajtedensko sušno obdobje.

Popoldne je bilo skoraj nad vso Slovenijo zmerno do pretežno oblačno nebo. V Ljubljani je bila temperatura zraka 24 stopinj, v Mariboru prav toliko, v Portorožu pa 27 stopinj Celzija. V Piranu so izmerili temperaturo morja, ki je toplo, 25,5 stopinje Celzija.

Morje v portoroškem zalivu že nekaj let avgusta ni bilo tako čisto, kot je te dni. Profesor Jože Štirn z morske biološke postaje je povedal, da je vidljivost v portoroškem zalivu 14 metrov, torej do dna v najglobljem predelu tega zaliva. »Zasluge« za bistro avgustovsko morje ima predvsem burja, ki je pihala nekaj dni – maestrala, ki piha z morja in kali vodo, pa skorajda ni bilo.

Zaradi dolgotrajne suše in zelo visokih dnevnih temperatur bo po ocenah strokovnjakov Kmetijskega kombinata Beograd letošnji pridelek soje in koruze na njihovih poljih manjši, za približno 20 odstotkov (soja), koruze pa bo približno 15 odstotkov manj, kot so načrtovali. Sicer pa iz Beograda poročajo, da je položaj na poljih zelo različen. Sušo so najbolje preživele rastline na dobro obdelanih njivah in povsod, kjer je mogoče namakanje polj.

● Nevihte so v okolici Novega mesta in v Podgorju naredile v vinogradih precej škode. Na posameznih pobočjih je toča temeljito oklestila vinograde. Najhuje je bilo v vinogradih na Zajčjem vrhu. Kmetje so danes škropili poškodovano grozdje, da bi preprečili gnitje zorečih jagod. V Beli krajini, od koder poročajo, da niso imeli toče, grozdje lepo zori in pričakujejo zelo kakovosten pridelek.

NAJDRAŽJA VODA JE TISTA, KI JE NI – Gasilski avto, ki hiti proti vasi, je običajno znak ognja ali nesreče. Že nekaj dni pa pomeni cisterna na kolesih za prebivalce številnih vasi na Krasu pomoč v suši – pitno vodo. Kraške kapnice so v glavnem že prazne, po vodovodnih cevih pa priteče voda le vsak drugi dan. Prebivalci številnih vasi se zato veselijo novega vodovoda, po katerem naj bi prihodnje leto pritekla voda iz treh vrtin pri Brestovici pod mejnim prehodom Klariči, od koder je tudi posnetek. Stroja, ki je skopal petnajst metrov globoke luknje, ne potrebujejo več, zato ga bodo odpeljali. (Foto: Janez Zrnec)

Delavska enotnost 11/8-81

Voda jim je življenje

Ob toplih večerih se vaški očaki iz Divače in okolice zbirajo pod velikim borom nad vasjo. Na Belvederu, kot pravijo. Modrujejo o tem in onem, o letini, zdravju, domačih dogodkih, dnevni politiki. Zadnje dni je vse te teme zamenjala ena sama. Voda. Oziroma suša. Podobno se pogovor te dni suče pod mnogimi drugimi bori, lipami, za gostilniškimi mizami, v sejnih pisarnah sežanske občine. Pa tudi v tovarniških halah.

Na Sežanskem je spet suša. Kot že vsa zadnja leta. Vaški vodnjaki so se posušili, iz vodovodnih pip vsak dan priteče manj vode. Živina je žejna. V nekaterih tovarnah že grozi, da bo treba ustaviti stroje. Že misel na požare vzbuja grozo. Tu bi bilo še huje kot pred dnevi v koprski Luki. Le nekoliko bolje je na obali. Tudi tu vode ni več dovolj. Varčevanje, nič zalivanja, vode je le za najnujnejšo potrošnjo, opozarjajo odgovorni.

Podobna situacija se na Sežanskem in obali ponavlja že nekaj let. Vsako leto je huje. Vsako poletje suša bolj grozi in opozarja. Od Brestovice do Lipe gradijo prvo etapo vodovoda. Bitka s časom in sušo. Pa zadnje mesece tudi s stabilizacijo. Bo denarja dovolj? Podobno je na obali. Bodo zaradi stabilizacijskih omejitev še prihodnja leta (desetletje?) potrebne omejitve vode? Ali pa bomo, na kar ponovno drastično opozarja letošnja huda suša, le spoznali, da bi to pomenilo tudi omejitev vsega nadaljnjega razvoja, pa marsikje že sedanjega normalnega življenja?

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Delo 20.4.81

Voda pomeni življenje

V Brestovici na Krasu so začeli z gradnjo vodovoda, ki bo s pitno vodo napajal ves Kras in obalno območje – Pomoč pripadnikov JLA

BRESTOVICA NA KRASU, 19. aprila – Od sivega kraškega kamenja odmevajo udarci krampov in lopat v oznojenih rokah vojakov iz enote Tomislava Biondića iz Ajdovščine. Od sonca ožgane roke in obrazi mladih ljudi, ki so doma vsepovsod po Jugoslaviji in ki so prišli sem, na Kras, da bodo pomagali zgraditi vodovod, po katerem bo stekla pitna voda od Brestovice do Šel na Krasu in Lipe, v prihodnjih letih pa še do Sežane, se ure in ure sklanjajo nad rdeče sivo kraško zemljo.

Na območju sežanske občine je sedaj skoraj polovica prebivalcev odvisna od vodnjakov in kapnic. Poleti in v sušnih jesenskih mesecih so nakateri kraji skoraj po teden dni brez vode. Z bodočim primorskim vodovodom bo moč napojiti ves Kras in obalno območje. Ta naložba bo po današnjih izračunih veljala okrog 1,7 milijarde dinarjev. Kdaj bo uresničena, sedaj še ni mogoče reči. Prvi del tega obsežnega načrta so začeli uresničevati z gradnjo vodovoda od zajetja v Brestovici do Sel na Krasu in Lipe. V prihodnjih dveh letih bodo vodovod speljali še do Sežane. Kraški vodovod bo v prvi fazi veljal okrog 290 milijonov dinarjev. Investitor, Kraški vodovodi iz Sežane, ima denar zanj že zagotovljen. Del sredstev bodo zbrali tudi delovni ljudje in občani sežanske občine z občinskim samoprispevkom.

Že na začetku del so ugotovili, da na težkem terenu, skalnatih in strmih pobočjih Krasa, s stroji ne bo moč izkopati jarkov za vodovod. Potrebne so močne delovne roke, ki bodo v kamniti kras izsekale strugo za vodo s krampi in lopatami. In tako, kot že neštetokrat prej pri gradnji vodovodov, mostov, cest, so tudi tokrat pripadniki JLA priskočili na pomoč prebivalcem Krasa. Tudi gradnja vodovoda na Krasu je dokaz trdne povezanosti armade z ljudstvom, dokaz bratstva in enotnosti, ki se kuje prav v enotah JLA, še posebej pa v takih akcijah.

Na tem delu kraškega vodovoda so od januarja do sredine aprila pripravili 22.500 kvadratnih metrov trase. Izvrtali so luknje za miniranje v dolžini 20 kilometrov, izkopali so več kot 2200 kubičnih metrov zemlje in kamenja. Delali so skoraj 36 tisoč ur.

Do 15. junija, ko se bodo vrnili v vojašnice, bodo izvrtali še luknje za mine v dolžini 8 kilometrov, nato izkopali okrog 1400 metrov jarkov, izravnali dno na 15 tisoč kvadratnih metrih, položili 8800 kubičnih metrov tampona v jarke in jih zasuli z okrog 3600 kubičnimi metri materiala.

»Skupaj z vojaki smo mladi pripravili program sodelovanja z mladino sežanske občine in vseh okoliških krajevnih skupnosti,« je povedal predsednik sežanske občinske konference ZSMS Igor Sosič. »Vojake na predavanjih seznanjamo z družbenogospodarskim dogajanjem v sežanski občini. S kulturnoumetniškim društvom Srečko Kosovel iz Sežane in učenci srednješolskega centra smo pripravili kulturni in zabavni program. Športna srečanja se kar vrstijo. Ob sobotah in nedeljah pa imamo tudi lokalne mladinske delovne akcije, mladi iz vse občine prihajajo pomagat vojakom.«

SLAVICA ČRNIČA

TRASA NOVEGA VODOVODA – V kamnita tla vojaki izsekujejo pot vodi v žejne vasi sežanskega Krasa. (Foto: Slavica Črnica)

PRIM. NOVICE 20/11-81

Voda iz Brestovice vse bliže

Gradnja brestoviškega vodovoda od Klaričev do Lipe na Krasu poteka po načrtih. Zdaj, ko je investitorju uspelo zbrati sredstva za prekoračitve, ni več bojazni, da bi ta del vodovoda ne bil gotov do prihodnjega poletja

(cgs) — Gradnja brestoviškega vodovoda se nadaljuje z nezmanjšanim tempom. Na gradbišču se pravzaprav skoraj ves čas ni niti poznalo, da usoda vodovoda nekaj časa ni bila tako jasna, kot bi bilo sklepati po pomembnosti, ki jo ima ta naložba za nadaljnji razvoj, pa tudi sedanje nemoteno delo in življenje sežanskih prebivalcev. Kot smo že poročali, se je namreč vodovod od prvotne predračunske vrednosti do danes podražil za nekaj več kot 105 milijonov dinarjev. Res pa pri tem ne gre zgolj za podražitve, temveč tudi za nekatera dodatna dela, ki jih je bilo treba narediti hkrati z vodovodom.

Prejšnji teden je republiška komisija za oceno investicij dala pozitivno mnenje na te podražitve, kar je pravzaprav zelena luč za nadaljnjo gradnjo. Seveda pa samo to še ne bi nič pomagalo, če ne bi bilo potrebnega denarja.

Kot smo zvedeli na Kraškem vodovodu v Sežani, je zdaj »pokrita« tudi finančna konstrukcija teh dodatnih 105 milijonov. Z lastno udeležbo (sredstva območne vodne skupnosti oziroma zveze vodnih skupnosti — okrog 27 milijonov, lastna sredstva Kraškega vodovoda, Elektro Sežana in Nova Gorica in sežanske SIS za vodno oskrbo — 5 milijonov), s posojilom Koprske banke — 36 milijonov, (na čigar odobritev sicer še čakajo), Vojnega servisa Beograd (24,7 milijona) in udeležbo novogoriške občine (12,3 milijona) bodo uspeli pokriti podražitve. Razen tega so od Vojnega servisa že zdaj dobili 40 milijonov posojila, ki je bilo sicer predvideno za prihodnje leto. S tem bo zbran ves denar za prvo etapo vodovoda, ki bo stala — pravijo, da je to zdaj res dokončna cena — 369,4 milijona dinarjev.

Pri gradnji vodovoda ogromno pomagajo vojaki. Do zdaj so očistili že 21.675 kv. metrov trase, izkopali 3360 kv. metrov kanalov na najtežjih odcepih trase,splanirali 15.222 kv. metrov dna jarka, pripravili 17.945 kv. metrov jarka za polaganje cevi in zgradili 14.903 kub. metrov zaščitnega nasipa. Do konca leta bodo zgradili še 10.468 kub. metrov zaščitnega nasipa, splanirali 9240 kv. metrov površin in zasuli 3000 kub. metrov energetskih in signalnih kablov.

Sicer pa so doslej zgradili že polovico vodovoda od Klaričev do Lipe na Krasu. Po uspelem tlačnem preizkusu so prejšnji teden na traso ponovno prišli vojaki, ki zdaj gradijo zaščitni del nasipa. Ob tem bodo začeli pripravljati tudi podlago za polaganje energetskih in signalnih kablov. Pred kratkim so začeli tudi z gradbenimi deli na objektih v Klaričih in na prečrpališču Sela, ki naj bi jih po programu zaključili do konca marca. Tudi sicer bo večina teh del zaključenih do prihodnjega marca in bodo tedaj že lahko začeli montirati strojno opremo.

Do sredine decembra bodo gotovi tudi projekti za drugo fazo vodovoda. Čeprav bo treba od Lipe do Sežane zgraditi še 23 tisoč metrov vodovoda,torej skoraj še enkrat toliko kot v prvi fazi, računajo, da ta del ne bo dražji od prve faze, ker tu ne bo treba graditi črpališč in rezervoarjev. Takoj januarja se bodo začeli dogovarjati o združenju denarja za drugo fazo vodovoda, ki naj bi jo po programu začeli graditi že prihodnje leto. Vsi, ki vodijo gradnjo vodovoda in skrbijo, da bi bil ta nujen objekt čimprej gotov, ob tem poudarjajo, da bi morali v sežanski občini prihodnje in še kakšno leto večino sredstev nameniti za ta vodovod.

Ko bo gotova prva faza brestoviškega vodovoda, bodo lahko zagotovili dovolj vode za celotno območje sežanskega in novogoriškega Krasa. Tudi v Sežani bodo manj žejni, saj bodo potem vse vodne količine iz Podnanosa, s katerimi zdaj oskrbujejo Kras, preusmerili v Sežano. Razen tega bodo nekaj vode iz novega vodovoda po starih cevih pripeljali tudi v Sežano.

DELO 8/8-81

Krašovci so v strahu pred pomanjkanjem vode

Pretok vode v kraškem vodovodu se je že približal kritični meji, komaj 20 litrom v sekundi

SEŽANA, 7. avgusta – Na Krasu je izdatnost vodnih virov, iz katerih se polnijo cevi kraškega vodovoda (ta oskrbuje okrog 50 odstotkov prebivalcev) spet blizu najbolj kritične meje – 20 litrov v sekundi. Danes in včeraj je namreč po vodovodnih cevih na Kras, v večji del sežanske občine, pritekalo le še 23 litrov vode v sekundi in še to ob pomoči iz hubeljskega izvira, od koder kraški vodovod dobiva le slabo polovico od predvidenih količin vode.

Danes so ves dan brez vode bili Komen, Volčji grad, Gorjansko, Sveto, Ivanjigrad, Škrbina, Šibelje, Zagrajec in Divača,krepko pomanjkanje pa so občutili v štirinajstih drugih vaseh, kamor so nekaj vode dobili le dopoldan. Veliko težav imajo tudi v senožeški krajevni skupnosti.

V sežanski občini se je zaradi izrednih razmer že sestal štab za civilno zaščito, ki nadzoruje oskrbo z vodo. Pod njegovim nadzorstvom vodo razvažata, zlasti v kraje, kjer sploh nimajo vodovoda oziroma niso priključeni na sisteme kraškega vodovoda, dve cisterni, ki sta na delu po ves dan. Vsem krajevnim skupnostim so tudi poslali poziv, naj skrajno varčujejo z vodo, naj jo ljudje uporabljajo le za najnujnejše. Opozorila so namenjena tudi živinorejcem, ki morajo poskrbeti, da živina ne bo trpela. Sploh pa si ne smejo dovoliti, da bi se ponovila zgodba iz minulih let, ko so tudi zaradi suše vodili živino v zakol.

Zaenkrat je najpomembnejše, da vodo dobivajo vsi obrati družbene prehrane, bolnica in industrijski obrati. Ob tem omenimo, da je že v nevarnosti proizvodnja v Krasmetalu v Dutovljah in Aluminiju v Komnu. Živilsko predelovalnim obratom so predlagali, naj si s sedanjimi količinami vode ustvarijo tudi nekaj rezerv, ki jih utegnejo potrebovati, če do ponedeljka, torka ne bo dežja. V ponedeljek se bo ponovno sestal štab za civilno zaščito, proučil položaj in, če bo potrebno, sprejel nove ukrepe za premagovanje težav v oskrbi z vodo.

DUŠAN GRČA

Obvestilo Kraškega vodovoda

Kraški vodovod obvešča vse potrošnike vode na območju sežanske občine, da je zaradi upadanja vodnih količin na vodnih virih prišlo do pomanjkanja vode na vsem oskrbovalnem območju Kraškega vodovoda.

Zato so brez vode vasi Šibelji, Škrbina, Sveto in Pliskovica. Predvidevajo, da bosta brez vode še Komen in Tomaj. Veliko pomanjkanje vode pa je v naseljih: Sežana, Dutovlje, Lokev, Prelože in Povir. Če ne bo izdatnejših padavin, se bo stanje na celotnem območju slabšalo in bo nujno sprejeti ukrepe o dobavi vode po programu občinskega štaba za civilno zaščito.

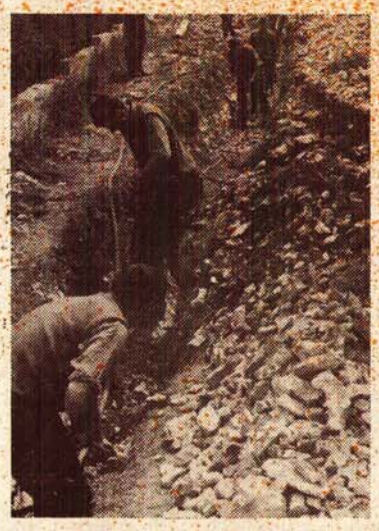
Od predvidenih količin najmanj 60 litrov na sekundo imajo na razpolago le 26 litrov.

PR. NOVICE 21. VIII. 81

primorske novice 26.5.1981

Neprecenljiva pomoč vojakov

Kot že tolikokrat doslej v sežanski, pa tudi v drugih primorskih občinah, so prebivalcem kozinskega območja vojaki tudi tokrat pomagali zgraditi vodovod

Kras in trd kamen zahtevata dvojne napore

Kolikšnega pomena je voda za prebivalce žejnega Krasa, verjetno ni treba posebej opisovati. Zato je vsak nov vodovod, pa najsi bo glavni ali lokalni, za te kraje nova delovna zmaga. Je korak k boljšemu življenju, k napredku posameznih krajev, pa seveda tudi celotne občine.

Tudi vodovod med Kozino in Krvavim potokom, ki so ga slavnostno predali namenu v nedeljo, ob praznovanju dneva mladosti, je taka delovna zmaga sežanskih prebivalcev. Še ena izmed mnogih, ki so jih zabeležili v zadnjih letih. In kot skoraj vedno doslej, so tudi pri tem objektu ogromno pomagali vojaki. Brez njihove pomoči vodovoda tu še dolgo ne bi bilo.

Od vsega začetka, ko so začeli graditi vodovod med Kozino in Krvavim potokom in lokalna vodovoda za naselji Nasirec in Mihele, so pomagali vojaki enote Mirka Kneževiča. Ob strokovni pomoči Kraškega vodovoda so skopali jarke na 4020 metrov dolgi trasi in jih pozneje, ko so vanje položili cevi, tudi zakopali. Kamnitemu kraškemu terenu so bili lahko kos le vojaki, seveda s pomočjo strojev, saj je bilo treba v kamen skopati na tisoče lukenj in odkopati metre in metre materiala. A naj govorijo številke: še pred zaključkom del so na tej trasi zvrtali 15 tisoč vrtin in izkopali 7 tisoč kubičnih metrov zemlje in kamenja.

Ob sobotah in nedeljah, ko niso delali na tej trasi, so vojaki pomagali vaščanom tudi v drugih vaseh. Na prostovoljnih delovnih akcijah so z roko v roki z domačini gradili vodovode in vaške ceste. V eni takih akcij so pomagali prebivalcem Ocizle in Vrhpolje pri gradnji njihove ceste, a vaščanom Poljan so priskočili na pomoč, ko so skupaj z drugimi prostovoljci gradili svoj vaški vodovod.

Razen napornega dela vojaki uspešno sodelujejo s krajani v drugih njihovih akcijah in so zato vedno dobrodošli gostje v vsaki vasi in delovni organizaciji. Kadar lopate in krampi mirujejo, kar se resda zgodi bolj redko, saj dela nikoli ne zmanjka, v občini za vojake organizirajo tudi izlete. Tako so doslej v organizaciji sežanske občinske skupščine obiskali Lipico in Postojnsko jamo. Ob državnih praznikih prirejajo tudi razna športna tekmovanja. Nedavno so jih pripravili kozinski mladinci, ki so se z vojaki pomerili v nogometu, streljanju in šahu. Pripadniki JLA so osvojili pokal in prejeli tudi darilo hrpeljske steklarne.

O tem nadvse uspešnem sodelovanju govori tudi to, da so predstavniki sežanske občinske skupščine skupaj s Kraškim zidarjem za vojake organizirali interni tečaj. Po uspešno opravljenem tečaju prejmejo vojaki diplomo vodje lahke mehanizacije. Tečaj traja 50 ur in ga vodijo strokovnjaki Kraškega zidarja. S to diplomo si bo marsikateri vojak po odsluženju vojaškega roka laže našel zaposlitev.

Seveda je to le skromna oddolžitev vojakom za vse metre in metre skopanih jarkov, za tisoče in tisoče kubični metrov zemlje, za kilometre vodovodov in cest, ki jih brez pomoči vojakov v marsikateri krajevni skupnosti še dolgo ne bi bilo. Tega jim sežanski prebivalci ne bodo nikdar pozabili. Ne le na kozinskem območju kjer so zdaj zgradili vodovod, temveč tudi v vseh drugih krajih, kjer so vojaki s svojo pomočjo toliko pripomogli k hitrejšemu razvoju naselij.

PETAR NIKOLIĆ

Med odmorom na trasi je še kako dobrodošel časopis

Po letih nazadovanja Sežana spet zanimiva

Slavnostna seja občinske skupščine ob prazniku občine Sežana – Odselitveni tok se je obrnil

SEŽANA, 28. avgusta – V spomin na dan, ko je pred štiridesetimi leti na Sežanskem prvič počil strel iz partizanske puške, prebivalci te kraške občine praznujejo svoj praznik.

Tako so se danes, skupaj s številnimi gosti iz domovine in zamejstva, na slavnostni seji zbrali delegati občinske skupščine, ves teden pravzaprav že potekajo številne prireditve, jutri pa bodo uradno in s slovesnostjo predali namenu nove prostore tozda Sudest (HP Droga) v Gradišču, odprli novo poročno dvorano v Lipici ter lovsko kočo in odkrili spominsko ploščo borcem Istrskega odreda pri Obrovu.

Tako kot je običaj, so na današnji slavnostni seji pregledali nekatere dosedanje dosežke v razvoju občine. O tem je govoril predsednik sežanske skupščine Boris Bernetič, ki je poudaril, da so nazadovanje, ki je trlo občino v petdesetih in šestdesetih letih, v minulem desetletju zaustavili in celo premagali. Takoj po vojni je namreč v sežanski občini bilo 30 tisoč prebivalcev, pa je do 1971. leta padlo na 23 tisoč, potem se je pričelo povečevati, tako da imajo zdaj v občini 24 tisoč prebivalcev.

Negativni, odseljevalni tok se je torej obrnil, kar seveda ni posledica kakršnihkoli emotivnih nagibov, češ da se ljudje vračajo v svoj kraj, pač pa dejstva, da je ta prostor postal zopet zanimiv; začel se je gospodarsko in tudi drugače razvijati.

● **Ob sežanskem občinskem prazniku so podelili tudi občinske nagrade »28. avgust«. Letos so jih dobili kolektiv Des, tozd Elektro Sežana, Boris Jakulin, Tihomir Kovačič, Milena Kobal, MDA Srečko Kosovel, Miloš Pegan – Žvokelj, Franc Pirjevec, pripadniki JLA iz Ajdovščine in z Reke. Plakete Srečka Kosovela pa so dobili: Jolka Milič, Franc Šibelja – Jože, Jasna Peršolja in KUD Franc Žiberna iz Povirja.**

Lani je v občini industrija ustvarila 49 odstotkov vsega dohodka. Zanimivo je tudi, da delovne organizacije s področja industrije, kot je dejal predsednik skupščine, v zadnjem planskem obdobju niso poslovale z izgubami in tako je še danes. Zelo uspešno poslujejo kolektivi, kot so Aluminij Komen, Kovinar Krpelje in Krasmetal v Sežani. Prav tako ne gre prezreti Pletenine, pa tudi dutovske Krasopreme in Lesograda Kozina, ki pa žal ne dosega podobnih rezultatov kot Krasoprema, zato bo treba o njegovih programih še razmisliti«. V sežanski občini se vrsto let ukvarjajo tudi s problemom tamkajšnje tovarne radijskih sprejemnikov Iskra in, kot kaže, teh problemov kmalu ne bo več. Začeli so graditi nove proizvodne prostore, odpovedali se bodo programu hi-fi naprav in se usmerili v izdelavo ojačevalnih naprav. Problem Iskre bo torej rešen, treba pa bo zagristi še v eno kislo jabolko. Gre za rešitev problemov tozda Cimos v Senožečah.

DUŠAN GRČA

Torek, 13. oktobra 1981 DELO

Bodo cevi višinskega vodovoda res še suhe?

Pri Rižanskem vodovodu so pripravili zanimivo gradivo o naložbah v razvoj oskrbe z vodo v Slovenskem primorju – Vlaganja preveč razdrobljena

KOPER, 12. oktobra – Družbenopolitičnim skupnostim, družbenopolitičnim organizacijam ter nekaterim samoupravnim interesnim skupnostim v Slovenskem primorju so delavci Rižanskega vodovoda pred dnevi poslali zanimivo pismo, v katerem jih seznanjajo z nekaterimi stališči tega kolektiva do vlaganj v razvoj oskrbe z vodo na tem območju.

Med prvimi ugotovitvami je ta, da v Slovenskem primorju zaostajajo za vlaganji v osnovni vodovodni sistem (druga faza čistilne naprave v Gradolah, vzporedni cevovod od Valeta do Kopra, raziskave lastnih virov za zagotavljanje vodne oskrbe do gradnje primorskega vodovodna itn.), kar ima že zdaj lahko neprijetne posledice ob manj ugodnih vremenskih razmerah. Poraba vode v Slovenskem primorju namreč narašča, možnosti za oskrbo pa so že nekaj let nespremenjene in posledica tega so poletne omejitve v dobavi vode, kar zlasti občutijo prebivalci koprske občine in v vsem zaledju Slovenskega primorja. Razen tega pa pri Rižanskem vodovodu ugotavljajo, da bodo prizadeti tudi nekateri predeli višinskega vodovoda, kjer so položili vodovodne cevi prav zato, da bi omilili posledice suše.

Pri Rižanskem vodovodu menijo, da so vlaganja v višinski vodovod preveč razdrobljena, saj je trenutno »odprtih« osem podsistemov (Šmarje, Gradin, Mareziga, Nožed, Parecag, Šared in Vanganel). Razdrobljenost vlaganj, ki je tudi posledica odločitev ter pritiskov na odbor za gradnjo višinskega vodovoda, ni strokovno sprejemljiva, prav tako pa ni družbeno opravičljiva, saj ima tudi vrsto negativnih posledic, od tega da se dela dokončujejo večinoma z zamudo, da se tudi improvizira, pa do tega, da so občani nezadovoljni in da se drobijo sile pri gradnji vodovoda, večajo stroški gradnje in otežuje preglednost porabe sredstev za gradnjo tega vodovodnega omrežja.

Nerealno načrtovanje, razdrobljena gradnja zaradi želje oziroma poskusov, da bi ustregli vsem zainteresiranim, ima za posledico dolgotrajno gradnjo posameznih objektov in če vzamemo za primer Šmarje, lahko zapišemo, da po treh letih dela mladinskih delovnih brigad na območju te krajevne skupnosti, šele te dni dobivajo Šmarčani prvo vodo šele te dni. Prav tako se dogaja, da ob gradnji na več mestih hkrati zmanjka sredstev, da ponekod gradijo brez investicijske in gradbene dokumentacije ter da tako kršijo številne predpise v zvezi z gradnjo različnih objektov. Za primer navajajo, da je 38 objektov višinskega vodovoda takih, ki še niso prevzeti oziroma nimajo uporabnega dovoljenja pa so že v uporabi.

Ena od posledic vsega omenjenega pa je tudi to, da na primer za mladinsko delovno akcijo Istra 82 še nimajo določenih tras, na katerih naj bi mladinci pomagali graditi višinski vodovod.

Pri Rižanskem vodovodu tudi ugotavljajo, da s spremenjenimi odnosi na področju investiranja in načrtovanja, ko se je od njih marsikaj preneslo na SIS za oskrbo z vodo, raste njihova strokovna odgovornost pri utemeljevanju tehnološke, ekonomske in družbene upravičenosti vlaganj oskrbo z vodo, da pa za vse kot nosilci oskrbe z vodo na Slovenski obali vendarle ne morejo biti odgovorni.

Delavci Rižanskega vodovoda torej opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti, probleme, ki spremljajo oskrbo z vodo, razprave na vseh organih, kamor so z Rižanskega vodovoda poslali svoja stališča, pa naj bi dale temeljit odgovor na ponovno odprto vprašanje, kako naj v Slovenskem primorju učinkoviteje, brez nesmotrne porabe težko zbranega denarja, gradijo vodovodno omrežje.

DUŠAN GRČA

PRIMORSKE NOVICE 13.11.1981

Nov vodni vir

Rižanski vodovod raziskuje teren v Podpadni, saj so možnosti za nov vodni vir. Kvaliteta vode bo boljša od rižanske.

(zt) — Rižanski vodovod že tri mesece raziskuje teren v Postojni, saj je na tem območju 8 vodnih izvirov. Delavci ljubljanskega geološkega zavoda vrtajo v zemljo, da bi prišli do vode. V teh, ko to poročamo, so prišli do globine 381 metrov, vrtali pa bodo vse do 420 metrov. Če ne bodo prišli do vode, bodo z vrtanjem na tem terenu prenehali in bodo nadaljevali z deli drugje. Vendar so pri Rižanskem vodovodu prepričani, da je tu voda, saj so vzorci kamnin iz zemlje pokazali, da so že prišli do plasti apnenca. Kakovost vode, ki prihaja na površje skozi apnenec, je boljša od rižanske, ki prihaja na dan s površja.

Pretok izvira v Podpani je 24 litrov v sekundi, kar je po moči takoj za rižanskim, ki ima pretok 180 litrov v sekundi. Seveda se ob tem odpira vprašanje, ali se splača taka investicija? Raziskave so pokazale, da se, saj bi tako lahko oskrbovali z vodo Malijo in Brece na drugi strani doline. Ob tem pa seveda računajo, da bo vode še več. Pri tem ne smemo zanemariti dejstva, da nam je vsak vodni vir dragocen, saj je sistem Rižana v poletnih mesecih in v oktobru izkoriščen skoraj do maksimuma. To velja tudi za napajanje Izole, ki dobiva vodo preko Portoroža iz Gradol.

Investicija novega vodnega vira bo veljala 6 milijonov dinarjev, denarna sredstva pa bodo prispevali: republiška raziskovalna skupnost, ki bo dala 2,6 milijona dinarjev, Rižanski vodovod 2,5 milijona dinarjev, zveza vodnih skupnosti Slovenije 730.000 dinarjev in območna vodna skupnost 150.000 dinarjev.

Zategnjen komunalni pas

DELO 30/9-1981

Zaradi pomanjkanja denarja je v nekaterih slovenskih mestih resno ogroženo vzdrževanje komunalnih naprav – Za težko delo ni delavcev

LJUBLJANA, 29. septembra – V letošnjem prvem polletju je od 109 komunalnih organizacij združenega dela, kolikor jih je v naši republiki, imelo izgube 9 ozdov, in to v višini 23 milijonov dinarjev. Pri tem je značilno, da so imele izgubo predvsem komunalne organizacije v večjih mestih, kakor so Ljubljana, Celje, Maribor in Novo mesto, to se pravi tam, kjer se pretežno ukvarjajo samo s komunalno dejavnostjo, manj pa s stranskimi.

Kakor so ugotovili na današnji seji republiškega odbora sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije, na kateri so govorili o gospodarjenju v svoji dejavnosti v prvem polletju leta 1981, se bo ob nespremenjenem odnosu širše družbene skupnosti do komunalne dejavnosti njen položaj do konca leta še poslabšal. Če pa bo komunalna dejavnost tudi v prihodnjih letih prisiljena, da bo za svoj obstoj ustvarjala dohodek in ne le opravljala storitve posebnega družbenega pomena, bo v marsikaterem slovenskem mestu komunalni sistem razpadel.

O tem med drugim dovolj dobro priča podatek, da se je v letošnji prvi polovici leta, v primerjavi z istim lanskim obdobjem, akumulacija v slovenskem gospodarstvu povečala za 50 odstotkov, v komunalnem gospodarstvu pa se je v enakem obdobju zmanjšala za 7 odstotkov. Zato ni dvoma, so poudarili člani republiškega odbora, da komunalni delavci ne morejo več iskati notranjih rezerv.

● **Pereče je tudi vzdrževanje nekaterih družbenih objektov, ki gre v breme komunalnih dejavnosti. Najbolj kričeč je primer ljubljanske dvorane Tivoli, ki se iz leta v leto utaplja v izgubi, veliko bolje pa ni niti s celjsko dvorano Golovec, z novomeško dvorano Marof.**

Nezavidljiv položaj in omenjene izgube, ki jih bodo povečali še neplačane obveznosti in prazni skladi, so povzročile predvsem nepričakovano visoke podražitve energije in reprodukcijskega materiala. Tako se je v letošnjih osmih mesecih energija podražila za nekaj več kot 90 odstotkov, reprodukcijski material pa za 60 odstotkov, cene komunalnih storitev pa tej rasti seveda niso sledile.

Zato celotno slovensko komunalno gospodarstvo, v katerem dela nekaj manj kot 12 tisoč delavcev, posluje na robu donosnosti.

Posebej težavno je tudi pridobivanje novih delavcev. Nobena skrivnost namreč ni, da je delo v komunali med najtežjimi. Nimajo pa nikakršnih standardov o minimalnih delovnih in življenjskih razmerah.

Ker problemi komunalnega gospodarstva v preteklih letih kljub opozorilom niso zbudili odziva v širši družbeni skupnosti, so člani republiškega odbora sklenili, da bodo pripravili gradivo o perečih vprašanjih in ga predložili v obravnavo republiškemu svetu slovenskih sindikatov in republiški gospodarski zbornici.

GREGOR PUCELJ

V sežanski občini ne bo več suhih vodovodnih pip

Kaže, da bo dovolj vode že letos – Izvir v Klaričih pri Brestovici lahko daje 150 litrov vode v sekundi – V strminah so pomagali vojaki

SEŽANA, 3. februarja – Dobro leto je minilo, odkar na Sežanskem gradijo brestoviški vodovod, s katerim bodo v prihodnjih letih odpravili enega najbolj perečih problemov te občine – pomanjkanje vode. Le-to je namreč postalo že resna ovira za nadaljnji družbenoekonomski razvoj te družbenopolitične skupnosti. Zlasti v poletnih mesecih je bila večkrat motena prozvodnja, prebivalci po vaseh – mimogrede: le okrog 50 odstotkov ljudi v sežanski občini dobiva vodo iz cevi kraškega vodovoda – pa tudi v mestu so vodo dobivali le po kapljicah.

Približno šest let so izvedenci ljubljanskega geološkega zavoda iskali po Krasu primeren izvir in ga našli v Klaričih pri Brestovici. Izdatnost tega vira – gre za več kot 150 litrov vode v sekundi – povsem zadošča za potrebe sežanske občine do leta 2000, pa tudi sistem primorskega vodovoda bo povezan s tem izvirom.

V sežanski občini so ob odkritju omenjenega izvira začeli široko akcijo za zagotovitev sredstev za zgraditev primarnega vodovoda, ki ga v prvi etapi gradijo od Klaričev oziroma Brestovice prek Sel na Krasu do Lipe, v drugi etapi pa ga bodo »povlekli« še do Sežane. Gradnjo prvega dela tega pomembnega vodovoda so pred dnevi ocenili tudi člani sežanskega izvršnega sveta in bili istih misli, da vodovod gradijo tako kot so načrtovali, da se vsi od odgovornih za gradnjo vodovoda do izvajalcev del zelo trudijo, da bi vodovod čim hitreje zgradili in od njega imeli tudi koristi. Iz uvoza so dobili vso potrebno opremo, zgradili so tudi večino objektov na trasi od Klaričev do Lipe in če bodo letos poleti dobili opremo, ki so jo naročili pri Litostroju, potem bo po ceveh brestoviškega vodovoda zares stekla voda. Tlačni preizkus na nekaj več kot 12,5 kilometra dolgem jeklenem cevovodu so že opravili in je uspel.

Vsa druga dela potekajo v skladu s terminskim planom, čeprav gradnja vodovoda ni preprosta. Treba je poudariti, da je ves teren, kjer so polagali cevi prvega dela vodovoda, teren pete kategorije. Najtrša odseka sta bila odsek vodovoda pod Seli na Krasu in rezervoarjem Lipa 3. Na tem območju je bila le človeška roka tista, ki je lahko premagala naravo. Zaradi strmin in naspoh težkega terena so vojaki opravili enega najtežjih del pri gradnji vodovoda. Le z ročnimi vrtalnimi stroji in krampi so si pomagali pri kopanju jarka za polaganje cevi (mimogrede: od izvira do rezervoarja v Lipi je treba vodo »dvigniti« za več kot 500 metrov) in z lopatami pri zasipanju jarka. Dovoz peska za zasipanje namreč na omenjena dva odseka ni bil mogoč ne s tovornjaki ne s traktorji. Le lopate so lahko pomagale. Kar 700 metrov cevovoda so morali vojaki zasuti tako, da so si pesek po tekočem traku podajali z lopate na lopato. Cevovod je dokončan približno 80-odstotno in do poletja bo gotovo končan. Seveda je cilj moč doseči le, če bo oprema prispela pravočasno. Če bo, potem bo po brestoviškem vodovodu letos tekla voda.

DUŠAN GRČA

● Prvi del primarnega vodovoda od Klaričev oziroma Brestovice do Sežane je dolg nekaj več kot 12,5 kilometra, za vsa dela pa bo treba odšteti okrog 400 milijonov dinarjev. Del teh sredstev bodo prispevali tudi sežanski občani s samoprispevkom. Pri Investitorju – Kraškem vodovodu Sežana – že razpolagajo z načrti za drugo fazo gradnje brestoviškega vodovoda. Gre za tako imenovani transportni cevovod, s katerim bodo vodo »pripeljali« tudi do Sežane. Ta del cevovoda bo dolg 19 kilometrov.

Suša in žeja na Krasu

DELO 6/8-1982

V sežanski občini izredne razmere zaradi pomanjkanja vode, ki tare zlasti spodnji del Krasa – Odlok o vrstnem redu dobave – Poskusno črpanje v Globoki dolini

SEŽANA, 5. avgusta – Kraševci spet občutijo izredno pomanjkanje vode, saj je izdatnost treh vodnih virov že 1. avgusta padla na kritično točko 22,6 litra v sekundi, danes pa se je v cevi kraškega vodovodnega omrežja stekalo le še po 20 litrov vode v sekundi. To je najmanjša izdatnost, ki so jo prvič zabeležili pred tremi leti, vendar je v primerjavi z letom 1979 poraba vode v sežanski občini povprečno narasla za 17 odstotkov, kar pomeni, da tako kritično še ni bilo.

Štab občinskega izvršnega sveta, ki je zadolžen za oskrbo z vodo v najbolj kritičnih trenutkih, se sestaja vsak dan in danes zjutraj so sklenili izvršnemu svetu občinske skupščine predlagati, da na jutrišnji izredni seji sprejmejo sklep o veljavnosti odloka o vrstnem redu za dobavo vode v občini. Po tem odloku bodo vodo najprej priskrbeli zdravstvenim ustanovam, vrtcem in domu upokojencev, nato delovnim organizacijam, ki se ukvarjajo s predelavo hrane in obratom družbene prehrane, občanom za najnujnejše potrebe ter delovnim organizacijam, ki nujno potrebujejo vodo. Prepovedano je vsakršno zalivanje vrtov, točenje vode v rezervoarje, pranje avtomobilov in podobno tratenje. Za kršitelje odloka so predvidene tudi visoke denarne kazni, do 30 tisoč dinarjev.

Danes so v Globoki dolini pri Brestovici že pričeli poskusno črpati vodo, ki jo bodo od jutri naprej vozili po Krasu, tako da je ne bodo »jemali« Sežani; raznašajo tudi plakate, s katerimi občane obveščajo o izrednih razmerah...

● Po podatkih iz leta 1980 je bila potrošnja vode za gospodinjstvo in gospodarstvo povprečno 160 litrov dnevno na osebo, kar velja za tiste, ki so priključeni na javni vodovod. V Sloveniji pa je tedaj potrošnja vode na prebivalca znašala povprečno 36,5 litra na dan, marsikje pa tudi 50 in več.

Kraševci sami dovolj občutijo in vedo za pomanjkanje vode. Tako se je zgodilo, da je bil Komen polne štiri dni povsem brez vode. Podobno je bilo v večini krajev na spodnjem Krasu, kjer si prebivalci pomagajo s starimi štirnami, naročajo vodo iz Sežane... Na včerajšnji seji izvršnega sveta pa so ostro obsodili početje nekaterih občanov, zlasti na območjih, ki mejijo z Goriško, ki ne spoštujejo stalnih opozoril Kraškega vodovoda in si privoščijo zalivanje vrtov, eden pa si je z vodo »hladil« celo streho; izjeme, ki kličejo k večjemu medobčinskemu sodelovanju oziroma dogovarjanju, ko gre za omejitve pri porabi vode.

Republiškemu štabu za civilno zaščito so iz Sežane že poslali obvestilo, da bi prihodnji teden, če ne bo dežja, potrebovali cisterno za razvažanje vode, eno ali dve pa naj bi posodila vojska. Tako bi prihodnji teden razvažali vodo s petimi velikimi cisternami. Cena vode bo za vse, ki jim bodo vodo naročale vaške oziroma krajevne skupnosti, enotna, 50 dinarjev za kubični meter, ne glede na oddaljenost. Računajo pa, da se povprečna cena vode, prepeljane s cisterno, giblje okoli 250 dinarjev za kubik. O pokrivanju razlike v ceni se bodo dogovorili na eni prihodnjih sej sežanskega izvršnega sveta, bržkone pa bodo manjkajoči denar zbrali v okviru sisa za vodno oskrbo.

Pomanjkanje vode ogroža tudi normalno proizvodnjo v nekaterih delovnih organizacijah, zlasti v komenskem Aluminiju in dutovski Krasopremi.

● V sežanski občini je okrog 23.500 prebivalcev, ki živijo v 172 naseljih in 33 krajevnih skupnostih. Na javni vodovod je priključenih 47 naselij z nekaj manj kot 14 tisoč prebivalci. Manj kot 60 odstotkov prebivalstva dobiva torej vodo iz javnega vodovodnega omrežja.

Na Kraškem vodovodu pravijo, da bi za nemoteno oskrbo prebivalstva in industrije trenutno potrebovali 78 litrov vode v sekundi. Danes pa je imajo komaj četrtino. Upajo, da je letošnje leto zadnje, ko imajo tako velike težave, saj bodo do novega leta (sprva so mislili že julija ali avgusta) dokončali prvo fazo vodovoda, od izvirov v Brestovici do Lipe. Tako bodo razrešili največje težave, ki jih ima zaradi pomanjkanja vode spodnji del Krasa. Ko bo končana prva faza novega 440 milijonov dinarjev vrednega osnovnega vodovoda in črpališč, nameravajo nadaljevati z gradnjo od Lipe do Sežane. Tako bi razrešili zelo pereč problem, saj pomanjkanje vode že močno ovira razvoj občine.

DUŠAN GRČA

Številka 63
Leto XXXVI
10. avgusta 1982

Težko pričakovane cisterne

V sežanski občini je pomanjkanje vode že tolikšno, da lahko govorimo o pravem izrednem stanju. V petek so imeli tu le še 22 sekundnih litrov vode, kar je najmanj v zadnjih letih. Za normalno potrošnjo bi potrebovali 70 sekundnih litrov. Suša zdaj ne ogroža več le življenja na Krasu, temveč tudi v drugih delih občine. V petek so imeli vodo le v središčih občine, čeprav je je tudi tu primanjkovalo. Sežanski izvršni svet je moral zato v petek na izredni seji uveljaviti odlok o vrstnem redu dobave vode. Zdaj bodo vodo najprej dobivali bolnišnice, dom upokojencev, zdravstveni domovi in vrtci. Vodo že nekaj dni razvažajo s cisternami v vaške vodnjake. Republiški štab in JLA so zaprosili za dve dodatni cisterni. Seveda pa je vse to le izhod v sili. Dokler ne bo obilnejšega deževja, bo vode primanjkovalo. Na sliki: iz cisterne sežanskih gasilcev polnijo vodo v rezervoar v Matavunu. Več o suši na Sežanskem poročamo na 2. strani.

Primorske novice 16/7-1982

Kraševci še brez vode

Skoraj dvomesečno suho vreme je na Krasu spet izsušilo vodna zajetja. Najhuje je na komenskem Krasu, kjer so prebivalci tudi po dva dni brez vode.

Prebivalci Krasa si tako veliko obetajo od novega brestoviškega vodovoda, od koder naj bi, če bo šlo vse po sreči in po načrtih prihodnji mesec le dobili prve količine pitne vode. Kot nam je namreč v torek povedal direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec, bodo v enem mesecu uspeli montirati domačo potrebno opremo. Če ne bo kakšnih posebnih zapletov, bi moral začeti ta del vodovoda poskusno obratovati sredi avgusta.

Zdaj, ko je žeja na Krasu tolikšna, kot prejšnja leta, se prebivalci sežanske občine seveda še bolj kot sicer sprašujejo, zakaj ta prva etapa še ni zgrajena, kot so odgovorni v sežanski občini obljubljali lani. Povedati je treba,da izvajalec del, Kraški vodovod, na to ni mogel vplivati, saj je potrebno opremo domačih dobaviteljev dobil šele pred kratkim, z velikimi zamudami. Zdaj se trudijo, da bi zamujeno nadoknadili in upajo, da jim bo v tem mesecu in v začetku avgusta uspelo usposobiti vodovod za poskusno obratovanje. To bi pomenilo za Kraševce dodatne litre vode in bi tako omilili hudo sušo. *Objekt (prvo fazo, seveda)* bo po načrtih dokončan konec leta.

Seveda pa je to šele začetek reševanja težke vodne problematike v sežanski občini, saj je zdaj treba zgraditi še vodovod od Lise do Komna in do Sežane. V sedanji težki gospodarski situaciji, ko se naložbe vse bolj krčijo, so se morali odločiti za etapno gradnjo druge faze. V prihodnjem letu naj bi dokončali vodovod od Lipe do Komna, do leta 1985 pa do Sežane. Za to pa morajo seveda najti potrebna sredstva. Če bi se ustavili zdaj na pol poti, bi to pravzaprav pomenilo, da niso naredili ničesar, saj bi sicer resda pridobili dodatne količine vode, vendar samo za tri novogoriške krajevne skupnosti in komensko v sežanski občini. S temi količinami namreč bodo mogli oskrbovati druga naselja v sežanski občini, dokler ne bo zgrajen celoten brestoviški vodovod in tudi razdelilno vodovodno omrežje. Kraški vodovod ima že izdelan program in tudi vse projekte za drugo fazo in upajo, da jim bo uspelo gradnjo brez prekinitve nadaljevati že v začetku prihodnjega leta.

Pomanjkanje vode je najhuje na komenskem Krasu, kjer konec prejšnjega tedna vode sploh niso imeli. V ponedeljek je zmanjkalo vode tudi v Sežani, tako da sta ostala skoraj brez nje celo bolnišnica in dom upokojencev. Vendar so morali tokrat vodo zapreti zaradi del na podhodu pri Stari pošti.

Ko smo lansko poletje torej pisali, da Kraševci preživljajo zadnje sušno poletje, smo se žal zmotili. Kot namreč pričajo zadnji podatki, pa kot seveda na svoji koži najbolje občutijo prebivalci vasi, kjer vode najbolj primanjkuje, se je huda lanska suša ponovila. Tako so imeli v začetku tedna v vseh zajetjih Kraškega vodovoda samo še 25 sekundnih litrov vode, čeprav bi je za normalno potrošnjo potrebovali kar 70 litrov.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Žejni ljudje, polja, živina

Poročila o pomanjkanju vode v sežanski občini so vsak dan bolj alarmantna. Navzlic ukrepom le težko zagotavljajo dovolj vode za vse prebivalstvo.

(cgs) — Na Krasu tolikšne suše ne pomnijo niti najstarejši prebivalci. Zdaj je tudiže gotovo, da takšnega pomanjkanja vode, kot ga zdaj trpijo v sežanski občini, še ni bilo. Tako malo vode kot letos so imeli le še leta 1979, toda od tedaj do danes se je potrošnja povečala za 20 odstotkov.

Vodna zajetja sevsak dan bolj sušijo. Najhuje je, da je tudi v vaških vodnjakih vode vsak dan manj in kmetje se že bojijo, da jim bo zmanjkalo vode za živino.

Najhuje je bilo včetrtek, ko so imeli v cevih Kraškega vodovoda samo 20 sekundnih litrov. V petek je bilo z 22 sekundnimi litri sicer nekoliko bolje, vendar je stanje še vedno kritično. V četrtek je bilo tako malo vode zato, ker so morali v Padežu določen čas vode ustaviti, ker se je tu pojavila kalna voda.

Na izredni seji je sežanski izvršni svet v petek uveljavil odlok o vrstnem redu dobave vode. Že dan prej je Kraški vodovod po vseh krajih občine razobesil plakate, ki občane obveščajo o izrednem stanju. Po odloku dobivajo zdaj vodo najprej v bolnišnici, zdravstvenih domovih in vrtcih, potem so na vrsti delovne organizacije, ki se bavijo z izdelavo ali predelavo hrane in obrati družbene prehrane, šele nato občani in potem delovne organizacije, ki za svojo dejavnost potrebujejo vodo. Odlok tudi prepoveduje zalivanje vrtov, nasadov, točenje vode v kapnice, rezervoarje, pranje avtomobilov, polivanje dvorišč. Prepovedano je tudi odstranjevanje lepakov, ki obveščajo o veljavnosti odloka. Za kršitelje je predvidena denarna kazen (3.000 dinarjev) na licu mesta in za pravne in druge odgovorne osebe (od 100 do 30.000 dinarjev).

V petek so začeli s cisternami voziti vodo tudi iz Globoke doline pri Brestovici. Ostali dve črpališči, ki ju je določil izvršni svet, pa sta na Štjaku in v Padežu. Iz teh treh črpališč gasilne cisterne s prikolico ves čas vozijo vodo predvsem tja, kjer ni javnega vodovoda, v petek pa so jo pripeljali tudi v Komen, kjer sicer imajo javni vodovod, a je že nekaj dni skoraj povsem suh.

V sežanski občini se tako torej trudijo, da bi imeli občani vode dovolj vsaj za najnujnejšo potrošnjo. Dogovorili so se tudi, da je cena pripeljanega kubičnega metra enotna za vso občino — 50 dinarjev. Razliko do prave cene, ki je skoraj trikrat večja, bodo pokrili iz sredstev vodne skupnosti. Dogovarjajo se tudi, da bi vodo začeli voziti z vlakom, če bo pomanjkanje še hujše. Prepovedali so tudi odvzem vode na vseh odvzemnih mestih, kjer lahko vodo natočijo le v primeru požara, ki pa bi v tem trenutku seveda pomenil pravo katastrofo. Če dežja še ne bo in če bo pomanjkanje vode še hujše, bodo morali v občini razglasiti izredno stanje. To bi pomenilo, da bi štab za civilno zaščito delil vodo. Upajo sicer, da do tega ne bo prišlo in da se bodo uspeli dogovoriti s sosednjima občinama (Ajdovščino in Novo Gorico), da bi vsaj v teh najbolj kritičnih dneh sežanski občini dovajali nekoliko več vode. Nemogoče je namreč, kot se zdaj dogaja, da v novogoriški občini celo zalivajo vrtove, medtem ko se morajo na Sežanskem z vsemi možnimi načini boriti, da bi preskrbeli vodo vsaj za najnujnejše potrebe.

PRIMORSKE NOVICE 24/8-82

Za vse ni dovolj vode

(zt) — Na Sežanskem se hudo pomanjkanje vode še kar nadaljuje, čeprav je sobotni naliv le malo ublažil težko stanje. Izredno kritično je bilo v sredo in četrtek, nekoliko izboljšalo se je v petek. Takrat so namreč imeli na razpolago 21,7 litra vode v sekundi. Še naprej izvajajo vodne zapore, v zadnjih sušnih dneh pa so začeli zapirati vodo tudi v središčih. Pet cistern dnevno oskrbuje z vodo prebivalstvo za najnujnejše potrebe in vsak dan prepeljejo 200 kubikov vode. V rezervi imajo še dve cisterni od JLA, ki bosta vodo dovažali, če bo nujno potrebno.

Tudi na obalnem območju se preskrba z vodo v zadnjih dneh ni izboljšala. Nekoliko se je celo poslabšala, saj je pričelo zmanjkovati vode v izolski občini. Najbolj kritično je bilo v petek, več vode pa je bilo na voljo med vikendom, ko večina delovnih organizacij in vzgojnovarstvenih ustanov ne dela. Na Obali je sobotni naliv prinesel malo več vode, vendar je zaradi lepega vremena, ki se je začel v nedeljo, očitno, da se sušno obdobje še utegne nadaljevati.

DELO 25/8-82

Vode dovolj, zdaj okvare na vodovodu

Dež je nekoliko omilil sušo na Krasu – Odpovedal je tudi generator vodne črpalke

SEŽANA, 24. avgusta – Po deževju konec minulega tedna se je oskrba z vodo na Krasu le nekoliko izboljšala, saj so včeraj iz vodnih virov v cevi kraškega vodovoda dobivali »kar« 23,6 litrov vode v sekundi. Danes pa se je položaj spet poslabšal, saj je dobivajo komaj 20,6 litra, ker je prišlo do okvare na delu vodovodnega omrežja pri Batujah na Goriškem, od koder tudi dobivajo vodo.

Če torej ne nagaja narava, se pa pokvari kaj drugega. Danes vodovodno omrežje, konec minulega tedna je odpovedal generator črpalke, ki jo imajo montirano v Globoki dolini pri Brestovici, sobotni dež je vodo v padeškem izviru tudi tako skalil, da nekaj časa ni bila uporabna itn. Skratka, težav je več kot dovolj. Ob tem velja dodati, da so s cisternami – zdaj vodo prevažata dve vojaški in ena gasilska – doslej po spodnjem Krasu in v Brkine razvozili okrog 1000 kubičnih metrov vode.

D. G.

Na Sežanskem že spet suša

Primorske novice 19. 6 81

Na Krasu in v Sežani od petka močno primanjkuje vode. Štab za civilno zaščito skupaj s Kraškim vodovodom že pripravlja ukrepe

(cgs) — Suša, ki zadnji dve poletji vsako leto bolj pesti prebivalce sežanske občine, posebej Krasa in Sežane, je letos zagodla že zelo zgodaj. V Sežani, in v vsem delu Krasa namreč že od petka prejšnjega tedna močno primanjkuje vode. Pri Kraškem vodovodu so nam v ponedeljek povedali, da so imeli ta dan od potrebnih 70 litrov v sekundi le še 29 sekundnih litrov vode. v ponedeljek pa so iz vseh treh izvirov dobivali samo še 26 sekundnih litrov. Če se spomnimo, da so imeli lani v najbolj kritičnih sušnih dneh 20 sekundnih litrov, je razvidno, da je pomanjkanje vode že kar močno pesti prebivalce tega dela sežanske občine. Razen tega pa je suša letos pokazala zobe že zelo zgodaj, saj so imeli lani tako malo vode šele v septembru. V ponedeljek so v Podnanosu sicer vključili še zadnjo črpalko v upanju, da bi lahko tako do konca tedna zadostili vsaj najnujnejšim potrebam po vodi. Seveda bi lahko tudi tokrat pomagalo le obilnejše deževje, na katerega pa ob sedanji kar tropski vročini in jasnemu nebu, le težko računamo.

Zato so pri Kraškem vodovodu že pripravili osnutek programa ukrepov, ki jih bodo začeli izvajati, če bo vode še bolj primanjkovalo. Ta teden naj bi se sestal tudi občinski štab za civilno zaščito, da bi se čimbolje pripravili na sušno obdobje. Ker ukrepi, h katerim se morajo zateči v sežanski občini, ko je pomanjkanje vode že kritično, seveda niso nič kaj prijetni, saj morajo občasno zapirati vodo na posameznih območjih, bi bilo prav, ko bi potrošniki vode že pred napovedanimi ukrepi sami kolikor je mogoče, seveda — omejili porabo vode. Vsaj do prvega obilnejšega deževja, ki bo šele zares odžejalo suhi Kras in pomagalo, da bodo laže počakale na vodo, ki bo pritekla iz brestoviškega vodovoda.

PRIMORSKE NOVICE 13/11-1981

11/8-1981

primorske novice

Vode bo dovolj šele po dežju

Za normalno oskrbo z vodo bi na Sežanskem potrebovali trikrat več vode kot je trenutno dobivajo iz vseh treh vodnih zajetij

(cgs) — »V kopalnici sem točil vodo, pa me je nenadoma zaskrbelo. Kaj pa, če je jutri ne bo več? Kako bomo v tej vročini sploh shajali brez tekoče vode?« Tako, kot znanec iz Sežane, ki mi je to pripovedoval v četrtek, te dni ljudje razmišljajo v skoraj vseh krajih sežanske občine. Tam, seveda, kjer vodo še imajo. Na spodnjem Krasu, v vaseh Volčji grad, Gorjansko, Sveto, Ivanji grad, Škrbina, Šibelje, Zagrajc in Majcni so bili od tega dne namreč že nekaj dni brez vode. V Štorjah, Danah, Tomaju, Dutovljah, Skopu, Koprivi, Brju, Komnu in Senožečah so bili vsaj nekoliko na boljšem, saj so si vodo lahko natočili vsaj zjutraj in zvečer.

Suša na Sežanskem je še enkrat močno pokazala zobe. Te dni bi v sežanski občini potrebovali kar trikrat toliko vode, kot jo trenutno priteče iz treh zajetij, ki napajajo vodovodne cevi Kraškega vodovoda. Iz Hublja so v četrtek dobili le 4,5 sekundne litre, iz Podnanosa, kjer voda zelo hitro upada, namesto 17 le še 12 sekundnih litrov, s »polno paro« je delal le še Padež, od koder so (vsaj v soboto, ko to poročamo) oskrbovali z vodo vse območje Vremske doline, Divače in Sežane.

Brez vode niso samo prebivalci. Tudi v komenskem Aluminiju in dutovski Krasopremi že nekaj dni nimajo vode, začelo je je primanjkovati že v pršutarni v Šepuljah.

Občinski štab za civilno zaščito, Kraški vodovod, organi milice, vodna skupnost, sanitarna inšpekcija in sežanski izvršni svet skušajo narediti, kar se v tej situaciji pač narediti da. Za zdaj se, vsaj prejšnji teden, še niso odločili za zapore, temveč za štednjo. Vso vodo iz Hublja so usmerili v spodnji del Krasa do Pliskovice. V nekatere kraje na Krasu in na Tatre, ki niso priključeni na vodovod, vodo že dovažajo s cisternami, začeli jo bodo voziti tudi v druge, najbolj ogrožene kraje. Seveda bo tudi potem te vode dovolj le za napajanje živine in najnujnejše potrebe ljudi. V Senožečah so v petek začeli obnavljati dva vodna vira, od koder naj bi dobili dnevno 30 kubičnih metrov vode.

Tudi letošnja huda suša, ki že ogroža normalno življenje in tudi delo v proizvodnji, na Sežanskem ponovno potrjuje, kako nujna je bila odločitev o gradnji vodovoda. Šele, ko bo zgrajena prva etapa brestoviškega vodovoda, in odgovorni zatrjujejo, da bo to ob letu, bo Kras in del sežanske občine dobil toliko dodatne vode, da bo mogoča normalna oskrba gospodinjstev in delovnih organizacij.

Nesebična pomoč vojakov

Dobro leto je minilo, odkar je žled pustošil po brkinskih pobočjih. Po saniranju najbolj perečih posledic naravne katastrofe je največ dela čakalo gozdarje iz cele Slovenije, katerim pa so neurejenost gozdnih poti in obveznosti na lastnih sečiščih preprečile, da bi v večji meri odstranili vse uničeno in poškodovano drevje. Zato so jim poleg zasebnih lastnikov na pomoč priskočili tudi pripadniki JLA, ki so na pobočju pod Kozjanami v dobrih dveh mesecih uspeli očistiti okoli 25 hektarov gozdnih površin. Te dni jih je na delovišču obiskal tudi komandant ljubljanskega armadnega območja Branko Jerkič, ki jim je izrekel priznanje za dosedanje delo, pozanimal pa se je tudi za težave, ki spremljajo spravilo okoli 3500 prostorninskih metrov doslej posekanega lesa. S sežanskimi gozdarji so se predstavniki armade pogovarjali tudi o možnostih nadaljnjega sodelovanja, saj je bilo letos v brkinskih gozdovih opravljenega le približno tretjino dela.

General podpolkovnik Branko Jerkič si je s sodelavci in s skupino, v kateri so bili tudi Ljubo Jasnič in Stane Markič, ogledal tudi delovišče brestoviškega vodovoda, k izgradnji katerega so pomemben delež prispevali tudi pripadniki JLA.

Dražji tudi vodovod

Primorske novice 22. 9. 1981

Prva etapa brestoviškega vodovoda od Brestovice do Lipe na Krasu bo za 117 milijonov dražja od prvotne predračunske vrednosti

(cgs) — Prva etapa brestoviškega vodovoda od Brestovice preko Sel do Lipe, ki ga pospešeno gradijo na Krasu, ne bo stala 219 milijonov 239 tisoč, kot je bila njegova prvotna predračunska vrednost, temveč 408 milijonov 239 tisoč dinarjev. Od kod tolikšna podražitev?

Investitor — Kraški vodovod iz Sežane — je za današnjo sejo občinske skupščine pripravil podrobno poročilo o dosedanji gradnji vodovoda in tudi obrazložitev o vzrokih podražitve. Tako med drugim navajajo, da je prišlo pri gradbenih delih do podražitev zato, ker je bilo treba zavoljo zakonskih določil, ki predvidevajo, da morajo biti jarki, kjer so vgrajeni kablovodi za energetiko, signalizacijo, katodno zaščito in PTT kabel, širši, kot so predvidevali v idejnem projektu, povečati prvotni profil jarkov. Tudi instalacije so se medtem podražile od načrtovanih 500 tisoč na milijon 700 tisoč dinarjev.

Dražji (za milijon) je tudi jekleni cevovod, ker so se povečali stroški prevoza. Prav tako so se povišale cene črpalke za strojno opremo črpalnice v Selah, ki jo je izdelal Litostroj, še večji problem pa je uvoz potopnih črpalk za črpališče v Klaričih. Te opreme na domačem tržišču namreč ni mogoče dobiti, investitor pa zanjo še ni dobil uvoznega dovoljenja (čeprav ima že dolgo zbrano vso potrebno dokumentacijo) in so zato — kot pravi poročilo — stroški že narasli od predvidenih 16 milijonov 789 tisoč na 17 milijonov 300 tisoč. V naložbo so morali dodatno vključiti tudi energetske objekte in kablovod, čeprav je bilo sprva predvideno, da bo to zgradil in financiral TOZD Elektro Gorica. Zato se stroški naložbe povečajo za 5 milijonov 22 tisoč. Za 7 odstotkov pa so bila dražja tudi geološka dela, ker je prišlo do nepredvidenih težav pri vrtanju enega od vodnjakov.

Ti in še nekateri drugi vzroki so torej vplivali, da bo prva etapa brestoviškega vodovoda za 117 milijonov 69 tisoč dinarjev dražja od prvotne predračunske vrednosti. Razen tega pa so težave z dobavo uvožene in tudi nekatere domače opreme vplivale, da so morali rok dograditve odložiti za tri mesece. Namesto konec tega leta naj bi bil vodovod od Lipe zato zgrajen konec prihodnjega marca.

Primorske novice 19. 6 81

Pospešena gradnja brestoviškega vodovoda

V teh dneh, ko prebivalce dela sežanske občine že pesti pomanjkanje vode, se še bolj jasno kaže, kako nujna je bila odločitev o gradnji brestoviškega vodovoda. O tem, kako potekajo dela na tem objektu, smo se pogovarjali z direktorjem Kraškega vodovoda Francem Pirjevcem

(cgs) — O brestoviškem vodovodu smo že veliko pisali. Pa bi vendar morda ponovno spomnili, za kakšen objekt gre, koliko bo stal in seveda — kako napredujejo dela?

— Glavni vodovod, ki poteka od Brestovice preko Lipe do Sežane, je dolg 34.000 metrov in je projektno tako zasnovan, da se bo pozneje lahko priključil na Primorski vodovod. Razen cevovoda, ali bolje cevi premera 500 milimetrov, so sestavni deli vodovoda še črpalni vodnjaki v Brestovici, prečrpališče v Selah na Krasu, kjer je predvideno čiščenje in predelava vode in vodni rezervarji v Lipi. V prvi fazi naj bi zgradili črpalne vodnjake v Brestovici, tlačni cevovod do Sel, prečrpališče na Selah z rezervarjem in vsemi napravami za prečiščevanje vode in tlačni cevovod od Sel do rezervarja nad Lipo. Prva faza, ki obsega tudi 12.300 metrov cevovodov, bo veljala 290 milijonov dinarjev. Ta del investicije je finančno že v celoti pokrit.

Vodovod smo začeli graditi letos februarja in smo do zdaj zgradili že vodovodni jarek od Brestovice do Lipe, položili 6500 metrov cevi, zgradili dva črpalna vodnjaka in zdaj končujejo tretjega. Ob vodnjakih so tudi posebne vrtine z merilnimi napravami.

— Dela torej tečejo po načrtih?

— Drži. Do zdaj ni zamud. Ob tem je treba povedati, da razen drugih izvajalcev gradijo vodovod tudi pripadniki JLA, ki so doslej opravili že ogromno dela. Tako so očistili traso in odstranili drevje in grmičevje na 21.825 kv. metrih površin, ročno odstranili zemljo (735 kubičnih metrov) s trase, kjer je bilo potrebno vrtanje, ročno zvrtali s kopresorji 5841 kub. metrov in po miniranju skopali kanale (2352 kub. metrov), kjer ni bilo mogoče kopati s stroji, na fino so splanirali dno jarka po gradbenih profilih, kot pravimo (5304 kub. metre), naredili zaščitni peščeni nasip že položenih cevi (1401 kub. metre) in še za 5976 ur drugih del. Skupaj so do zdaj opravili v izredno težavnem kraškem terenu že 55.290 delovnih ur, vrednost njihovega dela pa je 6 milijonov 279 tisoč dinarjev.

— Pa to še ni vse?

— Dela na gradbišču vzdolž cele trase so v polnem razmahu in zato nujno še potrebujemo pomoč vojakov, in sicer za dokončanje peščene posteljice in zaščitnega nasipa po položenem cevovodu in za pripravo podlage energetskih in signalnih kablov ter zaščitnega nasipa nad položenimi kabli. S tem bi bil cevovod in vsi kablovodi zaščiteni in bi lahko strojno zasipali jarke.

Od začetka junija so na tem gradbišču tudi brigadirji, ki skupaj z vojaki in prebivalci krajevnih skupnosti gradijo vodovod od Sel proti Opatjemu selu in dokončujejo vodovod od Kostanjevice proti Opatjemu selu. Brigadirji stanujejo skupaj z vojaki v Kostanjevici in imajo ob delu tudi razgibano kulturno, športno in družabno življenje.

— Letošnja suša, ki je nastopila še bolj zgodaj kot prejšnja leta, bolj kot karkoli drugega kaže, da je treba z vodovodom pohiteti?

— Spričo pomanjkanja vode, ki je letos nastopilo že februarja in se zdaj ponavlja še v večjem obsegu, se dela v Brestovici še bolj pospešeno nadaljujejo. Vsi se zavedamo, da bomo šele s prvo fazo vodovoda od Brestovice do Lipe dobili dodatne količine vode za sežanski in del novogoriškega Krasa.

— Večjih težav, ki bi zavrle gradnjo, torej za zdaj ni?

Kot pri vsaki taki večji naložbi, se tudi tu pojavljajo težave. To je predvsem dobava domače strojne opreme, saj so dobavni roki skoraj nerazumljivo dolgi. Razen tega so nastale tudi težave z uvozom opreme, in sicer potopnih črpalk za črpalne vodnjake v Brestovici. Ti dve črpalki mora, kot smo se dogovorili v samoupravnem sporazumu, uvoziti Goriški vodovod, ki je tudi vključen v izgradnjo prve etape tega vodovoda. Od tega, kdaj nam bodo domači proizvajalci dobavili strojno opremo in od uvoza teh potopnih črpalk je predvsem odvisen začetek poskusnega obratovanja brestoviškega vodovoda.

Gurjeva

Sežana

Pospešena gradnja

Februarja letos je Kraški zidar začel graditi vodovod od Brestovice do Lipe na Krasu. Pravzaprav je to prva faza 34.000 m dolgega glavnega vodovoda od Brestovice, prek Lipe, do Sežane, zasnovanega tako, da ga bo moč kasneje priključiti na Primorski vodovod. Poleg 12.300 m dolgega cevovoda obsega prva faza gradnje še gradnjo črpalnih vodnjakov v Brestovici, tlačilnega cevovoda do Sel, prečrpališča na Selah, rezervoarja in naprav za predščevanje vode ter tlačni cevovod od Sel do rezervoarja nad Lipo. Prva faza gradnje vodovoda bo veljala 290 milijonov din, sredstva zanjo so že v celoti zagotovljena. Doslej so izkopali vodovodni jarek od Brestovice do Lipe in tudi položili 6500 m cevi ter zgradili dva črpalna vodnjaka, tretjega pa dokončujejo. Suša, ki je letos na Krasu pritisnila prej, kot druga leta, gradnjo vodovoda še pospešuje.

Delo 25.7.81

Voda in predvsem zaupanje ne smeta steči mimo Sel na Krasu

Seljani so pridni ljudje, ki z navdušenjem poprimejo za vsako delo, ne morejo pa razumeti, zakaj naj bi, kljub dogovorom, obljubam in bližnjemu vodovodu, spet morali ostati brez vode

»Voda, na katero smo tako dolgo čakali, ne sme steči po ceveh mimo. Bilo bi tudi povsem nesmiselno in negospodarno, da bi čez leto ali dve spet vse prekopavali, zato, da bi od primarnega vodovoda izkopali jarke za sicer majhne odcepe sekundarnega vodovoda. Naši ljudje so bili vselej polni volje in poleta. Vselej so trdo zaupali; in zato jih v njihovih pričakovanjih ne smemo razočarati, ne smemo jim vzeti zaupanja, še prav zdaj ne, ko nas čakajo marsikatere gospodarske preizkušnje in ko bo polet ljudi še toliko bolj dragocen«, je bil bolj kot kdajkoli resen Rado Marušič, mladi, vselej optimizma polni predsednik sveta krajevne skupnosti Šela na Krasu, sicer zaposlen v Železarni v Šempetru.

Ljudje tega kraja, ki leži na robu Komenske planote, komaj za streljaj od državne meje z Italijo, tako da z njihove ploščadi lahko gledaš v spodaj ležeči Tržič, delavski Monfalcone, so mi bili že vrsto let simbol rodoljubja in požrtvovalnosti, navdušenja kakršnega danes že redkokje najdeš... V dveh svetovnih vojnah je tod tekla fronta. V prvi so bili tl kraji prizorišče krvavih bojev med strelskimi jarki, ko so se avstrijske in italijanske čete bile za Doberdob in Fajtji hrib, medtem ko so večino domačih vaščanov razselili po Avstro-Ogrski. Potem je tod gospodaril fašistični škorenj. V drugi svetovni vojni, ko so na Krasu takoj zagoreli osvobodilni odbori, so po teh krajih divjali Italijani, Nemci in četniki. Žadnji dan maja leta 1941 so Nemci vas požgali do tal in odgnali devet talcev; 36 žrtev so dali za svobodo v Selah na Krasu.

Z iskrečimi očmi so pred zavezniki, ko so začrtovali novo mejo, izpovedali: »Hočemo Jugoslavijo.« Pa vendar so ostali tudi potem kar nekaj let pozabljeni v pozabljenem kotu goriškega Krasa. Stari so bili trdoživi – najstarejši krajan Ivan Pahor-Zanutov, ki je nekoč davno začel kot proletarski kamnosek v Nabrežini, nato je služil v avstrijski vojski in bil v ruskem ujetništvu, medtem ko fašizma ni trpel in se je podal v Argentino, dokler se ni vrnil v osvobojeno vas po vojni – je nedavno doživel že 94 let. Toda zaradi odročnosti in ker ni bilo zaposlitve, so se mladi vse bolj začeli izseljevati. Vas je začela izumirati. A so mladi končno sami odločno poprijeli za krmilo in začeli skrbeti za ponovno rast kraja, četudi se vsak dan vozijo na delo v večja središča novogoriške občine. Tudi stari so dobili zaupanje v mlade. Izdali so monografijo o zgodovini vasi »V ognju se je rodila svoboda«, s prostovoljnimi akcijami so asfaltirali odcep od glavne ceste, uredili so širok prireditveni prostor s tribuno in garderobami ter balinišče, začeli so misliti na gospodarske dejavnosti v kraju, razen tega pa so z društvom »Dren« in dramsko skupino postali gonilna sila športnega in kulturnega dogajanja na celotnem področju goriškega Krasa. Posebej so se tudi povezali z rojaki onstran meje v Doberdobu, s katerimi izmenjujejo stalne obiske in prireditve, in skupno jim je tudi pomembno obmejno literarno srečanje »Svet brez sovraštva«. Skratka: Sela bi bila lahko vzor tudi veliko večjim.

»Kjerkoli lahko pomagamo, bomo pomagali«

Letos so se – po lanskoletni akciji za gradnjo vodovoda od Kostanjevice do Opatjega sela – lotili nedvomno za njih trenutno najbolj pomembne skupne akcije – gradnje novega kraškega vodovoda, ki naj bi, izkoriščajoč na novo odkrite vodne zaloge v Brestovici pod Selami, končno rešil pereči problem oskrbe z vodo na Krasu. Bil sem pred meseci med njimi, ko so začenjali kopati, ko so se povezovali z vojaki, ki so jim pomagali, ko so napovedovali prihod brigade mladincev v okviru letošnje republiške akcije »Kras 81.« Z zaupanjem so govorili tudi o glavnem investitorju in izvajalcu, Goriških vodovodih iz Nove Gorice.

Pozneje sem z veseljem opazoval, kako se je iz globine 70 metrov pognala voda v Brestovici na površje, kako so se cevi vzpele v hrib od Brestovice proti Selam, kako so položili onih 12 km cevi do Lipe, kako so se lotili 1000-kubičnega rezervoarja na Skrlovki...

Tudi ko so pred dobrim mesecem s stroji izkopali kar dva metra globok in precej širok jarek prav po sredi vasi, tako da so bili v Selah praktično brez ceste, so vsi vaščani z veseljem in pričakovanjem potrpeli. »Nič hudega. Kjerkoli lahko pomagamo, bomo pomagali,« so govorili, čeprav jim je izkop vse postavil na glavo, saj skoraj niso mogli z enega konca vasi na drugega; avtomobili za vsakdanji prevoz v službo so bili odrezani; nemalo opravil na poljih je ostalo neopravljenih. Tudi ko so minirali, so si samo zatisnili ušesa in zaprli polknice, da ne bi žvenketale šipe. Nič se tudi niso pritoževali, ko je zaradi miniranja v zemlji popustila stena bližnjega vodnjaka.

Bodo jarek zasuli, položili asfalt, nato pa spet kopali?

Zdaj, ko naj bi končno v ponovno odprti jarek položili cevi in hkrati te dni poskrbeli za krajevne odcepe novega omrežja, tako da bi za tem domačini sami pritaknili še hišne priključke vodovoda, pa se je zataknilo. Baje naj bi zaenkrat zaradi gospodarskih zadreg, novih izračunov in podražitev postavili samo glavni vodovod naprej proti Sežani, medtem ko naj bi domačini le gledali, kako bodo jarke spet zasuli, in ko naj bi vas ostala znova brez vode. Rado Marušič menda leta s sestanka na sestanke, a še vedno stvari niso jasne, odgovoru se izmikajo. Skupščina občine Nova Gorica ima sicer za njihove težave polno razumevanje, toda birokratski podjetniki neodgovorno postavljajo svoje izračune in spreminjajo dogovor, čeprav je bilo določeno, da bi ob sodelovanju krajevne skupnosti poskrbeli tokrat za ureditev celotnega vodovodnega omrežja. Saj si ni mogoče misliti, da bi zdaj cesto spet zagrnili in na novo asfaltirali, čez leto ali dve pa bi morda spet začeli kopati za sekundarni vodovod. Prav tako bi kazalo tudi že zdaj položiti vzporedni kabel za načrtovano telefonsko centralo. Zato je Marušič, čeprav samo »majhen« predsednik majhne krajevne skupnosti, v svoji odgovornosti zrastel in ostro postavil: »Zakaj ne bi enkrat tudi nekoga klicali na odgovornost? Predvsem se tu odkriva nesposobnost nekaterih, ki niso prej znali načrtovati prav ali ne znajo pravilno načrtovati zdaj!« Sicer pa so stvari take, da so krajani v Selah na Krasu z referendumom sklenili, da bodo pošteno zbrali in plačali pol milijona dinarjev za ta svoj vodovodni priključek in hkrati opravili še 20.000 prostovoljnih ur dela, kar vse pomeni zadolžitev v vrednosti 10.000 dinarjev na gospodinjstvo, kajti vsa krajevna skupnost šteje komaj 240 prebivalcev. Prvi obrok v januarju so vestno izpolnili, glede plačila, pa tudi z delovnimi akcijami se vključujejo še v večji meri, kot bi bili po dogovoru dolžni.

Že lani so sodelovali pri kopanju in urejanju vodovoda Kostanjevica-Opatje selo, v kar je bilo vloženih več kot 3 milijone dinarjev. Že takrat je bilo govora, da naj bi Selani dobili vodo iz tega vodovodnega odcepa. Zdaj pa so odgovorni svoje poglede spremenili in vodovod Kostanjevica-Opatje selo razglasili samo za nekakšen rezervni vodovod. »Zakaj bi potemtakem rezervni vodovod gradili pred glavnim vodovodom in seveda tudi pred sekundarnim, čeravno zdrava pamet ljudi pravi, da bi bilo najprej treba graditi primarni in sekundarni in šele potem morda rezervni vodovod? Zakaj operirajo z različnimi premeri cevi: nekoč s premerom 10 cm in zdaj 16 cm? Zakaj so baje stroji – kopači privatnikov cenejši kot družbeni stroji?

Številne vezi z brigadirji

Že lani so Selani z vso dobro voljo sodelovali s takratnimi mladinskimi delovnimi brigadami v Kostanjevici, a so imeli upravičene pripombe na strokovnost dela, kajti za traso je skrbel nekvalificiran človek. Toliko bolj so bili torej domačini zadovoljni, ko so mladinske delovne brigade v letošnji akciji na Krasu postavile za traserja poklicnega strokovnjaka ing. Branka Smerajca, tako da je bila trasa potegnjena pravilno. Do zdaj se je zvrstilo na akciji 180 brigadirjev, prav te dni pa nastopa tretja izmena, nova brigada iz Brežic in Novega mesta. Domačini imajo z mladinci kar se da dobre, prijateljske stike; že nekajkrat so poskrbeli za njihovo kulturno zabavo in dobro počutje; prav zdaj 22. julija pa so imeli svojo lastno kulturno prireditev tudi brigadirji v Kostanjevici. Branka Marušič, Radova žena, ki je še na praznik, 22. julija, požrtvovalno urejala bilanco v Splošnem gradbenem podjetju v Novi Gorici, kjer je zaposlena, je po vrnitvi domov, kjer jo je seveda čakalo gospodinjstvo, vzpodbudno pripovedovala o posebnih skupinah Rdečega križa in socialne službe v okviru MDB, saj se tudi sama v svoji družbeni dejavnosti ukvarja predvsem z dramsko skupino in Rdečim križem. Selanom torej nihče ne more očitati, da ne bi bili požrtvovalni in prizadevni, da ne bi izkazovali vsega gostoljubja tistim, ki gradijo vodovod, še posebej mladim brigadirjem. Toda zastoj, ki je nastal v prekatih birokracije, z izgovori o potrebnosti novih kreditov v banki, na katere pa v sedanji suši najbrž stvarno ni upati, je za trenutek vse lepo v teh preprostih ljudeh na Krasu začel mrcvariti.

V roko sem vzel še najnovejše izvide oddelka za socialno medicino ter bakteriološko-epidemiološke preiskave v Novi Gorici. Uradno potrjene analize (25. junija letos) naravnost alarmantno govorijo o tem, da so našli v enem kubičnem milimetru vode iz občinskih vodnjakov v Selah na Krasu 7609 klic, v sosednjem Hudem logu 2340 in v Koritih, ki prav tako sodijo v to krajevno skupnost, 1785 klic. Voda v posameznih zasebnih vodnjakih pa je seveda še slabše kakovosti in še bolj navarna. Ali se bo morda birokracija v svojih napačnih računih zbudila vsaj pred takimi opozorili? Ali pa bomo zaupanje in navdušenje prebivalcev te krajevne skupnosti tako zlahka zapravili?

Sicer pa: sploh ne gre samo za Sela na Krasu, za njihovo vodo in njihovo zaupanje. Gre za veliko podobnih Sel v naši deželi, ki potrebujejo tako vodo kot zaupanje.

BOGDAN POGAČNIK

KDAJ BO V SELA PRITEKLA VODA? – Zaradi jarkov Seljani ne morejo s stroji na polja, avtomobili ostajajo na dvoriščih. Bodo na vodovodne priključke res morali počakati še nekaj let, medtem pa naj bi jarke seveda zasuli in asfaltirali, nato pa znova kopali? Ni to negospodarno? (Foto: B. P.)

primorske novice 19.6.1981

Brigadirska pesem in zven lopat

Pred slabimi štirinajstimi dnevi se je začela letošnja akcija Brkini 81. Dela prve izmene potekajo po dv trasah, in sicer pri izkopu vodovoda od Vatovelj do Mislič, ter pri planiranju vodovoda od Pregarij do Prelož. V obeh brigadah dela 86 brigadirjev.

Ko bodo položene cevi in končano zajetje, bo po tem jarku, ki ga zdaj kopljejo brigadirji, pritekla ljudem voda

Poznodopoldanska vročina ti skoraj ne da dihati. Brigadirsko naselje je prazno, le dežurni so v njem. Brigadirji so na delovišči. Tako je bil prvi vtis, ko smo prišli na Tatre v Brkinih, kjer imajo naselje brigadirji že sedmo leto zapored. Komandant naselja nas je z brigadirskim avtomobilom odpeljal na delovišče v sežanskem delu Brkinov, kjer so kapali brigadirji bežigrajske brigade Milan Šuštaršič. 41 jih je bilo na delovišču, predvsem dijakov, komaj kdo starejši od 16 let. V opoldanski vročini se jim je telo kopalo v znoju, premagovalo napor, ki ga ni vajeno. Vendar te mlade roke ne odnehajo zlepa. Trmasto se zagrizejo v zemljo, v katero kopljejo 1200 metrov vodovoda od Vatovelj do Mislič. V osmih dneh so izkopali 350 metrov vodovoda in položili 360 metrov cevi. Kot ocenjuje dela izvajalec Kraški vodovod, bodo po prvi dekadi dela končana po planu kljub trdemu terenu, kar seveda pomeni, da bodo dela na vodovodu od Vatovelj do Misleč končana v prvi izmeni, tako kot so planirali.

In kaj menijo brigadirji o svojem življenju in delu?

Dijak Aleš Kupljenik iz Ljubljane je letos prvič na republiški delovni akciji, velikokrat pa je že sodeloval na lokalnih delovnih akcijah.

»Akcija je zelo dobro pripravljena, tako da smo brigadirji zares zadovoljni. Pripravljena je tako glede življenja v naselju, kot tudi dela na trasi. Hrana je odlična, higienski pogoji tudi. Med seboj se dobro razumemo in za delo tudi odločno poprimemo, vsaj po večini. Čeprav je prav to včasih kamen spotike. Saj komaj gledamo, da nekateri ne delajo, ko se vsi ostali kopljemo v znoju. Vendar je to bolj redkost, kot pravilo. V naši brigadi so tudi mladinci iz Sarajeva, s katerim smo pobrateni. Domačini nam gredo zelo na roko, pomagajo nam, kjer morejo. In čutiti je, da se zavedajo, koliko dela in znoja vložimo v to, da bi jim bilo življenje lažje.«

Precej časa smo se zadržali med brigadirji na prvi trasi, tako da smo se z brigadirji domžalske brigade Slavka Šlandra, ki planirajo vodovod ob Pregari do Prelož na bistriškem delu Brkinov, srečali na poti, ko so se vračali z avtobusom v brigadiško naselje na Tatre. Pridružili smo se jim v avtobus, kjer je ves čas odmevala brigadirska pesem. Dela na tej trasi bodo v dneh končana, mi povedo. Nato bosta obe brigadi delali na sežanskem delovišču.

Domžalčanka Helena Nogrešek je navdušena nad življenjem v brigadi. Prvič je med brigadirji; diha, dela in že skoraj misli z njimi, in to ji je všeč.

»Delamo toliko, kot zmoremo, nihče nas ne preganja delati več, kot smo zmožni. Štab se trudi, da vse poteka kar najbolje. Življenje je organizirano, morda so programi interesnih dejavnosti nekoliko prenatrpani. Skoraj nimaš časa. Tečaji so odlično pripravljeni. Poleg tega imamo tudi redne kulturne in zabave prireditve. Neizkoriščenega časa tako skorajda ni. Ko smo prišli v naselje, nismo mogli verjeti, Stavba je prenovljena, postelje nove in čiste, nismo pričakovali, da bo vse tako lepo pripravljeno.«

Brigadirji so bili po dopoldanskem delu sicer utrujeni in predvsem lačni, vendar razpoloženi. Ni nam bilo treba vleči besed iz njih. Sami so pripovedovali in predvsem pohvalili organizacijo. Kritičnih pripomb skoraj ni bilo.

Vživeli so se v brigadirsko življenje, ki jih ob delu in naporu povezuje, tako prijateljstvo in složnost. Čutijo se kot eden. In kot pravijo, je to tudi največ in najlepše, kar lahko doživiš kot brigadir.

MAJDA SUŠA

Avtobus vsak dan vozi brigadirje iz naselja na delovišča

Brkini in oskrba z vodo, prvi nalogi Sežancev

Za brestoviški vodovod bodo občani prispevali poldrugi odstotek od svojih OD – Gozdove, ki jih je prizadel žled, bodo začeli čistiti

SEŽANA, 13. januarja – Prvenstvena naloga, ki se je morajo v sežanski občini lotiti v tem letu, je zagotovitev dodatnih količin vode. To je namreč temeljni pogoj, ki ga je treba izpolniti za nadaljnji nemoten razvoj te občine. Ob vodi pa je postalo prav tako pomembno saniranje Brkinov, ki jih je v začetku lanskega novembra prizadel žled.

Za brestoviški vodovod, po katerem naj bi iz vrtače pri Brestovici do Sežane v letu 1983 pritekло več kot 150 litrov vode v sekundi, lahko rečemo, da bo prav kmalu pričel postajati resničnost, saj je večina dogovorov in postopkov, ki jih je treba opraviti pred pričetkom gradnje – pomagali bodo tudi pripadniki JLA – že opravljenih in začetek del je le še vprašanje nekaj dni. Ob tem dodajmo, da ta pomemben infrastrukturni objekt, ki mu Sežanci pravijo kar vodovod prihodnosti, sofinancirajo tudi občani, ki so se lani na referendumu odločili, da bodo za gradnjo primarnega vodovoda prispevali poldrugi odstotek od neto osebnih dohodkov. In to kljub temu, da po novem letu plačujejo prostorninski meter vode po 16,50 dinarja, kar je med najdražjimi v Jugoslaviji. Kraševci tako občutijo, da nečesa nimaš, ali pa ti nečesa primanjkuje, to najdražje plačuješ. Tudi z vodo je tako.

Sicer pa smo omenili še Brkine. Skorajda, 500 milijonov dinarjev škode, ki jo je povzročil žled, bo treba nekako omiliti. Odpraviti se je ne da, kajti čez noč rešitve za prizadete Brkine ne bo in je ni moč najti. Prvi koraki pri odpravljanju posledic naravne ujme so bili že storjeni. Svoje so opravili elektrikarji, poštarji in drugi, zdaj so na vrsti gozdarji, kmetijci. Za gozdarje lahko rečemo, da so se akcije lotili hitro in pripravljajo operativni program, ki naj bi zagotovil, da bodo gozdove kar najhitreje očistili. Ob pomoči pripadnikov JLA bodo v prihodnjih dneh začeli »čistiti« Brkine. Cene, po katerih bodo različne organizacije odkupovale les od lastnikov poškodovanih in uničenih gozdov, so določene. Za kubični meter lesne mase bo lastnik dobil 150 dinarjev, če mu jo spravijo drugi, če pa jo pripravi sam za odkup, potem bo cena 620 dinarjev. Pred pričetkom del v gozdovih bo treba urediti tudi okrog 40 kilometrov gozdnih poti, in dobiti okrog 10 milijonov dinarjev, potrebnih za začetek del.

Sicer pa v teh dneh, ko na sežanskem obravnavajo osnutek resolucije o razvoju v tem letu, razpravljajo tudi o dokaj visoko zastavljeni rasti družbenega proizvoda (4,5 odstotka realno), kar pa lahko pripišemo tudi aktiviranju novih naložb v industrijskih obratih, ki so pričeli delati sredi minulega ali pa šele konec minulega leta. Glede na zaključne naložbe v minulem letu bo tudi rast zaposlovanja relativno visoka, saj predvidevajo 2-odstotno rast zaposlenosti, ali konkretneje, letos naj bi se v sežanski občini na novo zaposlilo 170 delavcev. Od konkretnih številk in aktivnosti, ki bodo zanimive za prebivalce sežanske občine, navedimo še to, da bodo letos končali mednarodni mejni prehod v Fernetičih, zgradili pa naj bi tudi 188 stanovanj, od tega 80 v zasebnem sektorju.

DUŠAN GRČA

Dragocena strokovna pomoč

Sindikalna organizacija Goriških vodovodov je sredi maja letos pripravila srečanje s predstavniki sorodne delovne organizacije iz Beograda. Do tesnejših stikov z »Beograjskimi vodovodi in kanalizacijo« je prišlo že lani v Novi Gorici in na kasnejšem srečanju v Beogradu, saj je ta delovna organizacija s področja vodne oskrbe in kanalizacijskih del znana tako v jugoslovanskem kot v svetovnem merilu, koristi tega sodelovanja pa so obojestranske.

Obe delovni organizaciji opravljata družbeno zelo pomembno dejavnost, zato sta na strokovnih posvetih poudarili potrebo po poglabljanju tega sodelovanja. To niso le želje, temveč potrebe, da bi skupno lahko čim bolje oskrbovali prebivalstvo s pitno vodo in s kanalizacijsko ureditvijo območja. Ta delovna organizacija je po obsegu del, po organizacijskih in tehnoloških dosežkih daleč pred nami, zato sprejemamo njihovo strokovno pomoč, da bi lahko laže izpolnili zadane naloge.

Sodelovanje pa se ne kaže samo na strogo strokovnem področju. Razvili smo športna srečanja, sodelovanje med sindikalnima organizacijama in mladinske delovne akcije. Dolgoletne izkušnje 2.200-članskega kolektiva iz Beograda so nam v veliko pomoč tudi pri našem sindikalnem delu, saj bomo s krepitvijo sindikalnega dela laže dosegli delavčevo samoupravljanje in odločanje.

Povedati moramo, da se je letošnjega srečanja v Novi Gorici udeležil tudi sežanski Kraški vodovod, ki si želi tesnejšega sodelovanja in izmenjave izkušenj iz vodovodne dejavnosti.

Razvijanje takega sodelovanja je nedvomno velikega pomena za vsa vodovodna podjetja, saj moramo vedno imeti pred očmi naš skupni cilj — boljše gospodarjenje. Zavedati se moramo odgovornosti do družbe in čimbolje gospodariti. Naš veliki revolucionar Tito je pogosto poudarjal: »Bodimo složni in enotni, tako nas nobena sila ne bo mogla streti.«

S sodelovanjem želimo tudi mi, ki združujemo delo v delovni organizaciji Goriški vodovodi Nova Gorica, prispevati k bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Sindikalna organizacija Goriški vodovodi

Delavska enotnost 4/6 – 1981

Srečanje s predstavniki »Beograjskih vodovodov in kanalizacije« iz Beograda

Oba vodovoda hkrati

Predsedstvo obalne konference socialistične zveze je na svoji zadnji seji zavzelo stališče, da so pobude za izgradnjo vzporednega cevovoda na račun izgradnje višinskega vodovoda družbeno neprejemljive

O žgoči problematiki vodne oskrbe na slovenski obali so pred tednom razpravljali tudi člani predsedstva obalne konference socialistične zveze. Dejstvo, da se zaradi vse večje porabe in maksimalnih mogljivosti izkoriščanja vodnih sistemov vedno znova odpirajo problemi pri zagotavljanju vode prebivalstvu in industriji, narekuje, da se čimprej razrešijo dileme o tem, kaj najprej potrebujemo in kaj lahko počaka vsaj nekaj časa. Tudi zaradi stabilizacijskih razmer ostaja tako odprto vprašanje, kako dograjevati in izvajati razvojni načrt vodne oskrbe v naslednjem obdobju.

Predsedstvo je ocenilo, da so bili v lanskem in v letošnjem letu doseženi dobri rezultati pri izgradnji višinskega vodovoda, vendar je potrebno v naslednjem obdobju aktivnost pri gradnji še povečati in ob tem odpraviti napake, ki se pri tem pojavljajo. Ob tem pa je potrebno nujno zaostriti odgovornost nosilcev izgradnje višinskega vodovoda. Poudarili so, da so pobude za pospešitev izgradnje vzporednega cevovoda na račun ustavitve izgradnje višinskega vodovoda družbeno neprejemljive, saj se izgradnji vodovoda, ki naj bi prinesel vodo na podeželje, ne moremo odreči, ker gre pri tem za dolgoletno potrebo po celovitem razvoju slovenske Istre in ne le njenega obalnega pasu. Ne smemo tudi pozabiti, da v teh predelih žive prebivalci brez zdrave pitne vode, kar po drugi strani pomeni zaostanek v razvoju teh krajev in ne nazadnje to pomeni hitrejši gospodarski razvoj, ko bi tu ljudje imeli vodo.

Na drugi strani pa se kaže vse večja potreba po izgradnji vzporednega cevovoda, saj je vodna oskrba v koprski in izolski občini vsako leto bolj zaskrbljujoča. Podatki nam kažejo, da v poletnih mesecih v teh dveh občinah zmanjkuje za 20 odstotkov vode, sèveda pa se bo ob še večji porabi ta odstotek zviševal. Vse to kaže pravzaprav na to, da sta oba vodovoda nujna, ter da jih je potrebno graditi vzporedno. Samo, kako zbrati dovolj denarnih sredstev za tako izgradnjo?

V razpravi na seji predsedstva obalne konference socialistične zveze je bilo poudarjeno, da vse delovne organizacije niso prispevale enodnevnega zaslužka za višinski vodovod. Nedopustno je namreč, da se akcija (njen nosilec je sindikat) uresničuje le v nekaterih delovnih organizacijah, drugim pa za to ni mar. Plačila obveznosti za tekoče leto so oproščene lahko le delovne organizacije v času sanacije. V času od 9. novembra so delovne organizacije v izolski občini prispevale samo 25 odstotkov od dogovorjene vsote enodnevnega zaslužka, v piranski občini 40 odstotkov in v koprski 70 odstotkov, vendar po zadnjih podatkih 100 odstotkov. To pa ne pomeni, da so enodnevni zaslužek dale vse delovne organizacije, izpolnile so le dogovorjeno vsoto. Tako je zaradi prenehanja obveze za enodnevni zaslužek dolžnikov za več kot 20 milijonov dinarjev. Po mnenju družbenega pravobranilca je ta denar možno sodno izterjati in žal se bo denar moral stekati tudi po taki poti.

Ob rob še to. Predsedstvo je podprlo ugotovitve in sklepe obalnega izvršnega sveta, ki jih je ob tej problematiki zavzel na svoji zadnji seji. Tako izvršni svet ugotavlja, da predlog Rižanskega vodovoda o zbiranju dodatnih 6 dinarjev poleg sedanjih dveh za kubik prodane vode ni sprejemljiv zaradi omejitve rasti cen v naslednjem letu. Člani izvršnega sveta so bili mnenja, da je potrebno širše proučiti možne načine zbiranja sredstev za gradnjo vzporednega cevovoda in tako predlaga, da se nadaljuje namensko zbiranje 2 dinarjev za kubik prodane vode, preučiti bo treba možnost posojil, ki jih v svojih okvirih banka lahko nudi, združevanje sredstev velikih potrošnikov vode iz vodovodnega omrežja v obliki posojil in še nekaj možnih variant, (kot na primer kreditiranje s strani izvajalcev del, prerazporeditev sredstev tudi iz drugih vodnih virov in ne samo iz vodne oskrbe, združevanje sredstev v višini 6 dinarjev od kubika prodane vode s samoprispevkom itd. Preučiti in najti bodo morali še druge možne vire za zagotovitev sredstev za vzporedni cevovod, nikakor pa ne na račun višinskega.

ZLATICA TINTA

NADLEŽNA TEMA

Zdravilo za žejo je vzporedni cevovod

Letošnje poletje obljublja večje pomanjkanje vode kot lani. Kljub temu da je na obali vprašanje vzporednega cevovoda odprto že nekaj let, potrebnih sredstev ne uspejo zbrati in v najboljšem primeru bo vode dovolj šele prihodnje leto.

Letošnje poletje je obali prizanesljivo vsaj suše, saj je bilo v primerjavi s prejšnjimi dobave vode so bile celo nekoliko večje, v konicah je znašala okoli 30 litrov vode na sekundo, to bi bil vzporedni cevovod pravkar pod Portorožem že zgrajen, bi ta lahko na omenjenih odsekih v času, ko je poraba vode največja, vsaj nekaj pomagal. Žal je vzporedni cevovod še prav dolgoletni strateški Rižanskega vodovoda, saj na tej obalne skupnosti za vodno oskrbo. Vsaj bližajo se že leta, ko se bo treba za pitje in gospodinjstvo, zgraditi za Aškerčevo jezero, zgrajena se ni doslej.

Čeprav so vsega tega obali in upravičeno bo to vprašanje letošnjo vsaj delno spravljeno z dnevnega reda, je danes jasno, da bo tehnološke čakanja dogajalo še kak mesec. V teh dneh je potrebno čimprej odgovoriti na vprašanje, kako vsaj do naslednje sezone zagotoviti vodo vsaj toliko, kolikor bo je bo obali.

PRIPRAVE NA SUHO POLETJE

Vremenarji vodovodarjem niso nič kaj naklonjeni. Njihove letošnje napovedi obetajo manj dežja kot lani, kar bi pomenilo, da bodo primanjkljaji vode ob konicah večji, najbrž okrog 50 litrov na sekundo. Avgusta in septembra je vode najmanj in tedaj bo najhuje. Izvršilni odbor obalne skupnosti za vodno oskrbo je pred dnevi sestavil predlog izrednih ukrepov, ki naj bi jih izvajali v kritičnih mesecih. O njih bodo čez nekaj dni govorili tudi delegati skupščine vodne skupnosti.

Izredni ukrepi gredo v glavnem v tri smeri. Ob prvem pomanjkanju bodo pozvali k štednji. Druga stopnja bo občasno ustavljanje dobave vode nekaterim potrošnikom in območjem, tretja pa bo urejala dobavo vode po prednostnem vrstnem redu. V tretji fazi naj bi se vključili tudi občinski štabi za civilno zaščito. Rižanski vodovod kot oskrbovalec z vodo ima že izdelan poseben elaborat, ki podrobneje določa izvajanje teh faz.

DOLGOROČNA REŠITEV

Dobes ima obala na razpolago 580 litrov vode na sekundo, vendar lahko izkoristi le 430 litrov. Gre za to, da bi lahko iz Gradol pri Buzetu dobivali 300 litrov vode, vendar jih sedaj obala dobiva le polovico od tega. Poleg Rižanskega vodovoda dobivajo vodo iz Gradol še Istrski (za občine Buje, Rovinj, Poreč, Pazin) in Puljski vodovod, prvi 500 in drugi 200 litrov.

Sedanje čistilne naprave zmorejo očistiti le polovico od teh količin, zato zbirajo denar za drugo fazo čistilnih naprav. Pri tem so v Istri prišli dalj kot na slovenski obali, vendar pa zagotavljajo, da bodo, če bodo sosedje sporočili, da imajo vse zbrano denar, isto lahko sporočili tudi iz Kopra.

Drugi del rešitve preskrbe obale z vodo je vzporedni cevovod od Portoroža (z vrha Valete) do Kopra. Ta bi omogočil prelok vode iz Gradol do Kopra, kjer poleti ob konicah zmanjkuje, pa je sedaj ni mogoče nadomestiti z lastnih virov. Projekti, ki so ga pripravili strokovnjaki Rižanskega vodovoda, predvideva med Portorožem in Izolo cevovod premera 700 in od Izole do Kopra 500 milimetrov. Za prvo etapo, ki bi že pomenila dokajšno pomoč pri enakomernejši preskrbi obale, bi morali cevi potegniti od Valete do Simonovega zaliva.

Navidez preza patadoks, saj bi tak cevi proti Kopru vse debelejše, namesto da bi bile tanjše. Vendar so projektanti imeli v mislih še magistralni cevovod ob obali, ki bi nekoč vodo pripeljal iz severnih izvirov, najprej v sklopu takoimenovane za Primorskega vodovoda. Tako ne bi bilo treba več kopati, ampak bi uporabili že speljan cevovod.

BANKA: ZA VSE ENAKI KRITERIJI

Lanskega aprila je Rižanski vodovod skupaj s skupnostjo za vodno oskrbo predložil Splošni banki zahtevek za kredit. Tega so pozneje nekajkrat povišali, v skladu s podražitvami. Danes se zahtevek glasi na 64 milijonov dinarjev ali 80 odstotkov potrebnih sredstev. Skupnost naj bi po tem predlogu prispevala petino sredstev ali 16 milijonov dinarjev. Predračunska vrednost druge faze filtrov znaša 20, prve etape vzporednega cevovoda od Valete do Simonovega zaliva pa 60 milijonov dinarjev.

Člani so si predsedniki izvršnih svetov občinskih skupščin vseh prizadetih občin Istre in obale februarja ogledali naprave v Gradolah in sklenili, da takoj zagotovijo potreben denar za drugo fazo filtrov. Kaže, da je v obliki težav, ki jih je prineslo lansko leto, začetnó navdušenje splahnelo, saj danes še vedno ne vedo, kaj bodo začeli z denarjem. Vsekakor pa se na obali zavedajo, kako dragocena je ta voda, do katere imajo po pogodbi pravico do leta 1990. Vsak izpad pri skupnih naložbah se zmaj maščuje, saj jutra že sedaj z vsemi močmi iščejo nove vodne vire za nadaljnji razvoj svojega turizma. Na koprski banki zatrjujejo, da bo imela naložbena v Gradolah absolutno prednost, ko jo bo potrebno finančno urediti. Interes obale pasje ne bo konec leta 1990, izmenjava vode bo potekala tudi po iztekli pogodbi.

Predstavniki Rižanskega vodovoda in skupnosti za vodno oskrbo v preteklem letu velikokrat spraševal, kaj je z njihovo vlogo na banki, vendar odgovora, vsaj uradnega, se ni bilo. Na naše vprašanje je član poslovodstva banke Vinko Kuplin dejal, da bodo naložbeno vodno oskrbo obravnavali enotno ter tako, kot se bo opredelil v plano bankez znakimi kriteriji za vse projekte. Sicer ja ta edina banka v Sloveniji, ki je tem vprašanjem namenila takšen poudarek.

Direktor sektorja združevanja dela in sredstev ter naložb pri Splošni banki Jože Renar temu dodaja, da se bo najbrž do 15. aprila sestal kreditni odbor banke in prouči, vse zahtevke po kreditih za vodno oskrbo. Sedaj čakajo še na mnenje inštituta za ekonomiko investicij pri Ljubljanski banki. Združeni banki je programu sežanske Brestovice in podobnega kriterije za vlaganje v komunalne objekte ja stanovanjsko izgradnjo.

O vlogi za vzporedni cevovod Renar meni, da zaslužijo zakonskim predpisom o višini lastnega sredstva zagotovljeno odločitev pa bi morda lahko sprejeli prej ko visi, najmanj 50-odstotna. Zahtevo v Ljubljani je potrdil, da jim gre absolutno prednost.

ZA DVA DINARJA DRAŽJI KUBIK?

Zastavlja se vprašanje, zakaj ta bila možnost, ob zgovornih izkušnjah lanskega in predlanskega poletja, čakajo tele vprašanj pospešil. Najprej bomo prišli do ugotovitve, ki bo podobna ugotovitvi ob obalne skupnosti za vodno oskrbo: če zavest o tej osnovni življenjski potrebi še ni dovolj razvila, da bi bilo potrebno za naložbe zagotavljati tudnejša vira sredstev.

Predsednik obalnega izvršnega sveta Slavko Vodopivec meni, da kaže banka veliko razumevanje za to vprašanje, vendar od nje ni mogoče zahtevati, da bo dajala kredite pod različnimi pogoji. Obalni izvršni svet, skupaj s skupnostjo za vodno oskrbo in Rižanskim vodovodom, se ni opustil upanja, da bi se z banko vendarle uspeli dogovoriti, iščejo pa tudi možnosti za povečanje lastne udeležbe. Vodopivec opozarja, da je potrebno čimprej ujdarabiti naprave, ki so je na Valeti in Lamkanjsko vodo tudi – prodati tako bo Rižanski vodovod laže odplačeval kredite.

V preteklem letu so veliko razmišljali, kako bi zagotovili trdnejši osnovni vir sredstev in prišli so do ugotovitve, da je to lahko samo cena vode. Ta pa je že sedaj visoka, tako da je vprašljivo, če jo je mogoče še višati, zlasti še zaradi letošnjega dogovora o gibanju cen in rasti življenjskih stroškov. Kljub vsemu predlagajo v pelletnem planu, ki ga bo obala sprejemala v naslednjih dneh, da cena kubičnega metra vode poviša za dva dinarja in ta sredstva namenijo za gradnjo vzporednega cevovoda.

Pri urejanju vprašanj vodne oskrbe na obali imajo pomemben delež pripadniki JLA. Višinski vodovod predstavlja količinsko sicer majhen del vodne porabe, vendar je za krajne obalnega zaledja pridobitev izrednega pomena.

REŠITEV ZA PRIHODNJE POLETJE

Letošnje poletje bo obala dočakala z najbrž največjimi vodnimi težavami v zadnjih letih, z večjo porabo, pa enakim možnostmi za njeno zadostitev. V Rižanskem vodovodu se pomalem že kar pripravljajo na izredne ukrepe. Direktor Avgust Kmet je opozarja pred možnostmi epidemije in ugotavlja, da bodo vsakoletni ukrepi terjali veliko človeških moči. Najbolj se bojijo zapiranja vode. Vsakokrat, ko v cevih ni vode, se izpostavljete vdoru umazanije, poveča se izguba, prihaja do novih in razširjanja starih poškodb cevi, kar terja nenehna popravila in dodatne stroške.

Računajo, da bi gradnja vzporednega cevovoda trajala leto dni. To pomeni, da je zdaj pravi čas za začetek del. Tehnične priprave so stekle, v naslednjih dneh bi morale priti cevi, ki so že delno plačane. Izbran je izvajalec montažnih del, vendar čaka na podpis pogodbe. Ta pa je zavisi od tega, kdaj bo na voljo denar. Dokler obala ne odgovori na to vprašanje, je prezgodaj le to, da se čimbolj pripravi za poletje in upa na čimvečje ulevanje.

VENCESLAV JAPELJ

Komunalne meje določajo ceno

Skoraj enaki problemi, vendar množica različnih načinov reševanja – Na šestih kilometrih dve čistilni napravi – Tri občine za eno, ena občina za sedem odlagališč smeti

KOPER, 24. novembra – V Sloveniji moramo čimprej oblikovati predlog za enoten pristop v razreševanju komunalnih problemov, pripraviti družbeni dogovor ali celo zakon, ki bo opredelil, kaj so naši skupni komunalni problemi, problemi, ki jih ni mogoče oziroma jih ne bi smeli razreševati ločeno po posameznih regijah, občinah ali celo krajevnih skupnostih, pač pa enotno in tudi solidarno za vso Slovenijo.

V ta sklep je izzvenela razprava predsednikov trinajstih medobčinskih gospodarskih zbornic, ko so se včeraj v Kopru, med drugim, seznanili tudi z analizo stanja komunalnega gospodarstva v Sloveniji. Analizo so pripravili na splošnem združenju komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije.

Temeljna ugotovitev, ki izhaja iz omenjene analize in tudi razprave o njej, je, da imajo komunalne organizacije v Sloveniji veliko enakih problemov, pa množico različnih pristopov v razreševanju le-teh. Tudi zaradi z debelo črto zarisanih občinskih (in krajevnih) meja. Kako naj bi sicer razlagali informacije, da nameravajo v Savinjski dolini na razdalji šestih kilometrov ločeno graditi dve čistilni napravi, da se osebni dohodki komunalnih delavcev v dveh organizacijah v sosednjih občinah za enako delo razlikujejo celo do 50 odstotkov, da praktično vsak zase projektira naprave, ki bi bile lahko glede na »predmet predelave« enake, da na primer v Slovenskem primorju tri občine že nekaj let iščejo skupno odlagališče odpadkov, pa se soočajo z skorajda nepremagljivimi nasprotovanji v KS, v katerih naj bi bilo locirano sodobno odlagališče. V grosupeljski občini pa razmišljajo kar o sedmih odlagališčih odpadkov za eno občino itn. Paleta komunalnih problemov je torej živopisna, tako pestra, kot so različni pristopi k razreševanju le-teh.

Sicer pa analiza stanja v komunalnem gospodarstvu (res ne zajema vseh področij in problemov ozdov, ki jih uvrščamo med komunalne) vsebuje vrsto zanimivih, zgovornih podatkov. V Sloveniji je 6000 naselij, od tega kar 5000 takih, v katerih število prebivalcev narašča. V urbane centre je industrijski razvoj zgostil že okrog 60 odstotkov aktivnega prebivalstva, z naraščanjem urbanizacije pa se seveda zaostrujejo problemi komunalne oskrbe. Za komunalno gospodarstvo, ugotavljajo pri splošnem združenju stanovanjskega in komunalnega gospodarstva Slovenije, predstavlja problem predvsem nizka gostota zazidave, ki prevladuje v Sloveniji. V Sloveniji so po prostorskem planu dolgoročno predvidene v 90 odstotkih stanovanjskih območij nizke zazidave in celo v mestih je 78 odstotkov površin, kjer je gostota naseljenosti pod 100 prebivalcev na hektar. To ima seveda za posledico precej visoke stroške urbanizacije.

Iz javnega vodovodnega omrežja v Sloveniji je oskrbljenih le 60 odstotkov prebivalcev. Na področju organizirane oskrbe z vodo imamo 6340 kilometrov vodovodnega omrežja s 191 tisoč priključki in 16.800 hidranti. Letna poraba vode iz vodovodnega omrežja znaša okrog 110 milijonov prostorninskih metrov vode, od tega v gospodinjstvih porabimo 46 milijonov prostorninskih metrov vode. Poseben problem so izgube v vodovodnem omrežju, ki znašajo povprečno 30 odstotkov, ponekod pa so znatno večje. To kaže na neustreznost vzdrževanja in obnavljanja vodovodnega omrežja. Ob razširjenosti vodovodega omrežja pa je zanimiv še podatek, da pa je na odvod odpadnih in atmosferskih vod priključenih le 30 odstotkov prebivalstva Slovenije, kar kaže na velik razkorak vlaganj v gradnjo vodovodnega in kanalizacijskega omrežja.

V Sloveniji je na oskrbo s toplotno energijo na vročevodno omrežje priključenih le 60 tisoč prebivalcev, lokalne kotlarne pa upravljajo hišni sveti sami. S plinom pa je v Ljubljani, Mariboru in Celju iz plinskega omrežja (200 kilometrov ga je) oskrbljenih 94 tisoč prebivalcev.

Zanimivi so tudi podatki o tem, koliko komunalnih delavcev je zaposlenih na enega prebivalca. V Celju, na primer, en komunalni delavec pride na 113,8 prebivalca, v Sevnici pa na 1584 prebivalcev. V slovenskih občinah so tudi velike razlike v tem, koliko komunalnih delavcev »pokriva« posamezna območja v občinah. Tako v Celju odpade na enega komunalnega delavca 0,38 kvadratnega kilometra, v Lenartu pa 25,5 kvadratnega kilometra.

Podatki sicer niso najbolj primerljivi, zgovorno pa pričajo o dokajšnji raznolikosti urejanja komunalnega gospodarstva po občinah. V tozdih dvajsetih komunalnih dejavnosti po Sloveniji je zaposlenih 9970 delavcev, pa še 1917 delavcev, ki v komunalnih organizacijah delajo v stranskih, oziroma dopolnilnih dejavnosti. Ti dopolnilni delavci v komunalnih organizacijah pogosto tudi prispevajo k popačenju slike o gospodarski uspešnosti teh organizacij. Dejstvo je namreč, da so v komunalnih organizacijah prav dopolnilne dejavnosti najbolj donosne, druge, komunalne, pa ne. Sicer pa v komunalnem gospodarstvu, ki ga mnogi še prepogosto obravnavajo kot manjvredno in nečisto področje, zelo težko dobivajo delavce, kar je spričo glasu o njem, pa tudi gospodarske uspešnosti do neke mere tudi razumljivo. Pogoji gospodarjenja se v komunalnem gospodarstvu kontinuirano slabšajo. V prvem polletju letos so skupne izgube od lanskih 2,35 milijona dinarjev narasle na 10,5 milijona, neupoštevaje izgube toplotne oskrbe v Mariboru, ki ima sama izgubo 12,7 milijona dinarjev. V primerjavi s celotnim gospodarstvom je dohodek v komunalnem gospodarstvu 16,8 odstotka večji od lani (v gospodarstvu SRS 23,7 odstotka), akumulacija, na primer pa je celo za 7 odstotkov manjša od lanske, medtem, ko je v slovenskem gospodarstvu za okroglih 50 odstotkov večja.

Zanimive so tudi ugotovitve o tem, kako so oblikovane cene komunalnih storitev po Sloveniji. Za kanalščino, na primer dajejo v Ilirski Bistrici (skoznjo teče najbolj umazana slovenska reka) samo 0,45 din za porabljeni prostorninski meter vode, v Sežani pa kar 9,90 din. V Cerknici plačujejo za odvoz smeti 0,11 dinarjev za kvadratni meter površine, v Slovenskih Konjicah pa 1,20 dinarja. Tudi cene vode so zelo različne. Kubični meter vode v Hrastniku je 2,20 din, v Sežani pa kar 17,30 dinarjev. Tam, kjer je vode najmanj, jo najdražje plačujejo.

Na posvetu v Kopru so ob vsej tej pestri problematiki opozorili tudi na to, da je treba nekako poenotiti oblikovanje cen v komunalnem gospodarstvu, omogočiti temu gospodarstvu razširjeno reprodukcijo s posebnimi dogovori, kajti razširjena reprodukcija ne more biti, kot je to še marsikje, stvar komunalnih organizacij samih itn. V Kopru so še poudarili, da razvitost komunalnega gospodarstva pomembno vpliva na družbenoekonomski razvoj naše skupnosti. Zavzeli so se tudi, da v Sloveniji naredimo »inventuro« vodnih virov in da problematiko oskrbe z vodo za vso Slovenijo razrešujemo enotno in solidarno.

DUŠAN GRČA

Nova tovarna čevljev v Somboru

SOMBOR, 24. novembra (Tanjug) – Ob 40. obletnici vstaje in revolucije, dnevu republike in 50. obletnici obstoja kombinata »Borovo« so danes v somborski industrijski coni slovesno odprli novo tovarno čevljev tozd »Borovo«. Tudi ta tovarna, v katero so vložili skoraj 140 milijonov dinarjev, saj so jo opremili z najsodobnejšimi stroji, je eden od dokazov, da združeno delo ne priznava meja. Že leta 1958 so v Somboru ustanovili podjetje za izdelovanje otroške obutve »Mladost«, ki je imela na plačilnem seznamu skoraj tristo delavcev. Še tega leta so izdelali 30.000 parov otroških čevljev, vendar je šele združitev s kombinatom »Borovo« konec leta 1964 zagotovila temu kolektivu hitrejši razvoj.

TELEKS

DELO 25/11-1981

Brigadirji bodo tudi letos gradili vodovod

V republiški delovni akciji »Kras 81« bodo mladi zgradili še 43 tisoč metrov vodovodnega omrežja – Zanj občani dveh KS plačujejo samoprispevek

KOSTANJEVICA NA KRASU, 28. aprila – Mladi iz vse Slovenije, ki so lani začeli graditi vodovod na goriškem Krasu od Kostanjevice do Opatjega sela, bodo letos na republiški delovni akciji »Kras 81« delali naprej. Akcijski program je že pripravljen. Letos bodo brigadirji namreč zgradili še 4300 metrov vodovodnega omrežja na tem območju.

Na goriškem Krasu so še številne vasi in zaselki brez tekoče pitne vode, vodnjaki in kapnice so v poletnih in pogosto tudi v jesenskih mesecih suhi in prebivalci so odvisni od prevoza pitne vode s cisternami. Zato se je delovna organizacija Goriški vodovodi lani odločila za gradnjo prepotrebnega vodovodnega omrežja od Kostanjevice na Krasu do Opatjega sela.

Lani so s pomočjo mladinskih delovnih brigad na republiški akciji zgradili prvi del načrtovanega vodovoda in sicer v dolžini 4800 metrov. Denar za naložbo zbirajo s prispevkom 1 dinarja od porabljenega kubičnega metra vode. Prispevek plačujejo vsi potrošniki, ki dobivajo vodo iz obstoječega vodovodnega omrežja Goriških vodovodov. Konec preteklega leta pa so se tudi občani krajevnih skupnosti Sela na Krasu in Opatje selo na referendumu odločili za samoprispevek in za prostovoljno delo pri gradnji vodovoda. Letos bodo tako prebivalci teh dveh krajevnih skupnosti zbrali okrog poldrug milijon dinarjev, vsako gospodinjstvo pa bo na gradbišču opravilo po 30 prostovoljnih delovnih ur.

Največji delež pa bodo v naseljih Korita, Hudi log in Sela na Krasu tudi letos opravili brigadirji. Osem mladinskih delovnih brigad, ki bodo prišle iz občin: Ljubljana Center, Litija, Škofja Loka, Velenje, Brežice, Novo mesto, Ljubljana Šiška in Jesenice, poleg njih pa še posebna brigada Rdečega križa Slovenije bo v Kostanjevici na Krasu od 5. junija do 30. avgusta.

SLAVICA CRNICA

Odlikovani delavci Istra Benza

KOPER, 28. aprila – Na slavnostni seji delavskega sveta Istra Benza je deset delavcev te delovne organizacije prejelo visoka državna odlikovanja. Silvo Kralj je prejel red dela z zlatim vencem, Marjan Furlan red republike z bronastim vencem, Gizela Glavina, Franc Klenar, Rugerij Korda, Silvo Krmac, Nadalij Škerjan, Bruno Škerlinko, Janko Vadljal in Vera Vidic pa red dela z bronastim vencem.

I. U.

DELO 3.11.1981

Živahna pahljača cen komunalnih storitev

Voda je bila avgusta najcenejša v Prizrenu (1,10 dinarja) v Kopru pa kar desetkrat dražja – Najceneje so se greli v Plevljah in najdraže v Zaječarju

BEOGRAD, 2. novembra (Tanjug) – »Komunalci« bi si zagotovili hitrejši razvoj, če bi organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, posvečale več pozornosti osnovnim, manj pa postranskim dejavnostim.

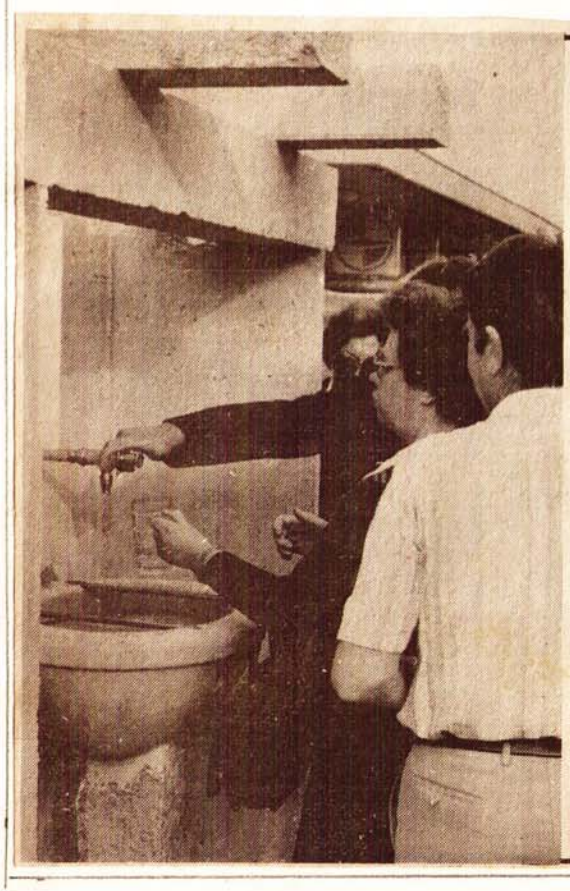
V posameznih organizacijah ustvarijo celo več kot 60 odstotkov dohodka zunaj svoje poglavitne dejavnosti. To bistveno draži ceno storitev zaradi česar vedno več komunalnih organizacij združenega dela zaključuje leto z izgubo. Cene komunalnih storitev in proizvodov so tudi v letošnjem letu določali mimo zakonov in družbene kontrole, tako rekoč administrativno. Gre namreč za to, da veliko prej določajo odstotke, za koliko je moč popravljati cene, ne da bi pri tem upoštevali, koliko se bodo zvišali proizvodni stroški v tem obdobju.

Cene komunalnih storitev in proizvodov se v več kot 50 jugoslovanskih mestih niso spremenile od lanskega septembra. Voda se ni podražila v 22 mestih, stroški za odnašanje smeti v 23, za ogrevanje pa v 19 mestih. To pomeni, da so cene nespremenjene v približno polovici mest, ki so jih vzeli v poštev, čeprav so se v tem obdobju zvišale cene industrijskih proizvodov in kmetijskih pridelkov. Po drugi strani so cene komunalnih storitev v različnih mestih zelo različne. Tako bodo na primer plačali za odnašanje smeti najnižjo ceno na kvadratni meter stanovanjske površine v Doboju – komaj 0,29 dinarja, najvišjo pa v Beogradu – 1,60 dinarja. Voda je bila avgusta najcenejša v Prizrenu – 1,10 dinarja, Koprčani pa so morali plačevati za kubični meter vode 11,10 dinarjev, torej desetkrat dražje! Za kubični meter vode za kanalizacijo morajo plačati prebivalci Prizrena 60 par, Dubrovčani pa 5,50 dinarja.

Do letošnjega septembra so se najceneje greli v Plevljah – za kvadratni meter stanovanjske površine so plačevali 1,90 dinarja, v Zaječaru pa so namenjali za to 23,54 dinarja.

Ker so cene komunalnih storitev v posameznih mestih nižje od realne cene, je vprašljivo, ali bodo lahko zadostili vsem potrebam občanov in gospodarstva; hkrati se povečujejo tudi izgube v komunalnih organizacijah. Kot pravijo, je to razlog, da se vedno bolj ukvarjajo z dopolnilnim in postranskim delom, ki jim omogoča zapolniti »luknje« v dohodku. Zavzemajo se za to, da bi v mestih, kjer je le mogoče, v ceno storitev vračunali tudi delež za razširjeno reprodukcijo oziroma odplačilo dolgoročnih posojil. Drugi del sredstev za financiranje pa bi zagotovili denimo s skupnimi vlaganji uporabnikov, z mestnim samoprispevkom, dolgoročnimi posojili in podobno.

Komunalna dejavnost je za zdaj povezana na ravni republik in pokrajin, morala pa bi biti organizacijsko povezana v vsej državi. Pravkar se odločamo o sistemu za prečiščevanje odplak, o plinovodih in toplovodih, ustanavljamo pa tudi regionalne sisteme za preskrbo z vodo. Vse to terja širše dogovore med »komunalci«; z njimi bi pomagali odpraviti tudi nesorazmerje med cenami komunalnih storitev in realnimi cenami.

Krvavi potok je dobil vodovod

Slovesna otvoritev sedemkilometrskega vodovoda – Pomoč pripadnikov JLA

KRVAVI POTOK, 25. maja – V nedeljo popoldan so v Krvavem potoku pri Kozini slovesno odprli sedem kilometrov dolg vodovod, ki so ga iz Kozine do Krvavega potoka in zaselkov Mihele in Nasirec pomagali graditi tudi vojaki iz Pivke. Vojaki so kopali po terenu 4. in 5. kategorije, v trd kraški svet so zvrtali 18 kilometrov vrtin, v katere so položili skoraj pet ton razstreliva itn. Skupna vrednost naložbe je 22.7 milijona dinarjev. Slovesnosti ob otvoritvi vodovoda so se udeležili številni predstavniki družbenopolitičnega življenja s Krasa, sosednje italijanske občine Dolina, od koder so v Krvavi potok doslej dobivali vodo, vojaki in seveda domačini. Ti so seveda takoj po uradni otvoritvi »preizkusili« vodo. (Foto: Dušan Grča)

Primorske novice 17.11.81

Višje cene komunalnih storitev v Sežani

Uporabniki storitev sežanskega komunalnega podjetja Komunala bodo odslej morali nekoliko globlje seči v žep. Sežanski izvršni svet je namreč na petkovi seji (potem, ko se svet skupnosti za cene ni mogel odločiti za najustreznejšo varianto), sprejel predlog povišanja cen storitev tega podjetja.

Komunalno podjetje Komunala bo tako odslej uveljavljalo nove cene storitev. Tako bo za uro opravljenega dela delavca z višjo ali visoko izobrazbo treba odšteti 422 dinarjev (prej 190), za uro dela nekvalificiranega delavca pa 158 dinarjev (prej 80). Ura dela kvalificiranega delavca sežanske Komunale pa bo veljala 250 dinarjev (prej 105 dinarjev). Strojna ura buldožerja pa bo odslej veljala 1.015 dinarjev (prej 500).

Sežansko podjetje Komunala bo namreč v svoj proizvodni program vključila tudi adaptacijska dela na starih stavbah. Gre torej le za povišanje cen stranske dejavnosti Komunale, kar naj bi pomenilo, da nove cene ne veljajo za storitve posebnega družbenega pomena v sežanski občini.

25

b 21

24.10.80 Primorske novice

Draga pot do vode

V pripravah na podaljšanje občinskega samoprispevka v sežanski občini seznanjajo občane tudi z dosedanjim reševanjem te najbolj nujne naloge na Sežanskem

(cgs) — Pisali smo že o pripravah na podaljšanje občinskega samoprispevka v sežanski občini. Prebivalci vseh krajev sežanske občine se bodo na referendumu 23. novembra odločali, ali bodo še naslednjih pet let plačevali 2-odstotni samoprispevek. Tokrat naj bi večidel (1,5 odstotka) zbranega denarja namenili za izgradnjo primarnega vodovoda od Brestovice do Sežane, 0,5 pa naj bi (kot doslej) zbirali za programe krajevnih skupnosti.

Na zborih občanov, ki so bili v teh dneh v vseh 172 naseljih sežanske občine, v soseskah in hišnih svetih večjih središč in na zborih delavcev v delovnih organizacijah je prebivalce tudi zanimalo, kako so v občini doslej porabili denar, ki ga že peto leto zbirajo iz dohodka delovnih organizacij.

Sežanska skupnost za vodno oskrbo je pripravila poročilo s podrobno razlago zbranih in porabljenih sredstev. Z 1,3 odstotka iz dohodka delovnih organizacij po posebnem samoupravnem sporazumu za izgradnjo primarnega vodovodnega omrežja, ki ga zbirajo v sežanski občini od leta 1975, so do junija letos zbrali 29.172.346 dinarjev. Razen tega so iz presežkov SIS za leti 1978 in 79, ki so jih delavci s posebnimi samoupravnimi sporazumi združili za potrebe oskrbe z vodo, zbrali še 13.848.520 din. Skupaj so torej iz teh dveh virov zbrali 43.020.866 din.

In kako so v sežanski občini porabili ta denar? Za soudeležbo raziskovalnih del na območju od Brestovice do Senožeč (1.540.000), za soudeležbo raziskovanj na območju Divače—Kozine (200.000), za soudeležbo črpalnih poskusov širšega obsega v Brestovici (3.000.000), za izdelavo projektov in tehnične dokumentacije za vodovodne objekte od Sežane do Križa, za brkinsko območje z Vremsko dolino, za območje do Obrovega preko Kozine do Krvavega potoka in za študije za spodnji del Krasa (3 milijona). Največja postavka (27.571.302) je lastna udeležba pri gradnji rezervarja na Taboru in vodovoda od Planine do Tabora in od Tabora do Križa, ki bo veljal 68.571.302 din, druga (7.709.564) pa lastna udeležba pri najetju posojila za brkinsko območje, za vodovod Kozina—Krvavi potok—Materija—Gradišče in Lokev—Lipica. Skupaj torej 43.020.866 din, ali toliko, kot so zbrali iz teh virov.

Ob koncu morda še to: čeprav poročilo tega ne omenja, pa bi bilo v tem trenutku zanimivo zvedeti, koliko denarja bi zbrali s samoupravnim sporazumom, če bi ga podpisale vse tozd, ozd in druge skupnosti, ki so se tega prispevka tokrat izognile, kot da zagotovitev vode ni tudi njihov problem. In tako pravzaprav svoj delež obveznosti prenesle na rame zaposlenih v tistih delovnih organizacijah, ki vsa ta leta plačujejo ta prispevek.

Primorske novice 7.10.80

80 — Št. 77 P.90

Pomanjkanje vode kritično

Navzlic najstrožjim varčevalnim ukrepom je pomanjkanje vode v sežanski občini iz dneva v dan bolj kritično. Zdaj je brez vode že skoraj polovica krajev, priključenih na sistem Kraškega vodovoda. Štab za civilno zaščito je že pripravljen na izjemne ukrepe

Nekaj simbolike je bilo v tem, da so delegati sežanske občinske skupščine v petek obravnavali informacijo o pobudi za podaljšanje občinskega samoprispevka, s katerim naj bi sežanski prebivalci pomagali zagotoviti nove količine vode iz Brestovice. Ta dan je pomanjkanje vode v sežanski občini namreč doseglo že skoraj kritično točko, saj je nekajmesečna suša že tako osušila vodna zajetja, da je bilo stanje z vodo v petek skoraj tako kritično, kot ob najbolj suhih dneh lanskega sušnega poletja.

Čeprav v sežanski občini že nekaj časa velja odlok o vrstnem redu dobave vode in četudi si pri Kraškem vodovodu na vso moč prizadevajo, da bi kar se da omilili posledice dolgotrajne suše, je pomanjkanje vode vse hujše. Tako je bilo v petek zaprta voda kar v polovici vseh krajev, ki se napajajo iz Kraškega vodovoda, pa vendar tudi ta ukrep ni kaj dosti pripomogel, da bi bilo v drugih krajih vode dovolj. Kraji od Komna do Sežane, še posebej tisti na višjih legah, nimajo dovolj vode niti tedaj, ko ni zapor. Tudi v delovnih organizacijah že močno občutijo pomanjkanje vode in v nekaterih obratih na spodnjem Krasu to že ovira reden potek proizvodnje.

Na sežanskem izvršnem svetu, ki skupaj s Kraškim vodovodom in drugimi odgovornimi v občini, pravzaprav že vse poletje ukrepa, kot je pač ob takem pomanjkanju vode mogoče, so nam v petek povedali, da bodo morali — vkolikor v nekaj dneh ne bo obilnejšega deževja — aktivirati štab civilne zaščite so začeli uvajati poseben program, predviden za take izjemne razmere. Zvedeli smo tudi, da je že vse pripravljeno, da začnejo dovažati vodo z vlaki in posebnimi cisternami. Zdravstveno stanje je v vseh krajih doslej še zadovoljivo, za kar gre večinoma zahvala zdravstvenim in inšpekcijskim službam, ki ves čas nadzirajo kakovost vode.

Hkrati s to krizno situacijo, ki je letos ponovno ogrozila sežansko občino, pa tu pospešeno potekajo vse priprave za gradnjo novega vodovoda od Brestovice preko Lipe in Komna do Sežane, od koder bi lahko že v prihodnjih dveh letih dobili 200 sekundnih litrov vode. Tudi delegati sežanske občinske skupščine so se na zadnji seji v petek podrobneje seznanili s programom novega vodovoda, ki naj bi se pozneje vključil v sistem bodočega Primorskega vodovoda. Po načrtih naj bi začeli prvo etapo graditi že prihodnje leto, tako da bi že konec junija od tu dobili prve količine vode, kar bi potem edino lahko zagotovilo, da je letošnje kritično sušno leto na Sežanskem zadnje. Ker pa je to seveda draga investicija (celoten vodovod s priključki in rezervoarji naj bi veljal okoli 40 starih milijard dinarjev), so v sežanski občini kot smo že poročali — pripravili predlog, da bi se letos na referendumu odločali za podaljšanje občinskega samoprispevka. Dvoodstotni samoprispevek, ki so ga doslej v sežanski občini zbirali za gradnjo srednješolskega leta, in ki se izteče aprila prihodnje leto, naj bi potem namenili za izgradnjo tega prepotrebnega vodovoda. Poldrugi odstotek bi zbirali za zagotovitev tega novega vodnega vira, 0,5 odstotka pa — kot doslej — za potrebe krajevnih skupnosti. Kako potreben je ta vodovod, in da z gradnjo res ni mogoče več odlašati, pa je ponovno potrdila letošnja suša, ki, vsaj kot kaže po zadnjih dneh, ne bo povzročila dosti manjše škode, kot lansko-letno pomanjkanje dežja.

Primorske novice 3.8.82

Preveč tvegane improvizacije

Brestoviški vodovod ne bo začel obratovati konec avgusta, kot so sprva predvidevali

(cgs) — Vsi, ki spremljajo gradnjo vodovoda iz Brestovice, se verjetno še zelo dobro spominjajo, kako smo lani tudi v našem časopisu napovedovali, da bodo Kraševci prvo vodo dobili iz Brestovice že pred letošnjim poletjem. Prav pred časom smo zdaj pojasnili, da bo prva voda konec avgusta, čeprav ta etapa vodovoda do tedaj še ne bo popolnoma gotova.

Toda medtem so pri Kraškem vodovodu ponovno temeljito pregledali celotno naložbo in se odločili, da s poskusnim obratovanjem vodovoda še nekoliko počakajo. Kot nam je pojasnil direktor Franc Pirjevec, bi morali, če bi hoteli »zagnati« vodovod že avgusta, preveč improvizirati. Ker pa gre za preveč drage in tudi zahtevne naprave, si tega ne morejo privoščiti. Raje, kot da bi tvegali kakšno okvaro, bodo s poskusnim obratovanjem še nekoliko počakali, dokler ne bo vodovod toliko nared, da bodo prepričani, da ga lahko »zaženejo« brez nevarnosti kakšnih okvar.

Seveda se vsi, še posebej Kraševci, ki jim ta čas spet zelo primanjkuje vode, nejevoljno sprašujejo, zakaj zamude pri gradnji vodovoda. Kot pravi direktor Franc Pirjevec, so tiste dele opreme, ki jo izdeluje Litostroj, dobili šele 15. julija, čeprav so bili dogovorjeni, da jim jo bo Litostroj dobavil že aprila. Resda so bili to nepogodbeni roki, a so v Sežani vendarle upali, da bo Litostroju opremo uspelo izdelati do spomladi. Zaradi te trimesečne zamude zdaj zamujajo pri celotni gradnji in tako bo ta prva etapa vodovoda zaključena do konca leta in ne do poletja, kot je bilo predvideno.

Sicer pa zdaj na črpališčih pospešeno montirajo opremo in upajo, da bo vodovod poskusno morda začel obratovati že konec avgusta ali septembra, kar pa še ne pomeni, da bodo tedaj Kraševci že pili prvo vodo iz Brestovice. Kot zagotavljajo pri Kraškem vodovodu, bo vodovod do konca leta tehnično in tudi sicer usposobljen za delovanje.

Sicer pa imajo v Brestovici na vodnjaku Globoka dolina že postavljen črpalni agregat z vsemi priključki. Če se bo suša nadaljevala in bo vode še bolj primanjkovalo, bodo od tu lahko prečrpavali vodo v cisterne in jo razvažali po vaseh.

Primorske novice 18.6.82

Brkini so zaživeli

V Brkine je prišla prva izmena mladinske delovne akcije; dopoldan so brigadirji na delovišču, popoldan pa se vključijo v različne interesne dejavnosti

Brigadirji so se spet vrnili na Brkine. V prej mrtve in spokojne Tatre so prinesli smeh, mladostni zagon, kričanje, pesem in optimizem, ki od njihovega prihoda dalje zamrejo samo za nekaj nočnih ur, ko brigadirsko naselje zaspi po razgibanem dnevu.

V prvi izmeni delata dve mladinski delovni brigadi in sicer Prežihov Voranc z Raven na Koroškem in Rašiška četa iz občine Ljubljana-Bežigrad. Brigadirji so nastanjeni delno v šotorih in prikolicah, delno pa v domu MDB. Vstajajo že ob pol petih zjutraj in se takoj po zajtrku odpeljejo na delovišča. V prvi izmeni bodo brigadirji urejali gozdne ceste, pomagali pa bodo tudi pri gradnji hleva v Varejah. Začeli so uspešno in v prvih dneh dosegli kar dobre rezultate. Ob dopoldnevnih delajo v več skupinah po deloviščih, popoldne pa se po prihodu v naselje vključujejo v delo interesnih dejavnosti. V okviru posameznih brigad delujejo komisije za SLO in DSZ, za idejno-politično delo, za kulturo, šport in informiranje. Organizirani pa so tudi foto-tečaj, likovni in pleśni tečaj, tečaj za košarkarske sodnike in tečaj cestno prometnih predpisov. O aktualnih problemih in nalogah se pogovarjajo na brigadnih konferencah, ki jih sklicujejo po potrebi. Polni so volje, različnih hotenj in tudi »mladih« skrbi. Ob večerih se zabavajo na različne načine — kmalu po prihodu v brigado so pripravili predstavitveni večer obeh brigad, obiskala jih je amaterska gledališka skupina iz Sežane, ilu zionist Marij Pogačnik, ogledali si bodo različne filmske predstave, zapeli ob tabornem ognju, ob koncu tedna jih bodo obiskali ansambli in poskrbeli za prijetno vzdušje in ples.

Marsikateri mladi nadobudnež se bo v brigadi prelevil v pesnika, marsikdo se bo ogrel za šport ali kulturo, marsikateri mladi razočaranec ali cinik bo spoznal, da je življenje lepo prav zaradi mnogih malenkosti, ki jih vsak dan trosi življenje, spletle se bodo nove vezi in prijateljstva med mladimi. Morda se bo marsikateri zvedel, kaj vse zmore le če hoče in bo zvečer zaspal ponosen na žulje in delo, ki ga je pustil v brkinski zemlji. Življenje v brigadi je res pestro, zanimivo in svojevrstno in zdrami iz zaspanosti celo tiste lenobe, ki prej niso bile najbolj navdušene nad delom. V brigadi noče biti nihče najslabši!

Vsaka izmena brigadirjev bo ostala na Tatrah tri tedne in v tem času si bodo mladi fantje in dekleta nabrali ogromno vtisov, izkušenj; mogoče bodo začeli gledati na življenje iz drugega zornega kota kot pred prihodom v brigado. Naleteli bodo tudi na negativne pojave, ki so v brigadi že skoraj običajna stvar, vendar jih bodo, če so dovolj zreli, znali pravilno ovrednotiti in se ne bodo dali zmesti ob napakah. Ne navsezadnje pravijo, da se na napakah učimo. Naj to ne bo opravičilo zanje — zoda če se ne bi srečevali z dobrim in slabim, ne bi mogli ločevati pravih poti od stranpoti.

Naj bo ta drobna predstavitev življenja med brigadirji tudi vabilo vsem tistim, ki še oklevajo, ki so polni dvomov in bi se radi potrdili, naredili nekaj zase in za družbo, pa ne vedo, kje in kako naj začnejo.

BARBARA KOVAČ

Primorske novice 30/7. 1982

Bodo pipe zopet suhe?

Delegati postojnske občinske skupščine so na torkovi seji obravnavali problematiko oskrbe z vodo. Da ne bi bile pipe zopet suhe, je treba še marsikaj narediti.

Še pred desetletjem so se občani na postojnskem ukvarjali z velikim pomanjkanjem vode. Jasno je bilo, da tako ni moč naprej, zato so izglasovali samoprispevek in začeli z gradnjo skupinskega vodovoda z zajetjem v Malnih pri Planini. Denarja za vsa potrebna dela in objekte ni bilo dovolj, tako da so se odločili za fazno izgradnjo, predvsem pa je bilo pomembno pripeljati vodo v Postojno in Pivko. Pomanjkanje vode in denarja sta narekovala delne rešitve in nekatere improvizacije.

V postojnski občini je sedaj z vodo oskrbljenih 80 odstotkov prebivalcev, največ iz skupinskega vodovoda, nekaj pa je še lokalnih in manjših vodovodov. Vendar pa je ob tem, ko so pripeljali vodo do naselij, ostala vrsta nerešenih vprašanj. Tako je zajetje v Malnih le delno urejeno; zemljišče in stanovanjska stavba v Malnih sta še vedno v zasebni lasti; jez, ki zagotavlja zadostne količine vode je zastarel in se lahko vsak dan podre; v vodovodnem omrežju se izgubi polovica načrpane vode; izteka se amortizacijski čas črpalk v črpališču, vendar za nove ni denarja; cena vode v preteklosti ni sledila naraščanju stroškov itd. Poleg tega v zajetju v Malnih načrpajo v sekundi le 100 litrov vode namesto načrtovanih 250, za kar je vzrok v neustrezni napeljavi vode do črpalk. Glavni izvir vode je namreč pod omenjenim zasebnim stanovanjskim objektom. Po zagotovilih Geološkega zavoda, ki je opravil raziskave, pa bi moralo biti dovolj vode tudi iz vrtin, od koder sedaj priteka. Vendar litri, v kraškem svetu načrpane vode, kažejo drugače. Ker je vode premalo, so črpalke včasih skoraj v blatu, kar jim ne koristi, da o kvaliteti vode niti ne govorimo.

Veliko je torej problemov v oskrbi z vodo v postojnski občini. Vse jih je treba rešiti, sicer lahko pipe zopet ostanejo suhe. Vendar pa za vse ni denarja, zato se je treba lotiti dela po določenem vrstnem redu.

V izvršnem svetu so menili, da je treba najprej popraviti jez, ki v sedanjih razmerah zagotavlja zadostne količine vode. Dela so se že začela, pa tudi milijon dinarjev je zbranih. Čimprej je treba odkupiti zemljišče in stavbo v Malnih in urediti varstveni pas, za kar sedaj še ni vsega denarja. Najti morajo rešitev, kako v črpališče pripeljati več vode. Na kakšen način, sedaj še ne vedo, trenutno pa je denarja le za izdelavo študije. »Vendar velikih eksperimentov ne bo«, je dejal predsednik izvršnega sveta Franc Glažar, »saj jih je bilo v Planini že dovolj«. Dograditi bodo morali čistilno napravo, kajti sedanja voda je oporečna, kloriranje se opravlja na mehanski način. Za dokončanje del je zagotovljenih deset milijonov din.

Med naložbe v oskrbi z vodo sodi tudi napeljava vode tja, kjer je še nimajo, ter popravilo vodovodnega omrežja in s tem zmanjšanje izgub vode, kar so v razpravi na seji zbora krajevnih skupnosti delegati postavljali na prvo mesto. Delegatka iz krajevne skupnosti Postojna je dejala, da je nesmiselno dovajati večje količine vode v zajetje, če potem ta odteka skozi dotrajano omrežje in njive spreminja v močvirja.

Denarja za vsa našteta dela sedaj ni. V komunalni skupnosti so pripravili predlog o prerazporeditvi denarja za komunalno opremljanje stavbnih zemljišč. Če se bodo v stanovanjski skupnosti s tem predlogom strinjali, bi do leta 1986 rešili največje probleme, med drugim bi dokončali tudi čistilno napravo za odpadne vode v Stari vasi pri Postojni ter kanalizacijo v Pivki.

In še nekaj besed o ceni vode. Dejstvo je, da je voda na Postojnskem draga, vendar pa moramo vedeti, da je treba vso prečrpati iz ene doline v drugo, in da je kompleks v Malnih bolj podoben tovarni vode kot črpališču. Vrsto let cena vode ni sledila stroškom, sedanja je na robu stroškovne cene, zato bo prihodnje leto verjetno prišlo do novih podražitev, kar ob vsem že povedanem navaja k domnevi da postojnski občani ne bodo imeli cenene vode.

STANA ZAVADLAV

P26

Primorske novice 12. 10. 1982

Najhujša suša sredi deževja

Zakaj so sežanski prebivalci navzlic deževnemu vremenu konec prejšnjega tedna ostali brez vode?

(cgs) — Lahko je razumeti, da vode ni v sušnem obdobju. Toda ko sredi najhujših nalivov pipe ostanejo suhe, celo najbolj razumevajočim popustijo živci.

In natanko tako je bilo konec prejšnjega tedna na Sežanskem. Zunaj je po cestah in poteh voda drla v potokih, iz pip Kraškega vodovoda pa ni pritekla niti kaplja.

Kaj se je zgodilo? Direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec nam je v petek povedal, da vse letošnje dolgo sušno poletje v sežanski občini ni bilo tolikšnega pomanjkanja vode kot prejšnji četrtek. Toda tokrat je pomanjkanje vode povzročila preobilica dežja. Na vodnem viru v Padežu je bila namreč voda tako kalna, da so morali zapreti črpališče.

Hudi nalivi so bili že prejšnja leta. Kako, da je voda prav letos tako kalna? Drži, kot trdijo prebivalci sežanske občine, da so gozdne poti, ki so jih po uničujočem žledu zgradili v Brkinih, spremenile tok voda, ki ob neurjih zdaj odnašajo zemljo na filtre. Toda poti so morali zgraditi, če so hoteli očistiti polomljene gozdove.

V četrtek so iz padeškega vira namesto 1440 kubičnih metrov dobili samo 210 kubikov vode, pa še te iz potoka ob črpališču Draga, ki so ga delavci Kraškega vodovoda priklopili na črpališče. Da bi bila nesreča še hujša, je rezervoar v Padežu, kjer je sicer 15.000 kubičnih metrov rezerve, še od poletja povsem suh, saj ga deževje še ni napolnilo. Če bi bil rezervoar poln, bi lahko vodo črpali od tu in tako pomanjkanje omilili.

Zakaj nismo dobili vode iz Podnanosa, se bo po tej razlagi vprašal marsikateri Sežančan. Franc Pirjevec pravi, da je bila voda tudi tu tako kalna, da so morali črpalke ustaviti. Zato so od tu namesto 950 dobili samo 450 kubičnih metrov vode. To pa je bila pravzaprav tudi vsa voda, ki jo je imel Kraški vodovod v četrtek za celotno območje od Sežane do Komna. Ta dan se je namreč ustavilo tudi črpališče v Dornberku, ker med 2. in 5. uro ponoči ni bilo elektrike. Zato tudi Komen in okolica nista imela vode.

Tudi v petek, ko je na Sežanskem še močno deževalo, so bile pipe še marsikje suhe. Tokrat so sicer uspeli dobiti več vode iz Nove Gorice, tako da so z vodo iz Hublja lahko preskrbovali ves Kras do Šepulj, iz Podnanosa pa vse količine usmerili v Sežano.

Ob sedanjem pomanjkanju vode je nastala tudi gospodarska škoda, saj je moralo nekaj delovnih organizacij ustaviti proizvodnjo. Ost kritike tokrat glasneje kot poleti leti na Kraški vodovod.

Franc Pirjevec pravi, da se pri potrošnikih pojavlja že celo nezaupanje v upravljalca vodovoda. Vendar pojasnjuje, da v njihovi delovni organizaciji ne morejo ljudem več niti sproti pojasnjevati, zakaj vode manjka. To le še bolj dokazuje, kako potreben je vodovod iz Brestovice, ki bo edini lahko zagotovil dovolj vode za občane in za gospodarstvo.

Delo 2.1.

Ljubljana: le ena komunalna skupnost?

MK SZDL in mestni svet ZS: pet SKIS naj se združi v mestno samoupravno komunalno skupnost

LJUBLJANA, 1. decembra – V Ljubljani bodo predvidoma namesto sedanjih petih (občinskih) samoupravnih komunalnih skupnosti ustanovili enotno mestno komunalno skupnost. Ta predlog sta danes podprla predsedstvo mestne konference SZDL in mestni svet zveze sindikatov, v četrtek pa bodo o njem glasovali še delegati mestne skupščine.

Ustanovitev enotne komunalne skupnosti ne pomeni, da ne bi bili v občinah še naprej ustrezno organizirani; vendar glede na to, da je precej pomembnih komunalnih objektov mestnega pomena, je,

● Vodovodno omrežje, po katerem se pretaka pitna voda, je dolgo 722 kilometrov, prodana letna količina vode pa je 33 milijonov kubičnih metrov. V zelo slabem stanju so lokalni vodovodi – 124 jih je – ker ni dovolj denarja za redno vzdrževanje.

kot kaže, smotrneje, če zanje skrbi enotna komunalna skupnost. Enotna skupnost bi bila – kot pričakujejo tisti, ki podpirajo zamisel o njeni ustanovitvi – verjetno tudi učinkovitejša pri izterjavi finančnih obveznosti za storitve

● V Ljubljani je 690 kilometrov kanalizacijskega omrežja s 16.209 priključki, 15 črpališči in 11 čistilnimi napravami, o gradnji osrednje velike čistilne naprave pa že dalj časa razmišljajo, vendar do sedaj ni bilo denarja, da bi jo pričeli graditi. Za daljinski sistem ogrevanja je v Ljubljani 100 kilometrov omrežja, s 30.000 priključki in 738 toplotnimi postajami, kar zadostuje za ogrevanje okrog 33 odstotkov Ljubljančanov.

komunalnega gospodarstva, s čimer imajo »komunalci« sedaj precej težav. Da bi uveljavili slednje, je treba izdelati ustrezne kriterije in standarde za izračunavanje cen komunalnih storitev.

LJILJANA DJERIĆ

Ehna
potrošnja, gradbeni ma

Primorske novice 30/7-82

Voda za Brkine

Kraški vodovod načrtuje še letos nadaljevati gradnjo brkinskega vodovoda, ki bi zagotovil vodo osmim vasem v ilirskobistriški in sežanski občini

(cgs) — Kraški vodovod skupaj z ilirskobistriško občino pripravlja vse potrebno za gradnjo, pravzaprav za nadaljevanje gradnje vodovoda v Brkinih. Računajo, da bodo začeli graditi še letos in da bodo pomagale tudi mladinske delovne brigade in pripadniki JLA.

Letos naj bi zgradili prvo etapo od Pregarij do vasi Javorje. V Pregarjah bodo zgradili rezervoar in potem položili cevi do Javorja, kjer so že pred štirimi leti zgradili cevovod po vasi in zato vaščani še toliko bolj nestrpno pričakujejo, kdaj njihove cevi ne bodo več suhe. Iz tega vodovoda bi dobivale vodo vasi Pregarje, Tatre, Kozjane, Javorje, Brezovo brdo, Kovčice, Ritomeče in Velike Loče. Naložba je ocenjena na nekaj več kot 13 milijonov dinarjev, ki jih bodo zbrali v bistriški in sežanski občini.

V drugem delu pa bi potem zgradili še cevovod od Javorja do Obrova, da bi tako zagotovili dodatne količine vode za kozinsko območje, ki zdaj dobiva vodo iz Ilirske Bistrice.

Primorske novice 5-10. 82

Peti variant Rižanskega vodovoda

Ko so v delovni organizaciji Rižanski vodovod pred nedavnim izdelali analizo o razvoju vodne oskrbe na Obali, so v njej tudi pojasnili, zakaj poleti prihaja do takih pomanjkanj v dnevnih konicah.

V njej med drugim navajajo, da so v piranski občini na Belem križu in v Fiesi slabe vodovodne naprave, da so težave v Dragonji in Luciji zaradi nedograjenih vodovodnih naprav, da je v Izoli splošno pomanjkanje zaradi premajhne propustnosti cevovoda med Valeto in Pivolom ter da je v koprski občini kritično zaradi premajhnih zmogljivosti izvira Rižane. Prav tako je zapisano, da je stanje na Krasu kritično, razpoložljive količine vode pa so omejene skozi vse leto.

Da bi rešili problem vodne oskrbe na Obali in Krasu tudi še po letu 1990, se bo treba kmalu odločiti, kaj storiti. V Rižanskem vodovodu so zato izdelali pet variantnih predlogov za zajetja vodnih virov. Prvi zajema izvor Rižane in akumulacijo Dragonja, drugi izvir Rižane in akumulacijo Padež, tretji izvir Rižane in akumulacijo Dragonja in Padež, četrti izvir Malnov in akumulacijo Dragonja ter peti izvir Malnov in akumulacijo Padež. Ob tem v Rižanskem vodovodu menijo, da je najboljša peta varianta, s pomočjo katere bi hkrati rešili problem vodne oskrbe na Obali, Krasu in v postojnski občini. Na območju Malnov pa, kot trdijo, je na voljo dovolj vode za daljše obdobje — tudi še po letu 2000.

S predlaganimi variantami se je v sredo seznanil tudi koprski izvršni svet. Člani so menili, da je še kako pomembna tudi dolgoročna oskrba Obale z vodo. O predlaganih variantah pa se bo treba na Obali in v regiji izreči, katera je najboljša ter kako jo izpeljati.

K variantam, so menili, bo treba izdelati tudi strokovne ekonomske izračune in jih osvetliti še iz drugih, pri takih naložbah pomembnih plateh; šele nato se bo mogoče o njih odločati.

V primeru, če bi bila res najboljša peta varianta, kot predlagajo v Rižanskem vodovodu, se bo o njej (kot o vseh drugih, ki bi se pokazale kot najboljše možne) moralo izreči združeno delo, ki bo izgradnjo sofinanciralo. Problematiko vodne oskrbe na obalno-kraškem območju pa bo treba načeti tudi na ravni republike, saj gre za reševanje zelo pomembnega problema. Ta ni in ne more biti le stvar regije, ki za daljše obdobje nima na voljo dovolj lastnih vodnih virov. Seveda pa se bo o teh problemih treba v kratkem dogovoriti, saj bodo dogovorjena stališča morala vsebovati tudi spremembe srednjeročnih planov.

JASNA ARKO-KAMBIČ

Preskrba z vodo

Solidarnostno načelo tudi v našem komunalnem gospodarstvu

Kraševec plačuje najdražjo vodo v Sloveniji, hkrati pa mu je tudi najbolj primanjkuje – Velike naložbe bodo vodo še močno podražile

Skupščina Obalne samoupravne skupnosti za vodno oskrbo Koper ter njen izvršilni odbor sta dala ob obravnavi delovnega osnutka ocene samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v komunalnem gospodarstvu ter ob obravnavi usmeritev za oblikovanje bodoče komunalne politike (ta dokument je v javni razpravi in ga je sestavila Zveza komunalnih skupnosti Slovenije) zanimivo pobudo o postopnem toda nujnem izenačevanju delovnih in življenjskih pogojev delovnih ljudi Slovenije tudi pri nudenju in koriščenju komunalnih storitev.

Omenjeni dokument obravnava namreč stanje komunalnega gospodarstva enotno za celo Slovenijo in ne omenja, da je to stanje lahko različno po posameznih občinah. S tem ne trdim, da so bili sestavljalci dokumenta nedosledni pri njegovem oblikovanju, temveč to poudarjam bolj zato, ker menim, da bi moral ta dokument v končnem besedilu obravnavati tudi razlike, ki so prisotne v stopnji razvoja komunalnega gospodarstva v posamezni občini ali regiji predvsem zato, da bi s politiko bodočega razvoja odpravljali te razlike.

Če je nesporna ugotovitev, da razkorak v razvoju komunalnega gospodarstva že ogroža razvoj predvsem stanovanjskega in tudi ostalega gospodarstva, potem je nesporna tudi ugotovitev, da je ta razkorak nekje večji drugje manjši, kar je odvisno od naravnih danosti določenega kraja in ne nazadnje tudi od boljše ali slabše politike, ki jo vodi posmezna občina do komunalnega gospodarstva iz subjektivnih ali objektivnih razlogov. In če sem že omenil, da bo morala nova komunalna politika v celotnem procesu njene družbene reprodukcije spoštovati in uveljavljati samoupravne družbenoekonomske odnose v celotnem slovenskem komunalnem gospodarstvu ter spoštovati in odpravljati tudi morebitne razlike, potem je prav, da sem konkreten in prikažem, kje in kakšne so te razlike na obalno-kraškem območju (in verjetno tudi drugod) v vodni oskrbi.

Slovenska obala dobiva iz Hrvaške že dve tretjini vode

Obala in Kras sta močno deficitarna na naravnih vodnih virih in pomanjkanje vode že ogroža življenje in delo občanov ter delovnih ljudi, še posebno na Krasu. Spomnimo se težav, s katerimi se je boril Kras v pretekli suši. Te težave se še stopnjujejo in bodo prej ali slej postale neznosne v vseh pogledih.

Zato je nujno, da se v celotnem slovenskem prostoru dogovorimo, kako in od kje bosta Kras in obala dobila vodo, pri čemer bomo morali izhajati iz spoznanja, da je voda skupna in naravna dobrina vseh Slovencev in zato imajo vsi Slovenci do nje enake pravice. To spoznanje je bilo zelo prisotno in smo ga uporabili na slovenski obali že pred leti, ko ji je Hrvatska dovolila koristiti najprej vodo iz izvirov Bužini in Gabrijeli na njenem ozemlju in ko ji je kasneje dovolila koristiti del vode iz izvira v Gradolah, kar praktično pomeni, da slovenska obala dobiva iz Hrvatske že več kot dve tretjini vode. Lasten je namreč le vodni vir iz reke Rižane.

To spoznanje pa pomeni, da moramo slovensko vodo obvarovati pred onesnaženjem in uničenjem, jo pošteno porazdeliti in jo nuditi vsem Slovencem pod izenačenimi, da ne rečem, pod enakimi pogoji.

Druga posebnost oziroma razlika, ki jo je treba upoštevati in odpravljati z novo komunalno politiko, ki pa ni značilna le za našo regijo, so različne cene komunalnih storitev predvsem individualne komunalne porabe.

Zelo plastični primer takih razlik je cena vodi v Sežani, ki znaša 12,00 din/m³ za gospodarske in 9,20 din/m³ za gospodinjske porabnike, v strukturi pa zajema le elemente enostavne reprodukcije. To pomeni, da Kraševec plačuje najdražjo vodo v Sloveniji in istočasno trpi njeno največje pomanjkanje, predvsem v suši, saj jo ljubljanski porabnik (v gospodarstvu in gospodinjstvu) plačuje po enotni ceni 2,95 din/m³.

Glavni vzrok takih razlik v ceni, ki močno vplivajo na življenjske in delovne pogoje občanov na Krasu in obali z vsemi ekonomskimi posledicami, je vodna deficitarnost, veliki transportni stroški in veliki stroški za kondicioniranje kraške vode.

Take razlike bomo zaman iskali na območjih, ki so bogati z vodnimi viri in kjer je voda boljša od kraške ter jo navadno ni treba čistiti in klorirati.

Omiliti ekonomske posledice dragih naložb

Naslednja značilnost, ki tudi ni značilna le za našo regijo, je v velikih in nesorazmernih naložbah za vodovodne objekte in naprave, saj njihovo višino narekujejo navadno zelo oddaljeni vodni viri, zelo zahtevni objekti za transport (cevovodi) ter še bolj zahtevni objekti za prečrpavanje in kondicioniranje vode (črpališča in čistilne naprave).

Ekonomske posledice takih naložb se z vso resnostjo odražajo kasneje v ceni za vodo. Njim se pridružijo še veliki stroški upravljanja in vzdrževanja in ne nazadnje se jim pridružijo še strožje ekonomske posledice nesorazmernih naložb, ki v prvem desetletju navadno niso popolnoma izkoriščene, ker so praviloma dimenzionirane za daljšo perspektivo.

To je začaran krog, ki je danes po sili razmer sklenjen tako, da porabnik vode na Krasu in obali mora zagotavljati velika sredstva z različnimi načini združevanja in jih nameniti v razširjeno reprodukcijo vodne oskrbe, kasneje pa bo moral plačevati vodo 2 ali 3–krat dražje kot danes.

Prav zato menim, da moramo omiliti te razmere in njihove ekonomske posledice.

Prva priložnost za to se nam ponuja že v opredeljevanju družbenoekonomskih odnosov v komunalnem gospodarstvu, ki bo moral upoštevati, da so ti različni od občine do občine in še predvsem v opredeljevanju usmeritev nadaljnjega razvoja, ker bomo morali z njimi zastaviti uporabo solidarnostnega načela postopnega toda vztrajnega izenačevanja delovnih in življenjskih pogojev vseh Slovencev tudi pri nudenju in koriščenju komunalnih storitev.

Uporaba solidarnostnega načela ima več poti. Zanjo se bomo lahko opredelili s pomočjo prakse, ki jo že poznamo v skupni in splošni porabi in ki jo zlasti poznamo v nekaterih dejavnostih posebnega družbenega pomena materialne osnove.

Električno plačujemo vsi po enotni ceni

Električno energijo plačujemo vsi Slovenci po enotni tarifi in združujemo sredstva za nove naložbe tudi po enotni stopnji. Podobno je tudi v vodnem gospodarstvu, kjer smo poenotili finančne vire, kjer smo skoraj poenotili njihovo višino in se dogovorili za načela in možnosti solidarnostnega prelivanja sredstev v manj razvite in druge občine, kjer je nujno in prednostno rešiti akutne vodnogospodarske probleme.

V slovenskem prostoru se dogovarjamo za enotno stanovanjsko politiko, saj so med občinami le manjše razlike v višini stanarin, skoraj enotna pa je stopnja združevanja sredstev iz dohodka za gradnjo novih stanovanj.

Podobno je s cestnim dinarjem, s katerim izvajamo slovenski plan razvoja cestnega omrežja.

Naj sklenem ta razmišljanja z ugotovitvijo, da je prehod na postopno, toda nujno izenečavanje delovnih in življenjskih pogojev tudi pri nudenju in koriščenju komunalnih storitev potreben tudi zato, ker se bodo opisane razlike razširile še na nova območja in področja predvsem zaradi pospešene urbanizacije in tudi zaradi rasti potreb po boljšem družbenem standardu v posameznem kraju oz. regiji. Te razlike se bodo razširjale tudi zato, ker naravne dobrine in danosti niso neizčrpne, še posebej, če jih ne bomo bolje varovali in smotrneje izkoriščali kot doslej.

In ne nazadnje velja ugotoviti, da je skrajni čas za oblikovanje nove solidarnostne politike tudi v komunalnem gospodarstvu zato, ker je zanjo iskati in najti mesto že v temeljih plana SRS za naslednje srednjeročno plansko obdobje.

ALOJZ BIZJAK,
tajnik obalne samoupravne skupnosti
za vodno oskrbo Koper

Petek, 18. januarja 1980

DELO 12.8.80

Janez Zemljarič in France Popit obiskala brigadirje v Brkinih

● SEŽANA, 11. avgusta – *Včeraj sta bila na delovnem obisku v sežanski občini predsednik slovenskega izvršnega sveta Janez Zemljarič in član predsedstva SRS France Popit.* S predstavniki sežanske občine sta obiskala brigadirje, ki delajo v četrti izmeni republiške MDA Brkini 82, in si ogledala delovišča, predstavniki sežanskega izvršnega sveta pa so ju seznanili tudi z razvojem kmetijstva v občini. Popoldne sta obiskala še spodnji del Krasa in gradbišče brestoviškega vodovoda, ki naj bi Krasu zagotovil dovolj vode. Poudarila sta, da je treba prvo fazo gradnje, ki naj bi zagotovila vodo bližnjim vasem, čimprej končati in nadaljevati z drugo fazo gradnje, ki bi zagotavljala vodo dobršnemu delu planote, saj obsega gradnjo cevovoda od Lipe do Komna. (D. B.)

Reka je spet poniknila

DIVAČA, 20. julija – Na istem mestu kot lani, blizu Gornjih Vrem, približno šest kilometrov pred Škocjanskimi jamami, je notranjska Reka spet poniknila in »ubrala« podzemno pot proti morju. Kot pravijo domačini, je Reka ponovno »izginila« v začetku julija, ponor, v katerega se steka, pa je tokrat večji kot lani. Zanimivo je, da je v Škocjanskih jamah še vedno dovolj vode, saj priteka v strugo čista voda manjših izvirov blizu jam. Ponor so si ogledali tudi predstavniki koprske ob-

močne vodne skupnosti in Zveze vodnih skupnosti Slovenije. Direktor delovne skupnosti strokovnih služb zveze vodnih skupnosti Vlado Gorišek je dejal: »Odločili smo se, da bomo s strokovnjaki iz Italije poskusili odkriti novo »pot« Reke. Pričakujemo, da bo do konca leta končana študija o tehnologiji čiščenja odpadnih voda, ki se zlivajo v Reko. Za čistilno napravo bomo potrebovali okoli 350 ali 400 milijonov dinarjev. Projekt bo moč uresničiti le s skupnimi močmi, s solidarnostnim zbiranjem denarja.«

D. G.

Poplava težav z vodo

Na Kozinskem primanjkuje vode zaradi okvare na hidrantu v Gradišču

(cgs) — »Hrpeljci nismo kamele, da bi se lahko v enem dnevu odžejali za ves teden.« Takole je na skupščini sisa za vodo v Sežani pred dnevi nek delegat izrazil nejevoljo prebivalcev kozinskega območja, kjer zadnji mesec tudi po dva dni v tednu nimajo vode. Vode zmanjka celo na mejnem prehodu Krvavi potok, in tako se često zgodi, da v Kompasovih obratih na meji ne morejo turistom postreči niti s čajem. Zato ni nič čudnega, da navzlic novemu vodovodu, ki so ga pred dvema letoma zgradili med Kozino in Krvavim potokom, vodo spet uvažajo iz Italije. Bolje je namreč žrtvovati dragocene devize, kot da se turisti že ob prvem srečanju z našo deželo seznanijo celo s pomanjkanjem vode.

Pomanjkanje vode povzroča že zdaj, ko o kakšnem sušnem obdobju še sploh ni mogoče govoriti, med domačini obilo hude krvi. Mar smo zato zgradili nov vodovod za 30 milijonov, da nam zdaj spet primanjkuje vode? — se marsikje jezno sprašujejo, kadar iz pip ne priteče voda.

Za kaj gre, kaj se je zgodilo, da na Kozinskem že na pomlad primanjkuje vode, ko pa vemo, da tu z vodo ni bilo nikdar tako hudo kot na Krasu?

Kot so ugotovili na sestanku predstavnikov ilirskobistriškega tozda Vodovod, Kraškega vodovoda in predstavnikov krajevne skupnosti v torek na Kozini, je vzrok za pomanjkanje vode okvara na hidrantu v Gradišču. Zaradi tega dobivajo od letošnjega maja na Kozino namesto 6 litrov v sekundi (približno 170 kubikov dnevno) le 4 litre vode v sekundi. Čeprav iz Ilirske Bistrice, ki z vodo napaja zgornji Kras, načrpajo v rezervoar Starod toliko vode, da je lahko od tu odvajajo 28 litrov v sekundi (od tega v sežansko občino 13 litrov), zaradi okvare zdaj na kozinsko dobivajo manj vode. Tudi teh 13 litrov je več, kot predvideva pred leti sklenjen dogovor med občinama, po katerem naj bi sežanska občina dobivala 10 litrov v sekundi. Vendar je to premalo, saj bi na sežanskem delu tega območja v sušnem obdobju potrebovali kar 15 litrov v sekundi. Te vode pa ne bo mogoče pripeljati do Kozine, saj potrošniki od Obrova do Kozine porabijo že 5 litrov v sekundi in tako ostane za kozinsko območje v najboljšem primeru 10 litrov vode v sekundi.

V sežanski občini plačujejo potrošniki od 23. maja dražjo vodo. Gospodinjstva bodo morala zdaj odšteti za kubični meter 28 dinarjev (prej 20,65 din), gospodarstvo pa 38 dinarjev (prej 27,50 din). Nove cene so začele veljati potem, ko so jih pretekli teden sprejeli tudi delegati skupščine sisa za vodno oskrbo, ki so na prejšnji skupščini glasovali proti podražitvi.

Kaj narediti, da prebivalci tega območja ne bodo ostali žejni ob novem vodovodu? Na sestanku so se dogovorili, da bodo pomanjkanje ublažili tako, da bodo povezali nov rezervoar na Kozini s starim. Tako bi lahko dobivali vodo tudi v višjih legah, kjer je zdaj pomanjkanje najhujše. Poskušali bodo tudi odpraviti okvare na vodovodnem omrežju, da bi po starih ceveh šlo v nič čimmanj dragocene tekočine. Na novem cevovodu, ki ga gradijo med križiščem in Steklarno, bodo namestili merilne naprave, da bodo laže ugotovili, kje so cevi poškodovane.

Seveda z vsem tem ne bo mogoče povsem odpraviti pomanjkanja vode, saj bo dokončna rešitev za te kraje šele voda, ki bo pritekla po načrtovanem Primorskem vodovodu.

Primorske novice 3.6.83

Brestoviški vodovod: dela so pri koncu

V petih krajevnih skupnostih na Krasu ne bo več suše – Prvi poskus ta mesec

DELO 2.12.82

SEŽANA, 1. decembra – Prihodnje leto Kraševcev zagotovo ne bo žejalo. Večkrat je bilo slišati take obljube, toda kot so danes povedali na Kraškem vodovodu v Sežani, tokratne zagotovo drže, saj gredo dela pri gradnji prve faze brestoviškega vodovoda h koncu in še ta mesec bodo poskusno vključili črpalke na izviru v Brestovici, črpališču v Selah na Krasu in drugod, v začetku prihodnjega leta pa preskusili ves, okrog 12 kilometrov dolg vodovodni sistem od Klaričev do Lipe. Doslej so v ta del vodovoda vložili 395 milijonov dinarjev. Prihodnje leto bodo tako na suhe pipe pozabili prebivalci štirih krajevnih skupnosti v goriški in ene v sežanski občini. Graditelji upajo, da bodo zbrali še 170 milijonov dinarjev, s čimer naj bi od februarja do junija zgradili še 5,4 km vodovoda od Lipe do Komna in tako vodo zagotovili tudi Komnu in Gorjanskemu.

D. G.

Še letos poskusno obratovanje

Primorske novice 14.12.82

Prva etapa brestoviškega vodovoda je skoraj gotova. Še ta mesec bodo naredili prve poskuse, marca pa bodo poskusno vključili celoten vodovod od Klaričev do Lipe na Krasu.

(cgs) — Prva etapa tako imenovanega brestoviškega vodovoda v sežanski občini, to je 12 kilometrov cevovoda s črpalkami in drugimi napravami od izvira v Brestovici do Lipe na Krasu, je skoraj povsem dograjena. Kot so nam pred dnevi povedali na Kraškem vodovodu v Sežani, je opravljenih že 90 odstotkov vseh del, prav te dni pa naj bi na Selah montirali še črpalke in nekaj armatur, ki naj bi jim jih ta teden dobavil Litostroj. Čim bodo ta dela končana, bodo z izmeničnim vključevanjem preizkusili vse agregate in črpalne naprave. Računajo, da bo potem lahko že februarja ali najpozneje marca prihodnje leto začel poskusno obratovati ves vodovodni sistem od Klaričev do Lipe.

Vse je nared tudi že za začetek gradnje druge etape vodovoda (zaradi pomanjkanja denarja so morali to etapo razdeliti v podetape). Ker bo gradnja postopna, bo namesto leta 1983, kot je bilo sprva predvideno, gotova šele leta 1985. Prihodnje leto bodo zgradili 5400 metrov vodovoda od Lipe do Komna. Ta del več kot 600-milijonske naložbe, toliko bo namreč brškone po novih cenah stal celotni vodovod, bo veljal 170 milijonov dinarjev. Polovico denarja naj bi zagotovila Zveza vodnih skupnosti, ostalo pa bodo zbrali iz drugih virov. Graditi ga bodo začeli v začetku prihodnjega leta in naj bi bil predvidoma gotov do julija. Pri gradnji bodo tako kot doslej pomagali pripadniki JLA.

Če bo šlo vse po sreči, bodo torej imeli prebivalci spodnjega dela Krasa v sežanski in novogoriški občini, ki že nekaj let čutijo najhujše pomanjkanje vode, naslednje poletje vode dovolj.

DELO TOREK 31/1-1984

Dosedanjih izgub se hočejo otresti

Na Obali se pripravljajo na ustreznejšo organiziranost komunalnih ozdov – Boljše tudi storitve

KOPER, 30. januarja – Z ustreznejšo organiziranostjo komunalnih ozdov na Obali bo dosežen le eden od ciljev, ki so jih imeli pred očmi predlagatelji zakona in delegati slovenske skupščine, ko so marca 1982. leta sprejeli zakon o komunalnih dejavnostih, so pred dnevi menili člani izvršnega sveta skupščine obalne skupnosti.

Razpravljali so namreč o uresničevanju omenjenega zakona (delovanje ozdov in skupnosti mora biti usklajeno z zakonom do marca prihodnjega leta) in poudarili, da je še posebej pomembno urediti pogoje gospodarjenja teh ozdov z ustrezno politiko cen, smotrneje bo treba načrtovati razvoj komunalne infrastrukture, se domeniti o odnosih med izvajalci in porabniki storitev itn. Dejstvo je namreč, da imajo ozdi, ki se ukvarjajo tudi s »čisto« komunalno dejavnostjo, na tem področju vedno izgubo, ki jo pokrivajo z drugimi dejavnostmi.

Na Obali je pet ozdov, ki se ukvarjajo s komunalno dejavnostjo: Rižanski vodovod, Hidro, Komunalni servis Koper, Splošno komunalno podjetje Izola in Komunalno podjetje Piran. Trenutno je le Rižanski vodovod obalni ozd, ostali štirje pa so bolj občinski, vendar z domala enakimi težavami. »Čista« komunalna dejavnost prinaša izgubo, ki jo v enovitih ozdih pokrivajo z drugimi dejavnostmi, v Komunalnem podjetju Piran pa solidarno iz drugih tozdov. Domala redno zagotovljena izguba v tej dejavnosti seveda povzroča težave tako kolektivom kot tudi uporabnikom, saj komunalni ozdi nenehno krčijo programe investicijskega vzdrževanja, z zamudo prevzemajo v upravljanje sekundarno omrežje, ki ga gradijo v novih in starih naseljih itn. Vse to pa so težave, ki jih ni moč odpraviti čez noč, še manj pa samo z reorganizacijo samih ozdov. Prav zato bo v tem letu na Obali oziroma občinah ter ozdih še precej razprav; nujni bodo seveda tudi primerni ukrepi o racionalnejšem delu in organiziranosti komunalnih ozdov. Za kakšno obliko organiziranosti, povezanosti se bodo v ozdih odločili, ni mogoče reči. Ponuja pa se jim možnost, da bi komunalne dejavnosti združili pod skupno streho v eno delovno organizacijo, ali da bi se povezali v poslovno skupnost, ali pa da bi se povezovali oziroma uresničevali skupne interese s samoupravnimi sporazumi o delitvi dela, skupni nabavi specialne komunalne opreme in podobno. O obliki načina povezovanja se bodo zmenili v tem letu, nujno pa to ni le zaradi zakona, pač pa zaradi preprostega dejstva, da imajo tri obalne občine tudi v komunalni dejavnosti veliko skupnega, kar je treba reševati enotno, usklajeno. To doslej dokazuje reševanje problematike vodne oskrbe. Skupno bi lahko bilo vzdrževanje obal oziroma pristanišč. Obalno območje nujno potrebuje skupno smetišče, pri čemer je treba organizirati enoten sistem odvoza, reciklaže in kompostiranja odpadkov. Prv tako pa bo za obalno območje nujno organizirati usklajen, enoten sistem energetske oskrbe Obale.

DUŠAN GRČA

Herkul Jerman, direktor Rižanskega vodovoda: »Na obalnem območju bomo moteno vodno oskrbo v poletnih mesecih odpravili le z izgradnjo vzporednega vodovoda, vendar za celotno izgradnjo še ni zbrano dovolj denarja. Po sedanjih izračunih nam manjka 10 milijonov dinarjev, ki pa jih sam Rižanski vodovod ne bo mogel zbrati. Dejstvo je namreč, da je letošnje hudo pomanjkanje vode imelo še druge posledice, zlasti v denarnem smislu. Na izviru Rižane so bile od srede junija do konca septembra vključene štiri dodatne črpalke, s katerimi smo vsaj nekoliko omilili hudo sušo; tako velika poraba električne energije pa seveda ogromno stane. Koliko nas je letošnja suša »stala«, sicer še ni povsem izračunano, vendar so stroški zelo veliki in seveda večji od načrtovanih.«

V Kopru zmanjkuje pitne vode

DELO 18.8.83

Gladina reke Rižane se je tako znižala, da vode primanjkuje tudi v industriji

KOPER, 17. avgusta – Oskrba z vodo je v koprski občini v teh dneh najslabša v tem poletju. Pri Rižanskem vodovodu ocenjujejo, da je zdaj dnevno primanjkuje že okrog 5000 kubičnih metrov, kar pomeni, da zaradi pomanjkanja postaja ogrožena tudi industrija.

Danes dopoldne, pa tudi v popoldanskih urah, je bila motena oskrba v Kopru, ker so se pri Rižanskem vodovodu odločili, da bodo ponoči »poslali« 300 kubičnih metrov vode v Šmarje, kamor že deset dni niso dobavili večjih količin vode. Tudi v višjih predelih Izole, okrog stare bolnišnice in v Simonovem zalivu vsak dan zmanjkuje vode in pri Rižanskem vodovodu pravijo, da jo z občasnimi zaporami skušajo kar se da pravično razdeliti.

Gladina Rižane letos še ni bila tako nizka, saj po naravni poti iz izvira Rižane priteče v vodovod le okrog 100 litrov vode v sekundi, preostalih 80 litrov pa načrpajo.

D. G.

Primorske novice 18.11.1983

Kritično pomanjkanje vode

Zaradi dolgotrajnega sušnega obdobja je več kot polovica vasi v sežanski občini brez vode

(cgs) — Sušno obdobje, ki je letos hujše kot kdajkoli doslej prizadelo sežansko občino, se še nadaljuje. Ker obilnejšega deževja tu pri nas pravzaprav že od pomladi, so se zdaj posušili še vsi vodnjaki. Tako morajo vodo dovažati s cisternami. V sredo so imeli na občinskem štabu za civilno zaščito kar 170 naročil za vodo, s tremi cisternami, kolikor jih imajo zdaj na voljo, pa lahko dnevno prepeljejo vodo le dvajsetim naročnikom.

Zaradi izrednega stanja se je v sredo ponovno sestal štab za civilno zaščito. Ugotovili so, da tako kritičnega stanja še ni bilo. Ker se bojijo, da se bo še bolj ohladilo in da bo zapadel še sneg, ko veliko cistern sploh ne bi moglo več v nekatere vasi, bodo morali v te kraje napeljati nekoliko zalog vode še pred zimo. Za to pa potrebujejo takoj še najmanj štiri cisterne, ki si jih bodo poskusili izposoditi od JLA ali od gasilcev.

Na Rižani vse manj vode

11.3.83

Potrošniki — vsaj za zdaj — pomanjkanja še ne občutijo

(zt) — Sušno obdobje, ki skorajda brez prekinitev traja že vse od letošnjega poletja, povzroča prebivalcem Krasa hude težave s pomanjkanjem vode. Težave z vodo pa imajo v zadnjem času tudi na obalnem območju, kjer na izviru Rižane uspejo po naravni poti načrpati le 100 sekundnih litrov vode, preostalih 80 pa jih morajo dodatno črpati izpod jezu. Tako uspejo na dan zagotoviti 14.800 kubikov vode in zadovoljiti potrošnjo v koprski občini.

Potrošniki, vsaj zaenkrat, še ne občutijo pomanjkanja vode, vendar je nenavadno (na Rižanskem vodovodu so nam povedali, da tako skromne izdatnosti Rižane ne pomnijo v tem času), da je v jeseniških mesecih Rižana skorajda brez vode. Kljub nizki izdatnosti, pa na Rižanskem vodovodu menijo, da do pomanjkanja vode za potrošnike ne bo prišlo, saj je potrošnja vode mnogo nižja kot je bila na primer v poletnih mesecih, ko so bile zmogljivosti Rižane izkoriščene do maksimuma.

DELO 20.1.1984

Krvava griža je še poceni nauk

Epidemija zaradi okužene vode bo na območju Iga med drugim terjala vsaj 1.400 izgubljenih delovnih dni

LJUBLJANA, 19. januarja – Približno sto ljudi z območja viških krajevnih skupnosti, ki obsegajo naselja Brest, Tomišelj, Vrhljane, Strahomer, Iško loko, Ig, Kremenico, Iško in Iško vas ter Kot in Staje, je zaradi krvave griže že iskalo pomoč pri zdravniku, ki so šest krajanov napotili v bolnišnico.

Epidemija, do katere je prišlo zaradi okužene vode iz lokalnega vodovoda, sicer ne pušča trajnih posledic, čeprav je bolezen nalezljiva in zna biti precej mučna. Drugače bi bilo, če bi šlo za eno izmed bolj nevarnih možnih obolenj, na katere so inšpektorji mestne uprave za inšpekcijske službe ob pogostih pregledih lokalnih vodovodov (po katerih pa praviloma niso sledili ustrezni ukrepi pristojnih) opozarjali že vrsto let nazaj.

Po jutrišnjem sestanku s predstavniki prizadetih krajevnih skupnosti bo znano, kako naj bi preskrbo z vodo na prizadetih območjih trajneje uredili. Po predlogih sanitarne inšpekcije MUIS naj bi najprej poskrbeli za plinski klorinator in pregledali omrežje lokalnega vodovoda, nato pa preizkusili, do kod je možna preskrba z vodo iz vodarne Brest. Mestni vodovod naj bi po tem poskrbel za zadostne količine zdrave (a tudi dražje) vode, po prevzemu in sanaciji omrežja pa naj bi tudi prevzel v upravljanje vodovod za območje Iga.

Na Zavodu za socialno medicino in higieno Ljubljana so ocenili, da bo šlo zaradi epidemije v izgubo najmanj 1.400 delovnih dni, saj so med drugim 11 ljudem prepovedali delo z živili, nekdo pa bo najbrž z dela izostal tudi zaradi desetih otrok, ki s krvavo grižo ne smejo v vrtec. Bolezni, zdravila in drugi ukrepi bodo nadaljnji, za zdaj težko ocenljiv, vsekakor pa ne majhen strošek

BORUT ČONTALA

„DELO" Torek, 31. maja 1983

Zdrave pitne vode ima Slovenija dovolj, vendar vsaka občina načrtuje zase, v tej razdrobljenosti pa se zatika pri denarju

Lani smo v Sloveniji porabili 8 kubičnih metrov vode na sekundo – Vseh voda, ki so brez čiščenja še primerne za oskrbo, je za okrog 50 kubikov na sekundo – Vodne vire so v mnogih občinah sicer zavarovali, a sprejete odloke le redki spoštujejo

LJUBLJANA, 30. maja – Nekaj dni je tega, ko je bilo v časnikih in televizijskih poročilih moč videti posnetke dolgih vrst ljudi, ki so s plastičnimi posodami v rokah stali pred tovornjaki – cisternami s pitno vodo. Slike so bile večinoma iz Srbije, ki jo je pestila huda suša, vendar se je ob njih marsikdo vprašal: kakšna pa je preskrba z vodo v Sloveniji?

Zdi se, da v naši republiki z vodo nimamo oziroma ne bi smeli imeti problemov, saj je imamo dovolj. Padavinski režim je ugoden, povprečje padavin je več kot 1500 milimetrov na leto in računajo, da skozi zemljo v povprečno mokrem letu odteče več kot tisoč kubičnih metrov vode na sekundo. Vendar je vode, ki je brez čiščenja še uporabna, približno 50 kubičnih metrov na sekundo. Dovolj torej, da bi težav kljub naraščajoči porabi (leta 1970 smo porabili 4,6 kubika na sekundo, lani že 8, leta 2000 pa naj bi je 13,5 – ob tem še podatek, da je samo Beograd lani porabil 6 kubikov vode na sekundo) ne smeli imeti. S količino jih imajo bolj redki, težave pa so drugod. Delovi dopisniki so zato pogledali, kakšna je preskrba z vodo tam, kjer živi največ ljudi, oziroma tam, kjer so težave z vodo že tradicionalne.

Ljubljana: preskrbo z vodo ima urejeno tja do leta 1990, ko naj bi vodo začela dobivati tudi s Sorškega polja. Veliko je vlagala v nove vodarne (Brest, Jarški brod, Šentvid) in primarno vodovodno omrežje, sedaj pa sta v ospredju vzdrževanje in gradnja sekundarnega omrežja. Postopoma naj bi ukinjali tudi lokalne vodovode, iz katerih dobiva vodo še okoli 50 tisoč Ljubljančanov, a so inšpektorji ugotovili, da je od 131 vodovodov le 11 neoporečnih. Sicer pa Ljubljančani pijejo dokaj dobro vodo iz mestnega vodovoda, ki pa je zlasti v središču mesta močno dotrajan. Kar 30 odstotkov načrpane vode se v vodovodu izgubi (prelomi, netesnost omrežja).

Koroška: vprašanje pitne vode je dobro rešila že v minulih letih, ko so veliko denarja namenili za gradnjo vodovodnih naprav, predvsem zbiralnikov in krajevnih zajetij. Mežiška dolina se je odločila tudi za projekt »Šumec«, ki bo vodo iz nederij Pece pripeljal tja do Raven. V radeljski občini je vode sicer primanjkovalo v Podvelki in Breznu, a jo tam sedaj dobivajo iz Radelj. Slovenjgradčani so svoje težave rešili z novim zajetjem v Suhem dolu.

Murska Sobota: kakovost vode v črpališču v Črnskih mejah je dobra, nekaj težav je s pritiskom v omrežju, ko nastopi daljše sušno obdobje. Takrat priključijo na omrežje še rezervno črpališče v Fazaneriji, tako da je oskrba z vodo 900 od skupaj 1500 gospodinjstev normalna. Pomurkina Mesna industrija in Tovarna mlečnega prahu, ki sta največja porabnika vode v industriji, se z njo oskrbujeta iz lastnih studencev. Sicer v Soboti načrtujejo dolgoročno ureditev oskrbe s pitno vodo. Letos bo komunalna skupnost financirala gradnjo novega vodnjaka oziroma črpališča v Krogu. Če bo prvi, poskusni studenec dal ugodne rezultate, bodo tudi gradnjo omrežja prilagodili gradnji tega črpališča.

Maribor se je širil, vodovod tudi, na vodne vire so pozabili

Maribor: Mariborski vodovod je že pred dnevi priporočil prebivalcem, naj omejijo porabo pitne vode. Mestu ne primanjkuje vode samo v sušnem obdobju, ampak tudi sicer. Maribor se je širil, z njim tudi vodovodno omrežje, zmogljivosti vodnih virov pa niso povečevali. Sedaj na Vrbanskem platoju urejajo dva vodnjaka, ki bi dala okrog 100 litrov vode na sekundo in obogatila podtalnico. V Mariboru sedaj načrpajo 600 litrov vode na sekundo, izven mestnega območja pa še 70 litrov.

Vrhnika: v občini se ubadajo predvsem z oporečnostjo vode, ki je kraškega izvora in zato po naravni poti manj prečiščena. Večjih onesnaževalcev v občini ni, vendar se v njihova zajetja stekajo vode iz sosednjih občin, ki s seboj prinašajo tudi umazanijo. Sedaj postavljajo cevi novega vodovodnega sistema, ki bo združil vrhniškega in borovniškega. Izvir je na borovniškem vršaju, dela, vredna 100 milijonov, naj bi končali še letos. Stara zajemališča bi potem uporabljali predvsem za tehnološko vodo.

Brežice: še do minulega leta so Brežičani pili dobro vodo, a s priključevanjem novih porabnikov (sedaj že okrog 16.000 gospodinjstev ali 60 odstotkov celotne občine) je voda dobila okus po trohnobi. Analize so sicer pokazale, da voda ni škodljiva, sicer pa pogosto pijejo oporečno vodo tudi v drugih krajih (zaradi kraškega terena in površinskih zajetij). Pod Artičami bodo že letos usposobili globinski vodnjak in čez leto ali dve naj bi bilo tudi tu glavno črpališče. Nova zajetja bodo globoka tudi 150 metrov, nad njimi bo 30 do 40 metrov debela nepropustna plast, tako da ne bo težav s spoštovanjem varstvenih pasov in ker bodo pod daljnovodi, tudi kmetijske površine ne bodo prizadete. Letos se bodo lotili tudi reševanja oskrbe z vodo za več kot 400 gospodinjstev na Bizeljskem, ki bodo dobivala vodo po 6 kilometrov dolgem vodovodu iz Dupla v Pišecah.

Tržič: kljub temu, da je okolica Tržiča bogata z vodnimi viri, v Bistrici pri Tržiču, Križah, Šebenjah in Žiganji vasi vedo, kaj pomeni konec tedna ostati brez vode. Vodovodno omrežje je staro in dotrajano, sedanjih šest zajetij pa daje komaj še dovolj vode. Nove vire iščejo v Lomu pod Storžičem, na Lomščici in na Žegnanem studencu.

Do leta 1990 naj bi vsa Suha krajina dobila vodo

Novo mesto: v občini, ki leži v glavnem na kraškem terenu, ima 75 odstotkov prebivalcev zagotovljeno pitno vodo iz številnih večjih in manjših vodnih sistemov, vendar je neoporečna samo voda iz zajetja Jezero pri Šmarjeških toplicah, drugod jo morajo klorirati. Prav zajetje Jezero nameravajo še razširiti, a vendar si veliko več obetajo od Tominčevega izvira v Kotih ob Krki (zmogljivost 3000 litrov na sekundo), ki ga bodo raziskali s pomočjo republiške raziskovalne skupnosti. **Suha krajina** je vse manj suha. V njenem najbolj suhem območju (Hinje, Prevole, Žvirče, Dobrnič) so mladinske brigade v minulih letih položile več kot 50 kilometrov samo primarnega vodovodnega omrežja. Večina vasi je že dobila vodo, druge pa jo bodo v prihodnjih letih (na Sela-Šumberku bo od letos začeli graditi vodovod). Skratka, tja do leta 1990 naj bi vsa Suha krajina imela vodo.

Kranj: poleti zmanjka vode zlasti v Naklem in Dupljah, pipe rade presahnejo tudi v kranjskem naselju Planina (zaradi starih in preozkih cevi). Od okoli 400 litrov vode na sekundo, kolikor je priteče v kranjsko vodovodno omrežje, se je približno 30 odstotkov izgubi. V Kranju imajo desetletni program obnove in razširitve vodovoda, ki je sicer dokaj obširen, a je že sedaj jasno, da denarja za vse ne bo vodolj. Letos bodo največ denarja namenili za vodovod pri Orehku, s katerim bodo povečali dotok vode na Planino. Industrija rešuje probleme oskrbe s tehnološko vodo tudi s preusmerjanjem na zaprte vodne sisteme ali z lastnimi črpališči.

Tolminci dobijo dovolj vode, a je 80 odstotkov oporečne

Tolmin: delovna organizacija Posočje, ki se ukvarja tudi s komunalno dejavnostjo, upravlja z 90 vodovodi, z več kot 500 kilometri vodovodnega omrežja in 130 vodnimi zbiralniki. Te številke pričajo, da težave Tolmincev na tem področju *niso majhne. Z obsežno obnovo, ki so jo začeli po* potresu leta 1976, so sicer zagotovili zadostne količine vode, vendar je kar 80 odstotkov vode, ki teče po vodovodih, oporečne, na srečo v še dovolj jenih mejah. Začeli so že graditi vodovod za potrebe Tolmina, industrijskega območja v Podljubinju in vasi do Mosta na Soči, ki bo nadomestil več črpališč, med drugim tudi zajetje na potoku Godič, ki ga je pred dvema letoma močno onesnažila gnojnica.

Kras: le nekaj več kot polovica prebivalcev dobiva vodo iz cevi kraškega vodovoda. V najbolj kritičnih trenutkih komaj 20 litrov na sekundo, potrebovali pa bi je vsaj štirikrat več. Poseben štab pri sežanskem izvršnem svetu iz leta v leto predlaga omejitvene ukrepe (vasem po dva dni zapirajo vodo) in skrbi, da v času največjega pomanjkanja zagotovi vodo bolnišnicam, vrtcem, obratom družbene prehrane itd. Letos bodo težav z vodo rešeni prebivalci Spodnjega Krasa, saj bo iz Brestoviškega vodovoda pritekla prva voda. Ko bo zgrajen ves osnovni vodovodni sistem pa bodo imeli Sežanci dovolj vode tja do leta 2000 in še čez.

Podtalnico zastrupljajo gnojila in neurejena kanalizacija

Obala: »vodne« probleme rešujejo vse tri obalne občine skupno. Povezali so se tudi z občino Buzet, kjer sovlagajo v gradnjo izvira v Gradolah, od koder naj bi do leta 1990 dobivali po 300 litrov vode na sekundo, a je zdaj dobivajo komaj polovico, saj je osnovni vodovodni sistem povsem izkoriščen. Zato pogosto primanjkuje vode zlasti v koprski občini. Prihodnje leto bodo ta problem rešili, saj so pred kratkim začeli graditi vzporedni cevovod od Valete do Simonovega zaliva (rezervoarja Pivol), od koder bodo gradolsko vodo lahko pripeljali tudi v koprsko občino. S tem bodo dobili dovolj vode tudi za višinski vodovod v vaseh koprskega zaledja.

Celje: tudi Celjani so med tistimi, ki imajo s pitno vodo največ preglavic. V zadnjih letih so napeljali cevovod iz Vitanja, ki skupaj z vodnjaki v Medlogu daje ob normalnih razmerah 320 litrov vode na sekundo. Največ denarja, ki ga bodo zbrali, bodo namenili za vodarno in druge objekte, ki naj bi dali še dodatnih 70 litrov vode na sekundo, pod Konjiško goro pa bi lahko dobili še 100 litrov vode. Sicer povzroča Celjanom največ skrbi podtalnica na območju Medloga, od koder dobivajo največ vode. Podtalnico zastrupljajo tako kmetje z gnojili in drugimi kemikalijami kot neurejena kanalizacija v Levcu. V tozdu Vodovod se tudi bojijo, da bi se zaradi regulacije Savinje na tem območju znižala raven podtalnice, ki je letos najnižja v zadnjih dvajsetih letih.

Volje je veliko, vsakič se zatakne pri denarju

Ob naštetih težavah v oskrbi z vodo kaže pogledati tudi, kako v posameznih mestih skrbijo, da bi pili kar najboljšo vodo. Ljubljana ima dokaj strog odlok o varstvenih pasovih vodnih virov in ukrepih za zavarovanje voda, najdlje pa so šli v občini Moste-Polje, kjer so tudi določili varstvena območja lokalnih vodnih virov. Sicer pa je največja pomanjkljivost tega odloka, da se ne izvaja dosledno, na Viču pa se celo zavzemajo, da bi zgradili mlečno farmo skoraj tik ob vodnem viru Brest. V Mariboru imajo odlok iz leta 1978, ki ščiti samo vodnjake na Vrbanskem platoju, mariborske občine pa svojih odlokov še niso sprejele. V vrhniški občini imajo varstvene pasove, da pa bi jih upoštevali, nimajo ne denarja ne čistilnih naprav. Tudi Novomeščanom niso prizanešene težave z varstvenimi pasovi. Iz širšega pasu v Šmarjeških Toplicah, od koder dobiva vodo več kot 20 tisoč ljudi, že več let ne morejo izseliti štirih družin, ki se ukvarjajo s kmetijstvom.

Tolminci, kljub odgovornosti, ki jo imajo do sosedov v Novi Gorici, ki pijejo njihovo vodo, še niso poskrbeli za obratovanje šestih, že zgrajenih čistilnih naprav in niso uresničili pobude o sprejetju odloka o varstvenih pasovih. Za vse kažejo veliko volje, vsakič pa se zatakne pri denarju.

V Kranju so glavne vodne vire temeljito zaščitili pred gradbenimi in drugimi človeškimi posegi, zato nevarnosti za onesnaženje vode skorajda ni in vode tudi ni treba klorirati. Tudi na celjskem območju so bolje poskrbeli za zaščito vodnih virov. Celjska skupščina je tak odlok sprejela že lani, žalska pa prejšnji mesec. V okviru tega odloka pripravlja ljubljanska agronomska fakulteta tudi gnojilni načrt za vsako kmetijo posebej.

Vsem odgovorom na vprašanja naših dopisnikov pa je bilo skupno – pomanjkanje denarja za načrte, ki naj bi dolgoročno zagotovili dobro oskrbo z dobro vodo.

Voda, ki jo pijemo, je dobra, a doklej še. Tudi dovolj je je, in spet, a doklej še. In ne nazadnje: tudi razdrobljenost načrtovanja boljši oskrbi z vodo v Sloveniji ni v prid.

Podatke so zbrali: Slavko **Dokl**, Vojko **Flegar**, Ivan **Gerenčer**, Dušan **Grča**, Drago **Hribar**, Marjan **Kos**, Mirko **Kunšič**, Vlado **Podgoršek**, Ivan **Praprotnik**, Katja **Roš**, Lado **Stružnik** in Uroš **Šoštarič**.

V Piranu vode ne bo zmanjkalo

Primorske novice 18.11.83

Birokratski postopki zavlačujejo prihod vode po višinskem vodovodu. Obveznosti do bolnišnice mora izpolnjevati tudi Piran, sicer se utegnejo zaustaviti vsi trije obalni objekti

(vj) — V petek je družbenopolitični zbor skupščine obalne skupnosti obravnaval informacijo o poteku gradnje skupnih obalnih objektov, ki jo je pripravil obalni izvršni svet. Zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti bosta informacijo obravnavala v četrtek dopoldne.

Gradnja vzporednega vodovoda poteka brez večjih zastojev, in Koper bo v prihodnji sezoni dobil dodatnih 60 litrov vode na sekundo. Ker bo iz gradolskega črpališča tedaj na voljo 260 litrov, ni nikakršne bojazni, da bi zaradi tega v piranski občini vode primanjkovalo. Nasprotno, Obala ne bo uspela izkoristiti dobršnega dela količin, ki ji bodo na voljo.

Kritične pripombe so padle na račun postavljanja pip v vaseh, kjer je doslej speljan le primarni cevovod. Tega so se lotili šele tedaj, ko je bila suša že mimo, so očitali delegati. Prav tako jim ni šlo v račun zamujanje pri višinskem vodovodu v Gradinu. Tam so krajani zbrali precej denarja, ki izgublja vrednost, ker se zadeva nikamor ne premakne. Največ ogorčenja pa je v Ravnu, kjer je pipa že postavljena in je preverjeno, da je voda neoporečna. Zapleta se zaradi republiške sanitarne inšpekcije, ki zahteva urejen odtok vode: soglasje za uporabo naj bi dala šele potem, ko bo ta del višinskega vodovoda v celoti končan. Delegati so se vprašali, kaj je nevarnejše: ali uporaba dokazano neoporečne vode, ob sicer neurejenem odtoku, ali to, da ljudje še naprej uporabljajo vodo, ki je potencialni vir okužbe. Jože Dravinec, predsednik obalnega izvršnega sveta, je zagotovil, da bodo ta problem rešili v zelo kratkem času.

Pri gradnji bolnišnice nad Izolo je glavni problem zbiranja sredstev. Piranska občina je sprejela obvezo, da bo po zmanjšanem deležu v preteklih treh letih (tako so lahko uredili svoja zdravstvena domova), v letošnjem in prihodnjih dveh letih zaostanek nadoknadila. Njen dolg znaša 24 milijonov dinarjev, kljub pozivom, da povedo svoje mnenje, pa se piranski delegati na seji niso oglasili.

Predsednik skupščine obalne skupnosti Livij Jakomin je opozoril, da neizpolnjevanje obvez utegne zaustaviti gradnjo ne le enega, tevmeč (zaradi prelivanja sredstev) vseh skupnih obalnih objektov.

Skoraj štiriodstotna prispevna stopnja za vodo

Primorske novice 9. 12. 1983

Delegati sežanske občinske skupščine so v torek soglasno podprli predlog za zvišanje prispevne stopnje sisu za vodno oskrbo od sedanjih 1,8 na 3,9 odstotka. S tem so ponovno potrdili odločitev, da je trenutno najpomembnejša naloga sežanske občine dograditev vodovoda iz Brestovice do Sežane. Zato so tudi uskladili skupno porabo v sisih družbenih dejavnosti, stanovanjski skupnosti in v intervencijskem skladu.

Dež omilil sušo

Primorske novice 20. 12. 1983

Padavine, ki so ob koncu tedna zajele celotno Slovenijo, so vsaj nekoliko omilile hudo sušo, ki že dlje časa traja na Krasu. Kot smo izvedeli v nedeljo, so sežanski gasilci ob koncu tedna razvozili manj cistern z vodo kot običajno, saj zaradi dežja na ogroženih območjih niso bile več potrebne takšne količine prepeljane vode. Petnajst cistern manj kot v sušnih dneh je vodo prepeljalo v že povsem izsušene Brkine; koliko pa je dež zares izboljšal vodno oskrbo na tem območju, se bo pokazalo v naslednjih dneh.

Napake povečujejo porabo

Delo 28.6.83

V koprski občini vsak dan primanjkuje štiri tisoč kubičnih metrov vode – Napovedi za poletje niso rožnate – Vzporedni vodovod začasna rešitev

KOPER, 27. junija – Že pred štirinajstimi dnevi, zlasti pa konec minulega tedna je v koprski občini v višinskih predelih (Šmarje, Pridvor, Črni kal, del Semedele . . .) začelo zmanjkovati vode. Vodovodne pipe so bile suhe tudi po šest ur in kot so nam danes povedali v Rižanskem vodovodu v Kopru, je moč podobno ali celo hujše pomanjkanje vode pričakovati skozi vse poletje.

Osnovni vodovodni sistem od Rižane do Kopra je »sposoben« dnevno v občino »pripeljati« 15.800 kubičnih metrov vode in to količino trenutno tudi »pošiljajo« iz Rižane. Žal pa to za potrebe ne zadošča, saj kljub temu zmanjka povprečno 4000 kubičnih metrov vode na dan. Pri tem je treba dodati, da vsa voda, ki jo iz Rižane »pošljejo«, v Koper ne prispe, saj so izgube v osnovnem vodovodnem sistemu okrog 30-odstotne. Vodovodarji tudi ocenjujejo, da za trenutno pomanjkanje v koprski občini niso krive le izgube v osnovnem vodovodnem sistemu, pač pa tudi v sekundarnem, razdelilnem omrežju. Prenekatera pipa, spoj na cevih in druge napake povečujejo porabo in seveda pomanjkanje, ne avtomatsko, sproti pa odpravljajo vse večje in manjše napake na vodovodnem omrežju. Število teh se namreč ob pomanjkanju vode znatno poveča. Pravijo tudi, da razlogov za uvedbo izrednih razmer in sprejetja posebnega občinskega odloka o delitvi vode v sušnih dneh trenutno ni. Vodnatost Rižane namreč ni omejena, le prevelika poraba in premajhno varčevanje ali prevelika potrata botrujejo sedanjemu pomanjkanju.

Ne glede na omenjeno se pri vodovodu trudijo, da bi s pomočjo vseh odgovornih zagotovili dovolj vode tudi koprski občini. Izolška in piranska, ki jo dobivata tudi s Hrvaškega, sta namreč preskrbljeni, koprska, ki je na obali s 59 odstotki največji porabnik, pa ne. Pravijo, da se bosistema zagotoviti vse manjkajoče količine vode. Seveda bo šlo v kritičnih trenutkih za tako imenovanega gradolskega dograditvijo prve faze tega vodovoda bo moč koprski občini iz

● Območje Kopra z okoliškimi naselji dobiva vodo iz treh rezervoarjev, ki skupno lahko zberejo okrog 1200 kubičnih metrov vode, kar zadošča za dveurno porabo v mestu. Čim voda poide, je rezervoarje tako rekoč nemogoče tako napolniti, da bi bila oskrba normalna. To tudi napoveduje, da bodo težave v oskrbi z vodo skozi vse poletje. Pa še dvoje podatkov: takoj ko pade dež in se zmanjša poraba vode za zalivanje vrtov, je deset dni oskrba skoraj nemotena. V izolski občini imajo za 2500 kubičnih metrov rezervoarjev, torej imajo dvakrat ali celo trikrat večjo rezervo kot v koprski občini, v piranski občini pa je zmogljivost rezervoarjev 3500 kubičnih metrov in so zaloge še večje.

neposredno napajanje, rbo, ki ne bo potekala s zbiralnikov.

DUŠAN GRČA

Dovoz vode bi moral biti cenejši

J. 1. 84

Naročnik naj bi po predlogu obalne SIS za vodno oskrbo plačal za cisterno vode 1500 din

KOPER, 4. januarja – Tako na Obali kot na Krasu so številni zasebniki poleti in tudi v poznih jesenskih dneh naročali dovoz vode s cisternami komunalnega podjetja oziroma gasilcev. Na Krasu so letos naročniki plačevali po 100 dinarjev za pripeljani kubični meter vode, na Obali pa kar polno ceno, ki se je gibala tudi do 3650 din za 8 kubičnih metrov vode.

Poslej naj bi tudi na Obali – tako kot na Krasu, kjer so se odločili za solidarnostno zbiranje denarja za pokritje velikih stroškov (približno 35 milijonov din) – omilili stroške za dovoz vode. Pri obalni samoupravni skupnosti za vodno oskrbo tako predlagajo, naj bi naročnik plačeval 1500 din za cisterno vode, ne glede na oddaljenost, ostalo pa naj bi se pokrivalo iz sredstev SIS. Letos so z obalnega območja razvozili na podeželje nekaj nad 1000 cistern z več kot 7000 kubičnimi metri vode.

D. G.

Vi... anjšal bo transportne ...pokazali v enem letu.

...enako ali celo manjše število zapo... ...slenih. V delu je tudi program za ... boljše izkoriščanje energije oziroma ... manjšo porabo mazuta.

Sanacijski program vključuje ... proizvodnjo več novih proizvodov i... ...domačih surovin. Glavni novi proi... ...zvodi bodo nastali v sodelovanju ... Drogimim tozdom Stuest, z ... pijače pa je v tem sodelovanju še ... ...o možnosti, sa... ...na Sudest vel... ...zmogljivosti pri... ...strakcijah. Ne... ...brezalkoholne pijače lahko priča... ...jemo na tr... ...ržišče v sezoni. Letos, nekatere ... ...jetno že v sezoni za novosti ... so tudi pri... ...stroškujačah. ... Tranzit ... ...o nekate... ...na ... ...kinili, leto... ...zodreti tu... ...ov in skla... ...da bi v aj... ...pa naj bi ...ustrezno

Cena vode v novogo... občini (9,17 dinarjev za... bični meter vode) zaen... sicer zadostuje za kritje ma... rialnih stroškov, vendar n...

ker odteka

Stanovalci bloka v Ulici JLA v Kopru so doslej plačevali vodo, ki je niso porabili

Nekaj let zapored so računi za porabljeno vodo v stanovanjskem bloku v Ulici JLA 5 v Kopru naraščali iz meseca v mesec. Stanovalci so zato sami opravili meritve porabe in ugotovili, da ponoči, ko spijo, porabijo le malo manj vode kot čez dan. Dovolj jasen znak, da z vodovodno napeljavo nekaj ni v redu.

Ni bilo lahko, toda uspelo jim je, da je stanovanjska skupnost naročila popravilo talnega vodovodnega omrežja. Že pri »razdiranju« je bilo jasno, da je vode steklo več v zemljo kot v vodovodne pipe. Dela pri sanaciji vodovoda še niso povsem končana, približno poldrugi mesec pa voda že teče po novih cevih. In rezultat? Stanovalci so za mesec oktober dobili za polovico manjši račun kot ponavadi. Povprečno so pred meseci na stanovalca porabili od osem do deset kubičnih metrov vode, tokrat pa le 4,4 kubičnega metra vode.

Znano je, da se »med potjo« do potrošnikov v Sloveniji izgubi povprečno okrog 30 odstotkov vode, gotovo pa je tudi, da se je po hišah ponekod izgubi vsaj še dvakrat toliko. In tu bi se dalo (kot v primeru, ki smo ga navedli) še mnogo prihraniti; zlasti na obali, kjer je vode manj kot ponekod drugod in kjer je tudi cena višja.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 16.8.83

Dnevno manjka 5000 kubikov vode

V koprski občini takšnega pomanjkanja vode ne pomnijo, vode je premalo tudi na Krasu

(zt) — V preteklem tednu so na obalno-kraškem območju prebivalci pričeli biti hud boj s sušo, saj so zaradi pomanjkanja dežja — pošteno ni deževalo že skorajda tri mesece — vodovodne cevi brez vode. Hudo pomanjkanje vode še zlasti občutijo v koprski občini, saj ostajajo nekatera območja brez vode tudi po nekaj ur.

Pretekli teden so bili tako brez vode v Šmarjah, dnevno ni bilo v Semedeli vode pet do deset ur, pipe pa so se povsem osušile v Pridvoru, Miljskih hribih in v starem delu Kopra. Kot so nam povedali na Rižanskem vodovodu, primanjkuje dnevno 5000 kubikov vode, izdatnost izvira v Rižani pa je bila v preteklih dneh najnižja v letošnjem letu; načrpali so namreč le 92 sekundnih litrov vode, za črpanje izpod jezu so morali uporabiti še tretjo črpalko. Ob tako hudem pomanjkanju vode, kakršnega že nekaj let ne pomnijo, pa je na vodovodnem omrežju zaradi suše popokalo veliko cevi, kar seveda povzroča še dodatne težave. Vendar moramo ob tem povedati, da se kljub številnim opozorilom, veliko občanov še vedno ne drži prepovedi zalivanja vrtnin: zalivajo svojo zelenjavo, po drugi strani pa ostane marsikateri prebivalec, zaradi malomarnega odnosa in nespoštovanja predpisov nekaterih, brez vode. Takšno ravnanje posameznikov je ob velikem pomanjkanju vode skrajno neodgovorno. Prav zato so v koprski občini sprožili akcijo preko odborov za splošno ljudsko obrambo, ki bodo v krajevnih skupnostih skrbeli za dosledno spoštovanje vseh predpisov za varčnejšo porabo vode. Nekateri menijo, da bi bilo treba prebivalce predhodno obveščati, kdaj bo zmanjkalo vode, vendar vsaj tako so nam povedali na Rižanskem vodovodu, takšnega načina zaenkrat ne bodo vpeljali, saj bi si potem prebivalci delali vodne zaloge in preskrba ne bi bila prav nič boljša.

Slabo vodno preskrbo imajo še vedno tudi na Krasu. V Padežu uspejo načrpati le 9,8 litra vode v sekundi, v Podnanosu pa 6,9. Dnevno jim tako primanjkuje skorajda 17 sekundnih litrov vode, preskrba bi bila še slabša, če ne bi bil zgrajen prvi del brestoviškega vodovoda. Vse cisterne še vedno vozijo v vasi, dodatnih ukrepov za varčevanje z vodo niso sprejeli.

primorske novice

Primorske novice 3.6.83

Skromna sredstva za krajevne skupnosti

Suša je elementarna nesreča, zato bi morali prispevati oddaljenim krajem za dovoz vode denar tudi iz republiških solidarnih sredstev, so menili delegati koprske občinske skupščine

(db) — Delegati koprske občinske skupščine so v ponedeljek razpravljali o številnih problemih. Zbor krajevnih skupnosti je drugič zapored razpravljal o razdeljevanju sredstev za funkcionalno delovanje krajevnih skupnosti in (s številnimi pomisleki) sprejel nov ključ za razdeljevanje skromnih sredstev. Krajevne skupnosti so po novem razdeljene v tri skupine. Največ pripomb je bilo zato, ker bodo nekatere dobile celo manj denarja kot lani. Skupaj bodo letos dobile 7,16 milijona dinarjev, kar je 10,7 odstotka več kot lani, spričo vse večjih obveznosti pa bodo v slabšem položaju kot doslej.

Družbenopolitični zbor in zbor združenega dela sta ocenjevala uresničevanje družbenega dogovora o razporejanju dohodka v minulem letu. V občini je bilo 81 kršiteljev, vendar je koprski izvršni svet s sprotnim in učinkovitim opozarjanjem precej neskladij odpravil sproti. Tako je skupščina obravnavala le nekaj kršiteljev (Citroenov servis, DO Propaganda Koper, tozd Trgovina, tozd Servis, Tiskarna Jadran in Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper), ki bodo morali do novega leta uskladiti lansko porabo z družbenim dogovorom (oziroma bistveno manj zvišati osebne dohodke kot ostalo združeno delo).

Delegati so razpravljali tudi o oskrbi z vodo, ki postane vsako poletje eden največjih problemov v občini. Rižanski vodovod bo letos vnaprej obveščal, kateri kraji bodo ostali brez vode in, kot so zagotovili odgovorni, je ne bo nikjer primanjkovalo več kot 24 ur. Nova odjemna mesta, ki naj bi bistveno zmanjšala stroške za prevoz vode do najbolj oddaljenih krajev občine, pa bodo v Črnem kalu, Pridvoru, Marezigah in Šmarjah, medtem ko bodo primestna naselja vodo še dalje vozili iz Kopra. Delegati so od obalne SIS za vodno oskrbo zahtevali, naj uredi subvencioniranje prevozov, ki so izredno dragi in velja en sam tudi 3.000 dinarjev. Eden izmed delegatov je, na primer, opozoril, da je voda, ki je najosnovnejše, kar človek potrebuje, za grašiškega ali gradinskega kmeta pravo razkošje. Z »zlatom« plačano vodo porabi v treh ali štirih dneh. Dovolj je torej tega, da ljudje iz najbolj oddaljenih krajev že desetletja sami plačujejo davek za pomanjkanje. Suša je elementarna nesreča, zato bi veljalo zahtevati del sredstev za regresiranje prevozov tudi iz sredstev republiške solidarnosti.

Predlog reorganizacije koprskih sisov gospodarskih dejavnosti so delegati podprli in tako bo poslej delalo v strokovnih službah le 9 zaposlenih, vsi ostali pa bodo prešli v novo organizacijo »Dom« (57 zaposlenih), ki bo opravljala vse potrebne strokovne storitve za sise. Opozorili pa so, da bi veljalo zamenjati vsaj del dosedanjega kadra, sicer bo čez leto spet vse po starem in bo potrebna nova reorganizacija.

Druga izmena v Brestovici

Na republiški mladinski delovni akciji Brestovica '83 se je v soboto končala prva izmena. 89 brigadirjev iz Sevnice, Ljubljane — Bežigrada in Grosuplja je tri tedne delalo na delovišču vodovoda.

Brigadirji so skopali jarke in zasuli cevi na 1300 metrih vodovoda. Čeprav so norme presegali, pa za zdaj akcija ne dosega plana. Vendar za to ne gre kriviti brigadirjev, temveč organizatorje občinskih mladinskih brigad, ki so v Brestovico poslali nepopolne brigade. Tako je v Brestovico namesto 120 brigadirjev kolikor so jih pričakovali, prišlo le 89 mladih.

Ob zaključku prve izmene se je vodstvo zahvalilo mladim za njihovo pomoč. V nedeljo je prišla na delovišče že druga izmena. Upajo, da jim bo uspelo nadoknaditi zamujeno, saj je zdaj na delovišču več brigadirjev kot v prvi izmeni. Naloga pa nikakor ni majhna, saj bi morali v treh tednih uresničiti načrt te MDA., ki predvideva izkop in zasutje 3800 metrov lokalnega vodovoda v Brestovici. Druga izmena se bo končala 6. avgusta.

Primorske novice 22.7.83

Primorske novice 28.6.83

Brigadirski zdravo v Kostanjevici

(cgs) — V Kostanjevici na Krasu se je v nedeljo na otvoritvi letošnje republiške mladinske delovne akcije zbralo 120 brigadirjev iz Grosupljega, Sevnice in Ljubljane-Bežigrada. Brigadirje je pozdravil predsednik skupščine MDA Brestovica '83 Zvone Vatovec, akcijo pa je odprl Andrej Brvar, predsednik republiške konference ZSMS. Prisrčen kulturni program so pripravili mladinci iz Komna.

Včeraj so brigadirji prve izmene že začeli kopati jarke v Brestovici. V dveh izmenah, ki bosta trajali do sredine avgusta, bodo mladi odstranili material, pripravili temelje za polaganje cevi in zasuli jarke na 2862 metrih sekundarnega vodovoda v Brestovici. Vsa ta dela so ocenjena na 30 milijonov dinarjev; od tega je prispevek brigadirjev 10 milijonov.

Cene, cene...

Na Obali bo dražja voda, nekatere komunalne, dimnikarske, prometne, obrtne, gostinske in turistične storitve

(bv) — Obalna skupnost za cene je v petek potrdila precej predlogov za podražitev. Višje cene za komunalne, dimnikarske, prometne in druge storitve pa bodo začele veljati, ko bodo tudi ostali delegati, ki jih ni bilo na seji, pismeno potrdili predloge.

Odvoz smeti in odpadkov se bo podražil od 20 pa do 81 odstotkov in bodo tako cene v treh obalnih občinah spet močno različne, čeprav razgovori in priporočila za uskladitev tečejo že dve leti. V občinah veljajo različni odloki o komunalnih storitvah, pri enih so vključeni smetnjaki, pri drugih spet ne in tako morajo tudi komunalna podjetja cene obračunavati drugače. Na skupnosti za cene so zato tudi tokrat sprejeli sklep, da še morajo cene komunalnih storitev uskladiti, odvisno pa je seveda na kakšen odziv bo naletel pri ozdih in občinah, ki bi morale za to poskrbeti. Koper ima najnižje cene za odvoz smeti, ker se je točno držal vseh navodil izvršnega sveta, zato bo imelo Splošno komunalno podjetje verjetno tudi največ škode pri tej nedonosni dejavnosti.

Pri kanalščini, kjer cene prav tako niso usklajene, bodo višje od 25 do 180 odstotkov, najvišje bodo v Piranu. Višje cene bodo za uporabo tržnice, v kopališčih, kjer se je za 150 odstotkov podražila tudi uporaba stranišča in tuša, plakatiranje, pristojbina za priveze čolnov; v Piranu se bo za letne in mesečne priveze povečala kar za 900 odstotkov, vse dražje so tudi pokopališke storitve, saj najmanjši možni stroški za pogreb znašajo čez 12.000 dinarjev, za 20 odstotkov se bo podražilo dimnikarsko delo.

Kubični meter vode bo v prihodnje za gospodinjstva stal 19,85 dinarjev, za industrijo pa 24 dinarjev. Rižanski vodovod je predlog o podražitvi skupnosti posredoval že februarja, vendar tedaj za nižje cene in skupnost jih je tudi potrdila. Ker pa so v Rižanskem vodovodu izračunali, da bodo imeli precej višje stroške od načrtovanih, so predlagali še eno podražitev. K ceni so prišteti tudi 4 dinarji prispevka za razširjeno reprodukcijo. Za potrošnika se je tako cena vode od lani povečala kar za 60 odstotkov.

Hudo se bo podražil tudi mestni potniški promet v Kopru — od devet na 14 dinarjev za odrasle, kar pomeni 56 odstotkov. Slavnik v predlogu ob analizi stroškov podaja tudi primerjave iz Ljubljane in Maribora, kjer so cene za enkratni prevoz enake, z žetoni pa še nekoliko nižje. Primerjava pa verjetno ni najboljša, saj je v Ljubljani mestni promet veliko bolj razvejan in po kilometrih obsežnejši kakor v Kopru. Vendar so delegati sprejeli predlagane cene brez razprave.

Podražil se bo še renta-car, storitve AMD, žaganje drv; nekatere kozmetične, steklarske, krojaške, urarske, mizarske, avtoservisne in ostale obrtne storitve, pijače in kava v nekaterih lokalih, prenočišča, zasebne sobe in drugo. Po predlogih in potrditvah cen je videti, da postaja Piran najdražja obalna občina.

Blizu, a vendar daleč

Primorske N. 18.III.83

Sedem kilometrov, ki loči prebivalce vaške skupnosti Repentabor od Sežane, je dolgih kar dvakrat toliko. Prav toliko, če ne še več let so stare tudi obljube o popravilu njihove vaške trgovine, ki pa navzlic številnim zagotovilom odgovornih še vedno lepo propada.

Vrhovlje, Voglje in Dol pri Vogljah. Vaška skupnost Repentabor v krajevni skupnosti Sežana. Neživljenjska meja, ki je po vojni razcepila te kraje na Jugoslavijo in Italijo, je tukajšnje ljudi prikrajšala za šolo, cerkev, pokopališče in občinsko upravo. Tudi mnogo njiv je šlo pod Italijo, čeprav so njihovi lastniki ostali v Jugoslaviji. Danes jim pravimo dvolastniki, a se sami včasih, še posebej po zadnjih ukrepih, komajda še počutijo lastnike svoje zemlje, ki so jo obdelovali že njihovi pradedje.

Po vojni je bilo kot da bi tukajšnjim ljudem odrezal življenjsko žilo. Vse kar je prej družilo v en kraj, v eno skupnost pravzaprav, je zdaj ostalo na drugi strani meje. »Pa kako so se tedaj ljudje tu bojevali, da bi to administrativno mejo vsaj za kak meter pomaknili nazaj, da bi več njiv ostalo na tej strani meje.«

Toda to je zgodovina. Vendarle še ne čisto preživeta, saj sledovi ostajajo še vsa dolga povojna leta. Še bolj, ker se prebivalci teh treh vasi, približno 80 hiš in kakšnih 300 prebivalcev štejejo vse tri, še zdaj čutijo odrezane od Sežane. Tu se jih je povojna leta največ zaposlilo, sem ali v Dutovlje hodijo njihovi otroci v šolo, sem je treba po vseh opravkih.

»Že leta 1947 so nam obljubili, da bomo dobili asfalt na cesto med Repentaborom in Sežano,« pripovedujejo Stane, Milivoj in Bogo Ravbar, soimenjaki, a nič v sorodu, sicer pa predsednik in tajnik vaškega odbora in sekretar osnovne organizacije zveze komunistov.

JARA KAČA OD NAČRTOV DO CESTE

Ta cesta je bila že nekaj srednjeročnih obdobij v načrtih, a vendarle so šele lani zgradili odcep od Sežane do smetišča, to je nekako na pol poti do Vrhovelj, in pa odcep od Vrhovelj do Dola.

»Zdaj je seveda zmanjkalo denarja. Vedno so nam obljubljali, a nikoli ni bilo nič. Morda zato ne, ker smo premalo izsiljevali, tako kot nekateri drugi. Zdaj, ko je pol ceste zgrajene, se je ustavilo. Tako moramo še vedno v Sežano po dolgem ovinku skozi Dutovlje, kar je skoraj še enkrat dlje kot po tej naši cesti. Tudi avtobusa nimamo in moramo z delavskim do Dutovelj, potem se pa znajdi kot veš in znaš.«

In vaščani teh treh vasi so se res znašli. Pred dnevi so na prostovoljni delovni akciji očistili grmovje na cestnem odcepu med Vrhovljami in smetiščem. Upajo, da bo zdaj vsaj delavski avtobus spet vozil po tej cesti. Čeprav to seveda ni rešitev, saj je ta cestni odcep ozek in še vedno makadamski.

In kje je, če sploh je rešitev v teh časih, ko vedo, da sežanski cestni sis nima še letos

Predstavniki vaške skupnosti Repentabor Milivoj, Stane in Bogo Ravbar upajo, da bodo tokrat obljube o začetku prenavljanja trgovine le držale

in tudi prihodnje leto niti dinarja za nove ceste? Milivoj Ravbar meni, da bi morali zdaj, ko bodo v sežanski krajevni skupnosti na referendumu odločali o spremenjenem programu samoprispevka, nekaj denarja nameniti tudi za to cesto.

»To je za nas življenjskega pomena,« prepričano zatrjujejo vsi trije. In morda ljudje tega ne poudarjajo zaman na vseh zborih občanov, saj se morajo do Sežane voziti dvakrat dlje. Kar pomeni, da je treba na delo najmanj pol ure prej, domov pa včasih sploh ne vedo, kako bodo prišli iz Dutovelj. In zato jim morda tudi ni mogoče zameriti, če se ob tem spominjajo nekdanjih časov, ko so imeli proti Gorici in Trstu vsako uro redno železniško in avtobusno zvezo.

TRGOVINA OBLJUB

V Dolu je tudi trgovina. In mesnica. In ob njiju zadružni dom, ki so ga po vojni zgradili domačini s prostovoljnim delom. Prvi v tedanjem sežanskem okraju.

Trgovina, pravijo, sploh ni več vredna tega imena. Zadružnemu domu pa streha tako pušča, da ni dober več niti za skladišče. Zadružni dom je od trgovine, ali bolje Preskrbe, trgovina od stanovanjske skupnosti, vse skupaj pa propada, kot da bi ne bilo nikogaršje.

»Že vsa povojna leta so nam obljubljali, da bodo trgovino popravili. Potem so se odločili, da bodo zgradili novo samopostrežno trgovino. To je bilo tedaj, ko je bilo še veliko italijanskih kupcev. Kupili so že tudi zemljišče. A kmalu se je izkazalo, da je kupcev z onstran meje vse manj in da iz velike trgovine ne bo nič. Potem smo začeli spet misliti na našo staro trgovino. Leta 1980 smo se zmenili, da bomo popravili trgovino in mesnico in streho na zadružnem domu. V dobri veri smo dali to tudi v plan naše krajevne skupnosti. Potem pa se je rok, ko naj bi začeli delati, iz meseca v mesec odmikal. Še oktobra lani nam je direktor Maloprodaje Vojko Fabjan rekel, da bodo začeli delati čez nekaj dni. A ni bilo nič,« pripoveduje »zgodbo neizpolnjih obljub« Milivoj Ravbar.

Tu še danes ni nič. »Nerodno je, če se nekaj dogovorimo, a tega ne izpeljemo. Vaščani smo obljubili, da bomo preskrbeli les. Sami smo požagali lesene drogove starega daljnovoda in jih pripeljali do trgovine. Nekaj moramo še narediti, a kaj naj rečemo zdaj ljudem, ko smo jim že tolikokrat obljubljali, da bodo zdaj zdaj začeli popravljati trgovino in zadružni dom,« se nemočno sprašujejo predstavniki vaške skupnosti Repentabor.

»Prav te dni so se sicer dogovorili, da bodo tokrat trgovino le začeli popravljati. Nov rok je zdaj aprila. Denar naj bi prispevali Preskrba in Kras, krajevna skupnost, kulturna in stanovanjska skupnost.

»Upamo, da bodo tokrat odgovorni s Preskrbe le držali besedo in izpolnili tisto, kar domačinom obljubljajo že dlje časa,« je še vedno optimističen Milivoj Ravbar. Stane Ravbar pa ob tem nekoliko bolj nezaupljivo pristavlja: »Sicer naj trgovino raje zaprejo. Vendar bo tako propadlo družbeno premoženje, ki bi ga z združenimi sredstvi in nekoliko več volje lahko zdaj še rešili.«

CVETKA GUZEJ-SABADIN

11/83 30

Imenovana odgovornost

Primorske novice 16/7 1982

Ukrep družbenega varstva v Rižanskem vodovodu in odstavitev individualnega poslovodnega organa ter dveh delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

(bv) — Na torkovi izredni seji koprske občinske skupščine so delegati vseh treh zborov obravnavali poročilo delovne skupine za oceno razmer v Rižanskem vodovodu in sklepali o začasnih ukrepih družbenega varstva v tej delovni organizaciji.

Delovna skupina je ugotovila problematični ekonomski položaj delovne organizacije, ki ga le-ta poskuša rešiti izključno z višjo ceno vode, notranjih rezerv pa z boljšo organizacijo in kvaliteto dela ne izkorišča. Rižanski vodovod je letos kršil tudi dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka in ima v sistemu nagrajevanja vrsto pomanjkljivosti. Zaradi bistvenih motenj v samoupravnih odnosih in huje prizadetih družbenih interesov v delovni organizaciji je preučil družbenoekonomske in samoupravne odnose tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja. V Rižanskem vodovodu imajo neusklajene osnovne akte, ki jih v štirih letih niso znali urediti, neracionalno so trošili družbena sredstva, poslovodni organ pa ni poskrbel, da bi se nezakonito stanje odpravilo.

Razmere, ki jih je ugotovila delovna skupina, družbeni pravobranilec samoupravljanja in drugi organi in so posledica tudi objektivnih težkih pogojev poslovanja, se lahko sanirajo le z energičnimi ukrepi in čimprej. Kajti dejavnost Rižanskega vodovoda je posebnega družbenega pomena in nenadomestljiva.

Zato so delegati zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora na pobudo pravobranilca in koprskega izvršnega sveta sprejeli naslednje ukrepe družbenega varstva: odstavitev individualnega poslovodnega organa in dveh delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, začasno se mora omejiti višina izplačevanja sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, začasno se omeji uresničevanje posameznih samoupravnih pravic delavcev in začasno se imenuje delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

Individualni poslovodni organi (vodja splošnega sektorja in vodja finančnega sektorja niso v redu opravljali svojih dolžnosti, niso skrbeli za zakonitost na področju izvajanja glavnih dejavnosti delovne organizacije, na področju samoupravne organiziranosti, delitve, vodenja knjigovodskih evidenc (zaključni račun so morali delati štirikrat, tako da še do pred kratkim ni bilo popolnoma jasno, kolikšna je izguba), usklajenosti samoupravnih splošnih aktov in drugega. Za to so bili odgovorni in so sedaj tudi odstavljeni.

Za začasen individualni organ je bil imenovan Herkul Jerman, za vodjo sektorja Lojze Perica in za začasnega vodjo finančnega sektorja Milan Slaček. Začasen organ bo moral začeti takoj z intenzivnim delom, saj nalog in opravil za izboljšanje ekonomskega, družbenega in samoupravnega stanja v Rižanskem vodovodu zelo veliko.

primorske novice 13.7.1982

Voda se zaenkrat ne bo podražila

Obalna skupnost za cene je potrdila precej vlog za nove cene v storitvenih in drugih dejavnostih, Rižanski vodovod pa ni dobil soglasja za povečanje cene vode

(bv) — V četrtek je obalna skupnost za cene v Kopru obravnavala precejšnje število vlog za potrditev novih cen. Tako se bo s 1. avgustom povečala stanarina v Izoli za 12 odstotkov, v Piranu pa stanarina in najemnina za 17 odstotkov. Delegati so potrdili višje cene nekaterim obrtnim in gostinskim storitvam, obrtnim in drugim izdelkom ter drugim storitvam. Zaradi podražitev v preteklem letu so se povečale cene kvadratnega metra stanovanja v naselju Ankaran I, končna prodajna cena stanovanjskih objektov v Livadi je 25.423,08 dinarja za kvadratnih meter, za stolpnice 21, 22 in 23 v Luciji II pa je prodajna cena nekoliko nižja, kot so jo izračunali prej in je 18.808,11 dinarjev za kvadratni meter.

Kruh Koper in Mlinotestov tozd Pekarna bosta odslej pekla nove, trajnejše vrste kruha, za katere so sprejete naslednje cene: domači kruh »kampanj« bo stal 36 dinarjev, mešani rženi pa 32 dinarjev. V Mlinotestu bodo pekli gostinski, kmečki, specialni in istrski kruh (ta bo stal kar 44,50 dinarjev) in rogljičke.

Največ pozornosti pa so delegati namenili predlagani podražitvi vode. Rižanski vodovod je že marca letos za 25 odstotkov povečal ceno kubičnega metra vode, nov predlog pa je, da bi bila dražja še za 41 odstotkov. Za porabnike v gospodarstvu bi bila cena 14,10 dinarjev, za gospodinjstvo pa 11,15 dinarjev za kubični meter. Skupno zvišanje cen v letu 1982 bi tako pomenilo kar 77 odstotno podražitev.

Razpravljalci so ugotovili, da predlagana podražitev ne zagotavlja razširjene reprodukcije ampak zgolj enostavno in da bo vprašanje vode potrebno reševati dolgoročno. Ker predlog ni v skladu s politiko cen in programom Obalne skupnosti za cene, so ga delegati zavrnili. Rižanski vodovod pa se lahko pritoži na Skupščino obalne skupnosti.

Ravno tako so delegati zavrnili predlagane cene Centrovega tozda Storitvene dejavnosti, saj so veliko višje, kot jih imajo na primer v Ljubljani. Čiščenja naprav za ogrevanje v gospodinjstvu so kar enkrat ali še več dražja. Dimnikarske storitve sodijo med komunalne storitve, zato bi morali dobiti predhodno soglasje skupščinske samoupravne komunalne interesne skupnosti, ki ga pa niso predložili.

Obalna skupnost za cene ni potrdila cen še nekaterim predlagateljem, ki cene niso prilagodili politiki cen in so zahtevali prevelike podražitve.

Delo 15.10.80

Z občanovim dinarjem do vode

Prebivalci sežanske občine v vseh vaseh in naseljih podprli uvedbo podaljšanega samoprispevka za gradnjo primorskega vodovoda – Svoj dokončni »da« bodo izrekli 23. novembra na voliščih

SEŽANA, 14. oktobra – Dilema »za« ali »proti« samoprispevku ni prisotna. V 172 vaseh oziroma naseljih v sežanski občini so občani obravnavali predlog za podaljšanje občinskega samoprispevka, s katerim naj bi zgradili primarni vodovod oziroma pripeljali vodo iz Brestovice do Sežane ter drugih krajev v občini in si bili edini: podpiramo uvedbo samoprispevka.

V nekaterih sredinah, gre za krajevne skupnosti Obrov, Štanjel in še nekatere, so prisotni pomisleki o podaljšanju samoprispevka, vendar bolj zaradi tega, ker imajo še precej nerešenih lastnih problemov, ne pa zato, ker bi ne spoznali oziroma občutili nujnost za razrešitev problematike oskrbe z vodo.

● Prebivalci sežanske občine so znani, da marsikak problem razrešijo s samoprispevki, s prostovoljnim delom. Od 34 krajevnih skupnosti jih ima 13 krajevne samoprispevke, v petih pa se ta mesec pripravljajo, da jih bodo vpeljali. Občani v sežanski občini plačujejo od 2,5 do sedem odstotkov krajevnega in občinskega samoprispevka.

O slednji tako rekoč vsak dan poročamo, objavljamo podatke o pomanjkanju in opozarjamo na prizadevanja, ki jih v občini usmerjajo predvsem v razrešitev problemov, kateri dobivajo vedno večje razsežnosti.

Dejstvo je namreč, kot so poudarili na današnji tiskovni konferenci, da postaja pomanjkanje vode omejitveni dejavnik razvoja za sežansko občino in da brez zagotovitev dodatnih količin vode občina, pa tudi Sežana, kot občinsko središče in najbolj industrializiran ter naseljen kraj v občini, ne more več naprej.

V sežanski občini naj bi občani 23. novembra na voliščih privolili v podaljšanje samoprispevka. Gre za dva odstotka od neto osebnih dohodkov, kar naj bi v naslednjih petih letih zneslo 80 milijonov dinarjev, torej slabih 20 odstotkov od predvidenih 440 milijonov, ki naj bi jih potrošili za prvo in drugo fazo gradnje primarnega vodovoda od Brestovice do Sežane.

V prvi fazi, ta naj bi se začela decembra letos ali pa januarja prihodnje leto, kanijo Sežančani zgraditi vodovod od Brestovice do Lipe (za to bo potrebnih 220 milijonov), nato pa še do Sežane, za kar bo treba odšteti še drugo polovico denarja. Odgovorni v občini pa tudi v krškem vodovodu so danes zagotovili, da s sredstvi za gradnjo vodovoda ne bo problem.

● Brestoviški vodni vir so v sežanski občini iskali nekaj let. V raziskave so vložili okrog 20 milijonov dinarjev. Iz Brestovice do Sežane bo moč dobiti okrog 200 sekundnih litrov vode. Dovolj najmanj do leta 1990. Sicer pa je treba zapisati, da v sežanski občini dnevno na prebivalca porabijo okrog 160 litrov vode, slovensko povprečje pa je okrog 400 litrov.

Vsekakor obetavna informacija, ki v ospredju postavlja tehnične (gre zato, da je treba vodo z močnim pritiskom krepko dvigniti, da je teren po katerem bo tekel vodovod, največje težavnostne stopnje,) ne pa druge probleme, ki se znajo poroditi ob gradnji vodovoda.

Ob tem dodajamo še to, da se bodo morali prebivalci, ki se bodo odločili za uvedbo samoprispevka odločiti še za gradnjo lokalnih vodovodov oziroma omrežij. Poudariti moramo namreč, da gre pri t. i. brestoviškem vodovodu za primarni vodovod praktično za vodni vir in (to je pomembno tudi za druge občine so danes poudarili Sežančani) začetek gradnje velikega vodovodnega sistema Primorske.

DUŠAN GRČA

Delo 15 v 7 1982

Oster začasni ukrep

Koprski delegati sprejeli ukrepe družbenega varstva za Rižanski vodovod – Predvsem ureditev samoupravnih aktov in nemotena oskrba Obale z vodo

KOPER, 14. julija – Z utemeljitvijo, da so v Rižanskem vodovodu z razporejanjem čistega dohodka in delitvijo sredstev za osebne dohodke kalili odnose, ki ustrezajo načelu delitve po delu, da so nesmotrno uporabljali družbena sredstva, da ni bilo zagotovljeno pravilno informiranje delavcev, pomembno za uresničevanje samoupravnih odnosov in ker poslovodni organ ni zadovoljivo opravljal zaupanih mu nalog, je družbeni pravobranilec samoupravljanja v Kopru predlagal ukrep družbenega varstva za omenjeno delovno organizacijo posebnega družbenega pomena.

Delegati koprske skupščine so na izredni seji dobili predlog pravobranilca in namesto dosedanjih vodilnih delavcev imenovali Jermana Herkula za začasni organ delovne organizacije, Lojzeta Periča za začasnega vodjo splošnega sektorja in Milana Slačka za začasnega vodjo finančnega sektorja.

Ukrepi družbenega varstva predvidevajo tudi omejitev izplačevanja osebnih dohodkov na ravni, ki so jo (v masi) imeli 30. junija letos, omejujejo nekatere samoupravne pravice glede odločanja delavcev pri sklepanju delovnih razmerij, razporejanju delavcev in pri nekaterih disciplinskih zadevah. Temeljni cilj, zaradi katerih so delegati tudi sprejeli omenjene ukrepe, so ekonomska sanacija (lani so imeli 2,29 milijona dinarjev izgube, letos ob koncu leta pa naj bi bila po načrtu približno 4-krat večja), ureditev samoupravnih splošnih aktov (ti so namreč neusklajeni) in seveda pomoč pri realizaciji najpomembnejše naloge, to je nemotene oskrbe Obale z vodo v tem trenutku in tudi dolgoročno.

Na Obali trenutno porabijo 36 tisoč kubičnih metrov vode na dan, od tega v koprski občini okrog 15 tisoč. V koprski občini dnevno primanjkuje okrog 2 do 3 tisoč kubičnih metrov vode. To bodo lahko zagotovili le z izgradnjo vzporednega cevovoda od Valete (tu imajo dovolj vode, ker jo dobivajo iz Cradol na Hrvaškem) do Kopra. V razgibani razpravi na seji skupščine je bilo tudi jasno, da bo treba poleg izkoristka vseh notranjih rezerv in boljše organizacije dela ter večje discipline kolektivu za uspešno sanacijo poslovanja vendarle odobriti višjo ceno vode. O tem bo razpravljal izvršni svet skupščine obalne skupnosti.

● Delegati koprske skupščine so sprejeli tudi sklep o imenovanju kolegijskega začasnega organa v Tomosu. Na prejšnji seji imenovan predsednik začasnega organa Andrej Miklavčič je za člane organa predlagal še: Marjana Čuka, Staneta Kalužo, Jožeta Dravinca in Rada Toškana.

DUŠAN GRČA

SPREJEM

Ramadan Marmulak pri Petru Stamboliću

BEOGRAD, 14. julija (Tanjug) – Predsednik predsedstva SFRJ Petar Stambolić je danes sprejel novega izrednega in pooblaščenega veleposlanika SFRJ v Zvezni republiki Nigeriji Ramadana Marmulaka, ki bo kmalu odpotoval na svoje novo delovno mesto v Nigerijo.

PRIMORSKE NOVICE 1/1-1982

Za združitev manjka volje

Komunalne dejavnost naj bi se v novogoriški občini združile

(it) — Združitev komunalnih dejavnosti v novogoriški občini naj bi doprinesla k boljši organizaciji dela, gospodarnejšem poslovanju in večji učinkovitosti na tem področju, kjer se je predvsem v zadnjem času nakopičila vrsta problemov, ki jim delovne organizacije s sedanjo razdrobljenostjo niso kos. Zato so se v novogoriški občini odločili za združitev komunalnih dejavnosti že v planskih in resolucijskih dokumentih družbenopolitične in samoupravne komunalne skupnosti. Že pred letom dni je bil izdelan tudi elaborat o ekonomski upravičenosti združitve delovnih organizacij — novogoriške Komunale, Goriških vodovodov, Splošnega obrtnega gradbenega podjetja Nova Gorica in Splošnega obrtnega podjetja Kanal. Vendar se od takrat kljub prizadevanjem širše družbene skupnosti nič ni premaknilo, čeprav je bil dogovorjen rok za združitev konec letošnjega leta.

Na zadnji seji komiteja novogoriške konference ZKS so razpravljali o vzrokih za neizpolnjevanje dogovorjenih razvojnih usmeritev (seja je bila prejšnji teden) in predvsem o odgovornosti komunistov v navedenih delovnih organizacijah. Ugotovili so, da se zatika predvsem v Goriških vodovodih, kjer na združevanje očitno niso pripravljeni. Med razlogi proti takšni združitvi pa navajajo predvsem dejstvo, da v novi organizaciji ni povsem jasna usoda enote Goriških vodovodov v ajdovski občini in bi bilo treba najprej razjasniti to zadevo. Po drugi strani pa vidijo lastno razvojno perspektivo predvsem v funkcionalnem povezovanju v okviru panoge v regijskem in republiškem okviru. Čeprav so v drugih delovnih organizacijah doslej pokazali pripravljenost za združitev, so na seji menili, da je ta pripravljenost vendarle preveč načelna in da so konkretno izpeljavo integracije tudi v drugih delovnih okoljih zanemarili. Vse tako kaže, da čakajo na intervencije od zunaj, kot da ne gre za njihov lastni razvoj, čeprav je za takšen razvoj zainteresirana tudi celotna družbenopolitična skupnost. Komunalna dejavnost sodi med dejavnosti posebnega družbenega pomena, zato bi se morali v teh delovnih organizacijah zavedati, da so potrebe širše družbene skupnosti obveza, ki jo je treba spoštovati.

Novogoriški komunisti so obsodili takšen malomaren odnos do dogovorjenih usmeritev, ki ima za posledico politično in gospodarsko škodo. Izrekli so kritiko komunistom v Goriških vodovodih, kjer je očitno glavna ovira za neuresničevanje sprejetih odločitev in se dogovorili, da bodo temu vprašanju posvetili sejo v februarju. Če se do takrat ne bo nič spremenilo, bodo zahtevali odstop celotnega vodstva Goriških vodovodov. Hkrati so predlagali, naj o tem vprašanju ponovno razpravljajo novogoriški izvršni svet, občinska skupščina in samoupravna komunalna skupnost.

PRIMORSKE NOVICE 15/3-1983
DRUŽBENO VARSTVO V RIŽANSKEM VODOVODU
USPEŠNO. POVEČANJE CEN VODI 24% Z APRILOM

Na Koprskem letos manj težav v preskrbi z vodo?

Družbeno varstvo v Rižanskem vodovodu se bliža koncu – Vzporedni cevovod bodo začeli graditi maja – Bo voda od 1. aprila dražja?

KOPER, 10. marca – Mineva deveti mesec, odkar so delegati koprske občinske skupščine sprejeli nekatere ukrepe družbenega varstva v delovni organizaciji Rižanski vodovod.

Glede na rezultate, ki jih je v poročilu za koprsko občinsko skupščino navedel začasni organ upravljanja, danes pa je o njih razpravljal tudi koprski izvršni svet, je moč zapisati, da je bilo v tej organizaciji precej težav odpravljenih.

Tako so uspeli izgubo, seveda tudi na račun višje cene vode, povsem zbrisati: poslovno leto so zaključili z 810 tisočaki ostanka čistega dohodka. »Toda ne na račun dobrih rezultatov v enoti Pogon, ki se ukvarja s preskrbo z vodo. V Pogonu so lani »pridelali« za 4,2 milijona dinarjev izgube, ki pa so jo praktično pokrile druge delovne enote v naši delovni organizaciji,« pravi Herkul Jerman, začasni organ upravljanja. Cena vode je še zmeraj prenizka, da bi si v Vodovodu lahko za vodovodne objekte zagotavljali vsaj sredstva za enostavno reprodukcijo. Zato so že pripravili nov predlog za višje cene vode. V povprečju naj bi se podražila za okroglih 24 odstotkov, torej naj bi gospodinjstva za vodo (skupaj s prispevkom za razširjeno reprodukcijo – 4 din) plačevala za kubik porabljene vode 17,15 dinarja, gospodarstvo pa 20,60 din.

● Maja bodo začeli graditi vzporedni cevovod od Valete do Pivola na Izolo. Za prvo fazo so že izbrali najugodnejšega ponudnika in za okrog 7 kilometrov osnovnega cevovoda bo treba odšteti okroglih 60 milijonov din, približno 40 manj kot so sprva predvidevali. Prvo fazo gradnje naj bi končali do konca tega leta. Glede na to, da je bila prva ponudba bistveno cenejša od predvidevanj, pa se pri Vodovodu nadejajo, da bodo lahko že v začetku 1984. leta začeli graditi drugo fazo do Pivola, za kar bo treba zbrati okroglih 70 milijonov dinarjev. Letos poleti bodo zlasti v koprski občini še imeli Rižanski vodovod v Gradolah na Hrvaškem, odkoder tudi dobivajo vodo, zagotovljene zadostne količine vode.

V Rižanskem vodovodu pravijo, da so kolikor toliko sanirali poslovanje, da pa je v tem mesecu pred kolektivom še ena izredno pomembna poteza. Gre za pravilnik o delitvi sredstev za osebne dohodke – referendum o sprejetju le-tega bo 24. marca – in temu bo sledilo še sprejemanje pravilnika o nagrajevanju.

DUŠAN GRČA

TELEKS informativni tednik dela

V treh izmenah bo delalo 480 brigadirjev

V okviru delovne akcije »Istra 83« bodo mladinci pomagali tudi arheologom

KOPER, 10. marca – S sprejetjem samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah in obveznostih, načinu združevanja dela in sredstev ter njuno porabo za izpeljavo MDA, delovnega programa akcije in finančnega načrta ter izvolitvijo predsednika in predsedstva skupščine MDA, so v bistvu pripravljeni temelji za letošnjo zvezno mladinsko delovno akcijo »Istra '83«.

Na današnji seji skupščine MDA »Istra '83« niso sprejeli le programa interesnih dejavnosti, katerega bodo dokončno izoblikovali pred začetkom akcije, podprli so tudi predlog, da bo na akciji sodelovał tudi Pokrajinski muzej. Mladinci bodo namreč pomagali pri arheoloških izkopavanjih v dolini Rižane. Na letošnji akciji, ki se bo začela 5. junija in bo trajala do 28. avgusta, bo v treh izmenah delalo 480 brigadirjev. Delali bodo na šestih gradbiščih višinskega vodovoda, skupna vrednost del pa je ocenjena na 12 milijonov dinarjev.

I. U.

»Nova« Badaševica že tik pred morjem

Aprila bo Badaševica, kot kaže, stekla po novi strugi – Kmalu urejanje podhoda »Pri Slavčku«

KOPER, 10. marca – Če bodo izvajalci del pri semedelskem nadvozu Slovenija ceste-Tehnika in Gradis) do aprila uspeli dograditi novi kanalizacijski priključek do Semedele oziroma Žusterne proti Kopru, potem bo Badaševica prihodnji mesec začela teči v morje po novi strugi. Po štirih letih so delavci Hidra in Gradisa, izvajalci del (investitor je Območna vodna skupnost Primorske), skorajda končali delo in novo strugo »pripeljali« do morja.

Kot je na današnji seji izvršnega sveta koprske občinske skupščine povedal predstavnik investitorja, so dela pri preusmeritvi Badaševice potekala relativno hitro in v skladu z roki, gradnjo bodo končali »s komaj nekajmesečno zamudo«. Za prestavitev Badaševice je bilo potrebnih nekaj manj kot 100 milijonov dinarjev, pri čemer velja zapisati, da podražitve del pri tem objektu niso bile velike, še zlasti če upoštevamo, da so se tako investitorji kot izvajalci med gradnjo srečevali z različnimi težavami (nepredvidena zemeljska dela, težave s kanalizacijo, raznimi kabli ...); zapleti so zahtevali tudi spremembe osnovnega projekta. Aprila naj bi Badaševica stekla po novi strugi.

To pa tudi pomeni, da bodo »Pri Slavčku« lahko začeli urejati podhod pod mostom, pod katerim zdaj teče Badaševica. Prebivalci Šalare namreč zdaj nimajo urejene pešpoti, ki bi ta del Kopra povezovala z mestnim jedrom in avtobusno postajo. To bo vsekakor pomembna pridobitev za več kot 3000 prebivalcev, ki živijo v omenjenem delu mesta. S tem, ko bodo »spustili« Badaševico v novo strugo, pa bo ob izlivu v morje koprsko vodno gospodarsko podjetje Hidro lahko začelo graditi tudi priveze za manjša plovila. Gre za 110 do 120 privezov za čolne, dolge do 5 metrov, uredili pa naj bi jih najkasneje do konca letošnjega avgusta.

D. G.

Primorske novice 17.5.83

Na Tolminskem bodo podražili vodo

Pri zdajšnji ceni na Tolminskem ne morejo zagotavljati zdrave pitne vode. Predlagali so 107-odstotno podražitev.

Cena pitne vode je zdaj na Tolminskem sicer na ravni povprečne v Sloveniji, toda če je ne bodo zvišali, ljudem na tem območju ne bodo mogli zagotavljati zdrave vode. Tako trdijo pri samoupravni komunalni skupnosti in pri SGP Posočje, ki upravlja in vzdržuje komunalne objekte (vodooskrbne naprave, kanalizacije in odlagališča odpadkov) ter predlagajo za več kot 100 odstotkov dražjo vodarino poleg tega pa še za 15 do 60 odstotno podražitev ostalih komunalnih storitev.

Po potresu so na Tolminskem »umetno« zadrževali nižje cene vode, da bi zmanjšali življenjske stroške, čeprav bi morale biti zaradi vrste posebnosti med najvišjimi v Sloveniji. Kakšne so te posebnosti? SGP Posočje skrbi kar za 90 vodovodov z več kot 500 kilometri vodovodnega omrežja, 130 zajetji in 77 vodohrami na težko dostopnih krajih. Izviri so večinoma na kraškem terenu, kjer je več možnosti za onesnaževanje vode. Kljub temu, da so zgradili precej novih vodovodov in rekonstruirali več dotrajanih vodovodnih omrežij (s čimer so zagotovili dovolj pitne vode), pa je kakovost vode ostala na kritični ravni. Enako velja za kanalizacijska omrežja, ki so slabo vzdrževana. Cene komunalnih storitev so namreč naraščale počasneje kot stroški za vzdrževanje.

Takšen položaj vpliva tudi na poslovanje Posočja, ki bo letos poslovalo z izgubo. Naj omenimo podatek, da so z vodarino v prvem trimesečju zbrali 1,9 milijona dinarjev, stroški za vzdrževanje pa so znašali 2,46 milijona dinarev. Zaradi kršenja zakonskih določil o enostavni reprodukciji se je Posočje moralo celo zagovarjati pred sodiščem. Sicer pa bodo morali na Tolminskem do konca 1985. leta ustanoviti samostojno delovno organizacijo za komunalno dejavnost, ki pa ji bo treba zagotoviti ustrezno materialno podlago.

Samoupravna komunalna skupnost in Posočje se ob dejstvu, da je stanje tako kritično, sprašujeta, kako je mogla občinska skupnost za cene (po daljšem zavlačevanju) predlog za povišanje cen brez utemeljitev odkloniti. Pred kratkim pa so o tem razpravljali na seji izvršnega sveta občine in na seji predsedstva občinske konference SZDL ter podprli predlagane podražitve: vodarine za 107 odstotkov (za gospodarstvo bo veljal kubični meter vode 15,50 dinarja, zanegospodarstvo 13,80 in za gospodinjstva 9,55 dinarja), kanalščine za 60, odvoz smeti za 17 in urejanje smetišč za 15 odstotkov. Posočje obljublja, da bo poslej poleg rednega vzdrževanja vodovodov poskrbelo tudi za dvakrat letno čiščenje zajetij in zbiralnikov ter za njihovo postopno posodabljanje.

Kot zanimivost naj omenimo izračun, da bo štiričlanska družina (ko bodo veljale nove cene) plačevala za vse komunalne storitve v mestih nekaj več kot 300 dinarjev, v vaseh pa nekaj več kot 150 dinarjev na mesec.

DAVORIN KORON

Delo 8.11.82

Voda je vse manj kalna

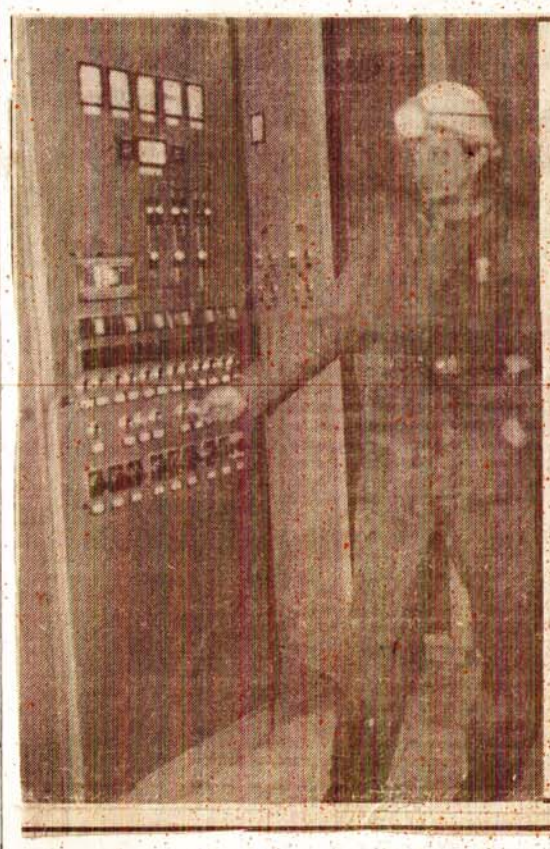
Razmere v Rižanskem vodovodu se zboljšujejo – Preskrbo z vodo je treba ločiti od drugih dejavnosti – Kaže, da konec leta ne bo več izgube

KOPER, 8. novembra – Po julijski odločitvi delegatov koprske občinske skupščine, da sprejmejo ukrepe družbenega varstva v delovni organizaciji Rižanski vodovod, so se razmere v tem kolektivu precej zboljšale. Tako so sinoči delegati družbenopolitičnega zbora koprske občinske skupščine ocenili celovito poročilo začasnega organa družbenega varstva v tej organizaciji združenega dela.

Praktično vse naloge, ki so predvidene z ukrepom družbenega varstva v kolektivu, izpolnjujejo resno in z vso odgovornostjo. Kot je poročal Herkul Jerman, začasni organ, se je v delovni organizaciji povečala delovna disciplina, izboljšali so organizacijo dela, z velikimi napori v najbolj sušnih, za kolektiv pa tudi »vročih« časih uspeli pomanjkanje vode, zlasti v koprski občini, omiliti kar se je le dalo; brigadirjem, ki niso imeli zagotovljenega dela na objektih višinskega vodovoda, so zagotoviti delo itn. Odpravili so vrsto slabosti, ki so bile posledica tako imenovanega subjektivnega dejavnika, v precejšnji meri že razčistili odnose z obalnim sisom za vodno oskrbo, potekajo priprave na morebitno združitev s koprskim komunalnim podjetjem in vodnogospodarskim podjetjem Hidro, za ločitev oziroma jasno razmejitev med osnovno dejavnostjo – preskrbo z vodo in drugimi dejavnostmi, s katerimi se tudi ukvarjajo v tem kolektivu.

V Rižanskem vodovodu pa hkrati znova opozarjajo, da je tudi več objektivnih okoliščin, ki vplivajo na slabše poslovne rezultate in seveda tudi delovne razmere delavcev, ki se v zadnjem času bolj kot prej zavzemajo za odpravljanje težav, v katere so zabredli. Dejstvo je namreč, da so se stroški (od amortizacije do električne energije in vode, ki jo dobivajo iz Gradol na Hrvaškem) iz leta 1979, ko so znašali 59 odstotkov, dvignili že na 92 odstotkov. Iskanje oziroma izkoriščanje notranjih rezerv je v takih razmerah izredno težko, ne pa nemogoče. Kot je povedal Herkul Jerman, so polletno izgubo 5,7 milijona dinarjev ob devetmesečju uspeli znižali na 2,5 milijona, na koncu leta pa izgube ne bo več. Pri zmanjševanju izgube je višja cena vode, ki velja od 1. avgusta, udeležena s 44 odstotki, ostalo pa je bilo doseženo z izkoriščanjem notranjih rezerv. V Rižanskem vodovodu poleg tega pospešeno, z vsemi znanimi dejavniki, ki jim je preskrba z vodo tudi ena od pomembnih nalog, pripravljajo različico za dolgoročno oskrbo Obale z vodo.

DUŠAN GRČA

Premalo nadomestnih delov za črpališče

Delo 1. VII/83

IDRIJA, 28. februarja – Idrijski rudnik živega srebra se še vedno lahko ponaša s svojo strojnico, ki je ena najsodobnejših v Evropi. Na štirinajstem obzorju rudnika so sodobne naprave postavili pred desetimi leti, da bi se dodobra izognili največji nevarnosti, ki grozi idrijskemu »velikanu«, poplavam. Največ vode, ki se steka v velike bazene pod strojnico, priteče iz rudišča Ljubevč, ki ga prav sedaj temeljito raziskujejo. Rudniško črpališče, ki je opremljeno s stroji, ki so bili izdelani »po meri« rudnika, delajo s polno paro predvsem ponoči, ko je električna energija cenejša. Naprave tako potisnejo vsako noč na površje okoli 3600 kubičnih metrov vode. Vzdrževalci črpališča pa se zadnje čase ubadajo z velikimi težavami zaradi pomanjkanja nadomestnih delov. Še sreča, pravijo, da imamo veliko izkušenj in da znamo dele, ki se najpogosteje kvarijo, nadomestiti z deli iz domače delavnice. (Foto: Katja Roš)

Primorske novice 4.11.1983

Za izvirom Rižane se skriva dovolj pitne vode

Za izvirom Rižane, v takoimenovani Rižanski luski apnenca, se kot kaže, skriva dovolj vode, da bi z njo v prihodnjih dveh desetletjih lahko nadomestili vseh 420 litrov vode v sekundi, ki sedaj priteka v omrežje Rižanskega vodovoda

Rezultati raziskav ljubljanskega Geološkega zavoda, katerega strokovnjaki intenzivno iščejo vodo za izvorom Rižane, so zelo spodbudni. Iz poskusne črpalne vrtine so letos brez večjih nihanj vode v bližnjih sondažnih vrtinah črpali 40 litrov vode v sekundi, teoretični izračuni pa kažejo, da bi bilo moč načrpati tudi 150 litrov vode v sekundi. Raziskave (zanje bo potrebno odšteti 12 milijonov dinarjev), ki naj bi te domneve potrdile, bodo opravili prihodnje leto. V raziskovalnem delu geologov je namreč nujna postopnost, ki naj bi sčasoma pripeljala do potrditve optimističnih napovedi o večjih količinah vode, ki se »skrivajo« za izvirom Rižane. Po lanskih ocenah je samo takoimenovane dinamične zaloge vode (v različnih slojih apnenca) okrog 9,4 milijona kubičnih metrov, statistične zaloge pa so nekajkrat večje. Prav te zaloge naj bi prinesle rešitev večjega dela problemov dolgoročne oskrbe Obale s pitno vodo.

Minuli petek so se o rezultatih dosedanjih raziskav, načrtih za prihodnje leto in možnostih izkoriščanja »odkrite« vode pogovarjali raziskovalci ter najodgovornejši za vodno oskrbo z Obale in republike. Bili so si edini, da je treba brez odlašanja zagotoviti sredstva za nadaljnje raziskave, hkrati pa začeti s postopki za oblikovanje t. i. varnostnih pasov in seveda s pripravo projektov za gradnjo novega osnovnega vodovoda od Rižane proti Kopru ter nove čistilne naprave pri izviru Rižane. Ta naprava že zdaj — ob precejšnjih naporih vodovodarjev — komajda zadošča za količine vode, ki jo iz rižanskega izvira »pošiljajo« v vodovod. Zgrajena je bila namreč za čiščenje 90 litrov vode v sekundi, v konicah pa je mora prečistiti dvakrat več. To je možno doseči le v normalnih vremenskih razmerah, zaplete pa se takoj, ko pride do večjih nalivov in se voda na izviru preveč skali.

Na omenjenem pogovoru so med drugim tudi poudarili, da bodo morali potrošniki vode na Obali brž kone sami zbrati večji delež sredstev z omenjenimi deli, bi moral rižanski vodovod za gradnjo zbrati najmanj 600 milijonov dinarjev.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 9.12.83

Več kot 30 milijonov škode

Sežanski izvršni svet je izrekel priznanja občinskemu štabu za civilno zaščito, občinski gasilski zvezi, Kraškemu vodovodu in vsem drugim, ki pomagajo pri odpravljanju posledic dolgotrajne suše

(cgs) — Več kot polletna suša je na Sežanskem do zdaj po približnih izračunih povzročila že najmanj 30 milijonov škode. Posledice pa so še večje, če jim prištejemo še stroške za uporabo cistern JLA in škodo, ki je zaradi pomanjkanja vode nastala v kmetijstvu in gospodarstvu.

Največ stroškov je imel zaradi pomanjkanja dežja seveda Kraški vodovod, ki računa, da ima že 7 milijonov nenačrtovanih izdatkov. Seveda bo ta denar treba pokriti iz drugih virov.

Člani sežanskega izvršnega sveta, ki so se na ponedeljkovi seji podrobno seznanili s poročilom o dosedanjih posledicah suše na Sežanskem in delom, ki ga zadolženi za vodno oskrbo opravljajo že vse od junija, ko so začeli izvajati ukrepe zaradi pomanjkanja dežja, so izrekli priznanje občinskemu štabu za civilno zaščito, gasilski zvezi in Kraškemu vodovodu. Brez njihove pomoči in brez vojakov, ki že ves ta čas pomagajo razvažati vodo v sušne kraje, bi bile posledice letošnje suše še veliko hujše.

Ker se stanje z vodo iz dneva v dan slabša in ker je zaradi nizkih voda vsak dan tudi večja nevarnost epidemij, so tudi poudarili, da naj sanitarna inšpekcija in zdravstvene službe še poostrijo nadzor. Opozorili so tudi na nevarnost zaradi pomanjkanja požarne vode, ki pa je ni moč zagotoviti, saj pet cistern ne uspeva sproti pripeljati dovolj vode niti vsem potrošnikom za vsakodnevno potrošnjo.

Zdaj, ko razen vode primanjkuje že tudi elektrike, so še poudarili, da je treba vodnim črpališčem in drugim objektom tudi ob morebitnih redukcijah zagotoviti dovolj električne energije.

Občinski štab civilne zaščite pa bo v teh dneh skupaj s štabi civilne zaščite v krajevnih skupnostih ocenil stanje z vodno oskrbo v posameznih krajih in pripravil tudi ukrepe, ki bi jih morali storiti, če se bo vreme še poslabšalo. To velja posebej za kraje v višjih predelih, kjer je največja nevarnost, da ob poledici in drugih vremenskih neprilikah ostanejo brez vode.

DELO 5. 1. 1984

IZ NAŠIH KRAJEV

Predloga o podražitvi vode na Obali niso mogli sprejeti

Na sejo skupščine obalne samoupravne skupnosti za vodno oskrbo ni prišlo dovolj delegatov – Voda naj bi se povprečno podražila za 60 odstotkov

KOPER, 4. januarja – Čeprav datum (29. december 1983) res ni bil najbolj primeren za sklic, je odsotnost delegatov na seji skupščine obalne samoupravne skupnosti za vodno oskrbo presenetila. Od uporabnikov iz koprske občine je na skupščino prišlo osem izmed petnajstih delegatov, iz piranske trije od osmih, iz izolske pa nihče. Od izvajalcev se je seje udeležilo šest izmed sedmih delegatov. Skupščina tako ni bila sklepčna, čeprav bi delegti morali sprejeti program oskrbe z vodo v letu 1984, razpravljati o višji ceni vode in tudi o večjem prispevku za razširjeno reprodukcijo.

Šlo je za odločitve, pomembne zlasti za izvajalce, ki potrebujejo denar, če hočejo izpeljati programe, in tudi za uporabnike, ki negodujejo, ko vode zmanjkuje.

Kakšno novo ceno so predlagali pri Rižanskem vodovodu? Od sedanjih 15,85 dinarja za gospodinjstva in 20 dinarjev za industrijo naj bi se cena za kubik porabljene vode povečala na 24,50 dinarja za gospodinjstva in na 30,90 dinarja za industrijo. Povprečno naj bi se cena vode povečala za nekaj manj kot 60 odstotkov. To bi v letu 1984 omogočilo tudi enoti Pogon dobro poslovanje, saj bodo v njej za minulo leto imeli okrog 3,1 milijona dinarjev izgube. Lani je Rižanski vodovod prodal potrošnikom okrog sedem milijonov kubičnih metrov vode in za to dobil 110,5 milijona dinarjev, kar pa ni bilo dovolj za stroške poslovanja. Tako zelo povišane cene za vodo v letu 1984 utemeljujejo z napovedmi, da se jim bodo materialni stroški povečali za 75 odstotkov, stroški za električno energijo za 100 odstotkov, voda iz Gradol za 87 odstotkov itn. Ob obrazložitvi predloga so navedli tudi to, da gospodinjstva na Krasu že precej časa plačujejo vodo po 28 dinarjev, gospodarstvo pa 38 dinarja za kubik. Tudi če bodo delegati na naslednji (sklepčni) seji podprli predlog za podražitve, z njimi najbrž ne bo nič zaradi ukrepov ZIS o zamrznitvi cen.

● Za naložbe v gradnjo osnovnega vodovodnega sistema (med temi je največji gradnja tako imenovanega vzporednega cevovoda od Valete do Pivole) bi letos obalna skupnost za vodno oskrbo potrebovala okroglih 140,2 milijona dinarjev, na voljo pa jih bo (po zdaj veljavnem sistemu – štiri dinarje za razširjeno reprodukcijo) le 108,8 milijona dinarjev. Za gradnjo višinskega vodovoda pa bi potrebovali 107,8 milijona dinarjev, na voljo pa jih bo le 84,3 milijona. Zato tudi predlagajo, da bi se povečal prispevek za razširjeno reprodukcijo, ker naj bi s tem omogočili nemoteno gradnjo osnovnih vodovodnih objektov.

Drugače pa bo morebiti s prispevkom za razširjeno reprodukcijo (ta je osnovni vir za gradnjo primarnih vodovodnih objektov), ki je zdaj štiri dinarje, obalna skupnost za vodno oskrbo in Rižanski vodovod pa se zavzemata, da bi se prispevek povečal na 10 dinarjev za porabljeni kubični meter vode, to potrošniki plačujejo skupaj z računom za porabljeno vodo.

DUŠAN GRČA

Več denarja za raziskovalno dejavnost

KOPER, 4. januarja – Lani so v koprski občini za raziskovalno dejavnost porabili nekaj manj kot 3,5 milijona dinarjev, letošnji plan pa predvideva porabo 4 milijonov dinarjev. V raziskovalni skupnosti so zato sklenili, da naj prispevna stopnja iz dohodka na osnovi dohodka letos znaša 0,025 odstotka in ne 0,020 odstotka ko je veljalo lani. Dobri dve tretjini sredstev naj bi seveda porabili za spodbujanje raziskovalne dejavnosti oziroma financiranja projektov kot so »Perspektivni razvoj turizma na obalno-kraškem območju«, »Razvojne možnosti industrije slovenske obale«, »Znanje in inventivna dejavnost na obali« itn.

D. G.

Z novim letom dražja oskrba v koprskih jaslih in vrtcih

Najbolj jo bodo občutili tisti starši, ki mesečno zaslužijo več kot 13.000 dinarjev na družinskega člana

KOPER, 4. januarja – Z novim letom bodo starši, ki imajo svoje otroke v varstvu v jaslih in vrtcih v koprski občini, prvič občutili višje stroške oskrbe tudi na lastnih žepih. Varstvo se bo najbolj podražilo za tiste starše, ki mesečno zaslužijo več kot 13.000 dinarjev na družinskega člana.

Priznana ekonomska cena jasli v koprski občini znaša sedaj 8.837 dinarjev. Tisti starši, katerih mesečni dohodek na člana družine ne presega 6.500 dinarjev, bodo morali mesečno prispevati 1.587 dinarjev, kar pomeni, da bodo krili samo stroške, ki jih imajo varstvene ustanove s hrano. Tisti, ki zaslužijo več kot 13.000 dinarjev na družinskega člana na mesec, bodo morali za varstvo svojega malčka v jaslih odšteti kar 4.751 dinarjev.

Najnižja prispevna stopnja – torej 1.587 dinarjev – bo veljala tudi za starše z najnižjimi osebnimi dohodki, ki imajo v varstvu otroke od dveh do treh let in od treh do sedem let starosti. Za prvo skupino otrok bo odslej najvišja prispevna stopnja oskrbnine znašala 4.117 dinarjev, za drugo skupino otrok pa 3.459 dinarjev.

Pri mesečni oskrbnini je treba upoštevati, da vzgojno dejavnost v celoti krije skupnost otroškega varstva, do deset dni odsotnosti se pri oskrbnini odšteje samo strošek hrane, za več kot deset dni odsotnosti pa bodo starši oproščeni plačevanja vseh stroškov, seveda le v primeru, če si bodo zagotovili ustrezno zdravniško potrdilo. To pa predvsem zato, ker so na skupnosti mnenja, da so v slučaju daljše bolezni otrok starši tako ali drugače prikrajšani pri osebnem dohodku, imajo pa tudi več stroškov z nego na domu.

IZTOK UMER

IZ NAŠIH KRAJEV 160 1.11.84

S staro ceno vode ne shajajo več

V postojnski občini naj bi bila vodarina od 1. aprila 26,54 dinarja za m³, kanalščina pa po 6,50 m³

POSTOJNA, 28. februarja – Postojnski občani naj bi od 1. aprila dalje plačevali 35 odstotkov višjo vodarino in 16 odstotkov višjo kanalščino. Takšen predlog temeljne organizacije Vodovod pri postojnskem Komunalnem podjetju so podprli delegati skupščine interesne skupnosti za komunalno in cestno gospodarstvo Postojna, zadnjo besedo o višjih cenah pa bodo izrekli na občinski skupnosti za cene.

Predvideno povišanje cen vodarine od 19,60 na 26,54 dinarja za kubični meter je spodbudilo stalno naraščanje stroškov, na katere temeljna organizacija Vodovod ne more vplivati. Najtežje so posledice zaradi podražitve električne energije. Ta strošek se bliskovito povečuje in bo letos dosegel okoli 13 milijonov dinarjev, kar je več kot četrtina stroškov v strukturi cene vode v postojnski občini. Precejšen izdatek (12 milijonov 600.000 dinarjev) predstavlja amortizacija, vendar pa jo bodo skoraj polovico namenili za odplačevanje posojil, za katere bodo letos plačali milijon 500.000 dinarjev obresti.

Po predlogu tozda Vodovod naj bi se cena kanalščine s 1. aprilom povečala od 5,60 na 6,50 dinarja za kubični meter. V letošnjem letu bodo stroški kanalščine skupaj z amortizacijo za novozgrajena kolektorja v Postojni znašali 4 milijone 400.000 dinarjev. Poleg stroškovne cene bo letos treba odplačati iz kanalščine tudi posojila za čistilno napravo v Stari vasi, kar bo zneslo dobra dva milijona dinarjev, skoraj 400.000 dinarjev pa bo obresti od teh posojil.

V temeljni organizaciji Vodovod se sicer zavedajo, da bodo predvidene višje cene vodarine in kanalščine ponovno prizadele občanov žep. Vendar pa drugega izhoda ne vidijo.

MARJANA TRILER

Sreda, 25. maja 1983 DELO

Suša na jugu Italije jemlje pridelek – in bogati mafijo

Liter vode iz mafijskih cistern po 40 lir – Sam sebi prepuščeni jug zahteva pomoč vlade

RIM, 24. maja (Tanjug) – Sicilijanci tožijo, da je nebo nad njimi že zdavnaj nehalo jokati. Vsako leto ob tem času nastopi suša, a letos je za mesec dni zgodnejša kot Lini. Zemlja je razpokana, živina poginja, vrtovi in sadovnjaki so kot ob robu Sahare. Tometje v provinci Foggia, italijanski žitnici, bodo ob pol pridelka.

Menijo, da je suša že naredila za več kot milijardo lir škode. Najbolj so prizadete pokrajine Apulija, Kampanija, Kalabrija, Bazilikata, Sicilija in del Sardinije. Medtem pa je na severu hladna in vlažna pomlad, da sončni žarki ne morejo do razmočenega semenja. Že tretje leto zapored ljudje nemočno gledajo, kaso gre v nič njihov trud. Zadnji dve leti je v pokrajini Apulija le dvakrat vsega komaj dvajset dni, le dvakrat več kot v Sahari. In vraglodi napovedujejo »predpuščavsko dobo«.

»Suše na pušloši le po omenjenih pokrajinah, pač pa tudi v mestih. V Palermu so kot vsako leto omejili porabo vode, dovolj pa je je na črni borzi: liter za 40 lir. Čeprav zakon prepoveduje prodajo vode, lastniki zasebnih izvirov že desetletje na debelo služijo. »Vodni magnati« sodijo v poseben sicilijanski klan, ki nadzoruje izvire. Geologi sicer trdijo, da leži morje pod jezeri, vendar nihče niti s prstom ne migne, da bi spravi vodo na površje. Na jugu so zgradili jezove in akumulacijska jezera, ne pa tudi vodovod do polj in oddaljenih vasi. Veščine Agrigenta in drugih mest so se obrnili na Rim z zahtevo, naj uvede izredno stanje in razdeli prizadetim denar iz sklada za pomoč v naravnih nesrečah. V njem je le 400 milijard lir, prosilcev pa veliko preveč.

Kakorkoli že, jug je pred izrednimi političnimi volitvami le lovišče glasov. Neki novinar je opozoril, da nima niti ena od strank v svojem programu kakršnegakoli načrta za preskrbo juga z vodo.

Primorske novice 12.1983

Vlaganja v vodovod in posodobitev proizvodnje

Osnutek sežanske resolucije, ki so ga v torek sprejeli delegati občinske skupščine, je treba dopolniti z nekaterimi bolj oprijemljivimi in zavezujočimi nalogami

(cgs) — Družbeni proizvod naj bi se v sežanski občini prihodnje leto povečal za najmanj 2 odstotka, izvoz blaga in storitev za 16 odstotkov, od tega na konvertibilna tržišča za 20 odstotkov. Kmetijska proizvodnja bi morala porasti za 4 odstotke. Takšen porast družbenega proizvoda bodo lahko dosegli, če bo produktivnost porasla za najmanj 1,5 odstotka ob produktivnejšem zaposlovanju, ki naj bi naraslo prihodnje leto za odstotek.

To so osnovne smernice iz osnutka resolucije družbenogospodarskega razvoja sežanske občine v prihodnjem letu. V torek sta ga na ločenih sejah brez razprave sprejela zbor krajevnih skupnosti in zbor združenega dela, medtem ko je imel družbenopolitični zbor, ki je tokrat zasedal že dan prej, na osnutek resolucije nekaj pripomb.

Tako so člani menili, da je predvsem v nekaterih poglavjih resolucije premalo konkretna. Tu so posebej podčrtali, da je treba opredeliti naloge pri razvoju Škocjanskih jam, saj ni dovolj, da že leta ugotavljajo in načrtujejo, da bodo »nadaljevali z modernizacijo in ureditvijo Škocjanskih jam,« a se od tega v praksi premalo uresniči. Zato naj bi tokrat v resoluciji natančno opredelili, kaj bodo naredili, koliko bo to stalo in kako nameravajo zagotoviti denar. Podobno naj bi v predlogu opredelili gostinsko ponudbo v Terminalu, za katero tudi že leta ugotavljajo, da ni prilagojena specifičnim gostom.

Tudi glede naložb so na družbenopolitičnem zboru menili, da je treba v občini nadaljevati s posodabljanjem proizvodnje in dati prednost predvsem izvozno usmerjenim investicijam. Med temi so v resoluciji opredeljena vlaganja v Steklarno, Mitol, Krasmetal, Tekstilno tovarno Senožeče in Aluminij Komen. Velik delež je v razvoju sežanskega gospodarstva v prihodnjem letu namenjen tudi terminalu, kjer bodo z vlaganjem v objekte skladiščno-pretovorne dejavnosti in družbenega standarda začeli pripravljati vse potrebno za velike možnosti, ki naj bi se odprle z ustanovitvijo proste carinske cone.

Med infrastrukturnimi objekti seveda tudi v prihodnjem letu ostaja glavna naloga nadaljevanje gradnje brestoviškega vodovoda. Po načrtih naj bi prihodnje leto zgradili vodovod od Komna do Križa. Za 13.000 metrov vodovoda s spremljajočimi objekti in instalacijami je predračunska vrednost 362,639.000 dinarjev.

Primorske novice 23.8.1983

Usahle vodne vire suši še veter

V sežanski občini je pomanjkanje vode vsak dan hujše. Navzlic številnim ukrepom ne morejo zadovoljiti vseh potreb. Tudi v Kopru in Izoli so posledice suše vse večje.

(cgs) — Takšne suše, kakršna je letošnja, na Sežanskem ne pomnijo niti najstarejši vodovodni delavci. Čeprav je na suhem Krasu vode vsa poletja primanjkovalo, pa tako kritično ni bilo že skoraj pol stoletja.

V četrtek je iz zajetja v Padežu, od koder kraški vodovod običajno dobiva 24 litrov vode v sekundi, priteklo le 12,5 litrov. Črpalke, ki sicer delajo 24 ur dnevno, so imele dovolj dela le za 15 ur. Prav tako je za polovico padla izdatnost vode iz Podnanosa, kjer namesto siceršnjih 18 litrov v sekundi priteče le še 9 litrov in tako dela namesto dveh ena sama črpalka. Posebej naglo upada voda zadnjih deset dni, saj skoraj neprestan veter še bolj suši že tako izsušene vodne vire. Ker iz teh dveh vodnih zajetij oskrbujejo odmočje sežanske občine od gornjih Ležeč preko Sežane do državne meje in od Štorij do Sežane, je zdaj pomanjkanje vode v vsej sežanski občini iz dneva v dan hujše. Čeprav vode ni nikjer niti za najnujnejšo potrošnjo, pa je še posebej kritično v Sežani, ker so tu tudi največji potrošniki, in taki, ki brez vode ne smejo ostati, kot bolnišnica, dom upokojencev, vrtec in obrati družbene prehrane. Razen tega so tu tudi zgoščena stanovanjska naselja in industrija.

Zaradi te, že kar kritične situacije, so se morali pri Kraškem vodovodu in štabu za civilno zaščito, razen odloka o vrstnem redu dobave z vodo, ki velja že precej časa, zateči tudi k izmeničnemu zapiranju vode. Od torka so bili tako dva dni brez vode vsi kraji od Štorij do Komna razen Dutovelj, od petka pa od Gornjih Ležeč do državne meje, razen Sežane. Prepovedali so tudi vsak odvzem vode na hidrantih oziroma polnilnih mestih na območju od Gornjih Ležeč preko Sežane do Komna. Zdaj za spodnji Kras vozijo vodo iz Komna (prej iz Dutovelj in Sežane), za Brkine iz Ilirske Bistrice, za Senožečče pa iz Hrašč.

Da bi v Sežano pripeljali vsaj minimalne količine vode, so aktivirali rezervno črpališče v Šepuljah, kamor prečrpavajo vodo iz Brestovičč. Seveda je to mogoče le tako, da za dva dni zaprejo vodo kraškim vasem, saj sicer po premajhnih starih cevih do sem ne priteče več dovolj vode.

Seveda pa vse to ne zadošča, saj so žejni pravzaprav v vseh krajih na Sežanskem. Od četrtka razvaža vodo skorajda neprestano od jutra do večera pet cistern (štiri vojaške in gasilska). Kot je povedal Jordan Kariž, je imel štab za civilno zaščito že več izrednih sej. Število naročnikov vsak dan narašča in ponovno bodo morali uvesti tudi dežurstvo. Situacija je skorajda kritična in navzlic vsem ukrepom ni mogoče vsem zagotoviti dovolj vode.

Direktor Kraškega vodovoda Franc Pirjevec pravi, da je edina sreča, da imajo zdaj vodo iz Brestavice, ki jo je za spodnji Kras do Komna v neomejenih količinah, od Komna proti Sežani pa samo 400 kubičnih metrov dnevno. Brez te vode bi bila situacija za celotno območje od Komna do Sežane in za Sežano z okoliškimi vasmi tako kritična kot še nikoli doslej. Če te vode ne bi bilo, bi morali letos uvesti izredne razmere. To bi pomenilo, da bi vodo delili v omejenih količinah po določenih normativih.

Tudi prebivalci obalnega območja, najbolj kritično je seveda v koprski in delno tudi v izolski občini, bijejo v teh dneh hud boj s sušo, saj tako praznih vodovodnih cevi ne pomnijo. Zmogljivosti so seveda izkoriščene do maksimuma in na rižanskem izviru še vedno načrpajo le sto sekundnih litrov vode, s tremi črpalkami pa morajo dodatno črpati izpod jezu. V okoliške vasi, kjer nimajo vodnjakov, a so že, skorajda brez vode, vozijo s cisternami vodo iz koprske občine. Toda ker je tu vodna oskrba motena, jo bodo v naslednjih dneh vozili iz piranske občine, ki problemov z vodo nima. Z vodo so v koprski občini najbolj prikrajšani prebivalci, nekoliko manj pa industrija, saj le-ta ne more ostati brez vode. Toda kljub temu zmanjkuje vode v popoldanskih urah v delovni organizaciji Vino-Koper, tozd Excorrado, kjer bi prav v teh poletnih dneh morali dati na tržišče največ svojih osvežilnih proizvodov, a zaradi pomanjkanja vode ne morejo.

Najhujše pomanjkanje vode je v Senožečah, kjer dobivajo iz lokalnega vodovoda zdaj samo 25 kubičnih metrov vode, potrebujejo pa je 180 kubičnih metrov. Zato jo morajo s cisternami vsak dan pripeljati najmanj 150 kubikov. Dve cisterni tako od jutra do večera skrbita, da imajo tukajšnji prebivalci vode dovolj vsaj za najnujnejšo potrošnjo. Vodo razvažajo tudi v vse kraške vasi od Kobjeglave preko Štanjela do Kazelj, v Brkine in okolico Podgorja.

●

Med gospodarskimi organizacijami na Sežanskem pomanjkanje vode najbolj pesti tiste ozde, ki se ukvarjajo s predelavo hrane. Težave imajo tako v obeh pršutarnah, delavci Vina kleti pa od petka delajo ponoči, ker jim Kraški vodovod lahko le tedaj zagotovi dovolj vode.

●

Čeprav v Sežani vode ne morejo zapreti, ker so tu take ustanove, ki brez vode ne morejo ostati, prebivalcem v gornjih nadstropjih in v višjih legah vode vseeno zmanjkuje, ali je sploh nimajo. Zato so v petek pred stanovanjske bloke vodo pripeljali s cisternami, da so si jo lahko prebivalci natočili vsaj za najnujnejšo potrošnjo.

DELO ?

Torek, 31. maja 1983

V sušnih dneh je voda draga

Prevoz vode od Kopra do Gračišča in Gradina stane 3000 din – Letos bližja odjemna mesta

KOPER, 30. maja – Današnja seja zborov koprske občinske skupščine je bila dobesedno nabita z zanimivimi temami . Najbolj so se delegati razvneli ob razpravah o delitvi sredstev za funkcionalno delo krajevnih skupnosti, saj so v zboru krajevnih skupnosti o tem ponovno razpravljali, ker zadnje glasovanje ni bilo uspešno. Tokrat so delegati predlog delitve sprejeli, pri tem pa sklenili, da bodo nekatere KS po novem dobile več denarja, druge pa manj. V celoti naj bi vse dobile za svoje delovanje 10,7 odstotka več sredstev kot lani, in sicer vsega 7,16 miljona dinarjev.

Na skupni seji zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora so delegati ocenjevali uresničevanje družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v minulem letu. V koprski občini je bilo (po izračunu, računalniškem seveda) lani 81 kršiteljev omenjenega dogovora, vendar so člani izvršnega sveta po temeljiti analizi prišli do zaključka, da med kršitelje, ki jih morajo obravnavati tudi delegati občinske skupščine, sodijo tudi tozd Citroen servis (delavci v ozdu Center drobnega gospodarstva, ki je bil pred kratkim razformiran in ki se je priključil Cimosu), DO Propaganda Koper, tozda Trgovina in Servis ter Tiskarna Jadran (DO Primorski tisk) ter osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper. V vseh omenjenih kolektivih morajo do novega leta uskladiti lansko porabo oziroma razdeljena sredstva v skladu z družbenim dogovorom.

Dalj časa so se delegati zadržali tudi pri programu razdeljevanja vode, ki je v zalednih krajih koprske občine vsako poletje zmanjkuje. Suša v teh krajih je občutna, saj že pri redni oskrbi prebivalcev poleti dnevno zmanjka okrog 4000 kubičnih metrov vode. Delegati so menili, da bi morali najti ključ, da bi »pokrili« prevozne stroške za vodo, ki jo komunalni servis dostavlja potrošnikom, ki nimajo vodovoda. Ti stroški niso majhni, saj na primer prevoz vode od Kopra do oddaljenega Gračišča oziroma Gradina stane le nekaj manj kot 3000 dinarjev. Da bi te stroške zmanjšali, so delegati podprli ukrepe Rižanskega vodovoda, da bodo letos nova odjemna mesta za vodo, ki jo vozijo s cisternami, urejili v Črnem kalu, Marezigah, Pridvoru in Šmarjah. Tako se bodo zmanjšali stroški za potrošnike, ki si morajo vodo v rezervoarje voziti s cisternami.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 5.6.83

Dražja voda in stanarine

(dg) — V sežanski občini so se stanarine s 1. aprilom povišale za 35 odstotkov, za nekaj več pa se je podražila tudi voda. V tej občini, kjer »prodajajo« eno najdražjih vod v Sloveniji, morajo porabniki odslej namesto dosedanjih 20,65 dinarjev za kubični meter porabljene vode odšteti 28 dinarjev, v gospodarstvu pa bodo vodo plačevali po 38 dinarjev.

Po štirih letih so se povečale tudi cene nekaterih komunalnih storitev. Odvoz smeti je tako zdaj poprečno dražji za 61 odstotkov (doslej je bila poprečna cena za odvoz smeti 1,44 din za kvadratni meter in so gospodinjstva plačevala manj kot gospodarstvo), kanalščina pa bo dražja za 35 odstotkov.

Dražje bodo tudi storitve gostincev in to v poprečju za 20 odstotkov, vendar bodo gostinci storitve različno podražili. Povišale so se tudi cene storitev v Avto-moto šoli. Tako se je tečajnina (teoretični del voznišega izpita) podražila s 1000 na 1300 din, ura vožnje z inštruktorjem pa odslej namesto 320 stane 440 dinarjev.

Pri sežanski skupnosti za cene, ki je odobrila te podražitve, so povedali, da so morali vrsto zahtevkov za podražitve tudi »oklestiti«, saj so predlagatelji na primer hoteli vodo podražiti v poprečju za 57 odstotkov, komunalne storitve pa celo za 113 in 176 odstotkov. S takimi podražitvami bi namreč uspeli pokriti stroške poslovanja. Sežanski komunalci na primer, že napovedujejo, da bo kljub podražitvi odvoza smeti za vzdrževanje smetišča že ob koncu leta zmanjkalo 2,5 milijona dinarjev.

Delo 2.6.83

Med pomembnimi nalogami je sanacija reke Reke

Četrtega junija praznujejo ilirskobistriški občani občinski praznik – Narodni dohodek na prebivalca je bil lani 150 tisoč dinarjev

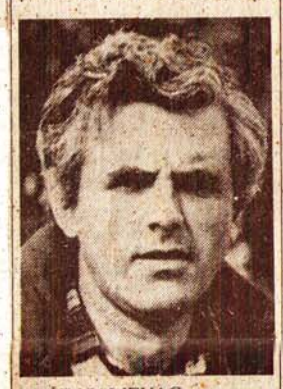
ILIRSKA BISTRICA, 1. junija – Okoli 15 tisoč prebivalcev ilirskobistriške občine praznuje 4. junija svoj občinski praznik, v spomin na dan pred 41 leti, ko je italijanski okupator storil najhujši zločin v tej notranjski občini. Zaradi jutranjega napada Brkinske čete na italijansko vojaško postojanko v Merečah, v katerem so bili ubiti trije člani postojanke, eden pa je bil ranjen, se je sovražnik strahovito maščeval. Še istega dne, 4. junija 1942, je ubil 35 fantov in mož iz Kilovč, Ratečevega brda in Male Bukovice, 460 ljudi je odgnal v internacijo, sedem vasi – Kilovče, Ratečevo brdo, Gornja in Dolnja Bitnja, Mereče, Podstenje in Podstenjšek – pa je požgal do temeljev.

»Ves povojni razvoj je dokazal, da te žrtve niso bile zaman. Tako smo se v teh letih iz kmečke in nerazvite občine povzpeli v zgornjo polovico razvitosti slovenskih občin in je bil lani narodni dohodek na prebivalca nekaj nad 150 tisoč dinarjev. Kljub temu pa po nekaterih merilih spadamo med manj razvite občine, saj je od skupno 20 krajevnih skupnosti še vedno 14 nerazvitih,« je ob prazniku povedal predsednik ilirskobistriškega izvršnega sveta Jože Maljevac.

Kako pa se je ilirskobistriško gospodarstvo znašlo v zaostrenih gospodarskih pogojih?

»V minulem srednjeročnem obdobju smo dosegli dokaj hiter razvoj, ki je bil v veliki meri rezultat naših vlaganj. Za gospodarske investicije smo namenili več kot 40 odstotkov družbenega proizvoda oziroma dobri dve milijardi dinarjev. Ta rast se je nato umirila, gospodarstvo pa je konec leta 1981 in v drugi polovici lanskega leta nazadovalo. Že konec lanskega leta pa smo dosegli kar zadovoljivo rast najpomembnejših kazalcev gospodarskega razvoja, takšne pa so ocene tudi za letošnje prve štiri mesece.

Industrijska proizvodnja je bila za 2,8 odstotka večja od povprečne v letu 1982, izvoz se je realno povečal za 51 odstotkov, uvoz pa

JOŽE MALJEVAC

dosega 70 odstotkov lanskoletnega. Letošnje izgube predstavljajo le 74 odstotkov lanskoletnih in so predvsem rezultat neplačane realizacije. Le-te je bilo za okoli 110 milijonov dinarjev, kar je več kot 5 odstotkov celotnega prihodka.«

Delovni ljudje in občani ilirskobistriške občine so se v novembru 1980 odločili že za tretji samoprispevek.

»Res je. Že pred tem so s to solidarnostno akcijo prispevali pomemben delež k razvoju šolstva in otroškega varstva ter krajevnih skupnosti. Med drugim smo v Trnovem v Ilirski Bistrici zgradili vrtec, šolarji v Jelšanah so dobili novo šolo, saj je od stare ostal le skelet, odprli smo novo montažno šolo v Kuteževem, temeljite obnove je bila deležna tudi osnovna šola v Pregarjah. Lani septembra smo odprli prvo fazo nove osnovne šole v Ilirski Bistrici, ki ima osem učilnic, sodobno opremljeno kuhinjo za pripravo tisoč obrokov in spremljajoče prostore. Poleg tega so krajani še s krajevnimi samoprispevki in prostovoljnim delom dosegli pomemben napredek v svojem kraju. Ta je najbolj viden v modernizaciji cest, gradnji vodovodov in električne napeljave, številu novih telefonskih priključkov . . .« je povedal Jože Maljevac.

O sanaciji reke Reke je bilo izrečenih že veliko besed, sprejet je bil tudi družbeni dogovor?

»V preteklem srednjeročnem obdobju nismo uresničili družbenega dogovora o sanaciji Reke, ki smo ga sprejeli v letu 1976. Kljub temu, da smo vložili precejšnja sredstva in to predvsem v gradnjo čistilnih naprav v LKI Lesonit in Tovarni organskih kislin, zgrajeno je bilo akumulacijsko jezero na Molí, pa Reka še ni čista. Lani smo podpisali nov družbeni dogovor, ki se vsaj zdaj uresničuje po zastavljenem programu. Bistveno pri tem je, da njegovi podpisniki kažejo neprimerno več pripravljenosti za sanacijo Reke kot v preteklosti,« je povedal Jože Maljevac.

In katerim področjem bo veljala v prihodnje še posebna pozornost?

»Poleg ohranjanja industrijske proizvodnje vsaj na sedanji ravni in večjemu izvozu, prav gotovo kmetijstvu. Letos naj bi bila namreč kmetijska proizvodnja večja kar za 10 odstotkov. Setveni plan pšenice smo presegli že jeseni, nekoliko se je povečal tudi stalež živine, v sodelovanju s sozdom Hmezad pa moramo brez vsakršnih odlašanj pripraviti konkretne razvojne programe kmetijstva, ki jih zdaj pravzaprav nimamo. Med najpomembnejše naloge pa se uvršča tudi dosledno izvajanje sanacije reke Reke, ki je dobila vidno mesto tudi v osimskem sporazumu«, je končal pogovor Jože Maljevac.

MARJANA TRILER

Sreda, 1. junija 1983 „DELO"

Hidrant pokvarjen, voda iz Italije

Že ves maj primanjkuje vode na Krvavem potoku in v Kozini – V Gradišču bodo z deli pohiteli

KOZINA, 31. maja – V začetku tega meseca so potrošniki vode v okolici Krvavega potoka, kasneje pa tudi v Kozini oziroma Hrpeljah opazili, da je pritisk vode v vodovodnih ceveh močno padel, vode pa je začelo tudi zmanjkovati. Najprej na Krvavem potoku, kjer so si jo, tako kot pred leti, spet zagotovili iz Italije, iz dolinske občine. Uvožena voda seveda ne bo poceni, saj bo treba zanjo odšteti najmanj po 40 dinarjev za kubični meter – seveda brez carine, menda.

Na današnjem sestanku predstavnikov KS Hrplje–Kozina, Kraškega vodovoda iz Sežane ter tozda Vodovod iz Ilirske Bistrice, so se dogovorili za ukrepe, s katerimi naj bi probleme z vodo čimprej rešili.

Razlog za pomanjkanje vode v maju je okvara na hidrantu v Gradišču, zaradi česar na dan v Kozino pritečejo le štirje litri vode v sekundi, namesto predvidenih šestih. Zato tudi pomanjkanje vode na Krvavem potoku, kamor so od Kozine pred dvemi, tremi leti »povlekli« osnovni vodovod, vreden najmanj 30 milijonov dinarjev. Odgovorni za vodno oskrbo so povedali, da bodo takoj odpravili napako na hidrantu v Gradišču. Danes so končali dela pri povezavi novega in starega rezervoarja v Kozini, kar pomeni, da bodo (zaradi izenačenega tlaka) vodo pričeli dobivati tudi potrošniki v višjih legah. Vsi so se strinjali da je treba, spričo naraščanja števila po-

● Na Krasu so pred dnevi spet podražili vodo. Tako od 23. maja kubik vode za gospodinjstva stane 28 dinarjev (stara cena je bila 20,65 dinarja), za gospodarstvo pa 38 dinarjev (prej 27,50 dinarja).

trošnikov kozinskemu območju čimprej zagotoviti dodatne količine vode.

DUŠAN GRČA

Komunalne organizacije pod eno streho

Primorske novice 15.4.83

Komunalno gospodarstvo se mora ustrezneje organizirati

(it) — V novogoriški občini so si že v planskih dokumentih za to srednjeročno obdobje zadali nalogo za združitev komunalnih dejavnosti. Dosedanja raztresenost teh dejavnosti po različnih delovnih organizacijah namreč ne zagotavlja učinkovitega gospodarjenja, zadovoljive izkoriščenosti strojnega parka in predstavlja oviro pri uresničevanju razvojnih nalog komunalnega gospodarstva. Priprave na združitev pa se v občini vlečejo že predolgo, so med drugim ugotavljali na novogoriškem izvršnem svetu, ko so razpravljali o predlogu družbenega dogovora o natančnejši razčlenitvi meril za organiziranje komunalnih ozdov. Predlog republiškega družbenega dogovora so podprli, saj predvideva v občini že sprejete usmeritve o učinkovitejši organiziranosti komunalnih dejavnosti kot pogoju za gospodarno izkoriščanje komunalnih objektov in naprav, njihovo vzdrževanje, obnovo in razvoj. Člani izvršnega sveta pa se niso strinjali z ugotovitvijo Komunale in občinske komunalne skupnosti, da bodo zaradi zahtevane reorganizacije komunalne storitve kvalitetnejše, vendar tudi dražje. Takšna opredelitev ne more biti sprejemljiva, saj se v reorganizacijo gre za namenom racionalnejšega gospodarjenja. Hkrati pa so postavili zahtevo, da se v občini pospešijo aktivnosti za načrtovano združitev.

„DELO" 3.6.83

Denar za višinski vodovod na Obali priteka prepočasi

Do srede maja je svoje obveznosti pri gradnji izpolnilo samo 28 od 189 delovnih organizacij v koprski občini

KOPER, 2. junija – Višinski vodovod, ki ga gradijo v zaledju obalnih občin, je zelo pomemben za razvoj in tudi ponovno oživljanje podeželja na Koprskem, vendar pa se pri gradnji zaradi pomanjkanja denarja pogosto zatika.

Pri obalni samoupravni skupnosti za vodno oskrbo ugotavljajo, da sprejetih obveznosti (1 odstotek od osnove bruto osebnih dohodkov iz ostanka čistega dohodka) v marsikateri organizaciji združenega dela ne izpolnjujejo in tako je lani na poseben žiro račun skupnosti prišlo namesto načrtovanih 45 milijonov dinarjev le 39 milijonov dinarjev.

O izpolnjevanju sprejetih obveznosti ozdov koprske občine so danes razpravljali člani izvršnega sveta občinske skupščine. Od 189 ozdov oziroma skupnosti je denar iz čistega dohodka nakazalo 119 podpisnikov samoupravnega sporazuma o načrtih vodne oskrbe do leta 1985. Večina tistih, ki niso plačali sprejetih obveznosti, pa ni sporočila, zakaj tega ni storila. Zanimivo je, da obveznosti večinoma niso izpolnili v delovnih skupnostih oziroma organizacijah, ki ustvarjajo dohodek s svobodno menjavo dela. Do 13. maja letos je enodnevni zaslužek za gradnjo višinskega vodovoda dalo le 28 od 189 organizacij oziroma skupnosti. Pričakujejo, da bo do konca leta večina kolektivov obveznosti izpolnila.

So se pa na današnji seji izvršnega sveta nekateri razpravljalci vprašali tudi o smiselnosti, pa tudi zakonitosti takšnega načina zbiranja sredstev za vodovod.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 10.12.83

Dodatek za čistejšo vodo

Po novem letu bodo na Postojnskem dvignili ceno vode, kanalščine, odvoza smeti, pokopaliških pristojbin in pogrebnih storitev

(sz) — Če se bo s predlogom strinjala še občinska skupnost za ceste, bodo januarja začele na Postojnskem veljati višje cene vode, kanalščine, odvoza smeti, pokopaliških pristojbin in pogrebnih storitev, so se odločili delegati občinske skupščine za cestno in komunalno gospodarstvo.

Prihodnje leto bo treba na področju oskrbe z vodo in odvajanja odplak narediti še marsikaj, za to pa je potreben denar, poleg tega skokovito raste cena električne energije, ki ima največji delež v ceni vode (27 odstotkov).

Tako naj bi po novem kubični meter vode stal 34,90 din, kar je za 31 odstotkov več, medtem ko naj bi se kanalščina (računa se po kubičnem metru prodane vode) zvečala za 20 odstotkov in bo po novem znašala 7,80 din.

Tik pred zaključkom del je čistilna naprava za pitno vodo v Malnih pri Planini, kar seveda pomeni dodatne stroške. — na prostorninski meter prečiščene vode je treba, ob redni ceni vode, zagotoviti še osem din. Glede na to, da bi enovita cena pomenila veliko obremenitev za občane, so se delegati skupnosti strinjali s predlogom, da gospodinjstva plačujejo za kubični meter vode dodatno dva dinarja, ostali odjemalci pa 10,60 din.

Neprestana rast materialnih stroškov in neusklajene cene zbiranja in odvažanja smeti ter ustrezno vzdrževanje sanitarne deponije, so vzrok za izgubo v tozdu Komunalni servis (v devetih mesecih so imeli 736 tisoč din izgube). Cene, ki so v veljavi od letošnjega junija, namreč pokrivajo manj kot 60 odstotkov stroškov odvoza smeti. Po novem letu bodo gospodinjstva plačevala na kvadratni meter stanovanjske površine 1,50 din (doslej 1,20 din), za ostale uporabnike pa se cena povečuje od 1,40 na 2,75 din ali skoraj za sto odstotkov. S to podražitvijo bodo v Komunalnem servisu pokrili 74 odstotkov stroškov odvoza smeti.

Pokopališke pristojbine in pogrebne storitve se bodo po Novem letu v povprečju podražile za 23 odstotkov.

DELO 17/3-83

V zahtevni naložbi naj bo delež domače opreme večji

Komisija za oceno investicij opozorila, da je Polikemovo naložbo na Ljubljanskem barju treba izvajati postopno

LJUBLJANA, 16. marca – Transportno-manipulativni center v Surčinu, ki ga postopno dograjuje Metalka Ljubljana s soinvestitorji, ustreza kriterijem za naložbe v skladišča, je ocenila komisija za oceno investicij v SR Sloveniji. Omenjeni center blizu Beograda naj bi tako izpolnjeval zahteve integralnega transporta in omogočil bistveno preusmeritev dobav s cest na železnico. V programu mora investitor določneje opredeliti pričetek in zaključek del, poroča republiški komite za informiranje.

Za gradnjo druge faze vodovoda Brestovica–Lipa–Sežana, na odseku Lipa–Komen naj bi poleg za obstoječih objektov zajeta in dovajanja vode do Lipe predvsem vodohram z zmogljivostjo 250 kubičnih metrov in spremljajoče objekte. Po tej investiciji v oskrbo z vodo, ki ima prednost v temeljih plana, bo moral investitor pripraviti še predračun stroškov in načrt virov za njihovo kritje po dokončanju 1. faze del.

Pri nabavi sester nibitkih tal Droge Portorož je zaradi kasnitve del, težav pri uvozu in podra-

Višje stanarine in dražje storitve

V obalno-kraški regiji bodo nove cene začele veljati že z današnjim dnem

SEŽANA, 31. marca – Prvi april je sicer dan, ki ga večinoma ne jemljemo resno, kljub temu pa moramo zapisati, da bo od tega dne vrsta storitev in blaga na Obali in Krasu dražjih. Tako obalna kot sežanska skupnost za cene sta včeraj in predvčerajšnjim potrdili nove cene za različne storitve.

Dobili smo podatke v sežanski občini. Tu se bodo stanarine povišale za 35 odstotkov, za nekaj več pa se bo podražila tudi voda. V sežanski občini, kjer je cena vode med najvišjimi v Sloveniji, bodo morali porabniki v gospodinjstvih poslej namesto dosedanjih 20,65 dinarja za kubični meter porabljene vode odšteti 28 dinarjev, v gospodarstvu pa bodo vodo namesto po 27,50 dinarja plačevali po 38 dinarjev. Po štirih letih se bodo povišale tudi cene nekaterih komunalnih storitev. Tako bo odvoz smeti dražji povprečno za 61 odstotkov (doslej je bila povprečna cena za odvoz smeti 1,44 dinarja za kvadratni meter in so gospodinjstva plačevala manj kot gospodarstvo), kanalščina pa bo dražja za 35 odstotkov. Dražje bodo tudi storitve gostincev, in to v povprečju za 20 odstotkov, vendar je pri tem treba dodati, da bodo gostinci storitve različno podražili. Za občane bo ob vrsti novih cen, ki bodo veljale od jutri, zanimivo tudi, da so se podražile tudi storitve v Avto-moto šoli. Tako se tečajnina (teoretični del vozniškega izpita) povečuje s tisoč na 1300 dinarjev, ura vožnje z inštruktorjem pa bo poslej namesto 320 stala 440 dinarjev.

Pri sežanski skupnosti za cene so nam povedali, da so morali vrsto zahtevkov za podražitve tudi »oklestiti«.

DUŠAN GRČA

Delo 12. 9. 1983 KRONIKA – ZANIMIVOSTI

Iz marsikaterega lokalnega vodovoda je poleti pritekla zelo oporečna voda

V devetih letih, odkar sanitarni inšpektorji opozarjajo na kočljivo preskrbo iz lokalnih vodovodov, se je malo premaknilo na bolje – Krajani so si morali v suši najpogosteje pomagati sami

LJUBLJANA, 11. septembra – Suhi poletni meseci so letos še enkrat opozorili, da je preskrba z vodo iz lokalnih vodovodov in iz zasebnih objektov nezanesljiva, voda pa stalno ali občasno tudi higiensko oporečna. Na območju ljubljanskih občin je lokalnih vodovodov skupno 131, izmed teh v občini Bežigrad le eden (pa še tega bodo kmalu priključili na vodovod Jarški brod), nobenega pa v občini Center.

Prebivalci občine **Moste-Polje** se preskrbujejo z vodo iz ljubljanskega mestnega vodovoda, razen tega pa tudi iz 37 lokalnih vodovodov in nekaterih zasebnih objektov. Kakor ugotavljajo inšpektorji mestne uprave za inšpekcijske službe, ki več let preiskujejo kakovost vode, preskrba z vodo iz lokalnih vodovodov in zasebnih objektov največkrat ne ustreza higienskim zahtevam: kar pri 31 vodovodih občani stalno ali občasno uživajo higiensko neustrezno vodo, zlasti letos pa je je praviloma tudi zmanjkovalo.

Avgusta letos, ko je suša dosegla vrhunec, so sanitarni inšpektorji pregledali 25 lokalnih vodovodov, v vseh drugih pa vode tudi za vzorec ni bilo ali pa so

inšpektorje zapeljali podatki o nemoteni preskrbi. Oporečno vodo iz 15 lokalnih vodovodov je bilo 2.175 občanov iz vodovodov Srednje Vinje, Prežganje, Volavje, Veliko in Malo Trebeljevo, Besnica vaški in šolski, Sadinja vas, Dolsko, Senožeti, Javor, Dolgo Brdo, Vnajnarje, Smrečje, Gabrje, Janče in Podmolnik. Pri 13 vodovodih so morali uvesti varčevanje z vodo.

● V kraje, kjer so presahnili vsi drugi viri, so morali vodo dovažati s cisternami. Gasilska društva so se pri tem srečala s težavami, ker so za te vožnje težko prišli do bencinskih bonov oziroma goriva.

Inšpektorji predlagajo, da bi vodovode v treh Vinjah čimprej povezali z vodovodom Dolsko, kajti vodo so morali tja dovažati s cisternami. Tudi za območja Velikega in Malega Trebeljevega, Prežganja in Volavlja bi morali preskrbo z vodo čimprej urediti z načrtovano gradnjo novega vodovodnega sistema.

Tudi na območju občine **Ljubljana-Šiška** je še vedno 18 lokalnih vodovodov in precej zasebnih objektov. Kar iz 11 lokalnih vodovodov občasno ali celo stalno prihaja higiensko neustrezna voda.

● Posebno vprašljiva je preskrba z vodo v naseljih, kjer javnega vodovoda še ni in se krajani zanašajo le na vodo iz kapnic. Preskrbe z vodo v takšnih naseljih sanitarni inšpektorji sistematično ne nadzorujejo, čeprav je večina zasebnih objektov takšnih, da ne dajejo zdrave pitne vode. Pomagati bi morali predvsem kmetijam, ki potrebujejo velike količine vode tudi za napajanje živine.

Sanitarni inšpektorji so avgusta pregledali vodo iz sedmih lokalnih vodovodov. Kjer je niso zaradi izsušenosti ali (pogosto) napačnih podatkov o nemoteni preskrbi, je mogoče pričakovati, da voda higiensko ne bi ustrezala. Kajti po vseh sedmih pregledanih vodovodih se je pretakala bolj ali manj oporečna voda, s katero se je preskrbovalo 1.150 občanov. To so lokalni vodovodi za območje Zapoge, Dornice, Žlebe–Planina, Seničica–Žlebe, Senica, Topole I. in Laše. Vode je tudi močno primanjkovalo, zato so z njo povsod varčevali.

Hudo motena je bila preskrba iz treh vodovodov, kar je prizadelo 360 občanov: v Zapoge in Dornice so jo prevažali gasilci. Za obe naselji je rešitev v priključitvi na vodovod Mengeš–Vodice, za katero lokacijsko dokumentacijo že pripravljajo. Okrog 110 prebivalcev vasi Žlebe, ki so bili teden dni brez vode, se za prevoz z nikomer ni domenilo niti niso za pomoč prosili krajevne skupnosti. Krajani dobivajo vodo iz kapnic, zajeli pa so tudi nov vodni vir in položili 30 metrov cevi.

Razen z vodo iz mestnega vodovoda se prebivalci na območju ljubljanske občine **Vič-Rudnik** oskrbujejo tudi z vodo iz kar 75 lokalnih vodovodov in iz zasebnih objektov. Večletne preiskave kakovosti vode kažejo, da krajani iz 62 vodovodov dobivajo stalno ali občasno oporečno vodo, marsikje pa je primankuje tudi v manj sušnih obdobjih, kakor je bil letošnji avgust.

Sanitarni inšpektorji mestne uprave za inšpekcijske službe so avgusta pregledali 56 lokalnih vodovodov in našli oporečno v 37 primerih. Takšno vodo je uživalo kar 16.680 občanov. Trinajst vodovodov je dajalo tako malo vode, da so morali z njo močno varčevati.

Preskrba je resno šepala ali pa je vode zmanjkalo pri 22 lokalnih vodovodih. Vodovod Karlovica–Borovec, na primer, je presahnil že maja, brez vode so gostilna, bife in trgovina. Marsikje so si morali pomagati s prevozom s cisternami. Tako so jo prepeljavali tudi v više ležeča naselja, kjer javnega vodovoda še ni in so se občani oskrbovali z vodo iz kapnic – na nekatera območja krajevnih skupnosti Črni vrh in Škofljica, Gornji Ig, Dobravico, Savsko, Koreno, Samotornico in drugam.

● Prevoz vode s cisternami ni poceni, marsikje tudi ni jasno, kdo ga bo plačal. Kmetija, ki bi za osebne potrebe in napajanje živine porabila kubik tako prepeljane vode na dan, bi samo za preskrbo z vodo plačala povprečno 7.200 dinarjev na mesec. Takšnih cen krajani največkrat niso zmogli in so vodo velikokrat dovažali z neustreznimi prevoznimi sredstvi in iz nenadzorovanih ali neprimernih vodnih virov.

Opozorila letošnje suše so resna in kažejo, da bi morali nekatera vprašanja oskrbe z vodo zlasti v krajih, ki so odvisni od lokalnih vodovodov in kapnic, hitreje reševati. Po vseh zakonskih določilih bi moral obstajati natančen pregled o preskrbi z vodo v letošnjem sušnem obdobju, ki bi omogočal tudi ustrezne zdravstvene ukrepe, kakor sta kloriranje vode iz neustreznih virov in hiperkloriranje med prevozom. Sanitarni inšpektorji takšnih pregledov običajno niso mogli dobiti. Ko so v avgustu pregledali večino lokalnih vodovodov, so lahko prišli do nedvoumnega sklepa, da širše družbene akcije ni bilo: kako bodo prišli do vode, so razmišljali prizadeti posamezniki sami ali kvečjemu na ravni krajevnih skupnosti. Takšen pristop je bil marsikdaj kriv za nestrokovne in zdravstveno-higiensko neustrezne rešitve. Če bi prišlo do hidričnih epidemij – povodov zanje pa je bilo kar precej, kakor kažejo podatki – bi bilo zdravljenje obolelih neprimerno dražje, kot če bi občanom pravočasno zagotovili dobro pitno vodo.

● Mestna uprava za inšpekcijske službe v Ljubljani je na kočljivo vprašanje preskrbe z vodo iz lokalnih vodovodov s posebnimi infomacijami pristojne opozarjala v letih 1972, 1975, 1978, 1980 in tudi letos, ko kljub številnim razpravam in sklepom ugotavljajo, da se preskrba z vodo iz lokalnih vodovodov ni bistveno izboljšala.

BORUT ČONTALA

PRIMORSKE NOVICE 18/3-83

Rižanski vodovod brez izgub, voda pa ostaja problem

Rižanski vodovod je leto 1982 sklenil brez rdečih številk posloval je pozitivno. Delovna organizacija je ustvarila 131 milijonov dinarjev celotnega prihodka, kar je za 40 odstotkov več kot leto prej in tudi več, kot so načrtovali. Porabljena sredstva so znašala 92 milijonov dinarjev in so se povečala za 41 odstotkov. Izgubo iz polletja, ki je znašala 5,7 milijona dinarjev, so odpravili in tako začasno družbeno varstvo izpolnilo eno izmed svojih nalog, dosegli pa so tudi minimalni ostanek čistega dohodka v višini 810 tisoč dinarjev. Čeprav so ustvarili več, kot so načrtovali, pa v Rižanskem vodovodu z rezultati in nadaljnjimi možnostmi poslovanja še vedno niso povsem zadovoljni.

Lani je Rižanski vodovod opravljal izvajalska dela pri gradnji nekaterih vodovodov. Oskrba z vodo je potekala v okviru že znanih težav, ki so najhujše predvsem v poletnem času, ko je potrošnja vode večja od razpoložljivih virov. Kljub daljšemu sušnemu obdobju pa večjih prekinitev v dobavi vode ni bilo, kar jim je uspelo predvsem s posebnimi organizacijskimi in tehničnimi ukrepi. Delovna organizacija je vložila veliko naporov v priprave za napeljavo vzporednega cevovoda in po investicijskem programu naj bi bila prva faza končana v letošnjem letu.

Začasni organ družbenega varstva je odpravil v času svojega delovanja tudi nekatere druge nepravilnosti in rešil odprta vprašanja. Uredili so konfliktne odnose s skupnostjo za vodno oskrbo, razčistili dileme investitorstva, vse nove naložbe so pripravljali in izvajali po zakonu o graditvi objektov, stare, še nedokončane naložbe pa so pospešeno končavali.

V času družbenega varstva se je zelo zaostrila odgovornost vodstvenih delavcev, ki so morali uresničevati sprejete odločitve izboljšali so se disciplina, odnos do dela in delovni rezultati. Na področju samoupravne in poslovne organiziranosti so sprejeli nov organigram delovne organizacije in tako uskladili svojo organizacijo dela z zakonom o komunalnih dejavnostih. Pravilnik o delovnih razmerjih so sprejeli, druge potrebne akte pa bodo marca. 24. marca bo tudi referendum za sprejem pravilnika o delitvi sredstev za osebne dohodke in če bo sprejet, bodo ustvarjeni tudi vsi pogoji za prenehanje družbenega varstva, menijo v Rižanskem vodovodu.

Družbeno varstvo in delavci Rižanskega vodovoda so uresničili zastavljene naloge, dosegli so celo večje uspehe, kot so jih pričakovali, pa vendar vsi ti rezultati še vedno ne zagotavljajo normalnega poslovanja. Ostanek čistega dohodka so namenili v rezervni sklad, bil pa je veliko premajhen, da bi napolnili tudi ostale. Nujno bi bilo treba zagotoviti poslovni sklad, delavcem pa vsaj neprečne osebne dohodke. Rižanski vodovod bi potreboval nove strokovne delavce, saj so ga v preteklih letih zapuščali zaradi slabih poslovnih rezultatov, fluktuacijo pa seveda povzročajo tudi nizki osebni dohodki.

Nekateri ključni problemi pridobivanja in razdelitve dohodka so tako ostali še nerešeni. Rižanski vodovod ne more učinkovito upravljati z vodovodnim sistemom in zagotavljati nemoteno oskrbo z vodo, pravijo, če se bo moral še nadalje ukvarjati z razreševanjem eksistenčnih vprašanj. Za slabo ekonomsko stanje so krive napačne odločitve v preteklih letih in nizke cene vode. Pridobivanje pitne vode na Obali je namreč povezano z velikimi stroški, saj celotni sistem temelji na prečrpavanju vode v višje predele. Da bi cena vode pokrivala enostavno reprodukcijo, bi jo morali povečati za 24 odstotkov.

Oskrba obalnega območja z vodo je še nerešena. Obstajajo študije in možne rešitve, ki jih je Rižanski vodovod strokovno preučil, Obali pa predlaga, da se odloči za gradnjo primorskega vodovda, ki bi zagotovil vodo za daljši čas. Napeljava vzporednega cevovoda pomeni le kratkoročno rešitev in v letošnjem letu se bo treba odločiti za dokončno stališče in odgovoriti, kje in kako se bo Obala oskrbela z vodo v prihodnje. Zaradi nerešenega vprašanja dolgoročne oskrbe ni usklajena tudi razširjena reprodukcija. Neskladje vlada tudi med novogradnjami in obstoječim vodovodnim sistemom. Osnovi cevovodi so bili napeljani leta 1935, prav tako čistilna naprava v Rižani in rezervoarji. Po tehničnih normativih bi morala biti življenjska doba teh objektov že pri kraju, vendar še vedno pomeni osnovno hrbetnico oskrbe z vodo. Vso amortizacijo vlaga Rižanski vodovod sedaj v nove vodovode, zmanjkuje pa denarja za vzdrževanje.

Problematika vodne oskrbe in delovne organizacije tako še obstaja, vendar razreševanje ni več odvisno samo od Rižanskega vodovoda.

BARBARA VERDNIK

Delo 1/11-83

Manjši izvoz sežanskega gospodarstva

Največji padec izvoza v primerjavi z letom 1981 imajo trgovinske organizacije

SEŽANA, 28. februarja – Sežansko gospodarstvo je v lanskem letu izvozilo za 724.637 milijonov dinarjev blaga in storitev, kar je za tretjino manj kot je bil izvoz v letu 1981. Padec izvoza gre predvsem na račun trgovine, ki je lani za tuje prodala za 353.652 milijona dinarjev manj blaga kot predlani.

Izvoz sežanskega gospodarstva sicer predstavlja le 0,85 odstotka vsega slovenskega izvoza. Še v letu 1981 je trgovina predstavljala približno sedem desetin vsega izvoza sežanske občine, lani pa je ta delež padel na 56,5 odstotka.

Kljub temu v sežanski občini še vedno ostajajo največji izvozniki trgovske delovne organizacije, med katerimi prednjači Jadran, pred Grudo, Kopexportom in Sljemenom. Med industrijskimi organizacijami je največji izvoznik Drogin TOZD Sudest iz Gradišča, ki je lani povečal izvoz za 37,7 odstotka ali 28,3 milijona dinarjev v primerjavi z letom 1981, skoraj devet desetin blaga pa ta tozd proda na konvertibilni trg. Med tistimi organizacijami, ki so lani povečale izvoz je na prvem mestu Sipov TOZD Krasmetal, ki pa večino svojih izdelkov prodaja na klirinško področje, Tovarna pletenin in Konfekcije Sežana, Steklarna Hrpelje TOZD TEA iz Divače.

● Sežansko gospodarstvo je v prvem letošnjem mesecu izvozilo za 82,9 miliona dinarjev, od tega 87,6 odstotka na konvertibilni trg. Uvozilo je za 38,99 miliona dinarjev, od tega odpade 82 odstotkov na reprodukcijski material, 12 odstotkov na opremo in 6 odstotkov na blago široke porabe.

Čeprav je lani izvoz zabeležil občuten padec, je bilo pokritje uvoza z uvozom 138,6 odstotno, pokrivanje na konvertibilnem trgu pa je bilo 143,1 odstotno. V strukturi uvoza predstavlja največji delež reprodukcijski material – kar 81,5 odstotka, medtem ko uvoz opreme znaša le 6,5 odstotka. Največji uvoznik v sežanski občini je Iplasov TOZD Mitol. Skrb vzbuja predvsem dejstvo, da Mitol uvaža predvsem s konvertibilnega področja. Lani so na tujem kupili za 223 milionov reprodukcijskega materiala, le desetino od te vrednosti pa je Mitol ponovno izvozil.

IZTOK UMER

Primorske novice 5.4.83

Kam po vodo?

Potrošnja vode se na obalnem območju povečuje in za zagotavljanje zadostnih količin vode bo treba poiskati nove vodne vire. O tem, kakšne so možnosti, razmišlja Josip Guštin, strokovni sodelavec Rižanskega vodovoda

Na območju slovenske obale in neposrednega zaledja pade letno kar 1000 do 1400 mm padavin, vendar so kljub temu v sušnem obdobju na voljo le minimalne količine vode, saj voda iz flišnih površin hitro odteka v kraško podzemlje. Vode je tako premalo za biološki obstoj.

Že leta 1935 je pričel delovati prvi obalni regionalni vodovod z zajetjem izvira reke Rižane. Takrat so uspeli načrpati 90 litrov vode v sekundi, vendar so kasneje zmogljivosti povečali na 140 litrov v sekundi — to pa je enako minimalni izdatnosti. Pred 26 leti se je prvič postavilo vprašanje, kam po nove količine vode? Raziskave so se pričele v neposredni okolici potrošnih centrov, vendar so bili rezultati slabi. V drugem sklopu raziskav so preučevali možnosti izvirov ob stiku apnenca in dolinskih naplavin in na podlagi uspešnih rezultatov so zgradili zajetja kraških izvirov na robu sečoveljske doline z zmogljivostjo 100 litrov vode v sekundi. Ta zajetja so na drugi strani izvira Rižane ter so se tako dobro vključila v že obstoječi vodovodni sistem. Tedaj smo na Obali imeli na voljo 290 litrov vode v sekundi. Toda že na razdalji 23 kilometrov od obalnih cest ni bilo več na razpolago pomembnih vodnih virov, ki bi jih lahko izkoriščali za pitno vodo. Najbližji neizkoriščeni večji vodni vir Malni je v zaledju, in sicer 60 kilometrov od Kopra. Iz tega vira bi lahko, kot smo predvidevali, pridobili 2000 litrov vode v sekundi. Tedanja poraba pa je znašala le 15 odstotkov od te predvidene in to bi bil prevelik denarni zalogaj. Zato je Rižanski vodovod sovlagal v izgradnjo regionalnega vodovoda za zahodno Istro iz zajetja Gradole, ki zagotavlja 300 litrov vode v sekundi za obdobje 20 let. Leta 1995 bodo te količine izkoriščene, zato bo treba zagotoviti dodatne vodne zmogljivosti za nadaljnji razvoj Obale. Sedanje zmogljivosti namreč znašajo 590 litrov vode v sekundi in pomenijo 30 odstotkov od načrtovanih potrebnih količin. Tako so te vodne količine skromna podlaga za gradnjo perspektivnih vodnih naprav.

In kam po vodo v naslednjih letih? Aluvjalni nanosi v priobalnih dolinah so že raziskani in dokazano je, da uporabnih vodnih količin tu ni moč dobiti. Za eksploatacijo ostajajo tako trije možni vodni viri: globinski vodonosniki v apnencu (naj ob tem omenimo, da so globinska vrtanja v teku in zahtevajo večja denarna sredstva), znani še neizkoriščeni kraški vodni viri (le-i so za Primorsko še vedno glavni viri za vodno preskrbo, vendar je *njihova slabost ta, da je njihova* izdatnost močno odvisna od padavin in je v času največje porabe vode zelo majhna) in površinske akumulacije, ki so edina možnost za zagotavljanje zadostnih vodnih količin (ob tem namreč ne smemo pozabiti, da je minimalna izdatnost omenjenih kraških izvirov tako nizka, da ne krije načrtovane količine). Pri površinski akumulacijah so tri možnosti: akumulacija Padež v Brkinih (580 litrov vode v sekundi), akumulacija Predloka v dolini Rižane (1000 litrov vode v sekundi) in akumulacija Dragonja v dolini Dragonje (400 litrov vode v sekundi). Toda po količinah, ki nam jih predvideni viri nudijo, ni takšnega, ki bi Obali sam zagotavljal zadostne količine vode. Prav zaradi tega je treba združiti dva ali tri možne vodne vire. Doslej se je kot najboljša rešitev ponudila v kombinaciji močnejšega kraškega izvira kot osnovnega vira in dopolnitvijo ene akumulacije. V strokovnih službah Rižanskega vodovoda so kot možno kombinacijo izbrali izkoriščanje izvira Malni z akumulacijo Padež, saj se je taka rešitev pokazala kot najbolj ustrezna. Izkoriščanje tega vodnega vira zahteva sicer daljši transport vode do Obale, vendar se ob tem odpira možnost napajanja širšega območja s pitno vodo. Tako se na ta sistem lahko naveže preskrba Senožeč in sežanske občine vse tja do Petrinj nad Črnim kalom.

Do leta 1990 bi lahko izkoriščali naslednje vode vire: Sečovlje (100 litrov vode v sekundi), Gradole (150 litrov vode v sekundi), Rižana (190 litrov vode v sekundi) in Malni (700 litrov vode v sekundi). Skupno bi tako načrpali 1140 litrov vode v sekundi, čeprav bi jo potrebovali 950 litrov. Preostale količine pa bi lahko uporabljali na Krasu ali v hrvaški Istri.

Primorske novice 25.11.83

Se voda skriva globlje?

V Senožečah bodo nadaljevali z iskanjem vodnih rezerv

(cgs) – Pomanjkanje vode, ki letos huje kot kdajkoli doslej pesti sežanske prebivalce, je morda najhujše v Senožečah. Sem morajo vodo že pet mesecev stalno dovažati. Dnevno s cisternami pripeljejo od 40 do 50 kubičnih metrov vode, prav toliko pa je dobijo iz lastnih vodnih virov. Vendarle je to le polovična količina vode, ki bi je potrebovali za normalno potrošnjo.

Zgovoren je podatek, da dobivajo pretežen del »domače« vode iz vrtine pri Malnu v Senožečah, kjer pa priteče le pol litra vode v sekundi. Res da je ta voda vrhunske kakovosti, kot so pokazale strokovne analize, a kaj, ko je ni dovolj.

Žal tudi raziskave vodnih virov, ki so jih pred časom zaključili delavci Geološkega zavoda iz Ljubljane, niso dale pričakovanih rezultatov. Izkazalo se je namreč, da do aluvialnih plasti apnenca, do koder so izkopali vrtino, na tem območju ni vode. Kaj zdaj?

V krajevni skupnosti so ustanovili posebno skupino za oskrbo z vodo, ki jo vodi Adolf Stegen. Ker so strokovnjaki geološkega zavoda iskali vodo v najbolj sušnem obdobju in ker predvidevajo, da voda na tem območju vendarle mora biti, so se pred dnevi na posebnem sestanku predstavnikov Geološkega zavoda Slovenije, Zveze vodnih skupnosti, območne vodne skupnosti, Kraškega vodovoda in krajevne skupnosti dogovorili, da z raziskavami nadaljujejo. V bližini sedanje vrtine bodo izvrtali še štiri podobne vrtine. Tokrat naj bi vrtali 50 metrov in celo globlje. Če bodo imeli srečno roko in le odkrili to dragoceno tekočino, potem bi jo lahko od tu črpali v črpališče in vsaj nekoliko odžejali te suhe kraje.

Te raziskave pa so seveda drage. Po predračunih bodo stale 5 milijonov dinarjev. Dogovorili so se, da bo dva milijona prispevala območna vodna skupnost, Kraški vodovod in republiška raziskovalna skupnost pa po poldrug milijon. Raziskave bi morale biti končane do junija prihodnjega leta.

Šele po teh raziskavah bo natančno znano, ali se pod Senožečami res ne skriva niti toliko vode, da bi lahko z njo vsaj za silo preskrbeli prebivalce te in sosednjih vasi. Če pa bodo tudi tokrat rezultati negativni, potem je edina rešitev za normalno preskrbo teh krajev z vodo napeljava vodovoda iz Otošč.

Delo 1/3/84

Čistilna naprava v Malnih še letos

PLANINA PRI RAKEKU, 28. februarja – Gradbena dela za čistilno napravo v zajetju Malni (Planina pri Rakeku) so končana. Delavci IMP Emond bodo začeli montirati elektroinštalacije, zatika pa se pri montaži pnevmatskih naprav. Ta oprema je v glavnem že dobavljena, vendar pa z montažo zavlačujejo delavci Verige tozd TIO iz Lesc. V temeljni organizaciji Vodovod pri postojnskem komunalnem podjetju, ki skrbi za vodo menijo, da bodo ta dela narad do poletja in da bo čistilna naprava začela poskusno obratovati še letos. Za njeno končno podobo bo letos potrebnih še okoli 8,5 milijona dinarjev. (M. T.)

Vode ni dovolj za vse

PRIMORSKE NOVICE 69 26. avgust 1983 Str. 2

Na Obali in Krasu primanjkuje dnevno 7000 kubikov vode; samo dež lahko napolni povsem izsušene vodovodne cevi

(zt) — Zaradi hudo motene vodne oskrbe v koprski občini, ko dnevno primanjkuje 5000 kubikov vode, so se v ponedeljek na izredni seji sešli člani občinskega izvršnega sveta. Koprski izvršni svet je imenoval operativni štab za preskrbo z vodo v koprski občini, ki je s svojim delom pričel že v torek. Vodne razmere v občini namreč narekujejo hitro ukrepanje in zagotavljanje vode vsem tistim, ki jo v teh sušnih poletnih dneh najbolj potrebujejo. Tako so se na torkovi seji člani operativnega štaba za preskrbo z vodo v koprski občini dogovorili, kako bo v naslednjih dneh zagotovljena vodna oskrba. V starem mestnem jedru v Kopru do prekinitev ne bo prihajalo, ker so v mestu zelo pomembni potrošniki (med drugim je tu tudi bolnišnica) in bi ob pomanjkanju vode lahko prišlo do okužb. Brez vode pa bodo v naslednjih dneh še vedno prebivalci Semedele; dovolj vode bodo imeli na voljo le zjutraj in dopoldne, v popoldanskih urah pa bodo njihove pipe suhe.

Več vode bi lahko dobili le tako, da bi jo izklapljali Kopru, vendar tega ni mogoče narediti.

Brez vode tudi ne bi smeli ostati na Miljskih hribih, še zlasti na območjih, kjer sta bolnišnica Valdoltra in mladinsko okrevališče na Debelem rtiču. Največ težav z vodo bodo imeli tudi v naslednjih dneh prebivalci Šmarij. Zaradi omejenih tehničnih možnosti bodo vodo za to območje lahko črpali le v noči med soboto in nedeljo ter nedeljo in ponedeljkom. To pa hkrati pomeni, da bodo prebivalci ostali brez vode med enim in drugim črpanjem. Boljšo vodno oskrbo bi na tem območju lahko imeli le v primeru, ko bi do prekinitev v vodni oskrbi prihajalo tudi v mestu Koper, vendar zaradi tehničnih ovir, to ni mogoče. Tako ostajajo prebivalci teh krajev še vedno v hudem pomanjkanju, čeprav naj ob tem omenimo, da so že tudi sicer najdlje brez vode.

Okrnjeno vodno oskrbo bodo imeli tudi prebivalci Čežarjev, Pridvora in Vanganela. Vode je bilo dovolj vse poletje, ker je bila tu mladinska delovna akcija. Sedaj jo bodo črpali vsak drugi dan in tako prebivalcem zagotovili vsaj toliko vode, kolikor je najbolj nujno potrebujejo.

Na torkovi seji operativnega štaba za preskrbo z vodo v koprski občini so v razpravi poudarili, da bi morali z vodo še bolj varčevati, saj je notranjih rezerv v marsikateri delovni organizaciji še vedno dovolj. Tako so naprimer v delovni organizaciji Tomos pregledali svoje notranje rezerve in takoj ukrepali. Ugotovili so namreč, da lahko zaprejo 60 odstotkov sanitarij in nekaterih drugih porabnikov vode in na takšen način uspeli prihraniti dnevno tristo kubikov vode, ki so jo lahko oddali prebivalcem Semedele. Dogovorili so se, da bodo takšne ukrepe izvedli tudi v drugih koprskih delovnih organizacijah; le-te naj bi poročale o svoji dnevni porabi in s predvidenimi ukrepi porabile manj vode kot sicer — nekoliko več bi je tako imeli tisti, ki bi sicer ostali brez nje.

Nemarili pa smo tudi veliko vodnjakov na podeželju. In tako se nanje spomnimo šele takrat, ko nam suša povsem osuši vodovodne pipe, potem pa nanje ponovno pozabimo.

Izredno kritično je v teh dneh z vodo tudi na Krasu. Vodne količine se dnevno zmanjšujejo in sedaj jim dnevno manjka 2000 kubikov vode (za normalno vodno oskrbo bi jih potrebovali vsaj še enkrat več). Brez vode sedaj ostajajo tudi tusti porabniki, ki so bili na prednostni listi. Več dni so že brez vode prebivalci krajevne skupnosti Lokev, Divača, Povir in Sežana; poleg tistih seveda, ki jim je vode že prej primanjkovalo. Zaradi takšnega pomanjkanja je ogrožena vodna oskrba bolnišnice, vrtcev, ambulant ter obratov predelave in prehrane. Zaskrbljujoče je tudi, da ni več na voljo zadostnih količin za polnjenje cistern v občini, dovolj vode dobijo le iz brestoviškega vodovoda. Senožeško območje bo vodo še naprej dobivalo iz postojnskega vodovoda, brkinsko in kozinsko pa iz vodovoda v Ilirski Bistrici. Da bi zagotovili vsaj vodo za najnujnejše, so uvedli dvodnevne zapore.

Čakajo na dež

Primorske novice 13 9 83

Na Obali in Krasu še vedno ni dovolj vode

(zt) — Prebivalci obalno-kraškega območja v teh sušnih dneh nestrpno čakajo izdatnejših padavin, ki bi vsaj nekoliko omilile hudo pomanjkanje vode. Vodna oskrba je v koprski občini sicer nekoliko boljša kot je bila v najbolj kritičnih dnevih, vendar pa so zaradi pomanjkanja vode v izviru Rižane morali ponovno vključiti še tretjo črpalko za črpanje. Izdatnost izvira je namreč padla na 94 sekundnih litrov, dnevno pa lahko zagotavljajo le nekaj več kot 15.000 kubikov vode. Še najbolj je kritično v izolski občini, kjer prebivalci starega dela Izole ostajajo še naprej brez vode (Kraigherjeva ulica, ulica Prekomorskih brigad in del Jagodja).

Zelo kritično je še vedno na Sežanskem, kjer cisterne ponovno vozijo vodo v vasi. Najhuje je v Senožečah, Vremski dolini, Brkinih in Tatrah. V veljavi so še vedno vsi varčevalni ukrepi; dosledno pa izvajajo tudi dvodnevne zapore, saj vode ni za vse dovolj. Povsem suhe pipe imajo prebivalci pod Sedovnikom, v Sežani pa so jo imeli v treh mesecih le desetkrat. Tako jim dnevno primanjkuje 1800 kubikov vode, v teh dneh pa je zelo močno padla izdatnost izvira Podnanos, kjer že od leta 1917 (takrat je bilo črpališče zgrajeno) ne pomnijo tako nizke izdatnosti, saj uspejo načrpati le borih nekaj sekundnih litrov (povprečno so obnormalnih pogojih načrpali 14 do 16 sekundnih litrov vode). Tako hudo pomanjkanje vode bi lahko omilile le večje padavine, če pa jih ne bo, se bodo varčevalni ukepi seveda še poostrili.

Operativni štab za preskrbo z vodo v koprski občini je v sredo na seji obravnaval učinkovitost izvajanja ukrepov za zagotovitev nemotene vodne oskrbe v občini. Člani so sprejeli sklep, da ostanejo varčevalni ukrepi še naprej v veljavi kljub delnemu izboljšanju vodne oskrbe v koprski občini, saj stanje še ni tako, da bi bili lahko povsem brez skrbi. Še zlasti zato, ker utegne biti vodna oskrba ponovno slabša, če ne bo dežja, saj je izdatnost Rižane najbolj kritična prav v septembru in oktobru. V razpravi so člani poudarili, da so nekatere delovne organizacije veliko naredile pri izvajanju ukrepov za varčevanje z vodo, vendar pa so med njimi še vedno tudi take, ki se za sprejete ukrepe ne menijo. Štabu je namreč posebne programe varčevalnih ukrepov z vodo (programi naj bi vsebovali tudi to, koliko vode potrošijo dnevno, kje bi lahko še privarčevali) na pobudo Rižanskega vodovoda potrdilo 21 koprskih delovnih organizacij, sedem delovnih organizacij pa se temu pozivu sploh ni odzvalo. V nadaljevanju razprave so tudi opozorili, da je zaradi sušenega vremena vse bolj kritično stanje reke Rižane in Vanganelskega jezera, kjer je vode vse manj. Življenje rib je vse bolj ogroženo, saj je že okrnjen biološki minimum. Prav zaradi tega se bodo morali odgovorni v občini (komite za gospodarstvo, ribiška družina, Hidro in drugi) dogovoriti in čimprej ukrepati.

primorske novice 12-8-1983

Namesto požarov gasijo žejo

Če bi v teh dneh vprašali Kraševce, kaj so najtežje čakali ves julij, bi vam gotovo odgovorili: cisterne z vodo ali temne oblake z dežjem

(cgs) — Sušo, ki je letošnje poletje spet močno osušila Kras in Brkine, Senožeče in nekatere druge krajè v sežanski občini, je zadnje deževje pretekli konec tedna vendarle nekoliko omililo. Kapnice so se vsaj toliko napolnile, da iz pip spet priteče nekaj te dragocene tekočine, ki jo znajo Kraševci ceniti morda bolj, kot kjerkoli drugje. So bili pač že od malega vajeni, da so z vodo v poletnih mesecih varčevali. Čeprav voda iz brestoviškega vodovoda vse hitreje teče proti tem krajem in čeprav se bliža čas, ko bodo sušni časi tudi v teh krajih le še zgodovina, je bilo treba letošnji julij z vodo spet varčevati. Tako kot lani, predlani in še nekaj let nazaj. Morda je tokrat res zadnjič, se tolažijo tamkajšnji domačini, ko zaskrbljeno zrejo v nebo in si želijo oblakov, ki bi toliko napolnili vodnjake, da bi bilo vode dovolj vsaj za domačo uporabo.

In v teh sušnih dneh, ko so se termometri vsak dan povzpenjali na trideset in več stopinj, ko je sonce grelo kot v peklu in izsušilo zemljo pol metra in celo več globoko, so prebivalci sežanske občine, vsaj tistih krajev, kjer je vode najmanj, razen dežja najtežje čakali cisterne z vodo. Najprej samo gasilske, potem pa tudi vojaške, ki so za dobra dva tedna priskočile na pomoč sežanskim gasilcem in seveda sežanskim prebivalcem.

Od konca prejšnjega tedna je sicer nekoliko bolje. Deževje je vsaj toliko napolnilo vodnjake in kapnice, da je vode dovolj za živino in tudi za najnujnejšo domačo potrošnjo. Seveda se vsi, ki si v teh dneh na Sežanskem belijo glave zaradi preskrbe domačinov z vodo, še niso oddahnili. Odlok o vrstnem redu dobave vode še vedno velja, štab teritorialne obrambe in delavci Kraškega vodovoda so še naprej v pripravljenosti. Res da te dni, prejšnji mesec gotovo najbolj kličama telefonska številka 73-123 — nekoliko manjkrat zvoni, a za kako dolgo? V dneh, ko so pričakovali dež in cisterne z vodo, so domačini skorajda pozabili na ljudi, ki so skrbeli, da bi vsaj malo omilili sušo. Pa se ti delavci — vodovodarji, gasilci, vojaki, člani štaba teritorialne obrambe in drugi tudi nič ne hvalijo. Je že tako. To je kot služba. Kadar je suša, morajo pač delati.

Tako kot Boris Urbančič, eden od mnogih šoferjev, ki so ves julij po nekajkrat dnevno vozili cisterne v suhe vodnjake. Tisti dan, prejšnji teden je bilo, je bil slučajno dopoldan doma. To je bilo eno njegovih redkih prostih dni v zadnjem mesecu. Od konca junija, ko so začele gasilske cisterne voziti vodo, je delal skoraj vse dneve. Potem so se dogovorili za smene. A prostih sobot in nedelj ni bilo. Pač ni bilo časa. Preveč ljudi je čakalo na vodo.

»Kaj hočemo, smo že navajeni. Zdaj ljudje potrebujejo vodo in je treba delati. Tudi po deset ‚fur' sem peljal te dni. V vsako štirno smo peljali samo eno cisterno. Zdaj ni bil čas, da bi vodnjake napolnili, saj je preveč ljudi čakalo na vodo. V Senožeče smo vozili vodo tudi trikrat dnevno, ker jo je tam najbolj primanjkovalo.«

Boris Urbančič, poklicni šofer pri sežanskih gasilcih je, kot se zdi, kot nalašč za to delo. Prej je dolga leta delal pri Elektru in tako pozna vse kraje na Sežanskem. Tako ne potrebuje vodiča po vaških cestah. S šoferji vojaških cistern, ki so dobra dva tedna pomagali sežanskim gasilcem, je seveda nekoliko drugače. Ni tako enostavno najti kakšno Podgorje ali še bolj oddaljen kraj, za katerega morda nisi še niti slišal. Tem pa so pomagali prostovoljni gasilci. Tokrat so namestó požarov gasili žejo. Kot vodiči so sedeli v vojaških kamionih in šoferjem pomagali, da so čimprej našli vaške vodnjake.

Prejšnji mesec so na telefonsko številko 73-123 sežanski občani klicali skoraj neprestano. Čeprav je bilo naročil več kot 50 vsak dan, so morali — tudi po zaslugi gasilcev in vojakov — na vodo čakati največ dan ali dva. Zdaj je naročil nekoliko manj, kot da je minulo deževje pogasilo najhujšo žejo. A poletja še ni konec. Zato si sežanski gasilci in tudi vojaki še niso povsem oddahnili. Kot da so ti nekoliko manj sušni dnevi le predah pred časom, ko bodo morale njihove cisterne spet noč in dan voziti od Sežane ali Dutovelj po suhem Krasu in drugih krajih sežanske občine.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Primorske novice 16-9-83

Kalnost moti vodno oskrbo

(zt) — Zaradi pomanjkanja dežja, predvsem pa zato, ker je voda kalna, je še vedno močno motena vodna oskrba na Krasu. Nekaj dežja je sicer padlo v ponedeljek v Brkinih, vendar pa so morali črpanje zaradi kalnosti prekiniti. Povsem suhe pipe so v teh dneh imeli v Sežani, vendar so, vsaj tako so nam povedali na Kraškem vodovodu, takoj ukrepali ter izpeljali vodno zaporo od Sežane proti Komnu, tako, da je bilo nekaj vode v Sežani vendarle na voljo. Ponovno je pričelo delati črpališče v Padežu in v sredo se je stanje vsaj nekoliko normaliziralo. Vodna oskrba se je nekoliko izboljšala le na podeželju, saj so se ob padavinah nekateri vodnjaki napolnili, tam, kjer vode ni, pa jo še vedno vozijo s cisternami.

Nekoliko boljša je vodna oskrba na obalnem območju, kjer je zaenkrat dovolj vode tudi v zaledju koprske občine. Pomanjkanje vode pa še vedno občutijo v starem predelu Izole: V torek je ponovno padla izdatnost izvira v Rižani, kjer so morali za črpanje vključiti še četrto črpalko. Sicer pa dnevna potrošnja na Obali znaša približno 15.000 kubikov vode in toliko je v teh dneh tudi uspejo načrpati.

Primorske novice

Nas je pomanjkanje vode česa naučilo?

Na obalno-kraškem območju je bila letošnje poletje vodna oskrba motena kot še nikoli doslej in kljub jesenskim dnevom na Krasu še vedno bijejo hud boj s sušo

Takšnega pomanjkanja vode, kot so ga letošnje sušno poletje občutili na obalno-kraškem območju, ne pomnijo niti najstarejši prebivalci. Resda je vode v poletnih mesecih zmanjkovalo tudi v preteklih letih, vendar so taka sušna obdobja trajala največ mesec dni, potem pa je deževje ponovno napolnilo izsušene vodne vire. Toda letos se je šele v septembru vodna oskrba na obalnem območju izboljšala, vendar pa na črpališču v Rižani črpalke še vedno delajo s polno močjo; povsem brez vode pa so v teh dneh še vedno Kraševci in če v naslednjih dneh ne bo obilnejših padavin, se temu območju obeta sušna katastrofa.

Letošnje sušno poletje pa je marsikomu verjetno dalo misliti, da obstoječi vodni sistemi tako na Obali kot tudi na Krasu že nekaj časa več ne zadoščajo potrebam ter da je skrajni čas, da se tudi tu najdejo ustrezne rešitve, ki bi prebivalcem obalno-kraškega območja zagotavljale dovolj vode tudi v tako sušnih letih, kot je bilo letošnje. Samo čakanje na dež namreč ne bo napolnilo vodovodnih cevi. Vodovodarji vidijo rešitev v izgradnji novih vodovodov (vzporednega za Obalo in brestoviškega za Kras), vendar opozarjajo da je ob tem treba nujno poiskati tudi nove vodne vire, ki bi zagotavljali dovolj vode potrošnikom. Nekaj se je v tej smeri sicer premaknilo, saj je prvi del brestoviškega vodovoda že zgrajen in na Kraškem vodovodu tudi pravijo, da bi bilo pomanjkanje vode še veliko hujše, če vsaj iz tega vira ne bi dobivali nekaj vode, povsem po načrtih pa potekajo tudi dela na prvem delu vzporednega vodovoda od Balete od Simonovega zaliva, saj na Rižanskem vodovodu računajo, da bo ta del zgrajen do srede novembra. Takoj nato bi morali nadaljevati z izgradnjo drugega dela do Pivol, vendar je seveda vprašanje, ali bo zbranega denarja dovolj, saj Rižanski vodovod ne zmore sam poravnavati tega dela obveznosti. To sta torej dve nakazani in vsaj delno tudi že narejeni rešitvi za izboljšanje vodne oskrbe na obalno-kraškem območju. Pri zbiranju denarja za dve tako pomembni naložbi — letošnje poletje je to gotovo pokazalo, pa ne bi smelo biti težav, saj bo kakršnokoli odlaganje imelo v prihodnosti še veliko hujše posledice, kot je samo vse dražja gradnja teh, življenjsko pomembnih vodovodnih cevi.

ZLATICA TINTA

Franc Pirjevec, direktor Kraškega vodovoda: »Menim, da bi širša družba morala reševati problem zagotavljanja vodne oskrbe na našem območju. Tako hudega pomanjkanja vode ne pomnimo, vendar bi bila brez prvega dela brestoviškega vodovoda na tem območju sušna katastrofa. To pomeni, da bi vode zmanjkovalo tudi za živino in kmetje bi morali klati, kaj pa to pomeni, si ne moremo niti misliti. Ob letošnji suši smo seveda vsi izvajalci, ki skrbimo za vodno oskrbo, imeli veliko dodatnih stroškov — samo za efektivne storitve več kot pet milijonov dinarjev. Vendar moram ob tem poudariti, da je škoda še veliko večja, saj jo je težko oceniti, na primer v kmetijstvu. Če želimo, da v prihodnje ne bomo imeli več takšnih težav, potem bi v prihodnjem letu morali takoj nadaljevati z izgradnjo vodovoda od Komna od Dutovelj (v dolžini 9200 metrov) in v letu 1985 od Dutovelj do Sežane (v dolžini 4200 metrov).«

Vode vsak dan manj

Primorske novice 19.83

Na Rižanskem izviru uspejo načrpati le še sto sekundnih litrov vode; izredno nizko izdatnost pa imata tudi Padež in Podnanos

Deževne kaplje, ko so v soboto zvečer le poškropile osušeno zemljo, so vsaj prvi hip razveselile prebivalce koprskega območja. V občini namreč še vedno primanjkuje 5000 kubikov vode dnevno in le močan dež bi toliko napolnil povsem izsušene rezervoarje vode, da bi se vodna oskrba vsaj nekoliko izboljšala. Tako pa ostajajo prebivalci koprske občine še naprej brez zadostnih količin vode in iz dneva v dan jim preti hujše pomanjkanje. Izdatnost izvira v Rižani je najnižja letos, saj uspejo načrpati le sto sekundnih litrov vode, dodatnih osemdeset pa jih morajo črpati ob pomoči treh črpalk izpod jezu. Da je smola še večja, v torek dopoldne niso mogli načrpati niti dovolj vode na izviru, ker je zmanjkalo električne energije. Tako imajo prebivalci na najbolj kritičnih območjih (Šmarje, Miljski hribi, Pridvor, Semedela) vodo le nekaj ur dnevno. Povsem nerazumljivo je, da kljub takšnemu pomanjkanju vode nekateri še vedno zalivajo vrtove in si, ko voda je, nabirajo prave vodne zaloge. Takšen odnos pa seveda nujno vodi k še bolj moteni vodni oskrbi.

Dež željno pričakujejo tudi na Krasu, kjer je iz dneva v dan manj vode. Dnevno jim zato primanjkuje dva do tri tisoč kubikov vode, zmogljivosti Padeža in Podnanosa pa sta povsem izčrpani. Prednostna lista o dobavi vode je še vedno v veljavi, do vasi pa vodo dovažajo s cisternami, saj so vodnjaki znova povsem suhi.

primorske novice 20.12.83

Vodovod največji uspeh

Emil Orel, vodja vzdrževanja v sežanskem Krasmetalu, je eden tistih delegatov, ki na sestankih govorijo brez dlake na jeziku. Brez olepševanj, kritično, pa tudi samokritično pove, kaj ni prav in kaj bi morali spremeniti

Ob občinskih praznikih se navadno pogovarjamo spredsedniki. Občin, izvršnih svetov, socialistične zveze ali z drugimi občinskimi funkcionarji. Prazniki so pač priložnost za pregled uspehov in tudi težav preteklega leta. Ob tem tudi mi, novinarji, skoraj pozabljamo na delegate, ki soustvarjajo občinsko politiko. Zato smo tokrat ob prazniku sežanske občine za sogovornika izbrali Emila Orla, vodjo vzdrževanja v sežanskem Krasmetalu, dolgoletnega Sežančana in že drugo mandatno obdobje predsednika Krasmetalove konference delegacij sisov materialne proizvodnje.

Ko kot občan in tudi kot delegat spremljate razvoj občine v zadnjih letih, kako bi ocenili dosežke in morda tudi zmote ali težave?

»Po mojem mnenju je eden naših največjih uspehov v zadnjih letih brestoviški vodovod, ki ga uspešno gradimo tudi s samoprispevkom občanov. Na to smo lahko prav vsi ponosni. Brez tega vodovoda bi bila letos pri nas grozna suša, tako pa smo bili do zdaj skoraj ves čas preskrbljeni z vodo. Odločitev za gradnjo vodovoda je bila po moje med najbolj premišljenimi v zadnjih letih.«

Kaj pa bi rekli za gospodarstvo?

»Bojim se, da smo tu zadnji čas v zastoju. Morda se motim, a vsaj mi smo pričakovali, da se bo naše gospodarstvo hitreje razvijalo.«

Kaj pa nove tovarne — Steklarna, Iskra, Cimos in navsezadnje tudi vaš Krasmetal — ki ste jih zgradili ali jih gradite prav zdaj?

»Morda imate prav. A bojim se, da ni dovolj dobrih programov, vsaj ne takih, da bi se lahko hitreje razvijali. Če pogledam samo sosednjo Iskro... Pa tudi pri nas v Krasmetalu smo pričakovali, da bo šlo hitreje. Seveda so vzroki širši. Samo poglejte — naši izdelki postajajo zaradi nagle rasti cen repromatrialov tako hitro nerentabilni, da se nekega izdelka, ki je bil še pred dvema letoma donosen, danes sploh ne splača več izdelovati. Tako je vsaj pri nas, a slišim, da tudi drugje ni dosti bolje.

Pa imate kot delavec, kot delegat, kaj možnosti vplivati na to?

»Ja, z delegatskim vplivanjem je pa tako — saj veste: v ozdu, v temeljni delegaciji še imamo kaj vpliva, više, v občini in potem v republiki so pa možnosti našega vplivanja sorazmerno vse manjše...«

»Zadnja leta ste pri vas zgradili tudi precej takoimenovanih objektov družbene infrastrukture. Srednješolski center, kulturni dom... Bo to pripomoglo k hitrejšemu razvoju Sežane in celotne občine?

»Srednješolski center je po mojem mnenju dobra naložba. Vsaj pri nas v Krasmetalu zdaj laže dobimo delavce. Veste, da smo jih morali še pred leti iskati v drugih republikah, zdaj pa se izšolajo doma.

Kar pa se tiče kulturnega centra v Sežani, bi rekel, to je seveda moje mnenje, da je bila to nekoliko zaletava naložba. Vsaj tako velik center, kot ga gradimo zdaj. Mislim, da bi za nas zadostoval dom, za največ 10 tisoč ljudi. Več jih Sežana po moje ne bo imela niti ob morebitnem razvoju cone. Zamisel je bila sicer dobra, a če bi ga bilo možno zgraditi v letu, dveh. Tako pa se mi zdi, da so zdaj tudi podražitve krive, da se vse bolj odmika. Sicer pa ne vem, morda to premalo poznam... A bojim se, da tudi potem, ko bo gotov, ne bo zaseden več kot enkrat tedensko. Sežana nima značaja mesta in mislim, da ga tudi nikdar ne bo imela. Veliko ljudi, ki živi tu v blokih, si zida hiše na deželi. Ti nikoli ne bodo postali meščani.«

Če se preseliva malo ven iz Sežane?

»Kot je znano, imamo v naši občini policentričen razvoj. Mislim, da je to dobro. Tako za stanovanjsko zidavo, za razvoj industrije, varstvo, šolstvo, kot tudi z obrambnega stališča. To je seveda drago. Naj pri tem omenim samo prevoze na delo, ki nas veliko stanejo. Kot občan bi kritiziral prehod na nov delovni čas. Pri nas se mu nismo vsi prilagodili in zato imamo zdaj velike težave. Ker je vse zgoščeno na 7. uro, so veliki problemi s prevozi. Mislim, da smo se tega lotili premalo domišljeno, preveč na hitro. Pri nas zdaj ponovno razmišljamo, da bi začeli delati ob 6. uri. Posebej, ker imamo dve izmeni. Tisto, kar privarčujemo zjutraj, zapravimo zvečer. Ker veliko ljudi dela tudi popoldan doma, je vprašanje, kaj se bolj splača.«

Marsikje ljudje zadnje čase negodujejo nad slabo preskrbo. Kako je s tem pri vas?

»Lahko rečem, da je pri nas preskrba dobra. Bolj kot to, ljudi skrbijo podražitve. Če je res, kot sem bral, da so nekaterim izdelkom zadnjič neupravičeno povišali cene, je to po moje kriminal. Zadnje čase se vse več govori tudi o skoraj neodgovorno pripravljenih zamislih o obdavčevanju. Občani mislijo, da so predlogi, ki so jih slišali, bolj poluradno, sicer, čisto nelogični. Z njimi bi prizadeli tiste pridne in gospodarne, ki vsa sredstva vlagajo, razsipni, ki vse zapravijo, pa seveda ne bi imeli na kaj plačevati davkov. Mar ni to tudi proti nagrajevanju po delu...?«

To razburja ljudi?

»Seveda. S tem odgovorni med ljudmi po nepotrebnem povzročajo nejevoljo. To je — lahko rečem — tudi destimulacija za dobro delo, zdaj, ko vemo, da nam je to najbolj potrebno.«

So tudi v vaši občini kakšne take nelogičnosti? Kaj bi kritizirali pri vas doma?

»Ne bi rekel. Imam občutek, da je pri nas zadnja leta kar v redu. Mislim, da se pozna kolektivno delo. Res, da je zadnja leta zastoj pri gradnji cest, a to je razumljivo. Kolikor poznam stvari, bi skoraj rekel, da smo pri nas v nekaj letih veliko naredili.«

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Emil Orel: »Brestoviški vodovod je ena najbolj smotrnih naložb v naši občini. Če letos ne bi imeli vode iz Brestovice, bi bilo pomanjkanje vode že kar kritično.«

DELO 23.11.82

Vodne skupnosti skupaj gradijo drugo etapo sežanskega vodovoda

Območne vodne skupnosti bodo še naprej združevale denar za vrsto pomembnejših del v Vipavski dolini in Prekmurju

LJUBLJANA, 22. novembra – Osem območnih vodnih skupnosti in njihova republiška zveza so že spomladi začele postopek za spremembo svojega načrta, pri čemer upoštevajo napotilo, da bodo imeli za 14,8 odstotka manj denarja. Kljub temu so se v skupnostih dogovorili, da bodo še dodatno združevali denar za gradnjo osnovne odvodne mreže v Vipavski dolini ter za gradnjo nekaterih vodnogospodarskih objektov v Prekmurju.

Tudi naslednje leto bo treba nekoliko zmanjšati predvideni obseg del. Še naprej bodo seveda nadaljevali dela v Vipavski dolini in v Prekmurju, vendar se bo treba dogovoriti, da štiri območne vodne skupnosti (Ljubljanica – Sava, Savinja – Sotla, mariborska in gorenjska) združujejo denar še za štiri druge, ki ga imajo manj.

● **Predsedstvo vodne skupnosti je sklenilo, da se naslednje leto ne smejo povečati tarife za vodni prispevek, ki jih tozdi oz. gospodinjstva plačujejo za porabljeno vodo.**

Predsedstvo skupščine zveze območnih vodnih skupnosti je ugotovilo, da vodne skupnosti nimajo večjih presežkov (okoli 2 odstotka), vendar pa je območna skupnost Ljubljanica – Sava že zmanjšala prispevno stopnjo splošnega vodnega prispevka. Priporočilo je, naj bi naslednje leto za vodnogospodarska dela namenili 2,37 milijarde dinarjev. Območne vodne skupnosti pa naj bi združevale denar le za naložbe v pripravo zemljišč za osnovno vodno mrežo, za melioracijska dela, obrambo pred poplavami v tistih mestih, ki jim to bolj grozi (kot na primer Celje) in za zaščito kmetijskih zemljišč ob Savi (pri Brežicah in Čatežu). Vse območne vodne skupnosti naj bi naslednje leto združile okoli 85 milijonov dinarjev tudi za nadaljevanje gradnje druge etape sežanskega vodovoda, še naprej pa bo treba sofinancirati gradnjo nekaterih čistilnih naprav v Sloveniji.

STOJAN ŽITKO

Skoraj polovica sežanskih prebivalcev brez vode

Primorske novice 22.11.83

(cgs) — Vsi, ki so na Sežanskem upali, da bo dolgemu sušnemu poletju sledila deževna jesen, so se žal ušteli. Letošnje vreme je suho kot že dolga leta ne. V krajih sežanske občine je vse od pomladi nekoliko močneje deževalo le enkrat in še tedaj so nekoliko bolj uspeli napolniti vodnjake le na spodnjem Krasu. Tako ni čudno, da je zdaj povsem brez vode tu kar 10.tisoč prebivalcev, ostalim pa priteka voda iz Podnanosa in Padeža le v minimalnih količinah. Najhuje je v Zazidu, Rakitovcu, Podgorju, v Vremski dolini, celotnih Brkinih in v Senožečah, kjer so se vaški vodnjaki povsem posušili.

Štab za civilno zaščito in sežanski gasilci imajo tako že skoraj pol leta polne roke dela. Prejšnji teden so uspeli dobiti še dve vojaški cisterni, tako da zdaj od jutra do večera v suhe vasi vozi vodo pet cistern.

»Toda niti tako ne uspemo prepeljati vode vsem naročnikom,« nam je v petek povedal gasilec Stojan Vodopivec. »Te dni imamo tudi po dvesto naročnikov, kar je rekordno število v vsej sušni zgodovini naše občine.«

Žalosten rekord se bo verjetno v teh dneh še povečal. Dežja namreč ni in ni in tudi nič ne kaže, da bi se vreme spremenilo. Tega pa se prebivalci na Sežanskem in vsi, ki so tu zadolženi za preskrbo z vodo, najbolj bojijo. Če bo nastopil še hujši mraz in čim bo zapadlo malo snega, cisterne z vodo v nekatere vasi sploh ne bodo mogle več voziti. To bi pomenilo, da bodo ti kraji ostali brez vode, povsem odrezani od sveta. Zato si štab za civilno zaščito prizadeva, da bi še pred tem slabim vremenom vsaj toliko napolnil suhe vaške vodnjake, da bi prebivalci in njihova živina lahko počakali do prvega dežja. Toda navzlic pomoči vojakov, ki prav tako kot gasilci od zore do mraka prevažajo vodo zdaj ne uspejo napolniti dovolj vadno hladnega vremena v zadnjih dneh. Črpalke že zdaj zmrzujejo in jih uspevajo odtajati le z veliko mero iznajdljivosti. Bojijo pa se, da bi temperatura še padla, saj potem vode sploh ne bi več mogli prečrpavati in vodnjaka. To bi za te kraje seveda pomenilo pravo katastrofo.

Sreča v nesreči je le ta, da ob tej naravni katastrofi, ki je letos prizadela kraje na Sežanskem, zidava brestoviškega vodovoda napreduje po načrtih in da lahko zdaj vsaj črpajo vodo iz teh črpališč. Izredna suša, kakršne v teh krajih ne pomnijo niti najstarejši vodovodarji, pa je ponovno potrdila, kako pomembna je nadaljnja gradnja tega vodovoda, ki bo že prihodnje leto vsaj nekoliko omilil žejo v teh krajih. Toda pred vsemi, ki so na Sežanskem zadolženi za preskrbo z vodo, je v teh tednih še velika naloga, saj bodo morali brž-kone preskrbeti še dodatne cisterne, da bodo lahko vsaj odročne vasi v občini toliko založili z vodo, da tu prebivalci in živina ne bodo žejni v prihodnjih, kot vse kaže, sušnih zimskih mesecih.

Za varnejši jutri

CROATIA

Primorske novice

Na krasu manjka več kot 1200 kubikov vode

Hudo pomanjkanje vode se na kraškem območju še vedno nadaljuje. Če ne bo obilnejših padavin, potem se Krasu obeta prava katastrofa, saj je bila v petek Sežana povsem brez vode in vode niso imeli dovolj niti v trgovinah za najnujnejše. Zaradi takšnega pomanjkanja vode je motena tudi proizvodnja v nekaterih delovnih organizacijah, svoja vrata pa je zaprl tudi marsikateri (posnetek je nastal v Krajni vasi). Ob koncu tedna so imeli nekoliko več vode, ker v nekaterih delovnih organizacijah ter vrtcih in šolah niso delali, že včeraj pa so tudi z dvodnevnimi vodnimi zaporami — s takšnimi ukrepi skušajo na Kraškem vodovodu enakomerno razporediti razpoložljive vodne količine po posameznih naseljih. (Besedilo: Z. Tinta, slika: C. G. Sabadin)

„DELO" Četrtek, 19. januarja 1984

Epidemija zaradi okužene vode?

Pri zdravniku je iskalo pomoč 94 krajanov Iga, Iške vasi in Tomišlja, šest izmed njih pa se zdravi

LJUBLJANA, 18. januarja – V viških krajevnih skupnostih Ig, Iška vas in Tomišelj se je tik pred Novim letom pojavilo več trebušnih obolenj in na Zavodu za socialno medicino in higieno Ljubljana sumijo, da gre za hidrično epidemijo. Do zdaj je pomoč pri zdravniku iskalo 94 krajanov teh treh krajevnih skupnosti, kjer živi skupno 4.000 ljudi; šest izmed njih je ostalo v bolnišnici na infekcijski kliniki. Obolenja je zakrivila okužena voda iz lokalnega vodovoda Ig–Tomišelj, s katerim upravlja krajevna skupnost.

Na Univerzitetnem kliničnem centru so ob pregledu izolirali shigello sonnei. Bolezen se je najprej pojavila v iški osnovni šoli, kjer je bilo zaradi bolezni pred novim letom odsotnih 28 učencev, ter v iškem vrtcu, kjer je manjkalo kar 15 od skupno 47 varovancev. V obeh ustanovah so otroci iz vseh treh prizadetih KS.

Vsak bolnik je obenem kliconosec in nov vir okužbe. Ob pregledu stanovanj bolnikov so ugotovili, da je okuženih 31,8 odstotka stanovanj, shigella pa je tudi zelo trdoživa, saj živi tudi do 139 dni.

Iško zajetje črpa vodo iz izvira Iščice v naselju – neposredno med stanovanjskimi objekti ob cesti, kjer kanalizacija ni urejena. Zajetje ima zastarelo napravo za kloriranje vode. Od zadnjega inšpektorskega pregleda naprav na Igu se stanje ni izboljšalo. V zadnjih sedmih letih so bili vzorci vode v 61 odstotkih primerov okuženi, prav tako tudi lanskega avgusta in decembra.

Krajani morajo vodo prekuhavati, da se epidemija ne bi širila. Vzorca v avgustu in decembru sta pokazala, da je pitna voda okužena s fekalijami. Člani viškega izvršnega sveta so danes sklenili, da je treba razmere v najkrajšem času popraviti, obenem pa zagotoviti dolgoročno sanacijo tega lokalnega vodovoda. Dejstvo je namreč, da sedanja epidemija ne bo edina, če zadevne bodo dolgoročno rešili občinska komunalna skupnost, zveza komunalnih skupnosti, mestni vodovod in ne nazadnje krajani. Proučiti bo treba tudi možnost, da bi vodovod priključili na nedavno zgrajeno zajetje nove vodarne Brest. Onesnažena pitna voda seveda predvsem ogroža zdravje velikega števila ljudi, po drugi strani pa epidemija pomeni tudi veliko materialno škodo, tako zaradi izgubljenih delovnih ur kot zaradi nujne izolacije bolnikov in ostalega dela v zvezi z zdravljenjem bolnikov. Vse to bo navsezadnje najbrž večji strošek, kot bi bila ureditev preskrbe z vodo na tem območju.

MOJCA KAUČIČ

Primorske novice 27.12.83

Za večjo varnost pred požari

Sežanska občinska gasilska zveza je sežanskim društvom predala sedem novih terenskih vozil

(cgs) — Pred gasilskim domom v Sežani so v petek pripadnikom vseh gasilskih društev v občini, razen lokavskemu, kjer so društvo ustanovili šele pred časom, predali sedem novih terenskih gasilskih vozil.

Denar za vozila so zbrali iz sredstev, ki se zbirajo v sisu, dva milijona pa so prispevale sežanske delovne organizacije: Mitol, Elektroprenos Divača, Krasmetal, Transport, Soške elektrarne, Krasoprema in Zavod za pogozdovanje in melioracijo Krasa. Za ta vozila so namenili tudi denar, ki ga zasluži šest gasilcev, zaposlenih v občinski gasilski zvezi, s polnjenjem in pregledovanjem gasilskih aparatov.

Gasilska društva na Sežanskem imajo tako zdaj skupno 20 gasilskih vozil, od tega so jih 16 nabavili v zadnjih štirih letih. Prihodnje leto načrtujejo nakup dveh šestkubičnih cistern za prevoz vode, lani so si nabavili tudi specialno vozilo za kemično gašenje. To je za Sežano nujno potrebno, saj tu potuje preko meje letno več kot 3,5 milijona ton tovora, od tega najmanj četrtina nevarnih snovi. »Še premalo se zavedamo, kaj bi pomenilo, če bi tak tovor prišel v kraško podzemlje,« pravi poveljnik občinske gasilske zveze Miro Orel.

Nujno bi potrebovali naprave za polivanje in reševanje nevarnih snovi, ki pa jih ne morejo nabaviti, ker bi jih morali uvoziti, a deviz zanje ne dobijo.

Sicer pa so se sežanski gasilci letos izkazali tudi pri prevažanju vode, saj so v pol leta trajajoči suši prepeljali kar 20 tisoč kubikov vode in »naredili« 70 tisoč kilometrov. Njihovi budnosti gre tudi zasluga, kot je med drugim v svojem pozdravnem govoru ob predaji terenskih vozil poudaril predsednik občinske skupščine Tihomir Kovačič, da navzlic hudi suši ni prišlo do večjih požarov, ki bi še povečali milijonsko škodo, ki jo je letos na Sežanskem povzročila suša.

Predstavnikom sežanskih gasilskih društev je ključe novih terenskih vozil predal Tihomir Kovačič, predsednik občinske skupščine

4/84

PRIMORSKE NOVICE ŠT. 6 OD 18/1-1983

Naložbe na lanski ravni

Predlog resolucije o letošnjem razvoju sežanske občine predvideva največje naložbe v izvozno usmerjene investicije. Glavna naloga ostaja nadaljevanje gradnje vodovoda iz Brestovice.

(cgs) — Predlog resolucije o politiki družbenoekonomskega razvoja sežanske občine, ki ga bodo (nekoliko pozneje kot v drugih občinah) sprejemali delegati občinske skupščine na prihodnji seji v tem mesecu, predvideva naslednje kazalce rasti: družbeni proizvod naj bi narasel realno za 1,5 odstotka, nominalno za 21,8 odstotka; naložbe naj bi ostale na ravni lanskega leta, število zaposlenih naj bi se povečalo za en odstotek; sredstva za bruto osebne dohodke bi v globalu rasla 35 odstotkov počasneje kot dohodek; sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb naj bi naraščala 45 odstotkov počasneje kot dohodek in naj bi se povečala za 12 odstotkov (zaradi nerešene problematike na področju zdravstva in izobraževanja); sredstva splošne porabe naj bi se po resoluciji povečala za 10,7 odstotka.

Sežanska resolucija predvideva letos 18-odstotno povečanje izvoza na konvertibilna tržišča, kar načrtujejo doseči z večjim vključevanjem tistih ozdov v izvozna prizadevanja, ki se doslej niso dovolj vključevala v mednarodno menjavo dela. Pri tem predlog resolucije omenja Lesograd Kozino, Krasopremo iz Dutovelj in sežanski Krasmetal. Bolj kot doslej naj bi izkoristili tudi primerjalne prednosti obmejne lege, posebej po Tržaškem in Goriškem sporazumu. K večjemu izvozu naj bi pripomogla tudi storitvena dejavnost (turizem, gostinstvo, skladiščna in špediterske dejavnosti), od drobnega gospodarstva pa pričakujejo, da bi z raznimi oblikami kooperacije z industrijo pomagal nadomeščati uvoz.

Seveda bodo imele tudi med naložbami v gospodarstvu prednost tiste, ki bodo pripomogle k večjemu deviznemu izkupičku. Kot smo že poročali, so to naložbe v Steklarni (170 milijonov), v Pršutarni Šepulje (38,2 milijona), v Iskri, tozd Tovarni avtokov Komen (77 milijonov), v seženeškem tozdu Cimosa (42 milijonov). Tudi v sežanski Iskri predvidevajo za opremo programa transformatorjev 148-milijonsko naložbo, da bi lahko proizvodnjo preusmerili v izvoz.

Poleg teh in nekaterih drugih predvidenih naložb v gospodarstvu (Aluminij — tozd Montal Komen, sežanska Pekarna, idr.) bo v infrastrukturi ključna naloga nadaljevanje brestoviškega vodovoda. Za prvo etapo druge faze od Lipe do Komna z rezervoarjem v Lipi bodo letos namenili 167.381.000 dinarjev. Razen tega bodo letos za odpravo motenj 380-kilovoltnega daljnovoda na telefonskem omrežju porabili 42 milijonov dinarjev. Naložbe so predvidene tudi v železniškem gospodarstvu, in sicer poglobitev tirov ter izgradnja podaljška delavnice za lokomotive v Divači (9 milijonov) in pa vozovna delavnica v Sežani (2 milijona). Za čistilno napravo v Senožečah pa naj bi letos namenili 6,1 milijona dinarjev.

Kmetijstvo je ob izvozu najpomembnejša naloga v sežanski občini. Letos naj bi zasejali s pšenico 340 hektarov kmetijskih površin. Nadaljevali bodo tudi z gradnjo hlevov v Brkinih in na Krasu in zgradili silos za krmo ter zbiralnico mleka, v skupni vrednosti 1,6 milijona dinarjev; uredili in obnovili nasade jablan in drugega sadnega drevja ter vinograde na 30 hektarih, hidromelilorirali in zaokrožili zemljišča na 47,5 hektarih in naredili programe za proizvodnjo mesa in mleka, ki bodo opredelili obveznosti proizvajalcev in ozdov, ki odkupujejo tržne viške.

Primorske novice 7. 1. 1983

Prednost vodovodu

Delegati sežanske občinske skupščine so na zadnji lanski seji sprejeli odloka o prispevnih stopnjah za občinske sise

Tudi v sežanski občini bodo morali letos močno skrčiti skupno porabo. Čeprav bodo prispevne stopnje za vse sise družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje letos ostale na lanski ravni, pa bodo sredstva za vse te dejavnosti vendarle manjša. V sežanski občini računajo, da bi jim ob 20-odstotni rasti cen za dejavnost ostajalo skoraj 7 odstotkov manj kot lani. To seveda pomeni, da se bodo nekateri sisi, ali bolje, izvajalci nekaterih dejavnosti, znašli v precejšnji stiski. Kot so opozorili tudi na seji, bodo z zbranim denarjem najteže shajali v izobraževalni in zdravstveni skupnosti, kjer so imeli zaradi povečanih stroškov za redno dejavnost in v izobraževalni skupnosti tudi zaradi velikih obvez za šolske objekte, ki so jih gradili v zadnjih letih, že lani izgubo. Ker vemo, da sredstev za skupno porabo letos ne bo mogoče večati, bodo morali vertjetno tudi v sežanski občini v okviru skupne prispevne stopnje, razmišljati o prerazporeditvi zbranih sredstev.

Sicer je en tak predlog na Sežanskem že zdaj v javni razpravi. V občini predlagajo, naj bi pol odstotka iz stanovanjske skupnosti prerazporedili za vodno skupnost. Kot je na seji občinske skupščine povedal predsednik izvršnega sveta Ivan Vodopivec, so predlagali takšno prerazporeditev denarja zato, ker je prednostna naloga v občini nadaljnja gradnja primarnega vodovoda. Dokler na Sežanskem ne bodo zagotovili vode iz tega vodovoda, tudi ni mogoče več graditi novih stanovanj, saj se je lani poleti najbolje pokazalo, kako kritično je v resnici z oskrbo vode na Sežanskem. Javna razprava o tem predlogu, ki je v sedanjih razmerah verjetno najbolj smotrn, bo na Sežanskem trajala do 20. januarja.

MDA letos v Brestovici

PR. NOV. 18/1-83

(cgs) — Brigadirji iz vse Slovenije, ki so leta gradili vodovode, ceste, telefonsko napeljavo in drugo infrastrukturo v Brkinih, se bodo letos preselili na drug del sežanske občine. Kot so se dogovorili v ilirskobistriški in sežanski občini, bodo brigadirji letos namreč pomagali graditi primarni vodovod iz Brestovice do Sežane. MDA »Brestovica 83« je kot republiška mladinska delovna akcija že vključena v osnutek samoupravnega sporazuma o letošnjih MDA.

Za to delovno akcijo bodo udeleženci sporazuma letos združili 2.493,750 dinarjev, ali 5,7 odstotkov vseh sredstev, ki se bodo za republiške delovne akcije zbrala na republiški ravni.

NARODNI DOHODEK 1981

PR. NOV. 98/1-83

Piran pri vrhu

Slovenski zavod za statistko je objavil, koliko je leta 1981 znašal narodni dohodek na prebivalca posamezne slovenske občine. Primorske občine so večinoma razvrščene v prvi polovici lestvice šestdesetih občin: 4. Piran (leta 1980 3). 226.403 din, 10. Koper (11.) 185.762, 11. Izola (12.) 185.648, 14. Nova Gorica (15.) 175.902, 20. Sežana (24.) 156.574, 26. Postojna (31.) 152.423, 27. Ilirska Bistrica (25.) 150.304, 28. Ajdovščina (33.) 149.392, 31. Idrija (32.) 144.897, 44. Tolmin (46.) 110.773.

Na lestvici je v primerjavi z letom prej napredovalo osem primorskih občin, največ Ajdovščina in Postojna, po 5 mest, nazadovali pa sta dve, Piran in Ilirska Bistrica. Na prvem mestu je občina Ljubljana Center s 527.056 dinarji narodnega dohodka na prebivalca, pred občino Ljubljana Bežigrad, ki je imela leta 1981 248.210 dinarjev narodnega dohodka.

Letos MDA »Brestovica 83«

SEŽANA, 18. januarja — Člani sežanskega izvršnega sveta so se pred dnevi seznanili z osnutkom sporazuma o obveznostih in uporabi sredstev pri izvedbi MDA »Brestovica 83«. Letos v Brkinih ne bo republiške mladinske delovne akcije, zato so podprli predlog o akciji »Brestovica 83«. Akcija, v kateri bodo mladi pomagali graditi brestoviški vodovod, je praktično pripravljena.

Sedež brigad bo v Kostanjevici na Krasu, akcije pa se bodo udeležili mladinci iz Ljubljane, z Jesenic, iz Maribora, Slovenskih Konjic ter Slovenj Gradca. Skupaj naj bi pri gradnji vodovoda sodelovalo okrog 240 mladincev iz drugih slovenskih občin, občasno pa jim bodo pomagali tudi mladi iz sežanske občine.

DELO 19/1/1983 D. G.

Sreda, 25. maja 1983 DELO

Suša na jugu Italije jemlje pridelek – in bogati mafijo

Liter vode iz mafijskih cistern po 40 lir – Sam sebi prepuščeni jug zahteva pomoč vlade

RIM, 24. maja (Tanjug) – Sicilijanci tožijo, da je nebo nad njimi že zdavnaj nehalo jokati. Vsako leto ob tem času nastopi suša, a letos je za mesec dni zgodnejša kot lani. Zemlja je razpokana, živina poginja, vrtovi in sadovnjaki so kot ob robu Sahare. Kmetje v provinci Foggia, italijanski žitnici, bodo ob pol pridelka.

Menijo, da je suša že natedila za več kot milijardo lir škode. Najbolj so prizadete pokrajine Apulija, Kampanija, Kalabrija, Bazilikata, Sicilija in del Sardinije. Medtem pa je na severu hladna in vlažna pomlad, da sončni žarki ne morejo do razmočenega semenja. Že tretje leto zapored ljudje nemočno gledajo, kako gre v nič njihov trud. Zadnji dve leti je v pokrajini Apuleji deževalo vsega komaj dvajset dni, le dvakrat več kot v Sahari, in črnogledi napovedujejo »predpuščavsko dobo«.

Suša ne pustoši le po omenjenih pokrajinah, pač pa tudi v mestih. V Palermu so kot vsako leto omejili porabo vode, dovolj pa je je na črni borzi: liter za 40 lir. Čeprav zakon prepoveduje prodajo vode, lastniki zasebnih izvirov že desetletje na debelo služijo. »Vodni magnati« sodijo v poseben sicilijanski klan, ki nadzoruje izvire. Geologi sicer trdijo, da leži mesto na jezeru, vendar nihče niti s prstom ne migne, da bi spravil vodo na površje. Na jugu so zgradili jezove in akumulacijska jezera, ne pa tudi vodovod do polj in oddaljenih vasi. Meščani Agrigenta in drugih mest so se obrnili na Rim z zahtevo, naj uvede izredno stanje in razdeli prizadetim denar iz sklada za pomoč v naravnih nesrečah. V njem je le 400 milijard lir, prosilcev pa veliko preveč.

Kakorkoli že, jug je pred izrednimi političnimi volitvami le lovišče glasov. Neki novinar je opozoril, da nima niti ena od strank v svojem programu kakršnegakoli načrta za preskrbo juga z vodo.

Primorske novice 20. 7. 83

Prve količine vode iz brestoviškega vodovoda

Iz brestoviškega vodovoda bodo potrošniki kmalu dobili vodo. Letos bo končan tudi odsek od Lipe do Komna

(fp) — V teh dneh gredo h koncu zaključna dela prve faze vodovoda od Brestovice do Sežane na odseku med Brestovico, Selami in Lipo. Cevovod je napolnjen z vodo iz Brestovice. Zdaj dezinficirajo in preizkušajo vodne črpalke in druge stroje, regulirajo cevovodno instalacijo, ki je potrebna za brezhibno in varno obratovanje vodovodnega sistema. Ko bodo narejene še zadnje analize o neoporečnosti vode, bodo izpolnjeni vsi pogoji za pošiljanje vode iz Brestoviškega vodovoda do potrošnikov.

Tako bo zaključena prva faza tega velikega objekta, ki so ga začeli graditi leta 1981 na podlagi večletnih raziskav. Vodovod bo imel zmogljivost 250 litrov vode v sekundi, kar bo omogočilo dolgoročno rešitev oskrbe z vodo v sežanski občini. V tej prvi fazi so zgradili 12.000 metrov jeklenega cevovoda s premerom 500 milimetrov z vsemi spremljajočimi objekti, črpalnico Sela z gradbenimi objekti in celotno energetsko in strojno instalacijo, ter črpalne vodnjake pri Klaričih s strojno in elektroenergetsko opremo. Celotna prva faza je stala 396 milijonov.

Z dograditvijo tega dela vodovoda so pridobili pitno, tehnološko in požarno vodo za potrebe goriškega Krasa, ki zajema vsa naselja v KS Temnica, Vojščica, Kostanjevica na Krasu, Sela na Krasu in Opatje selo in KS Brestovica v sežanski občini.

Gradnja vodovoda se nadaljuje: Letos bo zgrajena prva etapa druge faze na odseku od Lipe do Komna s 5200 metri dolgim jeklenim cevovodom (prav tako premera 500 mm), z vodovodnim rezervoarjem 3 nad Lipo in ostalimi spremljajočimi objekti. Ta del vodovoda bo stal 167 milijonov. Z dograditvijo vodovoda do Komna bo zagotovljena vodna oskrba za vsa naselja v KS Komen in Gorjansko, izboljšane bodo vodne razmere na ostalem delu Krasa.

Prva faza in prva etapa druge faze bosta stali 564 miljonov. Investicija je »pokrita« iz naslednjih virov: Zveza vodnih skupnosti Slovenije oziroma Območna vodna skupnost Primorske (191 milijonov), novogoriška občina (18 milijonov), sežanski SIS za vodo in investitor Kraški vodovod (38 milijonov), posojila bank in blagovna posojila izvajalcev (316 milijonov).

Sežanski občani so se leta 1981 odločili za odvajanje dela OD in ostalih prejemkov po stopnji 1,5 odstotka. Razen tega se je združeno delo leta 1980 odločilo za združevanje sredstev (1,3 odstotka) od BOD iz dohodka za gradnjo in obnavljanje vodovodnih objektov in naprav. Ta stopnja se je letos povečala za 0,5 odstotka. S samoprispevkom se je do lani zbralo 90.816.000 din (leta 1981 35.673.000 in leta 1982 55.142.000 din), letos pa predvidevajo 73,1 milijona, tako da bi v teh treh letih s samoprispevkom zbrali 163.916.000 din.

Sredstva, zbrana v letih 81. in 82, so porabili takole: anuitete za najeta posojila za brestoviški vodovod (29.975.000 din), soudeležba pri brestoviškem vodovodu (38.335.000), obveznosti do zgrajenih vodovodnih objektov v Gradišču, Materiji, na Kozini, v Divači, vodovod od Lokve do Lipice in od Sežane do Križa z rezervoarjem na Taboru v Sežani (36.599.000), financiranje redne dejavnosti SIS (pomoč KS), podhod pri Stari pošti v Sežani in vodovod od Sežane do Vrhovelj (6.299.000). Skupaj so torej iz tega vira porabili 111.210.000 din, ali kar 20 milijonov več, kot so zbrali. Del tega primanjkljaja so zbrali iz sredstev, ki so ostala iz prejšnjih let, del pa je pokril Kraški vodovod iz amortizacije. Letos naj bi predvidoma zbrali s samoprispevkom 73,1 milijona. Ves denar bodo porabili za odplačilo anuitet najetih posojil. Razen tega bo Kraški vodovod ponovno premoščal nepokrite obveznosti (približno 8 milijonov) iz sredstev amortizacije delovne organizacije. Pri vsej gradnji ogromno prispevajo pripadniki JLA, ki že ves čas zidave pomagajo z delom in sredstvi.

PRIMORSKE NOVICE 12/4-82

V Selah že voda

Prvi del brestoviškega vodovoda od Klaričev do Sel so že preizkusili, vodovod na odseku med Selami in Lipo pa bo začel poskusno obratovati 20. aprila

(cgs) — Februarja se po novem brestoviškem vodovodu stekla prva voda, oskusno obratovanje so opravili, uspešno seveda, na odseku med Klariči in Selami in na vodnjakih v Klaričih. Vodo so dvignili za 270 metrov višinske razlike in vse naprave so delovale brez napak. Zdaj delavci Kraškega vodovoda pospešeno pripravljajo še odsek med Selami in Lipo s prečrpališči v Selah. Računajo, da bo ta del vodovoda začel poskusno obratovati 20. aprila. Ko bo to opravljeno, bodo prebivalci celotnega dela goriškega Krasa in krajevnih skupnosti Komen in Gorjansko v sežanski občini, v krajih torej, kjer je bilo pomanjkanje vode najhujše, prav kmalu imeli dovolj vode. Pa tudi na ostalem delu Krasa se bo preskrba z vodo izboljšala.

Seveda pa je to šele prvi del velikega projekta, ki naj bi prebivalce tega dela Slovenije rešil žeje in jim omogočil nemoten gospodarski razvoj.

Vse je že pripravljeno za prvo etapo druge faze, to je za vodovod od Lipe do Komna, ki naj bi ga zgradili letos. Vojaki so že očistili 5.200 metrov dolgo traso, ki je že tudi zakoličena in prav kmalu naj bi začeli tu kopati jarke. Ta del vodovoda bo stal 167 milijonov dinarjev.

Prihodnje leto naj bi zgradili vodovod od Komna do Dutovelj, leta 1985 pa še zadnji del od Dutovelj do Križa. Zaradi težkih gospodarskih razmer je bilo treba namreč celoten objekt razdeliti na faze in bo tako končan dve leti pozneje, kot je bilo sprva predvideno.

V delu Krasa letos ne bo primanjkovalo pitne vode

DELO

Kaže, da bo konec maja neuradno odprt novi vodovod od Brestovice do Lipe – Kmalu prva dela na odseku Lipa–Komen

SEŽANA, 17. maja – Zagotovilo, da bosta dela sežanske in povogoriške občine, kjer so redno imeli težave zaradi pomanjkanja vode, dobila pitno vodo iz novega brestoviškega vodovoda še letos, se bo kmalu uresničilo.

Zaključna dela na odseku med Brestovico–Selami in Lipo gredo h koncu, zadnji črpalni preizkusi so bili uspešni, sanitarni in drugi inšpektorji tudi niso imeli posebnih pripomb; torej ni vzrokov, da po brestoviškem vodovodu konec maja tudi uradno ne bi stekla za Kraševce tako dragocena voda. Okoli 3000 prebivalcev krajevnih skupnosti Temenica, Vojščica, Kostanjevica, Sela ter Opatje selo in Brestovica bo dobilo vodo iz novega vodovodnega omrežja. Prebivalci sežanske občine, vojaki in vsi, ki so kakorkoli pomagali, bodo konec maja neuradno, a z velikim zadovoljstvom, proslavili delovno zmago, katere vrednost Kraševci poznajo, saj jim je suša pogosto nagajala, jih celo ogrožala.

V Brestovici oziroma pri izviru Klariči so se dela pričela leta 1981. Zdaj je ta izvir, od koder se voda strmo dviguje (okoli 500 metrov višinske razlike) do velikih zbiralnikov v Lipi, še prej pa do črpališč v Selah, dokončno urejen in bo lahko »ponudil« približno 250 litrov vode v sekundi. To je za Kras – voda naj bi iz Brestovice pritekala do Sežane – več kot dovolj do leta 2000.

Doslej so vojaki in gradbeni delavci na izjemno težkem terenu položili 12 kilometrov jeklenega cevovoda in postorili vse, kar sodi zraven. Vrednost del v prvi fazi (od Brestovice do Lipe) znaša 400 milijonov dinarjev; takoj, ko bodo dokončali prvi del vodovoda pa bodo začeli s »prvo etapo druge faze« na osnovnem cevovodu od Lipe do Komna. Gre za 5,2 kilometra vodovoda, ki bo skupaj s tretjim zbiralnikom v Lipi stal 167 milijonov dinarjev. Z dograditvijo tega dela bo vodo dobila večina prebivalcev (okoli 2000) krajevnih skupnosti Komen in Gorjansko.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 20. 9. 1984

Voda iz Brestovice že letos v Sežano

Dograditvijo Brestoviškega vodovoda, kot so na Sežanskem poimenovali primarni vodovod od Brestovice ko Lipe in Komna do Sežane, bodo v celotni občini izboljšali preskrbo z vodo

estoviški vodovod je za sežan- občino velika in nadvse po- bna naložba, saj so v teh krajih vno spoznali, da brez vode ni ljnjega razvoja. Zato je bila la pred leti tolikanj lažja odloči- a izgradnjo vodovoda od Bre- e preko Krasa do Sežane. Če- so tedaj načrtovali, da bo na- stala manj (kdo bi tudi lahko ideval tolikšno inflacijo), so že vedeli, da gre za izjemno velik aj. No, od tedaj do danes se je vod skoraj dvakratno podražil zdaj njegova dokončna cena milijonov dinarjev. Od tega bo 00 milijonov stala druga faza, ki adijo letos, od Komna preko velj do Križa.

prav so sprva računali, da bodo li to etapo razdeliti na dve etapi, tem, kot pravi **Avguštin Sitar**, investicij v Kraškem vodovo- ahvaljujoč razumevanju Vod- gospodarstva Slovenije in de- m sežanske občine ti dve etapi združili. Tako bo celoten vo- d še letos nared. Kraški zidar namreč po pogodbi dela kon- o 20. februarja. Vodno gospo- vo Slovenije je za ta objekt ilo 170 milijonov nepovratnih tev in dalo 50 milijonov posoji- sežanskem združenem delu pa odločili, da za ta vodovod od plačujejo namesto prejšnjih 1,8 odstotka BOD kar 3,9 odstotka do konca leta 1985.

Tudi pri sedanjih delih, kot ves čas doslej, veliko pomagajo vojaki. Letos naj bi opravili za 11 milijonov dinarjev dela. Ob tem je treba povedati, da pomagajo graditi brestoviški vodovod predvsem ob sobotah in nedeljah.

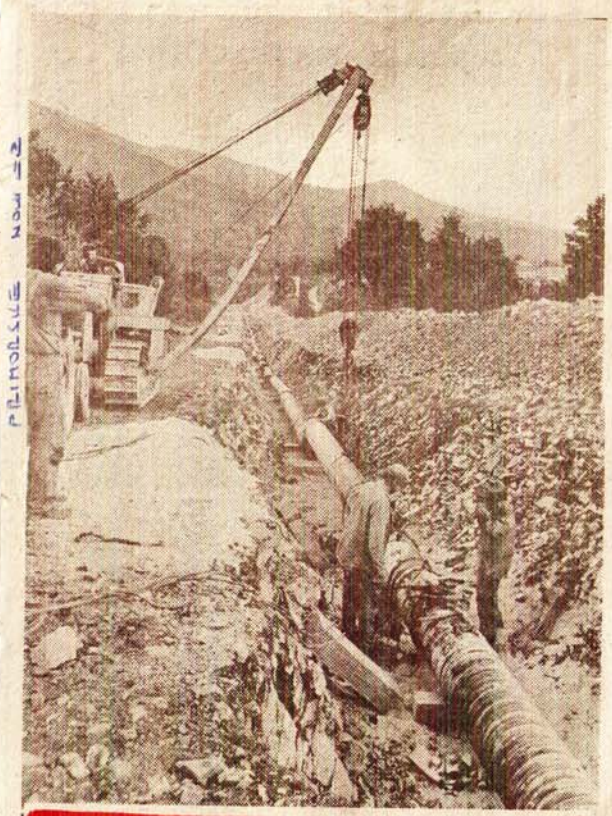
Ko bodo cevi prišle do Križa, je naložba pravzaprav zaključena, pravi Avguštin Sitar. Že v letih 1979, 80 in 81 so namreč temeljito obnovili glavne cevovode v Sežani, zgradili rezervoar na Taboru, ga povezali s tistim na Planini in zgradili cevovod do Križa. Vodovod iz Brestovice bodo tako samo še priključili na to obnovljeno omrežje.

Prebivalce na Sežanskem seveda najbolj zanima, če jim letos spet grozi taka suša kot lansko poletje. Avguštin Sitar pravi, da sušo lahko samo omilijo, dokler ne pride voda iz Brestovice v Sežano. Vasi na novogoriškem Krasu, Komen in Gorjansko ne bodo trpele pomanjkanja vode. Naprej od Komna do Sežane pa bodo še letos vezani na obstoječi cevovod, premera 125 milimetrov, po katerem teče tudi voda v vse vasi, ki so priključene na vodovod. Zato bodo morali poleti verjetno vsaj v Dutovljah vodo še zapirati, da jo bodo lahko Sežani preskrbeli 300 do 400 kubičnih metrov dnevno.

In kaj torej pomeni ta vodovod za potrošnike vode v sežanski občini? Avguštin Sitar odgovarja, da bo s tem rešena preskrba z vodo v mestu Sežana, dovolj vode bodo imeli vsi potrošniki na Krasu, ki so zdaj priključeni na obstoječe vodovodno omrežje. Z izgradnjo brestoviškega vodovoda bodo dani tudi vsi pogoji, sekundarno vodovodno omrežje do naselij, kjer so bili zdaj brez vode. Oskrba z vodo se bo potem, ko bo začel obratovati ta vodovod, izboljšala tudi v drugih krajih občine. V vseh naseljih, ki so zdaj vezana na vodovodni vir iz Padeža, bodo imeli potem vode dovolj, saj je od tu ne bo več treba pretakati v Sežano. Tako bodo lahko vso to vodo preusmerili v Divačo, Lokev, kraje v Vremski dolini in Lipico, ki še zdaj dobiva vodo iz Italije. Prav tako bodo s tem izboljšali oskrbo na Senožeškem in Vrheh, saj bodo tu dobivali več vode iz Podnanosa, od koder zdaj tudi napajajo Sežano.

Mar to pomeni, da je brestoviški vodovod rešil problem oskrbe z vodo na Sežanskem? Avguštin Sitar pravi, da navzlic tej veliki naložbi težav z vodo še ni konec. Od Sežane bi namreč morali zgraditi še vodovod proti Rodiku in Kozini, kjer vode tudi močno primanjkuje. Šele tedaj, ko bi zgradili še teh 25 kilometrov cevovoda, bi bila gotova hrbtenica primarnega vodovoda v sežanski občini. Od tu bi lahko tekla voda tudi proti Kopru in s tem bi zaključili enega od krakov predvidenega Primorskega vodovoda.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Cevovod se bliža Komnu

Prva etapa brestoviškega vodovoda od Klaričev pri Brestovici do Lipe že poskusno obratuje. Hkrati delavci Kraškega vodovoda in Kraškega zidarja iz Sežane ter IMP iz Ljubljane ob pomoči pripadnikov JLA pospešeno gradijo prvi del druge etape tega vodovoda od Lipe do Komna. Očistili so že celotno, 5200 metrov dolgo traso, skopali 2000 metrov jarkov in začeli polagati prve cevi visokotlačnega cevovoda. Računajo,da bo ta odsek brestoviškega vodovoda gotov do oktobra, ko naj bi začel poskusno obratovati. Na sliki: delavci IMP varijo jeklene cevi. (Besedilo in slika: CG — Sabadin)

Primorske novice 20. 7. 83

Prve količine vode iz brestoviškega vodovoda

Iz brestoviškega vodovoda bodo potrošniki kmalu dobili vodo. Letos bo končan tudi odsek od Lipe do Komna

(fp) — V teh dneh gredo h koncu zaključna dela prve faze vodovoda od Brestovice do Sežane na odseku med Brestovico, Selami in Lipo. Cevovod je napolnjen z vodo iz Brestovice. Zdaj dezinficirajo in preizkušajo vodne črpalke in druge stroje, regulirajo cevovodno instalacijo, ki je potrebna za brezhibno in varno obratovanje vodovodnega sistema. Ko bodo narejene še zadnje analize o neoporečnosti vode, bodo izpolnjeni vsi pogoji za pošiljanje vode iz Brestoviškega vodovoda do potrošnikov.

Tako bo zaključena prva faza tega velikega objekta, ki so ga začeli graditi leta 1981 na podlagi večletnih raziskav. Vodovod bo imel zmogljivost 250 litrov vode v sekundi, kar bo omogočilo dolgoročno rešitev oskrbe z vodo v sežanski občini. V tej prvi fazi so zgradili 12.000 metrov jeklenega cevovoda s premerom 500 milimetrov z vsemi spremljajočimi objekti, črpališco Sela z gradbenimi objekti in celotno energetsko in strojno instalacijo, ter črpalne vodnjake pri Klaričih s strojno in elektroenergetsko opremo. Celotna prva faza je stala 396 milijonov.

Z dograditvijo tega dela vodovoda so pridobili pitno, tehnološko in požarno vodo za potrebe goriškega Krasa, ki zajema vsa naselja v KS Temnica, Vojščica, Kostanjevica na Krasu, Sela na Krasu in Opatje selo in KS Brestovica v sežanski občini.

Gradnja vodovoda se nadaljuje. Letos bo zgrajena prva etapa druge faze na odseku od Lipe do Komna s 5200 metri dolgim jeklenim cevovodom (prav tako premera 500 mm), z vodovodnim rezervoarjem 3 nad Lipo in ostalimi spremljajočimi objekti. Ta del vodovoda bo stal 167 milijonov. Z dograditvijo vodovoda do Komna bo zagotovljena vodna oskrba za vsa naselja v KS Komen in Gorjansko, izboljšane bodo vodne razmere na ostalem delu Krasa.

Prva faza in prva etapa druge faze bosta stali 564 milijonov. Investicija je »pokrita« iz naslednjih virov: Zveza vodnih skupnosti Slovenije oziroma Območna vodna skupnost Primorske (191 milijonov), novogoriška občina (18 milijonov), sežanski SIS za vodo in investitor Kraški vodovod (38 milijonov), posojila bank in blagovna posojila izvajalcev (316 milijonov).

Sežanski občani so se leta 1981 odločili za odvajanje dela OD iri ostalih prejemkov po stopnji 1,5 odstotka. Razen tega se je združeno delo leta 1980 odločilo za združevanje sredstev (1,3 odstotka) od BOD iz dohodka za gradnjo in obnavljanje vodovodnih objektov in naprav. Ta stopnja se je letos povečala za 0,5 odstotka. S samoprispevkom se je do lani zbralo 90.816.000 din (leta 1981 35.673.000 in leta 1982 55.142.000 din), letos pa predvidevajo 73,1 milijona, tako da bi v teh treh letih s samoprispevkom zbrali 163.916.000 din.

Sredstva, zbrana v letih 81. in 82, so porabili takole: anuitete za najeta posojila za brestoviški vodovod (29.975.000 din), soudeležba pri brestoviškem vodovodu (38.335.000), obveznosti do zgrajenih vodovodnih objektov v Gradišču, Materiji, na Kozini, v Divači, vodovod od Lokve do Lipice in od Sežane do Križa z rezervoarjem na Taboru v Sežani (36.599.000), financiranje redne dejavnosti SIS (pomoč KS), podhod pri Stari pošti v Sežani in vodovod od Sežane do Vrhovelj (6.299.000). Skupaj so torej iz tega vira porabili 111.210.000 din, ali kar 20 milijonov več, kot so zbrali. Del tega primanjkljaja so zbrali iz sredstev, ki so ostala iz prejšnjih let, del pa je pokril Kraški vodovod iz amortizacije. Letos naj bi predvidoma zbrali s samoprispevkom 73,1 milijona. Ves denar bodo porabili za odplačilo anuitet najetih posojil. Razen tega bo Kraški vodovod ponovno premoščal nepokrite obveznosti (približno 8 milijonov) iz sredstev amortizacije delovne organizacije. Pri vsej gradnji ogromno prispevajo pripadniki JLA, ki že ves čas zidave pomagajo z delom in sredstvi.

Brestoviški vodovod vse bliže Križu

Delavci Kraškega zidarja s kooperanti pospešeno gradijo vodovod Brestovica—Lipa—Sežana. Lani so zgradili dobrih pet kilometrov vodovoda od Lipe do Komna, letos pa nadaljujejo od Komna do Dutovelj in od tu do Križa. Dela naj bi bila nared do 20. novembra. V Križu bodo vodovod priključili na obstoječe vodovodne naprave, ki so jih zgradili pred leti in tako bo ta velika naložba, ki je za prebivalce sežanskega območja življenjskega pomena, gotova. Celoten primarni vodovod bo stal 690 milijonov dinarjev, od tega druga etapa, ki jo bodo zgradili letos, 400 milijonov. Več o tem vodovodu pišemo na 3. strani.

(Besedilo in slika: C. Guzej-Sabadin)

Primorske novice 22. 8. 83

Vodna oskrba boljša le na Krasu

(zt) – Nekoliko več vode imajo v teh dneh le prebivalci Krasa, saj se je izdatnost vodnih virov povečala. V Padežu tako sedaj uspejo načrpati 14 sekundnih litrov vode, v črpališču Podnanos pa nekaj več kot devet. Skupaj z zgrajenim prvim delom brestoviškega vodovoda imajo tako na voljo več kot 34 litrov vode v sekundi – to pa prebivalcem zagotavlja boljšo vodno oskrbo.

Kot kaže, bodo imeli večje probleme z vodo na obalnem območju, saj so se v tem tednu vrnili z dopusta veliki potrošniki vode, obilnih padavin, ki bi napolnile vodovodne cevi, pa še vedno ni. Dnevno tako manjka 3.000 do 4.000 kubikov vode; v ponedeljek so ponovno občutili pomanjkanje vode prebivalci Semedele. Izdatnost izvira v Rižani je izkoriščena do maksimuma in dve črpalki delata s polno zmogljivostjo. Nekoliko boljšo vodno oskrbo ima le Izola.

28.6.83 Primorske novice

Priznanje graditeljem vodovoda

(cgs) — Delegati vseh treh zborov sežanske občinske skupščine so si prejšnji teden ogledali gradbišče vodovoda od Brestovice do Sežane. Ob tem so izrekli vse priznanje in pohvalo pripadnikom JLA, Zvezi vodnih skupnosti Slovenije, območni vodni skupnosti in Kraškemu vodovodu, ki prispevajo veliko denarja in dela, da bo ta objekt, za katerega sežanski občani že tretje leto plačujejo tudi samoprispevek, gotov do leta 1985.

Zdaj je zgrajena prva faza od črpališča pri Klaričih do Sel na Krasu, pospešeno pa gradijo že drugi del vodovoda od Lipe do Komna z vodovodnim rezervoarjem nad vasjo Lipa. Kot sproti poročamo, je moral investitor Kraški vodovod iz Sežane zaradi težavnih gospodarskih razmer drugo etapo razdeliti na podetape, kar seveda pomeni, da vodovoda do Sežane ne bo mogoče zgraditi do leta 1983, kot je bilo sprva predvideno. Vendar računajo, da bo celoten objekt gotov do leta 1985. Prva etapa že poskusno obratuje. Čeprav bo poskusno obratovanje po pogojih odločbe elektroenergetskega inšpektorja trajalo do 21. oktobra, bodo lahko z vodo iz tega vodovoda že v tem času oskrbovali krajevne skupnosti na novogoriškem krasu (Temnica, Vojščica, Kostanjevica, Sela na Krasu in Opatje selo z naselji) in vsa naselja v krajevnih skupnostih Komen in Gorjansko v sežanski občini.

PAŠETO

DELO 1.6.83

TUDI VODO UVAŽAMO – Nedvomno je pomanjkanje pitne vode hud problem. To v teh dneh še zlasti občutijo prebivalci Krvavega potoka in Kozine na Primorskem. Tegoham ob pomanjkanju navkljub pa je verjetno potrebno postaviti vprašanje, ali je v teh razmerah – ki so tudi sušne, denarno – prav, da zato vodo uvažamo iz Italije. Je ne bi mogli poiskati doma?

1. 8. 1983

DELO DELO DELO D

Vsaka kaplja je dragocena

SEŽANA, 31. julija – Skoraj dva meseca že ni deževalo na Primorskem, pridelki gredo v nič, primanjkuje pitne vode in težave so z napajanjem živine. Gasilci in vojaki imajo te dni dela čez glavo – prostovoljni gasilci iz Sežane npr. delajo po 16 ur na dan – ko dovažajo vodo s cisternami v najbolj ogrožene kraje. Na sliki: sežanski gasilci so pripeljali 8000 litrov vode kmetu Klunu iz Varej v Brkinih in ga vsaj za nekaj časa rešili skrbi za 47 glav živine. (Foto: Dragan Arrigler)

Primorske novice 10.1.84

Znane posledice suše

Skoraj pol leta trajajoča suša je lani na Sežanskem povzročila za 78,5 milijona dinarjev škode

(cgs) — Dolgotrajna suša, ki je bila lani na Sežanskem od konca julija do decembra, je z veliko materialno škodo, ki jo je povzročila, dobila vse razsežnosti naravne katastrofe. Sežanski izvršni svet je zato poslal republiškemu komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano vlogo za dodelitev solidarnostne pomoči v višini 17 milijonov dinarjev.

Strokovnjaki, ki so ocenjevali škodo, ki jo je v sežanski občini lani povzročila suša, so izračunali, da je bilo stroškov za prevoz vode nekaj več kot 17 milijonov dinarjev. Ob tem je treba povedati, da bi bili stroški še veliko večji, če ne bi vode razvažali pripadniki JLA, ki so prepeljali kar 2982 cistern, in sežanski gasilci, ki so v tem času 1247-krat pripeljali vodo v oddaljene sežanske kraje. Skupaj so v tem času prepeljali 19.693 kubičnih metrov vode. Stroški so toliko večji, ker je bila najmanjša razdalja do vasi, kamor so vozili vodo, 44 kilometrov, do najbolj oddaljenih vasi Rakitovca in Zazida, kjer je vode tudi najbolj primanjkovalo, pa celo 77 kilometrov. Ti prevozi so stali nekaj več kot 8,2 milijona, še nekaj več stroškov (8,8 milijona) pa je imela delovna organizacija Kraški vodovod z dodatnim prečrpavanjem vode, nameščanjem črpalk, kloriranjem in prevozi.

Še veliko večjo škodo pa je suša povzročila v kmetijstvu, kjer je ocenjena skoraj na 61,5 milijona. Navzlic tolikšni škodi, ki jo je pomanjkanje dežja povzročilo v sežanskem kmetijstvu, pa je vendarle razveseljivo, da tokrat vsaj ni prišlo do množičnih pokolov živine, kar se je v sežanski občini pred leti že dogajalo. To bi bilo tokrat še toliko večja katastrofa, ker so prav lani uspeli povečati število stojišč s plemenskimi kravami in pitanci od 187 na 883, proizvodnjo mleka za 1,3 milijona litrov in prirejo mesa za 108.400 kilogramov.

primorske novice 20. 4. 1984

Voda iz Brestovice že letos v Sežano

Z dograditvijo Brestoviškega vodovoda, kot so na Sežanskem poimenovali primarni vodovod od Brestovice preko Lipe in Komna do Sežane, bodo v celotni občini izboljšali preskrbo z vodo

Brestoviški vodovod je za sežansko občino velika in nadvse pomembna naložba, saj so v teh krajih že davno spoznali, da brez vode ni nadaljnjega razvoja. Zato je bila morda pred leti tolikanj lažja odločitev za izgradnjo vodovoda od Brestovice preko Krasa do Sežane. Čeprav so tedaj načrtovali, da bo naložba stala manj (kdo bi tudi lahko predvideval tolikšno inflacijo), so že tedaj vedeli, da gre za izjemno velik zalogaj. No, od tedaj do danes se je vodovod skoraj dvakratno podražil in je zdaj njegova dokončna cena 690 milijonov dinarjev. Od tega bo kar 400 milijonov stala druga faza, ki jo gradijo letos, od Komna preko Dutovelj do Križa.

Čeprav so sprva računali, da bodo morali to etapo razdeliti na dve etapi, so potem, kot pravi **Avguštin Sitar**, vodja investicij v Kraškem vodovodu, zahvaljujoč razumevanju Vodnega gospodarstva Slovenije in delavcem sežanske občine ti dve etapi lahko združili. Tako bo celoten vodovod še letos naredi. Kraški zidar mora namreč po pogodbi dela končati do 20. februarja. Vodno gospodarstvo Slovenije je za ta objekt združilo 170 milijonov nepovratnih sredstev in dalo 50 milijonov posojila. V sežanskem združenem delu pa so se odločili, da za ta vodovod od letos plačujejo namesto prejšnjih 1,8 odstotka BOD kar 3,9 odstotka do konca leta 1985.

Tudi pri sedanjih delih, kot ves čas doslej, veliko pomagajo vojaki. Letos naj bi opravili za 11 milijonov dinarjev dela. Ob tem je treba povedati, da pomagajo graditi brestoviški vodovod predvsem ob sobotah in nedeljah.

Ko bodo cevi prišle do Križa, je naložba pravzaprav zaključena, pravi Avguštin Sitar. Že v letih 1979, 80 in 81 so namreč temeljito obnovili glavne cevovode v Sežani, zgradili rezervoar na Taboru, ga povezali s tistim na Planini in zgradili cevovod do Križa. Vodovod iz Brestovice bodo tako samo še priključili na to obnovljeno omrežje.

Prebivalce na Sežanskem seveda najbolj zanima, če jim letos spet grozi taka suša kot lansko poletje. Avguštin Sitar pravi, da sušo lahko samo omilijo, dokler ne pride voda iz Brestovice v Sežano. Vasi na novogoriškem Krasu, Komen in Gorjansko ne bodo trpele pomanjkanja vode. Naprej od Komna do Sežane pa bodo še letos vezani na obstoječi cevovod, premera 125 milimetrov, po katerem teče tudi voda v vse vasi, ki so priključene na vodovod. Zato bodo morali poleti verjetno vsaj v Dutovljah vodo še zapirati, da jo bodo lahko Sežani preskrbeli 300 do 400 kubičnih metrov dnevno.

In kaj torej pomeni ta vodovod za potrošnike vode v sežanski občini? Avguštin Sitar odgovarja, da bo s tem rešena preskrba z vodo v mestu Sežana, dovolj vode bodo imeli vsi potrošniki na Krasu, ki so zdaj priključeni na obstoječe vodovodno omrežje. Z izgradnjo brestoviškega vodovoda bodo dani tudi vsi pogoji, sekundarno vodovodno omrežje do naselij, kjer so bili zdaj brez vode. Oskrba z vodo se bo potem, ko bo začel obratovati ta vodovod, izboljšala tudi v drugih krajih občine. V vseh naseljih, ki so zdaj vezana na vodovodni vir iz Padeža, bodo imeli potem vode dovolj, saj je od tu ne bo več treba pretakati v Sežano. Tako bodo lahko vso to vodo preusmerili v Divačo, Lokev, kraje v Vremski dolini in Lipico, ki še zdaj dobiva vodo iz Italije. Prav tako bodo s tem izboljšali oskrbo na Senožeškem in Vrheh, saj bodo tu dobivali več vode iz Podnanosa, od koder zdaj tudi napajajo Sežano.

Mar to pomeni, da je brestoviški vodovod rešil problem oskrbe z vodo na Sežanskem? Avguštin Sitar pravi, da navzlic tej veliki naložbi težav z vodo še ni konec. Od Sežane bi namreč morali zgraditi še vodovod proti Rodiku in Kozini, kjer vode tudi močno primanjkuje. Šele tedaj, ko bi zgradili še teh 25 kilometrov cevovoda, bi bila gotova hrbtenica primarnega vodovoda v sežanski občini. Od tu bi lahko tekla voda tudi proti Kopru in s tem bi zaključili enega od krakov predvidenega Primorskega vodovoda.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Primorske novice 20.4.84

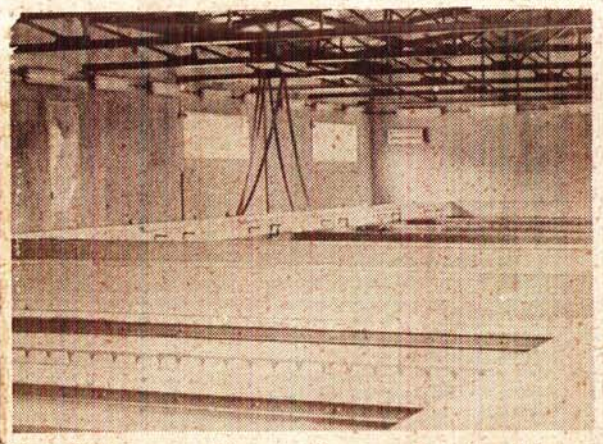
Brestoviški vodovod vse bliže Križu

Delavci Kraškega zidarja s kooperanti pospešeno gradijo vodovod Brestovica—Lipa—Sežana. Lani so zgradili dobrih pet kilometrov vodovoda od Lipe do Komna, letos pa nadaljujejo od Komna do Dutovelj in od tu do Križa. Dela naj bi bila nared do 20. novembra. V Križu bodo vodovod priključili na obstoječe vodovodne naprave, ki so jih zgradili pred leti in tako bo ta velika naložba, ki je za prebivalce sežanskega območja življenjskega pomena, gotova. Celoten primarni vodovod bo stal 690 milijonov dinarjev, od tega druga etapa, ki jo bodo zgradili letos, 400 milijonov. Več o tem vodovodu pišemo na 3. strani.

(Besedilo in slika: C. Guzej-Sabadin)

Voda na Krasu vrh hriba ne stoji

Zagon postojnske čistilne naprave je tik pred zdajci, manjkajo le še sredstva zanj. Z njo bo rešen dolgoletni občinski problem oskrbe prebivalstva z zdravo pitno vodo

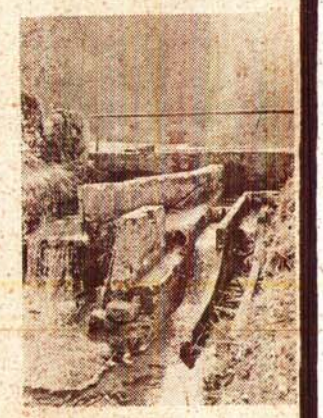
Nova čistilna naprava, ki zaenkrat še ne opravlja svojega dela

V Planini oziroma nad zajetjem reke Unice v Malnih stoji prava mala tovarna vode. Vanjo črpajo vodo iz zajetja in prečrpavajo v postojnsko vodovodno omrežje, pred zagonom pa je tudi nova čistilna naprava. Slednjo so začeli graditi leta 1979 in jo postopno dopolnjevali od gradbenih del do inštalacij, kot so pač pritekala potrebna sredstva. V prvi fazi je bilo urejeno prečrpavališče, v drugi pa filtrski del oziroma sama naprava. Zdaj so pač pritekala potrebna sredstva. V prvi fazi je bilo urejeno prečrpavališče, v drugi pa filtrski del oziroma sama naprava. Zdaj so dela, razen nekaterih manjših, končana, zmanjkalo pa je sredstev za poskusni zagon, v katerem bi odkrili in odpravili vse pomanjkljivosti ter začeli z rednim čiščenjem vode. Odgovorni v občini pravijo, da jih morajo najti, saj se bodo drugače prehitro iztekle garancije za opremo, zaenkrat pa še nimajo pravega odgovora, kako.

Čistilno napravo so gradili s sredstvi, ki se zbirajo na postojnskem sisu za komunalno in cestno gospodarstvo. Do zdaj so za dela in opremo porabili 70 milijonov dinarjev, za zagon in ureditev okolja pa bi potrebovali še nekaj več kot 20 milijonov. Naprava je grajena za pretok 250 litrov vode na sekundo, kolikor znašajo tudi zmogljivosti strojev v črpališču, prečrpavališču in cevovodu. Trenutno iz zajetja pridobivajo le 110 litrov vode na sekundo, za večje količine pa bodo potrebna še nekatera dela na samem zajetju. Čistilna naprava je sestavljena iz dveh tehnoloških faz: prva je usedanje vode, druga pa filtriranje skozi kremenčev pesek. Potem vodo še dezinficirajo in pošljejo do potrošnikov. V postojnski občini 85 odstotkov prebivalcev koristi vodo iz Planine, ne priteče pa v Podgoro, del Pivke in v del Košanske doline.

Če je prečrpavališče in čistilna naprava videti kot prava tovarna, pa je podoba zajetja v Malnih popolnoma drugačna, skoraj pravljična. Vendar delavci komunalnega podjetja na cvetoče telohe in trobentice, na razigrano in iskrečo se vodo v tolmunih kar hitro pozabijo, saj prav tu leži vir težav postojnske vodne oskrbe, oziroma so kraška tla in voda tista, ki povzročata pomanjkanje in visoko ceno vode povsod na Krasu. »Kajti voda na Krasu ne teče kar sama v vodovode, ne ustavlja se na višinah, ampak jo je treba črpati,« je povedal **Cveto Polšak** iz Komunalnega podjetja. In od zajetja v Malnih do prečrpavališča je 300 metrov, višinska razlika pa je ponekod še večja. Kraške vode tudi niso čiste vode, temveč kalne tako ob nalivih kot ob suši. Zato so zgradili čistilno napravo, saj se bo le na njenih filtrih lahko ustavila umazanija in bakterije ter zmanjšalo kloriranje, ki je zdaj precejšnje in tudi ves čas niha zaradi različne kakovosti vode. Ko pa bo čistilna naprava stekla, bo voda vedno enako čista in zdrava.

Ostala pa bo med najdražjimi v Sloveniji. V ceni je namreč kar 30 odstotkov elektrike zaradi prečrpavanja, nekaj manj znaša amortizacija in na te stroške delavci nimajo vpliva. Prav tako skoraj ni druge možnosti za vodno oskrbo, kar so strokovnjaki ugotovili že pred letom 1970. Za dovolj čiste vode pa so, kot smo že uvodoma povedali, potrebna sredstva. Postojna bi si

Zajetje v Malnih

jih že skoraj zagotovila, saj je Slovenija potrdila višje cene za vso republiko, a se zaradi zamrznitve niso uveljavile. Sis za komunalno in cestno gospodarstvo bo prispeval sredstva za enomesečno obratovanje čistilne naprave, kaj pa potem? V Postojni so odločeni, da rešitev najdejo, upravičino pa se hudujejo na linearne krepe, ki ne dovoljujejo izjem in posebnosti, ki pa so v resničnos še kako prisotne.

(K.

BARBARA VERDNIK

Primorske novice 17.4.84

Voda — pereče vprašanje razvoja

Oskrba z vodo treh obalnih mest in zaledних vasi Slovenske Istre bo v prihodnjih letih med najbolj perečimi problemi tega območja. Že nekaj časa, nekako od ukrepa družbenega varstva, izrečenega delovni organizaciji Rižanski vodovod je utišalo razpravljanje okrog gradnje višinskega vodovodnega omrežja, močneje pa so poudarjeni problemi vodnih virov in obnove osnovne vodovodne mreže. Tudi »kdove že kateri« načrt o razvoju vodne oskrbe, ki so ga v sredo obravnavali na obalnem izvršnem svetu, ne prinaša otipljivih rešitev. Ponovno je ugotovljeno, da je problem zares pereč. Odprte pa so možnosti, da bi vodo pripeljali iz precej oddaljenega, vendar pa bogatega izvira v Malnih (Primorski vodovod) in da bi izkoristili podzemno akumulacijo za izvirom Rižane. Njen obseg šele merijo z novimi in drugimi vrtinami.

Od koderkoli pa bo voda pritekla do teh krajev, bo to pomenilo šele začetek. Zgraditi bodo morali nova črpališča, čistilne naprave, rezervoarje, avtomatizirati vodovodni sistem, obnoviti dotrajano vodovodno omrežje po starih naseljih Izole, Kopra in Pirana, skozi katerega steče v kanalizacijo 35 odstotkov načrpane vode in še kaj. Vse skupaj bo samo do leta 1990 znašalo 900 milijonov dinarjev, za dolgoročno rešitev po letu 2000 pa celo več milijard, ki jih sedaj ni vredno niti omenjati, saj glede na pričakovane predpise o krčenju skupne porabe ni nikomur jasno, kako bo mogoče zbrati dovolj denarja že za najnujnejše posege. Tudi člani obalnega izvršnega sveta niso zmogli skleniti kaj več kot to, da je potrebno stvari čimprej in čimhitreje reševati. Mogoče bi utegnila kaj pomagati tudi republika, če bi vodo končno uvrstili med splošne dobrine, ki pa jih vendarle ponekod, in na Obali še posebej, plačujejo nekajkrat dražje kot drugod, ne da bi bili zato kaj krivi.

Poglavitno vprašanje, tako do potrebnega denarja, pa ostaja še naprej odprto in predračun se ob vsakem novem načrtu debeli. Jasno je verjetno le to, da je voda ne le pogoj za razvoj mest in vasi, ampak tudi marsikatere gospodarske dejavnosti, in da bo za ceno vode dražji tudi razvoj le-teh.

ZDENKO FERLETIČ

Primorske novice 18.5.84

Podrobno o brestoviškem vodovodu

Osrednji točki današnje seje sežanske občinske skupščine bosta poročilo o zidavi primarnega vodovoda od Brestovice do Križa in ocena gospodarjenja v prvih treh mesecih

Delegati sežanske občinske skupščine se bodo danes seznanili z dosedanjimi deli na primarnem vodovodu Brestovica — Lipa — Sežana. Kot smo že poročali, bo ta velik vodovodni objekt končan še letos. Celotna naložba bo stala 952,6 milijona dinarjev, od česar bodo v sežanski občini do leta 1990 zbrali 735,5 milijona dinarjev iz samoprispevka delovnih ljudi in občanov in združevanja sredstev v višini 3,9 odstotka od BOD dohodka. Ker gre za nadvse pomemben objekt, ki bo omogočil velikemu delu prebivalcev sežanske občine že prihodnje leto normalno oskrbo z vodo in ker zanj domačini prispevajo tudi denar samoprispevka, bo razprava o tej naložbi verjetno zanimiva. Morda tem bolj, ker poročilo navaja tudi dela, ki bi jih morali še opraviti, da bi zagotovili dovolj pitne vode tudi prebivalcem občine na območju Rodika, Kozine, Podgorja, Zazida in Brkinov.

Druga pomembna točka današnje seje sežanske občinske skupščine, od katere je pravzaprav odvisna tudi uresničitev te velike naloge in tudi drugih družbenih potreb v občini, pa je gospodarjenje v prvem četrtletju. V sedanjih vse bolj zaostrenih gospodarskih razmerah tudi nekatere delovne organizacije v Sežani vse teže poslujejo in se bodo lahko izkopale iz izgub le s temeljitejšimi spremembami poslovanja. Tudi izvoznih načrtov v občini v tem času ne dosegajo in zato pričakujejo, da bo tokrat razprava na zboru združenega dela živahnejša kot običajno..

Suša je na Krasu povzročila veliko škodo

SEŽANA, 3. februarja — Zaradi dolgotrajne suše, ki je na Krasu lani trajala od konca junija pa vse do decembra, je v sežanski občini nastala precejšnja materialna škoda. Strokovnjaki so ocenili, da škoda v kmetijstvu znaša 61,5 milijonov dinarjev, stroškov za prevoz vode naročnikom pa se je nabralo za nekaj več kot 17 milijonov dinarjev.

Gasilci in pripadniki JLA so naročnikom v pol leta pripeljali le nekaj manj kot 20 tisoč kubičnih metrov vode. Največ so je porabili kmetje, ki so se pred leti odločili za živinorejo in ker gre torej pri razvozu vode za akcijo, s katero so reševali oziroma bolje rečeno preprečili ponoven množičen zakol živine, so pri izvršnem svetu sklenili, da republiškemu komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pošljejo vlogo za dodelitev pomoči v višini 17 milijonov dinarjev.

D. G.

ODMEVI, MNENJA Primorske novice 3/2-1984

razprave o rezultatih gospodarjenja v lanskem letu.

Posebno skrb bo občinski sindikalni svet letos namenil pravočasni pripravi poročil o poslovanju v samoupravnih interesnih skupnostih, kajti o tem morajo razpravljati delavci na svojih zborih. Pri sprejemanju zaključkov

V osnovnih organizacijah sin
dikata bodo izdelali konkretn
programe obravnav zaključni
računov, ki morajo predvsem
omgočiti kakovostno razpravo
sindikalnih skupinah in oblik
vanje stališč na zborih delavce

PETAR NIKOLI

V zvezi z informacijami o izgubah
na vodovodnem omrežju, ki so
objavljene v sredstvih javnega
ščanja v času od 10. 1. do 27. 1.
4, želimo podati svoje poglede in
stva o obravnavani tematiki, ih
o prispevati k popolnejšemu in
miranju bralcev in potrošnikov
se. Zato prosimo, da informacijo
javite.

Odkrivanje in odprava okvar na
lovodni mreži je problem, s kate
se ukvarjajo vsi slovenski, pa tudi
slovanski vodovodi. Izgube vode
našem omrežju so enake kot je
ječje izgub vode v SR Sloveniji
znašajo okoli 30 odstotkov. Iz
zne republike Nemčije prihaja
datek, da je ekonomsko upravič
o zmanjševati izgube vode do 25
otkov nadaljnje zmanjševanje
pa zahteva večja finančna sred
, kot je dosežen prihranek
anjševanja izgub. Zavedamo se,
je odprava izgub na ozemlju, ki je
ičarno z vodnimi viri, še posebej
zaviščljiva, saj je za vsak nov ku
meter vode potrebno več inve
sticijskih sredstev kot na drugih ob
močjih, kjer vode v naravi ne pri
manjkuje in je ni potrebno čistiti.

Zaradi navedenega smo pripravili
dolgoročni program za raziskavo
izgub, ki v prvi fazi predvideva odkri
vanje izgub v starih mestnih jedrih
Kopra, Izole in Pirana, kjer sodeč po
izkušnjah, največ izgub. Na teh po
dročjih je najstarejša mreža z naj
večjo gostoto priključkov, in ob njej
pojeka bolj ali manj urejena kanali
zacija, ki otežuje kakovostno razi
skavo izgub tudi z najmodernejšimi
aparati. Za okdrivanje napak na na
vedenem delu omrežja bi potreboval
3 do 4 milijone dinarjev, za po
pravilo odkritih napak pa bi potre
bovali še nadaljnjih 6 do 7 milijonov
dinarjev. Teh sredstev pa Rižanski
vodovod v zadnjih letih ni imel, saj je
vsa razpoložljiva sredstva vlagal v
nove objekte in nove vodne vire.

Investicije I. in II. faze sistema
Gradole, v zadnjem času pa vzpo
redni cevovod Valeta—Izola in razi
skave novih vodnih virov, so onemo
gočile uresničevanje programa od
krivanja in odprave okvar. Zaradi
navedenega sredstev za obnovo do
trajane mreže in objektov tudi v bliž
nji bodočnosti ne vidimo, čeprav so
mreže in objekti stari skoraj petdeset
let in potrebni sanacije, ki jo zahte
vajo tudi sanitarna inšpekcija in inš
pekcija za varstvo pri delu.

Problem odprave izgub na vodo
vodni mreži torej ni samo v nabavi
dragih aparatur, ki jih na jugoslovan
skem trgu ni, ampak v kompleksni
sanaciji ekonomskega stanja delovne
organizacije, ki mora biti sposobna
obnavljati dotrajane mreže in ob
jekte za njej.

Članki, ki so bili objavljeni na Ko
prskem radiu, v Delu in Primorskih
novicah, nepravilno povzemajo sta
nje in škodijo razumevanju te pro
blematike. Rižanski vodovod je zain
teresiran, da so bralci obveščeni o
vseh problemih redne in kakovostne
vodne oskrbe. Kot edina pooblaš
čena organizacija za izvajanje vodne
oskrbe na našem območju smo pri
pravljeni sodelovati pri informiranju
bralcev in potrošnikov. Menimo pa,
da je pred objavo kjerkoli zbran
podatkov, potrebno preveriti info
macijo pri pooblaščeni in zadolže
delovni organizaciji. Pri Rižanske
vodovodu sta za informacije pr
stojna in zadolžena direktor Herk
Jerman in v.d. vodje pogona Ludvi
Velec.

RIŽANSKI VODOVO
KOPE

PRIPIS UREDNIŠTVA:

V našem časopisu smo o izgubah
vodovodnem omrežju nazadnje p
sali v rubriki »Pa še res je« 27. j
marja, zato sklepamo, da se dop
Rižanskega vodovoda nanaša
omenjeni (šaljivi) prispevek. Pod
tek v tem prispevku, da izgube v v
dovodnem omrežju znašajo 40 o
stotkov, je napačen in bi se moral pr
vilno glasiti: 30 odstotkov. Kot izha
iz dopisa Rižanskega vodovod
ostaja tudi ob takšni številki nespr
menjena osnovna ugotovitev, da s
izgube v omrežju vsekakor res
problem. — Avtor prispevka (Vitl
Kogoj) se opravičuje.

PREJELI SMO

IZ NAŠIH KRAJEV DELO 19.4.1984

Brestoviški vodovod bodo dokončali do novembra

Letos gradijo drugi del vodovoda, od Komna do Dutovelj, ker pa so zbrali dovolj denarja, bodo naredili še tretji del, od Dutovelj do Sežane

SEŽANA, 18. aprila – Vse kaže, da bodo v sežanski občini še letos dokončali brestoviški vodovod, najpomembnejši infrastrukturni objekt, ki ga v tej občini gradijo od 1981. leta. Pomanjkanje vode je pred nekaj leti postalo ovira za nadaljnji družbenoekonomski razvoj občine, tako v industriji kot v kmetijstvu, zlasti živinoreji, pa je nastajala velika škoda. Strokovnjaki ljubljanskega geološkega zavoda so pred leti v Klaričih pri Brestovici odkrili velike količine vode in kmalu za tem so v sežanski občini sprejeli sklep, da bodo pričeli z gradnjo brestoviškega vodovoda.

Prvotni načrt, da bi vodovod od Brestovice do Sežane zgradili do 1983. leta ni bilo moč uresničiti, zato so lani sprejeli spremembo načrta in spričo zaostrenih gospodarskih razmer sklenili, da bodo vodovod postopno zgradili do 1985. leta. Prva faza brestoviškega vodovoda je bila zgrajena 1982. leta, ko so zgradili 12 kilometrov cevovoda, dve črpališči in vodo »pripeljali« od Brestovice prek Sel na Krasu do Lipe. V tem času so že začeli načrtovati gradnjo druge faze, ki so jo zaradi denarnih težav morali razdeliti v tri etape. Tako so lani od Lipe do Komna položili 5200 metrov osnovnega vodovoda ter zgradili 500-kubični rezervoar v Lipi. Za to etapo so morali odšteti 170 milijonov dinarjev, za prvo fazo pa 400 milijonov. Letos pa so začeli z deli pri drugi etapi druge faze, torej z gradnjo vodovoda od Komna do Dutovelj in ker so pri Kraškem vodovodu uspeli zbrati pri Zvezi vodnih skupnosti Slovenije in območni vodni skupnosti v Kopru dovolj sredstev še za tretjo etapo od Dutovelj do Sežane, bodo letos dogradili tudi ta del osnovnega vodovoda. Ta del vodovoda bo stal okrog 380 milijonov dinarjev, dolg pa bo okrog 14 kilometrov. Skupaj bodo torej v sežanski občini zbrali za gradnjo brestoviškega vodovoda okrog 950 milijonov dinarjev, kakih 400 milijonov od tega pa s samoprispevkom občanov in posebnim prispevkom organizacij združenega dela, ki letos zbirajo za gradnjo brestoviškega vodovoda 3,9 odstotka od bruto osebnih dohodkov.

Direktor »Kraškega vodovoda« v Sežani Franc Pirjevec pravi: »Z dograditvijo osnovnega vodovoda še veliko problemov ne bo rešenih, saj moramo najti rešitev še za Senožeče, kjer prav te dni raziskujejo možnosti za ureditev lokalnega vodnega vira – in tudi rešitve za Kozino, kamor dobivajo vodo z Bistriškega, kjer imajo tudi iz leta v leto večje probleme z vodo. Zato bo ena od naših nadaljnjih usmeritev »potegniti« vodovod naprej od Sežane proti Kozini.«

DUŠAN GRČA

● Letos novembra bo brestoviški vodovod torej dokončan, vendar pri Kraškem vodovodu opozarjajo, da gre le za osnovni vodovod, v katerem bo na voljo dovolj vode in po krajevnih skupnostih bo treba zbrati še precej denarja, da bodo zgradili nekaj sto kilometrov razdelilnega omrežja, po katerem bo pritekla voda v krajevne skupnosti in kraje, ki se iz vodovoda še ne oskrbujejo. Dejstvo je namreč, da je v sežanski občini od 24 tisoč prebivalcev le 14 tisoč priključenih na omrežje kraškega vodovoda in, da ima od 172 krajev le 49 krajev »pravi« vodovod, drugod pa imajo le lokalne vodovode in lastne izvire ob hišah.

Primorske novice 17.5.83

Na Tolminskem bodo podražili vodo

Pri zdajšnji ceni na Tolminskem ne morejo zagotavljati zdrave pitne vode. Predlagali so 107-odstotno podražitev.

Cena pitne vode je zdaj na Tolminskem sicer na ravni povprečne v Sloveniji, toda če je ne bodo zvišali, ljudem na tem območju ne bodo mogli zagotavljati zdrave vode. Tako trdijo pri samoupravni komunalni skupnosti in pri SGP Posočje, ki upravlja in vzdržuje komunalne objekte (vodooskrbne naprave, kanalizacije in odlagališča odpadkov) ter predlagajo za več kot 100 odstotkov dražjo vodarino poleg tega pa še za 15 do 60 odstotno podražitev ostalih komunalnih storitev.

Po potresu so na Tolminskem »umetno« zadrževali nižje cene vode, da bi zmanjšali življenjske stroške, čeprav bi morale biti zaradi vrste posebnosti med najvišjimi v Sloveniji. Kakšne so te posebnosti? SGP Posočje skrbi kar za 90 vodovodov z več kot 500 kilometri vodovodnega omrežja, 130 zajetji in 7 vodohrami na težko dostopnih krajih. Izviri so večinoma na kraškem terenu, kjer je več možnosti za onesnaževanje vode. Klub temu, da so zgradili precej novih vodovodov in rekonstruirali več dotrajanih vodovodnih omrežij (s čimer so zagotovili dovolj pitne vode), pa je kakovost vode ostala na kritični ravni. Enako velja za kanalizacijska omrežja, ki so slabo vzdrževana. Cene komunalnih storitev so namreč načaščale počasneje kot stroški za vzdrževanje.

Takšen položaj vpliva tudi na poslovanje Posočja, ki bo letos poslovalo z izgubo. Naj omenimo podatek, da so z vodarino v prvem trimesečju zbrali 1,9 milijona dinarjev, stroški za vzdrževanje pa so znašali 2,46 milijona dinarjev. Zaradi kršenja zakonskih določil o enostavni reprodukciji se je Posočje moralo celo zagovarjati pred sodiščem. S čer pa bodo morali na Tolminskem do konca 1985. leta ustanoviti samostojno delovno organizacijo za komunalno dejavnost, ki pa ji bo treba zagotoviti ustrezno materialno podlago.

Samoupravna komunalna skupnost in Posočje se ob dejstvu, da je stanje tako kritično, sprašujeta, kako je mogla občinska skupnost za cene (po daljšem zavlačevanju) predlog za povišanje cen brez utemeljitev odkloniti. Pred kratkim pa so o tem razpravljali na seji izvršnega sveta občine in na seji predsedstva občinske konference SZDL ter podprli predlagane podražitve: vodarine za 107 odstotkov (za gospodarstvo bo veljal kubični meter vode 15,50 dinarja, zanegospodarstvo 13,80 in za gospodinjstva 9,55 dinarja), kanalščine za 60, odvoz smeti za 17-in urejanje smetišč za 15 odstotkov. Posočje obljublja, da bo poslej poleg rednega vzdrževanja vodovodov poskrbelo tudi za dvakrat letno čiščenje zajetij in zbiralnikov ter za njihovo postopno posodabljanje.

Kot zanimivost naj omenimo izračun, da bo štiričlanska družina (ko bodo veljale nove cene) plačevala za vse komunalne storitve v mestih nekaj več kot 300 dinarjev, v vaseh pa nekaj več kot 150 dinarjev na mesec.

DAVORIN KORON

Primorske novice 18.5.84

Vzporedni vodovod junija

Za dokončanje del na vzporednem vodovodu potrebuje Rižanski vodovod še deset milijonov dinarjev

(zt) – Gradnja vzporednega vodovoda, ki naj bi že v letošnjem poletju izboljšal vodno oskrbo v izolski in koprski občini, poteka po načrtih. V juniju bodo tako končali dela od Simonovega zaliva do Lival, dela od Jagodja do Pivol pa bodo morala še nekoliko počakati, ker je denarja za ta del premalo. Že dosedanja gradnja je namreč močno osušila denarne vire. Po predračunu naj bi za vodovod odšteli 62 milijonov dinarjev, toliko so jih ob začetku del imeli na voljo, za dokončanje del pa bi potrebovali 90 milijonov. **Herkul Jerman**, direktor Rižanskega vodovoda nam je povedal, da so manjkajočih 20 milijonov vendarle uspeli dobiti ob pomoči portoroške Igralnice in bančnih kreditov. Po skupnem dogovoru obalnih občin, gre za začasne premostitvene kredite, je denar za glavni del naložbe zagotovljen, zmanjkuje pa ga za avtomatiko. To pomeni, da bo vodovod delal z zmanjšano zmogljivostjo in z več ljudmi. Pri Rižanskem vodovodu menijo, da jim manjka za avtomatiko deset milijonov dinarjev.

Zbrali naj bi jih ob pomoči delovnih organizacij in Rižanskega vodovoda na podlagi kreditnih pogodb. Če bo ta ideja uresničena, bi lahko zbrali 30 milijonov dinarjev, kar bi bilo dovolj za dokončanje del in vrnitev nekaterih kreditov.

Primorske novice 14.2.84

Vodovod razdelil zemljišča

Strunjančani so ob izgradnji prvega dela vzporednega vodovoda izgubili del rodovitne zemlje

Prvi del vzporednega vodovoda, ki bo izboljšal vodno oskrbo predvsem v izolski in koprski občini, poteka po rodovitnih zemljiščih strunjanske doline. Cevi so resda položene v zemljo, vendar pa je na površini zrasel nasip, ki je tako razdelil zemljišča, njihovim lastnikom pa onemogočil obdelovanje zemlje. In kako je do tega prišlo?

Kot je na eni zadnjih sej obalnega izvršnega sveta povedal **Franc Poklar** z Rižanskega vodovoda, so bile vse sporne zadeve v lokacijskem postopku sicer rešene, vendar pa lastniki zemljišč, ko so dajali pristanek za gradnjo vodovoda, niso vedeli, da jim bo zemljo razmejil nasip, ker jim tega preprosto nihče ni povedal. In tako se je zgodilo, da rodovitne njive razmejuje greben, ki ga kmetje niso pričakovali. Strunjančani so seveda ogorčeni in kaj ne bi bili, ko pa se jim v zadnjem času vse prepogosto dogaja, da so za to ali ono stvar na zemljiškem področju opeharjeni. O predvidenem nasipu pa niso ničesar vedeli niti člani obalnega izvršnega sveta in njegov predsednik **Jože Dravinec** je na zadnji seji menil, da bi obdelovalno zemljo morali ohraniti, ker nam enostavno ne more biti vseeno, da jo zaradi nasipa izgubljamo.

Ob tem še to. Zaradi vodovoda so bili lastniki oškodovani za svoja zemljišča, saj so bili odškodninski zneski ocenjeni še pred gradnjo. Do tu bi bilo sicer še vse lepo in prav, če bi se zares uresničilo tisto, kar so kmetje pričakovali oziroma, za kar so vedeli. Nasipa pa jim pred gradnjo nihče ni omenil. Resda teče jo sedaj postopki za zamenjavo parcel, pa se nam ob tem le postavlja vprašanje, ali bo to dovolj za nadomestilo takšne ali drugačne škode, ki je ob tem nastala?

ZLATICA TINTA

DELO

V delu Krasa letos ne bo primanjkoval pitne vode

Kaže, da bo konec maja uradno odprt novi vodovod od Brestovice do Lipe – Kmalu ... a del na odseku Lipa–Komen

SEŽANA, 17. maja – Zagotovi riške občine, kjer so redno in dobila pitno vodo iz novega br kmalu uresničilo.

Zaključna dela na odseku me Brestovico–Selami in Lipo gred li koncu, zadnji črpalni preizku so bili uspešni, sanitarni in drug inšpektorji tudi niso imeli poseb nih pripomb; torej ni vzrokov, d po brestoviškem vodovodu ko nec maja tudi uradno ne bi stekl za Kraševce tako dragocena vo da. Okoli 3000 prebivalcev kra jevnih skupnosti Temenica, Vbj ščica, Kostanjevica, Sela te Opatje selo in Brestovica bo do bilo vodo iz novega vodovodneg omrežja. Prebivalci sežanske ob čine, vojaki in vsi, ki so kakorkol pomagali, bodo konec maja neu radno, a z velikim zado voljstvom, proslavili delovn zmago, katere vrednost Kraševe poznajo, saj jim je suša pogoste nagajala, jih celo ogrožala.

V Brestovici oziroma pri izviri Klariči so se dela pričela leta 1981. Zdaj je ta izvir, od koder se voda strmo dviguje (okoli 500 metrov višinske razlike) do veli

... da bosta dela sežanske in novogo... težave zaradi pomanjkanju vode, ... viškega vodovoda še letos, se bo

... kih zbiralnikov v Lipi, še prej pa do črpališče v Selah. Dokončno urejen in se Lipico spomadi pri bližno 250 litrov vode v sekundi. To je za Kras – vodi naj bi iz Brestovice proti Lipi do Sežane – več kot dovolj do leta 2000.

Doslej so vojaki in gradbeni delavci na lipskem težkem terenu položili 12 kilometrov jeklenega cevovoda in potrošili vse, kar sodi zraven. Vrednost del v prvi fazi (od Brestovice do Lipe) znaša 400 milijonov dinarjev; ta koj, ko bodo dokončali prvi del vodovoda pa bodo začeli s prvo etapo druge faze na osnovnem cevovodu od Lipe do Komna. Gre za 5,2 kilometra vodovoda, ki bo skupaj s tretjim zbiralnikom v Lipi stal 167 milijonov dinarjev. Z dograditvijo tega dela bo vodo dobila večina prebivalcev (okoli 2000) krajevnih skupnosti Komen in Gorjansko.

DUŠAN GRČA

Primorske novice 17.2.84

Višja cena le za pokritje stroškov

Zaradi višjih materialnih stroškov Goriški vodovodi predlagajo višjo ceno vode

(it) – Goriški vodovodi so lansko poslovno leto zaključili z okrog 1,3 milijona dinarjev izgube, vendar pa so hkrati za približno toliko prekoračili tudi dogovorjeno višino sredstev za osebne dohodke. Novogoriški izvršni svet je zato ob obravnavi predloga za povišanje cene vode in kanališčin sklenil, naj bi se cene povečale le zaradi višjih materialnih stroškov, ne pa tudi na račun osebnih dohodkov in skladov, kot so predlagali Goriški vodovodi. V kolektivu naj bi preveč izplačana sredstva za plače čimprej tudi poračunali.

Cena vode v novogoriški občini (9,17 dinarjev za kubični meter vode) začenkrat sicer zadostuje za kritje materialnih stroškov, vendar načrtovano povečanje le-teh in amortizacije narekuje za 21 odstotkov višjo ceno vode v prihodnje. V ajdovski občini pa je stanje precej drugačno, saj nizka cena vode (3,84 dinarjev) še zdaleč ne zadostuje za pokritje materialnih stroškov in amortizacije – glede na porabljeno vodo ocenjujejo, da je lani zaradi tega izpadlo za okrog 6,4 milijona dinarjev dohodka. Zato bi kazalo cene vode v obeh občinah ustrezno uskladiti, oziroma s ceno zagotoviti pokritje stroškov in amortizacije, osebnih dohodkov in skladov. To pa pomeni, da bi v ajdovski občini nujno morali povečati ceno vode, v nasprotnem primeru pa naj bi občina zagotovila ustrezno kompenzacijo.

Narcis Kocjančič, direktor Goriških vodovodov: Za vodo smo imeli odobreno za okrog 50 odstotkov višjo ceno. Stroški na račun revalorizacije osnovnih sredstev so se nam povečali za 28 odstotkov, decembra se je električna energija podražila za 51 odstotkov. S starimi cenami bomo »pridelali« kake 3 stare milijarde dinarjev izgube.. Menim, da linearnost odloka o zamrznitvi cen ni na mestu. Nekateri bi le bili upravičeni do novih cen. Imamo vendar mehanizme, ki bi mogli nadzorovati umestnost izjem.

PETER GRUM

Primorske novice 14.2.84

stanovanjsko-komunalnega gospodarstva

Prepoceni voda in komunalne storitve

Delavska enotnost 7/VI-1984

Stanovanjsko-komunalno gospodarstvo je v hudi krizi. Izgube v letošnjem prvem trimesečju so občutno večje kot v enakem obdobju lani in še bodo do konca leta še precej povečale. Stroški za primarno energijo (elektrika, goriva) in drugi materialni stroški se namreč kar naprej dvigujejo, tako da tudi s pomočjo napovedanih podražitev komunalnih storitev (v povprečju za 38 odstotkov) ne bo mogoče pokrivati stroškov enostavne reprodukcije. Zaskrbljujoče je, da je akumulativna sposobnost komunalnega gospodarstva najnižja med vsemi gospodarskimi dejavnostmi in da zaradi (pre)slabega vzdrževanja komunalnih naprav marsikje že primanjkuje zdrave pitne vode.

Na volilni seji ROS delavcev stanovanjsko-komunalnega gospodarstva je bilo v razpravi poudarjeno, da je kriza komunalne dejavnosti tako resna, da že ogroža normalno delovanje in razvoj drugih gospodarskih dejavnosti. Zato je zadnji čas, da vsi odgovorni družbeni dejavniki začnejo komunali zagotavljati normalne možnosti za delo. Nesprejemljivo je — kot je slikovito dejal eden od razpravljalcev — da stanovalci plačujejo za komunalne storitve in pitno vodo celo manj kot za brizganec ali cigarete. Ker primanjkuje denarja za enostavna popravila vodovodnih cevi in podobno, ga silno malo namenjamo za razširjeno reprodukcijo komunalnega gospodarstva, kar se nam bo kmalu maščevalo.

Zakon o komunalni dejavnosti nalaga komunalnim delavcem skrb za razvoj dejavnosti in posodabljanje delovnega procesa. Od odgovornega opravljanja te naloge je konec koncev odvisna tudi urejenost širšega družbenega okolja, ki ji namenjamo vse več pozornosti zgolj na papirju. Zato so se razpravljalci zaskrbljeno spraševali, kje naj dobijo denar za to. Strinjali so se, da bi morala razvoju komunalnega standarda namenjati več pozornosti vsa družba. Hkrati pa so priznali, da se bodo morali tudi sami drugače (smotrneje) organizirati in gospodarneje izrabljati razpoložljiva sredstva. Ponovno so ugotavljali, da gradbinci, komunalni delavci, delavci zemljiških skupnosti in drugi v reprodukcijskem procesu zidove stanovanj med seboj delovno, poslovno in dohodkovno skorajda ne sodelujejo, kar dviga gradbene in druge stroške. Pričakujemo lahko, da bomo v prihodnjih letih zidali stanovanja na slabših zemljiščih kot doslej, zato bo komunalno in drugo opremljanje zemljišč še dražje. Odveč je torej poudarjati — je bilo slišati v razpravah — kako nujno je povezovanje gradbene in komunalne dejavnosti.

Temu na rob velja pripisati, da se tako gradbinci kot komunalci že vrsto let prepričujejo o nujnosti dohodkovnega povezovanja. A dlje od tega žal skorajda nikjer (razen redkih izjem) niso prišli.

Emil Lah

Pitna voda naj bo le za te namene

Primorski dnevnik 6.7.84

Ko so delegati skupščine obalne skupnosti razpravljali o razvoju vodne oskrbe na Obali, so menili, da je treba razmisliti tudi o tehnološki vodi za potrebe industrije ter si prizadevati za zagotovitev zadostnih količin pitne vode.

(jak) – Delegati skupščine obalne skupnosti so v ponedeljek v Kopru na skupnem zasedanju poslušali poročilo Rižanskega vodovoda o razvoju vodne oskrbe na Obali. Rižanski vodovod si prizadeva z raziskavami in dogovori poiskati nove vodne vire, saj po načrtovanem razvoju sedanje količine vode ne zadoščajo; kljub vzporednemu cevovodu namreč tudi te dodatne količine po letu 1995 ne bodo dovolj velike. Precej pričakujejo od raziskav v Malnih, saj naj bi ti vodni viri zadoščali za preskrbo Obale in dela Krasa. Vendar pa so težave z denarjem. Rižanski vodovod namreč nima dovolj sredstev za vsa potrebna dela, ki bi jih morali opraviti, da bi te nove vodne vire povezali z obalnim območjem in tako oskrbeli potrošnika z zadostnimi količinami.

Ko se je na ločenem zasedanju nato razvila razprava, so delegati zbora združenega dela menili, da je treba razmišljati o sofinanciranju teh del. Po mnenju večine delegatov problem vodne oskrbe na Obali ni le stvar treh obalnih občin, temveč bi morali del sredstev zagotoviti tudi na republiški ravni. Prav tako so poudarili, da bi ob dejstvu, da je pitna voda dragocena in je ni dovolj, tudi v delovnih okoljih, kjer potrebujejo velike količine vode, morali razmisliti o drugačni oskrbi z vodo: o tako imenovani tehnološki vodi, ki ni primerna za pitje in kuhanje, industrija pa bi jo lahko s pridom uporabljala. Delegati so tudi poudarili, da je treba s sosednjo Hrvaško podaljšati pogodbo o oskrbi Obale z vodo iz Hrvaškega območja ter napeti vse sile in pospešiti raziskave o novih vodnih virih, ki bi Obali omogočili čez leta zadostne količine vode.

„DELO" 11.6.1984

Voda je draga in vedno dražja bo, če je ne bomo zavarovali

Za nafto imamo zamenjavo, za vodo pa ne, pravi inženir Petar Vitjuk pred jugoslovansko konferenco o zaščiti voda

NOVI SAD, 10. junija (Tanjug) – Na ustju Donave je srednji letni pretok vode približno 200 kubičnih kilometrov. Od tega zdaj rabimo 14 kubičnih kilometrov, leta 2000 pa naj bi se po ocenah poraba povečala na 93 kubičnih kilometrov. V sotočju Donave so zgrajeni ali pa se še gradijo veliki hidrosistemi, kot so Donava–Tisa–Donava, Ren–Main–Donava, Donava–Laba–Odra, Donava–Tisa, Donava–Črno morje, načrtujejo pa tudi gradnjo kanala Donava–Dnjeper. Poleg tega se hitro razvija industrija, ki rabi vodo ali pa spušča velike količine onesnažene vode, zlasti kemična, naftna in prehrambena.

Predviden porast porabe in onesnaževanja vode še posebej nalaga organiziran boj za zaščito donavskih voda in drugih rek, kanalov, jezer in podzemeljskih voda ob Donavi. To je danes pred jugoslovansko konferenco Zaščita voda 1984 v Novem Sadu izjavil predsednik predsedstva jugoslovanskega društva za zaščito voda Petar Vitjuk. Na vprašanje, ali svet in tudi našo državo čakajo problemi pri oskrbi z vodo, ki bodo celo hujši od sedanje energetske krize, je inženir Vitjuk dejal, da posamezni svetovni strokovnjaki napovedujejo, da čez 16 let Združeni narodi s svojega dnevnega reda ne bodo mogli umakniti dveh točk: vprašanja vode in hrane. Vsekakor bi bilo na prvem mestu vprašanje vode, ker brez nje ne bo zadosti hrane za sedem milijard ljudi na našem planetu.

»Ne bi smeli več misliti, da je voda poceni. Nasprotno – voda je draga in vedno dražja bo, zahteva pa precejšnje naložbe. Vedno bolj postaja strateška surovina celotnega gospodarskega razvoja.«

Za nafto imamo zamenjavo, sončno in druge vrste energije, za vodo pa ne, pravi inženir Vitjuk in poudarja, da je problem vode še posebej žgoč v Panonski nižini, poljedelskem področju naše države, ki je najgosteje naseljeno, industrija pa zahteva vse več vode in jo na drugi strani onesnažuje tako, da številni vodotoki postajajo »transporterji umazane vode«.

Lažji potres v okolici Vremščice

DELO 1984

LJUBLJANA, 18. junija – Seizmološki zavod SR Slovenije sporoča, da so seizmografi observatorija na Golovcu zabeležili danes ob 0.2 uri 13 minut potres zmerne jakosti iz razdalje 50 km jugozahodno od observatorija na Golovcu. Epicenter potresa, ki je bil lokalnega značaja je bil na prelomnem sistemu visokega Krasa na Vremščici. Na epicentralnem področju je dosegel 4. stopnjo po MSK lestvici. Potres so čutili na postojnskem in pivškem področju. Glavnemu sunku je sledilo še več šibkejših.

PRIMORSKE NOVICE 4. 9. 1984

...žalo onesnaženih gnojnic?

...d četrtka zjutraj do sobote popoldne so prebivalci koprske občine morali prekuhavati vodo, ker je bila ...rganoleptično oporečna. Po vsej verjetnosti je do fekalnega onesnaženja prišlo zaradi gnojenja ...hlevskim gnojem v neposredni bližini izvira Rižane.

...že v četrtek zjutraj je med prebi-...*lci koprske občine nastal preplah,* ...j je iz vodovodnih pip pritekla voda ...ugačne barve kot običajno, ki je ...očno smrdela. Spremembe v vodi ...že ob sedmi uri zjutraj opazili tudi ...elavci Rižanskega vodovoda, ki ...er redno vsaki dve uri kontrolirajo ...tno vodo iz Rižane. V vodarni so ...to začeli že po prvih znakih vodo ...odatno klorirati — za polovico so ...večali količino klora, vzeli pa so ...di prve vzorce, da bi s podrobnejšo ...alizo ugotovili, kaj je povzročilo ...remembe v vodi. Prva uradna ob-...stila, čeprav je treba ob tem pove-...ti, da so prvi klici porabnikov prišli ... Rižanski vodovod in druge stro-...vne službe že ob osmi uri zjutraj, ... so prebivalci koprske občine do-...šele ob 15. uri popoldne, ko so šla ...eko radijskih valov Radia Koper v ...er prva obvestila, da je treba vodo pred uporabo prekuhavati. Ob tem pa ne moremo zanemariti dejstva, da radia Koper vsi ne poslušajo, kar pomeni, da vsi niso mogli upoštevati navodil. Na srečo je bila voda le fekalno onesnažena in ne okužena, kar pa so pokazale šele nadaljnje analize.

***Herkul Jerman,** direktor Rižanskega vodovoda: »Zadnji dve leti je na območju izvira moč opaziti razcvet kmetijstva. Tu so gnojila, ki jih prej ni bilo, naselja brez urejene kanalizacije. In vse to brez ureditve in zaščite vodnega vira, kar ima lahko za posledico tudi sedanji primer onesnaženja vode. Pri Rižanskem vodovodu načrtujemo, da bomo že v prihodnjem letu dobili posebno aparaturo — bioindikator, ki izključi vodovodni sistem takoj, ko pride do kemičnih sprememb vode.«*

Dr. Vladimir Trošt iz Zavoda za socialno medicino in higieno Koper nam je na tiskovni konferenci v petek popoldne povedal, da je smrad v vodi povzročila povečana količina amoniaka na samem zajetju. Prve bakteriološke analize so pokazale prisotnost črevesnih klic v samem izvoru in glavnih rezervoarjih. Dodal je še, da je bila voda po povečanem kloriranju bakteriološko neoporečna, je pa še vedno neprijetno smrdela.

Takoj so skušali tudi ugotoviti vzrok teh sprememb. Vse analize, ki so jih opravili do sobote popoldne, kažejo na to, da je do onesnaženja verjetno prišlo zaradi gnojenja s hlevskim gnojem v neposredni bližini izvira Rižane. Na območju zajetja so pred deževjem v preteklem tednu na obdelovalnih površinah gnojili z gnojnico, po deževju pa je le ta pronicala v podtalnico, ki napaja izvir. Ob tem naj omenimo še to, da na tem območju obstajajo še drugi potencialni viri onesnaževanja — to pa je še toliko bolj zaskrbljujoče, saj bližnja naselja Bezovica, Hrastovlje in Kubed nimajo primerno urejenega komunalnega omrežja. Poseben problem so tu tudi odpadne vode in kanalščina.

Kot smo uspeli izvedeti v soboto popoldne, se je stanje do takrat že toliko izboljšalo, da prebivalcem koprske občine ni bilo potrebno več prekuhavati vode. Zdravstvena služba pa tudi ni zabeležila nobenih primerov bolezenskih težav, ki bi bile lahko v neposredni povezavi z onesnaženo vodo.

Mnogo hrupa za prazen nič?

Andrej Knavs, republiški sanitarni inšpektor: »Pri nas je še veliko vodovodov, ki nimajo natančno določenih zaščitnih pasov v bližini izvira. Zakon o vodah sicer to izrecno nalaga — predloge bi morale dati območne vodne skupnosti, občinske skupščine pa bi jih morale sprejeti. Mislim, da gre tu za kakovostno rešitev. Rižanski vodovod — koprska občina še nj odredila zaščitnega pasu ob Rižanskem izviru — je take raziskave že naročil in tako lahko pričakujemo, da se bo to kmalu uredilo za ožje zaščitne pasove.«

Kadar gre za vodo, nam ne more biti vseeno, še zlasti, ker se nam prav lahko zgodi, da je vzrok onesnaženja vode danes gnojnica, jutri pa že lahko kaj drugega. In prav zato bi moral pretok natančnih informacij in navodil teči hitreje in bolje kot v tem primeru.

ZLATICA TINTA

„Delo" 29. 6. 84

IZ NAŠIH KRAJEV

Kilometri položenih cevi za boljšo preskrbo z vodo

V Izoli so včeraj odprli prvo fazo vzporednega cevovoda od Valete čez Strunjan do Simonovega zaliva – Letos ne bi smelo zmanjkati vode

IZOLA, 28. junija – S skromno slovesnostjo so danes popoldan v Izoli tudi uradno spustili vodo po cevih novega vzporednega cevovoda na Obali. Slovesnost, na kateri sta o pomenu nove pridobitve govorila direktor Rižanskega vodovoda Herkul Jerman in predsednik izvršnega sveta skupščine obalne skupnosti Jože Dravinec, je bila ena od tistih, ki jih obidemo brez velikega »pompa«, čeprav gre za bistveno v tukajšnjem življenju.

Oskrba z vodo na Obali nekaj let navidezno ni bila problem, tudi zdaj ni, toda že čez nekaj let se lahko zgodi, da bo voda postala eden od ključnih problemov tega območja. Tega pa se zdaj zavedajo le redki, zlasti tisti, ki se ukvarjajo s to problematiko.

Z današnjo otvoritvijo prve faze vzporednega cevovoda od Valete prek Strunjana do Simonovega zaliva in prve etape druge faze do Livad oziroma zbiralnika Pivol (ta dela bodo končana prihodnji mesec) se bo znatno izboljšala oskrba z vodo za koprsko občino, kamor bodo dodatno dobili najmanj 40 litrov vode v sekundi; to pomeni, da letos težav z oskrbo ne bi smelo biti, zlasti če bodo pri Rižanskem vodovodu dobili potrebne in s pogodbo določene količine vode iz Gradoi v Hrvaški Istri, kjer so si s sovlaganji zagotovili do leta 1990 okrog 300 litrov vode v sekundi. Te količine bi po zdajšnjih ocenah zadoščale za nemoteno oskrbo do leta 1990, kasneje pa ne. Ni pa gotovo, če bo v sistem rižanskega vodovoda pritekło dovolj vode s Hrvaške, saj tudi tam občutijo pomanjkanje. Zato (in ne le zaradi kratkoročnih rešitev) je nujno še naprej delati za odpravljanje težav pri dolgoročni oskrbi Obale z vodo. V teku so številne raziskave in študije. Prav kmalu pa se bo treba odločiti, kajti osnovnega vodovodnega sistema z zajetji ni moč graditi čez noč.

● Gradnja vzporednega cevovoda je zelo zahtevna. Varilci so morali domala na rokah v zapuščeu železniški predor prinesti in v njem zvariti okrog 180 cevi, dolgih 12 metrov, težkih pa dve toni; v drugem predoru, namenjenemu samo za vodovod, pa so v izjemno težkih razmerah položili oziroma zvarili okrog 750 metrov cevi. Vzporedni cevovod je pomemben objekt tudi za napajanje višinskega vodovoda. Tega so doslej na Obali zgradili okrog 154 kilometrov, ob njem je bilo postavljenih 65 objektov; več kot 2000 priključkov k hišam, blokom pa govori tudi o tem, da je nad šest ali sedem tisoč ljudi dobilo vodo iz pravega vodovodnega sistema.

DUŠAN GRČA

PRIMORSKE NOVICE 3.7.84

Več vode izolski in koprski občini

V četrtek so v Simonovem zalivu tudi uradno predali namenu prvo fazo in prvo etapo druge faze vzporednega vodovoda od Valete preko Strunjana do Livad (po predvidevanjih naj bi v naslednjem mesecu zaključili še z deli od Mehanotehnike do Pivol); dodatne količine vode bodo tako občutno zboljšale vodno oskrbo v izolski in v koprski občini. Le-ta naj bi z novim vodovodom dobila še najmanj 40 sekundnih litrov vode, kar naj bi zadoščalo za nemoteno vodno oskrbo tudi v najbolj sušnih mesecih. Prebivalci obalnih občin bodo odslej imeli na voljo 590 sekundnih litrov vode, kar naj bi zadoščalo za nemoteno vodno oskrbo do leta 1990, ko poteče pogodba o 300 litrih vode na sekundo s hrvaškimi Gradolami. Vprašanje je namreč, če bomo iz tega vira še po preteku pogodbe lahko dobivali te količine vode, saj tudi na Hrvaškem občutijo vse večje pomanjkanje. Prav zaradi tega vlagajo vse več truda v iskanje novih vodnih virov pri Rižani, ki so že dali spodbudne rezultate. Za gradnjo vodovoda so porabili več kot 150 milijonov dinarjev, 30 milijonov pa še potrebujejo za nakup avtomatike. Ob skromni slovesnosti ob otvoritvi sta govorila Herkul Jerman, direktor Rižanskega vodovoda, in Jože Dravinec, predsednik obalnega izvršnega sveta. (Besedilo: Z. Tinta, slika: Z. Primožič).

Primorske N. - 14. 8. 84

V Brestovici zgradili vodovod

Na sežanskem in novogoriškem Krasu 2200 prebivalcev že dobiva vodo iz brestoviškega vodovoda po novih razdelilnih vodovodih

(cgs) — V krajevni skupnosti Brestovica na Krasu te dni asfaltirajo še zadnje vaške poti, ki so jih razkopali ob gradnji razdelilnega vodovodnega omrežja. Po novem vodovodu zdaj dobiva vodo iz brestoviškega vodovoda 250 prebivalcev te krajevne skupnosti, na ta vodovod pa so že priključili tudi razdelilno vodovodno omrežje v krajevnih skupnostih Sela na Krasu, Kostanjevica in Opatje Selo v novogoriški občini. Vodovod so za Goriške vodovode ob pomoči domačinov zgradili brigadirji in vojaki.

Razdelilni vodovod v brestoviški krajevni skupnosti so začeli graditi lanskega junija. Celotna naložba nekaj več kot 10.000 metrov razdelilnega vodovodnega omrežja, s potrebnimi razteževalniki, rezervoarji in črpalno postajo, je veljala 30 milijonov dinarjev. Tretjino vrednosti vseh del so opravili domačini, brigadirji in vojaki s prostovoljnim delom. Vsaka družina je za vodovodni priključe prispevala še po 30 tisoč dinarjev, 1 milijonov pa so zbrale krajevr skupnost, sis za vodno oskrbo, Kr ški vodovod, delovne organizacije, imajo tu svoje poslovalnice, in TO kmetijstvo.

Krajevna skupnost Brestovica tako prva v sežanski občini, kjer so zdaj, ko je brestoviški vodov nared, zgradili še razdelilno vod vodno omrežje in tako dolgoroč rešili problem oskrbe z zdravo pit vodo. Naj povemo, da so se na S žanskem dogovorili, da bodo tud drugih krajevnih skupnostih ta gradili razdelilne vodovode do na lij od glavnega vodovoda Klariči Sežana, ki bo končan do letošnje 29. novembra.

Manj izgub v sežanskem gospodarstvu

Člani predsedstva občinske organizacije ZK v Sežani so se seznanili s polletnimi gospodarskimi rezultati in se dogovorili za aktivnosti po 13. seji CK ZKJ

(cgs) – Prvi podatki o polletnem gospodarjenju v sežanski občini kažejo sorazmerno ugodno sliko, saj so se skoraj vsi indeksi, razen tistega o izgubah, povečali. Izgube v sežanskem gospodarstvu so za več kot 80 odstotkov manjše kot ob lanskem polletju in tudi nižje od tiste ob trimesečju. Še tiste delovne organizacije, ki so zabeležile zgubo (tozd Kraškega zidarja Mehanizacija, Preskrbina Maloprodaja in Grosist ter Lipica) imajo bodisi več neplačane realizacije ali večje rezervne sklade, tako da o resnični zgubi pravzaprav ni mogoče govoriti. Celotni prihodek je večji za 79 odstotkov, dohodek za 67, akumulacija za 87 odstotkov. Osebni dohodki so bili višji za 48 odstotkov in znašajo zdaj povprečni osebni dohodki v občini 21.849 dinarjev, kar je najnižje v regiji. Tudi sicer v sežanski občini ugotavljajo, da so se delitvena razmerja izboljšala, ker se je povečal delež akumulacije, zmanjšala pa splošna, skupna in osebna poraba. Nič kaj razveseljiv ni podatek o velikih obrestih, ki znašajo zdaj kar 52 odstotkov dohodka in so večje od dosežene akumulacije. Prav tako zaskrbljuje tudi vse manjša likvidnost sežanskega gospodarstva in naraščajoče zaloge surovin in tudi končnih izdelkov.

Med najuspešnejšimi delovnimi organizacijami so tudi ob polletju Steklarna, Mitol, Krasmetal in Jadran, ki so ustvarile največ akumulacije in tudi večji del izvoza, ki se je v občini v tem času povečal za 99 odstotkov.

Potem ko so poslušali informacijo o gospodarjenju, so se člani predsedstva minuli petek dogovorili še za operativni načrt po 13. seji CK ZKJ. Ustanovili so delovno skupino v sestavi: **Milan Hočevar, Dušan Savov, Jožica Kampuš, Dora Olenik, Ivan Atešek** in **Danilo Ukmar,** ki bo do 20. avgusta pripravila operativni načrt razprav v osnovnih organizacijah. Ta skupina bo tudi spremljala vse pobude iz teh razprav in jih strnila v poročilo za sejo občinske konference ZK, ki naj bi bila sredi oktobra. Med tem časom bodo v vseh osnovnih organizacijah pripravili se stanke, kjer ne bi smeli le razpravljat o gradivu, temveč naj bi tudi kritično in samokritično proučili razmere v lastnih okoljih ter usposobljenost svoje organizacije in celotne zveze komunistov ter se seveda na podlagi ugotovitev dogovorili za naloge. D bi ti sestanki v osnovnih organizacijah res potekali tako, kot je dogovorjeno, če naj na njih komunisti kritično pretresejo položaj v družbi in svojih okoljih, bodo člane sekretariatov že pred tem na posebnih sestankih seznanili z nalogami. Podobne informativne sestanke bo t skupina pripravila tudi z aktivom delavcev neposrednih proizvajalcev, sveti ZK v KS, z absolventi političnih šol, s sekretarji aktivov ZK v TO, nosilci najodgovornejših funkcij občini in drugimi, da bodo tokrat razprave o vlogi zveze komunistov njenih nalogah zajele čim širši kr ljudi in dale odgovore na vprašanj kako naprej v posamezn ih okoljih naši celotni družbi.

PRIMORSKE 17.8.84

O vodi danes za jutri

Letošnji avgust je nekaj posebnega. Toliko deževnih dni, kot nam jih je natresel do zdaj, v tem poletnem mesecu že dolgo ni bilo. Prave suše na Krasu in Obali letos pravzaprav ni.

Seveda to ni samo zasluga deževnega vremena. Brestoviški vodovod na Krasu in vzporedni cevovod na Obali sta precej pripomogla, da je preskrba z vodo letos boljša.

V letošnjem poletju torej nismo žejni. Vode je skoraj povsod dovolj. Se potemtakem lahko oddahnemo in predamo reševanju drugih, trenutno bolj perečih zadev?

Takšna razmišljanja bi bila v tem trenutku najbolj napačna. Strokovnjaki za vodno oskrbo na Krasu in Obali poudarjajo, da na tem območju dolgoročno še zdaleč ni preskrbljena oskrba z vodo. Znano je, da se rok, ko bo iz Gradol prenehala pritekati voda, vse bolj približuje; da bo Brestoviški vodovod, ki bo letos končan do Sežane, šele prva etapa te vodovodne hrbtenice in da je treba z gradnjo nemudoma nadaljevati do Divače in naprej proti Kozini.

Zato bi bilo najbolj napak, ko bi nas letošnje mokro poletje tolikanj uspavalo, da bi pozabili na težave, ki nas čakajo, če ne bomo načrtov za temeljito razrešitev vodne oskrbe na tem območju, ki ta jih Obala in Kras sprejela že v začetku tega srednjeročnega obdobja, nadaljevali še bolj pospešeno kot zadnjih nekaj let.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Vodovod do novembra nared

7.8.84

Primarni vodovod od Brestovice na Krasu do Sežane bo gotov do konca novembra. Suša na Krasu je letos »zamudila« dva meseca, zdaj pa v nekaterih predelih sežanske občine že primanjkuje vode.

(cgs) — V teh dneh so se na Sežanskem začele prve resne težave zaradi pomanjkanja vode. Že pred dnevi so morali ponovno priključiti posebno črpalko blizu Senožeč, ker je začelo primanjkovati vode in jo zdaj črpajo iz posebnega zajetja, v teh dneh pa ni več dovolj vode tudi v Brkinih, na Vrhch, na kozinskem območju in delu Krasa od Štanjela proti Štorjam. Sežanski gasilci bodo torej spet imeli precej dela s prevažanjem vode. Vendar se lanska suša tokrat ne more ponoviti, saj so lani že maja občutili tolikšno pomanjkanje kot zdaj konec julija.

Medtem ko bodo gasilci, delavci Kraškega vodovoda in drugi, odgovorni za preskrbo z vodo v sežanski občini, zdaj morali skrbeti, da v vasch, ki niso priključene na vodovod, ne bodo ostali brez vode, pa delavci Kraškega zidarja s kooperanti (Hidrom iz Kopra in ljubljansko Hidrotehniko) hitijo z gradnjo primarnega vodovoda od Brestovice do Sežane. Kot nam je povedal **Franc Pirjevec,** direktor Kraškega vodovoda, investitorja te velike naložbe, dela potekajo po načrtu in bo vodovod do Križa gotov do 29. novembra. Zdaj delajo sočasno na treh odsekih: med Komnom in Krajno vasjo, med Krajno vasjo in Dutovljami in od tod do Križa. Čeprav so imeli nekaj težav z dobavo telefonskih in signalnih kablov, potrebnih za vodovod, po besedah Franca Pirjevca zaradi tega zastoja ne bo prišlo do zamude in bo vodovod gotov do 29. novembra, kot so načrtovali. Celotna naložba bo stala 960 milijonov dinarjev, od tega druga in tretja etapa, ki ju gradijo zdaj, 400 milijonov. V veliko pomoč so jim tudi vojaki, ki že ves čas pomagajo pri gradnji in bodo tudi ob zaključku montažnih del zasuli jarke in zravnali teren tega velikega gradbišča.

Z dokončanjem tega vodovoda pa ne bo rešen problem oskrbe z vodo v celotni občini, poudarja Franc Pirjevec. S tem so v sežanski občini komaj začeli razreševati to problematiko po dolgoročnem programu, za katerega so se na Krasu in Obali dogovorili leta 1980. Čim bo ta del vodovoda gotov, bo treba z gradnjo nadaljevati, saj tudi z dokončanjem tega dela vodovoda skoraj polovica naselij v sežanski občini ostaja brez zdrave pitne vode. Primarni vodovod bi moral do konca naslednjega srednjeročnega obdobja zgraditi še od Sežane do Kozine, saj bi šele potem omogočili večjemu delu krajev v občini možnost za nemoteno preskrbo z vodo. Seveda pa tudi z dokončanjem te vodovodne hrbtenice, kot pravijo na Sežanskem, problematika ni razrešena, saj bodo morale krajevne skupnosti od teh glavnih vodovodnih cevi zgraditi še razdelilno vodovodno omrežje do svojih naselij.

Do jeseni preurejen vodovod

7.8.84

50 let stare vodovodne naprave zajetja Mrzlek bodo po razširitvi zagotavljale dovolj vode tudi za prihodnost

Gradnja hidroelektrarne Solkan, za katere jezom se bo »nabralo« več kilometrov dolgo in precej globoko akumulacijsko jezero, je narekovala tudi preureditev vodovodnega zajetja Mrzlek, iz katerega Goriški vodovodi dobe večino vode za potrebe Nove Gorice in širše okolice ter delno tudi za zamejsko Gorico.

Čeprav so dela začeli razmeroma pozno, sedaj potekajo dobro organizirano in hitro. Samo črpališče in zgradba, v kateri bo pogonski del za celoten sistem, sta že gotovi, prav tako tlačni cevovod in dovozna cesta. Začeli so tudi že montirati opreme. V gradnji pa je še kontaktni rezervoar, v katerem bodo z ozonom čistili vodo, dinamični usedalnik za predčiščenje ter vezni del med obstoječimi in novimi vodovodnimi napravami. Vsi izvajalci – SGP Primorje, Elektro Gorica, IMP – Promont Ljubljana in Litostroj – se trudijo, da bi dela tekla kar najhitreje, ta mesec pa bo prispela še zadnja oprema iz mengeškega Hidrometala, Jekla Ruše in ljubljanskega Konima. Praktično ni nobenih zadržkov, da vsa dela ne bi bila opravljena do začetka jeseni. Pri tem velja naglasiti, da je večina opreme domača – uvožene so le naprave za kloriranje in nekateri merilni instrumenti.

Goriški vodovodi sedaj iz Mrzleka dobivajo 220 litrov vode na sekundo, po zaključeni prvi fazi pa jo bodo 270 litov – v končni pa 350 litrov. To bo zadoščalo potrebam za nekaj desetletij naprej, hkrati pa bodo lahko povečevali dobave vode Gorici. (V zadnjem desetletju so sosednjemu mestu zaradi rastočih domačih potreb dobave zmanjševali.) Večje zmogljivosti Mrzleka bodo torej omogočile nemoteno izvajanje dolgoročnega sporazuma o oskrbi z vodo.

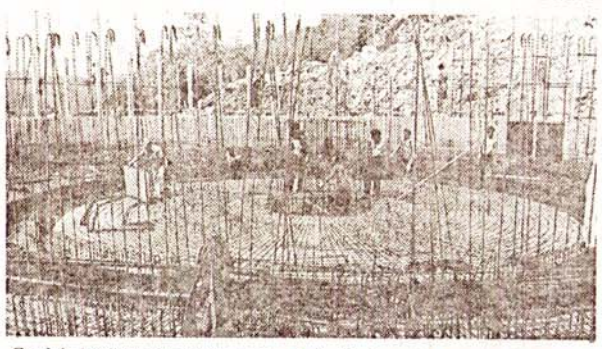
V javnosti krožijo govorice o tem, da po nastanku zbiralnega jezera voda ne bo več tako dobra kot sedaj. Strah je odveč, saj je Mrzlek samostojen izvir. O prihodnji kvaliteti vode so brez skrbi tudi strokovnjaki znanih slovenskih raziskovalnih ustanov, ki sodelujejo pri rekonstrukciji Mrzleka.

V času, ko bodo povezali obstoječe in nove naprave bo v vodovodnem omrežju prišlo do krajših motenj pri oskrbi z vodo. Popolne prekinitve dobave vode najbrž sploh ne bo, kdaj pa bodo potrebne redukcije bodo potrošniki, pravočasno obveščeni.

Vsa dela pri modernizaciji Mrzleka bodo veljala 400 milijonov dinarjev. (Začetni znesek je bil za 115 milijonov manjši, vendar je inflacija opravila svoje.) Vsa sredstva še niso zagotovljena, vendar tako investitor kot sofinanserji delajo na tem, da jih bodo pravočasno zbrali.

Hkrati z Mrzlekom bodo preuredili tudi zajemališče Prelesje iz katerega dobivajo vodo Brda. Vsa oprema je že prispela, potrebna bodo še manj zahtevna gradbena dela. Že letos bodo torej tudi Brda imela na voljo več vode.

PETER GRUM

Gradnja kontaktnega rezervoarja za dezinfekcijo vode z ozonom je za gradbince posebej zahtevna naloga.

Kako se bodo širile Senožeče

Pr. N. 7.8.84

V Senožečah teče javna razprava o urbanistični dokumentaciji in zazidalnem načrtu Za skednjem

(bv) — Te dni so v krajevni skupnosti Senožeče začeli javno razpravo o novelirani urbanistični dokumentaciji. Zaradi zakona o varstvu kmetijskih zemljišč so se namreč površine, predvidene za urbanizacijo Senožeč, zmanjšale za nekaj več kot dvanajst hektarov in tako ostaja zdaj za širitev naselja malo prostora. Zato naselja ne bodo urejali samo z novogradnjami, ampak tudi z obnovo in oživitvijo že poseljenih območij.

V Senožečah so si zastavili naslednje cilje: zagotoviti prostorske možnosti za porast števila prebivalcev za 300, prostorske možnosti za razvoj Cimosa, Tekstilne tovarne in drobnega gospodarstva, ter opremiti naselje tako, da bo na gravitacijskem območju namesto sedanjih tisoč lahko živelo 2000 ljudi.

V dokumentaciji predlagajo, da bi gradbeni okoliš naselja meril 37,33 hektara, 30 do 35 stanovanjskih enot bi gradili v blokih, 60 do 70 enot pa bi bilo enodružinskega tipa. V naselju pa bo treba urediti še večjo trgovino, osemletno osnovno šolo s telovadnico in rekreacijskimi površinami, večji vrtec, električno in telefonsko omrežje ter zagotoviti boljšo oskrbo z vodo.

V javni razpravi je tudi zazidalni načrt območja Si-1, ki ureja zemljišča Za skednjem. Tam že rastejo enodružinske hiše, vendar nekoliko neurejeno, zato načrt predlaga gostejšo naselitev ter ureditev infrastrukture.

DELO 24. 6. 84

Brestoviški vodovod napreduje

Delo poteka po načrtih, zato računajo, da bo do 20. novembra letos vodovod končan – Krampe in mehanizacijo nadomešča razstrelivo – Pomoč vojakov

SEŽANA, 19. junija – Gradnja brestoviškega vodovoda v sežanski občini poteka po načrtih; izvajalci del (Kraški zidar iz Sežane, koprski Hidro, ljubljanski Hidrotehnik in IMP) pa ponekod celo prehitevajo roke. To pomeni, da bo letos novembra končan del bodočega primorskega vodovoda, za večji del sežanske občine pa eden od najbolj pomembnih objektov, zgrajenih v zadnjih letih. Brestoviški vodovod so začeli s spremljajočimi objekti graditi 1981. leta, ko so strokovnjaki ljubljanskega geološkega zavoda končali del zelo uspešnih raziskav vodnih zalog na Krasu.

Za brestoviški vodovod, ki bo končan letos, bodo pri Kraškem vodovodu v Sežani morali zbrati (oziroma so že) okrog 960 milijonov dinarjev; v prvi fazi so za okroglih 396 milijonov zgradili glavne spremljajoče objekte vodovoda in potegnili 12 kilometrov vodovodnih cevi od Brestovice preko Sel do Lipe. Julija lani so iz tega dela vodovoda začeli uporabljati tudi prvo vodo, kot pravijo poznavalci razmer, bi brez brestoviške vode lani Kras doživel katastrofalno sušo.

Lani so začeli graditi tudi prvo etapo druge faze vodovoda od Lipe do Komna in za položitev 4600 metrov vodovodnih cevi ter ureditev spremljajočih objektov porabili 174 milijonov dinarjev. Letos pa izvajalci del gradijo še drugo in tretjo etapo druge faze, katere vrednost je ocenjena na 390 milijonov dinarjev. Izvajalci bodo položili vsega 14600 metrov vodovodnih cevi (od Komna preko Dutovelj do Križa pri Sežani), in tako po pogodbenem roku do 20. novembra letos dokončali brestoviški vodovod.

Gradnja tega vodovoda je bila zelo zahtevna, premagati je bilo treba kar 500 metrov višinske razlike (od izvira v Klaričih pa do Sel na Krasu in naprej do Lipe); upoštevati pa je treba tudi trd kraški svet. Tako tudi pri gradnji zadnjega dela vodovoda zamenjuje krampe in težko mehanizacijo večinoma eksploziv; z mehanizacijo lahko le čistijo jarke, potem pa (že od februarja) redno prihajajo pomagati vojaki, ki pripravljajo »posteljico« za vodovodne cevi. Teh so doslej položili že okrog osem kilometrov, z eksplozivom pa naredili, okrog 11 kilometrov jarka in odvozili 40 tisoč kubičnih metrov kamna.

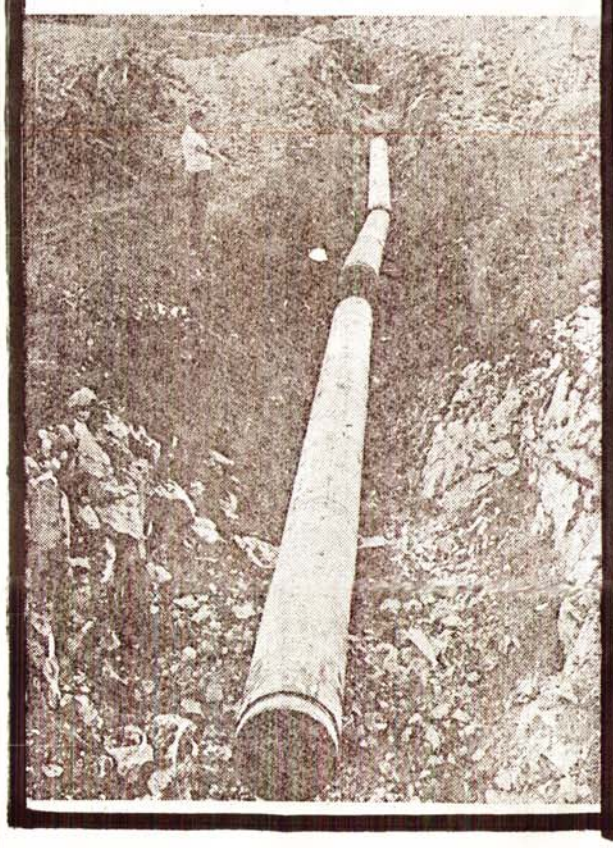
Kot so povedali pri Kraškem vodovodu, bodo v kratkem poleg vodovodnih cevi začeli polagati tudi telefonski kabel. V Sežani se trudijo, da bi že prihodnje leto odpravili problem oskrbe z vodo za vas Senožeče, kamor naj bi vodo dobili iz Podnanosa – torej vodo, ki je Sežana ne bo več potrebovala, saj bo po brestoviškem vodovodu priteklo okrog 150 do 200 litrov vode v sekundi. Do Senožeč bi bilo treba zgraditi sedem kilometrov cevovoda. V naslednje srednjeročno obdobje pa se prenaša nadaljevanje vodovoda do Kozine. Pred prebivalci sežanske občine je tudi zahtevna naloga, da iz primarnega vodovoda, ki bo letos dograjen, razpredejo še nekaj sto kilometrov sekundarnega omrežja, saj jih ima od 172 krajev v občini pravi vodovod le 49.

DUŠAN GRČA

PRIMORSKE NOVICE 24. VIII. 84

Vodovod največja delovna zmaga

Prebivalci sežanske občine bodo te dni s številnimi prireditvami proslavili občinski praznik. Med delovnimi dosežki bo letos največji dograditev vodovoda od Klaričev preko Sel, Lipe in Komna do Sežane. Za ta vodovod, ki ga bodo odprli 29. novembra, so položili 34 kilometrov visokotlačnih jeklenih cevi polmetrskega premera. Na odseku od Lipe do Klaričev so ob cevovodu zgradili energetski kablovod z močjo dveh megavatov. Od Sel na Krasu do Dutovelj so vgradili tudi medkrajevni telefonski kabel. Na celotni trasi so v skalnatem kraškem terenu skopali 136 tisoč kubičnih metrov materiala in vgradili 68.000 kubičnih metrov zemlje za zaščitno posteljico in zaščitni nasip cevovoda in vseh kablovodov in prav toliko kubičnih metrov materiala, ki so ga skopali za jarke. Hkrati s cevovodi so zgradili še črpalnico Klariči s tremi črpalnimi vodnjaki, črpalnico Sela s 1000 kubičnim rezervoarjem s spremljajočo strojno opremo in napravami za avtomatsko upravljanje vodovoda; 450 kubični rezervoar Lipa s tremi raztežilnimi rezervoarji in dve razdelilni ter dve pogonski transformatorski postaji (Slika: F. Kranjc)

PRIMORSKE NOVICE 24.8.84

Udarnik od mladih nog

»Voda je kot dojenček. Ko jo odkriješ, jo moraš previdno voditi v pravo strugo,« meni Avguštin Sitar iz Sežane, ki je udarniško delo začel še kot pionir in ga zdaj pravzaprav nadaljuje pri gradnji brestoviškega vodovoda

»Ko bo vodovod od Brestovice do Sežane letos končan, bom ponosen, ne le srečen. Zame je bila največja čast, da sem smel malo sodelovati pri tem velikem projektu,« resno pravi **Avguštin Sitar.**

Ko ga povprašam, koliko je to »malo«, zamahne z roko in začne naštevati. Sodeloval je že pri zasnovah za ta vodovod, potem je kot vodja investicij pri Kraškem vodovodu usklajeval porabo sredstev. Občinska skupščina ga je tudi zadolžila za usklajevanje dela z vojsko. Kaj je to pomenilo v praksi? Ker so vojaki začeli delati ob 6. uri zjutraj, je moral biti pred njimi na trasi, potem do kosila in spet po kosilu do šeste ure zvečer. Ob večerih pa so skupaj z njihovim vodstvom načrtovali dela za naslednji dan. Večkrat tudi do poznih nočnih ur. To je trajalo tri leta. Vmes so bile še udarniške nedelje, ko je bilo treba biti na trasi od jutra do večera. Pravi, da je bilo to sodelovanje dobro, saj ob vseh težkih delih, ki so jih opravili vojaki, ni prišlo niti do ene same večje nesreče.

Najhuje je bilo vendarle tedaj, ko so delali vodovod od Brestovice proti črpalnici Sela na Krasu. Tu je bil največji naklon 68 stopinj. Seveda z mehanizacijo niso mogli blizu. Vse so kopali in minirali vojaki. »Dobre tri mesece po začetku del pride na traso general. Počasi smo šli po celotni trasi. V Brestovici nas je postrojil kot šolarčke in nam začel naštevati, kaj vse je narobe z varstvom pri delu. Bil sem tako majhen,« kaže z dvema prstoma Sitar. »Potem smo vse uredili in ob njegovem naslednjem obisku je bilo vse v redu.«

Avguštin Sitar pravi, da je njegovo sodelovanje pri gradnji tega vodovoda višek njegove kariere. In ta sploh ni bila lahka, niti mirna. »Teh 30 let, kar delam v Sežani, mi je minilo tako hitro, da do novega pokojninskega zakona nisem nikdar razmišljal o tem, koliko let že delam.«

Sitar za sebe pravi, da je »briško-furlansko-vipavski Kraševec«. Starši so se morali pred prvo vojno preseliti iz goriških Brd v Italijo, ker je šla »naša kmetija kot toliko drugih na kant«. S trebuhom za kruhom so šli delat v Furlanijo, kjer se jim je rodil Avguštin. Ko je imel poldrugo leto, so se preselili v Batuje, na posestvo dr. Podgornika in po 2. svetovni vojni v Šolkan. Avguštinov oče kot zaveden Slovenec, ni nikdar dobil redne službe. »Najbolj sem se smejal, ko sem pred časom našel spričevalo iz osnovne šole, ki sem jo obiskoval v Batujah, in našel v njem oceno iz moralno-politične vzgoje ‚insuficente' — nezadostno.« Kot otrok zavednih staršev tedaj seveda nisem mogel dobiti boljše ocene.

»Po vojni se je začela obnova domovine in za Avguština Sitarja čas udarništva. Že kot pionir je pomagal v Batujah graditi zadružni dom. Tudi kot dijak nižje gimnazije v Ajdovščini je bil udarnik. (»Urejali smo brežine ob Hublju in Lijaku. Vse popoldneve, takrat je bilo tako.«) Po dokončani srednji šoli se je Avguštin Sitar ustavil na »državni ekonomiji«, kot so rekli takrat. Krajevni ljudski odbori so kmetom dali v najem posestva Italijanov, ki so se odselili v Italijo. »Takrat je bilo mišljeno, da bi se te državne ekonomije razrasle v kolhoze, ki so bili tedaj moderni.« Ker ni bilo pogojev, je Sitar končal svojo kariero na tem posestvu in odšel na gradbeno šolo v Ljubljano.

»Takrat so bile obvezne poletne enomesečne delovne akcije. Pomagali smo regulirati Pšato in gradili današnji Zavod za raziskovanje materiala in konstrukcij v Ljubljani. Istočasno smo si sami gradili dijaški dom na Gerbičevi v Ljubljani. Vse popoldneve in ponoči do polnoči ali še dlje, če je bilo treba.« Pred odhodom v Ljubljano je bil Sitar še v brigadi Simona Gregorčiča, ki je v kočevskih gozdovih pomagala pripravljati les. (»Prostovoljno, kako pa...?)

Ves ta čas mu ni zmanjkalo časa tudi za udejstvovanje v kulturnem življenju. V Ljubljani je pel v mladinskem pevskem zboru Vinko Košak in pozneje tudi v vaškem pevskem zboru v Batujah.

Po vojski, ki jo je odslužil v šoli rezervnih vojaških starešin v Karlovcu (danes je rezervni kapetan), je prišel v Sežano. »Potem se je začelo resno delo.« Resno delo, ki je Sitarja iz Sežane peljalo za nekaj časa v Ajdovščino in Novo Gorico. »Vendar sem se vrnil na Kras, ki mi je najbolj pri srcu.« Na upravi komunalnih dejavnosti se je začel ukvarjati z vodovodi. (»Visoke gradnje mi niso nikdar bile žale. Z vodovodi je drugače, voda pritegne kot strup. Tu je vedno nekaj zanimivega, nikdar ne veš, kaj boš odkril. Hišo pa zgradiš in konec.« Vmes se je sedem let ukvarjal s stanovanjskim gospodarstvom in preživel vse reorganizacije. Kot vodja investicij v Krasu je pomagal graditi ‚menažo' v Lipici, načrtovati pršutarno v Šepuljah.

A ves čas ga je vleklo nazaj k kim gradnjam. »Kot referent za komunalne zadeve pri sežanski občini sem padel v ‚malo' pospešene gradnje cest. To je bil čas mode asfaltiranja. Dal sem skozi gradnjo bratsko-slemenske ceste od začetka do konca. Z brigadirji, vojaki in kraji smo gradili. Hkrati smo začeli graditi tudi vodovod Divača — Lipica, Lokev, v Sežani smo razrešili vodno oskrbo in že začeli graditi brestoviški vodovod.«

To so bili spet časi udarništva Avguština Sitarja. Delovnega časa vsa ta leta ni poznal. »Kaj, od zore do mraka. Moral sem biti na terenu. Najhuje je bilo, ko sem po sežanskih delovnih organizacijah iskal delovne dele za stroje, da se delo ne ustavilo.«

Tak udarniški način dela je Avguštinu Sitarju zlezel že pod kožo. Prosil jo, da mi kraja v sežanski občini, saj ga ne bi poznali. Kot graditelja cestovoda ali pa kot nekdanjega referenta za komunalne in stanovanjske zadeve.

Sitarja danes najbolj jezi odnos do dela, ki se je razpasel povsod.

»Mislim, da bi se morali začeti znova učiti delati. Danes se nihče ne dela zato, da bi nekaj v naredil, ampak samo zato, da odpravi svojih osem ur. To je narobe. Morali bi uvesti pravo nagrajevanje po delu. Dobiš, kolikor narediš, pa, kot imaš v opisu del in nalog, pravimo. A kaj, ko ekonomija in dela ne gresta vkup...«

CVETKA GUZEJ-SABEC

Nove jasli v Sežani

V naselju Planina v Sežani gradijo nove jasli. V njih bo že čez mesec, dva dobilo varstvo 60 najmlajših otrok iz Sežane in okolice. Jasli, prve v občini, gradijo izključno s samoprispevkom občanov sežanske krajevne skupnosti. Stavba, ki je zgrajena tako, da bodo lahko v prihodnosti tu dogradili še igralnice za vrtec, je stala 25 milijonov dinarjev, oprema pa še nekaj več kot 5 milijonov. (Slika: F. Krajnc)

V Rodiku obnavljajo vodovod

(egs) — V krajevni skupnosti Rodik, ki sodi z 250 prebivalci med manjše v sežanski občini, so lani začeli obnavljati vodovod. Zaradi starih cevi in rezervoarja je po vodovodu priteklo le malo vode, kar so najbolj občutili ob suši. Pomanjkanje vode je tu tolikanj večje, ker je v vasi le malo kapnic.

Domačini so se lani sami lotili dela. Skopali so jarke in položili vanje vodovodne cevi. Izračunali so, da so od celotne vrednosti vseh del, ki so ocenjena na pet milijonov, sami opravili za dva milijona del. Letos bo krajevni vodovod zaključil še strokovno montažna dela na vodovodu in tako bodo v Rodiku dobivali dnevno, tudi v najhujši suši, 24 litrov vode v minuti.

Seveda pa s tem dela še niso zaključena, saj bodo morali popraviti stari rezervoar in speljati vanj vsaj sedem vodnih zajetij, ki se zdaj izgubljajo v zemljo. Tako bi za nekaj časa rešili problem oskrbe z vodo.

Voda prinaša izgubo

PRIMORSKE NOVICE 14.9.84

Goriški vodovodi so imeli ob polletju 15 milijonov dinarjev izgube in nič ne kaže, da bi jo z lastnimi močmi uspeli zmanjšati

Goriški vodovodi že tretje leto bijejo boj z rdečimi številkami. V letih 1982 in 1983 so izgubo pokrili iz rezervnega sklada, sedaj pa je prazen tudi ta in 15 milijonov dinarjev izgube ob prvem polletju je kaj klavrno izhodišče za boljše gospodarjenje do konca leta. Kolektiv postaja vedno bolj nelikviden, razni premostitveni krediti pa so zaradi visokih obresti dodatno breme. 100-članski kolektiv ima nizke osebne dohodke (čeprav so jih letos popravili) in težko dobi nove delavce.

Goriški vodovodi imajo »smolo«, ker morajo za nemoteno oskrbo potrošnikov porabiti veliko elektrike, saj imajo razmeroma nizkoležeče glavne vodne vire. Zaradi prečrpavanja je na primer dejanska cena vode v Goriških Brdih od 50 do 80 dinarjev, iztržijo pa zanjo le po 12,80 din v gospodinjstvih ter 17 din v gospodarstvu.

Še cenejša je voda v ajdovski občini — 5,86 in 7,16 dinarja. Tako nizki ceni je delno vzrok manjša poraba elektrike, delno pa tudi nerazumljiv odnos tamkajšnje skupnosti za cene, ki na ta način poskuša pomagati prizadevanjem za osamosvojitev ajdovskega vodovoda.

Goriški vodovodi prodajo po razumni ceni le vodo, ki jo izvažajo. Zanimivo pri tem je, da ceno z italijanskim kupcem usklajujejo enkrat letno, pri čemer sta odločilni cena elektrike in delovne sile. Italijani to razumejo...

Delavski svet Goriških vodovodov je na izredni seji minuli ponedeljek temeljito ocenil razmere. Ugotovil je, da sami nimajo takih notranjih rezerv, s katerimi bi bili kos naraščajoči izgubi. Ceno so sicer pred kratkim povišali, toda še vedno ni realna. (Skodelica kave stane bistveno več kot kubični meter vode. Povpečna poraba štiričlanske družine se giblje okrog 14 kubičnih metrov, kar bremeni družinski proračun z nekaj več kot 170 dinarji mesečno. V primerjavi z nekaterimi drugimi stroški brez katerih bi se dalo shajati, je to bore malo.)

To, da imamo dobro oskrbo z vodo, se nam zdi nekako razumljivo. Ne pomislimo pa ob tem na nenehno budnost vzdrževalcev, ki morajo biti stalno na voljo, da zagotovijo »samoposebi umevno« oskrbo. Delavci vodovoda zaenkrat še niso izgubili delovne vneme; čeprav jim ni čisto vseeno, da imajo enake OD kot podobno velik kolektiv z več kot 90 % nekvalificirane in priučene delovne sile — pri njih pa so vsi najmanj kvalificirani. (Imajo pa tudi 10 delavcev z visoko in višjo ter 20 s srednjo strokovno izobrazbo.)

Rešitev bo torej treba poiskati izven okvirov delovne organizacije. Primerna bi bila oprostitev kolektiva nekaterih prispevkov, o čemer bi se morali dogovoriti na ravni sisa. Razmisliti pa bo treba tudi o tem, kako zagotoviti sredstva za vzdrževanje vodovodnih naprav, pridobljenih z novimi naložbami. (Lepo je, da krajani s samoprispevkom in delom pomagajo graditi vodovod — vzdrževanje pa le ni pokrito. Podobna situacija je tudi pri nekaterih drugih samoprispevkih!) Predvsem pa bi morali bolj življenjsko gledati na ceno vode takrat, ko se dviga cena elektrike, ki je najpomembnejša postavka pri vodarini.

Oskrba z vodo naj ne bi bila »posebnega družbenega pomena« le na papirju. Da bi bila taka tudi v praksi, bi morali nujno doseči pogoje za nemoteno poslovanje. To niti ni tako težko — dokler še ne gre za pretirano velike denarje.

PETER GRUM

Vode iz rižanskega vodovoda ni treba več prekuhavati

DELO 5.9.84

Razen prebavnih motenj pri posameznikih onesnažena voda ni povzročila hujših posledic – Odpovedala samozaščita

KOPER, 3. septembra – Voda iz rižanskega zajetja, s katero se oskrbujejo prebivalci koprske občine, je od sobote ponovno pitna in je pred uporabo ni treba prekuhavati. Laboratorijski izvidi so tudi potrdili, da je prišlo do fekalnega onesnaženja izvira Rižane. To naj bi bila posledica gnojenja obdelovalnih površin v bližini izvira, gnojnica pa naj bi po nedavnem deževju zaradi prepustne zemeljske površine prišla v stik z vodo v zajetju.

K sreči so ugibanja in strah, kaj se je zgodilo z vodo v rižanskem zajetju, trajala le dva dni; od četrtkovega jutra do sobote popoldne, ko so bili znani rezultati analiz prvih vzorcev onesnažene vode. Po drugi strani pa gre tudi za srečno naključje, da je bila onesnaženost takšna, da razen prebavnih motenj pri posameznikih ni imela hujših posledic. Ob tem pa je treba takoj dodati, da je v tem primeru povsem odpovedal sistem obveščanja in družbene samozaščite.

Večina občanov in turistov, ki te dni preživljajo počitnice na Koprskem, je namreč za »nevarnost« izvedela šele potem, ko je le-ta že minila. Prvo informacijo za javnost so obalne inšpekcijske službe dala šele v četrtek ob 15. uri na Radiu Koper, torej osem ur zatem, ko so opazili prve znake onesnaženosti rižanskega vodovoda. Radio Koper je bil edini, ki je Koprčane opozarjal na onesnaženost vode ves petek. Res je, da je mogoče po radiu najhitreje posredovati obvestila, vendar so se odgovorni za družbeno samozaščito ušteli, ko so menili, da so s tem storili vse. Zakaj se niso aktivirali štabi za civilno zaščito in prebivalce seznanili z onesnaženostjo vode, še posebej zato, ker do sobote niso bili znani rezultati analiz. Izgovor, da bi s tem sprožili še večji preplah, je iz trte izvit, kajti marsikoga je »zvilo« tudi zato, ker je šele čez nekaj dni izvedel, da je pil onesnaženo vodo.

IZTOK UMER

Umazana Bistrica

(šr) — Prav gotovo so delegati ilirskobistriške skupščine na zadnji seji največ pozornosti namenili prav vprašanjem varstva okolja. Padale so številne pripombe na neurejeno in umazano okolje, na prepočasno odpravljanje virov onesnaževanja voda (reka Reka) in na umazano ozračje.

Tako so ob obravnavi osnutka odloka o obveznem čiščenju in vzdrževanju potokov in jarkov na območju ilirskobistriške občine delegati sprožili tudi vprašanje umazanih bregov Bistrice. Nek delegat je ob tem dejal, da je »v tem potoku vse, samo še kakšno človeško truplo manjka...« Posebno ostro so delegati opozorili na stanje pri hotelu Lovec v Ilirski Bistrici, kjer v potok Bistrico spuščajo fekalije in druge odpadke, v bližini pa gostje jedo in pijejo. Zaželimo jim »dober tek«. Delegati so še dejali, da ni dovolj, če o sankcijah pišemo, potrebno jih je uvajati v prakso.

Delegati so ponovno odprli vprašanje odlagališča odpadkov Tovarne organskih kislin pri Globovniku. Skupščina je zadolžila komite za družbeno planiranje in gospodarstvo, da najde možnost nove lokacije odlagališča.

PRIMORSKE NOVICE 17/9-1984

Potres preusmeril vodne vire?

Na Senožeškem te dni primanjkuje vode bolj kot lani v najbolj sušnih obdobjih

(egs) — Od torka dalje vozijo cisterne sežanskih gasilcev in vojakov v Senožeče vodo iz zajetja Korotan pri Postojni. V Senožeče, kjer imajo zdaj na voljo le še 40 kubičnih metrov vode, kar je polovico manj kot lani ob največji suši, morajo te dni pripeljati 15 cistern vsak dan. S temi 150 kubičnimi metri vode pa lahko žejo seveda samo olajšajo, saj vode za normalno potrošnjo ni dovolj. V sežanski krajevni skupnosti domnevajo, da je letos vode še toliko manj kot lani, zato ker je potres, ki so ga letošnjega 18. junija zabeležili na Vremščici, preusmeril vodne vire. To domnevo potrjuje tudi podatek, da iz vrtine, od koder so lani dobivali 40 litrov vode v sekundi, zdaj priteče le še 17 litrov. m^3/dan

Tudi sicer je suša na Sežanskem zadnje dni precejšnja. Potrebovali bi najmanj 30 litrov vode v sekundi, iz vseh vodnih virov pa je dobivajo le 21 litrov. Zato zadnje dni vode primanjkuje v višjih legah v Sežani in v vaseh od Sežane proti Divači (Merčah, Gorenju in Povirju), pa tudi v Lokvi in Preložah. V torek so pomanjkanje vode v Sežani nekoliko omilili tako, da so usposobili črpališče v Šepuljah in zdaj od tu prečrpavajo vodo za Sežano.

PRIMORSKE NOVICE

Bo odlok o varstvenih pasovih Rižane zaživel?

Koprski izvršni svet je sprejel odlok o začasnih varstvenih pasovih vodovodnega zajetja izvira Rižane

(zt) — Onesnaženje reke Rižane konec avgusta je bilo resno opozorilo vsem odgovornim v koprski občini, da je potrebno čimprej pripraviti odlok o varstvenih pasovih na območju zajetja izvira. To območje je potrebno zaščititi pred morebitnimi onesnaževalci — zadnji primer onesnaževanja z gnojnico je pokazal, kako malo so pravzaprav doslej naredili za to. Odlok, ki ga je občinski izvršni svet koprske občine sprejel na svoji zadnji seji, je začasen, saj bodo osnutek dokončnega odloka pripravili do spomladi, v veljavo pa naj bi stopil do konca junija prihodnjega leta.

Branko Zabukovec, s komiteja za urbanizem koprske občinske skupščine, je ob predstavitvi začasnega odloka poudaril, da so se ob pripravi srečevali predvsem z dvema problemoma. Posebno težavo namreč predstavlja način življenja ljudi na priza-

Tretji varstveni pas (sanitarni režim zavarovanja) obsega območje, ki ga omejuje površinska razvodnica, ki poteka od izvira Rižane v smeri proti Bazovici, seka železniško progo in občinsko cesto Črnotiči — Podpeč. Pod vrhom Kojnika doseže mejo z občino Sežana, poteka po meji, v Gabrjah se loči in usmeri proti Gračišču in proti Hribu, od tu pa po trasi občinske ceste Popetre — Dvori do Kubedske varde. Od tu čez Krasco in Brda do izvira Rižane. Do sprejetja novega odloka je tu prepovedano graditi nove stanovanjske, gospodarske in druge objekte, gnojiti kmetijske površine z določenimi vrstami organskih in mineralnih gnojil ter uporabljati določene kemijske snovi, adaptirati in obnoviti obstoječe objekte v primeru, če se skupna koristna površina poveča za več kot 20 odstotkov, odlagati odpadke na neurejena odlagališča ter odvzemati vse vrste rudnin. Kanalizacijsko omrežje pa mora biti zgrajeno tako, da ne ogroža podtalnice.

detem območju, ki so na zemljo zelo navezani, po drugi strani pa je kanalizacija vasi na tem območju zelo neurejena, doslej očitno res ni bilo dovolj denarja za njeno dokončanje. Preskrba z vodo je slaba, saj so prebivalci vezani na lokalne vodne vire, kakovost vode pa niha in je jasno, da bo treba v prihodnje nekaj narediti tudi na tem področju.

Herkul Jerman, direktor Rižanskega vodovoda je menil, da mora občinska skupščina sprejeti tudi program predvidenih naložb, zagotoviti pa je treba tudi denar, saj bo sicer odlok ostal le na papirju, večje varnosti na tem območju pa ne bo prinesel. Opozoril je, da je potrebno zagotoviti denar za ureditev kanalizacije na območju Kubeda, za odvoz smeti in za nadaljnje geološke raziskave na tem območju. Dejstvo je namreč, da se z odlokom nekatere stvari prepovedujejo, vprašanje pa je, ali se bomo v prihodnje nevarnostim tudi dejansko izognili.

Sicer pa začasni odlok obsega območja treh varstvenih pasov: delegati koprske občinske skupščine ga bodo obravnavali in sprejemali na svoji seji v četrtek, 27. septembra.

Prvi varstveni pas obsega ograjeno območje zajetja izvira reke Rižane (tu velja najstrožji režim zavarovanja).

Drugi varnostni pas, s strogim režimom zavarovanja, obsega območje, ki ga na vzhodni strani omejuje železniška proga, na južni strani črta, ki seka občinsko cesto in poteka za obstoječim hlevom za vzrejo svinj do izvira hudournika Rakovec; na zahodni strani črta, ki veže izvir hudournika Rakovec z regionalno cesto, na severni strani pa odsek regionalne ceste od križišča z občinsko cesto za vasjo Hrastovlje do železniške proge. Tu so prepovedani vsi posegi, ki bi lahko negativno vplivali na kakovost podtalnice in vode v izviru reke Rižane. Prepovedano je graditi nove stanovanjske, gospodarske in druge objekte, uporabljati vse vrste tekočih organskih in mineralnih gnojil (500 kilogramov na hektar letno), prepovedano je adaptirati in širiti obstoječe stanovanjske in druge objekte, tako da se skupna koristna površina povečuje, razen nujnih sanacijskih del pri grezmicah, kanalizacijskem sistemu, ki lahko vplivajo na kakovost podtalnice, odlagati odpadke, prevažati večje količine kemikalij, nafte in njenih derivatov ter v te namene graditi skladišča, opravljati obrtno ali industrijsko dejavnost, odvzemati vse vrste rudnin.

PRIMORSKE NOVICE 2.10.84

Policentričen razvoj tudi v bodoče

Sežanska občina naj bi se do leta 2000 razvijala po zastavljenih smernicah: kmetijstvo, industrija, več manjših središč

(cgs) — Policentričen razvoj, ki je v sežanski občini že precej let skoraj stalnica tukajšnjih razvojnih usmeritev, naj bi ostal nespremenjen tudi do konca tega tisočletja.

V smernicah o možnostih razvoja do leta 2000, ki so jih delegati sežanske občinske skupščine na seji minuli teden sprejeli brez razprave, je med drugim zapisano, da bodo do konca stoletja v občini razvijali vinogradništvo na Krasu in Vrheh, živinorejo v vsej občini, sadjarstvo v Brkinih in ovčerejo na Vremščici in Slavniku. Ob tem je seveda predviden tudi razvoj industrije, ki se je zadnja leta, tudi v povezovanju z industrijo z drugih območij, razvila iz še nedavno industrijske obrti.

Ob industriji in kmetijstvu naj bi dobil pomembno mesto tudi turizem, predvsem Lipica in Škocjanske jame, pa tudi druge kraške zanimivosti, ki jih bodo morali predstavljati bolj povezano z obalnim območjem, za kar je zdaj v okviru Timava precej možnosti.

V planskih dokumentih do leta 2000 bodo imeli pomembno mesto seveda tudi vodovodni objekti. Dograditev prvega dela vodovoda od Brestovice do Sežane je namreč šele prvi del te vodovodne hrbtenice, saj bodo morali naslednja leta zgraditi še glavni vodovod od Sežane preko Divače do Kozine in tudi vse sekundarne vodovode, po katerih bodo napeljali vodo v naselja.

Goriški vodovodi spet opozarjajo na velike težave

Doslej so izgubo pokrili z rezervnim denarjem, letos bodo morali pomagati tudi drugi

NOVA GORICA, 12. septembra – Na razširjeni seji delavskega sveta Goriških vodovodov so obravnavali gospodarske težave in ukrepe, kako jih odpraviti. Goriški vodovodi, ki oskrbujejo z vodo ajdovsko in novogoriško občino, že tretje leto poslujejo z izgubo. V letošnjem prvem polletju je znašala kar 15,3 milijona dinarjev. Lansko in predlansko izgubo so pokrili z rezervnimi sredstvi, letos pa to ne bo več mogoče brez pomoči širše družbene skupnosti. Razlika med proizvodno in družbeno priznano ceno vode je izjemno velika. Poslovni rezultati bi bili še slabši, ko bi vode ne izvažali v sosednjo Gorico.

Na seji so povedali, da si skupaj s štirimi večjimi vodovodi v Sloveniji že dolgo prizadevajo opozoriti na težave, a doslej brez učinka. Poudarili so, da težav ne bi premagali s predlagano združitvijo komunalnih delovnih organizacij v novogoriški občini. Zato so sklenili, da bodo predlagali občinski komunalni skupnosti, naj poišče možnost za pokrivanje vsaj dela stroškov, vsem drugim sisom pa, da Goriške vodovode oprostijo plačevanja prispevkov iz dohodka. Od obeh družbenopolitičnih skupnosti bodo zahtevali, da temeljito proučita razmere in uredita vprašanje cen v tej dejavnosti. Tak sklep pa pomeni, da je povečanje vodarine edina možna rešitev.

SLAVICA CRNICA

20. 11. 1984

primorske novice

Dražja voda na Postojnskem

(bd) — Od 1. novembra dalje bodo na Postojnskem plačevali za 14 odstotkov dražjo vodo. Za kubični meter vode bo tako odslej treba odšteti 40,50 dinarjev (prej 35,40). S to 14-odstotno podražitvijo bodo Postojnčani ostali na vrhu slovenskih občin, ki pijejo najdražjo vodo.

Skupščina SIS Komunalnega in cestnega gospodarstva v Postojni je že pred časom zahtevala, da je treba v občini čim bolj sproti slediti naraščanju materialnih stroškov črpanja in čiščenja pitne vode. V minulih obdobjih to ni bilo najbolje urejeno, kar je pripeljalo do izgub v tozdu Vodovod. Na Postojnskem morajo vodo črpati iz črpališča Malni najprej v čistilno napravo in od tu v vodovodni sistem. Delo črpalk terja veliko drage električne energije. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da bi bili potrebni dolgoročnejši ukrepi za izboljšanje zastarelega in »sitastega« vodovodnega omrežja. Zdaj morajo namreč uporabniki zaradi slabih cevi plačevati tudi stroške za črpanje zajetnih količin vode, ki zaradi dotrajanega vodovodnega omrežja sploh ne priteče do njih, temveč odteče v podzemlje.

DELO 2. 10. 84

Zajetje pri izviru Rižane zaščititi na papirju in v praksi

Delegati zbora krajevnih skupnosti niso sprejeli odloka o varstvenih pasovih – Pomisleki in pripombe v Črnem kalu

KOPER, 1. oktobra – Delegati združenega dela so predlog odloka o začasnih varstvenih pasovih vodovodnega zajetja pri izviru reke Rižane minuli teden sprejeli, delegati zbora krajevnih skupnosti pa zavrnili. Zato bo moral koprski izvršni svet postopek za sprejetje odloka začeti znova.

Vse strokovne službe bodo morale v najkrajšem roku, vsaj do prihodnje pomladi, pripraviti analize o tem, kako lahko tako ali drugačno obnašanje v prostoru (novogradnje, urejanje kanalizacije, povezane z višinskim vodovodom, obdelovanja kmetijskih površin) vpliva na izvir Rižane. Delegati iz krajevne skupnosti Črni kal, ki je, oziroma naj bi bila z začasnim, pa tudi dokončnim odlokom najbolj »prizadeta«, so imeli vrsto pripomb. Začelo se je že s tem, da doslej ni bilo onesnaženja in da je do tega v resnici prišlo zaradi zidave prašičje farme v Rakovcu. Temu so prebivalci KS sprva nasprotovali, nato pa ob soglasju, ki ga je izdal Rižanski vodovod (menda »pod pritiskom«, kot je bilo slišati na eni od sej izvršnega sveta), pristali na zidavo. Prebivalci KS Črni kal so imeli še več pripomb v zvezi z odnosom do njihove skupnosti (zanimivo je, da so štirje zaselki v bližini izvira Rižane praktično še vedno brez zdrave, pitne vode, ki jo daje to zajetje); vse skupaj pa se je ob pomoči in vprašanjih drugih delegatov končalo tako, da je bil začasni odlok zavrnjen.

Tako se bodo morali v koprski občini – vprašanje nekaterih razpravljalcev, če je bilo res treba čakati na onesnaženje, je bilo kar na mestu – potruditi in sprejeti ustrezen odlok o varstvenih pasovih izvira Rižane. Še vedno pa bo ostalo odprto vprašanje, kako odlok uresničiti v praksi. Izvedba odloka je povezana tudi s precejšnjimi stroški, ki jih sam Rižanski vodovod še zdaleč ne bo zmogel.

DUŠAN GRČA

TELEKS

IZ NAŠIH KRAJEV DELO 16.11. 1984

Za izvirom Rižane veliko pitne vode

V treh vrtinah je mogoče načrpati 170 litrov vode v sekundi – Prihodnje leto nove raziskave

KOPER, 15. novembra – Petdnevni preizkus s črpalkami v treh vrtinah za izvirom reke Rižane (dve vrtini sta po 200 metrov za izvirom, ena pa 1500 metrov za izvirom v smeri proti Hrastovljam) je bil zelo uspešen. Strokovnjaki Geološkega zavoda iz Ljubljane, ki od 1982. leta v zaledju izvira Rižane iščejo nove zaloge vode, so namreč ugotovili, da je v omenjenih treh vrtinah mogoče črpati po 170 litrov vode v sekundi, ne da bi se to poznalo pri moči izvira reke Rižane, iz katerega se z vodo oskrbuje zlasti koprska občina, pa tudi nivo podtalnice se pri črpanju ni bistveno znižal.

Tokratni, v dosedanjih raziskavah na območju izvira Rižane najpomembnejši preizkus, je potrdil domnevo strokovnjakov Geološkega zavoda, da se za izvirom Rižane »skriva« še veliko vode, ki bi jo bilo mogoče na Obali koristno uporabiti. Podtalnice je praktično še enkrat toliko, kot je zdaj vode na izviru v Rižani. In ne le to. Strokovnjaki predlagajo, da bi v prihodnjem letu opravili nov preizkus in iz dveh vrtin za izvirom Rižane načrpali vsega 600 litrov vode v sekundi. »Sondiranje« terena namreč kaže na to, da se pri 170 litrih v sekundi ne bi smeli »ustaviti«. Strokovnjaki, ki so bili zelo uspešni v raziskavah na Krasu, zdaj torej ponujajo zanimivo rešitev tudi Obali. Raziskave, vrtanja in preizkusi, ki naj bi jih opravili prihodnje leto, bi po današnjih ocenah stale okrog 30 milijonov dinarjev in pri Rižanskem vodovodu upajo, da bodo ta sredstva dobili od Zveze vo-

● Uspešne raziskave, ki so jih že opravili strokovnjaki geološkega zavoda in tudi načrti za v prihodnje, zahtevajo od zainteresiranih tudi veliko denarja. Dejstvo je namreč, da bo treba po današnjih ocenah, za gradnjo oziroma prenovo čistilnih naprav v Rižani ter za osnovni vodovod od Rižane proti Kopru ter za nekatere spremljajoče objekte zbrati dobro milijardo dinarjev. Vodovod pa bo treba zgraditi v naslednjem srednjeročnem obdobju in to ne glede na rezultate raziskav v zaledju izvira Rižane. Odsek primarnega vodovoda od Rižane proti Kopru bo namreč del bodočega velikega primorskega vodovoda. Z vodo, ki naj bi jo dobili v zaledju Rižane, bodo pri Rižanskem vodovodu lahko kakovostno nadomestili vodo, ki jo bodo po pogodbi še to in del prihodnjega desetletja dobivali iz Gradol na Hrvaškem.

dnih skupnosti Slovenije, območne vodne skupnosti Primorske in ozdov z Obale, ki so nadvse zainteresirani, da se dolgoročneje reši problem preskrbe z vodo. Vrtini, ki naj bi jih naredili prihodnje leto bosta taki, da bi ob uspešnem preizkusu ne bili več nekakšen raziskovalni objekt, pač pa že novi vodnjak oziroma izvir. Tudi zato naložba v tovrstno raziskavo ni »proč vržen denar«.

DUŠAN GRČA

PRIMORSKE NOVICE 2.10.84

Odlok so zavrnili

Zbor krajevnih skupnosti koprske občinske skupščine je predlog začasnega odloka o varstvenih pasovih zavrnil, medtem ko ga je zbor združenega dela sprejel z določenimi pogoji

(mb) — Nedavno onesnaženje vode je v Kopru vzbudilo val razburjenj in nerekovalo hitro ukrepanje. V izvršnem svetu so s sodelovanjem ustreznih strokovnih služb izdelali predlog začasnega odloka o varstvenih pasovih in zaščiti vodnega vira Rižane.

Besedilo so obravnavali na četrtkovem zasedanju koprske občinske skupščine, kjer so ga delegati zbora krajevnih skupnosti zavrnili, delegati zbora združenega dela pa sprejeli, vendar pod pogojem, da strokovne službe sisov materialne proizvodnje v občini in izvršni svet v programu dela za prihodnje leto zajamejo tudi sofinanciranje vseh del, ki so nujna. Prav tako mora Rižanski vodovod skupno z izvršnim svetom čimprej pripraviti analizo o vodni oskrbi in varstvu tega vodnega vira.

Razprava je bila v obeh zborih zelo živahna. Delegati zbora združenega dela so opozorili, da način sprejemanja odloka, preden je zagotovljen tudi denar za izvajanje določil, ni najboljši. Ob tem se namreč lahko zgodi, da bo odlok ostal le na papirju. Delegate je živo zanimalo, kdo in od kod bo prispeval denar za usposobitev in posodobitev naprav Rižanskega vodovoda. Ob tem je Herkul Jerman, direktor Rižanskega vodovoda, dejal: »Naša delovna organizacija nima za obveznosti iz odloka in za posodobitev niti dinarja. Rižanskemu vodovodu nalaga odlok veliko nalog, do zadnjega onesnaženja pa se širša družbena skupnost ni zanimala za naše težave, (razen v Kopru, kjer je motena vodna oskrba) niti za to, da imamo izgubo.«

Na seji zbora krajevnih skupnosti so sodelovali tudi predstavniki vaških skupnosti, ki jih odlok najbolj prizadene. Ti so imeli tudi največ ugovorov proti odloku. Po živahni razpravi so delegati predlagali, naj odlok počaka, vendar naj vodni vir Rižane kljub temu zavarujejo. Zahtevali so najprej študijo Geološkega zavoda iz Ljubljane, potem pa naj bi šele o odloku odločali.

SOBOTA, 27. oktobra 1984 9

halo kličemo...

DELOVNA ORGANIZACIJA KRAŠKI VODOVOD

Voda za žejni Kras

Franc Pirjevec: »Brestoviški vodovod bomo odprli 29. novembra«

SEŽANA, 27. — Od 24.000 prebivalcev sežanske občine, ki živijo v 172 naseljih, jih vodo iz javnega vodovodnega omrežja, s katerim upravlja Kraški vodovod, dobiva le okoli 60 odstotkov. Drugi prebivalci se oskrbujejo s pitno vodo deloma iz vaških in krajevnih vodovodov, ki so ob sušnih obdobjih brez vode, deloma pa iz kapnic, ki so tudi odvisne od zadostnih količin padavin. Z dograditvijo tako imenovanega Brestoviškega vodovoda, bodo na vedno žejnem Krasu razrešili veliko problemov. O gradnji vodovoda smo se pogovarjali z direktorjem OZD Kraški vodovod Francem Pirjevcem.

— Kako poteka gradnja vodovoda od Brestovice do Sežane?

»Vsa dela gredo po načrtih. Doslej smo opravili 95 odstotkov vseh načrtovanih del; vodovodne cevi so položene, in smo jih že preiskusili. Sedaj zasipamo jarke. Do 20. novembra naj bi bilo vse zaključeno, otvoritev vodovoda je napovedana za dan republike.«

— Kaj pomeni za Kras ta vodovod?

»Z dograditvijo vodovodnega sistema Brestovica—Lipa—Sežana, bo zagotovljen normalen gospodarski razvoj sežanskega Krasa, vključno z mestom Sežana in delom goriškega Krasa. Vodne količine izpod Nanosa bodo preusmerjene na senožeško območje in Vrhe ter iz Padeža na območje Divače.«

— Kje sedaj brnijo stroji?

»Dela potekajo na odseku Komen—Križ, dolgem 15.000 metrov. Od Križa do Sežane pa smo vodovodne cevi položili že pred štirimi leti.«

— Koliko vode bodo dajali viri pri Klaričih?

»Vodovodni sistem je grajen za zmogljivost 250 litrov vode na sekundo. To zagotavlja potrebne količine vode za novogoriški in sežanski Kras z mejnimi območji od Opatjega sela do Sežane. Doslej smo dobivali iz treh virov le od 26 do 50 litrov vode na sekundo. Vrednost vodovoda od Brestovice do Sežane bo okoli milijarde dinarjev.«

JANI ALIČ

45

PRIMORSKE NOVICE 13.11.84

Brestoviški vodovod bodo odprli ob dnevu JLA

Že čez nekaj dni bo, leto pred rokom, gotov 33 kilometrov dolg vodovod od Klaričev do Sežane

(cgs) — Vsem, ki so sodelovali pri izgradnji tega najpomembnejšega infrastrukturnega objekta v občini, je treba izreči priznanje in zahvalo. Ta velik objekt smo zgradili celo leto dni pred rokom. Brez solidarnosti vseh občanov sežanske občine, ki zanj plačujejo samoprispevek in predvsem brez pomoči pripadnikov JLA, pa seveda tudi brez velike pomoči slovenskega vodnega gospodarstva, te velike naloge, od katere je odvisen ves nadaljnji razvoj občine, še dolgo ne bi zmogli.

Na slovesnosti ob zaključku vodovoda od Klaričev do Sežane bodo na trgu pred banko in pošto v Sežani odkrili obeležje, idejni projekt zanj je izdelal Projektivni biro Kraškega zidarja. Zasnovali so ga kot nekakšno fontano oziroma vodnjak, premera treh metrov, obložen s kamenjem in kamnito piramido na sredi, iz katere bo tekla voda. Na piramidi bo plošča z napisom o tej veliki delovni zmagi. Čeprav je bilo v razpravi tudi nekaj nasprotnih mnenj, češ da naj bi spomenik zgradili potem, ko bo dokončan celoten vodovod do Rodika in da bi bilo treba za tak spomenik organizirati javno razpravo, so člani predsedstva podprli pobudo o postavitvi obeležja, ker gre za zaključek izjemno pomembnega objekta, ki bo spominjal bodoče rodove na vse, ki so pomagali graditi vodovod. Razen tega pa je bila postavitev predvidena že ob začetku del. Denar za obeležje, ki bo stalo približno tri milijone, bodo zbrali od delovnih organizacij, ki so gradile vodovod, in ne iz sredstev samoprispevka, saj je ta denar namenjen izključno gradnji vodovoda.

To so po razpravi o zaključku del primarnega vodovoda v sežanski občini poudarili na zadnji seji predsedstva občinske konference SZDL pred dnevi v Sežani. Strinjali so se tudi s predlogom, naj bi objekt slavnostno odprli ob dnevu JLA kot priznanje in zahvalo pripadnikom JLA, ki so pomagali graditi najtežje odcepe vodovoda.

Triintrideset kilometrov vodovoda od Klaričev do Sežane z vsemi spremljajočimi objekti je stalo 960 milijonov dinarjev, od česar sta Zveza vodnih skupnosti in Območna vodna skupnost prispevali 550 milijonov, ostalo pa so zbrali s samoprispevkom občanov, in iz nekaterih drugih virov. Z zaključkom tega vodovoda bo dobilo zdravo pitno vodo približno 10.000 prebivalcev sežanske občine in tudi nekaj novogoriških krajevnih skupnosti.

Prvi korak brestoviškega vodovoda bo torej te dni gotov. Kot je povedal direktor Kraškega vodovoda **Franc Pirjevec**, so ga zgradili leto dni pred rokom in tako prehiteli nekatere podražitve. Seveda pa s tem problem preskrbe z zdravo pitno vodo na Sežanskem še ni razrešen. Zato so pri Kraškem vodovodu že začeli pripravljati načrte za nadaljevanje gradnje do Rodika, kjer naj bi se priključili na Primorski vodovod, saj je to le krak Primorskega vodovoda, ki naj bi dolgoročno rešil vodno oskrbo v tem delu Primorske. Zato si bodo skupno z Obalo prizadevali, da bi ta vodovod prišel tudi v republiške srednjeročne plane.

Z izgradnjo vodovoda do Rodika bi preskrbeli vodo tudi za kozinsko območje, ki zdaj poleg senožeškega najbolj občuti pomanjkanje vode. Pri Kraškem vodovodu pripravljajo že dokumentacijo za zgraditev vodovoda od izvira pod Nanosom do Senožeč, kjer je pomanjkanje vode iz leta v leto bolj kritično. Ta 5,3 kilometra dolg vodovod naj bi zgradili že prihodnje leto. Po današnjih cenah bi morali zanj zbrati 52 milijonov dinarjev. Tudi ta vodovod je mogoče graditi zato, ker bodo v Sežano odslej dobivali vodo iz Brestovice in bodo lahko vodne količine izpod Nanosa preusmerili v Senožeče. Prav tako pa bodo vodo iz Padeža lahko usmerili v Lipico, ki se zdaj oskrbuje z vodo iz Italije, za kar mora letno odšteti 400 milijonov lir.

PRIMORSKE NOVICE 4.12.84

Elektrika draži vodo

(cgs) — Voda se je na Sežanskem ponovno podražila. Od decembra dalje stane kubični meter vode za gospodinjstvo 51 dinarjev (doslej 37 din) in za gospodarstvo 69 dinarjev (prej 50,51 din).

Tolikšen, kar 38-odstoten, skok cene vode je povzročila elektrika, ki se je oktobra podražila za 30 odstotkov, in prispevna stopnja za energetiko, ki je porasla s 35 na 52 odstotkov od porabljene električne energije.

Delegati sežanske skupnosti za vodno oskrbo so podražitev vode sprejeli v ponedeljek pred prazniki. Sežanski občani bodo tako od decembra oziroma od prvega odčitavanja števcev za vodo spet plačevali najdražjo vodo v Sloveniji.

Podražitev elektrike močno vpliva na ceno vode, saj so na Sežanskem stroški elektrike v ceni kubičnega metra vode zdaj že 28,52 dinarjev ali skoraj 35 odstotkov. Še lani je bila voda »zaradi elektrike« dražja za 12,26 din. Niti s to podražitvijo ne bo mogoče pokriti dejanske cene kubičnega metra prečrpane vode. Ti so bili oktobra že 83,55 dinarja, decembra pa naj bi kubični meter prečrpane vode stal že 90 dinarjev.

Območje Rižane skriva še dovolj vode

V prihodnjem letu bo ljubljanski Geološki zavod nadaljeval raziskavo o zalogah vode na območju Rižane

(zt) — Nadaljnje raziskave ljubljanskega Geološkega zavoda bodo potrdile ali ovrgle predvidevanja, koliko vode se še skriva na območju Rižane. Dosedanji rezultati sicer potrjujejo domnevo, da se tu nahajajo še zadostne količine vode; delavci Geološkega zavoda bodo to skušali ugotoviti v naslednjem letu, ko bodo delali preizkuse na še dveh dodatnih črpalnih vodnih vrtinah. Za ta sklop raziskav pa bo potrebno zbrati 30 milijonov dinarjev, ki naj bi jih prispevali Rižanski vodovod, republiška raziskovalna skupnost, območna vodna skupnost in zveza vodnih skupnosti Slovenije.

Dosedanje hidrogeološke raziskave v zaledju Rižane so dale spodbudne rezultate. Geološki zavod je v petih dneh (preizkus je trajal od 9. do 14. novembra) iz črpalnih vrtin, ki so bile od izvira Rižane oddaljene 300 in 1500 metrov, načrpal več kot 65.000 kubikov vode, povprečna načrpana količina pa je znašala 176 sekundnih litrov. Kot je na razgovoru o raziskavah na območju Rižane, ki so se ga poleg predstavnikov Rižanskega vodovoda udeležili tudi ostali odgovorni za vodno oskrbo na obalnem območju, poudaril dr. Primož Krivic z Geološkega zavoda, je bila načrpana količina resda velika, vendar po drugi strani mnogo premajhna, da bi lahko načeli zaloge podtalnice. Te pa so lahko tudi večje od načrtovanih. Pomembno pa je, da se je ves črpalni preizkus iztekel v sušnem obdobju, kar le še potrjuje dejstvo, da dobljeni rezultati niso bili posledica letošnjega mokrega leta.

Vodomet pripomb na fontano

Petnajstega decembra bodo s slavnostno sejo sežanske občinske skupščine proslavili dograditev vodovoda od Brestovice do Sežane. Za občino, kjer je suša že ogrožala normalno življenje in delo, je to gotovo velik uspeh. Vodovod je stal skoraj 100 milijonov dinarjev. Verjetno imajo prav vsi, ki o vodovodu govorijo kot o zgodovinskem dosežku v sežanski občini.

Že ob začetku gradnje so v koordinacijskem odboru za izgradnjo vodovoda sklenili, da bodo ob zaključku postavili spomenik. Naložba, kakršna je ta vodovod, si to prav gotovo tudi zasluži.

Potem so minevala leta. Gradbinci, vodovodarji, vojaki in še mnogi drugi so bili bitko s trdim kraškim terenom, s podražitvami, s pomanjkanjem materiala, s sušo, ki je bila vsako leto hujša, včasih jim je pri tem uspevalo skorajda nemogoče.

Ob vsem tem so na spomenik že skoraj pozabili. Do letošnjega oktobra, ko so se spomnili, da čas, ko naj bi odprli vodovod, ni več daleč. In tako je ponovno oživela sicer zmeraj pozabljena, a tudi nikoli v javnosti podrobneje predstavljena ideja o spomeniku. Zdaj se je začelo mudit, če naj bo spomenik do otvoritve gotov. Predlog so, resda ne povsem soglasno, a tudi ne z zelo glasnim nasprotovanjem, podprli na predsedstvu občinskega sindikalnega sveta in predsedstvu občinske konference SZDL, tudi svet sežanske krajevne skupnosti je dal potrebno soglasje.

Tako so delavci Kraškega zidarja pred časom začeli kopati na trgu pred pošto in banko v Sežani, kjer naj bi postavili spomenik in uredili trg, ki je bil, resnici na ljubo, precej zapuščen in vse prej kot v ponos Sežani, ki se trudi postati mesto.

Zdaj pa je med Sežanci završalo. Kaj pa delajo? Kdo je o tem sploh kaj sklepal? Mi ničesar ne vemo. Ali za to plačujemo samoprispevek za vodo, da bomo zdaj gradili še spomenike? Zakaj niso dali spomenika v javno razpravo? Mar ne bi z denarjem, ki ga bodo porabili za spomenik, raje zgradili kakšnega lokalnega vodovoda? Toliko nejevolje, kot jo je povzročila sežanska fontana, iz katere je začelo vreti, še preden so jo zgradili, v Sežani že dolgo ni bilo.

Spomenik, pravzaprav vodnjak, kot so si ga zamislili arhitekti Projektivnega biroja Kraškega zidarja, bo stal 3 milijone dinarjev, 750000 pa še vodovodni in električni priključki. Ta denar bodo prispevale delovne organizacije, ki so gradile vodovod in za vodnjak ne bodo porabili niti dinarja sredstev, namenjenih za vodovod. Zato očitki, češ, da bodo denar samoprispevka porabili za spomenik, niso utemeljeni. Ureditev trga, ki bo stala 4,25 milijona dinarjev, pa bodo plačale delovne organizacije, ki imajo tu svoje prostore.

Ti računi so torej čisti, čeprav drži, da niso majhni. Vendar veliko glasnejši očitki letijo na način odločanja o postavitvi spomenika. Res da so družbenopolitične organizacije dale svoja soglasja. A žal, samo njihova vodstva. Izgovarjanje, da ni bilo časa, je lahko še tako resnično, vendar tokrat ne more biti opravičilo. Zato si bodo morali odgovorni v sežanski občini vodomet pripomb, ki se je razvil okrog nove fontane, verjetno pripisati na svoj rovaš. Predvsem družbenopolitične organizacije, ki niso prav ocenile razpoloženja in posledic, ki bi jih utegnila preuranjena in predvsem v ozkih krogih sprejeta odločitev o gradnji vodnjaka v Sežani, povzročiti med ljudmi.

Fontano v Sežani bodo zgradili. Morda se bo razburjenje poleglo tako hitro, kot je vzplamtelo. Vendar bi bilo prav, ko bi iz tega potegnili poduk, kako danes ni več mogoče odločati mimo ljudi, v njihovem imenu, pa čeprav z najboljšimi nameni. Prevelika škoda bi namreč bila, ko bi zdaj ob dokončanju vodovoda, ki mu lahko brez pretiravanja rečemo ena največjih želenih zmag v sežanski občini, ostal grenak priokus. Zaradi ljudi, ki plačujejo samoprispevek in zaradi vseh tistih, ki so se zadnja leta z ogromno truda, energije in osebne zavzetosti, borili za to, da lahko danes odpirajo ta vodovod. In navsezadnje tudi zato, ker bo treba z vodovodom nadaljevati proti Rodiku, kar pa bo mogoče le z odločitvijo vseh sežanskih občanov.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK PRIM. NOVICE 2/11-1984

Ureja dr. Anton Prijatelj

Okolje in zdravje

Ne samo tovarne, mi vsi onesnažujemo okolje

Rad bi napisal nekaj razmišljanj o tem, da pravzaprav vsi onesnažujemo okolje in ne samo drugi! **Mi vsi!**

Začnimo že z našimi potmi, cestami in okolico hiš. Papirčki po tleh, čiki vsepovsod, da o pljunkih ne govorim. Še iz otroških let se spomnim, kako so nas učili, da je pljuvanje škodljivo, še zlasti zaradi tuberkuloze ali jetike, ki je v tistih letih zahtevala in uničila toliko življenj, še posebej mladih. In danes glejmo okoli sebe, kako se obnašamo, koliko je vse te umazanije po naših poteh in cestah in še posebej, koliko je umazanije po mestih.

Pa bo nekdo od bralcev dejal, da kaj pravzaprav škodi papir na cesti. Ta papir ni čist, prav gotovo je na njem nekaj prahu, umazanije, na kateri se redijo bakterije. Umazani papirji od malic, ki so nastlani okrog trgovin pa tudi okrog šol, mečejo slabo luč na vse, ne samo na tiste, ki so ga odvrgli. Uvedli so kontejnerje za smeti. Vsak na poti v službo vidimo, da je kontejner navadno poln in še več kot poln. Ob njem je gora smeti, ki so jih odvrgli malomarni stanovalci kar na tla. Tisti, ki mora kontejner odpeljati, ga odpelje in mu ni mar, če se okrog njega nabirajo in ostajajo smeti.

Na teh smeteh, kjer je precej organskih odpadkov, pa se ne samo zbirajo muhe, in poleti hudo smrdi, pač pa se pasejo miši, podgane in druge živali, ki prenašajo bolezni.

In temu vsemu smo krivi mi sami in nihče drug, noben direktor ali noben vodja v tovarni.

Voda, voda, voda

Precej pogosto beremo v časnikih, da so v tej ali oni reki, v tem ali onem potoku, poginile ribe. Nekdo vanjo spusti neko snov, strup, zaradi katerega so ribe poginile. In kdo je bil ta nekdo? Človek. Res je, da so veliki proizvajalci strupov tovarne, ki svoje odpadne snovi kaj rade spustijo v reko, pač pa smo pogosto tudi mi navadni ljudje, ki ne vodimo tovarn, ki nimamo opravka s tehnologijo, pomagali pri zastrupljanju vode. Pogosto opazujemo, kako ljudje perejo ob potokih ali rekah svoje jeklene konjičke. Nekateri tudi olje menjajo, izpirajo umazane dele in onesnaženje vode je tu.

Vendar se moramo zavedati, da onesnaženo vodo pijemo mi, da jo uporabljamo pri pripravi hrane, da se z njo umivamo.

Če je voda onesnažena, potem je to škodljivo ali pa vsaj ni tako koristno, kot bi moralo biti.

In strokovnjaki trdijo, da je dobre vode vedno manj, da jo iz dneva v dan bolj onesnažujemo.

H koncu pa besedo ali dve tistim, ki mislijo, da se njih pravzaprav nič ne tiče, ker oni tega ne delajo, in da so vsega krivi drugi. Če dobro poznajo naš sistem, bi morali vedeti kaj več o samoupravljanju in bi morali vedeti, da so tudi oni odgovorni, če niso v tovarni pravočasno ali opozarjali ali pa glasovali, da so potrebne čistilne naprave, da bo naše okolje bolj čisto.

dr. ANTON PRIJATELJ

DELO 8/11-1984

Vodo iz novega vodovoda bo dobilo deset tisoč občanov

Gradnja brestoviškega vodovoda gre h koncu – Do 20. novembra naj bi končali vsa dela od izvira v Klaričih do Sežane

SEŽANA, 7. novembra – Gradnja enega od najpomembnejših infrastrukturnih objektov v sežanski občini – brestoviškega vodovoda – gre h koncu in do 20. novembra naj bi končali vsa dela pri gradnji primarnega vodovoda od izvira v Klaričih do Sežane. V drugi in tretji etapi druge faze gradnje vodovoda do Sežane so monterji položili vsega 14.600 metrov vodovodnih cevi, delavci, ki so kopali jarke, pa so izkopali okrog 45 tisoč kubičnih metrov zemlje. Ves primarni vodovod od izvira do Sežane je dolg 33 kilometrov, za zgraditev tega objekta pa je bilo treba zbrati 960 milijonov dinarjev.

Na današnji seji predsedstva OK SZDL Sežana so med drugim obravnavali tudi potek gradnje in soglašali s predlogom, da bi vodovod slovesno odprli okrog 22. decembra, tudi v počastitev praznika JLA. Prav pripadniki JLA so namreč bili tisti, ki so od 1981. leta, ko so začeli graditi vodovod, vedno pomagali pri gradnji vodovoda. Njihova pomoč je bila največja zlasti na najtežjih odsekih trase (na primer od Brestovice proti Selam), kjer z nobeno mehanizacijo ni bilo moč premagati terena. Le eksploziv in krampi ter lopate v rokah vojakov so »premagovali« najtežje dele gradnje vodovoda. Pri gradnji so sodelovali tudi brigadirji, s prostovoljnimi akcijami pa tudi številni Kraševci.

Z dograditvijo 33 kilometrov primarnega cevovoda od Klaričev do Sežane se gradnja tega objekta seveda ne zaključuje. Pri kraškem vodovodu v Sežani že pripravljajo načrte, kako bodo nadaljevali z gradnjo osnovnega vodovoda proti Rodiku in tudi obali, saj naj bi brestoviški vodovod postal del velikega primorskega vodovoda. Razen tega pa v Sežani pospešeno pripravljajo še vso dokumentacijo za zgraditev novega vodovoda od izvira pod Nanosom do Senožeč, s čimer naj bi zboljšali preskrbo z vodo v tej krajevni skupnosti. Osnovni vodovod do te KS naj bi bil dolg približno 5,2 kilometra, po današnjih cenah naj bi stal okrog 52 milijonov dinarjev, zgradili pa naj bi ga že prihodnje leto.

DUŠAN GRČA

16. XII. 1984